Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

OPERA

IOSEPHI IV-
DAEORVM DOCTIS-
SIMI AC DISERTISSIMI, QVÆ
AD NOSTRAM ÆTATEM PERVE-
nerunt omnia, nimirum:

DE ANTIQVITATIBVS IVDAICIS LIBRI XX. QVI-bus Vita Iosephi per ipsum conscripta, est adiecta: De bello Iudaico VII. Contra Apionem II. De imperio rationis, sive de Machabæis I. Antehac in Latinum sermonem translata, & ad exemplum Græci Codicis accurate distincta.

NVNC VERO CHRONOLOGIA AD CAPVT VNIVS-
cuiusque folii, cum ex veterum tum recentiorum scriptorum Commentariis, cumq; scholiis necessariis, recens concinnata.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME EDITA, ET
a mendis, quibus scatebant plurimis, repurgata

IMPRESSVM FRANCOFVRTI AD MOENVM,

M. D. XCIX.

B. S. B
MÜNCHEN
VW13413

AMPLISSIMÆ DIGNITATIS VIRO, DOCTRINA SAPIENTIAQVE ET MVLTO RERVM vsu præstantissimo Dn. ERASMO NEVSTETTERO, cognomento STVRMERO, Præposito Combergensi, Ecclesiarum Bamberg. & Herbipol. Canonico, &c. Equiti Franco, S. P. D.

VM *Fl. Iosephi illa à Sigismundo olim Gelenio, V. Cl. latine edita opera denuo typis hic elegantioribus minoribusq; adornanda curassem; non modo ad nouæ huius editionis laudem interesse putabam, si tuæ, Antistes optime, inscriberem ea reuerendæ amplitudini, sed & fore persuasum mihi erat, vt in nomine tuo firmissimum esset situm ipsis aduersus iniquiores Criticorum calculos præsidium, tantoque venirent amabiliora, etiam quo prodeunt ornatiora. Equidem reuerendam Amplitudinem tuam, honoribus ætateque prouectam, non ignorabam negociis assidue grauioribus distineri, & curis occupari maioribus. Itaque interpellare eam, atque has illi opinione multorum inanes, quasi merces obtrudere primum verebar. Verum vbi reuerend. Amplitudinis tuæ ingenium humanitatemque animo intuerer, ad tuamque multorum annorum in fouendis literarum studiis consuetudinem mentem referrem, nihil metui, à tuo vnus ipse vt patrocinio excluderer, summeque vt liceret obseruantiæ erga te meæ libri recentis*

inscriptione satisfacere, nimirum cum summissæ id erga te affectionis sit argumentum, non animum meum hoc ex munusculo, sed munusculum ex animo meo æstimabis, respecturus scilicet non quid reueren. Amplitudinis tuæ dignitas postulet, sed quid mea possit tenuitas.

Gentis id tuæ proprium est, artium opt. curam suscipere, passimque iacentibus disciplinis opem ferre, & hoc genus munusculorum non aspernando οὐχ ἧττον οἴεσθαι φιλάνθρωπον εἶναι, *secundum Artaxerxem Persarum regem,* τὸ μεγάλα δι δόναι τὸ μικρὰ λαμβάνειν ἐυμενῶς. *Exempla maiorum tuorum vetustiora non adducam, vno iam propinquo tuo Daniele Stibaro contentus, quo in Germania olim tum amico homines docti, tum patrono vsi nomen eius & egregia in Rempub. merita, per orbem terrarum scriptis celebrarunt immortalibus. Ille Herbipolensis Ecclesiæ columen, Reuerendi collegii splendor, totius orientalis Franciæ decus Musis errantibus, ceu illustrem de editiore specula facem prætendens iter ostendebat & hospitium, earumque consuetudine in omni vita sua delectatus, subueniebat egentibus, afflictas excitabat. Tuam ille indolem, & maiores ætate ad virtutem impetus cum animaduerteret, à prima te pueritia singulari amore complexus est, tuamque te olim familiam illustraturum auguratus, in aula sua moribus & literis expolitum, ad sui imitationem, & quasi imaginem totum effinxit. Adolescens igitur cum aliquam latinæ iam linguæ facultatem consecutus, cogitationes tuas omnes ad maiores in studiis progressus conuertisses, autoritate illius Louanium, atque in eminentiores cum Galliæ tum Italiæ deinceps Academias profectus es, vbi tuum te ingenium, tui te mores ita liberalium disciplinarum, & Iuris vtriusque Professoribus, cæterisque viris quibus-*

cum vixisti præstantissimis, commendarunt, vt incredibili eos studio tui incenderes.

Præclaram vero eruditionem tuam, tot partam vigiliis & peregrinationibus, vbi bene viuendi consuetudine confirmasses, & tui illius, quem dixi, propinqui de te opinionem comprobaret euentus, insignes patria tibi eximia, tum rerum cognitione, tum linguarum peregrinarum facultate prædito, honores tribuit, & campum, in quo virtus tua excurreret, aperuit latissimum. Impendebat tremenda communi patriæ, cum odiis capitalibus aucta, tum diffidentia inuidiaq́ confirmata perturbatio, & tempora omnibus prope Reipub. membris conuulsis, & quasi luxatis multiplici iam tum calamitate grauida esse videbantur. Istum igitur quasi partum modis omnibus auertere cupientes, Ecclesiarum tum Bambergensis, tum Herbipolensis Proceres, acerrimo in æstimandis hominum morib. iudicio præditi, singulari te studio collegam asciuerunt, atque ita affecti, vt quæ virtuti præmia debentur libentissime persoluant, eximiis te sacerdotiis collocupletarunt, ad quos scilicet honorum gradus non illorum te fauor, sed excellens ingenium tuum euexit.

Tum vero Magistratus, quod aiunt, virum indicauit, & quæ cum voluntatis tum industriæ tuæ esset præstantia ostendit. Quot subiisti enim pro communi patria tempestates? quantis sæpe laboribus es perfunctus? dum eo consilia tua omnia, omnes cogitationes conuertis, qua ratione simultatum illæ ac dissidiorum procellæ, quæ infestare nos multis ab hinc annis cæperunt, vel auerti penitus, vel ita saltem sustineri possint, ne salutem populi in discrimen adducant. Itaque obeundis sæpe legationibus, multisque periculorum diffi-

cultatibus superatis, demonstrasti tuam te salutem posteriorem salute communi ducere. Quæ res tibi cum solidam peperit gloriam, tum reuerendã amplitudinem tuam ad sublimiores quoq; bonorum gradus extulit.

Insignis Comburgens. Ecclesia te Decano annis pluribus quam triginta æquabili prosperaque fortuna vsa nunc eodem te floret Præposito. Annuos ibi reditus maiorem in modum auxisti, ædificia magnifica picturis exornata artificiosissimis extruxisti, Bibliothecam optimorum, manuscriptorum etiam, librorum copia instructam aperuisti, suspiciendum ad omnem posteritatem meritorum tuorum monumentum. Cumq; nihil sit difficilius, quam rebus secundis, atque ad voluntatem nostram fluentibus seruare constantiam, & sic vti fortuna, vt beneficentiæ non arrogantiæ faculatem dedisse videatur, in sublimi dignitate ista, rerumque omnium abundantia, nunquam reuerenda ampl. tua efferri, nunquã commoueri, nunquam ad se ipsam referre quicquam, sed cuncta Deo, perenni bonorum fonti, asscribere visa est, neque suo vnquam se rectius officio perfunctum existimauit, quam de communi hominum societate bene merendo.

Imprimis vero cum, vt ait ex Ennio M. Tullius, benefacta male locata malefacta sint, reuer. ampl. tuæ liberalitatem commendat eorũ, quos beneficiis afficiendos censes delectus. Beneficia enim illa temeraria, in quibus neq; dignitas accipientium, neq; iudicium conferentium agnoscitur, nullam existimas laudem mereri. Illis igitur potissimum reuer. amplitudinis tuæ benignitas rem familiarem aperit, quos vitæ morumque probitas à cæteræ clientum turba distinguit, quibus ingenio præstantes suos iam studiorum edunt fructus.

Assentari nescio, &, vt sciam, non volo, neque reuer. amplitudinis tuæ seruio auribus. Astipulatur in scriptis hominũ vox eruditissimorum, qui æternis ingenii monumentis virtutum tuarum exempla ad posteritatis memoriam transmittunt. Quid referam enim illustria illa Germaniæ lumina Lotichium, Posthium, Rudigerum, Melissum, Modium? quorũ splendida iampridem, & plena venustatis poemata reuerendæ amplitudinis tuæ nomen in omnes vbi humanitas colitur partes Europæ dissiparunt.

Non igitur grauate reuer. amplit. tua, cum eruditorum neminem à suo congressu atq; sermone vnquam excluserit, sed sui copiam adhuc fecerit omnibus, erga Iosephum hunc nostrum patroni partes suscipiet, & qua alios, eadem & ipsum benignitate complectetur. Etenim nulla reuer. amplitudini tuæ res adhuc esse potuit tanti, vt vllam putaret voluptatem ea cum voluptate esse conferendam, qua legentes scribentesve afficimur Legere memini me factos à reueren. amplitudine tua versiculos canoros & concinnos, illustria ingenii studiorumque tuorum argumenta. Herbipolensis igitur Ecclesiæ tibi septem iam annis Decano cum sublimiores ante oculos honores obuersarẽtur, vltro ea te dignitate abdicasti, dignusq; ea, vt eras, videri maluisti, quam eadem gerenda occupatus à studiis humaniorib. diuelli. Ostendisti scilicet, virtutem magis ipsam tecum diligere quam virtutis insignia. Vere igitur, secundum Posthium nostrum,

Tu contemnendo quæ alii mirantur & optant,
Esse animo ostendis cuncta minora tuo.

Istud igitur, Antistes amplissime, historiæ sacræ cõpendium, 4035. annorum gesta vno volumine complectens,

Etens ſuſcipe, &, quoniam conſuetudine virorum illuſtrium delectaris, cum Regibus hic & Principibus, cumque prudentiſſimis Rerumpubl. gubernatoribus, imo cum Deo ipſo, loquere.

Prædicari vero à me hic aut commendari autorem non eſt neceſſe, ipſa eum hæc opera commendant, &, quod dici ſolet, αὐτὸ τὸ ἔργον artificem demonſtrat, neq; etiam notiſſima illa multis in locis commemorata ab aliis Hiſtoriæ præconia, ne actum agerem, hic retexenda putaui. Quod igitur reſtat, Deum Opt. ter max. quæſo, ut Reuerendæ Amplitudini tuæ iſtam mentem dedit atque autoritatem, oro toto pectore, vt tuum communibus ſtudiis patrocinium velit eſſe maxime diuturnum, annoſq; tuos æquet cum iis bonis, quæ in te contulit ſumma. Vale. Data ex ædibus meis Francofordiæ ad Mænum, Calend. Febr. Anno M. D. XC.

Reuerendæ Amplitudinis tuæ

obſeruantiſſimus

Sigiſmundus Feyerabend,
ciuis & Bibliopola
Francofordenſis.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBRI VII

INTERPRETE RVFINO AQVILEIENSI, ad Græcum collati & emendati per Sigismundum Gelenium.

PROLOGVS.

VM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudæi, omnium maximum quæ nostra ætas vidit, quæque auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentesue commisisse cum gentibus: quidam non quod rebus interfuerint, sed vana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more præscribant: qui vero præsto fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falsa confirment: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio contineatur: nusquam vero exacta fides reperiatur historiæ: idcirco statui, quæ retro Barbaris antea misi, patria lingua digesta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Mathathiæ filius Hebræus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui & initio cũ Romanis conflixi, posteaque gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudæorum autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia vigentes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, vt pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse crediderãt. Romanos autem & finitimi

Historiographi officium, & qua ratione res gestæ conscribẽdæ.

Iosephus ipse bello Iudaico interfuit.

Galli irritabant: nec Germani dissentiebant: dissensionumque plena erant omnia post Neronem: & multi quidem temporum occasione imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant. Itaq; indignū esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari veritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumque remotissimos & vltra Euphratem gentis nostræ incolas, itemque Adiabenos, mea dictis gentia vere cognoscere, vnde cœpisset bellum, quantisque cladibus constitisset, quoue modo desiisset: Græcos vero & Romanorum aliquos qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quod nihil sani referunt etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos volunt magnos ostendere, Iudæorū res extenuant, & in humilitatem deiciūt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse videantur, qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractum est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neque ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid deroget ur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem vtrorumque sine vllo mendacio prosequar: dicta vero de factis reponam, dolori atque affectioni meæ in destendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atq; ignem Iudæorum tyranni traxere, testis est qui eam vastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellum miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe autem consulto differri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spacio, dummodo belli pœniteat autores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorumque latrocinium accusatorie loqui putet, vel patriæ miseriis ingementem calumniari præter legem historiæ, dolori veniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summum felicitatis fastigium euadere, eandemque in extremum miseriæ deiici Denique

Post Neronem dissensiōnū omnia plena.

Iosephus historiam hanc in Hebraica lingua antea conscripsit.

Romanorum gloria minuitur, si quātum pro Hierosolymis desudauerint aliquid derogetur

Titi erga populum misericordia.

Calamitates omnium a mundo condito, cum Iudæorum collatæ, superantur.

Historiographi Græci bellum Iudaicum silentio præterunt.

omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudæorum calamitatibus conferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est; vnde nec fieri potest, vt à quæstibus temperetur. Si quis autem durior misericordiæ sit iudex, res quidem tribuat historiæ, lamenta vero scriptori: quanquam merito Græcorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua reddantur, iudices resident aliorum facundiæ detrahentes: quorum etsi doctrinam superant, proposito vincuntur. Ipsi vero Assyriorum & Medorum gesta perscribunt, veluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum inscribendo tantum eorum viribus cedant, quantum sententiæ. Erat enim vnicuique studium, quæ vidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentirique apud scientes inhonestum esse videretur. Enimuero noua quidem neq; ante cognita memoriæ tradere, suique temporis res commendare posteris laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionem atque ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historiæ. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsis autem indigenis, ad quæstum quidem ac lites, ora patent, linguaque soluta sunt. Ad historiam vero, in qua verum dicendum est, summaq; ope negocia colligenda sunt, obmutescunt: concessa infimioribus neque scientibus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur itaque apud nos historiæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quoue pacto ab Ægyptiis discesserint, quasque regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neque huius esse temporis, & præterea superuacaneum existimaui: quoniam multi iam ante me Iudæorum de maioribus huius gentis verissima composuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi scripserant, patria voce prosecuti non multum à veritate deuiarunt: ex eo autem historiæ principium sumam, quo scriptores eorum & Prophetæ nostri desierunt. Et

Historiographus qui dicendus.

Historia veritas a Græcis negligitur.

bellum quidem meis temporibus gestum, latius quaque potuero diligentia referam: quæ vero ætate meæ sunt antiquiora, summatim breuiterque percurram: Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum triennium sexque menses eam tenuisset; ab Asamonæi filiis expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissentientes, ad res suas occupandas populum Romanum Pompeiumq; traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum potentiæ finem fecerit, auxilio Sosij. Tum quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciam obtinente. Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamque multa per Cestium acciderint: quantaque ad primos impetus armis Iudæi persuaserint: quoque modo accolas permunierint: & quod Nero propter acceptas Cestij ductu clades summæ rei metuens, Vespasianum bello præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudeam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxiliorum per omnem cæsa fuit Galilæam: & quod eius ciuitatum quasdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorū in bello disciplinam, curamque rerum, & vtriusque Galilææ spacia, & naturam finesque Iudææ, nec non & peculiarem terræ qualitatem, lacusque & fontes, raptarumque ciuitatum mala, cum fide sicut vidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miserias meas celauerim, tam scientibus eas relaturus sim. Deinde, quod iam fessis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, imperij causa retractus sit: quæque signa de hoc ei contigerint, Romæque mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublicæ gratia in Ægyptum digresso, Iudæorum status seditionibus agitatus sit: quoq; modo tyrannis succubuerint, eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Ægypto Titus reuersus, bis Iudæorum fines ingressus sit: quoque modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipso præsente seditio. Aggressus quoque numerosos, & quantos erexerit aggeres: triumque murorum am-

Antioch⁹ Epiphanes belli Iudaici fons & autor.

Epitome belli Iudaici.

Signa & mutationes post obitū Neronis.

Hierosolyma Titus obsidet.

Iudæorū mores & lustrationes.

bitum & magnitudinem, siue mensuram, & munitionem ciuitatis, & fani templique dispositionem: ad hæc aræ spacium, mensuramque verissime dicam: festorum quoque dierum mores aliquos, septemque lustrationes, & munia sacerdotum, Itemque pontificiu vestes, sanctaque templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cupiens, ad concordiæ fœdera dissidentes prouocauit. Disseram vero populi vulnera & calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpessi, postea capti sint. Nec vero aut perfugarum clades, aut captiuorum supplicia prætermittam: vel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit: quamq; multæ opes sacræ flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatem, vel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortuna sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumque munimina funditus eruerunt: Titus vero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemque reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnixus ne vituperationem a rerum scientibus, & qui bello interfuerunt, sustineam, studiosis veritatis magis quam voluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

Romanorũ in Iudæos humanitas.

Incendiũ templi ac ciuitatis excidiũ.

Romanorum de Iudæis triũphus.

Historiæ huius cõscribendæ causa.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER I.

An. mũdi 3802. Antè Christũ nat. 162.

SVMMA CAPITVM LIBRI I.
De bello Iudaico.

I. *De vastatione Hierosolyma ab Antiocho.*
II. *De successionibus Principum a Ionatha vsque ad Aristobulum.*
III. *De Aristobulo, Antigono, Iuda Esseo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.*
IIII. *De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano.*
V. *De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolymæ.*
VI. *De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.*
VII. *De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.*
VIII. *De accusatione Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.*
IX. *De Romanorum dissidiis post mortem Cæsaris, & insidiis Malichi.*
X. *De Herode accusato & vindicato.*
XI. *De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.*
XII. *De bello Herodis e Roma reditus pro Hierosolymis, & contra latrones.*
XIII. *De morte Iosephi & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigonæ exciso.*
XIV. *De insidiis Cleopatræ in Herodem, & Herodis præbo contra Arabes & ingenti terræ motu.*
XV. *Herodes exaltatus in regnum.*
XVI. *De vrbibus & ædificiis instauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua vsus est erga extra gentes, eiusque felicitate.*
XVII. *De dissidio Herodis cum filiis Alexandro & Aristobulo.*
XVIII. *De conspiratione Antipatri contra patrem.*
XIX. *De veneno Herodi parato, & quomodo compertum sit.*
XX. *De Antipatri Herodem malignis studiis deprehensis & vitis.*
XXI. *De aquila aurea, morteque Antipatri & Herodis.*

CAP. I.

De vastatione Hierosolyma ab Antiocho.

IVM potentes Iudæorum inter se dissiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo lexto Antiochus, qui Epiphanes dictus est, ambigebat (erat autem illis contentio de potentia, quod honoratus quisque grauiter ferret similibus subiugari) Onias quidam e Pontificibus postquam præualuit, Thobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antiochum confugerunt, petentes, vt ipsis ducibus in Iudeam irrumperet. Idque Regi persuasum est, iampridem sic animato. Quare cum magnis thilitum copiis egressus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximam eorum multitudinẽ, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit.

Ant. lib. 12. ca. 6. Antioch⁹ a Thobiæ filiis motus cum exercitu in Iudeã irrumpit, ac Hierosolyma deuincit.

Ant. lib. 15. cap. 4

Dataque

Onias ad Ptolemæũ effugit.

Ant. lib. 12. cap. 7.

Antioch' mores Iudaicos abrogat.

Bacchidis in Iudæos crudelitas.

Ant. li. 1. cap. 7. 8.

* *In Græco textu est Mattathias.*

Matathias Antiocho bellũ infert.

Antioch' moritur.

Antioch' Antiochi filius Iudæorum fines ingreditur.

Ant. lib. 12. ca. 14 15.

Eleazarus ab Elephanto oppressus moritur.

Eleazar' vitam gloriæ posthabet.

Antioch' ad Hierosolymam profisciscitur præsidiumque ibi relinquit.

Dataque passim militibus prędandi licentia, ipse & templum spoliauit, & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexque menses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoque abeo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum condidit Hierosolymis simile, templumque ædificauit: de quibus iterum opportune referemus. Veruntamen Antiocho neque præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cædes satis fuere: sed intemperantia vitiorum, eorumque memoria quæ in obsidione perpulerat, Iudæos cogere cœpit, vt abrogato more patrio, nec infantes suos circumciderent, porcosque super aram immolarent. quibus omnes quidem aduersabantur, optimus vero quisque propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidiis ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suam præceptis impiis obsecundans, omnimodam iniquitatem exercessit: cum & singulatim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie speciem captæ vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur ad vindictæ audaciam irritauit. Deniq; * Mathathias Asamonæi filius, vnus ex sacerdotibus, ex vico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinque filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem veritus, in montes refugit. Multis vero ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissoque prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisque volentibus, quod ab alienigenis eos liberasset imperans, moritur relicto Iudæ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum: & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumque Epiphanem iterum in fines suos ingredientem vehementissima percussum plaga repressit. Adhuc autem feruente victoria, in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant: habitoque conflictu milites de superiori ciuitate, quæ pars sacra dicitur ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muroque cinxit: & vasa noua diuinis rebus curãdis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramque aliam ædificauit, & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu vix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius & in Iudæos odij filius Antiochus hæres extitit. quare coactis peditum millibus 50. equitum autem prope 5. millibus, & 80. vero elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur. & Bethsuram quidem oppidum capit. in loco vero cui Bethzachariæ nomen est, qua transitus erat angustior, Iudas cum suis copiis occurrit. & prius quam congrederentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto præter alios excello elephante, turrique maxima & munimẽtis aureis ornato, illic Antiochum esse ratus à suis procul excurrit: ruptaque hostili acie ad elephantum vsque peruenit. sed illum quidem quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum supereminneret, minime potuit, beluam vero in aluo percussam super se deiecit, & obtritus interiit: nulla alia re gesta, nisi quod magnum opus aggressus, vitam gloriæ posthabuit. qui tamen regebat elephantum priuatus erat. & si casu in eo fuisset Antiochus, nihil plus Eleazaro præstitisset audacia, quam vt sola spe præclari facinoris mortem videretur optasse. hoc autem fratri eius totius prælij præsagium fuit. nam fortiter quidem Iudæi diuque decertarunt: sed à regis secunda fortuna vlis, numeroque præstantibus superati sunt: multisq; interfectis Iudas cum cæteris in Gophonitică toparchiam refugit. Antiochus autem Hierosolymam profectus, ibique dies paucos commoratus, penuria vtensilium abstitit: relicto quidem ibi præsidio, quantum

satis

latis esse arbitrabatur : cætera vero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu autem Regis Iudas non quiescebat: sed accessione multorum suæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicum Adasa cum Antiochi ducibus congreditur: factisque fortibus in prælio cognitus, multis hostibus interfectis occubuit. & in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insidiis eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

An. mūdi 3802. an. Chri. nat. 162. *Ant. lib. 12. ca. 18. Iudas occiditur.*

CAP. II.

De successionibus principum a Ionatha vsque ad Aristobulum.

CVm autem successisset ei frater Ionathas, & in aliis quę ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, sed insidiis eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Ionatham cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida veniisset, dolo comprehendit. eoq; vincto contra Iudęam misit exercitum. vnde repulsus à Simone Ionathę fratre, quodque ab eo superatus esset, iratus eundem Ionatham interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamniam capit. Euertit autem & Accaron subactis præsidiis: aduersusque Tryphonem Antiocho auxilium præbuit. qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit, obsidebat. Sed regis auiditatem satiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoq; operam adhibuisset. Non enim multo post Antiochus Cendebeum ex ducibus suis ad vastandam Iudæam opptimendumq; seruitio Simonem cum exercitu misit. Ille autem quanquam senior erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: & filios quidem suos cum validissimis præmisit, parte vero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidiis etiam in montana dispositis, in omnibus superat. clarissimaq; potitus victoria, Pontifex declaratur: & ducentos septuaginta post annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum. sed & ipse periit in conuiuio, captus insidiis Ptolemæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filiis in custodiam conclusis, certos misit, vt Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito autem impetu qui parabatur, adolescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quod iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. voluit autē Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, sed à populo reiectus est, qui matutius Hyrcanum susceperat. & is quidem statim recessit in quoddam vltra Hierichunta castellum quod Dagon vocatur. Hyrcanus autem paternum honorem Pontificis assecutus postquam Deo sacrificia reddidit, velociter Ptolemæum petit & matri simul & fratribus adiumento futurus: castellumq; aggressus, aliis quidem rebus superior erat, insto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrem eius fratresq; in murum productos, palam vt possent conspici, verberabat: eosdemque præcipitandos, nisi quamprimum recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quam iracundia commouebat. Mater vero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel suis fractus iniuriis, parceret impio: siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille pœna eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac pre-

Ant. lib. 13. ca. 1. An. mūdi 3805. āte Chri. nat. 159. *Ionathas interficitur.*

Ant. lib. 15. cap. 9. An. mūdi 3823. āte Chri. nat. 141. *Simon Cēdebæum vincit.*

Ant. lib. 13. ca. 4. Simon insidiis Ptolemæi interfectus. Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius.

An. mūdi 3831. āte Chri. na. 133. *Hyrcanus fit pontifex. Ptolemæi erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas.*

An. mũdi 3819. ãteChri. na. 125.

Ptolemæ' fratres Ioannis vna cũ matre occidit.

Ant. lib. 13. cap. 15

Antioch' acceptu ab Hyrcano trecentis talẽtis ab obsidione discedit.

Ant. lib. 13. ca. 16. 17.

Sebasten ciuitatem Aristobulus & Antigonus expugnant.

ces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo verberari eam, lacerariq; conspiciens, efforminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obsidione, feriatus annus aduenit: quem septimo quoq; circuitu redeuntem, apud Iudæos cessare moris est, exemplo septimorum dierũ. Et in hoc Ptolemæus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis vna cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphiæ tyrannum. Antiochus autem ob ea quæ per Simonem passus fuerat, iratus in Iudæam ducit exercitum: ibique assidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulcro Dauid, qui Regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecunia plus quam tribus millibus talentorum, & Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis ab obsidione discedere, primusq, Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei vindicæ præbuit, confestim aduersus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus esse ratus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samæam cum proximis, necnon & Sichimam, & Garizim ipse cœpit, & super his Chuthæorum gentem, adiacentia fano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierololymis, ædificato. Cepit autem & Idumeæ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Marisan. In Samariam vero vsque progressus, vbi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode Rege condita, ex omni eam parte conclusit: filiosq; suos Aristobulum & Antigonum obsidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatem venerunt, vt etiam insuetam carnem cogerentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum, qui cum prompta eis voluntate paruisset, ab Aristobulo & Antigono superatur. & ille quidem ad Scythopolim vsq; persequentibus eum memoratis fratribus effugit: hi vero in Samariam reuersi, & multitudine iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipsam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim vsque progressi, & ipsam peruaserunt, & agros intra Carmelum omnes inter se partiti sunt.

CAP. III.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Esseo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.

Seditiosi belli deuicti.

Ioannes Hyrcanus optime rebus per annos 33. administratis moritur.

SEcundarum autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia seditionem gentilium concitauit, multiquè aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt, reliquum vero tempus Ioannes cum fortunatissime viueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filiis relictis moritur: vir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionem, cur eius causa de fortuna quispiam quereretur. Deniq; tria vel maxime præcipua solus habebat. nam & gentis princeps, & Pontifex erat, & præterea propheta: cum quo Deus ita colloquebatur, vt futurorum nihil penitus ignoraret, quin etiam de duobus maioribus filiis suis, quod rerum domini permansuri non essent, præuidit atq; prædixit. quorum vitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum videtur, quantumque à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo natu maior Aristobulus translato in regnum principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octingenta vno annis ac tribus mentibus, postquam populus in eam terram deuenit seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrem vero à

se se-

se secundum Antigonum (namq; illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem vinctos custodiæ tradidit. Matremque itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. namque hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, vt vinctam fame necaret. Horum autem facinorum pœnas Antigoni fratrio morte persoluit, quem plurimũ amabat, quemq; regni participem habebat. nam & hunc interimit, adductus criminationib. per maleuolos regni compositis. Itaq; primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat; qui & fratrem magni penderet, & pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cũ Antigonus ex militia clarus rediisset, festis diebus, quos tabernaculis positis Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore vt aduersa valetudo Aristobulum corriperet. Antigonus vero circa festorum solenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quam maxime petiuit, plusq; in honorem fratris ascẽdit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem esse criminabantur, quodq; maxima caterua stipatus, vt illum interficeret eo venisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim quamuis inuitus tamen credidit Aristobulus. ac ne vel suspicari quicquam videretur, prospiciens, & vt incerta præcaueret, suos quidem satellites in quendam subterraneum & tenebrosum locum tranire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bariante, post autem Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonum, præcepit, si cum armis adiret. necnon & ipsi Antigono qui præciperent misit, vt inermis veniret. ad hæc Regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, vt mandata quidem regis taceant, dicant vero Antigono, quod frater audisset, arma sibi eum pulcherrima in Galilæa, ornatumq; bellicum fabricasse: quæ ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem præsertim cum alio discessurus sit, libenter eum videret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur, fratris suadebat affectus) cum armis velut ostẽtatum se veniens, properabat. Sed vbi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, accessit, à satellitibus interemptus est: certumque documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusque naturæ calumniis cedere, nullamq; ne optimarum affectionum tantum valere, vt inuidiæ perpetuo possit obsistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem discipulos siue consultores habebat) Pape, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me veritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus. & ille quidem sexcentorum ab hinc stadiorum interuallo distat. Horæ vero diei sunt quatuor: sed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mœsto vultu & mente solicita secum multa reputabat: & paulo post interfectus Antigonus nunciatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem fefellit. At vero Aristobulo confestim sceleris pœnitudine morbus ingrauescit: semperque facinoris cogitatione solicitus, perturbato animo tabescebat, donec mœroris acerbitate viscera laceratis subito sanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è seruulis eius ministerio destinatus foras efferens, prouidentia numinis

An. mũdi 3861. ãte Chri. nat. 109. *Ant. lib. 13. ca. 18.*

Aristobulus matrẽ fame necat.

Aristobulus fratrẽ Antigonum amat.

Antigonus apud Aristobulum falso accusatur.

Aristobulus satellitibus de Antigono quid mandarit.

Regina callidum cõtra Antigonum cõsilium.

Antigonus de fratre nihil mali suspicatur.

Antigonus interficitur.

Iudas Propheta Antigoni necem prædicit.

Aristobuli mores.

An. mūdi 3862. an. Chri. na. 102.

errauit: & vbi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorem interfectoris effudit. Vlulatu autem eorum qui id conspexerant, continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures Regis peruenit: causamque requirebat: & cum ad eam prodire nullus auderet, ad rescidendum magis ardebat, ad extremum vero minitanti, vimque adhibenti, verum quod erat indicauerunt: atque ille cum lachrymis oppleſſet oculos, quantumque poterat, ingemuisset, hæc dixit: Sperandum certe non erat, vt maximum Dei lumen facta mea nefaria laterent. nam cito me vltrix cognatæ cædis iustitia persequitur. Quam diu o corpus improbum fratri matrique damnatam animam detinebis? quam diu paulatim illis libabo sanguinem meum? simul totum accipiant: neque iam meorum viscerum infelias fortuna derideat. His dictis ilico moritur, cum non plus anno regnasset. Vxor vero fratrem eius vinculis dissolutis Regem constituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modestia præstare videbatur. Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterum autem priuata vita contentum ablatis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit, qui oppidum Asochim cœperat, & multos quidé peremit hostium, sed victoria in Ptolemæi partes propensior fuit. Postea vero quam ipse pulsus à matre Cleopatra discessit in Ægyptum, & Gadaram obsidione capit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Iordanem sita erant, vbi preciosissima quæq; bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas Regis aufert, Iudæorumq; fere decem millia interficit. Verum Alexander receptis post cladem viribus, aggressus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemque Anthedonem, quæ postea à Rege Herode Agrippas nominata est. His autem seruitio domitis, concitatur in eum festo die populus Iudæorum. Non plerunque epulæ seditiones accendunt. nec videbatur insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, propter ingenitam cum Iudæorum gente discordiam. Cæsis autem supra octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitis subactis, tributoq; his impositio, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus eis secundis successibus perculisset, castellum sine præsidio repertum funditus eruit. mox autem congressus cum Oboda Rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione occupauerat, captus insidiis totum amisit exercitum in vallem altissimam compulsum, atque obtritum multitudine camelorum. Ipse vero elapsus in Hierosolyma, olim sibi gentem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc superior, crebrisque prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per sex annos interfectis: nequaquā tamen victoriis lætabatur, quoniam regni sui vires consumeret. Vnde armis omissis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconstantiam eius morumq; varietatem in rãbtum oderant, vt percontanti, quonam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. nam vix etiam mortuo daturos veniam, qui tam multa scelerate fecisset. simul etiam Demetrij auxilium, cui cognomen Acæo, accersiuerunt. qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, veniſſetq; cum exercitu, miscentur auxiliis eius Iudæi circa Sichimam: Vtrosq; tamen Alexander mille quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorum millibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; prope ad decem millia bene sibi cupientium, aduersæ autẽ partis essent equi-

Seruus in eo loco vbi Antigon⁹ erat occisus, interfectorũ cruorẽ effundit.

Deum nefaria facta nõ latent. Ant. lib. 13. ca. 19.

Aristobuli mors.

Alexandrũ Aristobuli fratrem Regina regẽ cõstituit.

Alexander victoriam ab Theodoro amittit.

Iudæorũ contra Alexandrum seditio.

Alexander Arabiæ & Amathũti castello bellum infert ac funditus eruit.

Demetrij Iudæi in auxilium venit.

tum

cum tria millia, peditumq; millia quadraginta. Et prius quam veniretur ad manus, intercedentibus nunciis & præconibus, reges transfugia tentabant. Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque Iudæi sacramenta, neq; fidem Græci contemnerẽt, armis iam cominus decernebant. Superatq; prælio Demetrius quamuis Alexãdri mercenarij multa & animose & fortiter gessissent. Euẽtum autem pugnæ præter spem cedit vtriq;. nam neq; hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanserunt: & immutatæ fortunæ misericordia, sex Iudæorum millia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio sufficere ratus, omnem vero gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est: non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem assiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis cæteros in Bemeselim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, vt crudelitas eius ad impietatem vsq; procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tãtus autem populum terror inuasit, vt etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem ægreq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

An. mũdi 3862. Ante Christũ ann. 102. *Ant. lib. 13. ca. 20.*

Demetrij & Alexandri pugna.

Iudæi a Demetrio victore desciunt.

Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata.

Alexander ab armis requieuit.

CAP. IIII.

De bello Alexandri cum Antiocho & Aretha, deque Alexandra & Hyrcano.

RVrsus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrij quidẽ frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. hunc enim timens qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidem super Antipatrida montibus proximum, & inter lopppes littora spacium, fossa altissima diremit. ante fossam vero murum ædificauit excelsum, turresq; ligneas, vt faciles aditus obstrueret, fabricauit: nec tamẽ Antiochum arcere voluit. Exustis enim turribus fossisque repletis, cum suis copiis transgressus est. Vindictaq; posthabita, qua deberet eum à quo prohibitus est vlcisci, protinus contendit in Arabas. Horum autem Rex in loca suæ nationi commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem millium) imparatos ex improuiso Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commisso, quamdiu quidẽ supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi vero procubuit (succurrendo enim victis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapsos, alimentorum penuria perire contigit, præter admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemæo Minnæi filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæque cœles regem constituũt. qui bello illato Iudææ, postquam pugna vicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerasam petiit rursus opum Theodori auidus: triplici q; ambitu circũdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala

Antiochũ Alexander timet.

Rex Arabũ Antiochi milites ex improuiso inuadit.

Alexandri copias Arabum rex in fugam vertit.

Damasceni & Aretas contra Alexandrum.

An. mũdi 3862. Ante Christũ na. 102.

castello validissimo, eiusque præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusque à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recursu fatigabatur, depulsum iri valetudinem credens, si rursus animum negociis occupasset, intempestiuæ militiæ sese dedit: & vltra vires corpus laboribus vexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno moritur: idque Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudæos eius vel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans, & iniquitati resistens, beneuolentiam tibi populi comparasset. Neque spes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur. Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat Pontificem, & quod propterea segnior esset quam vt potestate regia molestus cuiquam videretur, Regem constituit: minorem autem Aristobulum, priuatum viuere maluit, quod feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Pharisæi: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamque causam magis eos suspiciebat Alexandra diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autem paulatim fœminæ simplici insinuati, quosuis pro sua libidine summouendo, deponendo, itemque vinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus vt ipsi quidem regiis commodis fruerentur, expensas vero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque augendis copiis semper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit sed etiam metuendam se reddidit externæ potentiæ. Imperabat autem aliis, verum Pharisæis ipsa vltro parebat. Denique Diogenem quendam insignem virum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt eius factum consilio criminati, vt octingenti (quos supra memorauimus) Regis iussu tollerentur in crucem. nihilominus autem Alexandræ suadebant, vt & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus occideret. Cumque his nimia superstitione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie trucidabant, donec optimus quisque periclitantium ad Aristobulum confugeret, atque ille matri persuasit, vt his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes existimaret. Igitur illi quidem data sibi copia per regionem dispersi sunt. Alexandra vero in Damascum misso exercitu; quoniam Ptolemæus sine intermissione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili gesta cepit, Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circumsedebat, pactionibus donisque solicitat. Sed illum domesticarum turbarum metus, ingresso in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Aristobulus, cum famulis suis quos multos habebat, omnesque pro ætatis fauore fidissimos, vniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem se declarauit. Ob hæc miserata querelas Hyrcani mater, coniugem Aristobuli cum filiis includit apud castellum quod à septentrione sauo adiacens, Baris antea vocabatur vt diximus, postea vero Antonia cognominata est, imperante Antonio, quemadmodum de Augusti & Agrippæ nomine Sebaste & Agrippias aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur, quam in Aristobulũ fratris eius Hyrcani con-

Alexander febri laborat. Ant. lib. 13. ca. 22.

Alexandræ Alexandri coniugis principatum obtinet.

Hyrcanus primum Pontifex post ad regiam dignitatem euehitur.

Pharisæi Alexandræ Reginæ seruiunt.

Alexandra Pharisæis vltro paret.

Pharisæorum inuidia multi boni trucidati.

Aristobuli apud matrem deprecatio.

Aristobulus sæpiũ regem declarat.

Alexandra coniugem Aristobuli cũ filiis carceri includit.

tume-

tum: lias vindicaret: quem deiici regno curauerat, quod ipsa nouem annos administrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam viua commiserat. Verum Aristobulus viribus atque auctoritate præstabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum summa conflictu, plerique Hyrcano relicto transeunt ad Aristobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in castellum Antoniam: ibique datis obsides nactus (erat enim ibi in custodia, vt præmisimus, coniunx Aristobuli cum filiis) prius quam grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediit, vt regnum quidem Aristobulus haberet, ipse vero cederet, quasi frater Regis aliis honoribus contentus: Hoc modo in fano reconciliati, cum in conspectu circumstantis populi benignissime alter alterum complexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in Regiam, Hyrcanus autem in Aristobuli domum.

An. mundi 3873. ante Christ. nat. 95. Alexandra moritur, & Hyrcanũ regni successorẽ cõstituit. Ant. lib. 14. ca. 1. Fratres ob regnũ decertantes, in cõcordiam redeunt.

CAP V.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hierosolyma.

METus vero & alios eius inimicos præter spem dominantis occupat, & maxime Antipatrum iamdudu Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis suæ princeps. Is igitur & Hyrcanum vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret eiusque auxilio regnum repeteret, hortabatur, & ipsi Aretæ vt Hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret suadebat, multum obtrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanũ laudibus prædicans. simulq; admonebat quod eum deceret regno clarissimo præsidentem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autẽ iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excidisset. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidũ quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manus Regis Aretæ tradidit, multis dictis multisque muneribus vt auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, affecit. Erant autem peditum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atque omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scaurus aduentis horum temporibus imminens soluisset obsidionem. namque is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed vbi Damascum venit, recens à Metello & Lollio captam repetit: his inde submotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæstum cucurrit. Deniq; mox vt fines ingressus est, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtrusque vt sibi potius adiumento essent orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem quod captus non esset, satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis collectis, persequebatur hostes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio commisso, supra sex eorum millia cædit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus vero & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt, & cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. multisque muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam vsi fuerant allegantes, magnopere precabantur vt Aristobuli

Antipater vt Aretæ Regis Arabiæ auxilio regnũ repeteret, hortatur. Antipater nocte cũ Hyrcano profugit. Areta Hyrcano 5000. militum tradit. Scaurus Romanorũ Dux. Scaurus Hyrcanũ & Arabes regione excedere iubet. Hyrcanus & Antipater Pompeium implorant.

An. mũdi 3899. Ante Christũ nat. 65. *Ant. lib. 14. c. 6. 7.*

Pompeius Aristobulũ petit.

Aristobulum Pompeius descendere provocat.

Aristobulus ad Põpeium descendit.

Aristobulus bello congredi cum Pompeio cogitat.

* *Hed. Idumæa.*

An. mũdi 3903. Ante Christũ na. 61. *Ant. lib. 14. c. 7. 8*

Pompeius Hierosolyma obsidet.

Aristobulus Pompeio supplex occurrit.

Pompeius urbẽ qua ex parte facilior esset, accessu, explorat.

bulí violentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quam moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis, neq; ferendum existimans abiectius quam Regem deceret vtilitate seruire, à Diospoli digrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiusque sociis hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxiliis. Cum vero Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas venisset, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus: cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quam parere. sed populum videbat horrescere: & amici monebant vt Romanam vim cogitaret, quam sustinere non posset. Itaque horum consiliis obediens, descendit ad Pompeium: quodque iuste regnaret multis pro se dictis, in castellum rediit. & cum iterum descendisset prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremque medius, & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium, vt sibi cuncta permitteret, ad montẽ vero reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat, hisque præpositos monere literis vt decederent, quibus præceperat vt non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloque iam congredi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatui dandum putauit, statim eum insequitur. multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntem Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguissima * Iudææ regio & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lacrymam ex vulneribus colligunt. Cumque illic pernoctasset, mane in Hierosolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Aristobulus, supplex occurrit, pecuniamque pollicitus, quodque semetipsum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat sæuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit, effectum est, Gabinium qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppidum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pompeius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem vero profectus, explorabat qua ex parte facilior esset accessus. nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non videbat: vallemque pro mœnibus horribilem, fanumq; illic cernebat proximum, adeo tutissima munitione circumdatum, vt etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem sociis bellum geri potius Regemque liberari dignum esse censentibus: qui vero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autẽ hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique victa pars Aristobuli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, vt ad vltimum vsque resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatem, hisque domum Regiam tradidissent, ad hæc obtinenda Pompeius vnum e ducibus suis, Pisonem cum militibus intromittit. isque præsidijs in ciuitate dispositis, quia nemini eorum, qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusque amicis ad consilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse vero ad partes se-

pten-

ptentrionales fossamque vallemque replebat omni genere materiæ per milites comportato, cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus desuper obsisterent, mansisserq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæis etiam per Sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisque machinis Tyro allatis, mœnia tentabant. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes, vim repugnantium sustinerent. Verumtamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiã & in aliis admiratus est: & præcipue, quod nihil ceremoniarum inter media tela versantes intermiserunt. sed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia & victimas, omnemque Dei cultum diligentissime celebrarunt, nec vel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur, legitimus religionis suæ muneribus abstinuerunt. Mense igitur obsidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanum irruptum est. Primus autem murum transcendere ausus est Syllæ filius Faustus Cornelius, & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis cohortibus. & circumsepto vndique fano, alios alio confugientes, vel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi Sacerdotum quanquã hostes strictis gladiis irruentes videbant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseuerabant: & in ipso libandi templumque adolendi ministerio mactabantur, saluti quoq; præferentes religionis obsequiũ. Multos autem sui gentiles aduersæ partis studiosi trucidabant, plurimi sese in rupes præcipitabant. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorum quidem millia duodecim occubuerunt. Romanorum vero perpauci; sed plures sauciati sunt. Nihil autẽ grauius in illa clade Iudæorum genti visum est, quam sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius visum alienis esse detectum. Denique Pompeius vna cum suis comitibus in templum ingressus, vbi neminem præter pontificem adesse fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & mensis, in quibus libare atque adolere moris est, & vascula ex auro cuncta spectauit, congestamque pigmentorum molem, sacræque pecuniæ ad duo millia talentorum. Nec tamen vel hæc vel aliud quicquam de sacrosanctis opibus suæ instrumẽtis attigit: sed postero die post excidium purgare templum ædituos iussit, & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum Pontificem declarauit: quod se & in aliis rebus alacrẽ obsidionis tempore præbuisset, promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quæ sicut Imperatorem bonum decuit, benuolentia potius quam timore plebem sibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus Aristobuli socer idemque patruus tenebatur, & illos quidem qui maxime belli causa fuissent, securi percussit. Faustum vero, & qui vna fortiter operam nauauerant præclaris præmiis donat & Hierosolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Cœlesyria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præsidi parere iussit: proprijsque tantum finibus circumclusit. Instaurauit autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii Gadarensis, etiam Gadaram, quam Iudæi subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuenti non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Marisam: itemque Azotum & Iamniam & Arethusam: necnon & maritimas, Gazam & Ioppen & Doram, & quæ præ-

An. mũdi 3903. Ante Christ. na. 61.

Seditio in vrbe inter Aristobu li & Hyrcani fa- ctes.

Pompeio in vrbem tradit.

Pompeius fossamque vallem q; replet.

Pompeius aggeri tur res impo- nit.

Iudæi in- ter media tela ver- santes ni- hil cerimo niarũ in- termis- sant.

Iudæorũ 12000 in templo oc cumbunt.

Pompeius vna cum suis comi- tib. San- ctum sanc- torũ in- greditur.

Pompeii continen- tia.

Hyrcanus Pontifex declara- tur.

Pompeius multas ci uitates Iu dææ adi- mit.

An. mũdi 3904. Ante Christ. na. 60. *Aristobulus cũ familia Romam vectus.*

dem Stratonis Pyrgus vocabatur, post autem ab Herode Rege clarissimis ædificiis transformata, Cæsarea nominata est: easque omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumque administratione ad Ægypti vsque fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permissa, Romam ipse per Ciliciam properauit, captiuum ducens Aristobulum cum familia. Erant autem filiæ duæ totidemque filii: quorum vnus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est.

CAP. VI.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Aristobulo.

Ant. lib. 14. ca. 9. Arabs Scauro reconciliatur.

INterea Scaurus in Arabiam ingressus, ad Petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ autem circum erant, omnia vastabat, multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum victui necessaria suppeditabat. quem velut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaque persuasum est Arabi, vt CCC. talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. Alexander autem Aristobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamque depopulabatur. quem quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque à Pompeio murum Hierosolymis renouatum esse cõfidebat, nisi Gabinius in Syriam missus, qui Scauro successerat, quum in aliis fortem se præbuisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum. huius autem illic impetum ventus, ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditũ, & mille quingenti equites: locaque opportuna muris, hoc est Alexandrium & Hyrcanium, & Macharunta non longe ab Arabiæ montibus, muniebat. Igitur Gabinius cum parte copiarum, præmisso M. Antonio, ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaque Iudæorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio viribus suis, Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copiis Gabinius. Alexander autem quod tum in vnum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat, abscessit. Cumque Hierololymis appropinquasset coactus prælio decertauit: amissisque sex millibus, quorum tria viua capta sunt, tria vero prostrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem vbi Alexandrium castellum venit, quia multos accepisse castra cognouit, promissa delictorum venia conabatur eos ante prælium sibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisque interfectis reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux M. Antonius multa præclare gessit: & quamuis semper & vbique vir fortis apparuisset, tamen tunc etiam suum vicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæque multæ, lætis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem recte dispositis regressus Alexandrium, vehementius vrgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi parerent castella Macharunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidem Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus

Antipater cũ copiis Alexandro obuiam procedit.

Alexander sex millia militum amittit.

M. Antonius Dux.

Quæ vrbes Iudæi receperint inhabitãdas.

Ant. lib. 14. ca. 11. Gabiniũ mater Alexandri beneficii memoriæ studet.

eruit,

eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo suis Gabinium palparet obsequiis, viro suo exterisque captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymam deducto, eique fani cura mandata, cæteris reipublicæ partibus optimates præfecit. Omnemque Iudæorum gentem in conuentus quinque diuisit: vno Hierosolymis, altero Doris, itemque tertio, vt apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hietico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem vnius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, vt turbarum his fieret initium elapsus Romo Aristobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idque recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Sisennam & Antonium & Seruilium duces contra se cũ exercitu misit, in Macherunta concedit: vulgique imbellis onere deposito, solos armatos prope ad octo millia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus erat secundarũ partium rector cum mille vitis ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoque conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec vi Romanorum subacti, cæsa sunt virorum V. M. prope vero ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. cæterique mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macherunta coacti sunt. Vbi Rex cum in tutinis prima vespera terendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra quam poterat, per biduum remoratus, postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romę secum fuerat vinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. filios autem eius in Iudæam transmisit, quia Gabinius scripsera: per epistolas, id pro traditione castellorum coniugi Aristobuli spopondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre. Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vsus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. nam & pecuniis & armis eum & frumẽto Antipater & auxiliis adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias quæ Pelusium ducerent obseruantibus, transmittere Gabinium persuasit: alia vero Syria discessu Gabinii commota, & Iudæos iterum Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidentium præmisso Antipatro concordiã persuasit. Cum Alexandro autem millia triginta remanserant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburium cõgressi, decem millia sternuntur: cæteram vero multitudinem fuga dispersit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater voluit) rempublicam eius cõposuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat, & Mithridatem & Orsanem à Parthis perfugas clam dimittit: eosq; militibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. Is in Parthicæ militiæ sumptum, & omne aliud aurum templi quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talẽtorum. Euphratem vero transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autẽ Parthos in Syriam properantes irruere Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudæam festinabat: captisque

An. mũdi 3904. an. Chr. nat. 60. *Iudæorũ Reipubl. mutatio. Ant. lib. 14. c. 12.*

Aristobulus iterũ turbas cõcitat.

Aristob. cum Romanis dimicat.

Romani Aristobulum cum filio Romam perducunt.

Alexander ad defectionem Iudæos iterum reducit.

Iudei ab Romanis victi.

Gabinius Nabathæos pugna superat. Ant. lib. 14. ca. 13.

Marcus Crassus reliquum templi aurum auffert.

Cassius ad tria millia Iudæorũ in seruitium abducit.

Tarichæis, prope ad tria millia Iudæorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suasor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina nomine Cypris: vnde filios quatuor, Phaselum, & Regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui vbique potentes essent, amicitiam hospitis familiaritateque conquireret, præcipue Regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusque fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendũ susceperat. Cassius autem compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

Antipatri cõiunx nobilis ex Arabia fœmina.

CAP. VII.

De Aristobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

An. mũdi 3917. an. Chr. na. 47. *Ant. lib. 14. ca. 14.*

Aristobulum captiuum Cæsar vinculis soluit.

CÆsar autem post senatus & Pompeii fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq; potitus, solutum vinculis Aristobulum cum duabus cohortibus velociter ad Syriam misit, & hanc facillime & cuncta Iudææ proxima per illum subiici posse ratus. verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præuenit inuidia: Nam veneno peremptus à Pompeii studiosis, aliquandiu etiam sepultura in patrio solo carebat, corpusque mortui seruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione securi percussus Antiochiæ, secundum Pompeii literas, accusatione eius pro tribunali prius habita super his quæ in Romanos admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem sub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippionem, qui eos arcesseret, mittit Ascalonem: atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonum, eiusque sorores adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo copulat, ob eamque postea causam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram peremptо filio: huiusque affinitatis gratia fratres eius propensiore cura tuebatur. Antipater autẽ Pompeio mortuo in clientelam Cæsaris se contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab accessu Pelusii prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quamuis hospes esset, auxilium ferre persuasit, verum & ipse armata Iudæorum tria circiter millia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichum, & Ptolemæũ alterum, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter incoarunt. Iamque fretus Mithridates auctis propter Antipatrum copiis, Pelusium proficiscitur. & quia transire vetaretur, ciuitatẽ obsidebat: Antipater vero in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in ciuitatem cum suis, insiliit. & Pelusium quidem captum est, vlterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Ægyptii, terrarum incolæ, quę appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, verum etiam vt victui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroque se traderent Mithridati, atque ille Delta iam per agrato pugnam cum cæteris commisit Ægyptiis, in loco cui nomen est Iudæorum castra: eumque in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positũ superabat. Facto autem in eos impetu, qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam

Aristobulus cum filio peremptus.

Ant. lib. 14. ca. 15.

Ptolemæi filius a patre occiditur.

Ant. lib. 14. ca. 16.

Mithridates Antipatri opem fert.

Mithridatis de Ægyptiis victoria.

castris

castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autē fere Mithridates cum fugeret perdidit. Præter spem vero seruatus ex prælio, vacuus inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatum ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorē. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus est, multaque perpessus vulnera, toto corpore gerebat signa virtutis. Post autem quando rebus in Ægypto compositis ad Syriam rediit, & Romana eum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisque rebus honorando amicissimeque tractando, dignum æmulatione reddidit: eiusdemque gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

Antipater ad subeunda pro Cæsare pericula seipse offert.

Antipatrum Cæsar Romana ciuitate donat.

Antigonus ad Cæsarem, Hyrcani studiosos de morte patrui accusaturus venit.

Antigonus Hyrcanum & Antipatrū falsò accusat.

Antipater multitudinem vulnerū demonstrat.

Hyrcanus Pontifex.

Antipater vero Iudæa procurator declaratur.

Ant. lib. 14. ca. 16.

Antipater patrios muros reparat.

Antipater subditos suos, vt cū Hyrcano sentirent admonet.

CAP. VIII.

De accusatione Antipatri apud Cæsarem de Pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

EOdem vero tempore Antigonus quoque Aristobuli filius cum venisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeii veneno, quantum putabatur, perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolum admiscere miseriis, vltra hæc Hyrcanum & Antipatrū criminabatur, veluti e patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent, multisque gentem iniuriis afficerent, dum modo satiarentur: quodque in Ægyptum auxilia ipsi Cæsari non beneuolentia, sed timore veteris discordiæ miserint, & vt amotem Pompeii deprecarentur. Ad hæc Antipater, veste proiecta, multitudinem vulnerum demonstrabat, & qua fide quidem Cæsarem coluisset, verbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare: Antigoni autē mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumque rerum studium votumque seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, bonique aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oportere contentum esse, quod viueret. Namque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed, vt in eos qui dedissent, Iudæorum seditiones accenderet. Quæ vbi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronunciauit: Antipatro autem cuius vellet potestatis detulit optionem. Qui permisso dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est, & præterhoc impetrauit, vt subuersa patriæ mœnia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsari incidendos in Capitolium misit, vt iustitiæ suæ virtutisque signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater vero vbi de Syria Cæsarem prosecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio diruptos reparabat: omniaque lustrando, ne quid in illis regionibus turbatum esset, nunc interminando, nunc etiam suadendo curabat, vnumquemque admonens. quod si cum Hyrcano sentirent, in otio atque opulentia victuri essent, fortunisque suis & communi pace potituri: sin spe vana ducerentur eorum, qui priuati quæstus gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum vero tyrannum pro Rege, itemque Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactati, quem ipsi Regem constituissent. Sed quamuis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorem videret, neque tam efficacem quam regni posceret solicitudo, statum prouinciæ componebat. Et Pha-

An. mũdi 3917. an. Chr. nã. 47.

Phasaelus & Herodes Antipatri filij.

Herodis fortitudo.

Herodes a Syris latrones depellit.

Phasaelis benevolentiam Hierosolymis habitantium erga se auget.

Hyrcanus ab invidis contra Antipatrum eius q; filios instigatur.

Herodes ab Hyrcano in ius vocatus.

Herodem Hyrcanus absoluit.

Hyrcanus rursum ab improbis irritatur.

Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanũ regno deponat Hierosolymã deducit.

faelum quidem natu maximum filiorum suorum militibus præpositum, Hierosolymæ eiusque territorio præfecit: Herodem vero ætate posteriorem, nimisq; adolescentem, Galilææ destinat, similia curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam vbi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumque latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum alioſque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris, vt per vicos atque oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Cæsari propinquo magni Cæsaris, & Syriam tunc administranti est cognitus. Quin & Phasaelus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se benevolentiam Hierosolymis habitantium: atque illam quidem ciuitates possidens, nihil autem contumelioſe per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequiis regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut benevolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, vt liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Namque Hyrcanus, quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria, maximeque rebus ab Herode bene gestis, & crebris nunciis laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusque Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus, quod Antipatro & filiis eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate vacuo Regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit, vt in se Reges producat? Nec enim eos vel simulare iam procuratione, sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium venire debere, rationem tam ipsi Regi, quam patriis legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracũdia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri: atque ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidiis, ad Regem proficiscitur. Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, si plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenso mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeste denunciarent, vt homicidii crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoque id cupiens, absolutionem decernit. Atque is inuito Rege euasisse ratus, Damascum recessit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuo fuisset accitus. Rursumque ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abiisse, & vt se contra ipsum strueret, properasse. Hæc autem Rex vera esse existimans, quid ageret nesciebat: quoniam potentiorem inimicum videbat. Cum vero à Sexto Cæsare dux militum per Syriam, itemque per Samariam declaratus esset Herodes, neque solum propter gentis fauorem, sed etiam viribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamque illum contra se arcedens cum exercitu esse venturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracũdia, conflatam militum multitudinem in Hierosolymam ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset, ni pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum, deprecantes, vt & ipse vindictam minis tantum, solaque indignatione metueretur: Regi autem parceret, sub quo ad hoc potentiæ processisset: ac si propterea quod in iudicium vocatus esset, indignaretur: quia tamen

men absolutus esset, gratias ageret, neq; tristibus quidem paria referret, saluti vero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de victoria bene speraret, qui cum Rege congressurus esset domestica consuetudine iuncto, & de se bene merito: sæuo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consiliis impulsus, vmbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasque vires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam, bellumque domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeii Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusque militem occupauerat. Alii vero Cæsaris duces, mortis eius vlciscendæ gratia, cunctis viribus Bassum petebant. Quibus tam interempti quam superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia successor antedicti Sexti venit Marcus.

An. mũdi 3922. an. Chr. na. 42. *Herodes a bello contra Hyrcanum desistit.* *Sextũ Cæsarẽ Bassus dolo necat.* *Marcus Sexti successor.*

CAP. IX.

De Romanis dissidiis, post mortem Cæsaris, & insidiis Malichi.

EOdem tempore magnum bellum inter Romanos cõflatur dolo Cassii & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemque menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisque ducebatur ad id quod existimabat esse commodius. Itaque Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: vbi & Marcum & dissidentes cohortes Basso conciliauit, simulque obsidione liberauit Apamiam. Ipse vero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque septingenta talenta iussisset cõferre, minas eius veritus Antipater, filiis suis & aliis amicis mature pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeo necessitas vrgebat. Primus autem Herodes Cassii fauorem promeruit, qui ex Galilæa parte sua, talenta centum attulit, propterea que inter eximios amicos numerabatur. At vero cæteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque Goplnam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum interfecturus; quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum illico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post abitum Cassii, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sæpenumero memorabat sui seruatorem fuisse, periculum molichatur, iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans. Itaque Antipater & vires eius & callidiatem metuens, flumen transit Iordanem, ad vlciscendas insidias collecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudẽtia superat. Nam & Phasaelum apud Hierosolymam præsidiis appositum, & Herodem qui custodiam curabat armorum, multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit, vt ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare vero adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerẽtibus, Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato, quod magnum momentũ, vbi vsus popposcit, Herodes fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu peditumq; attributa: si autẽ bellum desiisset, regnum quoq; Iudææ Cassius

Ant. lib. 14. c. 20. *Iulius Cæsar dolo Cassy & Bruti interfectus.* *Cassius stipendiũ ciuitatibus indicit.* *Herodes Cassii amicus.* *Cassius in exactionibus exigẽdis segnis.* *Malichus beneficiorum Antipatri immemor.* *Antipater contra Malichũ colligit exercitũ.*

An. mũdi 3912. an. Chr. nat. 42. *Octauiano Augusto Iulio successit.*

se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, vt Antipatro & spes & fortitudo filii, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno pocalum dari persuadet. Atq; ille quidem iniustitiæ Malichi præmium tulit post conuiuium mortuus, vir & alias strenuus, rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano. Malichus autem infensum propter suspicionem veneni populum, negãdo placabat: simulque vt validior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quinetiam mox cum exercitu necis paternæ vltor aduenisset. Sed Phasaeli fratris consilio, quietum palam minime persequendum esse dicebat, ne vulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicione liberũ esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatem composuit seditione turbatã, perque dies festos in Hierosolymam remeabat, præmissis accompanantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadente obmetum Malicho, denunciat, ne alienigenas superinducat indigenis festum pure castequæ celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui præceperat, causaque contempta, nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contraque ille se falli, cum vix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuisus erat. Itaque non modo, vt mortem patris vlciscereturei rescripsit: sed etiam tribunis quibus præerat, vt in causa iusta Herodi opem ferrent, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicea, vndique ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipse quidem hoc vltioni tempus destinauerat. Malichus autem id Tyri foro suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autẽ desperatio stimulabat, vt etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorũ gentem contra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoque Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spem fatale decretum. Etenim quo intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad cœnam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuii specie mittit. Sed res erat, vt tribunis prædiceret ad insidias egredi: atque illi præceptorum Cassii memores, ad litus ciuitati proximũ armati gladiis occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis vulneribus interficiũt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: vixq; anima recepta, Herodem perconabatur, quis Malichum occidisset. Et cum e tribunis vnus respondisset, Cassii præceptum: plane, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem, qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum est. Sed enim Malichum hoc modo vltus est Herodes.

Antipater Malichi instinctu venenũ bibit.

Herodes patris necem in Malicho cogitat vlcisci.

Malichum Hyrcano sese adiungit.

Cassius Herodi vt in Malicho mortẽ patris vlciscatur rescribit.

Fatale decretũ humanã spẽ irridet.

Malichũ tribuni Herodis interficiunt.

Ant. lib. 14. c. 20.

CAP. X.

De Herode accusato & vindicato.

Felix in Phasaelũ mouet.

POstquam vero Cassius excessit è Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phasaelum mouisset exercitum, & in Herodem fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediebatur. Interea Phasaelus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumque ingrati obiiciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremque Malichi castella occupare permisisset.

misisset. Iam enim multa tenuerat, omniumque tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra vim Herodis potuit sufficere, qui mox vt conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tirisque quos ceperat, vitam concessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, vna & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonum Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta vero socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ commisso prælio, victoria potitur: fugatoque Antigono, redit in Hierosolymã, pro merito gestæ rei omnibus charus, vt etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namque is Herodes iampridem ex indigenis habuerat vxorem non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit Aristobulus, filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde Regi familiaris erat. Sed vbi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiam, & Antonius in Asiam discesserunt: legatis ab aliis ciuitatibus ad Antoniũ missis in Bythyniam, etiam Iudæorum optimates accusatum veniunt Phasaelum & Herodem: quod illis rerum summam vi possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præsto erat magna pecunia, placatum sic Antonium affecit, vt ne verbũ quidem inimicorum eius pateretur audire. Et tunc quidem ita digressi sunt. Quum autem denuo Iudæorum primates centumviri, Antiochię proximam Daphnen ad Antonium venissent, amori Cleopatræ iam seruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præstabant, aduersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem Messala, causæ defensor, astante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde vtrisque partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumque is Herodem, eiusque fratres aliis prætulisset, voluptate repletus (nam & hospes eorum paternus erat, humanissimeque ab Antipatro susceptus, eo tempore quo in Iudæam cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, toties eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægre ferentibus, quindecim eorum correptos carceri tradidit, quos etiam pene occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: vnde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Denique mille legati iterum Tyrum missi sunt, vbi commorabatur Antonius in Hierosolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, vt quos comprehendisset, occideret: præceptoque vt eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonii suffragio cõstituti. Ante hæc autem Herodes vsque ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius, missis armatis, multos occidit: multos etiam vulnerauit, quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant. perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, vt etiam quos in vinculis haberet, occideret.

An. mũdi 3923. an. Chr. nat. 41. Antigonus ab Herode fugatus. Doris prior Herodis coniux nõ ignobilis. Iudæorũ optimates Phasaelũ & Herodẽ accusatũ veniunt. Ant. lib. 14. ca. 21. Iudæi aduersus fratres accusationem renouant. Herodẽ & Phasaelũ Antonius tetrarchas declarat. Antonius in Tyro commoratur. Seditio Hierosolymis cõtra Herodem & Hyrcanum. Antonius captiuos trucidat. Ant. lib. 14. c. 22.

Ao. mũdi 3923. an. Chr. nat. 41.

CAP. XI.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.

Lysanias Barzapharni, vt Antigonum in regnum inducat, persuadet.

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio post cum Regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris sui mortui successor Ptolemæi Mennæi filii, millæ satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet vt Antigonum in regnum inducerent, Hyrcanumque deponerent. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barxapharnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrii Pacorum excluserunt, cum Ptolemaidenses eum & Sydonii recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & vbi vsus exegisset, præsidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi vltro ad Antigonum confluunt, ad expeditionem alacriter animati.

Inter Antiochũ & Hyrcanũ acria pugna. Hierosolymis in foro commissa.

Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: vbi commissa pugna, depulsisque hostibus & effugatis, Hyerosolymam cursu perebant: auctique multitudine, vsque ad regiam processerunt. Excepti autem ab Hyrcano & Phasaelo, forti acie in foro confligunt. Ibique hostes in fugam versos, pars Herodis in fanum concludit: custodesque his sexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus, igne consumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: in que dies singulos inuicem sese per insidias incursantibus, assiduæ cædes erant. Instante vero die festo, qui Pentecoste vocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phasaelus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inualisq; de improuiso hostibus in suburbano, cõplures quidem peremit, omnes autem in fugam vertit. & hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremum vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phasaelus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidẽ componendæ seditionis venientem, re autem vera vt adiuuaret Antigonum. Deniq; Phasaelum dolo perpulit, vt ad Barzapharnẽ legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque vt insidiatorem occideret, neve se eius fallaciis dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum Hyrcano, quominus suspectus esset: nonnullisque relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros vocant, cum cæteris Phasaelum prosequebatur. Sed vbi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem diffidentes atque armatos offendunt: satrapam vero conueniunt satis callide & officiis amicitiæ dolos tegentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quẽdam locum deducti, cui nomen est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & quod Antigonus pleraſque mulieres ex his quas ipsi haberent inter quingentas Parthis deuouisset quodque sibi semper a barbaris præstruerentur insidiæ, ac olim capti essent, nisi mora fuisset, dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi præscius quæ de his agerentur cauere. Hæc iam non verba erant solum, nam & custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phasaelus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum sæpius moneret Ofilius vt fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quemadmodum essent omnia de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quod se insidiis appetisset: ac maxime quia pecuniæ causa

Pacori dolus & insidiæ.

Herodes et Phasaelus in captu discrimine versantur.

talis

talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quam pro regno promisisset Antigonus. Ad hæc Parthus subdola satisfactione iureque iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimque à Parthis qui remanserant, quibusque iussum erat, Phasaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam exectantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem capere moliebatur: eumque fallere, vt extra murum procederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem suspectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nolebat: quanquam satis idoneam causam Pacorus obtenderet: epistolas portantibus obuiam ire debere: nec enim ab hostibus esse captos, aut quicquam de insidiis, sed quæ Phasaelus gessisset, his contineri. Iamdudum autem ab aliis audierat Herodes, fratrem suum Phasaelum esse correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudentissima fœminarum, multis eum precib. ne prodiret orabat, neve se crederet manifestis iam conatibus barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum sociis deliberante, quoniam modo clam pararet insidias, nec enim fieri posse vt tantæ sapientiæ vir ex aperto circumueniretur, nocte Herodes cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequebantur. Et ille matrem quidem fratres suos, desponsatamque puellam cum matre, minimoque fratre prætendere iter iussit ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisque per omnes conflictus interemptis, ad castellum Massada properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes victoria potitus, cum multos interfecisset, ipsumq; locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletissima exornauit regia, arcemque in eo munitissimam condidit, ac de suo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidem cum fugeret, multos sibi adiungebat. Postea vero quam Thresam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, turbamq; sequentium diminui persuadet: nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat autem supra quam nouem millium multitudo. Itaque paruit Herodes eius consilio, & impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum viatico, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemque commeatu, qui satis esset obsessis, ipse in petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi apud Hierosolymam in prædam versi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecuniis abstinentes: quæ trecenta talenta superabant, aliorum vero pleraque inueniebantur: quoniam Herodes iamprudem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid in opibus pretiosum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusque sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamen postquam præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, vt omnem terram illam bello implacato replerent, Marsa quoque ciuitate vastata: nec solum Antigonum regem constituerent, verum etiam Phasaelum & Hyrcanum vinctos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, vt ne solutus quidem mutatis rebus vnquam Pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phasaeli vero virtute præuentus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato, quod verus Herodis frater esset, Hyrcanusque degenerasset, viriliter moritur: dignum ante acta vita obitum assecutus. Fertur tamen & aliud quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed veluti curandi eius causa, mis-

An. mũdi 3924. an. Chr. na. 40.

Herodi insidiæ struũtur.

Herodes clam nocte ad Idumæã proficiscitur.

Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur.

Victoria Herodis. Herodiõ.

Massada Petra ciuitas Arabiæ.

Antigonꝰ auriculas Hyrcani dentibus truncat.

Antigonum Parthi Regem cõstituũt.

Phasaelus ad saxũm caput frãgit.

An. mũdi 4925. an. Chr. na. 39.

Phasaeli verba prius quã efflaret animam.

Herodis erga Phasaelum fratrẽ amor.

Impudentia suasores.

Herodes Arabas sibi hostes esse deprehendit.

Herodes cũ magno vitæ discrimine Romã navigat.

Herodes Romam profectus, Antoniũ conuenit.

Ant. lib. 14. ca. 13.

Herodes Antoniũ & Cæsarẽ sibi benevolos invenit.

sus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit, eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autem verius sit, præclarum habet initium. Denique aiunt enim prius quam efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedam, qui vltorem inimicorum reliquerim Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quanquam mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamẽ cum Antigono apud Hierololymam compositis, vinctum Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre suo festinabat: vt pecunias ab Rege acciperet, quibus solis exoratum iri pro Phasaelo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternæ amicitiæ, animoque liberali parcior, vel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa præberet: pignori oppositio ipsius filio quem redimeret: Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum: trecentaque talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phasaelo mortuo nequicquã fratrem diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Denique Malichus Rex eorum, præmissis qui hoc admonerent, quamprimum reuerti eum ex finibus suis iubet, simulatione quidem per legatos Parthos periisse, vt Herodem Arabia pelleret: certa vero causa fuit, quod vicem Antipatro debitam negare proposuerat, neque pro beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filij gratiæ rependere, consolationis egentibus. Impudentiæ vero suasores habebat, qui Antipatri vellent abiurare depolita. Erant autem circa eum potentissimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea sibi causa hostes esse deprehendit, vnde amicissimos existimabat, eaque respondit nunciis, quæ dolor imperauit, Ægyptum versus recedit. & prima quidem vespera in quoddã agreste fanum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autem die cum Rhinocoluram peruenisset, fratris ei mors nunciatur. acceptoque tanto luctu, quantum curarum æstum deposuit, ibat vlterius. Itaque Arabem sero facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, velociter misit. Herodes autem in Pelusium peruenerat: ibique transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatemque reueriti, Alexandriam eum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore eum ad ea quæ parabat, existimante. Posthabitis autem Reginæ precibus, neque hyemis asperitatem, neque marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam vero periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehementer bello Cassi vexatam, saluus cudit. Amicorum vero suorum, Ptolemæi & Saphinii receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaque cum amicis delatus Brundusium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antonium: eique tam suas quam totius generis clades exponit: quocque affectibus suis in castello relictis, atque obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus Antonius, & memoria quidẽ iunctæ cum Antipatro dextræ, tum vero ipsius qui aderat contemplatione virtutis, etiam tunc eum Regem constituere proposuit Iudæorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem quam fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. huic enim & seditiosum, & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in

rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen & senatum conuocabat, vbi Messala, & posteum Aratinus, astante Herode, patris eius merita, & ipsius circa populum Romanum fidem prosequebantur, quo simul hostem Antigonum demonstrarent, non solum quod intra breue tempus is dissidere cœpisset, verumetiam quod antea quoque populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. his autem cõmoto senatu, cum Antonius etiam bello contra Romanos gerendo vtile esse diceret Herodem Regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Cæsar egrediebãtur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecedebant, cæsuri hostias, decretumque senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum est.

An. mũdi 3925. an. Chr. na. 39. Herodes coram Senatu Roma. laudatur. Herodem Romani Iudæorũ Regem creant.

CAP. XII.

De bello Herodis e Roma redeuntis pro Hierosolyma, & contra latrones.

Ant. lib. 14. ca. 23. Antigonus Massadam obsidet.

EOdem vero tempore Antigonus apud Massadam inclusos obsidebat, aliis quidem victui necessariis abundantes, aquę autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas confugere cogitabat: audito quod eorum quæ in Herodem commiserat, Malichum pœniteret: castellumque reliquisset, nisi circa noctem qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo vt etiam vltro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto prælio, nũc insidiis neci darent: non tamen illis omnia pro voto cedebant, sed ipsi quoq; interdum cum aduersǫ casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudæam venit: verbo quidem, vt Iosepho & qui vna obsidebantur, ferret auxilium: re autem vera, vt pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab *Hie*rosolymis tetendisset, quæstu expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem vero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Silonem interim placabat: vt pendente spe, nihil inquietaret. Iam vero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus *He*rodes, non parua manu coacta externorum atq; gentilium, per Galilæam aduersus Antigonum properabat, Ventidii & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, vt *He*rodem in regnum deducerent, persuasit. *Ho*rum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem vero Antigonus in Iudæa mercede corruperat. Non tamen *Hero*des opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. nam præter paucos omnis ei Galilæa consensit. & propositum habebat præmium necessarium Massadam, vt primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimento fuit Ioppe. *Hæc* enim prius, quod hostilis esset, eximenda videbatur: ne dum ipse peteret *Hierosolymam*, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudẽs resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudæorum. hos autem *Herodes* paruæ manus excursatione perterritos, mature in fugam vertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos vtriusq; beneficiis debita vi-

Præliũ inter Antigoni milites & Iosephũ Herodis fratrẽ. Ventidius Romani militu Dux pecuniã auffert Antigono. Ant. lib. 14. c. 24. Herodes in Antigonũ mouet. Herodis propositũ Massada & Ioppe captu Hierosolymã petere.

An. mũdi 3925. Ante Christ. na. 39.

cissitudo: plurimos tamen spes, vt à Rege certissimo. Iamq; validissimas quæsierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediebat, loca insidiis opportuna præoccupans, vnde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerunt, virium eius timore perculsi. Castris autem positis ad occiduam regionem oppidi, custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant: ab aliis vero per cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros præconis voce declarari iussit, populi se bono & saluti ciuitatis aduenisse: pœnasq; ab nullo quamuis manifesto inimico repetiturum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionẽ daturum. Deinde cũ allocutionib. contrariis pars Antigoni obstaret, quo minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quispiã posset, quod reliquum erat, suis imperat murorum defensores deturbare: atq; illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibique tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus egere se necessariis acclamarẽt, pecuniamq; alimentis poscerent, atq; hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigono ante prouisis) & incitabat exercitum, & ipse recedere conabatur. Herodes aũt non solum duces qui Siloni parerent, sed etiam milites vbi plurimi essent conueniendo, rogabat ne se destituerẽt, quem scirent à Cæsare & Antonio & senatu deductum, in vno die pollicitus eos penutia soluere. Deinde hæc precatus ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam commeatus, vt Silonis omnes accusationes perimeret: simulq; prospiciens, ne vel in posterũ ministrare detinerent, accolas Samariæ per epistolas admonebat (nam ciuitas eius se clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum & pecora in Hierichunta deferrent. Hoc vbi audiuit Antigonus, statim qui frumentatu hostes prohiberent, atq; insidiis opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iussis obediunt, & magna iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent victui necessaria speculantes. Non tamen Herodes otiosus erat, sed decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, & quinq; Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit, quingentos vero cum mulierib. ac familus montium occupasse cacumina. & hos quidem captos dimisit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamque diripuere, cum plenas domos offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præsidio collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his quę sibi accesserant ciuitatibus, hoc est Idumęa, & Galilęa, & Samaria, hyematurũ dimisit, Antigonus quoq; Silonis corruptione meruit, vt exercitus partẽ Lyddenses susciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti, rebus omnib. abundabant. Herodes autem non quiescebat, sed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum aliis quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam translata, ibique tutissime collocata, vt cætera Galilææ subuerteret, atque Antigoni præsidia expelleret, proficiscitur. Cumque Sephorim, licet vehementissime ningeret, peruenisset, facillime ciuitatem capit, custodibus eius ante egressionẽ fuga dilapsis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia cõmeatus) aduersus latrones in speluncis degentes

Silonis a Iudæis pecunia corrupti dolus.

Herodes commeatus copiã parat.

Herodes decem cohortibus comitatus Hierichũta pẽruenit.

Romani præda ingenti potiuntur.

Ant. lib. 14. c. 24.

Herodes Sephorim ciuitatem capit.

direxit animum: qui pleraque illius regionis incursantes, non minoribus quam belli cladibus incolas afficiebant. Præmissis autem tribus peditum cohortibus, vnaque ala equitum in vicum Arbelam, ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum hostes extimuere, sed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fili, & ferocitate latronis. Denique prælio commisso, dextro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circumgressus, velociter subuenit, & suos quidem à fuga retrahit: irruendo in hostes, impetum persequentium refrenebat, donec à fronte pugnantes violentiæ concesserunt: qui tamen eos vsque ad Iordanem cædendo persequebatur; & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium dissecti sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumque causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumque ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pherore autem fratri minimo scripsit, vt & foro venalium consuleret, muroque castellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas versabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra parthos Silonem atque Herodem accersit: mandato eis per epistolas, vt Iudææ statum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Sitone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Istæ autem speluncæ in præruptis montibus erant, vndique inaccessæ transuersosque tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumque ab earum fronte vsque ad fauces vltimas pertingebant, rectum vallibus imminens, vt aliquandiu quidem Rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremo autem placuit, vt molimine vteretur satis incauto. Etenim valentissimus quisque demissus arculis exponebatur in ostia speluncarum. Hique cum familiis eos mactabant, ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare vellet Herodes, vt ad se accederent, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos vis coegerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem e specula hæc prospiciens, & dolore conficiebatur: & vt filius parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius licet quaquam mitior factus, insuper humileu animum Herodi exprobrauit, & post filios occidit vxorem: deiectisque desuper mortuis, postremo semetipsum præcipitem misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præposito, in Samariam rediit: scutatorum quidem tria millia, sexcentos vero equites in Antigonum ducens. Tuncque propter eius abscessum nacti licentiam, quib. Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem vastabant, in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa mulctam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam vero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonii literis monitus, equitum mille auxilia duarumque legionum, aduersus Antigonum mittit Herodi. Eorum autē ducem Macha-

An. mūdi 3926. an. Chr. na. 38.

Herodes aduersus latrones in spelunceu degentes animū dirigit.

Herodis de latronibus victoria.

Ant. lib. 14. c. 25.

Descriptio spelūcæ in qua latrones habitabant.

Ptolemæus Herodis militum Dux interficitur.

An. mũdi 5027. an. Chr. na. 37.

ram, vt se adiutum veniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria *Herodis* multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret *Herodes*: in proditione quidem ei non paruit, simulata vero amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admisso *Herodis* consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autem, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem arcebat à mœnibus, donec Machæram incepti puduit, & in Amathuntem ad *Herodem* recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat, quoscunque Iudæos offendisset interficiebat, vt nec vel Herodianis parceret: sed vt Antigonianis omnib. abutebatur, hoc cum ægre ferret *Herodes*, in Machæram quidem vindicare voluit, tanquam in hostem: iracundiam vero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machæræ iniquitatẽ. Ille autem delicta sua reputans, velociter Regem consequitur: vtq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neque tamen *Herodes* à proposito suo reuocatus est, quo minus ad Antonium pergeret. Sed cũ audisset eum magnis viribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem validissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspiciens demonstrandæ virtutis, & vt magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: vt Antonius quidem, quamquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumque ad honores eius spemque regni adderet: Antiochus vero tradere Samosatam cogeretur.

Machæræ iniquitas

Antonius Herodis virtutem miratur.

CAP. XIII.

De morte Iosephi & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso.

Ant. lib. 14. c. 25.

DVm hæc agerentur, res *Herodis* in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, vt nihil ante reditum suum aduersus Antigonum moueret, quia nõ firmum esset auxilium Machæræ, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, vbi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, *Hierichunta* eum V. cohortibus à Machæra secum missis petit, vt maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atq; aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam viri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant, nec veteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem victoria minime contentus fuit, sed eo processit iracundiæ, vt mortuum quoq; Iosephum verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis L. talenta Pheroras frater precium redemptionis offerret. Tanta vero nouitas post Antigoni victoriam Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos primates *Herodis* studiosos lacu submergerẽt: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, vbi Machęra castelli cuiusdã instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquã *Herodes* audierat. Captis enim Samosatis Antonius, & præposito Syriæ Sosio iusso, vt *Herodem* quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Ægyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudæam præmissis, quarum *Herodes* vteretur auxilio, ipse cum cætera manu militum sequebatur. *Herodi* autem degenti in Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus prosiluisset è stratis, ecce nuncii

Antigoni in Iosephi cadaver immanitas.

cladis intrabant: quare præ dolore paululum quæstus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, vltra vires iter accelerans, & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolas assumit auxilio, vnamq; his iungit Romanorum cohortem. cum quibus non expectata luce, Galilæam ingressus est, hostesque obuios in eum quem reliquerant locum auertit. & assidue quidem castellū oppugnare tentabat: sed prius quam id caperet, asperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis præsidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, vt castellum noctu deserererent. Iamque per Hierichunta properans ibat, vt quam primum interfectores fratris sui posset vlcisci, vbi etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit: vnde præter spem liberatus, opinionem quod Deo carus esset adeptus est. nam cum multi honorati vespera illa apud eum cœnauissent, postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim cœnaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis præsagium, quantum ad futurum bellum pertineret, esse coniiciens mane primo castra mouet: hostiumque sex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conserere nō satis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos sauciarent, eminus appetebant. vbi Herodes quoque ipse præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem videri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat præmium victoriæ. Herodes vero terram peruagatus hostilem, quinque municipia capit, duoque habitatorum millia consumit. Exustisque domibus, ad exercitum redit, circa vicum, qui appellatur Cana, tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipsa Hierichunte, vel ex aliis regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi festinante, Pappi milites neque multitudine hostium, neque impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed vbi agmina conflixerunt, cæteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans, dummodo eius vlciscerētur autores, aduersam aciem facilime superat. deinde semper integros aggrediendo, vniuersos in fugam vertit. Erat enim plurima occumbentium strages, cum alij quidem in vicum vnde venerant compellerentur, nouissimus autem ipse insisteret, atque infinitos occideret. postremo ruens inter fugientes hostes in vicum irrupit: cum omnes domus armatis essent refertæ, plenaque propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris deprehensos facilime superabat, disturbando ædes intus abditos extrahebat, alios conuulsis obrutos tectis, multos simul necabat. si quis autem subterfugisset ruinam, eum gladiis armati milites excipiebant. tantaq; cadauerum per omnes vias multitudo coaceruata est, vt etiam victoribus ipsis transitus obstrueretur. hanc plagam hostes adeo non tulerunt, vt confluentium turba, conspectis qui in vico perissent, fuga discederent. statimque successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam iam deserere cogitabat. Herodes autem ad vesperam, cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantum puer cum sequebatur. Et prius quam in balneum perueniret, obuius ei quidam

An. mūdi 3927. Ante Christū nat. 37.

Herodi mortē fratris somnia manifesta significant.

Herodu cœnaculū dimisso conuiuio confestim concidit.

Cadauerū multitudo victoribus trāsitum obstruit.

An. mũdi 3928. ãte Chri. nat. 36.

Pappum Antigoni militum ducẽ Herodes obtruncat.

ex hostibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes, vt Regem viderunt, illum quidem stupore debilitati ac trementes, cum inermis esset prætereunt: exitus vero qua fugerant cursu petebant. Itaque cum alius calu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obtruncat: idque Pheroræ magistro exercitus fratri suo mittit in perempti fratris vltionem. namque Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetit: murisque admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ Rex fuerat declaratus) pro templo castra posuit, qua facilior erat expugnatio, & antea Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo, subura nisque diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent impigerrimis amicorum, ipse in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam, vt diximus: & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curaturus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur vbi eam duxit, ad Hierosolymam rediit, auctus militum copiis eique Sosias cum magna manu equitum peditumque sociatur: qui mediterraneo itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumque sex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, prope à septentrionali muro castra collocarunt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo Rex fuerat declaratus: Sosias vero Antonio, à quo milites quibus præerat asciret missos Herodi auxilio. Iudæorum autem intra ciuitatem agentium populus varie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaque veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent, in cateruas conglobari, multis modis latrocinabantur: maxime ex locis oppido proximis victui necessaria diripientes, neque aut equis, aut viris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi, è muris aggerum prohibebant, & contra instrumenta oppugnantium, semper nouum aliquod obstaculum, moliebantur. In nulla re autẽ æque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidẽ occultas excogitauit militũ insidias, quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam vero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnæ intenti, quãuis omnem modum audaciæ supergrederentur, Romanorum tamen pertia vincebantur. nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, confligebant. Ex improuiso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quam muri aliqua pars diueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorsus autem neq; manibus neque machinis deficiebant, quoniam vsque ad vltimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsedente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima vbiq; mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis vero manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersariis euaderet. Mactabantur autem quamplurimi, & per angustiores vicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec vlla erat aut senectutis, aut muliebris infirmitatis miseratio. Denique licet Rex vbiq; mittens, rogaret vt parcerent, nemo tamen dexteram contiAnt. lib 14. ca. 12 *Hierosolyma ab Herode obsessa.*

An. mũdi 3929. ãte Chri. nat. 35.

Iudæorũ in pugna constantia.

Herodis milites cũ Iudæi per 5. menses obsidionẽ tolerauerunt ciuitatem irrumpunt.

nuit:

nunt: sed velut furentes, omnē persequebantur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem, neque præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tantę mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonam appellauit: neq; tamen custodia etiam liberum dimisit, vt fœminam. Itaq; ille quidem vinctus asseruabatur. Herodes autem cum iam hostes vicisset, vt externa quoque auxilia compesceret prouidebat. Visendi enim templi, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiam refrenabat: acerbiorem, quam si victus fuisset, existimās sibi fore victoriam, si quod videri nefas esset, culpa sua visum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Sosium, si vacuefacto viris & pecuniis oppido Romani regē se solitudinis reliquissent: qui pro tāta ciuium cęde, totius orbis terræ imperium, vile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente, vt pro labore obsidionis prędandi licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum se asseuerauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquiis, promissa compleuit. Nam & militum quenq; liberaliter, & pro merito duces, ipsumque Sosium regia largitate donauit, vt nemo egens pecuniis abiret. Post hęc Sosius aurea corona Deo dedicata, ex Hierosolymis remeauit, Antonio vinctum Antigonum ducens. & illum quidem vana spe vitæ cupidum vsque ad vltimum diem, ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis, suarum quidem partium studiosos, quo magis beneuolos sibi faceret, honorifice tractabat: Antigonianos autem neci tradebat. Et quum pecunia defecisset, diuiso quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusque comitibus misit: non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus, in omni re cupidini cesserat. Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem suam sæuitia persecuta est, vt neque propinquus sanguine supereſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumque optimates apud Antonium criminando suadebat eos interfici, vt eo modo cuiusque possessiones dominio suo facilius quæreret. Postea vero quam in Iudæos atque Arabes vsque extendit auaritiam, vt Reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum verbotenus annuisset Antonius, occideret quidem bonos viros tantosque Reges iniustum esse duxit: verum inter amicos vltra non habuit: sed multa terra ex eorum præcisa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleuterum ipsi dedit. Quorum potita dominio ad Euphratem vsque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudæam venit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus infensum eis animum mitigasset, tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamque omnibus obsequiis placans, Pelusium vsque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumque Artabazen Tigranis filium dono Cleopatræ ducebat. Nam cum pecuniis omnique præda, Parthus illi statim condonatus est.

An. mũdi 3929. Ante Christũ na. 35. *Cædes in Hierosolymis. Antigonũ Sosius capit.*

Herodes militib. de suis facultatib. multum pecunia largitur. Antigonus securi obtruncatur.

Ant. lib. 15. ca. 1. Cleopatra in cognationē suã sæuitia.

Auaritia Cleopatræ.

CAP. XIII.

De insidiis Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræmotu.

COncitato autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat, & aliis per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcano

Ant. lib 15. ca. 1.

poti-

An. mũdi 3934. Ante Christũ nat. 30.

Cleopatra in Herodẽ insidiæ.

potitus, quem vicum Antigoni soror tenebat: veruntamen à Cleopatra callide ne periculorum Antonij particeps fieret, intercluſus eſt. Regibus enim, vt diximus, inſidias tendens, bellũ in Arabas vt Herodi committeret, perſuadet Antonio. quos ſi viciſſet, Arabiæ: ſin autem victus eſſet, Iudææ domina conſtitueretur: alterumq; potentium per alterum peſſundaret. Sed eius conſilium Herodi feliciter ceſſit. nam primum in Syros hoſtes ducens, magnum quem conflauerat equitatum, circa Dioſpolim in eos mittit, & quamuis fortiter reſiſtentes, ſuperauit. qui cum iam victi eſſent, magno motu Arabes ſuſcitantur: & infinita manus in Syriæ cœles Canathan congregati, expectabant Iudæos. Vbi Rex eos Herodes cum exercitu aggreſſus, bellum conſultius adminiſtrare tentabat, caſtraque muro cingi præcipiebat: non tamen ei paruit multitudo, ſed priore victoria freti Arabas impetunt & prima coitione in fugam verſos vrgebant: in perſecutione vero inſidiis perículatur Herodes, Canathenſibus ab Athenione immiſſis, qui ex Cleopatræ ducibus ſemper ei fuerat inimicus. Namque horum incurſu recreati Arabes pugnam repetunt: iunctiſque agminibus circa ſaxoſa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde proſtratis. Qui vero ex prælio ſeruati ſunt, in vicum Ormizam confugiunt. vbi etiam caſtra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, ſicut erant plena ceperunt. Neque multo post accepta clade, Herodes aderat cum auxiliis, ſeriùs quam vltus poſcit. Huius ei vulneris cauſa fuit, præpoſitorum militibus contumacia, quod iuſſis obedire noluerunt. non enim repentino commiſſo prælio vltum Athenio inſidiandi tempus habuiſſet. rurſus tamen vltus eſt Arabas, aſſiduis fines eorũ incurſionibus infeſtans: quodq; ſemel victus eſt, ſæpe rependit. Sed dũ inimicos perſequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, ſeptimo regni anno & Actiaco bello feruente. Namque veris initio terra mota, infinita quidem pecorum, triginta vero hominum millia peremit, cum exercitus manſiſſet incolumis. quoniam ſub dio tendebat: ibique Arabas in maiorem audaciam fama ſuſtulit, triſtibus nunciis grauibus ſemper aliquid affingẽs. vnde velut omni ſubuerſa Iudæa, terræ obtinendæ ſpe, quia neminem ſupereſſe credebãt, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad ſe venerant à Iudæis. Herodes autem aduentu hoſtium perterritam ſuorum multitudinem, tam magnitudine quam aſſiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens: Rationem habere non videtur, cur vos præſens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis eſſe non miror. Ignauum autem eſt perpeti idem, etiam cum incurſus hominum repellendi ſunt. Ego enim tantum abeſt, vt hoſtes poſt terræ motum pertimeſcam, quod magis putauerim Deum hanc illecebram immiſiſſe, vt pœnas tederent. non enim tantum manu armiſq; freti, quantum noſtris calamitatibus, veniunt. Fallax autem ſpes eſt, quæ non ſuis viribus nititur, ſed alienis aduerſis. Neq; vero vel ſecundæ res vel cõtrariæ, apud homines certæ ſunt: ſed in vtramq; partem videas fortunam nutare viciſſim, & exempla vobis propria demonſtrabunt. Nempe prælio ſuperiore victores, poſt ab hoſtibus victi ſumus. & nunc ergo, quantum æſtimare licet, illi capientur, victores ſe credentes. Nimis enim confidens incautus eſt: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipſum quod timetis, fiduciam ſuggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuiſtis, & præter voluntatem meam in hoſtes egreſſi eſtis, Athenion inſidiandi tempus inuenit. Nunc autem veſtra cunctatio, & minus alacer animus, vt videtur, certamen mihi victoriam ſpondet. Conuenit tamen ante prælium ſic eſſe affectos, in ipſo autem opere virtutem exerere: conſceleratiſque hoſtibus planum

Ant. lib. 15. ca. 6.

Herodi exercitũ Arabes in fugam vertunt.

Bellũ Actiacum inter Antonium & Auguſtũ vtrinque geſtum.

Alia Herodi calamitas.

Herodis ad milites perterritos oratio.

Metus præſtat confidentiam.

facere

facere, quod neque humanum aliquod malum, neque iræ cœlestis vnquam deprimit fortitudinem Iudæorum, donec spiritum vitæ ducunt, vel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties pene captiuos abduxit. Nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concussionem, alicuius futuræ cladis esse potentem. Naturalia namque sunt elementorum quoque vitia: nullumque damnum inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. nam pestilentiæ quidem, vel famis, vel terræmotus signum aliquod tardante malo fortasse præcesserit: ipsa vero cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quam terræ concussio, bellum nocere poterit etiam victis? Imo enimuero maximū imminentis excidij monstrum, sponte sua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, taleſque Deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo pœnas dabunt: si patrio repleti spiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. pergite quisque non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi, sed legatorum cædis vltores. Illi melius quam nos qui viuimus exercitum regent: vobisque mihi obedientibus, periclitabor ipse pro cæteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinem vestram non sustineri posse, nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites, vbi eos alacres vidit, sacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphiæ positis, haud procul ab hostibus, quasi deinteriacente castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quam primum cupiens congredi. nam & hostes præmiserant, qui castellum occuparent. Sed illos quidem Regij facile repulerunt, collemque tenuerunt. ipse vero quotidie producto ad prælium milite, instructaque acie Arabes lacessebat. Cum autem nemo contra procederet (quædā enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) vallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus, mixtique cum equitibus pedites egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamen alacritate impares, quamuis audaciores eos faceret victoriæ desperatio. Et quamdiu quidem restiterunt, non magna eorum cædes facta est: vbi vero terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi vero à semetipsis conculcati perierunt. Denique millia V. in fuga ceciderunt, cæteraque multitudo intra vallum compulsa eosque statim circumseptos obsidebat Herodes. & licet armis prope adesset excidium, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cumque rex arrogantius eorum legatos despiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret: denique ardescente siti, cateruatim exeuntes, vltro se Iudæis tradebant, adeo vt quinque diebus quatuor millia vincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septem millia circiter sternit: & tam magna plaga vltus Arabiam, extincto virorum eius spiritu, tantum profecit, vt eius patronus ab ea gente optaretur.

An. mūdi 3934. an. Christi 30. *Altera pars orationis Herodis de terræmotu.*

Conclusio Herodis orationis & adhortatio ad milites.

Herodes ante pugnam sacra Deo celebrat.

Herodes hostes adoritur.

Arabes ardescente siti vltro se Iudæis tradunt.

CAP. XV.

Herodes exaltatus in regnum.

MOx autem illum excepit desueta rerum solicitudo propter amicitiam Antonij post victoriam Cæsaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quam ipse patiebatur. Nec enim Cęsar victum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo supereſſet. Itaq; rex periculis de-

Ant. lib. 15. ca. 7.

An. mũdi 3954. an. Chri. nat. 30.

Herodis coram Augusto Cæsare oratio.

Herodes corã Augusto dissimulatione remota verum in genue fatetur.

Cæsaris ad Herodem responsio.

lis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus, vbi Cæsar eo tempore morabatur, adiit eum sine diademate, veste quidem cultuque priuato, sed fastu regio, neque dissimulata veritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæsar, Rex factus ab Antonio, fateor vtilem me fuisse regem Antonio. Neque dissimulauerim, quod omnimoda armis quoque me grauem expertus esses, nisi Arabes prohibuissent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis misi, & multa frumenti millia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum disserui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei consilium dedi, vnam esse dicens Cleopatræ mortem aduersorum correctionem. quam si occidisset, & pecunias ei & muros ad tuitionem & exercitum, & memetipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatræ amores, & Deus qui tibi victoriam donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio victus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem veni, spem salutis de virtute præsumens: & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar: Imo vero saluus esto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritus es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tueris. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas: siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatræ, quam tibi paruit. Te namque lucrari sumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorum gladiatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Expectar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere, vt non desideres Antonium. Huius sermonis humanitate Regem, ne quid de amicitia sua dubitaret, hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgentiam decreto consignat: in quo multa magnifice in eius laudem commemorauit. Ille autem primus eum muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam supplicem, ex amicis Antonij, iuberet absolui. Sed vicit iracundia Cæsaris, multa illum & grauia pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus repulit deprecantem. Postea vero ad Ægyptium euntem per Syriam Cæsarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo vectus est, coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit, atque insuper exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec fuit quicquam vtensilium, quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodi regnum, tam Cæsar quam milites existimabant. Ideoque postquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non solum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; insuper ciuitatum Gazam & Anthedonẽ, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc satellites quadringentos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla autem res magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primum vero Actiada etiam regionem quæ Trachon vocatur, eius ditioni subdidit, eique continentem Batanæam, itemq; Auranitin, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lisaniæ conductor erat, non cessauit vnquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varum tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumque deprecati sunt, quo suas miserias Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat latrocinium penitus curaret extinguere. Varus autem milite aggressus loca suspe-

Herodis in Augustum Cæsarem merita.

Herodis regno Augustus Cæsar finiũ partem addit.

da expurgauit latronibus terram, ipsamq; Zenodoro abstulit: quā Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo inconsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autē maius his omnibus existimabat Herodes à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa vero post Cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus, & ad maiorē subleuatus animum, maximam prouidentiæ partem obsequio pietatis impendit.

An. mūdi 3934. ātē Christi nat. 20. *Herodem Augusti Syriæ procuratorē cōstituit.*

CAP. XVI.

De vrbibus & ædificiis instauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua vsus est erga exteras gentes, eiusque celebratæ.

ITaq; anno regni sui quintodecimo, & templū instaurauit, & duplum terræ spatium quam fuerat circa templum, muro amplexus est, ingenti sumptu & magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magnæ porticus, eique iunctum a septentrione castellum. Et illas quidem a fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quam regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam vocauit, in honorem Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis exstructa, duas ades in ea maximas atque pulcherrimas, quibus ne templum quidem vlquam conferre possit, ædificauit: easque amicorum vocabulis vnam Cæsaream, Agrippium alteram nominauit. Nec vero solis tectis memoriam eorum & cognomina circumscripsit, sed in totas etiā ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti stadia circundatum, Sebasten appellauit, deductis eo sex millibus colonorum, terraq; fœcundissima his attributa: vbi templum quoque maximum inter ædificia, & circum id aream trium & semis stadiorum Cæsari dedicauit, eiusdemque oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Ob hoc ulterius terra adiectione donatus à Cæsare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelsam editus, propter subiecti lateris vallem specus aperit umbrosum, qua profundæ altitudinis rupes, ad immensum liquentis gutta receptaculum concauatur, vt stagnantis aquæ copia deuitantibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem e spelunca ta dicibus oriuntur fontes: & (vt quædam putant) hoc est Iordanis principium. Sed veri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter castellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vlum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Cæsaris nudum reliquerit. Postea vero quam fines suos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus tēpla quæ Cæsaria vocantur, constituit. Cū autem inter maritimas ciuitates vidisset vnam vetustate iā fessam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci naturæ munificentiæ suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissima regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen, quarum media ciuitas sita est, omnis ora maritima adeo fuit importuosa, vt omnes qui ad Ægyptū ex Phœnice nauigarent, in salo fluctuare cogerentur, minas Africi

An. mūdi 3947. Ante Christū na. 17. *Ant. lib. 15. ca. 10. 12. 13. 14. Ædificia ab Herode condita.*

Fons Iordanis.

metuen-

Ant. mū. 3947. Ante Christū nat. 17.

Herodes Pirao maiorem portum fabricat.

metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad scopulos erigit, vt remeantes æstu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptib⁹ deuicta natura, Pirao maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquam totus ei locus aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo vero tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per viginti vlnas in fundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla etiam maiora fuerunt. Expleto autem spacio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi, vnde etiam procymia dicebantur: cæteri autem saxeo portus quo cingitur muro subiecti sunt. magnis turribus interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepote Cæsaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proque fornicibus, & circum eos crepido saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus autem septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad ostium vero coloßi tres, vtrinque fulti columnis: quarum à læua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextera vero duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexæ, candido item lapide: paricque mensura spatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portum. Contra ostium vero portus, in colle, Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoque Cæsaris colossus non minor quam Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebusque aduectitiis portum, Cæsari vero conditoris honorem, vnde ciuitati nomen Cæsaree imposuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda Olympiade maxima præmia proposuit: vt non solum victores, sed & proximi & tertij successores eorum regalibus diuitiis potirentur. Anthedona quoque renouatam quam bella subuerterant, Agrippium vocauit: nimiaque beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum, arborumque ditissimam, eamque Antipatridem nuncupauit. & super Hierichunta castellum natura tutum, & pulchritudine præcipuum muro cinxit, atque in honorem matris Cyprum vocauit. Fratrique Phasaelo turrim cognomine Phasaelidē Hierosolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phasaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne sui quidem fuit immemor, sed castellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo nomine Herodium vocauit: tumulumque in mammæ formam manufactum, qui stadiorum sexaginta spacio ab Hierosolymis aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regiis liberalissime exornatis: vt non solum interna membrorum facies clarior esset, verum etiam foris parietes ac maceriæ tectaq; largis infusa diuitiis elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex

Dilucida descriptio portus.

Cæsarea Stratonis turris antea dicta, ab Herode cōdita. Ant. lib. 15. ca. 10. 12. & lib. 17. ca. 5.

Agrippium Antipatrim.

Cyprus.

Phasaelis turris.

Phasaelis ciuitas.

Herodiū.

longo interuallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus, & vehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuersoria, quæ & sarcinas & amicos recipere possent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse videretur castellū: circumscriptione vero, domus regalis. Tantis autem constructis ædificiis, animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namq; apud Tripolim & Damascum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras vero & porticus, fortaq; & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæductum: apud Ascalona vero Nymphea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam opere quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præstitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem vero thermarum aliis reditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hęc frumenta cunctis ministrauit egentibus, & Rhodiis ad instruendam classem pecunias sæpe multisque in locis præbuit, incensumque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem, perque omnem Ioniam, eorum, quæ desiderasset quisque, largitiones? Nonne etiam Athenienses & Lacedemonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donariis? Nonne Antiochensium Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti stadia prolixam, strauit polito marmore: declinandisque imbribus, quam longa esset porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum? Quod autem Elidensibus præstitit, non solum Achaiæ commune, sed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc desicere sumptuum videret inopia, quodque solum ex veteri Græcia restabat collabi, non solum agonotheta ipse factus est, eo lustro, quod cum Romam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum reditus instituit, vt nunquam eius memoria agonothetæ munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phasaelitas & Balaneotas, aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quā pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates, quā qui eas haberent. Quin & corpore vsus est, quod animo conueniret. cumq; summus venator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quæ cuperet assequebatur. Deniq; vno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis cerui & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisque virtutem, fortuna quoque secunda vsus est. Raro enim contra votum eius, belli cessit euentus. & si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum est.

An. mūdi 3947. an. Chri. nat. 17. Herodiū castellum pro rerum omnium copia ciuitas esse videbatur.

Herodis beneficētia & liberalitas in cunctos.

An. mūdi 3954. Ante Christū nat. 10. Herodes per vniuersum terrarum orbē claruit.

Herodes venator summus. Herodes præter animi corporisque virtutem fortuna quoque secunda vsus est.

CAP. XVII.

De dissidio Herodis cum filiis Alexandro & Aristobulo.

Ant. lib. 15. c. 3. 8. 9. & lib. 16. ca. 13.

AT vero publicam ei felicitatem mœrores inuidere domestici, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quā maxime diligebat. Nam quia

An. mũdi 3954. ante Christũ ann. 10

Herodes Antipatrum filiũ expellit ciuitate, ac Hyrcanũ auũ coniugu interficit.

Herodu ex Mariãme liberi suscepti.

Mariãme ex odio Herodi quæ Hyrcano auo fecerat, obiicit.

Falsa matris ac sororis Herodu aduersus Mariammen accusatio.

Herodes Iosepho vt tertiũ interficiat, clam mandat.

Herodis de Mariãme ac Iosepho suspitio.

Regis meruit potestatem, repudiata quam prius acceperat vxorem ex Hierololymis genus ducentem, quæ Doris vocabatur, Mariammen sibi coniunxit, Alexandri filiam Aristobuli filij: vnde domus eius in discordiam venit, & antea quidem, maxime vero postquam Roma regressus est. nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum causa quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: solis festis diebus eo cõmeandi facultate concessa. Deinde autem coniugis auum Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insidiarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzapharnes abduxerat: miserati vero gentiles liberauerant, qui vltra Euphratem colebant. Et cũ monitis eorum paruisset, ne ad Herodem transiret, non interisset. Verum mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus multoq; amplius patriam desiderans, venit. Herodem autem commouit, non quod regnum affectaret, sed quod ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariãme susceperat, duæ fœminæ, cæteri mares erant, horumq; minimo Romæ in studiis mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quod iam regnanti sibi fuissent geniti, regiæ producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffragabatur: qui in dies singulos proficiens, adeo succendebat Herodem, vt eorum nihil sentiret quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namque in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat: Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimicitiarum probabiles causas, ex amore vero fiduciam, in os ei, quę Hyrcano auo suo fecisset obiiciebat, quæq, in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimoseptimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atque ille equidem cum sacra veste amictus ad aram accessisset festo die, populus omnis illacrymauit: & tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mãdatum fuerat, lacu submersus à Gallis interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq; eius & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amor mutus erat. Graui autem indignatione mulieres sæuiebant: & quo maxime commoueretur Herodes, insimulabãt eam adulterij: præter alia multa, quæ verisimilia fingerentur, hæc accusantes, quod in Ægyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, abientem se properasset ostendere vitro mulierum cupidine insanienti, & qui vim posset inferre. Id veluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris cauta zelotypia succẽsum, deinde etiam cogitante Cleopatræ sæuitiam, cuius gratia & Lysanias Rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebatur. Itaque profecturus Iosepho Salomes sororis suæ vito, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat vxorem: mandato ei clam, vt eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non maligne, sed Regis amorem mulieri cupiens demonstrare, quod ab ea nec mortuus pateretur dueller: secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaque inter fabulas de affectu iurante, quodq, nunquam esset alterius mulieris amore captus: valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus vt me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat, amens erat Herodes illico, nec vnquam Iosephũ mandata sua prodituram fuisse ratus, nisi eam corripuisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiluisset, in regia spatiatur: ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmauit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens confestim vtrumque iussit interfici. Deinde pœnitendo sequebatur insaniã: & postquam

ira-

iracundia cōcidit, amore iterum caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat, vt ne mortuam quidem putaret eam, ſed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec proceſſu tēporis funere cognito, mœroris magnitudine eum quo ſuperſtitem dilexerat æquauit affectum. Materna autem iracundiæ ſuccedunt filij, & immanitatem ſceleris reputantes non aliter ſuſpectum patrem quam ſi hoſtis eſſet, habebant: idque & antea, quū diu Romæ in ſtudiis erant, & multo magis poſtquam in Iudęam reuerſi ſunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoque roborabatur affectio. Iam vero maturi coniugio, vnus amitæ ſuæ Salomes, quæ matrem amborum accuſauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde acceſſit etiam libertas odio, & occaſiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ ſunt. Itaq; apertius quidam cum Rege colloquebantur, quod ei per vtrunq; filium ſtruerentur inſidiæ: & alter quidem vltrices materni exitij ſimul cum fratre armaret manus: alter vero, hoc eſt Archelai gener, ſocero fretus etiam fugam pararet, ipſum apud Cæſarem acculaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo ſibi futurum aductius filios, adducit Antipatrum ex Doride ſuſceptum: hiſque illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum proficientem viderent, indignationem cohibere pro ſua nobilitate non poterant: ſed in ſingulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidem in dies ſingulos magis magiſq; negligebantur. Antipater autē etiam ſui cauſa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat, & varias in fratres ſuos calumnias conferebat, quędam ipſe dictitās, amicos vero ſuos ad alia diuulganda ſubmittens, donec omnino ſpem regni abſcidit fratribus ſuis. In teſtamento enim ipſe aperte quoq; iam ſucceſſor fuerat declaratus. Deinq; tanquam rex etiam ad Cæſarem miſſus eſt, cultuq; regio & cæteris obſequiis præter diadema vtebatur. Tempore autem valuit etiam quam matrem in cubile Mariammes inducere: duobuſq; armorum generibus in fratres vſus, blanditiis & calumnijs, Regi obrepſit, vt etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem ſecum Romam pater abſtractum, veneni ſibi dati reum apud Cæſarem poſtulauit. Ille autem vix deplorandi copiam nactus, & licet apud imperitiſſimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiorē, delicta quidem patris verecunde ſuppreſſit: in ſe vero delata crimina fortiter diluit, periculorumq; ſocio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de ſuis iniurijs queſtus eſt: cum præter innocentiæ conſcientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. poſtremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit, & lachrymas quidem cunctis excuſſit: verum Cęſarem ſic affecit, vt eorum acculationibus ſpretis, Herodem ſtatim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta eſt, vt adoleſcentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Poſtea Rex Romā reuerſus, licet ſoluiſſe criminibus filios videretur, nondum tamen erat ſuſpicionibus liberatus: quoniam argumentum odij ſequebatur Antipater, etſi verecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauigans Elæuſam delatus eſſet, ſuſcepit eum benigniſſime Archelaus, pro ſalute generi gratiam referens, & redintegratæ concordiæ cauſa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ ſcripſerat, vt in cauſa dicenda ſuffragarētur Alexandro: & vſque ad Zephyrium deductis, talētis triginta donatur. Poſtea vero quam Hierolotymam peruenit Herodes, populo cōuocato, tribuſq; filiis propē aſtantib. cauſam reddit profectionis: multaq; Deo gratias agit, mul-

An. mūdi 3954. Ante Chriſtū nat. 10. *Mariammen & Iosephū cū liberis Herodes interfici iubet.*

Iracūdia materna filij ſuccedunt.

Inimicitia Herodis rex Mariamme ſuſceptis. Ant. lib. 16. ca. 4.

Antipater excluſis reliquis fratribus, patris ſucceſſor declaratur.

Alexandrum Herodes apud Cæſarem accuſat.

Reconciliatio inter Herodē & filios facta.

Herodem Archelaus benigne ſuſcipit.

Herodes tribus filijs regni portionem attribuit.

An. mũdi 3956. Ante Christũ nat. 8.

tas etiam Cæsari, qui domus suæ perturbationem sedasset: & quod regno maius esset, concordiam filiis præstitisset, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiæ meæ socium primum Deum fieri precor, deinde vos. Namque huic ætas, illis nobilitas successionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos aut Cæsar iunxit, & pater instituit obseruare: non iniustis eos, neq; disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obsequitur, quantum ei, quem despiciet, doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos atq; amicos ego distribuam, & concordię sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum, contentionumque causas ex contubernalium nasci malitia: hosq;, si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, vt non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnũ, sed regni honorem filiis meis trado: & iucunditate quidem quasi rectores potientur, pondus autem rerum tametsi nolim meum est. Consideret autem quisquis vestrum ætatem meam, vitæq; institutũ, necnon etiam pietatem. nam neq; senex adeo sum, vt de me cito desperetur, neq; voluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoq; vitam spatio breuiore concludunt: Diuinitatem vero ita colimus, vt in longum nos ætũ progressuros esse credamus, quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim, non, quod inuideam ex me genitis, honorifice eos haberi veto: sed quia noui hæc studia adolescentibus ferociæ nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse præmium, seditiosis vero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cũ filiis meis sentient. Namq; ipsis expedit me regnantẽ, meq; his esse concordem. Vos autem, o boni filij, sacram primum retinentes mẽte naturam, cuius affectiones inter feras bestias salutares sunt, deinde Cæsarẽ qui nos reduxit in gratiam, meq; tertium, qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem vobis & vestimẽta & obsequia dabo regalia: Deumq; oro, vt conseruet iudicium meum, si concordes eritis. Hęc locutus: singulos benigne cõsalutauit, populumq; dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui vero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicãtes alius de alio digressi sunt. Namq; Alexander & Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse Antipatro meritum, Antipater autem succẽsebat vel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum, & reticere secreta nouerat, & quando sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat, quicquid venisset in mẽtem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum erat apud Alexandrum, statim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferebatur. Nec vel simpliciter aliquid prolocutus, adolescens innõxius habebatur, sed cuncta eius verba in crimina vertebantur: maximaque minimis affingebantur, si cubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat Antipater, vt mendacia sua veras occasiones haberent: multisq; falso vulgatis, vnum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum exprome-

Herodes filios non regnũ, sed regni honorem tradit.

Herodes ad filios orationẽ deflectit.

Herodes orationẽ suã fratrũ dissensionem radicitus nõ sustulit.

Antipatri in Alexandrũ fratrẽ dolus & insidiæ.

rct:

ret: nec errasset aliquis, si Antipatri vitam maliciæ dixisset arcanum. Alexandri vero familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditiis, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra se dicerentur siue agerentur, effecerat. Cum autem caute vniuersa committeret, astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens aliis delatoribus subornaris vtebatur. Si quid in Alexandrum nunciassent, fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiose astruendo, Regis iracundiam prouocabat: omnia ad insidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. Nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat, quam si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat, tantum adiiciebat Antipatro. In eandem vero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, Regisque fratres, ac tota progenies. omnia namque in Antipatro sita erant: & quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim sæuior erat, multoq; plus quam priuignos oderat, quos Regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, vt Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: non minus tamen præcepta regis quenq; ab adolescentibus separabant: qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum vel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, verum etiam externis amicis. Nulli enim Regum tantum potestatis Cæsar dederat, vt fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autē delata in se facinora nesciebant, hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patruum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, assidue velut cum vxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias augebat Alexandri quoque vxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se quæ in regno viuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno: maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumque ignobilitatem despiciens sororis & vxorum Herodis: quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Namque multas ei fuisse diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodque Rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander, Salomen autem Aristobulus, & si socrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ sæuientem: frequenter enim humilitatem generis obiiciebat vxori: quodque ipse priuatam, Reginam vero frater luus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoque fratrum matres idem Alexander & Aristobulus, si regnum obtinuissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque vicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studiis operam darent. His commota Salome, quod iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quædā criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobulum crebro matrem implorare, casumq; eius cum gemitu atq; imprecationib. conqueri: ac sæpe illo quædam ex Mariammes vestimētis posterioribus diuidēte coniugibus, minitari solitos esse, quod cito pro regalibus delicis nigris vestibus induerētur. His de casibus He-

An. mundi 3956. an. Christ. 8. *Qua arte Antipater Alexandri fratris amicos corruperit.*

Herodem & aulicos Antipater calumnijs in fratres inflammat.

Glaphyra vxor Alexandri suspicionē ante concepta oratione multum auget.

Aristobulus vxori humilitatē generis obiicit.

Ant. lib. 16. ca. 7.

Alexander & Aristobulus crebro matrem implorant, id quod Herodis animum succendit.

An. mũdi 3956. an. Chri. na. 8.

Apud Herodem parentem duo fratres sese accusant.

rodes licet constantẽ animum adolescentiũ formidaret, tamen ne spem conceptionis abscinderet, ad se eos vocauit: Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; vt fratres diligerẽt, promissa priorum peccatorum venia, si posthæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: verum ipsum quoque debere, omissa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. nunquam enim calumniatores defore, dum cui persuadeatur extabit. Cum his cum mature placauissent, vt patrem, præsenti metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patruum Pheroram: vterq; autem laui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanem terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore vxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quam ob rem iratus Herodes, filiam nuptum addit fratris filio, qui post a Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem remisit. De hoc autem erat vetus opinio, quod etiam viua Regina Herodem opprimere voluisset veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, vt quamuis amantissimus fratris esset Herodes, fide tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita quæstione, postremo ad Pheroræ amicos venit, quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio, sed quod cum amica subrepta in Parthos cogitaret effugere prodiderunt: huius autem consilij & fugæ conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquã superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. nam & hanc frater Pheroras accusabat, quod cũ Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum denuptus constituisset, quẽ inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam Rex Pheroræ crimínibus soluit. Domus vero tempestas in Alexandrum transiit, totaque capitis eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum ministrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, vi tormentorum coacti, & stuprum statim confessi sunt, & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerũt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habẽdam esse, improbo sene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque multo post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq; amicos suos beatosque faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit, vt non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens, dicta factaq; singula scrutabatur: & de quibus suspicio esset, ilico trucidabat. Itaq; regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisq; odio vel inimicitia, calumnias finxere, multique regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abute

Alexander Herodi parenti Eunuchos corrũpit, & quod regni sit futurus successor, praedicat. Alexandrum filiũ Herodes timet.

ban-

bantur. & mendacio quidem confestim fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis velociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnam. De vita namq; periculum regis quæstiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc autem sæuitiæ processerat, vt nec eorum quenquam humanius aspiceret, qui accusati non essent: verum etiam amicis immitissimum se præberet. Itaq; multis etiam regno interdixit, & in quos potestatem non habebat, in eos dictis asperis ia uiebat. Accessit malis Antipater, collectaque propinquorum caterua, nullum criminationis genus omisit. Tantus autem ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit, vt stricto insta:e sibi gladio videretur videre Alexandrum. Denique subito & ipsum correptum in vincula coniecit, & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem tacite moriebantur, nulla voce supra cõscientiam prodita. alij vero quibus mendacium impatientia doloris extorsit, de patris eum insidiis cum fratre Aristobulo, cogitasse dixerunt: tempusque obseruare, vt illo dum venaretur occiso Romam profugerent. His tametsi verisimilia non erant, sed necessitate cruciatus extempore fingebantur, libenti tamen animo rex credebat, pro consolatione accipiens vincti filij, ne id fecisse videretur iniuste. Verum Alexander quoniam sulpicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, vitro malis assentiendum putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumque se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hãc enim metum tempore sibi quondam esse mixtam, cum vim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant Herodis: multa & grauia de optimatibus clamantes, cum mature in Iudæam Archelaus venit, metuens genero simul ac filiæ, quibus etiã prouidentissimo cõsilio succurrit, regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, vbinam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamque filiam meam bono matrimonio nouo? nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi viri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc viuit Alexander: ego namq; ita ex Cappadocia properans, veniebam, vt qui & illum repetirem olim dedisse supplicium, & de filia quæstionem tecum haberem, quam tui tuæque dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de vtroque nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alterius iracundiæ vicarij succedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisque capitulis insistens, cum eo delibetabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causam in eos qui scripti continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem videret, considerandum est, inquit, ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidiis circumueniatur, non tu ab adolescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriorem partem lubricum ætatis impellerent. Ab huiusmodi namque hominibus non solum adolescentulos falli, verum etiam senes, domosque clarissimas totaque regna solere subuerti. Consentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorũ quatuor argumentum, qui vbi propensiorem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai prævalere, quam honeste non

An. mũdi 3956. Ante Christũ nat. 8. *Ant. lib. 17. cap. 8.*

Herodu sæuitia.

Herodes Alexandrum in vincula coniecit, & in amicorũ eius tormenta pergit.

Alexander in vinculis 4. libros aduersus inimicos cõscribit.

Archelaus Rex Cappadocię, in Iudæã ad Alexandrũ genitum venit. Ant. lib. 16. c. 8. 9.

Archelaus & Herodes de libris Alexandri deliberant.

Herodes in Pheroram fratrem excitatur.

An. mũdi 3956. Ante Christũ nat. 8.

posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoque Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se videre, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeste conuincerotur regem insidiis voluisse decipere, omniumque malorum præsentium adolescenti causa fuisse: nisi malit omissis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur omnia confiteri, & à fratre præsertim cui dilectus esset, veniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraque veste cũ lachrymis vt quam miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: veniamque meruit postulans. & se quidem sceleratũ esse fatebatur: namque omnia quæ sibi obiicerentur feciſſe. horum autem causam esse diminutionem mentis atque insaniam, ex mulieris amore cõceptam. Itaque postquam fletit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, propriis vsus exemplis: etenim se quoque à fratre multo grauiora perpessum, naturale ius dicebat antepositisse vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam rescindi quidem non oportere, leniter vero curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus. Herodem quidem Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tamdiu manebat iratus, filiamque ab eo distractam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit vltro pro adolescentulo deprecari, vt iterum ei filiam desponderet. Satis autem grauatim Archelaus, cui vellet eam præter Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem sibi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium diremisset, quod & liberos iam haberent, vxor quoque ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum fore obliuio: si vero discederet, causa de omnibus desperandi: molliorem namque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distrahatur: vix tandem cessit, vnaque & ipse rediit cum adolescente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæsare collocuturum: de omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vafrum igitur Archelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter versabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum septuaginta, solio quoque aureo gemmis ornato & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itemque amicorum eius quenque pro merito. quin & cognati Regis omnes, iussu eius Archelao dona splendidissima dederunt: eumque tam ipse quã optimates Antiochiam vsque prosecuti sunt. Non multo post quidam in Iudæam venit, Archelai consiliis multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quæsitam fecit irritam: verum etiam causa fuit, vt periret. Laco erat genere, nomine Euricles, ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblatis, velut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata recepisset, immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat, nisi regum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus, & sermonis calliditate circumuenit: matureq; perspecto eius ingenio, dictis simul & factis quæ illi placerẽt, inter primores eius amicos habetur. Nam & Rex & omnes eius comites, libenter ciuem Spartæ patriæ causa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumque inimicitias, & quemadmodum pater in singulos esset animatus, Antipatri quidem hospitio præuentus erat. Simulata vero amicitia fallebat

Pheroras atra veste instructus cũ lacrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniã petit.

Pheroras mediante Archelao Herodis iracundiã mitigat.

Archelaus Herodem vltro pro Alexandro deprecari compellit.

Archelaum & cognatos pretiosissimis muneribus donat Herodes.

Ant. lib. 16. ca. 11.

Euricles Lacõ Alexandrũ apud parentẽ clã accusat, autorque necis ipsi Euricles amicitia simulata fallit Alexandrũ, cuius sit proditor.

Alexan-

Alexandrum, olim se & Archelai socium esse mentitus, quo etiam citius quasi probatus obrepsit. Moxque ab eo fratri quoque Aristobulo commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus, aliam alio modo subibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando castigans, quod quum fratrum sit maximus, spei suæ negligat insidiatores: Alexandrum vero, quod Regina creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere, præsertim quum haberet magnã occasionem Archelaum: quæ quidem adolescenti bona fide suadere videbatur, quod amicitiam simulasset Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes, si cum matrem illorum interemerit, ipsis quoque regnum eius auferret. quorum causa Eurycles & miserari eos & condolere simulans, etiam Aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem vtroque deuincto, referens ad Antipatrum secreta discedit: affícto quoque insidiarum mendacio, quas ei fratres parasse affirmabat, ac pene iam strictis gladiis in eum irruere. Ob hæc autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & extremũ necis Alexandri & Aristobuli redempta opera, ipse accusatoris partibus fungitur. Cumque adisset Herodem, vitam ei se rependere pro beneficiis sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladium, & confirmasse dexteram: verum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorum necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret hæredem, auitumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes vitum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumeliis affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoque offendere, si taceat: si vero laudet, cauillatorem appellari. & prorsus immitem sibi patrem inueniri, solique Antipatro indulgentem: ob quæ vel emori non recusare, nisi ex voto insidiæ successissent: sin eum occidisset: primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile posset effugere: deinde Cæsarem, qui nunc vsque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum vt antea, patris præsentiam formidando, nec de suis tantum criminib. locuturum, sed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem vsque tributis opprimeret vulgaturum. deinde in quibus deliciis, quibusque actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletari, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaque scelera Regis retecturum: quibus cognitis nemo se iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequebatur, illum solum qui patrem diligeret esse confirmans, quique adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum præteritæ suspicionis dolore compresso, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterumque hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum lucundo & Tyrannio clam loqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc vero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos Herodes tormentis subdidit. Illi autem nihil eorum se quæ crimini darentur,

An. mũdi 3956. an. Chr. na. 8.

Eurycles necu & Alexandri & Aristobuli redempta opera, accusatoris partibus fungitur.

Eurycles Alexandrũ apud Herodem falso accusat, & in periculũ precipitat.

Alia falsa accusatio Alexandri & fratris, ad indignationẽ Herodem cõmouet.

An. mũdi 3955. an. Chr. ina 8.

Diphantes Regis Notarius Alexandri nomine falsa fusi scribit.

Cous Euaratus.

Ant. lib. 16. ca. 12.

Herodes a Salome matre vtrunq; filium vincit, & separatos asseruari præcipit.

Ant. lib. 16. c. 13. Herodes contra Alexandrũ & Aristobulum iudicium cogit.

Herodes in iudicio filios accusat.

sent confessi sunt. Sed oblata est quædam velut ad præfectum castelli Alexandrii ab Alexandro scripta epistola, deprecante vt cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamque armis quam aliis subsidiis eos vti permitteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui Regis erat notarius, homo audacissimus & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. toto autem castelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum quæ delata erant verum esse cognouit. Sed quamuis nullum documẽtum validum proferretur, filios tamen asseruari præcepit. Eurycles vero dominus suæ pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq; salutis appellãs, talentis quinquaginta donauit. Ille autẽ prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususq; dicere, quod Herodem reconciliasset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transgressus, ad similia facinora male quæsitis abusus est. Postremo apud Cæsarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur. atq; hoc eum modo pœnæ Alexandri & Aristobuli persecutæ sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Namque hic cum amicissimus esset Alexandro, eodemque tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti Regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se adolescentibus audisse affirmauit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem, solis maledictis aures paratissimas apientem: eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet iisdemque moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quo periculis inuolueret, quam & socrum habebat & amitam, monitũ miserat, vt saluti suæ consuleret: quasi Rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum antea fuerat accusata: q; Syllæo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta Regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adolescentes, non secus ac turbine pellundati sunt. Salome enim protinus contendit ad Regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atque ille vlterius durare non passus, vtrunque filium vinxit, & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrũ, & ex amicis Olympum descripta ferẽtes iudicia, proficisci iussit ad Cęsarem: qui postquam Roma naui delati, Regis literas reddiderunt, vehemẽter quidem Cæsar ob adolescentes indoluit, verum potestatem in filios a patre auferendam non duxit. Denique rescribit ei, vt ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamen facturum dicens, si in communi consessu propinquorum suorum, prouinciæque rectorum de insidiis quæreret: eosque si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si vero fugam tantum esse meditatos, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumque Berytum, quo Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præsederunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui Regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates Syriæ, præter Archelaum Regem: namque hunc Herodes, q Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim quod si tantum visi fuissent, omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si vero etiam dicendi copiam nacti essent, facillime Alexander obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodiebantur in Platane, vico Sidoniorum Exorsus autem Rex, veluti cum præsentibus ageret, commouebatur, & insidias quidem timide obiiciebat: nam probationibus deficiebat. ita ale-

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3. *Sententia in filios Herodis.*

dicta vero & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa prosequebatur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret, semetipsum argui miserabiliter querebatur, superbamque victoriam vincere, singulos sententiam proferre rogat filios. & primus Saturninus cõdemnandos esse adolescentulos, sed non morte pronũciauit. nec enim fas esse cum tres ipse astantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis visum est, quibus nonnulli alii secuti sunt. Tristem vero sententiam primus Volumnius dixit, cunctique post eum Herodis æmulatione, vel odio: neq; indignatione quisquam necandos esse adolescentes iudicauit. Tum per vniuersa Iudæa & Syria, suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existimabat Herodis crudelitatem ad parricidium vsque processuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde Cæsaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam Regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro adiutum atque amicum, & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis postremo circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, veritatem periisse, naturam esse contusam, vitamque hominum iniquitatis esse plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictaret. Deinde ipsum etiam Regem ausus adire: mihi vero, inquit, omnium videris esse infelicissimus, qui contra charissimos nequissimis credas. Siquidem Phœroras & Salome fidem apud te aduersus filios tuos habent, quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduertis hoc eos agere, vt iustis successoribus destitutus, cum solo remaneas Antipatro, capi facile Regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odiosus sit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est, qui non adolescentium misereatur, principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens, simul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio comprehendi iubet. Ibique tum alius quidam Regius tonsor, nomine Typhon, nescio qua exagitatus insania, semetipsum indicans prodidit: ac mihi quoque Tiro, inquit, iste persuasit, vt occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaque inde Alexandrum daturum munera polliceba tur. His auditis, Herodes & Tironem eiusque filium, & tonsorem subdidit quæstioni. Cumque illi pernegarent, tonsor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iussit: tumque filius eius, patris miseratione commotus, cuncta se Regi, si eum sibi condonasset, indicaturum promisit. Eoque relaxato, ipsius occidendi patrem suum habuisse voluntatem dixit, impulsum ab Alexandro Hoc autem quibusdam fictum ab adolescente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum esse affirmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tirone pro concione accusatis in eos armauit populum, vt ibidem cum tonsore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios vero in Sebasten missos, quæ non longo à Cæsarea interuallo distaret, præfocari iubet: eaque re mature perfecta, in castellum Alexandrium mortuos asportari, cum Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro vitæ fuit.

Tiro vetus Regis miles, Herodis sæuitiam execratur

Tironẽ ob filio Herodes cõprehendi iubet.

Ant. lib. 16. ca. 18.

Alia falsa in Tironẽ & Alexandrũ accusatio. Herodes Alexandrũ & Aristobulũ filios præfocari, cũ Alexandro matri no auo sepeliendos iubet.

CAP. XVIII.

De conspiratione Antipatri contra patrem.

ANtipatrum vero, cum iam sine controuersia successionem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihiloq; minus timor eum

Ant. lib. 17. c. 21.

non

An. mūdi 3961. an. Chr. na. 3.

Antipater pecunia & donis hominum fauorem sibi conciliare conatur.

Quantū Herodem peremptorum filiorum cædis pœniteret, prolis eorū miseratione ostendebat.

Herodes nepotes despondet.

non mediocris solicitabat, crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filii duo, Tigrades & Alexander: itemque Aristobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristobulus, filiæque Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram quidē Herodes cum dote sua in Cappadociam dimisit, postquam Alexandrum interfecit: Berenicen autem Aristobuli coniugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: vt enim Salomen, quam infensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias excogitauit. Idem vero etiam Pheroram muneribus aliisque obsequiis, atq; amicos præterea Cęsaris ambiebat, magnas Romam mittendo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas non munificentia largiretur, sed metu consumeret. Itaque eueniebat, vt nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem videret orbos pueros ab Herode curari: quantumque illum peremptorum cœdis pœniteret, prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis, & pupillis astantibus cum lacrymis oppleſſet oculos, dixit: Horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit, ipsis autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque, vt etsi pater infortunatissimus fui, auus tamen sim prouidentior, & à quib. post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, vt ei curator sis necessarius: tuo vero Antipater filio Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem vero eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexteras iunxit, benignissimeque consalutatis singulis dimisit concilium. Statim diriguit Antipater, quantoque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filiis præter Archelaum etiā Pheroram tetrarcham adiutorē habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens flectebatur, quanto viuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, sæuienti acriterque vigilanti ad suspicandum. palam vero eum supplex adire ausus est, coramque deposcere, ne se honore priuaret, quod dignum esse iudicasset, nudumque Regis nomen habere vellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime vero precabatur, quia

Herodis filii ex septem vxorib. suscepti.

numerosa esset Regia progenies, nuptias permutari. Nouem namque Regi vxores erant, sed harum septem vnde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemque Antipam & Archilaum ex Malthace Samaritide, filiamque Olympiadem, quam frater eius Iosephus habuerat, ex Hierosolymitide vero Cleopatra Herodem & Philippum, necnon ex Pallade Phasaelum. Habēbat autem filias quoq; alias, Roxanen & Salomen, vnam ex Phedra, & alteram ex Elpide: duasque vxores sine filiis, consobrinam & fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores duas ex

Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia supereſſet, aliter nuptias iungi poſtulabat Antipater. Rex autem perſpecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus eſt: quippe filiorum quos interfecerat caſum reputans verebatur, ne etiam hi quandoque criminationum Antipatri præmium fierent. Sed tunc quidem ſæuioribus dictis eum protelat. Poſtea vero blanditiis eius adductus, ſponſalia reformauit: ac primum ipſi Antipatro Ariſtobuli filiam collocat, filium vero eius iungit filiæ Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in ſimili cauſa impetrare Salome non potuit. hanc enim quamuis ſoror eſſet, atque hoc ſæpe intercedente Iulia vxore Cæſaris poſtulaſſet, Arabi Syllæo nubere non paſſus eſt: ſed inimiciſſimam ſibi fore iurauit, niſi ab hoc ſtudio deſtitiſſet. poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimonium dedit: eiuſque filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes vna, ſororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaſaelum. Sic interrupta pupillorum ſpe Antipater, & pro ſua commoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia, nequaquam erat tolerabilis: nam quia ſingulorum odium vitare non poterat, ſecuritatem ſibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iam confirmato Regi obſecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac ſorore ſua, necnon & matre Antipatri, multa in Regia inſolenter agebat, auſa etiam duas Regis filias contumelioſe tractare: cui rei maxime ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuiſæ eſſent, alias quidem morigeras habebant: ſola vero Salome aduerſabatur eorum concordiæ: quodque non bono Regis coirent, apud ipſum inſimulabat. Cognita vero eius delatione mulieres, quodq; Herodes ægre tuliſſet, aperto quidem conuentu & familiaritate abſtinuerunt: contra vero & diſcordare inter ſe Rege audiente ſimulabant: cum his adeo colluderet Antipater, vt palam Pherorem minime dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas comeſſationes agebant: earumque conſenſionem fecit obſeruatio firmiorē: cum horum nihil ignoraret Salome, ſed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduerſus Pherorę coniugem, quod eam præter cæteras accuſaret Salome, aduocato cognatorum amicorumque concilio, & alia multa mulieri & filiarum contumelias crimini dedit, quodque Phariſæis mercedem contra ſe præbuiſſet, fratremque ſibi hoſtem fēddidiſſēt expugnatum venenis. Poſtremo conuerſus ad Pherorem, vtrum, ait, ſe fratrem an vxorem vellet optare? Cumque ille ſe citius vita dixiſſet quam coniuge cariturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum ſermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta cuſtodiens, in occulto cum his pernoctabat, metuensque obſeruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficiſceretur, effecit perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto poſt tempore ad Cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum miſit: cunctis quæ vſui forent, magnaque pecunia liberaliter inſtructum, teſtamentumque vna ei portandum dedit, in quo Rex ipſe Antipater inſcriptus erat, & Antipatri ſucceſſor Herodes, ex Mariamme Pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæſaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao cauſam ante dixerat. Non leue autem cum Areta Rege ſuo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentiſſimum, redem-

An. mūdi 3961. an. Chr. na. 3. *Herodes Antipatri blanditiis adductus, ſponſalia reformat. Ant. lib. 17. ca. 1.*

Antipater expectatione regni certa nititur

Mulierū in aula conflictio.

Ant. lib. 17. ca. 4.

Herodes Antipatro, ne cū Pherora, vel eius coniuge vnquam colloqueretur edicit.

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3.

proque Fabato procuratore Cæſaris fautore vtebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Sylla o alienauit: ac per eum quæ Cæſari ſuſſerat exigebat Ille autem cum nihil dediſſet, accuſabat apud Cæſarem Fabatum, diſpenſatorem eſſe dicens, non quæ ipſi, ſed quæ Herodi expediret. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, ſecretorum Syllæi proditor factus eſt: regique indicauit, quod Syllaus Corinthum eius ſatellitem pecunia corrupiſſet, eumq; aſſeruari oporteret. Neque Rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iſte, licet in aula Regis eſſet educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum ſolum corripi, ſed etiam duos alios Arabas iuſſit apud eum repertos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui ſubditi quæſtioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, perſuaſiſſe confeſſi ſunt: atque etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam tranſmiſſi ſunt.

Fabatus Procurator Cæſaris apud Herodem ſecretorũ Syllæi proditor.

CAP. XIX.

De veneno Herodi parato & quomodo compertum ſit.

Herodes Pherorum cũ vxore eiicit.

AT Herodes Pheroræ vehementius imminebat, vt repudiaret vxorem: neq; quomodo mulierem plecteret inueniebat, cum multas in eam odii cauſas haberet, donec ipſum etiam fratrem cum ea ſupra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchium ſuam receſſit, iuratus vnum ſibi exilii finem fore mortem Herodis, neque ad eum reuerſurum eſſe dum vixerit. Denique nec aegrotum quamuis ſæpe accitus fratrem inuiſere voluit, cum quibuſdam mandatis eum quaſi morituros vellet inſtruere. Sed ille quidem præter ſpem conualuit. Poſtquam autẽ Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonſtrata eſt. Nam & venit ad eum, & humaniſſime curatum voluit: ſed morbum ſuperare non quiuit: intra dies enim paucos eſt mortuus. Quem licet vſque ad vltimum vitæ diem dilexiſſet Herodes, tamen quod illum quoq, veneno peremiſſet, fama vulgatum eſt. Verum eius corpore in Hieroſolymam deportato, ſudum maximũ cunctæ genti denunciauit, clariſſimaq; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidem interfector Alexandri & Ariſtobuli, hunc exitum vitæ fortitus eſt. Tranſiit autem in Antipatrum autorem pœnæ ſceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum Regem triſtes adiiſſent, fratrem ipſius Pheroram veneno interemptum eſſe dicebant. nam quendam ei cibum obtuliſſe coniugem ſuam, non eo quo ſolebat modo conditum: eoq; ſumpto illum morbo protinus eſſe correptum. Veniſſe autem ante biduum, matris ac ſororis eius accitu quãdam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dediſſe mortiferum Syllæi conſilio: namque illi notam fuiſſe. Perculſus igitur plurimis ſuſpicionibus Rex, ancillas & nonnullas libertinas quæſtioni ſubiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræque rector, in matrem Antipatri, quæ nobis horum malorum cauſa eſt, vindicet Hoc Rex initium nactus, perſequebatur vlterius indaginem veritatis. Mulier vero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodque Pheroras & Antipater redeuntes a Rege, tota cum illis nocte potare ſoliti eſſent, ſeruis omnibus exclufis & ancillis. Vna quidẽ libertinarum hæc indicauit. Cum autẽ ancillæ ſeparatim ſingulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de cauſa Romam quidem Antipater ex compoſito, Pheroras vero trans flumen ſecedere curauiſſet. Nam ſæpe illos in ſermone dixiſſe, q

Ant. lib. 17. c. 5.

Pherorae meritur, & Hieroſolymis ſepelitur.

Veneficam mulierculam ex Arabia.

Confeſſio mulierum Larum in tortura.

poſt

post Alexandrum & Aristobulum ad ipsos eorumq; coniuges traditurus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariamme eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse, ab hac bestia quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum cõquerentem, quod cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuueneſceret, sequi sibi contigisse prius quam regnare incipiat moriturum: aut si vnquam ille decesserit, (quando autem istud futurum) voluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est Alexandri & Aristobuli filios: tibi autem filiorum quoq; spem adimi, quia esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regi, successorem, sed Mariammes filium scripsisset hæredem. Quapropter in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. Ie namque vt exeius progenie nemo superesset curaturum. Quin etiam cum omnes patres, quibus inuisi vnquam filii fuerunt, odisse vnicum: pius tamen cum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pherorasdiceret, quid enim per nos laedebatur? respondisse Antipatrum, vestimentis ablatis nudos se dummodo viuos reliqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, vt tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licebit autem aperte, si virorum spiritum manusque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quod Pherorasem cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamq; omni ornatu, quem illi donauerat, spoliatam, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes suspiciones excitabatur: multosque innocentes, metu ne quem nocentium præterm itteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petisse, per quendam Antiphilum amicum: idque ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, vt Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pherorem vero venenum vxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatam, statim Rex quod acceperat afferre iubet. Illa vero quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, vt eo modo probationes & Regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem; periculum mortis euasit. Portataque ad Regem, vbi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante Rege, quod vera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neq; sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde, quid, inquit, secreta custodio, quæ Pherorasobierit, Antipatro qui nos omnes perdidit seruitura? Audi Rex, & tecum Deus mihi testis veritatis, qui falli non potest: Cum Pheroræ morituro lachrymans assiderem, tunc ille me ad se vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, & necare cogitaui: qui tanto nunc mei, quamuis ne dum mortui, dolore cõfunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu vero quod in eum seruas, telictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer propere, meq; vidente consume, ne ad inferos quoq; vltricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita vt iussit

An. mũdi 3961. an. Chr. nat. 3.

fit attuli: & magnam quidẽ veneni partem ſub obtutibus eius in ignem effudi: modicum vero mihi propter dubios caſus, & quæ metuerem, reſeruaui. His dictis, illa quidem omnino paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: Rex vero in matrem fratremque Antiphili contulit quæſtionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Ægypto attuliſſe pyxidem fatebantur, illumque venenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepiſſe dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Ariſtobuli manes, ipſi erant incertarum rerum exploratores atque indices, & à ſuſpicionibus remotiſſimos ad probationes trahebant. Denique etiam Pontificis filiam Mariammen, conſciam eſſe maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonſtratum eſt. Rex autem matris audaciam filii quoque pœna coercuit. Nam quem illa perpererat Herodem, patri ſucceſſorem ſcriptum ex teſtamento deleuit.

Diuina vltio nullum ſcel⁹ impunitũ relinquit.

CAP. XX.

De Antipatri in Herodem malignis ſtudiis deprehenſis & vltis.

Poſthæc etiam Bathyllus, nouiſſima conſiliorum Antipatri fides documentis acceſſit. Namq; is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferens, hoc eſt, aſpidum virus, aduenerat, aliorumque ſerpentum ſuccos: vt ſi prius fuiſſet inualidum, hoc ſe Pheroras cum ſua coniuge in Regem armaret. Idem vero præter ſuſceptam cõtra ſalutem patris audaciam, velut operam ſubciſiuam, habebat epiſtolas aduerſum fratres compoſitas ab Antipatro. Erant autem Romæ in ſtudiis Archelaus & Philippus, iam adoleſcentuli, magnique animi Regis filii, quos Antipater velut imminentes ſpei ſuæ remouere feſtinans, quaſdam in eos literas ipſe finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis ſcribere perſuaſit, quod multis patrem maledictis carperent. ac de Alexandri & Ariſtobuli nece manifeſte quererentur, ſeque accitos eſſe grauiter ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idque maxime ſolicitabat Antipatrum. Quin etiam prius quam proficiſcerctur, in Iudæa conſtitutus Antipater, eiuſdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremque adeundo vitandæ ſuſpicionis cauſa, fratres purgare ſimulabat: quædam falſo ſcripta, quædam vero adoleſcentiæ peccata eſſe commemorans. Quo quidem tempore ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulabat, plurimis pecuniis datis, ſumptuum confundere tentabat indicia, veſtem precioſam variaque ſtragula, poculaque argentea, necnon & aurea comparando, aliaque plurima inſtrumenta, vt preciorum magnitudine mercedes ſalſariis erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expenſa, & eorum maxima fuit occaſio cauſa Syllæi. Vniuerſis autem malis tunc minoribus maiore contectis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epiſtolæ vero de iteratis fratricidiis conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus eſſent ei nunciauit, quamuis inter ſcelus probatum, & ipſius reditum ſeptem menſium interualla fluxiſſent. Ita erat inuiſus omnibus. Fortaſſe autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorum fratrum manes obmuteſcebãt. Denique Roma literas miſit, continuo ſe venturum eſſe, quodque honorifice dimiſſus eſſet à Cæſare nuncians. Rex autem inſidiatorem manibus tenere deſiderans: timensque ne ſi quid præſciſſet, forte caueret, ipſe quoque literis beneuolentium ſimulans, & alia familiariſſime ſcriplit, & vt reuerſionem ſuam maturaret orauit. Nam ſi properaſſet matris ſuæ quoque offenſionem poſſet componere, quam expulſam eſſe

Antipatri in Archelaum & Philippum fratres inſidia.

Antipater ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulat, ingentem pecuniæ ſummam erogat. Ant. lib. 18. cap. 8.

non

non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pherorę susceperat epistolam apud Tarentum, eumque vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro voto non cesserant: neque tam Pheroram fiebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando forte deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memoraui, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quendam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: nam q; timere, ne forte criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & visendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset vtile considerantes, vt properaret monebant, ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis, & occasione præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsente illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem videri, propter suspiciones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cæsareæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solicitudo cum omnes eum deuitarent, nullusq; auderet accedere. Nam etsi semper æque inuisus erat, odio tamen vt proderetur tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex Rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusq; de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat, metuque pene mortuus, vultu confidentiam simulabat. Et neque fugæ spes vlla erat, neq; circumstantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim Regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes eum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut, si quid esset, hoc sese impudentia sua diluturum ac dolis, quę sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in Regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusque audacia, velut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu & capite declinato, exclamat: Et hoc patricidæ est, vt me amplexari velis, qui tot maleficiis inuolutus es. Dispereas, impium caput: neque me attingas prius quam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupefactus Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est. Cum autem ad eum venissent mater & vxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumque recepta mente, quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die Rex adhibito propinquorum atque amicorũ consilio, Antipatri quoq; amicos vocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci, in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiusce modi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum venias, nisi aliquod auxilium à Cæsare impetraueris. Itaque his vna cum aliis introductis, ingreditur Antipater. Cumque pronus ante pedes patris cecidis-

An. mũdi 3961. an. Chr. nat. 3. *Antipater vt reuersionem suam maturaret, scribit Herodes.*

Antipater Pheroræ mortem vehementer luget.

Antipater Cæsari omnibus inuisus.

Quomodo Antipater Romæ domum reuersus ab Herode fuerit acceptus.

Iudicium cõtra Antipatrum cui præsidet Varo.

An. mũdi 5961. an. Chr. nat. 3.

set: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu velis. Ille autem magna voce imperato eis silentio, ad Varum locutus est. Quod & tu Vare, & quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna, omnique calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus videri debeo, quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram, eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram: sed quos aliis inuidendos Regibus æmulandosq; constitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quod inuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at vero hic belua, patientia mea supra quam satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eique diu viuere sum visus, meamque senectutem grauiter tulit, Rexque fieri non nisi patricidio passus est. quę quidem profecto noui qua ratione cogitauit: quod eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis quos mihi Regina pepererat filiis, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorum iustas abrupi. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus: cui viuus etiam potestatem meam pene concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta reditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemque solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cæsari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quodve de his habui indicium, quale demonstrauit huius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid patricida, rursumque veritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam beluam noui: & quam sit verisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat, vt viuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem: hic est qui vsque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi forte parasset insidias: hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, & viuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Quum eius calliditas Vare in mentem venit, & quemadmodum singula simulasset, vix me credo viuere, tamque grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam, mihique amicissimi semper infensi sunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiamsi per omnes filios indicia ventura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego patricida, quem tu semper seruatorem te habuisse commemoras? Aut si ficta, vt dicis, simulataq; mea pietas fuit, cur in aliis tam callidus, in hoc adeo demens fui, vt non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, cœlestem latere iudicem omnino non posset, qui vbique præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus vltus est, quia tibi male cogitauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odii suspicio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis?

Heredis in iudicio cõtra Antipatrum accusatio.

Beneficiorum Herodis in filios collatorum recitatio.

Herodes Antipatrum præ reliquis filiis amauit, plurimaque in eum beneficia contulit.

Responsio & excusatio Antipatri.

Quin tui seruans, alii timendus eram. Fortassis egestas causa fuit? Multominus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisque bestiæ animum gererem, certe mansueti patris beneficiis vincerer: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totque filiis antepositis, viuusque Regem declaraueris, aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. ô me miserum; acerbissimamq; peregrinationem meam, quam longum liuori tempus, magnumque insidiantibus spatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisque rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terræ Cæsar, qui me patris amatorem sæpe vocitabat. Accipe pater has eius literas. hæ fictis in me criminationibus veriores: his me defendo: hæ affectus erga te mei argumenta certissima: recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti vt darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia veniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil vsquam patricida perpessus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viscera mea pergant instrumenta pœnarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si patricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quo minus fleret, iracundia continebat, documentis veris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & misericordiæ spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi asscribens: maxime vero fratrum interitum, quos ipsius calumniis interfectos esse demonstrans, etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad veneni probationem venisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisque Regis amicissimis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis aliis dictis & probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, & ille nihil amplius eloeutus, quam, Deus testis est innocentiæ meæ, silensque iaceret, venenum petiit, idque cuipiam damnatorum capitis ex custodiis bibendum dedit: eoque statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cæsari scripsit: posteroque die inde discessit. Nihilominus Rex Antipatro vinculis tradito, cladis suæ nuncios ad Cæsarem misit. Post hæc Salomen appetiisse insidiis arguebatur Antipater. Quidam enim à seruis Antiphili Roma venerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus ad Regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iuliæ reperta, clam ei beneuolentiæ causa mississe. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in Regem acerbissima, & accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit, cuius verba hæc sunt: Sicut voluisti patri tuo scripsi, & alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori suæ minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hæc epistola & quæ in Salomen sunt composita deprehensis, Regem subiit cogitatio. ne forte etiam Alexander fallis epistolis fuisset oppressus: quodque pene sororem

An. mũdi 3961. an. Chr. na. 3.

Antipater Romã & Cæsarẽ pietatis testes allegat.

Nicolaus insti Regi contra Antipatrum atrocissimam accusationem instituit.

Peroratio Nicolai.

Venenum in quodã capitis dãnato probatur.

Alia aduersus Antipatrum accusatio.

An. mūdi 3963. an. Chr. na. 1.

propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est vltra cunctatus, quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret, graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæsarem. ac propterea testamento mutato, exemit nomen Antipatri, Regemque scripsit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filiis, itemque amicis & libertis, prope quinquaginta: cæterisque omnibus agrorum & pecuniarium non parum distribuit, ac sororem Salomen luculentissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit.

Herodes de Antipatro suppliciū sumere cogitat, propteraque nomen ipsius in testamento delet. Ant. lib. 17. ca. 8.

CAP. XXI.

De aquila aurea, morteq; Antipatri & Herodis.

MOrbus autem ingraueſcebat, quod eum senectus pariter ac mœror vrgeret, & annos iam septuaginta natus esset: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, & nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quod Antipater viueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, sed cum ipse conualuisset, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidi etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo, qui summe scire leges patrias videbantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sephorzi, & alter Margali Mathias. Hos non pauci adolescentium sectabantur, cum leges exponerent, & in dies singulos puberum exercitum congregabant. Qui cum Regem audissent mœrore ac morbo tabescere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus esse, vt Deus vindicaretur, fabricataque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit, imagines, aut vultus, aut cuiuslibet animalis cognomine simulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quod supra maximā portam templi Rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant sophistæ vt tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patriis mori non recusare: sic enim decedentibus, & animam immortalem, & bonarum rerum sensum perseuerare perpetuo: minus autem fortes & sapientiæ suæ nescios amare animam impetitia: magisque morbo cupere, quam virtute defungi. Dum hæc illi disserent, rumor subito peruagatur, Regem fere iam mori: vnde etiam confidentes adolescentes coronam adorti sunt, ipsoque meridie, quum plurima multitudo versaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscindebant. Quare statim Regis duci nunciata, non paruus ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehensos, Regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi aurcam concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubēte, lege patria, respondērunt. Cum vero, quid exultarent tantum, quibus mors imminēret, ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque Rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atq; in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, & quod occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, velut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæstio iret, precabatur, vt primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis pœnæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipsos Rex qui funibus

Iudas & Matthias populum vt aquilā aureā tollerent, hortantur.

Iuuenes qui aquilam auream abscīderant, ab Herode deluctis, exāminātur.

demissi

demissi erant cum sophistis viuos incendi, & reliquos qui vna comprehensi sunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum, variis doloribus differebatur. nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduis autem vexabatur colitormentis, pedesque tanquam ex intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoque virilis membri vermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria membrorumq; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent, vltionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitæ tamen cupidus erat, & remediis excogitatis salutē sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroen aquis calidis vtebatur, quæ in lacum veracē bituminis, qui asphalites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solium plenum demersum ita dissolutum est, vt etiā lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere visus est. desperata vero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamque pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta venisset, atra iam bili correptus, & pene ipsi morti minabatur: factumque nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusq; vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se vocatis: scio, inquit, mortem meam festis gaudiis celebraturos esse Iudæos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulturæ assequi, si quæ præcipio feceritis. Hos viros qui habentur in custodia, cum animam effiauero, statim militibus circundatos occidite: vt etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisque domus illacrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iuliæ iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusq; rursum victus, (nam inedia tussique pariter violentia distendebatur) fatum præuenire conatus est: sumptoque malo etiam cultellum popolcit: sectum n. comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum vero Achiabus cōsobrinus eius accurrisset, manumq; continuisset, vlulatus maximus in regia statim, quasi Rex mortuus esset, excitatus est. eoque propere audito, Antipater fiduciam recepit: lætusque iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, vt se soluerent atque dimitterent: quod eorum principes non solum ne fieret obstitit, sed etiam Regi velociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quam vires ægrotantis valebant, continuo satellitibus missis occidit Antipatrum: mortuumq; sepeliri præcipit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigit testamentum, & successorem quidem Archelaum natu maximū Antipæ fratrem scripsit, tetrarchiam vero Antipam. Post interitum autem filii quinque diebus exactis moritur: annos quidem triginta quatuor, ex quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta vero & septēm, postquam Rex à Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna vsus est, si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem, antequam resciret mortem Regis exercitus, cum marito progressa, vinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum di-

An. mundi 3963. à Christ. na. 1.

Iuuenes cum Sophistis capitis damnati, interficiuntur.

Herodes variis morbis vexatur.

Ant. lib. 17. ca. 9.

Herodes morbis obiturus, aquas calidas vritur.

Atra bilis Herodi mortē minatur.

Herodes Romam litteras quib. Acmen iussu Cæsaris interemptā, & Antipatrum morte damnatum esse significatur, accipit.

Herodes doloribus victus, sibi ipse violentas manus inferre cogitat.

Ant. lib. 17. c. 16.

Mors Antipatri.

An. mũdi 3963. à Christ. na. 1. *Ant. lib. 17. c. 12.*

cens mutasse consilium, & vnumquenque iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus annuli regis custos, quo signare solitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit, in qua multum rogabat, vt beneuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo Phippum quidem hæredem Trachonis, proximarumque regionũ: tetrarcham vero, sicut supra diximus, Antipam: Regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad Cæsarem ferre mandauerat, assi-

Militibus ac multitudini Regũ mors nunciatur.

gnatamque regni administrati noticiam. Omnium nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Cæsarem esse voluit, cætera vero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuncos & populos adeuntes, suamque promittebant, Deique beneuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiæ prætermisit Archelaus, sed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auroque distinctus, thorus autem purpura variatus, corpusq; super eum velatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impo-

Archelaũ post patris obitũ Rex declaratur.

situm: corona vero desuper aurea, sceptrumque in dextra, & circa lectum filii cum propinquis. præterea satellites agmenque Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum instructi omnes antecedebant. Cætera vero militum manus armata, ducesque suos ordinumque principes sequebantur decenter. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant: corpus autem per ducenta stadia portatum est in castellum Herodion: ibique secundum ipsius Regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem Regis hic finis fuit.

Quæ munificentia Herodes sepultus.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO

LIBER II.

SVMMA CAPITVM LIBRI II.

De bello Iudaico.

I. *De successoribus Herodis, & vltione directa aquilæ aureæ.*
II. *De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos.*
III. *De Varigestis circa Iudæos crucifixos.*
IIII. *De ethnarcha Iudæorum instituto.*
V. *De subdititio falsoq; Alexandro, eoque deprehenso.*
VI. *De Archelai exitio.*
VII. *De Simone Galilæo, & tribus sectis apud Iudæos.*
VIII. *De Pilati regimine.*
IX. *De superbia Caij, & Petronio Præside.*
X. *De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.*
XI. *De variis tumultibus in Iudæa & Samaria.*
XII. *De tumultibus in Iudæa sub Felice.*
XIII. *De Præsidibus Iudææ Albino & Floro.*

XIIII. De Floro saeuiente in Iudaeos Cæsarienses & Hierosolymitanos.
XV. De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.
XVI. De Politano tribuno, & oratione Agrippa ad Iudaeos, ad obediendum Romanis hortantis.
XVII. De cœpta rebellione Iudaeorum contra Romanos.
XVIII. Decade Anania Pontifice, Manahemi, & militum Romanorum.
XIX. De Iudaeorum maxima strage Cæsaree & in omni Syria.
XX. De Iudaeorum alia graui cade.
XXI. Iudaei Alexandria eiecti.
XXII. De clade Iudaeorum, autore Cestio.
XXIII. De pugna Cestij contra Hierosolymam.
XXIV. De obsidione Hierosolymæ a Cestio, & strage.
XXV. De Damascenorum sanitia in Iudaeos, deque Iosephi studiis in Galilæa.
XXVI. De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Gischalæi malitia.
XXVII. Tiberias a Iosepho recuperatur & Sephoris.
XXVIII. Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

CAP. I.

De successoribus Herodis, & vltione directa aurea aquila.

ARchelao autem Romam proficiscendi necessitas turbarum nouarum principium fuit. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis, epulisque ferali-
bus prolixe populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius æstimabatur) candida veste indutus procedit ad templum. Ibique variis fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelso tribunali, solioque aureo residens, humanissime vulgus admisit: eisq; & quod sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quod sibi quasi certo iam Regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim, sed etiam ipso Regis nomine temperare, donec à Cæsare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hierichunta voluntati exercitus restitisse, cum sibi diadema voluisset imponere. Cæterum pro alacritate ac beneuolentia, æque militibus ac populo plenam se vicissitudinē relaturum, si ab his quorum etiam esset imperium, certus Rex declaratus fuisset: studium q; sibi esse, vt erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gaudia multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namque alii tributa leuari, alii vectigalia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostiis, cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi, vbi communis luctus de Rege cessauit, propria lamenta suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fletuque iusto & planctu ciuitas personabat, virorum causa videlicet, quos pro templo ac legibus patriis interisse dicebant. Eorum autem mortis pœnas, a billis quos Herodes pecunia donasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is constituerat pontificem reiiciendum aliumque pietate præstantem, magisq; purum optari debere. Quibus etsi

An. mūdi 1964. à Christ. na. 2. *Ant. lib. 17. c. 11. Luctus et epula Archelai.*

Archeia' subditu suũ omnẽ benenolentiam & fauorem pollicetur.

Seditio propter Sophistas ob abscissam ex porta templi aquilam auream trucidatos coorta. Ant. lib. 17. ca. 12.

An. mũdi 3964. à Christ. na. 2.

Archelai in seditiosos benignitas.

Pascha plurima victimarum copia celebratur.

Tria millia Iudæorũ in Pascha trucidantur.

Sabinus ad pecunias custodiendas & arces occupandas ad Iudæam venit.

Ant. lib. 17. c. 14.

Antipas, posteriore superius Herodis testamentũ firmius se defendens, de regno certat.

mouebatur Archelaus ad vltionem, tamen eum profectionis festinatio continebat metuentem, nesi multitudinem reddidisset inimicam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quam vi experiebatur sedare turbatos: missoque magistro militum, vt quiescerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, vbi ad templum venit, prius quam verbum faceret, lapidibus proturbarunt & aliis post eum mulcendi sui gratia missis, multos enim legabat Archelaus, iracunde omnia responderunt: neque numero aucti fuissent, ocioſi fore videbantur. Itaque instante Azymorum die festo, qui apud Iudæos Pascha vocitatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidē ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant in templo consisterent, nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelaus, antequam omnem populum morbus iste corrumperet, cohortem militum & tribunum qui etiam seditionis principes comprehenderent, eo dirigit: contra quos omne vulgus excitatum, multos lapidum ictibus interfecit: saucius vero tribunus vix elabitur. Et illi quidem statim, veluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra conversi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi non posse videbatur. quamobrem totum illis immisit exercitum, pedites per ciuitatem simul omnes, equitesque per campum: qui cum sacrificiis occupatos singulos inuadunt, prope ad tria millia hominum occidunt: reliquam vero manum per montes proximos diffugerunt. præcones autem sequebantur Archelaum, iussu eius vnumquenque vt domum recederent admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descendit: relicto Philippo regni procuratore, itemque rerum familiarium curatore. Vna vero egressa est cum filiis suis Salome, fratrisq; Regis filii, generque, specie velut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa vero causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Cæsarea obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad pecunias custodiendas Herodis. quem vlterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et nunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neq; thesauros paternę pecunię claudit Archelao: sed vsque ad cognitionem Cæsaris se otiosum esse pollicitus, apud Cæsaream commorabatur. Postea vero quam sibi obstantium vnus Antiochiam petiit, alter, hoc est, Archelaus Romam nauigauit, mature profectus in Hierosolymam, Regiam tener: custodumq; principibus, itemque dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæque perseuerabant, causam custodiæ magis Cæsari quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmius esse defendens, in quo Rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique se tam Salome quam multi alii cognati, qui cum Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrem, fratremque Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil videbatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicorũ charissimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniã plurimum confidebat: vnde etiam qui se monuerant, vt Archelao pro ætatis merito & secundi testamenti voluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ vero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quique præcipue liberi omnes suiqueiuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu adminis-

strari,

ſtrari, aut ſi hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epiſtolas accuſauerat apud Cæſarem, Antipam vero multum laudauerat. Itaque digeſta crimina Salome & cæteri qui cũ ea ſentirent Cæſari tradiderunt: & poſt eos Archelaus geſtorum ſuorũ perſcripta capitula, patriſq; annulum per Ptolemæum, rationeſq; adminiſtrationis intromiſit ad Cæſarem. Ille autem ſecum præmeditans ea quæ ab vtraque parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, multitudinemq; redituum animaduertit, atque inſuper Herodis familiam numeroſam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium vocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia ſua natum Caium ſedere iuſſit, filium adoptiuum: atque ita partibus proſequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nàmq; is erat orator acerrimus eorum qui aduerſabantur Archelao) accuſationẽ propoſuit, inſimulans Archelaum, quaſi verbis quidem de regno videretur contendere, re autem vera iamdudum rex eſſet effectus, & apud aures modo Cæſaris cauillaretur, quem iudicem ſucceſſionis expectare noluiſſet. Nam poſt Herodis mortem, quibuſdam vt diadema ſibi imponerent ſubornatis, Regis eum morte in ſolio aureo reſidentem, partim ordines militię permutaſſe, partim condonaſſe promotiones: & inſuper his omnia annuiſſe populo, quæ velut à rege impetranda petiiſſet: maximorumq; reos criminum, quos pater ſuus vinxerat, abſoluiſſe: qui cũ iſta feciſſet, modo regni vmbram à domino poſtulaturus veniſſet, cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet, vt non rerum ſed vocabulorum dominum eſſe Cæſarem demonſtraret. Ad hęc ei, quod etiam luctum patris adſimulaſſet, obiiciebat: cum interdiu quidem perſonam componeret in mœrorem, noctu vero ad commeſſationes vſque potaret. Denique ſeditionem vulgi ex hac indignationę conflatam eſſe dicebat. Totius enim orationis ſuæ vires, eorum multitudine qui circa templum cæſi fuerant, aſtruebat. Hos enim ad diem feſtum quidem veniſſe: ad hoſtias vero, quas ipſi mactandas venerant, crudeliter eſſe iugulatos: tantumque in templo funerum eſſe congeſtum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile cõgeſſiſſet. Itaque huius crudelitatis Herode præſcio, ne ſpe quidem regni vnquam eum dignum eſſe viſum, niſi cum ſana mentis inops erat, animo deterius ægrotante quam corpore, & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet, ignorabat: præſertim qui priore teſtamento ſucceſſorem ſcriptum incuſare nihil poſſet quod incolumi corpore, omnique vitio purgata mente feciſſet. Vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laborantis arbitrium, ipſum ſe Archelaum abdicaſſe regia dignitate, multis in eam contra leges admiſſis. Nam qualem fore ſi acciperet à Cęſare principatum, qui antequam acciperet, tantum populum peremiſſet? Multa in hunc modũ proſecutus Antipater, multis ex numero circumſtantiũ propinquorũ in ſingula crimina teſtibus exhibitis perorauit. Surrexit autẽ Nicolaus defenſor Archelai, & ante omnia eædem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit: nam quorum necis arguerentur, non regni ſolum, ſed etiam ipſius iudicis, id eſt, Cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorum autem criminum ſuaſores aduerſarios ipſos demonſtrauit. Secundum vero teſtamentum idcirco ratum manere poſtulabat, quod Herodes in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarẽ conſtituiſſet, nam qui tantum ſaperet, vt rerum domino poteſtate ſua cederet, nec vnquam in hæredis erraſſe iudicio, ſed ſano corde quem conſtitueret elegiſſe, qui per quem conſtitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expoſitis, etiam Nicolaus peroraſſet, in medium progreſſus Archelaus, ad genua Cæſaris accidit ocyus. Quo perbenigne Cæſar erecto, quod pater ea

An. mũdi 3964. à Chriſt. nat. 2.

Antipas Archelaum per epiſtolas accuſat apud Cæſarem.

Cæſar optimates Romanorum ad concilium vocat.

Vehemẽs Antipatri contra Archelaum accuſatio.

Antipater totius orationis ſuæ vires in Archelaum exacuit.

Teſtamentũ ægrotante Herode mutatum.

Antipater contra Archelaum.

Nicolaus defendit Archelaum.

Archelaꝰ ad genua Cæſaris accidit.

An. mũdi 3964. à Christ. nat. 2.

quidem successione dignus esset, ostendit: certum vero nihil pronunciauit. Sed illo die dimisso concilio, secũ ipse de cognitis deliberabat, vtrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familiæ distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio videbatur.

Cæsaris erga Archelaũ benignitas & humanitas.

CAP II.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos & Sabinianos.

SEd antequam de his quicquam statueretur à Cæsare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ sunt, Iudæos defeciſſe nunciantes: quod Varus fore prospiciens, in Hierosolymam postquam Archelaus nauigarat, ascendit, vt incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria secum duxerat legionibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolymam veniſſet, causas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo vim custodibus, vt sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne Regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudæis vocatur: septies septem diebus exactis rediẽs, ex eorum numero vocabulum nacta non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cũ indigena ex ipsa ciuitate populus Iudæorum, & numero simul & alacritate præstaret: & in tripartita manu terna castra collocauerunt, vna in septentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum versus, tertiaque in occiduo prope regiam tractu, circumsessosque Romanos vndique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter, eorumque spiritu perterritus, crebris quidem Varum nunciis precabatur, vt quam mature ferret auxilium, quasi occisione delenda legione, si quid moræ interueniſſet. Ipse vero in altissimam castelli turrim, quæ Phasaelus vocabatur, euadit fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc legionariis, vt in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præerat, descendere audebat. Eius autẽ præcepto milites obedientes, in templum volant, vehementique cum Iudæis pugna confligunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabãt. Postea vero quam multi Iudæi porticibus occupatis à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neq; ex alto iaculantes vlcisci facile poterant, neque eominus dimicantes ferebant. ab vtrisq; tamen afflicti succendunt porticus, opere, magnitudine atq; ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cedẽtes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incendij periculum suis gladiis præueniebant. Qui tamen ex mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetum, metu attoniti nullo negocio subigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore dissectis, thesauro Dei defensoribus destituto manus milites attulerunt, & quadringẽta ex eo talenta diripuere: quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq; pugnaces, tam virorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque his Regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde secederent: Sabino, si vellet, vna cum legione

Seditio in Hierosolyma.

Sabinus arces occupare, ac regias pecunias potiri conatur.

Iudæi tripartita manu terna castra collocant.

Sabinus in altissimã castelli turrim euadit.

Pugna Iudæorum cum Romanis.

Romani porticus succendunt.

abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regiorum plurimi, qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebastenorum tria millia, hisque Rufus & Gratus præpositi, vnus peditum rector, at vero equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atque prudentia, etiamsi nullam manum obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidissent. Itaque Iudæi quidem instare obsidioni, simul & castelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, vt discederet, neu impediret habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq; auxilium Vari sperans, obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat, Nam in Idumæa quidem duo millia veteranorum, qui sub Herode militauerant, congregati, armisq; instructi cum Regiis decertabant: quibus Achiabus regis consobrinus, ex vicis munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechiæ latronum principis, ab Herode quondam Rege capti, qui tunc illas regiones vastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisque regiis armamentariis, & omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentiæ cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex Regiis seruis, pulchritudine simul & vastitate corporis fretus, impositio sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circũiens, & apud Hierichunta Regiam, & multa alia magnifica diuersoria igni corrupit, facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, conflagrasset, nisi Gratus regiorum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos ducens, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi conlumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit, arcta valle fugientem, & ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Iucundæ sunt autem & quæcunque Iordani proximæ fuerunt sedes Regiæ, apud Betharantes quorundam aliorum manu conflata ex locis vlterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomẽ Athrongæus, regnum affectare ausus est, quod vt speraret, vi corporis animæque fiducia mortem contemnentis impulsus est, ac præterea fratrum quatuor sibi similium robore, quorum singulis tanquam ducibus & satrapis attributa manu armatorum, ad incursus vtebatur. Ipse autem veluti Rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis vastando territoria, & occidendo præcipue Romanos, itemq; Regios, perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens veniisset in manus. Ausi sunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atque arma portabant. Vbi Atium quidem centurionem & quadraginta fortissimos iaculis confecere: cæteri vero in eodem periculo constituti, auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas per omne bellum gestis, post aliquot tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximas ab Archelao, duo vero qui ætate sequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati. Namquartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudæam.

An. mũdi 3964. à Christ nat. 2.

Ant. lib. 17. ca. 15.

Simon regius seruus Diadema sibi ponit.

Athrongæus pastor quidã regnum affectat.

Finis & exitus belli.

CAP.

An. mũdi 3963. à Christ. nat. 2.

CAP. III.

De Vari gestu circa Iudæos crucifixos.

VArus autem acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuẽs, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitum, in Ptolemaida profectus, eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Adhæc à Berytiis etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi vero in Ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum, quam propter Herodis inimicitias Aretas Rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumque peruenit, statim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugam vertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas vero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorum turbas nihil eam mouisse deprehendit: castris autem ad vicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, & qui amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum vicum tutissimum: quem similiter, omnesque reditus ibi repertos depopulati sunt. Cædis autem igniſq; plena erant omnia, nec prædationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arij cæterorumque indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo visu Iudæorum castra diiecit: & alij quidem per agros abiere fugientes; qui vero intra ciuitatem degebant, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidẽ se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obsessos esse potius cum Romanis, quam cum dissidentibus conspirasse. Ante vero obuiam ei venerãt Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum Regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari venire passus, iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodiæ tradidit: maxime vero nocentium prope ad duo millia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam supereſſe decem armatorum millia nunciato, cõfestim Arabas domum abire iubet: quod eos non auxiliantium more vti militia, sed pro sua libidine & supra quam ipse vellet, agros vastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo prius quam in manus veniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quod omnino contra Regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediit.

Varus Romanis cõtra Iudæos ferit suppetias.

Varus castellis, oppidis ac ciuitatibus quibusdã Iudæo ũ potitur.

Ammaꝰ exusta.

Varus ad Hierosolymã venit cum exercitu, ac solo visu Iudæorum castra diiecit.

Varus ad 2000. seditiosorũ supplicit.

Vari erga Idumæos facilitas. ac benignitas.

Ant. lib. 17. ca. 17.

CAP. IIII.

De ethnarcha Iudæorum instituto.

Archelaum Iudæi in ius vocant.

ROmæ autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberũ petituri, Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & astabant

eis

eis plus quam octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaque conuocato a Cæsare optimatum Romanorum amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis, contraque Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab vtraque parte secreti erant. nam & cum Archelao stare propter odium atq; inuidiam recusabant, & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis præmissus à Varo, vt & Archelao subueniret, etsi regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquam mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quæ nã contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui vsquam fuissent, tyrannorum crudelissimum toleraſſe dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, vt beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum laceraſſe corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exteras ornauisse, populisque alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua vero felicitate ac patriis legibus, nationem suam tanta egestate simul ac iniquitate repletam, prorsus vt plures ex Herode paucis annis clades sustinuerint, quam omni æuo maiores sui, postquam ex Babylone discesserе, perpessi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamen ad eam modestiam ex aduersæ fortunæ consuetudine profecisse, vt etiam successionem voluntariam acerbissimę seruitutis subirent: qui & Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, & vna cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore vota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius videretur, à cæde trium millium ciuium regni sumpsisse primordia, & quia principatum meruerit, tot immolatis Deo hominum victimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Reste igitur eos, qui de tantis malis superessent, aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, vt Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent, neue quod ex ea natione restaret, his obiicerent, à quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suã coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudæorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autẽ surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erãt proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis esset, naturaque regibus vix pareret. vna etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerant, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, factum esse pollicitus. Reliquam vero dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusque aliis Herodis filiis attribuit: vnam Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cessit Batanæa trans flumen Regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta reditus erant. Batanæa vero & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinatæ sunt: quæ talentorum centum reditus ministrabant. Archelai vero ethnarchia Idumæam, omnemque Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non repellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret eitraditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe & Hierosoly-

An. mũdi 3966 à Christ. nat. 4.

Actio Iudæorũ aduersus Herodem etiam liberos, accusatio.

Herodis tyrannis & crudelitas.

Iudæi ab Romanis, vt Iudææ reliquias misericordia dignas existimarẽt, precantur.

Nicolaus Archelaum corã Cæsare & cõtrarius ostendit.

Archelaum Cæsar Iudææ Ethnarcham constituit.

Regni inter Herodis filios distributio.

Ciuitates quibꝰ imperauit Archelaꝰ

An. mũdi 3966. à Christ. nat. 4. *Salome Iamnia, Azoti & Phaſaelidu domina.*

ma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulſas, Syriæ Cæſar adiecit. Erant autem reditus Archelai, quadraginta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ teſtamento regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phaſaelidis idem Cæſar conſtituit: Regiamque apud Aſcalonem largitus eſt: ex quibus omnibus talentorum ſexaginta reditus colligebantur. Domum vero eius ethnarchiæ ſubdidit Archelai. Quum autem cæteris quoque Herodis propinquis teſtamento relicta ſoluiſſet, duas eius filias virgines extrinſecus quingentis millibus pecuniæ donauit: eaſque nuptum Pheroræ filiis collocauit. Diuiſo autem Herodis patrimonio, etiam ſibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis diſtribuit: exceptis ſuo nomine quibuſdam rebus viliſſimis propter honorem defuncti.

CAP. V.

De ſubditicio falſoque Alexandro, eoque deprehenſo.

Ant. lib. 17. ca. 18. Iuuenis quidam ſe Alexandrum, quem Herodes necauerat, eſſe mentitus, Iudæorum plurimos fallit.

INterea quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, illum ſe formæ ſimilitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum eſſe mentitus, fallendi ſpe Romam venit. Huius autem facinoris habebat ſocium quendam gentilem ſuum, omnes regni actus optime ſcientem: à quo inſtructus, affirmabat eorum ſe miſericordia, qui ſui atque Ariſtobuli occidendi cauſa mihi fuerãt, ſimilibus corporibus ſubditis, morti eſſe ſubreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde tranſmiſſus, ibiq; ampliore quæſtu cumulatus, etiam hoſpites ſuos magna veriſimilitudine Romam ſecum nauigare pellexerat. poſtremo delatus Dicęarchiam multiſq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quaſi Rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei proceſſerat formæ ſimilitudo, vt qui Alexandrum illum viderant, planeq; nouerant, hunc eum eſſe iurarent. Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, viſendi eius ſtudio circumfuſi properabant: & infinita multitudo per vicorum anguſtias, quocunq; ferebatur conueniebat. Tanta namque dementia multos ceperat, vt illum ſella portarent, ac regale obſequium propriis ei ſumptibus exhiberent. Sed Cæſar Alexandri vultum optime ſciens (accuſatus enim apud eum fuerat ab Herode) & ſi prius quam videret hominem, fallaciam ſimilitudinis aduerterat, hilariori tamen animi ſpei nonnihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognoſceret, miſit, vt ad ſe adoleſcentem deduceret. Qui illo conſpecto, ſtatim perſonæ differentiam coniectura deprehendit. Maxime vero, vbi corporis eius duritiem, & ſeruilem formam conſiderauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus eſt dictorum eius audacia: de Ariſtobulo enim percontantibus, ſaluum quidem illum eſſe commemorabat: conſulto vero nõ adeſſe, quia apud Cyprum degeret cauendo inſidias: minus enim ſe circumueniri poſſe diſiunctos. Itaque ab aliis ei ſeparato vitam dixit à Cæſare præmium fore: ſi tantæ fraudis prodidiſſet autorem. Id autem ſe facturum ille pollicitus, ad Cæſarem ſequitur: & Iudæum indicat, qui formæ ſuæ ſimilitudine abuſus eſſet ad quæſtum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum ſingulis abſtuliſſe docuit, quanta viuus Alexander non accepiſſet. Riſit his Cæſar: & fallum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inſeruit, ſuaſorem vero eius interfici iuſſit. Melius autem ſumptuum detrimentum pro amentiæ precio ſatis eſſe indicauit.

Cæſar adoleſcentẽ videre cupit.

Alexandrũ falſũ Cæſar remigũ numero inſerit, ſuaſorẽ vero eius interficere iubet.

CAP. VI.

De Archelai exitio.

An. mũdi 5973. à Christ. nat. 11. *Ant. lib. 17. ca. 19.*

EThnarchia vero susceptа memor discordiæ superioris Archelaus, nõ solum Iudæis, sed etiam Samariẽsibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab vtrisque ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium vero eius fisco Cæsaris adiudicatur: quem quidem prius quam euocaretur ad Cęsarem huiuscemodi somnium vidisse commemorauit: Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari somnino consuluerat. Aliis autem aliter interpretantibus, Simon quidam Essenus genere dixerat spicas annos arbitrari, boues q; rerum mutationes: eo quod agros arando verterent ac mutarent. Ideoque regnaturum quidem illum esse tot annos, quot significasset numerus aristarum: varias autem rerum mutationes expertum, esse morituum. His q; auditis, Archelaus quinque diebus post ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi etiam coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filiæ Cappadocum regis referre: quam cum Alexander prius habuisset vxorem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem Iubæ regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuersam, domique apud patrem in viduitate degentem, Ethnarches Archelaus vbi conspexit ad hoc amoris accensus est, vt eam statim repudiata coniuge sua Mariamme, sibi copularet. Hæc igitur breui tempore postquam in Iudæam rediit, videre visa est superstantem sibi Alexandrum dicere, satis fuerat tibi Lybicum matrimoniũ: sed tu illo contenta, rursum ad meos penates reuerteris auidissima viri tertij, & quod grauius est, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam, teque licet inuitam recuperabo. Atque hoc expositio somnio, vix biduum superuixit.

Archelaus propter tyrannidem in exiliũ pellitur, eiusq; patrimoniũ fisco Cæsaris adiudicatur.

Archelai de bobus & spicis somniũ.

Archelaus repudiata Mariamme, Glaphyrã sibi copulat.

Glaphyra in somnio Alexandrum videt.

CAP. VII.

De Simone Galilæo, & tribus sectis apud Iudæos.

Ant. Lib. 18. ca. 12.

IGitur Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, si tributum Romanis pendere paterentur: dominosq; post Deum ferre mortales. Erat autem propriæ sectæ sophista, nulla in re similis aliis. Etenim tria sunt apud Iudæos genera philosophiæ, horum vnum Pharisæi profitẽtur, alterum Sadducæi, tertiũ vero, quod etiam probabilius habetur, Essenicolunt, gente quidem Iudæi, verum inter se mutuo amore coniunctissimi: & qui præter cæteros voluptates quidem quasi maleficia vitarent: continentiam vero seruare, neq; cupiditati succumbere, virtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidem fastidiunt, alienos vero filios, dum adhuc molles sunt, eruditioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter instituunt: non quia coniugia vel humani generis successionem censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem seruare credentes: Quin & diuitiarum contemptores sunt, rerumq; apud eos communicatio admirationi habetur, neq; inueniasalteri alterum opulentia præstare: legemque sibi dixerunt, vt qui disciplinam suam sectari vellent, bona contu-

Tres Iudæorũ sectæ, quarum Essenorũ probabilior.

Essenorũ de coniugio doctrina.

An. mũdi 3973. à Christ. nat. 11.

berni publicarent. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum esset omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & si quis vel inuitus vnctus fuerit, mũdiciis corpus abstergat: quoniam squalorem decorẽ putant, dummodo semper in veste sint candida. Designatis autem communium rerum procuratores habent, & ad vsus omnium singulos indiuitos. Non est autem illis vna ciuitas certa, sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professoribus, quicquid habeant promptum exhibẽt quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc est, quod cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum vestimenta, cæteraque vsui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu, & sub cura magistri egentibus, par est. Nec vero vestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino consciſſis prioribus, aut longi temporis vsu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut vendunt: sed egenti quisque quod habet præbens, refert ab eo quod ipse non habet: quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Præcipue circa Deum religiosi sunt. Namq; ante solis ortum nihil profani loquuntur, sed ei patria quædam vota celebrant, quasi vt oriatur precantes. Deinde ad quas venerant singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumque ad horam quintam studiose fuerint operati, rursus in vnum congregantur: linteisque præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac lustratione facta in eadem secreta coeunt, quo neminem alterius sectæ hominem aspirare concessum est, ipsique purificati, velut in sanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus ibi cum silentio residẽtibus, pistor quidem panes ordine, vnum autem vasculum ex vno pulmento singulis cocus apponit. Deinde voce cibum sacerdos anteuenit: neque gustare quenquam fasius fas est, nisi prius Deo celebretur orario. Post finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum desinunt, quasi datorem vctus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti sacris illis depositis vestimentis, in opere vsque ad vesperam versantur. Similiterque inde reuersi cœnant consedentibus etiã hospitibus, si quos forte intereuenisse repererint. Neq; vero clamor vnquam rectum illud, neque tumultus inquietat quum etiam loquendi ordine aliis alij cedant: eorumque silentium, extra rectum constitutis arcanum quoddam videatur venerabile. Cuius quidẽ rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi autpotandi modus saturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciant curatoris, tamen in his duobus, hoc est iuuando & miserendo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus interdictum. Iidem iracundiæ moderatores iusti sunt, indignationem cohibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius vitãt. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine Deo non creditur. Summum autem studium veterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, radices herbarum, quæque vim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ vero huic studiosis non statim cum eis vna collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti, cuique eundem

Amictus cultusque corporis Essenorũ par est.

Essenorũ religio & labor.

Essenorũ hospitalitas.

Essenorũ bona communia.

Esseni iuuando & miserendo sui iuris sunt, præterea nihil absq; præcepto curatoris faciunt.

Essenj iusiurandũ vitant.

dem victus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum est perizoma, & albam vestem tradentes. Cum vero processu temporis experimentum continentiæ dederit, accedit etiam ad communem cibum: & putioribus ob castificationem scilicet, aquis participat: neq; tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiæ, duobus annis aliis mores eius probantur. Cumque dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius vero quam incipiat communem habere cibum magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines seruare iustitiam, & neque propria sponte nocere cuiquam, neque ex præcepto obesse: quin immo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, fidem omnibus seruare, maxime vero principibus. Neque enim absque voluntate Dei, cuiquam posse Principatus potentiam contingere: Si vero ipse cæteris præsit, nunquam se abusurum viribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque veste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem semper diligere, & habere propositum conuincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram seruare ab iniustis compendiis: & neque aliquid de mysteriis consectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogmatibus aliud quam ipsi susceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensus vero in peccatis à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miserabili plerunque morte consumitur. Illis quidem sacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab aliis oblatum cibum potest. herbas vero pecudum more decerpens, & fame exesus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunque miserati, extremum spiritum agentes receperunt. sufficientem pro peccatis eorum, quæ vsque ad mortem adduxerit, pœnam luisse censentes. In iudiciis vero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fueris, immobile manet. Veneratio quoque apud eos post Deum magna legislatoris est: ita vt si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus vero obedire & plurium quorum decreto, probabile arbitrantur officium. Cum simul deniq; sederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque medium eorum, vel in dexteram sui partem, quisque deuitat. Sabbatis quoq; operationem aliquã contigisse, omnibus Iudæis diligentius cauent: neq; cibum sibi solum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant: sed neque vas aliquod transponere audent, imo nec aluum purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam vno pede altam, scalidi, hoc est, illa dolobella quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa veste sese diligentissime contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriã faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant, reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, vt quasi ab immundicia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundũ susceptæ abstinentiæ tẽpora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, vt si aliquos eorum contigerint, quasi à contactu alienigenæ diluantur. Viuunt autẽ quam longissime, ita vt plurimi eorum vsq; ad centenariam prorogantur ætatem, propter simplicitatem victus, vt equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siqui-

An. mũdi 3971. à Christ. nat. 11.

Essenorũ execrationes & pacta.

Essenis in iudicio diligẽtissimi atq; iustissimi

Essenis sabbathum diligenter obseruãt.

Essenorũ longanimitas.

Ann. mũdi 3971. à Christ. nat. 11.

dem vincunt firmitate consilij. Mortem vero, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negocijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidem per artuum contractiones & igues, ac per tormenta omnigena transeuntes, vt videlicet vel in legislatoris aliquid loquerẽtur iniuriam, vel ciborum quippiam, quod non solent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neq; deprecari suos tortores, aut inter ipsa illos tupplicia: in mediis quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, constantes animas cum quadam hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos confirmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum nõ esse perpetuam: animas autem immortales semper manere, & de æthere subtilissimo commeantes, quasi carceribus ita corporibus implicari, vel ut quas illecebra naturalis attraxerit. Quum vero fuerint a carnalibus reluctæ vinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita illico lætari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hos Græcorum sententiis, pronunciant vltra Oceanũ degere, vbi eis sit reposita perfruitio: illic quippe esse regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aspirans amœnet. Malis autem animabus procellosa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum sine fine pœnarũ. Videntur autem mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoq; fortibus suis, quos Heroes & semideos vocauerunt, beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciati quosdam commentati sunt, Sisyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem vtique virtutis, dehortationemq; nequitiæ: bonos quippe fieri in huius vitę conuersatione meliores, per spem bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æstimantes: quoniam etsi in huius vitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, plane illecebram ineuitabilem eis qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant, sacris videlicet libris, & variis sanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adhærentes: raro autem accidit vt prædictiones eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesque similes cum prioribus habens, distans vero opinione de coniugio. Maximam siquidem vitæ hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si eandem velint omnes ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus tamen cum tanta ipsi moderatione conueniant, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonio adsciscunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: vt ostendant, quod nuptias non voluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem fœminis, ita vt viris perizomatum inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisæi dicuntur, qui certiorem legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, vt fato & Deo vniuersa deputent: & quidem vel agere quæ iusta sunt, vel negligere, secundum maiorẽ partem esse in hominibus profitentur, adiuuare tamen in singulis & fatũ. Animam autẽ omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas

Essenorũ in bello cũ Romanis gesto constantia.

Essẽi animas immortales putant, mortuorũ vero resurrectionem non credunt.

Græcorũ de anima humana sententia.

Prophetiæ Essenorũ.

Essenorũ collegium aliud a priore opinione de coniugio discrepãs.

Secunda secta Pharisæorum.

Tertia secta Sadducæorũ.

bono-

bonorum, improborum vero interminabili supplicio cruciari. Sadducæi porro secundus ordo, fatum omnino negãt: & Deum extra omnem mali patrationem inspectionemque constituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum vel malum esse propositum: & secundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel supplicia denegant vel honores. Et Pharisæi quidem sociales, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducæi vero & inter se feris moribus discrepantes, & conuersatio eorum circa exteros inhumana. Hæc sunt quæ de Iudæorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

An. mũdi 3997. a Christ. na. 35.

CAP. VIII.

De Pilati regimine.

ARchelai ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id est, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iuliæ Augusti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phasaelide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliæ filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti, qui præfuit rebus annis septem & quinquaginta, mensibus sex, diebus duobus, manentes in tetrarchiis suis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæsaream vocitauit: alteramque in inferiore Gaulanitide, quam Iuliadem nominauit. Herodes vero in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliæ. Missus autem à Tiberio in Iudæum Pilatus, cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta opertas in Hierosolymam intulit imagines Cæsaris, quæ res post triduum ingentem inter Iudæos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas viderent. Nullum enim fas esse dicunt collocari in vrbe simulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, subito etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem illico Cæsaream ad Pilatum intentissime deprecabantur, vt ab Hierosolymis auferrentur imagines, & eis iura patria seruarentur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinque diebus continuis noctibusque mansere. Post autem Pilatus tribunal adscendens, studio magno conuocat multitudinem Iudæorum, quasi quid eis vellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic enim iam fuerat præparatum) armati circunsteterunt Iudæos: circundataque triplici acie, Iudæi quidem stupore erant pleni, videntes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum se omnes, nisi imagines Cæsaris susciperent, annuit militibus vt educerent gladios. Iudæi autem quasi vno consilio omnes subito corruerunt, & cervices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuersos se interfici magis velle quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde vero conturbationem alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem inducenda aqua ab stadiis trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hierosolymam venerat, cum clamore circundarent tribunal. ille autem præuiderat tumultum eorũ: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum vestibus induti: præcepitq; vt gladiis quidem non vterentur, fustibus autem acclamantes ferirent. Sicque

Ant. lib. 18. ca. 5.

Pilato Iudæa patri as ipsorũ leges mutare conantes nolunt.

Pilatus circa religionẽ studium populi demiratus, de Hierosolymis statuas auferri iubet.

An. mũdi 3998. à Christ. na. 36.

Pilat⁹ Iudæos seditiosos cõpescit, eosque fustibus ferire iubet.

An. mũdi 4001. à Christ. na. 39. *Agrippa Aristobuli filius Tiberium odit, ac in Caij Caligulæ amicitiã sese insinuat. Tiberius annos 22. menses 6. ac 3. dies regnat.*

compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimque cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi vero se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit: atque ob hoc accusator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium venit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officiis Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatum, quibus cum demerebatur, ad vltimum extensis manibus, aperte Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui sub grandi ærumna, vsque ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo, post regnum annorum duorum & viginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Cæsar absoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, Regemque appellauit. Cum venisset autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem eum maxime in spem regni Herodias vxor, exprobrans ei socordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare, careret potestate maiore: nam cum Agrippam ex priuato Regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob auaritiam vehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus eum quidpe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchia illius C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam vxore, decessit.

Agrippæ Aristobuli filio C. Cæsar tetrarchiã tradit, Regemq; appellat.

Ant. lib. 18. ca. 14.

Peregrinãte secum vxore decedit.

CAP. IX.

De superbia Caij, & Petronio Præside.

An. mũdi 4001. à Christ. nat. 40. *Ant. lib. 18. ca. 15.*

Caius Cæsar Deum se putat & vocari cupit.

CAius vero Cæsar in tantum contumeliose abusus est fortuna, vt etiam & Deum se putaret, & vellet vocari. Patriam quoq; suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens vt in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam vero multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profecto Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multisq; e Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum vero quidam non credebant famæ bellum nuncianti. qui vero credebant, nihil de resistendo poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abest stadiis centum viginti: à septentrionali quoque monte qui est altissimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem distat stadiis centum. Ab ea autem vrbe distans duobus stadiis præterlabitur fluuiolus, quem vocant Beleum, exiguus prorsus: cui prope est sepulchrum Memnonis, habens iuxta se centum fere cubitorum spatium, sed admiratione dignissimum. Est enim specie vallis rotundæ, vitream emittens arenam: quam cum exhauserint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rursus impletur. Venti si-

Ob exercitum Petronij metus: Ptolemaidis descriptio.

qui-

quidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de circumstantibus superciliis arenam istam, vtique communem: locus autem metalli, statim in vitrum quod susceperit mutat. Mirabilius mihi quoque illud videtur, quod iam conuersæ arenæ in vitrum, quæcunque pars supermargines loci ipsius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filiis collecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplicabant, principio ob patrias leges, deinceps vero etiam pro suo statu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocans in Tiberiadē tam populum Iudæorum quam omnes eorum nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæsaris: his addens, quod & contumelioſa esset supplicatio Iudæorum: cum omnes siquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in suis vrbibus inter reliquos Deos, imagines quoque Cæsaris locauissent, soli Iudæi istud abnuerent. hoc siquidem quasi ab imperio deficere esset, etiā cum iniuria præsidentis. Illis vero contra hæc legem moresque patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem simulacrum, nedum hominis, nec solum in templo, sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiens dictum Petronius, respondit: Sed & mihi mei domini lex seruanda est. si eam quippe transgrediar, vobisque parcam, iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sane vos, non Petronius, sed ille à quo sum missus. nam & ipse æque ac vos cogor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter succlamauit, ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Respondent Iudæi, pro Cæsare quidem & populo Romano se per dies singulos offerre sacrificia: si autem in templo imagines æstimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioq; peruasit, intuentem & insuperabilem religionem virorum, & tantum vulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim viritimque compellans, populum quoque publice alloquens, nunc quasi consulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæsaris: inter hæc etiam suam necessitatem, cui essent ēxēqūēnda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum videret etiam sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni tempus erat, & quinquaginta pene continuis diebus multitudo in vrbe otiosa morabatur) ad vltimum cōuocatis omnibus, ait, sibimet periculosam rē se velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæsarem, ac vobiscum saluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro ea vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atque illinc confestim misit ad Cæsarem, referens, & quo apparatu in Iudæam irruisset, & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum viris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, & nouis præceptis vehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium vectores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem

An. mūdi 4002. à Christ. nat. 40.

Arena vitrea prope Memnonis sepulcrum.

Petronius Iudæos exercitu Romanivim Cæsaris & minas exponit.

Iudæorū constantia.

Petronius Iudæos iterū compellat.

Petronius ad Cæsarem mittit, ac Iudæorum supplicationes significat.

Petronius epistolas sinè Cæsaris indicantes, accipit.

An. mũ. 1005. a Christ. nat. 43.

& viginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quam illi peruenirent, qui comminantia scripta portabant.

CAP. X.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

Ant. lib. 19. ca. 3. Caius annis tribus, mensibus 6. regnat.

CAio per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnum ab eo exercitu, qui Romæ erat Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbanis vt essent præsidio ciuitati, & ipse frequens in Capitolium conuenit: & propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, volens imperium ad optimates reducere: vt sicut olim, ad regendum digniſſimi eligerentur. Accidit interim vt Agrippa adueniret: quem cum & senatus in concilium & in castra Claudius euocasset, vt scilicet eo strenuo adiutore vteretur in quibus res posceret: videns Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatum ad senatum misit, indicantem suum propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, & iniquum esse, si militum erga se studia tam religiosa desereret, imo tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnum vocatus sit. deinde administrare paratum esse rempublicam non esse vt aliquis tyrannus, sed vt princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotiis communem omnium stare sententiam. nam etsi non natura esset modestus, locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caij morte esse propositum. Quæ cum detulisset Agrippa, respondit senatus, quasi qui militi suo bonisque consiliis fideret, nolle se subire voluntariam seruitutem. Sed accepto pattum responso, Claudius rursus misit Agrippam, nunciantem eis, se non posse adduci vt eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurum esse pugnam aduersus eos, cum quibus confligere minime vellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligerent. neque enim fas esse, propter illorum pernicaciam, patriam ciuilicade fœdari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpare possimus, & ad quem cũ iustis magis allegationibus quam cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediam egressus est curiam, omnibus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse cœperunt, ac deinceps videntes sibi aduersationem nullam non esse, secuti milites ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladiis hi qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & pene accidit vt progressi quinque interficerentur, antequam scilicet militum impetum Cæsar agnosceret: nisi accurrens Agrippa imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens, quod, nisi coercuisset exercitum, iam in sanguinem ciuium furentem, confestim amissurus esset omnes penè quos conspicuum esset imperium, fieretque solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suscepit tamen in castris aduenientem senatum, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit Deo hostias, vt mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno vniuerso, adiiciens ei etiam illa quam Augustus He-

Agrippa ab Senatu Romano & Claudio tanquam arbiter eligitur.

Senatus Romani ad Agrippam responsio.

Senatus cũ exercitu in castra ad Claudiũ proficiscitur.

Claudius Senatum suscipit & honorat.

Agrippa regnum.

rodi donauerat, Trachonitidem scilicet & Auranitidem: præter hęc autem aliud quoq; regnum, quod Lysaniæ vocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt incitam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui genere eiusdem erat, Berenicæ iunctus Reginę Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni cenlus maximus affluebat: qua sane pecunia, non ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circundare cœpit, qualis si potuisset absolui, incitam prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleret opus, decessit in Cæsarea. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum tetrarchiam regeret, aliis tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres è Cypride natas, Berenicen, Mariammen atq; Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem missus est Cestius Festus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc vero & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi è Mariamme, quos ipse parens occidit. Alexandri autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

An. mũdi 4008. à Christ. nat. 46. *Ant. lib. 19. ca. 5. Agrippa cũ regnasset annis tribus in Cæsarea decedit.*

Ant. lib. 19. c. 7. 8. Alexandri & Aristobuli genealogia.

CAP. XI.

De variis tumultibus in Iudæa & Samaria.

POst obitum autẽ Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrui sui regno constituit. Alterius autem prouinciæ sulcepit curã post Alexandrum Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudęos calamitas cõprehendit. Conuenientę quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) vnus e militibus reductis turpiter vestimentis inclinans posteriora sua vertit ad faciem Iudæorum, & ad hunc habitũ vocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cepit multitudo conqueri, ita vt circumstarẽt Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam prosiliebant: continuo quippe saxa capientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi, metus grauis incidit Iudæis, statimq; in fugam versi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, vt conculcatione mutua super decem millia hominum consumpta sint. *Facta* est autem vniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. iuxta Bethoron quippe, per viã publicam, Stephanus quidam seruus Cæsaris supellectilem quandam vehebat, quæ ab irruentibus latronibus direpta est. Cumanus autem ad inquisitionem mittẽs eos qui in proximis vicis essent, vinctos ad se adduci iussit, obiiciens quod latrones illos nõ comprehendissent: qua occasione quidam militum in vico quodã libros sacræ legis offensos dissi-

An. mũdi 4011. à Christ. na. 49. *Iurpe militis scelus ac dictum in Iudæos festo die.*

Cumanus impetum vulgi veretur.

Super decẽ millia hominum conculcatione mutua consumpta.

An. mũdi 4014. à Christ. nat. 52.

dit atq; combussit. Iudæi autem quasi totam religionem inflammaram viderent, vndique cõfluxerunt: & veluti machinamento aliquo, ita vi superstitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cęsaream concurrunt: precantes vt militem qui tãtam contumeliam Deo legique eius intulisset, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactione sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium iussit abduci. sicque Iudæi placatis animis recesserunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exortus. In vico enim quem Geman vocant, qui est in magno Samariæ campo situs, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes vt antequam grauis calamitas oriretur transiret in Galilæam: & in eos qui autores essent homicidij vindicaret. Cumanus vero his negotiis quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & relicta diei solennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, sine vllo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidam Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erant qui in Acrabatenæ regioni conterminos struentes, promiscuam ediderc cædem, & à nullius ætatis exitio temperãtes, vicos etiam inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiẽs, aduxit secum vnam equitum alam, quæ vocatur Sebastenorum, vt auxilio his qui vastabantur esset: sicque eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vastando Samaritanorum fines irruerant, principes gentis de Hierosolymis occurrerunt: opertique ciliciis, & aspersis cinere capitibus precabantur, vt abincepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritas vltionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent: misererentur autem patriæ suæ atque templi, filiorumque & coniugum propriarum, neque omnia pariter in discrimen adducerent, neque ob vnius Galilæi vindictam cuncta diperderent. His acquiescentes Iudæi, à negotio recesserunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conspirabant: sicut fere solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ. & audacissimus quisque reliquis vim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his qui regionem eorum depredari fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiam Iudæorum nobiles: Ionathas filius Anani, princeps Sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuisse, qui primi homicidium perpetrassent: causam tamen calamitatum postea secutarum præbuisse Cumanum, qui inter principia autores cædis noluisset vlcisci. Tunc Quadratus vtranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas regiones venisset, diligenter singula inquisiturum: deinceps vero progressus Cæsaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in crucem sustulit. Indecum Lyddam venisset, denuo audiuit Samaritanorũ querelas, & accitos Iudæorum decem & octo viros, quos cognouit pugnæ fuisse participes, securi percussit. Duos autem principes sacerdotum, Ionatham & Ananiam, eiusque filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsarem misit: similiter autem & Samaritarum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romam nauigare, reddituros Claudio rationem pro his quæ in regione gesserant.

Milet sacra legu libros distindit atque comburit.

Militem libros cõburentem Cumanus ad supplicium adiudicat.

Galilæus in Samaria interficitur.

Eleazar & Alexander Iudæorum principes magnam tyrannidem exercent.

In latrocinia cõspiratio.

Quadratus Syriæ procurator Samaritanos & Iudæos audit.

Quadratus inter Iudæos & Samaritanos fert sententiã.

His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: & inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine vlla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudæorum causam magna contentione defendens: siquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum vinctum Hierosolymam missum, Iudæis ad supplicium tradidit, vt per vrbem tractus, capite plecteretur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippam vero de Chalcide in regnum maius transtulit. tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis & Batanæa & Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, & tetrarchiam quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit, successorem Regni Neronem relinquẽs, quem suadelis Agrippinæ vxoris suæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, & Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opum, abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum, atque vxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atq; vt ad vltimum per amentiam ad histrionum opera scenamq; peruenerit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

Claudii cõtra Cumanum, Celerem & Samaritanos quosdam sententia.

An. mũdi 4015. à Christ. na. 53.

Claudius moritur, eique Nero succedit.

Nero fratrem, vxorem, matremque interficit.

CAP. XII.

De tumultibus in Iudæa sub Felice.

An. mũdi 4018. à Christ. nat. 56.

COnuertar autem ad narranda quę ab eo aduersus Iudæos gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Aristobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad singulas pertinẽtibus: in Peræa scilicet Regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procunda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depraedatus, aliosque cum eo multos cepit, vinctosque Romam misit: aliorumque quos in crucem sustulit, latronum vel in communione sceleris deprehensorum popularium, fuit pene innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii vocabantur, die claro & in media ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum vero diebus solennitate festiuis immiscebãtur vulgo, sicas sub veste gestantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapsis hominibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant, diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant autem eminus quosq; appropinquantes: & neque amicis suis fidere poterant, dum tamen in mediis suspicionibus atque custodiis nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium, sed consiliis magis impiorum, quæ pars nõ minus quam sicariorum felicitatem vrbis starumque corrupit. Sedu-

Eleazarũ Felix, aliosque cũ eo multos capit.

Aliud genus latrocinantiũ, die claro & in media ciuitate quosque interficientes.

Ionathan cum alijs multis interficit.

Ant lib. 20. c. 12.

Ægyptij pseudopropheta 30. ferme millia hominum congregat.

Felix de Ægyptio victoria.

Latrones & Magi multis afflictionem inducunt.

An. mũdi 4020. à Christ. na. 58.

Ant. lib. 20. ca 13.

Pugna inter Iudæos & Syros circa Cæsaream.

Seditiones & cædes inter Iudæos.

An. mũdi 4024. à Christ. nat. 62.

ctores namque homines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus studentes, vulgus insanire fecerunt. nam in solitudines egrediebantur, promittentes Deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam pseudoprophera. Adueniens quippe in prouinciam, Magus cum esset, Prophetæ opinionem sibi arrogans, triginta ferme millia hominum congregauit, quos vana seductione decepcrat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui vocatur Olivarum, inde ad Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoque Romanorum præsidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit sane eius impetum Felix, & occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atque vinculis traditi sunt. Reliqua vero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis vero his etiam, sicut fere in ægro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem vocabant, mortem apertissimam comminantes his qui Romanorum principatui obedire voluissent: vt vel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferient seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumque potentium domos, eosque insuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita vt desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingraueſcebat. Alter autem tumultus ortus est circa Cæsaream, inter Iudæos scilicet, qui ibi permixti habitabant, & Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, vt eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem Rex Herodes. Æmuli vero conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipsam vero ciuitatem fuisse gentilium vindicabant. Neque enim illic statuas & fana potuisse constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere voluisset. Ob has ergo causas inter se populus vterque iurgabat. Procedebat autem vsque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quisque partis alterutræ prosiliebant. Neque enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præstabant autem hi quidem diuitiis & corporum viribus. Græci vero auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illo fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosque comprehensos, taureis vlciscebantur ac vinculis. Nec tamen supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imo magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosque vrbe discedere: non parentium autem immissis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. Manente autem seditione, nobiles vtriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autem ei Festus, & hos qui maxime infestabant prouinciam solicite persecutus, latronum plurimos comprehendit atque interfecit.

CAP. XIII.

De Præsidibus Iudæa Albino & Floro.

An. mũdi 4028. à Christ. na. 69. *Ant. lib. 20. c. 15.* *Albinus Iudæa præses omni malignitatis specie conspurcat⁹.*

VErum successor huius Albinus non eodem modo negotiis præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis species, quam ille præterierit. Deniq; non solum cautis ciuilibus fusabatur & diripiebat bona singulorum, neque solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, vel qui a prioribus iudicibus in custodiis erant relicti, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis creuit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non latis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisq; ergo improborum cohorte propria circundatus, ipse quidem inter cæteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat; stipatoribus vero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officiis ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs In commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sane eiusmodi morum fuisset Albinus, tamẽ succedens ei Gessius Florus, optimum eum per comparationem fuit fecit videri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat: Gessius vero iniquitates suas in vniuersam gentem, tam palam quasi glotiaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum pœnas carnifex missus, neque rapinarum vllum modum, neque afflictionum prætermisit. In muneris autem crudelissimus erat, in turpibus vero impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neq; commentus est callidiores nocendi vias. Huic siquidem viritim illatis dispendijs lucra quærere exiguum vilium est: sed totas simul despoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum non voce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam pene deseri regionem, ita vt plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neque ausus quispiam Iudæorum est aduersus Florum ad eum mittere legatos. Cum vero instante azymorum solennitate ipse Hierosolymam veniisset, occurrens multitudo quæ facile tricies centenorum millium fuit, precabatur, vt gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum vt eiiceret clamitabat. Qui tamen cum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam Deduxit autem eum vsque ad Cæsaream Florus, illudens mendaciis, & Iudæorum genti bellum sedulo omminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidẽ permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Iudæos: verum si defectionem negotiatus fuisset, maiore vtique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur vt gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæsarienses gentiles victores extitere, decre-

Albinus seditiosi, vt eius tumultũ mouentibus non indignaretur, largitione redimunt.

Ant. lib. 20. c. 16. *Albino succedit Gessius Florus, qui longe peior est Albino.*

Auaritia Flori vrbes despoliat.

Cestius Gallus imperum populi compescit, & quod placatiorem eis Florũ redderet, edicit.

Exordiũ belli Iudaici duo dscitra regni Neronis anno.

tumque istud contestantes literas attulerunt: perque hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo scilicet Anno regni Neronis, septimodecimo autem regni Agrippæ, mense Maio.

CAP. XIV.

De Floro sauiente in Iudæos Cæsarienses & Hierosolymitanos.

An. mũdi 4050. à Christ. na. 68. Ant. lib. 20. c. 15. Causæ belli Iudaici.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæsariensis. & frequenter quidem egerant, vt ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum despexit: non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita vt angustum eis transitum & prorsus coactum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, ædificationem vetabant. Cum vero Florus hos à prohibendo cohiberet, nõ habentes Iudæorum nobiles quid agerent, inter quos etiam erat Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cæsarea egressus est, venitque in Sebasten, seditioni tribuens facultatem, quasi qui pugnæ partum Iudæorum summatibus vendidisset. Sequenti autẽ die, Iudæorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cæsariensis vas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factũ Iudæos incoercibiliter accendit, & legem suam quippe contumeliam pertulisse, & locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat constantior atq; moderatior, denuo apud Iudices esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagogæ foribus immolaret: sicque continuo est pugna commissa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum vas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, & tumultum sedare pergebat. Cum vero superatus esset præ Cæsariensium violentia, Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Narbata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæsarea stadiis sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & vt auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille vero ilico comprehensos eos vinciri iussit, arguens cur leges de Cæsarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: verumtamen adhuc iram suam frenabant. Florus vero, quasi ad hoc operam suam locasset, vt bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, vt inde decem & septem talenta auferentur, quasi eam pecuniam impensæ Cæsaris flagitaret. Tunc vero statim inuasit populum multa confusio: cõcurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæsaris appellabant, vt à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum in Florum maledicta iaciebant vltima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autem omnibus nihil est à cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Denique cum deberet Cæsaream veniens ignẽ belli illic nascentis extinguere: causasque tumultuum submouere, pro

Cæsariensium & Iudæorũ conflict°.

Florus Iudæorũ primates 12. cum Ioanne in Sebaste comprehẽsos vinciri iubet. Alia fax belli a Floro excogitata.

quo

que etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, vt Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis vrbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus processit, tum solitis vtique fauoribus, & Florum honorare officiis paratus. Ille vero præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit. Neve eum, in quem tam grauia maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si viri sunt fortes, animique constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in verbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo, simul etiam militibus qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum salutarent, aut militibus officia contuetà redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate pernigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem degit in regia, postridie autem aduersum eos exstructo tribunali sublimius resedit: conuenientesque Sacerdotum principes, & ciuitatis vniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum succlamassent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc respondent Iudæi. populum quidem pacifica quæque sentire, illis vero qui errauissent in verbis, veniam conferendum postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem insipientes: esse autem impossibile eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum & singulos nimirum pœniteat, & præ timore ad negandum sint parati. debere tamen illum si consuleret gentis quieti, & vellet Rom. imperio seruare vrbem, magis propter multos innoxios dare veniam etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad hæc vero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerum venalium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidarent. Illi vero ad lucri sui cupidinem addita autoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immissi, sed in vniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores: Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille verberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquam prius, tunc Florus ausus est, vt viros scilicet equestris ordinis pro tribunali flagellis cædetet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas.

An. mūdi 4030. à Christi na. 68. Florus Iudæis honores spernit, eosq; discedere iubet.

Florus in tribunali sedet & Iudæis, vt omnes qui maledicta in eũ sub-clamassent protinus dederent, præcipit.

Excusatio Iudæorum.

Cædes per Flori milites perpetrata.

Flori milites sexcẽtos & triginta Iudæos vna die interficiunt.

CAP. XV.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

PEr idem tempus Rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Bereniten, Hierosolymis inuentam, & iniquitatem militum videntem, grauis ob hoc angor inuaserat & frequenter quidem præfectos equitum suorum, custodesque corporis mittens ad Florum precabatur, vt à cæde desineret. Ille vero neq; in multitudinem interfectorum, neq; in nobilitatem precatricis,

Berenice Agrippæ germana, mittit ad Florũ ac vt a cæde desineret, precatur.

An. mũdi 4030. à Christ. na. 68.

Militum in Berenicem furor.

sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere. impetus autem militum etiam aduersus Reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque mulctabant atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit, verens vtiq; irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, vt vota DEO solueret. His enim qui morbo vel alus necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque vino & capillos radere. Quem morem Berenice Regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal steterit, deprecans Florum: & præterquod nihil honoris habitum est, etiam de vita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die Mensis Maii. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potissimum autem inuidiosæ in Florum voces erãt:

Flore multitudo obloquitur.

quod veriti primates quique & Pontifices, disruptis vestibus, & viritim singulos comprehendentes, postulabant, vt ab his verbis, quorum causa tanta mala pertulerant, desisterent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe quod nequaquam Florus vltra in eos sæuiret. Ille autem videns multitudinis tumultum fuisse compressum, angebatur: & denuo eam inflammare cupiens, Pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vlterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Cæsarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocasset populum ad occurrendum, mandat centurionibus, vt nullam salutationem redderent obuiantibus Iudæis. Ad quod si offensi pertulanter quippiam essent locuti, statim in eos vterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur vt occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes solenniter salutarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc vero omnes Sacerdotes omnesque Leuitæ sacra vasa proferentes, ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixissime precabantur, vt illum templi honorem custodirum esse vellent, neque ad direptionem vasorum sacrorum Romanos contumeliis incitarent: Erat autem videre ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, & pectora disruptis vestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim vtilitatem vel militibus esse de Iudæorum salutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, si in præsenti procedere cessarent? At contra, hofficiose susciperent solenniter venientes, auferri Floro occasionẽ pugnæ: ipsos vero saluare patriam suam, & prouidere ne quid vltra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consiliũ suum deberent autoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis autores quosdam qui dem minis, quosdã autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente, militibus occiam prodierunt. Iamque cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudæorum aduersum Florum, cuius hæc fierent consiliis, succlamauerunt. confest. inq; milites cõprehendentes eos, ca de-

Florus multitudinis tumultum compressum, denuo reficit.

Flori dolꝰ & insidiæ.

Principũ & sacerdotum ad populum adhortatio.

Flori propositũ & consilium exitum declarat.

Cædes Iudæorum.

re fusti-

re fustibus adorti sunt: atque in fugam versos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur; plures autem eum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & vnoquoque alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium vero durus erat interitus. Suffocatu enim atque conculcatu miseri disperibant, & neque ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersus eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne venientibus sagittis vincerentur, nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem verentes, ne superueniens denuo Florus templum occuparet, per Antoniam ex templo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiam Flori desperatione compescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proque his in Antoniam transgredi niteretur, vbi intercisas porticus vidit, ab impetu conquieuit, & conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem ait vrbe digredi, præsidium tamen apud eos relinquere quantum ipsi voluissent. Ad hæc illis respondentibus, nihil nouandum fore, si vnam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo ante confligerat: ob ea siquidem quæ perpulere populum illis militibus infensum esse: cohorte sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæsaream regressus est.

An. mũdi 4030. à Christ. na. 68.

Seditiosi verentes, ne superueniens Florus spolia ipsorũ auferret, templum occupant.

Florus Iudæos in tẽplo obsessos insuperabiles videns, ab impetu cõquiescit, ac relicta apud eos cohorte Cæsaream regreditur.

CAP. XVI.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

ALiud autem denuo pugnæ consilium comminiscens, retulit ad Cestium, & Iudæos defectionis criminatus est: impudenti mendacio illos perpetrasse dicens, quæcunq; eos perpetrasse cõstabat. Nec sane principes Hierosolymorum quæ gesta fuerant tacuerunt: sed & ipsi & Bernice ad Cestium de his quæ Florus iniquè in vrbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis litteris partis vtrinq; quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem videbatur, cum exercitu in Iudæam Cestium ire debere, & aut vindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudæos eorumq; accolas. Ipsi tamẽ magis placuit aliquem de suis præire, qui & negocia & consilia Iudæorũ posset ei fideliter nunciare, mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Iamniam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudæorum etiam Pontifices & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant, vt circa Regem scilicet officia nouarent. Postea vero quam illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quam potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vafre tamẽ infectionem suam in Iudæos transtulit, quorum maxime miserabatur, volens scilicet horum eorum motus: vt per hoc ipsum quod viderentur nihil perpessi iniuriæ, ab vltionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunq; egregij erant, & propter sua prædia de

Cestius Gallus Syriæ Præses, quid facto opus esset cum Principibus deliberat. Politian' Hierosolymã mittitur, & Agrippæ occurrit.

An. mūdi 4030. à Christ. na. 68.

Multitudo Hierosolymorum Agrippæ & Politano obuiā procedit.

Politanus in templū ascendit multitudinem ad conseruationem pacis hortatur, & ad Cestiū regreditur.

Iudæi ab Rege vt legati aduersum Florū ad Neronem mitterentur, petunt.

Agrippa ad Iudæos oratio.

Agrippa multitudinem desilem & attentam reddere conatur.

Potestatē colere officiū, nec iurgiis exasperare decet.

siderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus, officiose Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus precabatur Agrippam vt genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, vt ingrederetur vrbem, videretque quæ essent à Floro gesta: & ita ostendebant forum desertum domosq; vastatas. deinceps vero per Agrippam suasere Politiano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vsque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis, Iudæos omnibus quidem aliis parere Romanis, soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuisset vrbem, & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in templum, quo etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis verbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, multa etiam ad cōseruationem pacis hortatus, adorauit Deum eiusque sancta: in eo tamen consistens loco, in quo licebat per religionem: sicque regressus ad Cestium est, vulgus autem Iudæorum, ad Regem Pontifices que cōuersus petebat, vt legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes, suspicionem suæ defectionis præberent: visum iti quippe eos principes capiendorum armorum fuisse, nisi præuenientes ostendissent illū esse qui dedisset exordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam, si legationem aliquis impediisset. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat: despicere autem Iudæos in bella commotos, neque sibi expedire cernebat. aduocata igitur concione in xystum, & in suggesto constituens germanam suam Berenicen, in Asamonæorum domo (ea siquidem xysto imminebat contra superiorem partem vrbis: nam xysto templum erat pontē coniunctum) huiusmodi orationem habuit: Siquidem viderem vos omnes ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neque populi puriorem sinceriorem que partem pacem velle seruare, neque processissem ad vos, neque consulere contius essem: superuacua quippe de vtilibus oratio est, quando omnium auditorum conspirat ad deteriora consensus. Quoniam vero aliquos quidem ætas malorum belli nescios facit, quosdam vero inconsiderata spes libertatis: nonnullos vero auaritia succendit, & in confusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur, & non perpaucorum improba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Obstrepat autem nemo, si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristina voluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio, nisi ab omnibus vobis silentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procuratiuum prouincias, & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem priusquam discutiam qui sitis, & contra quos bellum suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas putatis. Si enim violatores vestros cupitis vlcisci, cur libertatem magna laude attolitis? Si vero istud ipsum seruire intollerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem vel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, & videte quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerāda sunt crimina. Colere siquidem officiis, non exasperare oportet iurgiis potestatem. Cum vero modicorum peccatorum exprobrationes

maximas facitis, aduersum vos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palam vos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet vt patientia, & violatorum quies violantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes violant vos, neq; ipse Cæsar aduersum quem pugnare vultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad quos quisquam venit: neq; possunt illi, quæ in oriente geruntur, positi in occidente conspicere. sed neque facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autē importunissimum, & propter exiguas causas, tantis & ea de quibus querimur nescientibus, velle confligere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. neq; enim vnus atq; idem prouinciæ semper curā tenebit, & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autē semel bellum, neq; deponere facile est absq; magnis calamitatibus, neq; sustinere. Libertatis vero bona sitientibus prouidendum atque certandum est, vt principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne vtiq; subeas, iustum suscipi certamē videtur. Qui vero semel subiectus est, & deinceps deficit, contumax magis seruus quam amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne susciperentur Romani, cū in prouinciā Pompeius intraret. Maiores vero nostri eorumq; Reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentiæ Romanæ obsistere nequiuerunt. vos autem qui hæreditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimū illum Xerxem per terram nauigantem, per mare vero ambulantem, & cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorem autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum vna naue fugientē glorioßissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem administrāt Italiæ iussiones. Lacedæmonii quoq; post Thermopylas, & Plateas, & Agesilaum Asiam perscrutatum, eosdem dominos venerantur. Macedones vero, qui adhuc pene imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migrauit. Aliæ quoque multæ gentes ad libertatem fiducia subnixæ, & multo maiores, cesserunt tamen & obediunt: vos autem soli seruire dedignamini his quibus vidētis vniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis vestra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Ægyptios forte aut Arabas existimatis vos bellum mouere. Non circumspicitis Romanorum imperium? Non metimini vestram imbecillitatem? Nonne scitis vestram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquid quæsierunt. Neque enim sufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates, ad septentrionem Ister: neq; in meridie solitudine tenus perscurata Libya, neque in occidente Gades: sed vltra oceanum alium quæsierunt orbem, & vsque ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vosne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimum est. At quanto

An. mūdi 4030. à Christ. na. 68. *Agrippa Romanos & Cæsarē excusat.*

Depulsio libertatis Iudaeorū, quamma gnopere vrgebant.

Exemplū Athenienſium et aliorū, qui Romanorum imperio parēt.

Lacedæmonii.

Macedones.

Comparatio Romanorum imperij cum Iudaeorū imbecillitate.

Romani omnes totius orbis partes suæ ditioni adiunxerūt, ac vltra Oceanum aliū quæsierunt orbem.

An. mũdi 4030. à Christ. na 68.

magis id Græcis, qui vnquam sub sole habitantibus videbantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam possidentes, nunc bis ternis falcibus Romanorum obediunt. Totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certe multo vobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Asiæ ciuitates? nunquid non absque vllo præsidio, vni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos & Colchos, & Taurorum gentem: Bosporanos quoque, & habitantes circa Ponti litora nationes, Mæoticasque gentes: apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur: nunc vero militum subsidiuntur tantum tribus millibus, & quadraginta naues longæ in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent? tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinque quidem diebus in latum, septem autem in longum commeabilem prouinciam possidentes, asperioremque multo quam vestra est, ac multis partibus fortiorem, altissimoque gelu eos qui irruerint retardantem, duobus millibus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici vsque ad Dalmatiam, & Istro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetus compescunt Dacorum. Ipsi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, sæpiusque capti, rursum cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub vna Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxisset: ab orientali plaga Alpium montibus, à septentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenæis montibus, ab occidente vero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ita vt dixerim) felicitatis domestica habentes, omnibusque bonis totum pene orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idque tane ipsum, non per animorum mollitiem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt, horruerintque cum virtute fortunam, qua illi plura sæpe obtinuere quam bellis. denique sub mille & ducentis militibus seruiunt, quibus pene plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis natiens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum maris que spatio a Roma diremptæ gentes, Lusitani scilicet & pugnaces Cantabri: nec vicinus Oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipsas nubes Pyrenæorum montium eluctari vertices, ditioni suæ hos quoque subdiderunt Romani: atque ita bellicosis gentibus, tantoque (vt dixi) spatio diremptis, legio vna præsto vna satis est. Quis vestrum non audiuit multitudinem Germanorum? virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) sæpe vidistis. siquidem vbique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem spatiis regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, & animam quidem contemptricem mortis, indignationes autem vehementiores ferre, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & ferunt quidem qui capti sunt, reliqua autem eorum gens vnuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autem etiam Britannorum muros, qui Hierosolymæ conditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & prope non minorem, quam

Asiæ ciuitates quingentæ Romanis obediunt.

Gallorum munimenta.

Hispani Romanorum imperio subiacent.

Germanorum multitudo, virtus & magnitudines corporum eorũdem.

Britanni nostris in ditionẽ suam redacti sunt.

Iudæi

noſter orbis eſt, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionẽ ſuam: quatuorque legiones tantæ magnitudinis inſulam tuentur. Et quid opus eſt plura dicere? quando etiam Parthi, bellicoſiſſimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circundati, obſides tamen mittunt Romanis: eſtque cernere, ſub ſpecie panis ſeruientem in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuerſis pene qui ſub ſole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos ſoli bellum geretis? Neque Carthaginienſium conſiderabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum ſtirpe venientes, tamen ſub Scipionis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi, Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarum genus vſque ad inaquoſas ſolitudines protentum, neque terribiles etiam audientibus Syrtes, Naſamones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum virtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile eſt, quæ ſcilicet ſub Atlantico mari & columnis Herculis vſque ad rubrum mare infinitos numero & locis Æthiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas quib. Romanam multitudinẽ octo menſib. paſcunt, alia quoq; vectigalia pendunt, expenſas quoque deuotiſſimi imperio miniſtrant, nihil de his quæ iubentur, ſicut vos, contumelioſum putantes, & quidem vna cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus eſt longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam poſſitis de vicina vobis Ægypto diligenter inſpicere. Hæc enim cum vſque ad Æthiopas porrigatur, opulentamque Arabiam, contigua quoque ſit Indiæ, quinquaginta & ſeptingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen vectigalia, quorum magnitudinem de centu ſingulorum capitum æſtimari licet, deuotiſſime penditant, Romanum non dedignatur imperium: & certe quam magnum ſtimulum defectionis habens, Alexandriam ſcilicet, multitudine & diuitiis abundantem, magnitudine quoque non imparem. Habet ſiquidem in longitudine ſtadia triginta, in latitudine vero non minus quam decem: tributorum vero multo amplius per menſes ſingulos infert, quam vos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor menſium Romanæ plebi annonam miniſtrat. Munitur autem vndique aut incommeabili ſolitudine, aut importuoſo mari, aut fluminibus, aut cœnoſis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ enim legiones ciuitati inſidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de ſolitudinibus aliquibus ſocios aſſumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani ſunt: niſi forte quis veſtrum ſpes ſuas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles ſuos æſtimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem cauſam tanto ſe bello implicabunt: nec, ſi tam probroſo operi aſſenſum darent, Parthus tamen ſineret. Eſt ſiquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitiæ, & arbitrabitur fœdus eſſe temeratum, ſi quis de his qui ſubiecti ſunt eius imperio, aduerſum Romanos in bello procedat. Supereſt igitur vt ad diuinum confugiatur auxilium. verum & hoc apud Romanos eſt. ſine Deo quippe impoſſibile eſſet imperium tale conſiſtere. Conſiderate autem, quemadmodum hæc ipſa erga ipſam religionem immoderatio, etiamſi cum longe inferioribus bellum geratis, tamen ad diſpenſandum ſit vobis difficilima, atque eadem tranſgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim ſeruetis ſabbatorum conſuetudinem, & ad nullum actum inuecamini, facile profecto capietis. Sic quippe etiam maiores veſtri experti ſunt, hos maxime

An. mũdi 4030. an. Chr. nat. 68. *Parthi.*

Carthaginenſes ſub Scipionis dextera corruerunt.

Romani Mauris imperant.

Alexandria Romanum imperium dedignatur.

Diuersa apud Romanos auxilium.

An. mũdi 4050. à Christ. na. 68.

dies Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi oppugnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc vobis intentio est, ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorem Deum, si cultum ei debitum sponte violetis? Assumunt autem singuli quique bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum vero vtraque hæc, quantum ad ipsam pertinet consequentiam, deseruntur, in manifestam vtique captiuitatem volentes pugnare prosiliunt. Quid autem prohibet propriis manibus filios vestros coniugesque laniare, & hanc pulcherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in furorem, lucrabimini vel ignominiam superatorum. Bonum est, ô amici, bonum est, dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tempestatem futuram, & non eo tempore quo in medias irrueris procellas trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint, supersit vt digni vel miseratione videantur: qui vero se in apertum discrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Nisi forte aliquis vestrum æstimet secundum pacta conflictum ire Romanos, aut postquam vicerint, moderate vobiscum acturos, & non in exemplum aliarum gentium sacram hanc vrbem inflammaturos, interfecturos autem vniuersum genus vestrum. Neque enim qui superfueritis armis, vsquam locum fugæ habebitis, vniuersis scilicet gentibus, vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non solum vos manebit, sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neque enim est in toto orbe populus, in quo non vestra portio sit: quos certe omnes vobis rebellantibus, cæde crudelissima diuersi quique conficient, & propter paucorum virorum consilia, vniuersæ vrbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quod sint nimirum vestro vitio coacti. Si vero eadem exequi supersederint, considerate quam impium sit, aduersus tam benignos arma mouisse. Subeat autem vos miseratio, & si non filiorum vestrorum atque coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater vrbium vestræ regionis vocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite venerabilibus adytis, templumque vobis & sanctasanctorum seruate. Neque enim vlterius victores Romani his abstinebunt, quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta vestra, sacrosque angelos Dei, patriamque communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ vobis viderim expedire, subtraxerim. vos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si vero protuleritis iras, absque me periculis subdemini. His dictis, astante etiam sorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quæ pertulissent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa: Sed opera vestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnantium. Neque enim Cæsari vectigal dedistis, & Antonianas porticus incendistis. Sopietis autem causam defectionis, si & porticus denuo construatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præsidium est, aut pecuniam Floro dabitis. His consultis populus acquieuit, & cum Rege ac Berenice ascendentes in templum porticus ædificare adorti sunt. Pervicos autem & regiones principes quiq; decurionesque dispersi, vectigal colligebant, celeriterque quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps vero persuadente populo tentabat, vt parerent Floro, donec successor ei à Cæsare mitteretur. Ad quam

Postremũ argumẽtum: Iudæos diuini pariter atque humani auxilij destitutos, ad bella gerẽda inutiles esse. Dum adhuc stat nauis in portu, præcauere tẽpestatem futuram, bonũ est.

Agrippa de futura Iudæorũ calamitate prophetia.

Agrippa protestatur quod nihil consiliorum, quæ Iudæi viderit expedire, subtraxerit.

ora-

orationem multitudo accensa, nec à verborum in Regem contumeliis temperauit, sed protinus cum vrbe pepulerunt: ausique sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quod contumeliis esset affectus, Principes quidem eorum vna cum aliis potentibus misit ad Florum Cæsaream, vt ipse ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipse vero discessit in regnum.

An. mũdi 4050. an. Chr. nat. 68. Agrippa Rex a Iudæis saxis petitus, vt be pellatur.

CAP. XVII.

De cœpta rebellione Iudæorum contra Romanos.

PEr idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant, congregati irruebant in quoddam præsidium, quod vocabatur Massada: & occulte eo peruaso, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoque Hierosolymorum Eleazarus quidam filius Ananiæ Pontificis, iuuenis audacissimus, dux illo tempore militum, persuasit his qui sacrificiis ministrabant, vt nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atque materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris, quæ pro Romano populo offerri solitæ erant. Plurimum autem super hoc Pontificibus, aliisque nobilibus deprecatis, vt non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & suæ multitudini cõfidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, vt dixi, Princeps erat. Conuenientes igitur potentes quique cum Pontificibus, & Phariszorum nobilissimis, & videntes quam grauibus malis pergerent subiicere ciuitatem, decreuerunt seditiosorum animos experiri; & ante portam quæ ærea vocatur, concionem aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione cõquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non prohibuisse aliquorum hostias (id siquidẽ esse impiissimum) sed etiam eas quæ viserentur permanere ntq; ad præsens viq; tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos qui Romana arma irritarent, & desponderent eorum bella, nouum statuere morẽ religionis, atq; cũ periculis etiam ream facere ciuitatẽ impietatis videri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq; ad orandũ sinatur accedere. Et siquidem circa vnius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirũ iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde verendum esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquũ etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatque vere extra principatum ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias, ac prius quã ad eos, in quorum contumeliam id tentatum est, huius ausus perueniat fama. Simul autem ista dicentes, producebant in medium scientissimos morum paternorũ, sacerdotes quoq;, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur, sed neque procedebant in medium altaris ministri, vt belli materiam præparantes. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse,

Iudæi Cæsaris hostias pro Romano populo offerri solitas reiciunt.

Concio potentũ ad seditiosos.

Contra illos qui peregrinas hostias seruare nolebant.

Potentib. nemo seditiosorum obtemperat.

An. mũdi 4030. à Christ. na. 68.

vt eorum non posset autoritate compesci, & Romanorum armorum periculum se primos esse sensuros, in quantum poterant consulentes, amoliri causas parabant, & legatos quidem alios ad Florum miserunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios ad Agrippam, inter quos nobilissimi Saulus, & Antipas, & Costobarus erant, qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem vtrumque, vt cum exercitu ascenderent in ciuitatem, & seditionem opprimerent, prius quam ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malum istud quasi bonus nuncius fuit, volensque inflammare bellum, nihil respondit legatis. Agrippa autem pariter vtrisque parcens, scilicet deficientibus & iis aduersum quos bellum mouebatur, volensque & Romanis conseruare Iudæos, & Iudæis templum atque patriam, ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens, misit in auxilium populo equites ter mille, Auranitas scilicet, & Batanęos, & Trachonitas sub præfecto equitũ Dario, duce vero Philippo Ioachimi filio. His ergo venientibus, optimates quique cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, superiorem occupant ciuitatem: inferiorem siquidem & templum, seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indesinenter vtebantur, & continua erat emissio sagittarum ex vtraque scilicet parte. erat autem quando ex insidiis procurrentes cominus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi, belli vero scientia Regii. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere, profanatoresque eius expellere. Seditiosis vero qui cum Eleazaro agebant, vt præter ea quæ obtinebant, etiam superiorem inuaderent vrbem. Per septem igitur dies grauis vtriusque partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerant depellebantur. Deinceps vero adueniente ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat ara (semper enim inextinguibilis perseuerat) aduenarios quidem a cultu religionis excluserunt. Inter infimiorem autem vulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim vocant latrones, gladios in finibus gerentes) recepti audacissime prosequebantur opus quod adorti erant. Regii autem audacia & multitudine vincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt, cum isti protinus irruentes, Ananiæ pontificis domum, & Agrippę ac Berenices palatium inflammauerunt: post quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documẽta disperdere, ne esset vnde ratio creditæ pecuniæ pateret, vtque omnem sibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduersum locupletes egenis præberent insurgendi facultatem liberam. Fugientibus vero chartarum publicarum custodibus, ignem ædibus iniecerunt: atque ita incensis ciuitatis neruis, in hostes irruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum Regiis in superiorem regiam confugerunt, portas celeriter obserantes. Inter quos Ananias Pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti cessauerunt. Postridie autem, quintadecima scilicet die Augusti mensis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes, per biduum obsessos, ceperunt atque interfecerũt, Præsidiumque incenderunt. postea vero transierunt in regiam, ad quam confugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen suum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum vero qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: sed distributi per propugnacula & turres, subeuntes interficiebãt, ac frequentes omnino latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec no-

Legati cõtra seditiosos ad Florum & Agrippã missi.

Bellum in Hierosolyma, inter pacificos & seditiosos.

Xylophoria festiuitas.

Regios seditiosi vincunt.

Antoniã seditiosi capiunt atque incendunt.

10 20 30 40 50

&c cessabat: seditiosis videlicet existimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant, propter inopiam victus: Regiis vero credentibus oppugnatores suos cessuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, callidissimi illius Sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobrauerat Iudæis, quod post Deum subiicerentur Romanis: assumptis quibusdam nobilium, perrexit in Massadam, vbi armamentarium Herodis Regis erat. eoque perrupto populares aliosque latrones diligenter armauit. hisq; vtens stipatoribus, veluti Rex Hierosolymam reuertitur: factusque princeps seditionis, oppugnationem disponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam suffodere muros superne hostibus tela iacentibus. cuniculum igitur longe cœptum sub vnam turrim agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in sustinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicque subiicibus exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum præsentientes, forte etiam de concussione turris, alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui oppugnabant, & statim se victores credebāt, cum vidissent alium murum stupore defecti sunt: Regii tamen ad Manahemum aliosque seditionis principes mittebant, precantes vt eis discedere liceret. Quod cum solis eiusque religionis reliquis Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relicti erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim vi contra tantam multitudinem pares erant: & precari, vt exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & si permitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locum, qui Stratopedon vocabatur, quippe quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phasaelus, tertia Mariamme. Hi vero qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, si quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatum diripientes, Stratopedon incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die Septembris.

An. mūdi 4070. à Christ. na. 68.

Regii eiusque religionis reliquis Manahemus discedere facultatē concedit.

Romani Stratopedon relinquentes in turres regias confugiunt.

CAP. XVIII.

De cæde Ananiæ Pontificis, Manahemi & militum Romanorum.

SEquenti autem die Pontifex Ananias circa Euripos Regiæ domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahemum autem & munitorum locorum destructio, & Pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotiis arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de sociis Eleazari: & mutuo collocuti quod nō deceret a Romanis desiderio libertatis deficientes, eandē populari suo prodere, dominumq; tollere, etsi non violentum, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium illam decere: atque ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim fastu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erāt, in illum prosiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quod illo interempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam viderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisque quo potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium lenebatur: paucique

Ananiæ Pontificis & Ezechiæ fratris mors.

Eleazari sicarios Manahemum in templo adoriuntur.

An. mũdi 4030. an. Chr. na. 68.

ex eis clam in Massadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahemum, cum fugisset in locum qui Ophlas vocatur, atque illic humiliter delitescceret, capientes extraxerunt in publicum, multisque tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, præcipuumque tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine. Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futurã. Hi vero non vt comprimerent bellum, sed vt cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur, vt oppugnationem militum relaxarent, vehementius insistebant, donec vlterius resistere non valentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, vt solam eorum paciscereturvitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret. Qui precationem illico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Saducæum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextras & sacramentum daturos. Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quamdiu Romani arma retinebant, nemo aduersus eos seditiosorũ fraudis aliquid molitus est. postea vero quam secundum pactiones omnes scuta gladiosque posuerunt, neque quicquam vlterius suspicantes discedebant, facto in eos impetu stipatores Eleazari, comprehensos trucidabant, neque resistentes, neque supplicantes, solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt, præter Metilium. Hunc enim deprecantem, & vsque ad circumcisionem Iudaizare se promittentem, seruauerunt solum. Detrimentum autem Romanis quidam erat leue: ex copiis siquidem amplissimis pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exordium videbatur. Videntes autem graues iam instare causas bellorum. vrbem autẽ tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirũ diuina indignatio imminebat, etiamsi à Romanis nulla vltio timeretur, lugebãt publice, & tristitia ciuitas premebatur. moderati autem quique, quasi pro seditiosis causas reddituri, turbabantur. siquidem sabbato illam cædem contigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoque operibus agunt quietem.

Manahemus cum principibus interficitur.

Romani vlterius resistere nõ valentes, sese dedunt.

Romani contra pacta vno Metilio excepto ab Iudæis crudeliter interfecti.

Cades sabbato perpetrata.

CAP. XIX.

De Iudæorum maxima strage Cæsarea & in omni Syria.

EOdem autem die, eademque hora, quasi aliqua cœlesti prouidentia Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita vt vno tempore super viginti millia hominum cæderentur, & cunctis Iudæis vacuata Cæsarea remaneret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus, vinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem vero cladem tota gens efferata est. Diuisique Iudæi, Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastauerunt: id est, Philadelphiã & Gebonitin, & Gerasam, & Pellam & Scythopolim. Deinceps vero irruerunt & in Gadaram & Hippon & Gaulanitidem: & alia quidẽ subruentes loca, alia vero inflammantes, etiam in Cedasam Tyriorum & Ptolemaidem, Gabam quoq; Cæsareamq; tendebãt. Obstitit autem eorum incursui neq; Sebaste. neq; Ascalon: sed his quoque flamma vastatis, Anthedonã & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur, vici scilicet & agri, eorumq; qui capiebantur virorum immensa cædes fiebat. neq; tamen Syri minorem numero multitudinem de Iudæorum gente vastabant. sed etiã eos qui in ciuitatibus erant, cõprehensos

Iudæi Syrorum vicos ac finitimas ciuitates protinus vastant.

dispersos

diſperdebantur: non ſolum ob vetus odiū, ſed vt diſcrimen imminens pręuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriā peruaſerat, & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: vnaq; alterutris ſalus erat, ſi prę-ueniſſent alteros cæde facienda: & dies quidem ducebantur in ſangui ne, noctes autem moleſtiores formido faciebat. Nam licet viderentur amoliri Iudæos, tamen etiam aliarum gentium Iudaizantes cogebātur habere ſuſpectos: & ob hoc ipſum quod in eis videbatur ambiguū, neq; temere eos placebat interfici, & rurſus ob ipſam religionis commixtionem quaſi penitus externos timebant. Prouocabat autem ad cædes aduerſæ partis, etiam illos qui prius fuerant manſueti, auaritia ſiquidem ſubſtantias cæſorum paſſim diripiebant: & quaſi victores eorum prædam quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Glorioſior autem erat qui plura collegiſſet, quaſi ſcilicet plures virtute ſuperaſſet. Erat autem cernere ciuitates plenas, cadaueribus inſepultis, & inhumatos paſſim iacere cum paruulis ſenes, fœminas autem neque pudenda contectas. Et omnis quidem prouincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus quam quæ peracta erant, facinorum imminebat. Et hactenus quidem Iudæis aduerſum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudæos qui illic habitabant, experti ſunt hoſtes. Hi enim cum Scythopolitis conſpirantes, & conſanguinitatem vtilitati propriæ poſtponentes, aduerſum Iudæos cum gentilibus dimicabant. Suſpecta tamen eorum ipſa belli fuit auiditas. Deniq; Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu aditerent, & magna ſua calamitate ciuibus excuſarent defectionem, edixerunt eis, vt ſi vellent inter eos firmare conſenſum, & circa alienigenas oſtendere fidem, tranſirent cum omnibus filiis ſuis in lucum. quibus quæ fuerant iuſſa ſine ſuſpicione facientibus, diebus quidem ſecutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia vero nocte exploratores, alios incautos, alios vero dormientes inuadunt, ſubitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: poſtquam eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiuſdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi inſignißimus: quibus vtriſq; ad incommoda ſuæ gentis abuſus eſt. Multos ſiquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita vt totius aciei momentum ſolus exiſteret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cū Scythopolitæ circumfuſi Iudæis, paſſim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hoſtium impetum fecit. Nihil enim ſe in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miſerabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ geſſi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos noſtræ fidem feci. Digne enim nobis extera gens infida eſt, qui in noſtrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quaſi profanus propriis manibus: neq; enim decet hoſtili manu cadere. Iſte autem ipſe finis mihi & ſceleris digna pœna, & idoneum virtutis decus erit: vt nemo ſcilicet hoſtium de meo interitu glorietur, neq; inſultet cadenti. Hæc dicens, miſerantibus ſimul ac furentibus oculis circumſpicit omnem familiam ſuā. erat autem ei vxor & filij, & prouecti in ſenectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæſarie comprehendens, & ſuper eum ſtans enſe penetrauit: poſt quem non ſane inuitam matrem ſuam interfecit. ſuper hos autem coniugi, & filiis intulit ferrum, ſingulis ſane horum pene occurrentibus gladio, & hoſtes prævenire cupientibus. Cum vero omnem ſuam neceſſitudinem trucidaſſet, cæſis ſuperſtans extulit dexteram, vt

An. mūdi 4030. à Chriſt. na. 68.

Omnia Syria inenarrabilium calamitatū plena.

Iudæi Iudæos hoſtes experiuntur.

Scythopolitæ tredecim millia Iudæorum trucidant.

Simō multos Iudæorum propinquos Scythopoli quotidie obtrūcat.

Simō parentes, vxorem ac liberos, denique ſeipſum quoque trucidat.

An. mũdi 4030. a Christ nat. 68.

neminem posset latere, & totum in viscera sua ensem demerit: dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

CAP. XX.

De Iudæorum alia graui cæde.

Iudæorũ alia cæder.

ADeædem autem quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoq; vrbes in Iudæos apud se habitantes irruebant: & duo millia quingentos Ascalonitæ, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrij: multosque trucidauerunt: plures autem eorum vinctos custodiis tradidere, Hippeni quoque & Gadarenes similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solicite adseruabant. Reliquæ quoque vrbes aduersum Iudæos insurgebant, pro vt habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, suis cohabitatoribus pepercerunt, & neque interfecere quempiam Iudæorum, neque vinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despexerunt eorum si qui motus fuissent. Nihil autem videntur magis erga nos miseratione mouisse quos vtique nihil moliri videbant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali: & egredientes vsque ad fines suos deduxerunt. Excitata est autem eo tempore regno Agrippæ aduersum Iudæos pernicies. Ipse siquidem profectus erat ad Cæsarem Gaium Antiochiam, relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Varo, Sohemo Regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanæa regione septuaginta numero viri & nobilitate & prudentia cunctis suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia: vt si qui scilicet apud eos quoque motus fierent, haberent idoneam custodiam, per quam possent insurgentes quosque comprimere. Hos Varus, quosdam armatos de Regiis agmentibus, interfecit in itinere omnes. Aliis autem ille tale factinus præter consilium Agrippæ, & propter nimiam auaritiam impietatem gentiles suos agere non recusans, regnum omne corrupit, perueterans post tale scilicet principium in totum genus exercere impietatem: donec dissolutis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum veritus est propter propinquitatem Sohemi, procuranda tamen ea regione summouit. Seditiosi autem capto præsidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta autem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Machærunte multitudo Iudæorũ persuadebat in præsidio relictis Romanis, deserere castellum eisq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligentibus cœperunt Machæruntij custodes obtinere.

Vrbes aduersus Iudæos mouentur.

Romani Iudæi in Machærunte castellũ tradunt.

CAP. XXI.

Iudæi Alexandriæ occisi.

VErum in Alexandria semper quidem erat incolis aduersum Iudæos seditio, iam ab illo tempore, ex quo strenuis Alexander contra Ægyptios vsus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor ille apud successores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent cœrlationem per omnia mundiorem à communione scilicet

gen-

gentium sequestratam: præstiteruntq; eis, vt etiam Macedones appellarentur. deinceps vero cum in ditionem Romanorum Ægyptius venisset, neque Cæsar primus neque post eum quispiam, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduersus Græcos pene continuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab vtraque parte animaduertentibus, seditio accendebatur. Tunc vero cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem veniissent, vt ordinarent pro certis negociis legationem ad Neronem ferendam, occurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum vidissent æmuli, ex templo clamare cœperunt, Iudæos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres vero ex his comprehensos, trahebant quasi viuos incensuri. Commoti sunt autem vniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea vero etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populum concremarent: & pene minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosque submittens, hortabatur vt desinerent, neque aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumeliis appetebant. Qui postquam vidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, casu ad Iudæorum interitum de Libya venientes: præcepitq; vt non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosq; inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequebantur strenue iussa, nec sane sine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte positis, aliquandiu quidem restiterunt: semel vero in fugam versi mactabãtur: nec vllus erat exitij modus, cum alij sub diuo atq; in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; succenderent Romani, vna etiã diripiendo quæ in his reperissent: cum neq; illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta vero congesta sunt millia mortuorum: nec tamen saltem reliquiæ remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumque misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, vixque à cædaueribus distrahebantur. apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

An. mũdi 4030. à Christ. nat. 68.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos. Tiberius Alexander seditiosos Iudæos, vt desinerẽt, hortatur.

Cruenta victoria in qua 50000. Iudæorũ interficiuntur.

CAP. XXII.

De clade Iudæorum, autore Cestio.

CEstio vero iam quiescendum esse non videbatur, infensis vbique Iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens. & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitum: insuperque Regum auxilia, hoc est Antiochi duo millia equitum & peditum tria millia, sagittarios omnes, Agrippæ vero tantundem peditum & equitum mille, cum & Sohemus sequeretur, quatuor millibus comitatus, quorum tertia pars equitum erat, pluresq; sagittarij,

Ingentes Romanorum copiæ.

Ptole-

An. mũ di 4030. à Christ. nat. 53.

Zabulon, validissima Galilææ ciuitas direpta & incensa.

Iudæi Syrorum ad 2000. cædunt.

Romani Ioppē capiunt & incendũt, & 8400. interficiunt.

Ptolemaida progressus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere, peritia quidem militibus inferiores: quod autem scientiæ deerat, in Iudæos odio, itemque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestio, & eorum quæ conducerent simul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in validissimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cumq; offendisset eam ciuibus destitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum vero oppidum, quamuis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habebat similiter, vt apud Tyrum & Sidona & Berytum ædificatas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid inuenisset obuiam depopulatus est: inflammatisque etiam circum eam positis locis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipue Berytiis, recepta Iudæi fiducia (Cestium enim recessisse cognouerant) repente in eos qui remanserant irruunt, & prope ad duo millia cædunt. Cestius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Cæsaream peruenit: in Ioppen vero partem præmisit exercitus cum præceptis huiusmodi, vt oppidum custodirent, si eo potiri possent: aut si oppidani impetum præsensissent, tam suum quam cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinque Ioppen facilime capiunt: ita vt ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis, direptamque ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariam Narbatenen toparchiam non paucos misit equites, qui & partem finium vendicauerunt, magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis, etiam vicos igni dederunt.

CAP. XXIII.

De pugna Cestij contra Hierosolymam.

Sepphoris aliæq; Galilææ ciuitates, Romanos cum fauore suscipiunt.

Duo millia seditiosorũ in Galilæa ab Romanis trucidati.

Antipatris depopulata & incensa.

Lydda exusta.

IN Galilæam quoq; misit Cæsennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: eiq; tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ sufficere posse credebat, eũ validissima Galilææ ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consilium secutæ ciuitates aliæ quiescebant. Qui vero seditionibus & latrociniis operam dabant, in Galilææ montem vndiq; medium recessere, qui est cõtra Sephorim, & vocatur Asamon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quamdiu superiores erant, facile Romanos ad se ascendentes arcebant, & ex his plures quam ducentos interfecerunt. Vbi vero eos viderũt circumacto itinere ad celsiora progressos, mature victoriam concesserunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neque, si terga dedissent, equitum poterant manus effugere: adeo vt pauci locis asperis delitescerent, amplius vero quam duo millia trucidarentur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam videret, Cæsaream cum exercitu remeabat. Cestius vero cum omni manu reuersus in Antipatridem perrexit. Cognitoq; non paruam multitudinem Iudæorum in turrim quæ Aphæci vocabatur esse collectam, qui cum his congredierentur præmisit. Sed prius quam in maius venirent, Iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti, cum vicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos,

stos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat, quinquaginta vero quos ibi comprehendit occisis, exustoque oppido vlterius procedebat: perque Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao, castra posuit, distante ab Hierosolymis stadiis quinquaginta. Iudæi vero cum iam ciuitati propinquare bellum viderent, omissis dierum festorum solennibus, ad arma properabant: satisque freti multitudine, incomposiți ad pugnam & cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habità ratione feriatorum. erat enim Sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat, in prælio quoque superiores effecit. Tanto namque impetu Romanos aggressi sunt, vt eorum & aciem perrumperent, viaq; aperta cædibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi vero viginti duo. fortissimi autem videbantur Monobazi Regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Zenedæus, & post hos Peraita Niger, & Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa Rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosque postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Cestio vero in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabant eius transitum: neque cessaturos eos certum erat, si Romani proficisci cœpissent.

An. mũdi 4050. à Christ. nat. 68.

Cestius ab Hierosolymis stadiis 50. castra ponit.

Impetus & victoria Iudæorum contra Romanos.

Audacia Iudæorũ contra Romanos.

CAP. XXIIII.

De obsidione Hierosolymæ a Cestio, & strage.

ITaque dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos esse perspiceret, verbis Iudæos experiri decreuit, vel omnes sibi parituros existimans, vt bello desisterent: vel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorum sententia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis Borzæum & Phœbum, quos illis sciebat notissimos: vt à Cestio fœdus amicitiæ, certamq; pro peccatis à populo Roman. veniam polliceretur, si proiectis armis, secum sentire voluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret, legatos obtrũcare statuerunt: & Phœbum quidem, priusquam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares autem, hoc indigne ferentes factum, cædendo fustibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius vero, quia intestinam eorum discordiam, opportunum ad irruendũ tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum. inq; fugam versos, vsque ad Hierosolymam persecutus est. Castris autem in loco positis, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorum à ciuitate discedens, nihil per triduum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In vicos autem circà ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorum disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorem templi refugerunt. Cestius vero transgressus Bezetham, quæ sic vocatur, & Cænopolim & forum quod appellatur materiarium incendit. deinde cum ad superiorem ciuitatem veniisset, prope

Seditiosi legatum regũ interficiũt, alter vulneratus effugit.

Cestij totum exercitum in Iudæos ducit.

An. mũdi 4030. à Christ. nat. 68.

aulam regiam castra posuit. Et si tunc voluisset intra muros violenter irrumpere, ciuitatem illico possedisset, belloque finem dedisset, sed Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitũ magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefactuti, vocabant. ille autem & ira fastidiens, & quod non satis eis credendum putaret, tamdiu id neglexit, donec proditione comperta, seditiosi Ananum quidem cum cęteris de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi vero per turres dispositi, murum tentantibus repugnabant. Per dies igitur quinque Romanis vndiq; tentantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittariis à septentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus qui frequenter quidem Romanos ad murum adeuntes auertere, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserunt. Itaque Romanorum qui anteibant, scutis suis muro nixi & qui eos sequebantur, aliis ac per ordinem aliis similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testitudinem contexuerunt. vnde sagittę in eam delatæ: irritę delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant, templique portas incendere molichantur. Vehemens autem seditiosos ituporinuaserat, iamque multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuo caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebant, tantum vt ipsi portas aperirent, Cestiumq; tanquam optime de se meritum, reciperent, appropinquabãt. Et profecto si paululum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatem obtinuisset. sed credo iam tunc infestus Deus pessimis, eiusq; sancto ille die finem bello dare prohibuerunt. Denique Cestius, neq; animis populi. neq; obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine vlla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata vero eius fuga, latronum fiduciam recreauit: insecutiq; nouissimos aliquot equitu, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castra, quæ apud Scopion munierat, tetendit: altero autem die vlterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos assecuti multos necabant, tum vtraq; itineris parte vallata, in transuersos tela iactabant. & neq; in eos se retorquere, à quibus à tergo saucia bantur, nouissimi audebant, quandã infinitam multitudinem insequi existimantes: neq; à lateribus instantium vim repellere sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent, ordinemque irrumpere formidarent: viderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles esse. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cum nihil contra inimicis nocerent. Tota igitur via perculsi, deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Iucundus alæ Præfectus, vix in Gabao peruenirent, vbi castra prius poluerant, multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum cõmoratus inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem hostium vidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudais, tarditatem sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plures se hostes habiturum. Itaq; pro compendio fugæ cuncta militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq; mulis atq; asinis, aliisq; iumentis, præterilla quæ sagittas & machinas ferrẽt (hæc enim velut vsui futura seruabat, maxime quia timebat ne Iudæis contra se capta prodessent) Bethoron versus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos vero in angustias atque declemus, alij ab exitu prohibebant, alij postremos agminis trudebant in vallem. tutaq; omnis multitudo per itineris iuga, militem

Romani testitudinem contexunt, mœnia suffodiũt, templiq; portas incendere moliuntur.

Inopinata Cestij fuga latronum fiduciam recreat.

Iudæi hostes persequuntur, eosque in extremã necessitatem adigunt

fugit-

sagittis operiebat. vbi etiam peditibus: quo pacto sibimet subuenirent, hæsitantibus equitum periculum promptius erat. nec enim ordinate viam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas, deiecti qui aberrassent consumebantur: nullusque locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent, ad vlulatus, quod desperati solent, fletusque conuersi sunt. quibus resonabat Iudęorum exhortatio, cum clamore lętantium pariter atq; sæuientium. totusque pene qui cum Cestio fuerat, periisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt. Iudæi vero obsessis circum omnibus locis eorũ transitus custodiebant. Denique vbi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos prope ad 400. omnium fortissimos milites tectorum fastigis imposuit. hisque præcepit, vigilum qui in castris excubarent, signa clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose vsque ad 30. stadia progreditur. Vnde mane cum Iudæi locum quo Romani tetenderant desolatum vidissent, in quadringentos a quibus decepti fuerant concurretunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregisset, die vehementius quoque fugiebat: adeo vt metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itemque balistas, multaque alia instrumenta relinquerent. quibus tunc ablatis Iudæi rursus contra illos qui ea reliquerant vsi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem vsque venerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntes & machinas secum asportauerunt mortuosque spoliarunt. & prædam quæ remanserat collegerunt: & pæana canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxiliarium quinque millibus peditum, ac 300. itemque nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouemb. mensis 8. die gesta sunt, anno 12. Neronis principatus.

An. mũdi 4071 à Christ. nat. 68.

Vlulatus fletusque Romanorũ, & Iudæorũ exhortatio.

Stratagema Cestij.

CAP. XXV.

De Damascenorum sæuitia in Iudæos, deque Iosephi studio in Galilæa.

An. mũdi 4071. à Christ. nat. 69.

POst Cestij vero casus aduersos, nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus fratres, vna cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus Regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui vero cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum a seditiosis interemptus sit, alias indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem misit, & propriam necessitatẽ indicaturos, & belli causas denuntiaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitatum iri, & alia pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (nam q; id olim propter suspiciones meditabãtur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant, verebantur autem mulieres suas, fere omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudæorum autem dẽ millia, quippe vt in angusto loco, atque omnes inermes aggressi, vna hora sine metu iugulauerunt. Qui vero Cestium fugauerant, in Hierosolymam reuerti, quos adhuc Romanorũ studiosos inuenissent, partim

Nobiliũ Iudæorũ multi, tãquam e naui pessum itura, ex ciuitate enatant.

Damasceni Iudæorum 10000. vna hora iugulãt.

An. mũdi 4051. à Christ. nat. 69.

Iosephus Gorionis filius & Pontifex Ananus, ẽnia quæ in ciuitate gerẽda essent, imperaturi declarantur.

vi, partim blanditiis sibi etiam sociabãt: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent. Filium namq; Simonis Eleazarum, quamuis Romanorum prædam, & ereptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatib. præposuerunt: quod & in ipsum tyrannidis superbia viderent efferri, eiusq; studiosos siue imitatores, satellitũ more versari. verum paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itemque astutia persuasit populo, vt in omnib. sibi parerẽt. In Idumæã vero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filium Sapphæ, vnum è Pontificib. & Eleazarum noui Pontificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducens, vnde Peraides cognominabatur, vt ducibus obtẽperaret. Sed ne alias quidẽ regiones omittendas putabant. namq; in Hierichuntem Iosephus filius Simonis, & trans flumẽ Manasses, & Tamnan Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophniticæ autem & Acrabatenæ regionum Ioannes, filius Ananię, rector designatus est: & vtriusq, Galilææ Iosephus, Matthiæ filius. huius autẽ præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia sua, quisq; res sibi creditas administrabat Iosephus autem, cum in Galilæam venisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in aliis peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet si eos participes potestatis fecisset, omnem vero multitudinem si pleraq; per indigenos & consuetos fieri præciperet, 70. de seniorib. eius gentis prudentissimos elegit: eosque rectores totius Galilææ constituit. 7. vero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negocia causasq; capitales ad se referre iussit, & illos 70. cæterũ dispositio per ciuitates iure quo inter se vterentur, etiam quemadmodũ extrinsecus tuti essent animaduertit: certusque in Galilæam Romanos esse venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam, & Bersabeæ, & Selamin: necnon & Pereccho, & Iapha, & Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada, adhæc etiam circa Genesar lacum speluncas in ea quæ inferior Galilæa vocabatur muniuit. Superioris autem Galilææ Petrã quæ Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide vero Seleuciam, & Soganen & Gamalam munitione circumdedit. Solus autem Sepphoritis permisit, vt murum sibimetipsis fabricarent: quod eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præcepto videret. Similiter autem Gischalam, Iosephi iussu per se muro cinxit Ioannes Leuiæ filius. Cæteris autem castellis omnibus ipse Iosephus intererat, iubendo simul atque opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centum millia virorum comparauit: quos omnes vndique collectis armis veteribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum inuictam esse virtutem, quod dicto essent audientes rectoribus suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem vrgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere, ita vt Romani solent, diuisit exercitum: pluresque fecit ordinum principes. Diuersisque militum generibus constitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his iplis rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatq; signorum disciplinas, & prouocationes reuocationesq; buccinarum, & prin-

Iosephus 70. de senioribus, quos rectores totius Galilææ cõstituit, 7. vero per singulas ciuitates, minorum litiũ iudices, eligit.

Iosephus opportuna loca muro cingit.

Iosephus Galilæos armis instruit.

cipia

cipia cornuum & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quæque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiam pertinerent, instituebat. Maxime vero eos erudiebat ad bellum, vsquequaque Romanorum referens disciplinam: & quod cum viris essent prælaturi, qui & viribus corporis & animi obstinatione, totum pene orbem terræ superassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis & latrociniis & rapinis abstinuissent, sed neque aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optime administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui vero per se praui fuissent, his non solum inimicos, sed etiam Deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseuerabat. Et iam quidem quantum prælio parandum esset, conflatum erat. Nam sexaginta peditum millia, 250. equites ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor millia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atque satellites. Exceptis autem mercenariis, facile cæteri milites à ciuitatibus alebantur. Namque singulæ quas enumeranimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis victum tenebant: vt pars armis, atque alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus commeatum.

An. mũdi 4038. à Christ. nat. 69. Iosephus Galilæos ad bellũ, & quo pacto essent paituri præceptis, erudit. Singulæ Galilææ ciuitates mediã sui multitudinem in militiam mittunt, reliquos ad comparandũ eis victũ tenent.

CAP. XXVI.

De Iosephi periculis & euasione, & Ioannis Giscalei malitia.

IOsepho autem hoc modo administranti Galilæam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quidē nobilissimus omnium, antea vero pauper: & aliquandiu malitiæ suæ impedimentum passus inopiam facile mentiri paratus, miruſq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaque aduersus amicissimos vteretur: simulator humanitatis, & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem immoderata concupisset, spem vero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat, sui moris, ac solitarius: deinde etiã comitatum inuenit audacię, primo quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Curę autem habebat, neminem ignauum adsciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumque peritia præstarent, hos eligebat: donec 400. virorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & vicis erant. Isque omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iamdudum regendi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia: cumque videret Iosephum sua industria lætari, persuadet ei primum, vt fabricandi muri patrię solicitudinem sibi committeret. in qua re quæstus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, velut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum essent, vti cauerent omnes apud Syriam Iudæi, vt ad cõfinia oleum mitteretur depoposcit. nummoque Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris eodem precio amphoræ dimidium venundabat. cumque Galilæa ferax esset olei, maximeque illo tempore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria solus multumque mittendo, infinitam summam pecuniæ congregauit: qua mox in eum vsus est, qui hoc sibi beneficium præstitisset. Denique existimans si Iose-

Ioannes simulator humanitatis & spe lucri appetentissimus cadium.

Ioannes pecunia in eũ cuius beneficio acceperat, abutitur.

An. mũdi 4021. à Christ. nat. 69. *Agrippa procurator spoliatur.*

phum depoſuiſſet, rectorem ſe Galilææ futurum, quibus præerat latronibus imperauit prædam vehementius exercere, quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut inſidiis alicubi rectorem perimeret, ſi cui ferret auxilium: aut ſi latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accuſaret. Iamdudum autem rumores diſſipauerat, quod res Galilææ Ioſephus Romanis prodere cogitaret: multaque in hunc modum ad eius perniciem comparabat. Itaq; illo tempore cum quidam ex vico Dabaritarum, in magno campo cuſtodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorem aggreſſi, omnes quas ferebat ſarcinas abſtuliſſent, in quibus erant non paucæ veſtes precioſæ, plurimaq; argentea pocula, & 600. aurei. neque hanc prædam occulte adminiſtrare potuiſſent, omnia Taricheas ad Ioſephum comportarunt. Ille autẽ reprehenſa violentia, quam regiis intuliſſent, reponi res ablatas apud aliquẽ eius ciuitatis potentiſſimum iubet: paratus eas dominis opportune remittere. vnde maximum ei periculum comparatum eſt. nam q; raptores earum, quia prædæ nullam partem accepiſſent, ægre ferentes & perſpicientes, quod Ioſephus cogitauerat laborem ſuum Regibus condonate, per vicos nocte diſcurrunt, omnibuſque prædicant Ioſephum proditorem eſſe: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerũt, adeo vt 100. armatorum millia contra Ioſephum prima luce conc urrerent. Deniq; multitudo quidem, in circo apud Taricheas congregata, plurima peritacundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari vociferans proditorem: pleroſq; autem incitabat Ioannes, & cum eo Ieſus quidam Sapphiæ filius, tunc magiſtratus Tiberiadis. Ioſephi igitur amici & ſatellites, tantę multitudinis incurſu perterriti, omnes præter quatuor diffugerunt. Ipſe vero dormiens, prope cum iam ignis admouetur exurgit: & monentibus eũ quatuor qui remanſerant vt fugeret, neq; ſolicitudine ſua, neque illorum qui contra ſe venerant copiis, perturbatus, in conſpectum illorum proſilit, veſte diſciſſa, infuſoque capite puluere, auerſiſque poſt tergum manibus, ſuoque ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Taricheatas ad miſericordiam cõmouerant. ruſtica vero plebs, & finitimorum, quibus moleſtior videbatur, nõ ſine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quibus nata fuerat ſuſpicio, penitus negaturum: & impetrandæ veniæ cauſa feciſſe omnia, quæ miſericordiam prouocarent. At illius iſta humilitas conſilium præſtruebat: & contra ſe indignantes arte circumueniẽs, vt ſuper his, vnde iraſcerentur, inter ſe ipſi diſcordarent, omnia confeſſurum ſe pollicetur. Deinde ſibiloquendi facultate conceſſa, ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in propria lucra conuertere (abſit enim vt amicum putem vnquam, qui vobis ſit inimicus: aut queſtum ex re capiam, quæ vos communiter lædere t) ſed quia videbam ô Taricheatæ, maxime ciuitatem veſtram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebamque Tiberienſem populum, & alias ciuitates raptis pecuniis inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, vt vos muro circundarem. Si hoc non videtur, profero quæ ablata ſunt, & diripienda propono: ſin recte conſului, bene de vobis meritum coercetis. Hęc Taricheatæ quidem ab ea dicta, cum fauore receperunt. Tiberienſes vero cum aliis deprauando, inſuper etiam minitabantur: vtrique autem relicto Ioſepho, inter ſe litigabant. Ille autem fretus iam ſecum ſentientibus (erant enim prope ad 40. millia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multũq; in eorum temeritatem inuectus, ex præſenti quidẽ pecunia Tarichea m ait eſſe muniendam: curæ autem ſibi fore ſimiliter, vt etiam cæteræ ciu-

Centum armatorũ millia contra Ioſephum cõcurrunt.

Ioſephi amici & ſatellites præter 4. omnes diſfugiunt.

Oratio Ioſephi ad ſeditioſos Iudæos.

tæ ſint

tæ sint ciuitates. nec enim pecunias defore, si concordare velint in eos. vnde parandæ sunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaque tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo vero armatorum millia impetum in eum fecere. Cumq; se ille tecto ante recepisset, instabant ei minitantes. Iterum autem Iosephus in hos quoque altera fraude vtitur. cumque in summum euasisset, cõpresso dextera ttrepitu, nescire ait se, quid peterent sibi præstari: voces enim se non exaudire confusas. omnia vero quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromisissent, qui secum ociose colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tamdiu verberauit, quoad omnium viscera nudata sunt. circumstabat autẽ interim populus, existimans eos prolixis allegationibus cocertare, cũ subito Iosephus foribus patefactis, et ictos eos dimisit. vnde tanto terrore qui minabatur affecti sunt, vt pieeris armis aufugerent. Ob hæc Ioannes etiam atq; etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilomin' Iosepho moliebatur insidias: morboque simulato per epistolã postulauit, vt sibi medicinę gratia Tiberiẽsiũ' aquis calidis vti permitteret. Iosephus autem, quia nõdum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hospitiũ, & vtensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa venerat, agebat: & his fraude circumuentis, alios vero pecunia corruptis, vt Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis Silas quẽ Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidiis ei scripsit: atq; ille acceptа epistola, noctuque itinere maturato, matutinus ad Tiberiadẽ peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autẽ, quamuis eum contra se venturũ esse suspicaretur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, vt ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eũ interfici. Quos cum iã nudare gladios perspexisset, populus exclamauit: atque ita conuersus ad eius vocem Iosephus, vbi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit, in littus desiliit è tumulo, excelso cubitis sex, in quo verba faciens cum populo steterat: ascensaque inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc adplicuerat, in medium lacum refugit. milites veroeius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem veritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuncium suis misit, qui eos moneret, vt propriæ tantum saluti cõsulerent: neque vero quenquam vel occiderent, vel arguerent noxiorum. Et illi quidẽ dicto parentes, conquieuerunt. qui vero circũ ciuitatem per agros habitabãt, auditis insidiis, & quis earum fabricator esset, contra Ioannem veniebant. Sed ille prius in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant, & cum multa essent armatorum millia congregata, qui se aduersus Ioannem comminus eum insidiatorem adesse clamabant: vnaque cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolẽtiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiens, quam perimere. His vero qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconũ voce denunciabat, intra 5. dies eorũ qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosque eorũ cum familiis exurendas. Et tria quidẽ millia Ioannem ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerũt. cum reliquis autẽ Ioannes prope mille Syris fugitiuis, transtulit se ire-

An. mundi 4071. à Christ. 69. *Iosephus in Iudæos altera fraude vtitur.*

Ioannis ergà Iosephũ inuidia & insidiæ.

Ioannes Tiberiẽsibus, vt Iosephũ deserant, persuadet.

Ioannes missis armatis Iosephum interfici iubet.

Iosephus in nauicula in medium lacum refugit.

Ioannes in Giscala patriã suam fugit.

Galilæi ad Iosephũ contra Ioannem confluunt.

An. mũdi 4091. à Christ. nat. 69.

Ioannis in Iosephum insidiæ.

rum in occultas insidias ex apertis: ac per nuncios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitũ collegisset: iamq; nisi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: huiusmodi eunt potentes, nonnulliq; magistratum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioanni, vt per eos bellum cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoque duo millia & 500. armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Ioazarum, & Ananiam Sadducæum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia validissimos: vt eorum scilicet monitu, aucupteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & siquidem ipse sponte sua veniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberent. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum venturum esse perscripserunt, causam vero non indicauerunt, quoniam secretum fuit inimicorum eius consilium. vnde factum est, vt quia præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Gischala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces consiliis armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi ante fugissent.

Quatuor Galilææ ciuitates ad inimicos Iosephi transeũt.

CAP. XXVII.

Tiberias a Iosepho recuperatur & Sepphoræ.

Tiberias a Iosepho recuperatur, & stratagemate seruatur.

IOannẽ vero iam intra muros Gischalæ, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regem vocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non venisset, paucique Romani equites ibi tum comparuissent, a Iosepho defecerunt. Hisque apud Taricheas cognitis, Iosephus qui milites frumentatum miserat, neque solus egredi contra desertores, neq; se continere patiebatur, metuens ne, dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparent. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. Itaque dolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearum claudi iussit, ne quis consilium suum illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaternique nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadem nauigat cumque tanto ab eo distaret spacio, vnde facile videri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius vt conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent, metu perterriti, & scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proiiciunt: manuq; supplices agitantes, vt ciuitati parceret precabantur. Iosephus autem, postquam multis eos minis & exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra pop. Rom. suscepto, intestinis defensionibus vires suas ante consumerent, inimicorumque vota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatemque non erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: nõ repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent, quibus interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaque statim ad eum decem Tiberiensium potentissimi descenderunt, his autem in vnam receptis nauiculam piscatoriam, & procul abductis alios Senatores venire iussit, maxime nobiles, velut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas cauſationes excogitans, alios in-

Iosephus cũ 7. satellitibus Tiberiadẽ pernenit, hostesque perterret.

Iosephus callide cũ filio Tiberiensium potentissimos euocat, & in Tarichea ducit.

super atque alios obtentu fœderis euocabat: vtque matūre Taricheas recurreret, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosque auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ 600. haberet viros, duoque millia popularium comprehensa in Taricheas scaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus, Clitum quendam esse præcipuum defectionis autorem, iramque ipsius pœna illius precantibus satiari, nullum quidem Iosephus volebat occidere: suorum vero satellitum quēdam Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscinderet. Cum vero præ timore solum se globo inimicorum commissurum, negaret, eaq; causa indignari Iosephum stātem in scapha videret, ipsumq; velle descendere, ac de se supplicium sumere, vt saltem vnam manum sibi concederet, orabat. neq; hoc abnuēte Iosepho, dummodo alteram sibimet Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, lævam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus vacuis scaphis, & satellitibus 7. populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permisit: omnemq; prædā conquisitam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberiensibus. Nam & hos captos rapinarum damno corrigere voluit: & redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

An. mundi 4031. à Christ. nat. 69.

Clitus defectionis autor educto dextera gladio, lauā sibi truncat.

CAP. XXVIII.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint: deque Simonis Giora tyrannide.

HActenus apud Galilæam motus erat: iamq; ab intestinis dissensionibus quiescentes, aduersus Romanos instituebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui nō cum Romanorum parte sentirent, muros instaurare properabant. multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iustis manus iuuenum operam dabat. Erantq; vniuersa plena tumultus, magnaque tristitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant. infestaque pacem cupientibus omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur, statusque iam tunc quasi petituræ ciuitatis erat, antequam Romani venirent. Anano autem apparatum belli omittere cura fuit: & seditiosorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad vtiliora conuertere: qui tamen victus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena toparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locupletum irrumpebat, verum etiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latrones qui erant Masadæ, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeo vt magistratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem, collecto milite, vicos præsidiis tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita se habebant.

Hierosolymæ status perturbatur.

Simō Giorę filius in Acrabatena & Idumea ingentes rapinas & cædes exercet.

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER III.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. De bello Iudaico.

I. *De Vespasiani Ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.*
II. *Descriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.*
III. *De auxilio Sepphoritis missæ, & Romanorum disciplina militari.*
IIII. *Impetus Placidi contra Iotapatam.*
V. *Galilæa a Vespasiano inuaditur.*
VI. *Gadara expugnatio.*
VII. *Iotapata obsidio.*
VIII. *Obsidio Iotapatenorum a Vespasiano, & diligentia Iosephi, deque Iudæorum excursione in Iudæos.*
IX. *De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatam, ariete & aliis tormentis bellicis.*
X. *Desperata impugnatione Iotapatenorum.*
XI. *Iapha expugnatio a Traiano & Tito.*
XII. *De Samaritis a Cerealc deuictis.*
XIII. *Iotapata excidium.*
XIV. *Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbis.*
XV. *Ioppe denuo capitur.*
XVI. *De clade Tiberiadis.*
XVII. *Tarichearum obsidio.*
XVIII. *De lacu Genesar & fontibus Iordanis.*
XIX. *Tarichearum excidium.*

CAP. I.

De Vespasiani Ducis aduentu, & clade Iudæorum duplici.

Neronem propter res apud Iudæos gestas, cum timore stupor inuadit.

CÆterum Neronem, vbi res apud Iudæã non prospere gestas accepit, luens quidem, quod necesse fuit, cum timore stupor inuadit: aperte autem superbiam simulans vltro etiam indignabatur, magisque ducis negligentia, quam virtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat: decere se putans, propter pondus imperij tristiora contemnere, videriq; malis omnibus superiorem animum gerere: verum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commotum crederet orientem, qui vna & Iudæos rebellantes vlciscereturꝫ proximasq; his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur solũ Vespasianũ his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem susciperẽ posset, virum ab adolescentia vsq; ad senectutem bellis exercitatũ, & qui pop. Rom. iam pridem pacasset occidentem, Germanorum tumultu concussum: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam vẽdicasset. vnde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, vt sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum periti: stabilem cernens, obsidesq; fidei liberos, eorumq, florẽ manus esse peternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota Repub. Deo aliquid ordinante, mittit

eum

eum ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tẽpore blandimentis atq; obsequiis animatum, qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, vt inde quintã itemq; decimam legiones moueret. ipse vero transmissus ad Hellespontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq; Romanas vires, multaq; à vicinis regibus auxilia congregauit. At Iudæi postmodum Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorum impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti bellum vlterius producebant. Deniq; omni quanta fuit, manu pugnacissima cõgregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, 720. stadiorum spacio ab Hierosolyma distans & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, vt etiam tunc primis eorum incursibus propior videretur. tres autẽ viros aggressiones duces habebãt, & corporibus & prudentia præstantissimos, Nigrum Peraitam, & Silam Babylonium, & Ioannem Essenum. Ascalon vero validissimo quidem muro cincta erat, sed vacua pene præsidiis. vna enim cohors eam peditũ, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ita multo velocius itinere peracto, ac si ex propinquo venirent, præsto erant. Antonius vero (nec enim fore eorum impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq; multitudinem veritus vel audaciã, primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi frenauit. Itaq; Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitib. cum stipatis autem inordinati, leuiterq; armati cum instructis, pluſq; indignationi quam consilio tribuentes, cũ morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant. facile profligantur. nam vt semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies, fugam petunt: & murum versus ad tergo vrgentibus incidentes, suimetipsi hostes erant: donec omnes incursibus equitum victi per totum campum dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habiles equitãtibus: quod quidem Romanos iuuit, vt magna cæde Iudæos prosternerent. nam & fugientes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quod occupassent, curriculo trãsfigendo infinitos peremere. Alij vero alios quocunq; se vertissent circumdatos, exagitantes, facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo videbatur: Romani vero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamen secundis animati, etiam superfluere se putabant. Et illi quidem res aduersa superare certantes, dum pudet cito fugere, mutari fortunam sperant. Romani autem, in his quæ prospere agerent minime delassati, ad maiorem vsque diei partem pugnam protrahant: donec Iudæorum quidem perempta sunt decem millia, duoq; duces Ioannes & Silas: cæteri vero pleriq; saucij, cum Nigro, qui vnus restabat ex ducibus, in oppidum Idumææ quod Salis dicitur confugere. nonnulli tamen etiam Romanorum in illo prælio vulnerati sunt. Sed non Iudæorum spiritus clade tanta sedatus est, multoque magis eorum dolor incitauit audaciam, & contemnentes quantũ ante pedes mortuorum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. deniq; paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem vulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis viribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrebant, eadem se præter imperitiam aliaque belli vitia, comitante fortuna. Stenim cum Antonius qua transituri fuerant, posuisset insidias, ex improuiso in eas delapsi, & ab equitibus circumdari, prius quam se ad pugnam componerent, iterum super octo millia procubuerunt: cæteri vero omnes aufugerunt: cumque his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis. & quoniam hostes instarent, in turrim quandam

An. mũdi 4071. à Christ. nat. 69.

Vespasianum Nero ad regendos exercit⁹ in Syria constitutos mittit.

Vespasianus & Titus multa contra Iudæos auxilia cõgregant.

Iudæi in Ascalonẽ copias mouent.

Antoni⁹ pugnat cũ Iudæis.

Romani Iudæos vincunt, magna cæde prosternunt.

Decẽ millia Iudæorum perempta.

Octo millia Iudæorũ ad Ascalonem occũbunt.

An. mũdi 4021. à Christ. na. 69.

tutissimam compelluntur cuiusdam vici, cui nomen est Bezedel. Antonius vero cum suis, ne vel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis essent, diu tererent, vel ducem hostium fortissimum viuũ relinquerent, ignem muro supponunt. turrisq; inflammata Romani quidem exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autem in casselli specus intimum ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post sociis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; inspera to repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in posterum seruatus. at Vespasianus Antiochiam exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano vrbe sunt, locum obtinens) vbi etiam aduentum suum Regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præstolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, sol mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quam Romanorum virium gnari, etiam prius quam Vespasianus veniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasque iunxerant, præsidiumque militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto, alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidij causa poscentibus, equitum peditumque tantum numerum tradidit, quantum obstare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo conditam, totiusque gentis futuram præsidio.

Vespasianus cum omni manu ad Ptolemaidẽ properat. Sepphorite benignissime Romanos suscipiũt.

CAP II.

Descriptio Galilæa, Samariæ & Iudææ.

Situs superioris Galilææ secundum mũdi plagas.

DVæ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit vero ab occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eo quod equites ab Herode Rege dimissi, colonis eo deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis vsque ad flumen Iordanem. Ab oriente vero Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemque Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade vsque ad Zabulon, cui vicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à vico Xaloth, qui in magno campo situs est, vsq; ad Bersaben: vnde etiam superioris Galilææ latitudo incipit vsque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo vero eius à Thella vico Iordani proximo vsque ad Meroth extenditur. Sed cum tanta sint vtriusque magnitudinis, tantisque gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus bellicis periculis restiterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt, omniumque generum arboribus consitæ, vt etiam minime agricultura studiosos vbertate sua prouocent, denique excultæ sunt ab incolis totę, nec pars vlla est earum ociosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & vbique multitudo vicorum propter opulentiam populosa, vt qui sit minimus supra quindecim millia colonorum habeat: prorsus vt etiam si quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit, hæc enim vniuersa colitur, tota

Longitudo & latitudo inferioris Galilææ.

Fertilitas Galilææ.

Descriptio regionis quæ trans flumen est.

fructuum

fructuum ferax: at illa quæ trans flumẽ est, licet multo maior sit, plerasque tamen aspera atque deserta est, & nutriendis fructibus mansuetis inhabilis. Peræa sane mollities & ingenium fructuosum, campos habet cum variis arboribus cõsitos, tum maxime oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aquæ perennis, quoties illi, Sirio æstuãte, defecerint. Et longitudo quidem eius est à Macharunte in Pellam: latitudo vero à Philadelphia vsq; ad Iordanem. Et Pella quidem quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occiduus vero Iordanis: Meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemque Gerasis clauditur. Samariensis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim à vico in planicie posito, cui nomen est Ginæa, in Acrabatenam desinit toparchiam, sed natura nihil à Iudæa discrepat. nam & vtræque montosæ sunt & campestres, agroque colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomisque tam syluestribus quam mansuetis abundant, eo quod natura sunt aridæ, imbriumque latis habent. dulces autem per eas supramodum aquæ sunt, boniq; graminis copia præterea lias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum virtutis atque opulentiæ specimen est, vtraq; viris referta est. Harum cõfinium est Anauth vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudæa limes à septentrione. Meridiana vero pars eius, si in longitudinem metiare, adiacẽti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iardan. Latitudo sane a Iordane flumine vsq; ad Ioppen explicatur. Media vero eius est Hierosolyma: vnde quidam non sine ratione, vmbilicum eius terræ, eam vrbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa deliciis caret, ad Ptolemaidem vsque locis extenta maritimis. In vndecim autem sortes diuisa est. quarum prima est tanquam regia Hierololyma, præ cæteris inter omnes accolas eminens, velut caput in corpore. aliis vero post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda, & post eam Acrabata. ad hoc Thamna & Lydda, itemque Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hierichus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præsunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem vero terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, vsque ad Tiberiadi proximum lacum latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliadã oppidum longitudine tenditur: & habitatur ab incolis Iudæis Syrisque permixtis.

Anno mundi 4031. à Christ. na. 69.

Samariensis regionis descriptio.

Descriptio Iudææ, cuius media est Hierosolyma.

Iudææ distributio.

CAP. III.

De auxilio Sepphoritis misso, & Romanorum disciplina militari.

DE Iudæa quidem, & quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est, equites mille, sexque millia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causa, equitatus vero in castris degebat. vtrinque autem assidue prodeundo, & circa eam regionem loca omnia incursando, magnis incommodis Iosephum eiusq; socios quamuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumq; conatus, si quando excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatẽ impetũ fecit, sperans eam posse capere: quã ipse, antequã à Galilæis deficeret, sic muris cinxerat, vt Romanis quoque esset inuicta, vnde etiam ipe frustratus est, cum nec vi nec suasu Sepphoritas in suas partes pertrahere potuisset:

Sepphoritæ Vespasianus auxilium mittit. Galilæam vero ignis & sanguis replet.

An. mũ di 4231. à Christ. na. 69.

magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripiẽtibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum morrem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad seruitium capiebat: ignis vero & sanguis Galilæam totam repleuerat, nec quisquã expers eius acerbitatis aut cladis erat. vnam salutis spem fugiẽtes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communierat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manũ militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque vsus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duabus quas secum habebat legionibus, (erant autem nobilissimæ quinta & decima) iunxit etiam quam illic adduxit quintamdecimam. Eas autem sequebantur decem & octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum vna ala equitum, & alæ quinque Syrorum equitum. Decem autem cohortium singulæ mille pedites habebant: in cæteris vero tredecim sexcenti pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina millia peditum, & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabix quoque Rex Malchus, præter quinque millia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarii: vt tota manus computata cum Regis, sexaginta millia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui pluria sequebantur, & meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacissimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorũ exercitationibus interessent, belli autem pericula cum ipsis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam nisi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam qui existimauerit Romanorum prouidentiam, ita seruos instituentium, vt non solum vitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus vtiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantum eos imperium non fortunæ munere, sed propria virtute quæsisse. Armis enim vti non in bello incipiunt, neque solum, si necesse sit, manus mouent, cum in pacis ocio cessauerint: sed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducitationis inducias, nec tempora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à vera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facilime prælia tolerant. Neque enim ordo neglectus eos à consueta dispositione dispergit, neque metus stupefacit, neque lassitudo exhaurit. Vnde sequitur, vt semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflixus esse dixerit sine sanguine, contraque prælia meditationes cum sanguine. Nam ne repentino quidem hostium incursu opprimi possunt: sed quocunque in hostilem terram irruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinate describunt: sed si quidem inæquale solum fuerit, complanatur: quatuor vero angulorum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vsus exstructionis postulat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla capta pultis atque balistis, & aliis machinis saxa intorquentibus, omnibusque instrumentis missilium cõplent, vt cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, si

Ingentes ipsum Titum in Iudæam deducit.

Diligentia & labor Romanorum in parando bello necessarius.

Studium indefessum Romanorum belligerãdi.

Ordo Romanorum in castris.

quid

quid vrgeat, intro currentibus latas. Intus autem castra vici spatijs interpositis dirimunt, mediaque rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuûm templo simillimũ: prorsus vt quasi repentina quædam ciuitas existat: forum quoque & opificum stationes, & sedes militum primatibus, ordinumque principibus, vbi si qua sit inter alios ambiguitas iudicent. Ipse vero ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur: quin si res vrgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, parique spatio lata. Armis autem lepti, per contuberma cum decore atque otio in tentoriis agunt: omniaq; ab his ordinate etiam alia cautoque per contubernia expediuntur: veluti si ligno aquave opus sit, aut frumento. nec enim cœna vel prandium cum voluerit, in potestate cuiusquam est, simul autem omnibus somnus est, excubias & vigilandi tempora buccinæ significant, neque est omnino quicquam, quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi vero ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem vniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliaque dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quo opus est, ac vniuersi pariter incurrunt, itemque sese recipiunt. Cum autem castris egrediendum est, turba indicium facit: nemoque otiosius est. sed vel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, armaque ad profectionem instruunt. deinde iterum tuba, vt sint parati, significat. Illi autem cum multos & iumenta sarcinis onerauerint, velut in curruli certamine signum expectant. Castra vero incendunt, eo quod sibi alia munire facile sit, & ne quando hostibus eadem vsui sint. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicant, vt excatur: vrgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterque dux præco astans, si ad bellũ parati sunt, voce patria ter percontatur. illique toties alacri, & magna voce paratos esse se respondent, interrogantemque præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant suum quisque ordinem velut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis sepți, & vtroque latere gladiis accincti, læuus autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui vero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, serramque & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduique viaticum, vt parum interest inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & conatus in manu, transuersusque ad equi latus clypeus: ternaque in pharetra vel amplius dependent lata cuspide macula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides vero & thoracas peditibus habent similes: nullo que armorum genere ab equitum alis discrepant lecti, qui circum ducem versantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones, itemque armorum varietas. Nihil vero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusque adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam tialiter succesſerint, arbitrantur euentus: quasi bonum quidẽ fortuitum ad rem inconsulte gerendam illiciat: quæ vero antecogitata fuerint, etiam si aduersus casus exceperint, bene iam meditatos exhibeant ad cauẽdum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristium vero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte con-

An. mũdi 4011. à Christ. na. 69.

Reuerentia & obedientia Romanorum militũ erga præfectos.

Quomodo Romani castra egrediuntur.

Arma Romanorum peditum.

Arma Romanorum equitum.

Romani, nihil in præliis inconsultũ aut subitum agũt.

Maior diligentia Romanũ in re militari.

An. mũdi 4031. à Christ. na. 69.

Maior diligentia Romanis est ex timore.

Obedientia Romani militis victoriæ causa.

Tractus Romani imperii.

sulta videantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, vt non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. Maior autem illis est ex timore diligentia. namque leges apud eos non desertionis solum, verumetiam minimæ negligentiæ sunt capitales: ducesque magis quam ipsę leges terribiles. namque bonos honorando redimunt, ne in coercendis noxis videantur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, vt & in pace ornamento sint, & in acie corpus vnum totius conspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt nobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisque ad signa, & ad opera manibus: vnde facere quidem semper strenui sunt, pati vero tardissimi. nec est vbi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunę quidem succubuere. nam & ea certiorem putant esse victoriam. Quorum igitur actus à consiliis incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemque à meridiano tractu Africę fertilissima regio, & à Septentrione Rhenus atque Danubius sunt imperii limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ergo prosecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quam solatio deuictorum, & vt nouatum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experientiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militię nescientibus: redeo tamen vnde digressus sum.

CAP. IIII.

Impetus Placidi contra Iotapatam.

Placidus in Iotapatam impetum vertit, repulsus vero aufugit.

VEspasianus quidem vna cum Titio filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum: At vero Galilæam peruaserat Placidus, vbi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficiens: pugnacissimos autem vt vidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum vertit: existimans eam repentino aggressu facilime captum iri, magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris aliis ciuitatibus, si quæ validissima esset, occupatam vidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapateni enim cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressique cum Romanis ex improuiso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe vt pro salute patriæ, item coniugum liberorumque dimicantes) in fugam eos vertunt, multosque lauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisque vndique corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quam manus conserere inermes cum armatis confiderent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

CAP. V.

Galilæa a Vespasiano inuaditur.

Vespasianus Romanorũ militum iter ordinat.

GAlilæam vero Vespasianus ipse cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerũt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemque sagittarios præire iussit, ad repentinos incursus hostium cohibendos, & vt suspectas atq;

oppor-

opportunas insidiis syluas scrutarentur. Hos sequebatur Romani peditatus equitatusque pars: post quos e singulis centuriis deni armaturam suam ferentes, mensurasque castrorum. Post hos stratores viarum ibāt, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera complanarent, syluasque obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemque subiectorum sibi rectorum sarcinas, & tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse veniebat, lectos pedites equitesque, necnon & lancearios secum ducens equitumque præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. hos sequebantur, qui ex pugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemque præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. & post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod & vniuersarum auium regnum habeat, & sit validissima. Itaque illam & Principatus insigne putant, & omen victoriæ quoscunque bello petierint. Sacras vero signorum effigies sequebantur cornicines, & post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisque adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atque ordinis custos. Serui autem singularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis aliisque iumentis vehentes militum sarcinas. Postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebant armati pedites, equitumque non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: vbique positis castris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, vna & ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumque indulgendo pœnitudinis, si quis ante prælium voluntatem mutaret, nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaque multos quidem rebelliones fugere vel solus fecit ducis aspectus: metum vero vniuersis incussit. Iosephi enim socii, qui non longe a Sepphori castra posuerant, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamque Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent, fuga dissecti sunt, cum paucis autē relictus Iosephus, vbi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidisse: ac si fides haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quam longissime autem periculis abesse decreuit abductisque qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

An. mundi 4381. an. Chr. 69.

Aquilā Romani principatus insigne & omen victoriæ putāt.

Iosephus a suis desertus in Tiberiada confugit.

CAP. VI.

Gadara expugnatio.

VEspasianus autem Gadarensium ciuitatum aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine vacuam repertisset. Deinde hinc transgressus interius, cunctos puberes interfecit, cum Romanos odiogentis, & cladis memoria, quam pertulerat Cestius, nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem quam tutionis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam versum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Iudæorum quorsum euaderent: vnamque illos viam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse vero, quamuis adhuc sibi speraret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen sæpe maluisset, quam pro-

dita

Iosephus ab Romanis sibi timet, & Hierosolymam primatibus scribit.

dita patria cum dedecore administrationis sibi creditæ, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne vel nimis extollendo vires hostium, timiditatis nox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortasse capti etiam pœnitentes ad ferociam reuocarentur; si fœdus eis placeret, citò reserberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitteret. Ille quidem hac epistola scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

CAP. VII.

Iotopata obsidio.

Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade ve-

VEspasianus autem Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea validissimũ hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coæquarent, laxis asperum, ac peditibus quoque difficile, omnino vero equitibus inuium. Et hi quidem quatriduo fecere quod iussum est, latamque aperuere exercitui viam. Quinto autem die, qui Mensis Maii vigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade venit, abiectosque Iudæorum spiritus erigit. Cum vero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset, vtque mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, vt qui hostium prudẽtissimus videretur, vltro se etiam in custodiam traderet voluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, vnaque decadarchum Ebutium, tam manu quam prudentia virum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clam inde Iosephus elaberetur. Postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post meridiem vsque acto itinere, ad Iotapatam peruenit: adductoque in septentrionalem eius partem exercitu

Obsidio Iotapatæ.

in quodam tumulo castra ponit, distãte ab oppido stadiis septem. Consulto autem quam maxime conspici ab hostibus affectabat, vt visu actionis turbarentur. quod etiam factum est: eosque tantus continuo stupor inuasit, vt muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circundato oppido, tertium extrinsecus agmen equitum poluere, omnes Iudæis exitus obstruentes. Sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaque postridie impetum in muros facto, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis castra ante muros habentibus resistebant.

In bello nihil est necessitate pugnacius.

postea vero quam Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemque iaculatorum multitudinem adhibitam, missilib. in eos permisit vti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Iosephus, & cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesq; in Romanos pariter irruentes, procul a muris eos deterruere, multa manu simul & audacia patrando facinora. Neq; minora tamen patiebantur quam faciebant. nam quantum ipsos salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferociam exsuperabat. Denique cum tota die pugnatum fuisset, prælium nox dirimit: in quo Romanorum plurimis sauciatis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum ferocientes essent vulnerati, septem & decem ceciderunt. Nihilo quo minus, Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt, multoq; fortius restiterunt: ea scilicet fiducia nacti, quod

Prælium inter Romanos & Iudæos tota die commissum, nox dirimit.

eos pridie præter ſpem ſuſtinuerant. ſed eos quoq; pugnaciores experti ſunt quod eorum iracundiam pudor incenderat, vinci crudentium, niſi cito viciſſent. Itaque per dies quinque Romanos minime ab agreſſione ceſſantibus etiam Iotapatenorum excurſus agebantur, murique fortius oppugnabantur. Et neq; Iudæi vires hoſtium formidabant, neque Romanos difficultas oppidi capiẽdi laſſabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes eſt, ex aliis quidem partibus vndique vallibus immenſis præceps, vt earũ altitudinem oculis deprehendere cupientiũ aſpectus ante deficiat. Ab vna vero tantum Borea parte adiri poteſt, vbi per tranſuerſum latus deſinente montis ædificata eſt: quòd quidem ipſum muro ciuitatis Ioſephus fuerat amplexus, quo inacceſſa eſſent hoſtibus ſuperiora cacuminia. Aliis vero circum montibus tecta, priusquam in eam perueniretur, à nullo poterat conſpici. Iotapata quidem ſic erat communita. Veſpaſianus autem & cum natura loci ſimul certãdum putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obſidionem acriter ſtatuit: aduocatisque rectoribus ſibi ſubditis, de aggreſſu deliberabãt. Cumque aggerem fieri placuiſſet, qua parte murus facilis erat acceſſus: totum ad comparandam materiam militem exercitum: oppidoque propinquis montibus excisis, magnaque vi lignorum & lapidum comparata, cratibuſque ad cuiãda iacula deſuper miſſa per vallos diſpoſitis, his protecti aggerem conſtruebant. nulla autem nota vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alii tertiam ex propinquis tumulis eruentes, ſine intermiſſione ſuppeditabant: cunctisq; trifariam diſtributis, nullus erat otioſus. At Iudæi ſuper eorum tegmina ſaxa ingentia, & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Veſpaſianus machinis miſſilium circumpoſitis (erant autem omnes centum ſexaginta) in eos qui ſuper murum aſtarent, iuſſit tela contendi: ſimulq; ex catapultis lanceæ percurrebant, ſaxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisque & ſagittarũ frequentiſſima multitudo, quæ non ſolum murum, ſed etiam totũ intra iactum earum ſpatium Iudæis inacceſſum fecere. Arabum enim ſagittariorum manus, & iaculatores, itemque funditores & omnes machinæ tela iaciebant. Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne deſuper propugnarent, quieti erant: ſed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq; feriebant: & vbi illi ceſſiſſent, aggerem diſſipabant, vallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant, donec Veſpaſianus cognito, huius damni cauſam ex diſtributione operum contigiſſe, quod interiecta ſpatia Iudæis locum aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctisque pariter viribus obreptiones hoſtium præpeditæ ſunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloque minus æquato propugnaculis, indignum eſſe ratus Ioſephus, nihil contra moliri, quod oppido ſaluti foret, conuocat fabros, murumque altius iubet extolli. Cumque illi tam multis obſtantibus iaculis minime ædificare poſſe affirmarent, hanc eis defenſionem excogitauit. Sudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcepit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, quibuſque repulſa tela cæteta dilaberentur, & ignis humore langueſceret. hiſque ante fabros oppoſitis, illi mutuum die noctuque operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo conſtructis, minisque validiſſimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem ſe eſſe credentibus, magnum mœrorem comparauit, tam Ioſephi molitione, quam oppidanorum obſtinatione perterritis.

An. mũdi 4071. an. Chr. nat. 69. *Iotapatæ ſitus.*

Veſpaſianus obſidionem acriter incipere ſtatuit.

Iudæi per cuneos excurrunt, aggeremque diſſipant.

Ioſephus ſudibus fixis per eos boũ coria recentia extendi præcipit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, munitũ altius erigit.

CAP.

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

CAP. VIII.

Obsidio Iotapatenorum a Vespasiano, & diligentia Iosephi, deque Iudaorum excursione in Romanes.

AT Vespasianus & calliditate consilii, & hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos vltro incursabant: inque dies singulos prælia cateruatim, & cuiusque modi latrocinales doli, & eorum quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumque incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatem, vt eam vsui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem vsque in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, si post interuallum rursus anxiis incubuisset. Itaque omnes exitus eorum asseruari præcepit. Illi autem frumenti quidem aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter salem. aquæ vero penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuis mensibus pluuia. quo tempore obsessi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ siti fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis aqua iam defeciisset, ægre ferebant. Iosephus enim, cum & ciuitatem videret abundare aliis rebus, fortesque animo viros esse, quo longiorem Romanis obsidionẽ faceret, quam sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse videbatur: ampliorem q; cupiditatem mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac velut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in vnum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabant: quo etiam balistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidẽ non multo post, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem, vt hanc eius spem frangeret, iussit quam plurimos per murorum minas demersa vndis atq; humida vestimenta suspendere, vt omnes repente aqua perfluerent. ex quo mœror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ viderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Denique dux belli etiam ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consilium ad vim atque arma conuertit: Iudæis quoq; id maxime cupientibus: quod nec se nec ciuitatem saluam fore credebant, & prius quam fame vel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamen, præter hoc etiam aliud consilium, quo sibi copia pararetur, per quandam vallem deuiam, propterea q; minus curiose habitam à custodibus excogitauit. Mittẽdo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatem degentes, ab his omnia vsui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat. mandato commeantibus vt plerunq; ad excubias reperent, terga velleribus tecti: quo si qui eos nocte vidissent, canum similitudine fallerentur. idque factitatum est, donec eius fraudem vigiles persensserunt, vallemq; cinxerunt. Itaq; tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens, suamq; pariter salutẽ, si vellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verum id populus sensit, & circa eum fusus, ne se negligeret, precabatur, in quo solo recumberent. ipsum enim saluti esse ciuitati manẽtem, velut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quod si etiam capiantur, eundem solatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos dese-

Vespasianus retento milite a pugna, ciuitatẽ obsidere statuit.

Iosephus potũ mensura ciuibus ministrat.

Stratagema Iosephi.

Aliud callidum Iosephi cõsilium.

Populus Iosephum ne se negligeret, precatur.

rere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari veniſſet. ipſum enim magis demerſurum eſſe ciuitatē, cum iam nemo audebit hoſtibus repugnare, ſi diſceſſiſſet cui confiderent. Ioſephus autem quod ſibi caueret occultans, illorum commodo ſe exitum parare dicebat. nam intra ciuitatē manendo, neque ſeruatis grande aliquid ſe profuturum: & ſi caperentur, vna cum his eſſe fruſtra perituru: obſidione vero liberatum, extrinſecus maximo eis emolumēto fore. mature enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nūc autem non videre, quid apud eos reſidens vtilitatis afferret, niſi quod Romanos ad obſidionem magis incitaret, vt ſe caperent magnipendentes: quem ſi fugiſſe cognouiſſent, multum eſſent de obſidionis impetu remiſſuri. Non flexit his populum Ioſephus, ſed hoc circumſiſtere ſe magis incendit. deniq; pueri & ſenes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes ad eius pedes accidebant, eumque omnes complexi tenebant, & vt fortunæ ſocius ſibi remaneret, cum vlulatibus ſupplicabant: non inuidia ſalutis eius, quantum ego arbitror, ſed propria ſpe. nihil enim ſe mali, remanente Ioſepho, exiſtimabant eſſe paſſuros. Ille autem ſiquidem paruiſſet, hæc preces eſſe ratus: cuſtodiam vero, ſi per vim cogeretur (multum enim propoſitum diſceſſus etiam querelarum miſericordia fregerat) remanere ſtatuit. communiq; deſperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus eſſe dicens pugnam incipere, cum ſpes nulla ſalutis eſt: pulchrumq; vitam paciſci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam poſteritatis occumbere: ad opera ſeſe conuertit. Cum pugnaciſſimis ergo egreſſus, diſiectis cuſtodibus, vſque ad Romanorum caſtra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impoſitas, ſub quib. tendebant, diſcerpere: nunc operibus ignem immittere, poſteroque die ſimiliter ac tertio, & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Veſpaſianus Romanos his excurſibus male affectos aſpiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes inſequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi ſemper aliquid agentes, priuſquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, vt eorum impetum declinarent, neve cum hominibus mortis auidis manum conſererent. Nihil eſt fortius deſperatis. Reſtingui autem illorum impetus, ſi propoſito fruſtrentur, quaſi flammam, ſi materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ poſſeſſionis cauſa, non ex neceſſitate pugnantes. Per ſagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; ſaxa tormentis emiſſa plerunque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quieſcebat. Illi autem his quidem male accepti cedebāt: verum eminus miſſa intra iactum ſubeuntes, ſæuius Romanis inſtabāt: cum neque corpori, neque animæ parcerent: ſed per vicem vtrinq; pugnarent, ſuorum quiſque laborantibus ſubuenientes.

An. mūdi 4011. à Chriſt. na. 69. *Prudentia Ioſephi.*

Ioſephus in Iotapata remanet.

Cum ſpes nulla ſalutis eſt, bellum extremum remedium. Audacia Iudæorū in extrema deſperatione.

Veſpaſianus per ſagittarios funditores Iudæos repellit.

CAP. IX.

De oppugnatione Veſpaſiani contra Iotapatam, ariete, & aliis tormentis bellicis.

IGitur Veſpaſianus vltro ſe exiſtimans longitudine temporis, hoſtiumque incurſibus obſideri, cum propeiam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Eſt autē aries immenſa materia, malo nauis aſſimilis: cuius ſummum graui ferro ſolidatum eſt, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinque fultus, bene fundatis. retrorſum autem magna virorum multitudine repulſus,

Arietis.

An. mũdi 4011. à Christ. na. 69.

iisdemq; simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro moenia percutit: nec erat vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeo latus, vt eti priores ictus fortiter sustinuerit, assiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam perniciosa videbatur obsidio, Iudæis minime quiescentibus. Itaque Romani quidem balistis cæterisque missilium machinis, vt facilius ferirentur qui de muris obstare tentarent, propius adhibitis vtebantur: neque sagittarii aut funditores longius aberant. cum vero ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus septum, tam prosui defensione quam machinæ. Et primo quidem impetu moenia concussa sunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem eundem locum sæpe ferri, neque multo post murum disturbatum iri prospiciens, quo commento vi machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, qua semper impetum arietis ferri viderent, demitti iussit ex muro: vt eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera lassitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, ictibus supponebant: nihilque murus repercussione lædebatur, donec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (qui recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiusque socii ad ignis auxilium se contulerunt: accensumque totum quod aridæ fuit materiæ, tribus ex locis pariter inflammarunt, vnaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi vero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, & ne adiumento essem, flammis proruentibus impediri: quæ aridum nactæ fomitem, & præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulphur, opinione citius volitabant: operaque Romanorum multo labore curata, vnius horæ spacio pessum dederunt. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samæ filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens ale sublatum, tanta vi super arietem ex muro dimisit, vt machinæ caput abrumperet, idque ex medus hostibus saltu ad eos delatus auferret, nullo, metu reportaret ad murum. Postremo tanquam signum quo cæteris mitterent, hostibus propositus, nudo corpore quinque sagittarum vulneribus fixus est: earumque nulla respecta, vbi murum ascendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractusque dolore plagarum cum arcte decidit. Post hũc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de vico Ruma Galilæi. Qui cum super milites decimæ legionis prosiluissent, tanto impetu vique inuecti sunt, vt & aciem Romanorum perrumperent, quique aduersum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Iosephus quoq; & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis incendunt. Cæteri autem qui mox consecuti sunt, & instrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rutilius autem Romani sub vesperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quassata fuerat, appulere: ibique propugnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam leuiter vulnerat, quia vis teli spacio defecisset. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit his enim qui prope aderant viso sanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictaque obsidione,

Iosephus commentum, quo vim machinæ paulatim falleret excogitauit.

Iosephus machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremat

Eleazari robur & audacia.

Netira & Philippi contra Romanos audacia.

Vespasiani plantã sagitta percussam vulnerat.

plerique cum stupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit, vt & benevolentia circa rectorem, & filii trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. superato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui sui causa pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudæos sæuius incitauit. nam velut victor quisque Imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamare alius alium adhortantes, murum petebant. Iosephus autem cum suis, licet assiduis balistarum itemque tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebatur a muro: sed flammis & ferro, & saxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum sine intermissione procumberent in conspectu hostium positi, quos ipsi contra videre nō possent. nam & suis ignibus collucebant, tanquam si dies esset, & certum erant signum quo tela dirigerent: machinisq; procul non apparentibus, missilia cauere non poterant. Ergo propterea tam catapultarum quam iaculorum vi simul multi transfigebantur: missaque machinis saxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter constipati erant, vt non vsque ad extremam aciem saxi magnitudine ac violentia sternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circumstantibus Iosepho, saxo percusso cuput auulsum est, eiusque ad tertium stadium veluti funda excussa caluaria. Interdiu quoq; prægnantis fœminæ transfecto vtero, ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deiicerentur, sonabant. & acerbissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinsecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq; ambitus muri, ad quem pugnebatur, sanguine confluebat, iamque ascendi poterat congestione cadauerum. montes autem resonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi noctu defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem posset incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen vix circa matutinas vigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Tumque illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ deiecta fuerat, priusquam Romani pontes apponerent, munierant.

An. mundi 4031. à Christ. nat. 69.

Bellum in Iudæos reiteratur.

Vis Romanorum iaculorũ.

CAP. X.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulsa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depositos trifariam collocat: vt tecti armis diruti latus vndiq; obsiderent, contosq; prætenderent: & cum pontes admoueri cœpissent, ipsi priores introirent. Post illos autem pedites validissimos ordinauit. Reliquam vero equitum multitudinem secundū muri spacium per montana loca distendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos: funditores quoq; similiter, & appositos machinis. Aliis autem integris muri partibus scalas applicare præcepit: vt qui hos prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerēt: cæterique omnibus simul telis oppressi, violentiæ irrumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem inte-

Vespasianus ad occupandā ciuitatem exercitū duxit.

Iosephi cōtra hostes callidum consiliū.

An. mũ-di 4031. à Christ. nat. 69.

grum labore fatigatos itemque senes disposuit, quasi lædi non possent: in parte vero collapsa validum & potentissimum quemque: senosque ante omnes viros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisque præcepit, vt agminum vlulatibus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum vero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis: paulatimque recederent, donec sagittarii phasetras exinanirent. Si vero pontes a Romanis apponerentur, ipsos prosilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: vnumquemque vero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesque suas propemodum ab hostibus capi, vimque futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroq; disposuit. Ciuitatis autem vulgus imbelle, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie videre circundatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodiis) strictisque gladiis ad partem muri delectam hostes instare, armisque montana loca omnia desuper collucere, atq; Arabum quendam sagittariis tela suggerere, tunc extremo vlulatu quasi capta vrbe consonuerunt, non vt impendere mala, sed vt adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione concludit, silere iussas: ipse vero ad partem muri quæ sibi obtigerat transiuit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantum speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines vniuersarum legionum consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signoq; dato, missis vndiq; sagittis lux obscurari cœpit: Iosephi socii memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosque ascendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne vel in extremis calamitatib. deteriores illis viderentur, qui sine periculo fortes contra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quã vel caderent vel occiderent. Itaq; Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defessis autem Romanorum assidue subsitituerentur. proq; his quos violentia repulissent, alii succederent: inuicem se adhortari latera copulant: protectique desuper longioribus scutis, inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie velut vno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustus consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur. feruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberẽt, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentiũ aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. ũquidem facile à vertice ad pedes vsque sub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemque non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calesceret, feroque pro sui pinguedine refrigesceret, thoracibus autem & galeis illigatis incendii fuga non erat. Nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad suos autem contra nitentes tuto recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus vulnerabantur. Sed neque Romanis virtus in rebus aduersis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati viderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, præcedentem quisq; incursando, tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi vero pro-

Mulierũ ac puerorũ vlulatus in pugna.

Prælium Romanorum cum Iudæis in ponte.

Romanos Iudæi feruenti oleo perfundunt.

ere-

greſſum eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, vt neque fugientium quiſquam, neque aggredientium firmo poſſet eniti veſtigio: ſed alii quidem reſupinati per ipſas pontium tabulas calcarentur, multi vero ſuper aggeres deiicerentur: & qui cecidiſſent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis deſilientibus conflictu iam liberi, facilime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux videret, ſub veſperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures ſunt vulnerati. Ex Iotapata vero ſex viris mortuis, plures quam trecenti ſaucii translati ſunt. Hoc autē modo pugnatum eſt Iunii menſis die XX. At Veſpaſianus, eorum cauſa quæ acciderant, conſolatus exercitum, poſtquam ira vidit accenſum, neque tam exhortatione quam opus depoſcere, aggeres quidem altius tollit. Tres vero turres quinquagenûm pedum in excelſum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & ponderе ſtabiles eſſent, neque ignibus expugnarentur: eaſque ſuper aggeres collocat, iaculatoribus & ſagittariis, itemque leuioribus miſſilium machinis plenas, funditorum quoque fortiſſimis. Qui cum non conſpicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipſi eos qui ſuper murum aſtarent facile conſpicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes, ſagittas facile declinarent, neque vlciſci poſſent quos non viderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula ſuperante: ferro autem, quo erant ſeptæ, flammis obſtante: ob hæc defenſionem muri deſerunt: oppugnationemque tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita reſiſtebant, quamuis multi in dies ſingulos occumberent, neque contra mali quicquam hoſtibus facerent, quod eos ſine periculo prohibere non poterant.

An. mundi 4031. à Chriſto 69.

Romani re infecta a pugna retrocedunt.

Veſpaſianus aggeres altius tollit & turres erigit.

Iotapateni oppugnationē tentantibus prompte occurrunt.

CAP. XI.

Iaphæ expugnatio a Traiano & Tito.

His autem diebus Veſpaſianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen eſt Iapha, nouas res affectantem, & propterea, quod Iotapatenos præter ſpem reſtitiſſe audierat, inſoleſcentem, mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum cōtra expugnationem munitiſſimum reperiſſet (nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur) habitatores vero eius vidiſſet paratos ad pugnam ſibi obuios proceſſiſſe, prælium cum his committit: eoſque paulilper reluctatos, in fugam vertit: quos veſtigiis conſecuti Romani, exterioris muri ambitum quo confugerant, cum ipſis irrumpunt. Iecundum autem murum petentibus, ciues ſui clauſere ciuitatem, metu ſcilicet, ne cum his rurſus hoſtes intrarent. Profecto autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vniuerſum populum excluſum mœnibus propriis, ad interitum hoſtibus dedit auidiſſimis cædium. Multi enim ſimul ruentes ad portas, multumque nominatim præpoſitos inclamantes, inter ipſas preces mactabantur, quibus hoſtes vnum murum, alterum ciues clauſerant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem ſociorum gladiis transfigebantur, infiniti vero à Romanis interficiebantur, ne ad vlciſcendum quidem recepta fiducia. nam præter hoſtilem metum, etiam domeſtica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, ſed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus vacuam eſſe ciuitatem pugnatoribus reputans, & ſi qui adhuc intus eſſent, nihil eos auſuros eſſe

Iaphæ expugnatio a Traiano.

Iudæi ab Romanis intra duos muros cōcluſi trucidantur.

Duodecim millia Iudæorū intereunt.

An. mũdi 4031. à Christ. na. 69.

existimans præ timore, imperatori excidium reseruauit. eumque per nuncios rogauit, vt filium suum Titum mitteret, finem victoriæ impositurum. ille autem laboris aliquid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum, vt in læuo quidẽ latere Traianum constitueret, ipse vero in dextro obsidioni præesset. Itaque militibus scalas muris vndique applicantibus, cum paulisper desuper Galilæi obstitissent, continuo mœnia reliquerunt. Titus vero eiusq; comites saltu demissi, mature ciuitatem obtinuerunt. Tumque vehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commissa est: nunc per angustas viarum irruentibus validissimis: nunc fœminis ex tectorum culminibus, quæ forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo vsque ad sextam horam sustinuere conflictum. absumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & sub diuo, & per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique virilis sexus præter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congressu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia CXXX. Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigesimo die Iunii mensis.

Titus cũ copijs ad Iaphan peruenit. Vehemẽs pugna in oppido inter Galilæos & Romanos.

CAP. XII.

De Samaritis a Cereale deuictis.

Samaritæ in monte Garizin congregatio.

SEd ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autem minas eorum conuentus ac spiritus habere videbatur: nec ialtem vicinorum malis corrigebãtur, sed inconsulta suarum virium infirmitate, secundis Romanorum rebus exterriti, prona in tumultum voluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere, eorumque impetus præuenire. Nam etsi præsidiis tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum sexcentis equitibus tribusque peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioque congredi nequaquam tutum esse duxit, quod hostes plurimi desuper essent: milites vero circumuallatis vndique montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis, neque se rebus necessariis vulgus instruxerat) adeo vt nõnulli quidem vna die siti morerentur, multi vero eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerunt: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque vt salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens: denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem vndecim millia & sexcenti. Hæc Iunii mensis vigesimo & septimo die gesta sunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Aqua defectus in monte Garizim.

Vndecim millia & sexcenti Samaritæ interfecti.

CAP. XIII.

Iotapata excidium.

IOtapatenis autem diu durantibus, & præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam vero ad Vespasianum eo-

dem die profugus venit, paucitatem ciuium & infirmitatem simul eorum enuncians: quodque diuturnis vigiliis, & præliis assiduis consumpti, minime quidem vlterius vim ferre possent, verum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam nanque vigiliam, quando & malorum requiem habere viderentur, & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademque hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nollet inter se Iudæorum, quantaque superbia pœnas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus, omne tormentorũ genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, forasse illum vera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata, silentio muros petebat: primusque incedebat Titus cum vno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, & post eos Sextus Cerealis tribunus & Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce vero occupata, cum hostes in medio oppido versarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula visus eius hebetauit, quæ caligo tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo excitati sunt: morientesque demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neque parcendi cuiquam, nequ miserendi quenquam tangebat cura. sed ex arce plebem ad prona compulsam facillime trucidabant, vbi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. viarum nanque angustiis pressi, ac per decliuia dilabentes, fluente desuper bello obterebantur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, vt manibus propriis liberarentur incitauit. nam cum se viderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeterent, præuenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicunque tamen vigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrim septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem restiterunt. deinde circumfusi hostium multitudine, sero dextras dedere: hisque instantibus, mortem suam æquo animo præbuerunt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis fine gloriari, nisi vnus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidiis. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumque is manum porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparantem multitudinem peremere Romani: postea vero secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sæuiebant ætatem, præter infantes ac fœminas. itaq; captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta vero millia connumerata sunt excidii tempore pugnisque superioribus mortuorum. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaque eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertiodecimo imperii Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

An. mũdi 4031. à Christ. na. 69.

Profugus quidam paucitatẽ Iotapatenorum & infirmitatem eorũ enunciat.

Romani hostibus dormientibus vrbe potiũtur.

Romanos neq; parci neq; miserendi cura tangit.

Fugna Iudæorũ cũ Romanis ex insti.

Antonius a Iudæo insidiis peremptus.

Quadraginta millia Iudæorum excidij tempore, pugnæque superiorib. intercunt.

An. mũdi 4071. an. Chr. 69.

CAP. XIIII.

Quomodo Iosephus captus vitam suam redemerit facto & verbo.

ROmani vero Iosephum requirentes, & propriæ indignationis causa, & quod imperatori operæprecium videbatur (captus enim maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam ausus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum puteum saltu demissus est, cui amplũ specus adiunctum erat à latere, quod supra scrutantes videre non possent: vbi quadraginta insignes viros latitantes offendit, rerumque vtilium apparatum, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis interdiu quidẽ se occultauit: nocte vero sursum ascendens, vigilias explorabat, vt fugerent. Cumq; omnia vndiq; ipsius causa maxime custodirentur, neq; fallẽdi spes esset, in speluncam iterum descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia vero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, & hortari eum vt ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum venerunt, fidemque pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commisisset, quam ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, velut ad pœnam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim consuetum misit. Is autem, qui mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis, quam inuisus ducibus haberetur: esseque imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiã sine deditione sibi liceret exigere, sed conseruare potius virum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, vt rem optimam pessimæ, hoc est, perfidiæ prætexeret amicitiam: neque semetipsum illi vt amicum falleret, obtemperatũ fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hæsitante, milites quidem iuati, speluncq; iguem subnitere properabant. sed retinebat eos belli ductor, viuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem vehementer instante, vbi etiam hostilis multitudinis minas compertit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, & quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoque somniis idoneus, & coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui & sacros prophetarum libros nouerat, quod & ipse sacerdos esset, & parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi Deo plenus, & recentium somniorũ, quæ horrenda viderat, simulacra mente complexus, occultas preces Deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna vero ad Romanos tota migrauit, animamque meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & viuo. testor autem, quod non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulque his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui vna confugerant Iudæorum, postquam intellexerũt Iosephum rogantibus cedere, vniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt quæ Iudæis Deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemque pateris intueri seruientem? quam cito tui oblitus es? quam multos pro libertate mori persuasisti? falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamque prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum qui-

Iosephus in profundum puteum delitescit, & in specu delitescit.

Vespasianus Iosepho per tribunos dat pacem.

Nicanor tribunus Iosepho notus.

Iosephi de Iudæorũ clade nocturna somnia.

Iosephus Deo plenus, occultas preces offert Deo.

Iosephus Nicanori consentit.

Iudæorũ in Iosephũ impetus.

bus

bus ita dimicasti: aut si hęc etiam certa sunt, ab illis tamen te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu vero si quidem sponte moriare, dux Iudæorum: si vero inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladiis, occidendum illum comminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se Dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renunciasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cędis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, indissensionem vocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt, Optimum in bello mori? sed lege belli, hoc est à victoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorum ferrum deprecor, vere meo gladio meaque manu sim dignus: sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea circa nos admittere, pro quibus ab illis dissensimus. Pulcrū enim esse pro libertate mori, & ipse fateor, pugnando tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neq; prælio nobis obstant, neq; nos interficiunt. Itidem autem timidus est habendus, qui mori non vult cum opus est, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certam ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At viri fortis est semet occidere. Imo vero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante vim turbinis nauem sponte submergit. Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoq; modo in creatorem nostrum Deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria vel per se moriatur. Siquidem naturæ lex validissima, vt velint viuere, in omnibus sita est: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, & quos nostros insidiatores putamus pœna persequimur. Deum vero indigne ferre non arbitramini, cū donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus vt essemus: rursumque, vt esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima vero semper immortalis est: Deiq; particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur: si Dei dēpositūm ex proprio corpore quis eiecerit, eum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes vlciscī, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi vero Deum fugientes, & optimum Deum, impie facere non videbimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumq; Deo debitū soluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cœlo adeptæ sanctissimum: atque inde rursum, voluentibus seculis, casta corpora iubētur incolere. Quorum vero manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum Deus autores iniurię per nepotes vlciscitur. Hinc & Deo inuisum est, & à sapientissimo legis nostræ conditore coercetur Deniq; si qui se occiderint, apud nos quidem vsque ad solis occasum insepultos abiici decretum est, cū etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuorum, quæ in ipsos armatæ sunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum esse à corpore alienam existimarent. Pulcrum est igitur, o socij, iusta sentire: ne-

An. mundi 4051. à Christ. na. 69.

Oratio Iosephi ad socios.

Pulcrum est pro libertate mori, pugnãdo tamen.

Similitudo a natura sumpta.

Propria manu perire a cõmuni animaliũ natura discrepat, eoq; modo in Deum summum scelus admittitur.

Anima immortalis est, Deiq; particula in corporibus collocata.

Dei autores iniuriæ per nepotes vlciscitur.

Mos veterũ eum in qui sibi ipsis violẽtas manus intulerãt.

An. mũ di 4091. à Christ. nat. 69.

que humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus. si salui esse volumus, salui sim⁹. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis virtutem operimus demonstrabimus. sin mori placet, ab his occidi perpulcrum est qui nos coeperint. Non migrabo ego in hostium locum, vt ipse mei prodi tor fiam. multi enim stolidior sim, quam qui ad hostes vitro profugiunt, siquidem illi salutis suę causa id faciunt: ego vero interitus, & quidem mei. Romanorum tamen insidias votis expeto. nam sime & postiunctas dextras perimant, magno animo paratoq; moriar, mendacij perfidiam pro victoriæ solatio mecũ auferens.

Peroratio Iosephi.

Multa quidem in hunc modum Iosephus, vt à cæde propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione, quasi iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladiis accurrentes, ignauiam exprobrabant: & quasi eum mox perculturus, quisq; adoriebatur. Ille autẽ cum alium nominatim vocaret, alium vultu ducis intueretur. alterius dexteram prehẽderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali necessitate) distractus, ferrum omniũ à cæde sua prohibebat, non secus vt fera bestiæ circumclusæ, ad eum semper qui se contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoq; clade reuerendũ putabant, debilitabantur dextræ, gladijque de manib. elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem non defuit in desperatione consilium, sed fretus Dei prouidentia, salutem in periculum mittit.

Iosephus vix ferrũ a cæde sua prohibet.

Aliud Iosephi consilium.

Et quoniam mori decretum est inquit, agite, cædes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque sua se quis dextera feriat. iniustum enim est cæteris interemptis, ex aliis quenquam, si pœnituerit, saluum esse. Visus est vera dicere, & quod persuasit agitur: vt sors cuique obtigerit, paratum ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiam duce perituro. cum Iosepho enim perire, vita dulcius æstimabant. Remansit autẽ ipse, cum altero, siue fortuna dici poterat, siue Dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne vel sorte grauaretur, vel si nouissimus tecessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, vt viueret persuasit: ipse vero hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani videndi eius gratia occurrebant: & cum se circa ducem premerer multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus quod captus esset, aliis minitantibus, nonnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui vero propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupefiebant. Rectorum autẽ memoriam fuit, qui licet ante iratiore turnomini eius, viri aspectu non mitior factus sit. Tum vero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridem fuisset in prælijs reminiscenti, & qualis nunc sit in hostium manibus positus intuenti, succurrebat quanta esset fortunæ potentia, quamq; ne velox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuum. quamobrem multos ad miserationem Iosephi perduxit: plurimaq; salutis eius pars Titus extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum Cæsari, vt cautissime custodiretur præcepit. Quo audito, Iosephus aliquid ei soli se dicere velle ait. Summotisque ab illo omnibus alijs præter vnum Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Vespasiane, tantum hoc putes Iosephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te nuncius venio, præmissus à Deo: alioquin Iudæorum legem sciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid ita? quasi qui Neroni vsque ad te

Iosephi soci per sortem pereunt. Iosepho cum altero superstite.

Iosephus ad Vespasianũ per Nicanorẽ ducitur.

Exempli gratia & misericordia Titi, erga Iosephum.

Iosephus ad Vespasiano solo colloqui cupit.

Iosephus Vespasiano futura prædicit.

uccessuri sunt, maneant. Tu es Cæsar Vespasiane & Imperator, atque
aic filius tuus : me autem colligatum arctius tibi asseruato : nam do-
minus quidem non mei solius es tu Cæsar , verum etiam terræ maris-
que, ac totius hominum generis, me autem ad maiorem pœnam custo-
diri oportet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His di-
ctis Vespasianus statim quidem fidem non habere videbatur , eaq; Iose-
phũ existimabat salutis gratia cõminisci. paulatim vero ad credendum
impellebatur, iampridem illam excitante ad imperium Deo , sceptra-
que multis præmonstrante aliis portentis. Sed & in aliis verum esse
Iosephum deprehenderat. Altero namque amicorum qui secretis in-
erant, admirati dicente, quemadmodum (nisi hæc deliramenta sint)
neque Iotapatenis de excidio , neque sibi de captiuitate quicquam di-
uinasset, vt à se iram depelleret : Iosephus Iotapenis ait se prædixisse,
quod post diem septimum & quadragesimum eos maneret exitium,
quodque ipsum Romani viuum essent in custodia retenturi. Hæc in se-
creto quæsita , Vespasianus vbi vera esse comperit à captiuis, etiam quæ
de se dixisset credibilia cœperat existimare : sed neque custodiam Iose-
pho nec vincula remittebat : vestimentis autem aliisque muneribus
eum donare benignissimeque fouere non desinebat , etiam Tito ma-
gnam honori eius operam commodante. Quarto autem die mensis Iu-
lij Vespasianus in Ptolemaida reuersus , inde in loca maritima Cæsa-
ream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quę maiorum incolarum
partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ o-
mni fauore ac benignitate suscipiunt , affectu quidem quo Romanos
diligerent, plus autem illorum qui exciti fuerant odio: vnde etiam mul-
ti simul, vt de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur.
Vespasianus autem de ista quidem petitione , velut ab inconsulta mul-
titudine oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum vero duas qui-
dem hyematum apud Cæsaream posuit , quod opportunam videret es-
se ciuitatem. Decimam vero & quintam Scythopolim misit , ne totius
exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat autem illa quoque aprica
per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, vt in planicie sita atq;
maritima.

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

Iosephus in omnibus vera deprehenditur.

Vespasianus Iosepho neque custodiã nec vincula remittit: muneribus vero eũ fouere non desinit.

Cæsarea maritima Iudææ maxima ciuitas maiorem incolarũ partẽ Græcos habet.

Scythopolis.

CAP. XV.

Ioppe denuo capitur.

DVm hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hostibus seditione defecerant, vel ex ciuitatibus euersis effugerat, Ioppen sibi receptacula renouant, quã antea vastauerat Cestius. Et quia terra quam vastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis , in Syriam ac Phœniccn , itemque in Ægyptum cõmeantes , plurimos latrociniis prædabantur: omnibusq; nauigiis inuium faciebãt illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent , equites in Ioppen nec non & pedites mittit. hique nocte in ciuitatem, quod incustodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores , postquam irruptionem præsenserant , ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his vltra contiguum sagittæ spacium, pernoctauere. Cum vero Ioppe natura esset importuosa (namque in asperum cæteraque arduum littus desinit , ac summis vtrinque cornibus leuiter incuruum, quæ vaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant : vbi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ veteris fides ostenditur: aduersus autem aquilo feriens littora , summos in obiectas cautes fluctus affligit , solitudineq;

Ioppe seditiosorũ & latronum receptaculũ.

De Andromeda vide Oui. lib. 4. Metam.

intu-

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

Ingens tẽpestas in mari Ioppes mergit.

inutiorem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppensis: prima luce violentus, quem illac nauigantes Melamboream vocant flatus incumbit: & alias quidem naues inter se, alias vero collisit in scopulos. multæ autem cum magna vi aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublatæ in sublime gurgite mergebantur. & neque fugæ vspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari ventorum, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaq; multi vlulatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragiis implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficientes, velut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem eiecti fluctibus, scopulis carpebantur: vt & pelagus sanguine redundaret, omnisque ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsos, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectorum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eo piratæ confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, vicos & oppidula simul exurerent. Illi igitur præceptis obedientes, in dies singulos incursando, excindebant totas regiones atque vastabant. Vbi vero Iotapatæ apud Hierosolymam casus nunciatus est, primo quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quod nemo qui se vidisse diceret quæ iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis superfuerat: sed ipsa per se fama excidium prædicabat, velox nuncia tristium: paulatimque per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus gestis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur esse Iosephus, quæ res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas domos itemque cognationes, amissorum quisque lugebatur à suis: luctus vero ducis publicus erat. & hi quidem hospites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Iosephum autem vniuersi, adeo vt per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate cessarent, magnaque mercede conducerentur tibicines næniarum. Tempore autem veritate reuelata, vbi de Iotapata quidem, vt res habebat, fictum vero quod de Iosephi morte vulgabatur, eumque viuere & cum Romanis esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus honorari, tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam conceperunt. Et ab aliis quidem ignauiæ, apud alios proditionis arguebatur: totaque in eum ciuitas plena erat indignatione, atq; conuiciis. Vltro autem his vulneribus excitabantur magisque accendebantur rebus aduersis & offensio quæ prudentibus ne similia perferant cautionis & custodiæ causam præbet, ad alias calamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Iosephum pariter vindicaturi. Hierosolymorum quidem habitatores eiusce modi turbis agitabantur.

Quatuor mille ducenta corpora eiecta.

Vespasianus Ioppẽ capit, & castra in arce munit.

Ipsa fama per se Iotapatæ excidium prædicat.

Iosephus Hierosolymis perẽptus esse dicitur.

Odiũ, inimicitia, & iracũdia in vrbe erga Iosephum.

CAP. XVI.

Deditio Tiberiadis.

Vespasianus in Agrippæ re-

VEspasianus autem studio visendi regnum Agrippæ (nam & ipse Rex inuitabat, rectorem simul cum exercitu paratus accipere domestici diuitiis, ac per eos ægras partes regni compescere) motis ex Cæsarea

maritima castris, in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigrauit: ibique per dies 20. milite recreato, ipse quoque rerum gestarum gratias Deo referens in epulis erat. Postquam vero Tiberiada quidem nouas res cupere ac deficere Tarichеas audiuit (ad regnum autem Agrippæ vtraq; pertinebat) decreto apud se vndique Iudæos exscindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitum ducere, simul vt Agrippæ hospitio vicem rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suum in Cæsaream, vt inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tyberiadi vicina est. Quo cum ipse venisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus vltra legionibus progressus, ad trigesimum à Tiberiade stadium, in quadam mansione conspicua nouarum rerum studiosis; cui nomen est Enabris, castra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus 50. mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaque Valerianus vbi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne lacessendi prælij causa, potius venisse videretur. Sed priusquam verbum faceret, armati excurrere in eum seditiosi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Iesu, Thobiæ filio latrocinalis agmine principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congredi tutum ratus, etiamsi de victoria certus esset: pugnamque periculosam esse, si cum multis pauci, & instructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudæorum stupefactus audacia, & ipse pedes refugit, & quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus ciuitatis socij, velut pugna non insidiis captos, læti in oppidum adduxerunt. Id autem veriti seniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoque sibi Rege, ad Vespasiani genua supplices accidunt, ne se despiceret obsecrantes: neue quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisque vltum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus venire properantes, nunc vsq; ne id facerent asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infensus esset, indulsit. nam & Agrippam videbat eius oppidi causa trepidare. Fide autē per eos populo data, Iesus ciuisq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichеas confugiunt. Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum fausta ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorē ac benemeritum acclamantes. Cum vero militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit, eoque facto dilatauit ingressum: vt præda tamen & iniuriis abstinerent, in gratiam regis dixit. eiusdemque causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordes: aliisque modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

gnum venit, ibiq; per dies 20. recreato milite, in epulis viuit.

Valerius pacifico sermone oppidanos alloquitur.

Seditiosi excurrūt, ac Romanos in fugam vertunt.

Tiberiadis ciues ad Vespasiani genua supplices accidunt, & venia precantur.

Tiberiadis ciues Vespasiano cū suis omnibus obuiam procedūt.

CAP. XVII.

Tarichearum obsidio.

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Tarichеas castra posuit, muroque firmauit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis barum cupiens multitudo ad Tarichеas confluueret, munitione eo: ciuitatis, & lacu qui Genesar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem

Vespasianus Tarichеas ob

An. mũdi 4011. à Christ. nat. 69.

tem ita vt Tiberias sub monte positam, qua lacu non alluebatur vndique muro validissimo, sed minore tamen quam Tiberiada, Iosephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarũ itemque virium copia communierat. Taricheis vero largitatis eius reliquiæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, si terrestri prælio vincerentur, refugerent: simulque ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autem castra munientibus, Iesus eiusque socij neque multitudine hostium, neque disciplinæ militiæ perterriti, cursu in eos irruunt: primoque impetu diuectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij dissipata, vbi armatos congregari viderũt: antequam mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosque insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum

Romani Iudæos ad nauigia compellunt.

profecti, vnde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent densatis inter se nauibus aduersus hostes in terra constitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitate planicie congregatam, filium suum cum sexcentis equitibus lectis eo mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse vero equitum plerosque etiam priusquam subsidia venirent alacres esse videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, vnde exaudiri posset constitit: & ô Romani, ait, pulchrum est namque in principio sermonis admonere vos generis vestri, vt qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo vnquam toto orbe hostis vllus euasit: Iudæi vero, vt etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc vsque tempus victi non defatigantur: itaque oportet illis in aduersis rebus constanter dimicantibus, etiam nos in secundis perseuerantibus laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis inesse conspiciens, gaudeo: vereor autem, ne cui vestrum tanta timorem multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisque iterum cogiter, qualis cum quibus decertabit: quodque Iudæi, licet satis sint audaces, mortemque contemnant, incompositi tamen bellorumque imperiti sunt, vulgus recte potius quam exercitus appellandi, de vestra vero peritia atque ordinatione referre quid opus est? Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore, vt ne in bello nos cum hostibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus congrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti consilio cum vagis neque rectorem habentibus decertabitis: quodque nos hæ virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hostium numero detrahant. Nec tota hominum multitudo, quamuis pugnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si vel in paucis sit fortitudo. hi enim & ordinati faciles sunt, & sibimet subuenire: numerosæ autem copiæ plus incommodi ex semetipsis, quam ex hostibus capiunt. Itaque Iudæos audacia & ferocitas ac desperatio siue mẽtis sæuitia ducunt: quæ rebus secundis aliquantum valent, minimis vero offensionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itemque fortitudo, quæ & in prospera fortuna viget, nec ad finem vsque interaduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quam Iudæis, causæ certaminis. nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent, quid est nobis inclyta fama præstantius? & ne post orbis terræ imperium videamur hostium aduersariorum loco Iudæos habere? Præterea considerate, quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali metus eis. multos enim eosque in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam possumus: & quos à patre mitti nobis speramus auxi-

Oratio Titi ad milites perterrefactos.

Iudæos nõ extimescendos.

Non sola hominum multitudo in bello obtinet, sed etiam si vel in paucis sit fortitudo. Causæ certaminis Romanis sunt maiores quã Iudæis.

lio,

io, conuenit antecapere, vt & maior sit & socium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobisque pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus ante gloriose gestis dignus fuit, ego vero eius sum filius, vosque milites mei. nam illi vincere cõsuetum est: ego vero reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non puduerit, duce vestra periculis non occurrente, non superare? appetam enim peticula, mihi credite, primusque in hostes irrumpam. nemo auxilium vestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: & manifestissime præsumite. quod multo plus mixti hostibus efficiamus, quam si extrinsecus pugnaremus. Postquam Titus hæc prosequutus est: diuina quadam alacritate militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum 400. equitibus ante prælium contigit, ægre ferebant, tanquam minueretur victoria societate. Misit autem Vespasianus & Antonium Silonem cum duobus millibus sagittariorum vt occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti sunt ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hostes, & post eum cæteri cum clamore, tanto spacio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, vnde multo etiam plures quam erant appatuerunt. Iudæi vero, licet incursu eorum & disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinuere congressus. Percussi autem comis, equorumque impetu deturbati inculcabantur: atque ita multis passim peremptis disperduntur, & in ciuitatem, vt quisque velocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo instans, alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesque ad mœnia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec vi multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio. namque indigenis, & fortunarum suarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum gestum, maximeq; quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum qui plurimus esset vim adhibebat, & inter se discordantium clamor erat, velut iam arma caperêt. Quibus auditis, nec enim procul à multis aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quod moramur commilitones? Deo nobis dante Iudæos suscipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modo properamus. Veruntamen cum velocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consueuit. non solum autem hostium concordiam quos ciuis necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia præuenire debemus: vt præter victoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conicendit equum, atque ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri consecuti sunt. pauor autem eius audaciæ murorum defensores inuasit. & pugnare quidem, vel prohibere venientem, nemo sustinuit relictis autem excubiis, Iesus quidem cum sociis in agros effugit: alij vero decurrentes ad lacum, in manus hostium contra venientium incidebant. mactabantur autem alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam profectas assequi natando conarentur: plurimaque per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: Indigenarum vero sine pugna, quoniam spes eos fœderis, & conscientia quod belli consilium non habuerant, a prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miseratus indigenas ab interfectione requieuit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderunt, quam longissime ab hostibus recesserunt. Titus vero missis

An. mũdi 4031. à Christ. na. 69. Milites duci obtẽperare par est. Vespasianus Tito auxilia res capienti misit.

Iudæi in ciuitatẽ effugiũt.

Acerba dissensio & seditio in vrbe. Oratio Titi ad Romanos milites.

Iesus cum socijs in agros effugit.

equi-

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69. *Titus res gestas & victoriã patri nunciat.*

equitibus res gestas patri nunciat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxime enim belli pars videbatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, cædemque euaderet. postero autem die cum descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eo refugerant, fabricari iussit quæ tam materiarum copia, quam artificum multitudine mature contextæ sunt.

CAP. XVIII.

De lacu Genesar, & fontibus Iordanis.

LAcus autem Genesar quidem à terra continente appellatur. 40. vero stadiis in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atque potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & vndique in littora ac arenas desinens, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriẽdum. & fluuio quidem siue fonte lenior est. Semper autem frigidior, quam lacus diffusio patitur, manet: æstiuisque noctibus eius aquæ sub diuo perflatæ, nequaquam æstibus cędunt: id enim facere indigenis moris est. Varia autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore quam specie discreta: mediumq; fluuio Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse videtur: sed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem est, qua in Trachonitidem ascenditur ad 120. stadium à Cæsarea, ad dextram non longe à via. Et proprie quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cumque interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à Tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehensum est. Is nanq; missis in Phialen paleis, inuenit eas apud Planiũ redditas, vnde antea fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regiis opibus & Agrippæ diuitiis magnificentius accurata est. Manifestum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes secat cœnosas: centum autem & viginti aliis præteritis stadiis, post oppidum Iuliada, Genesar lacum medium transmensus, deinde multam per solitudinem in Asphaltiten lacum exit. Ad Genesar vero lacum eiusdem nominis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipsa pro vbertate sui negat arbustum, totamque plantis conseuere cultores. cœli vero temperies etiam diuersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigoribus gaudent, infinitæ florescunt: vbi etiam palmæ, quas nutrit calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior destinata est: vt naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit, vim adhibentis vt in vnum conueniant inter se repugnantia, annique temporum contentionem bonam, veluti singula peculiari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opinionem poma varia, sed etiam seruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas sane & caricas sine intermissione decem mensibus suggerit, cæteros vero fructus, anni spacio senescentes. Nam præter aeris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam esse Nili fluminis opinantur, quod similes coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem regionis secundum littora cognominis lacus triginta stadiis extenditur, & latitudo viginti. Horum quidem natura eiusmodi est.

Fons Iordanis.

Descriptio Genesar.

Fertilitas Genesar.

Lõgitudo & latitudo Genesar.

CAP.

CAP. XIX.

Tarichearum excidium.

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

Bellũ nauale contra Tarichem.

VEspasianus autem perfectis ratibus, imposita manu militum, quanta in eos qui lacu effugerant satis esset, vna prouehitur. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infectis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam & scaphæ paratæ, atque piraticæ aduersus rates infirmæ erant: & cum pauci singulis vehérentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam prope accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut comminus etiam irritando feriebant: plus autem ipsis vtroque modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniam contra septos armis iaciebantur, contiguique sagittis eorum efficiebantur: & si accedere propius ausi fuissent, priusquam facerent aliquid, patiebantur, cumque ipsis nauigiis mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliendo in scaphas Romani gladiis transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autem qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & si desperatione compulsi inimicis adnatare tentassent, eis vel manus vel capita truncabantur, plurimusque passim ac varius erat interitus eorum: donec in fugam versi, cæteri terræ appulsi sunt, circumclusis nauiculis suis. Excusi autem multi quidem in ipso lacu telis configebantur: multos vero in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plerunque cadaueribus cerneres totum lacum. nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. nam littora quidem naufragiis simul plena erant, & corporibus tumidis. calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis solum ille casus miserabilis videretur, verum etiam autoribus ipsis esset inuisus. Ille quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, sex millia & quingenti. At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Taricheas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse videbatur. & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patriis carerent, vimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpessuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: ideque interposita deditis vim pigebat afferre: verum ab amicis superabatur, nihil in Iudæos non licere dicentibus: quodque vtile esset, honesto debere præponi, cum vtrumque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumque illi facile his qui cupierant credidissent, & quo iussum fuerat comitati, neque pecuniis suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vsque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosque in ciuitatem inclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem validissimos sex millia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. Cæteram vero multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ

Victoria Vespasiani in lacu Geneſar contra Taricheas.

Exitus naualis prælij, in quo 6500. ceciderunt.

Vespasianus cum rectoribus de Iudæis deliberat.

Distractio & venditio Iudæorum.

An. mũdi 4051. à Christ. na. 69.

donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod vellet ipse permisit. Verum & istos rex vendidit. Reliquum vulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresque Gadaritæ, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti sunt autem sexto Idus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER IV.

SVMMA CAPITVM LIBRI IV.

De bello Iudaico.

I. *Obsidio Gamalensium.*
II. *Itaburius mons occupatur a Placido.*
III. *Excidium Gamala.*
IIII. *Giscala a Tito capitur.*
V. *Hierosolymitani excidij initium.*
VI. *Idumæorum aduentus pro Hierosolym. & acta.*
VII. *De clade Iudæorum pro Idumæis facta.*

CAP I.

Obsidio Gamalensium.

Romanorũ contra Iudæos victoria.

VICVNQVE autem Galilæorum Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquam Taricheatæ superati sunt, applicabant: omniaque Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ fines pertinebat Agrippæ, itemque Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis, cui nomẽ est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia vero ad lacum Semechonitem, triginta latum, & sexaginta stadiis longum, paludesque lutas ad Daphnen vsque tendentem. Quæ regio cum alias sit deliciosa, præcipue tamen fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alẽtes, sub auro Iouis templo in maiorem deducunt. Sogaucn quidem ac Seleuciam colentes in principio sibi defectionis Agrippa sibi faudere sociauerat. Gamala vero ei non cedebat, sicca locorum difficultate, amplius quam Iotapata. Iugum namque asperum, ex alto mõte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum contra decliue, quantum à tergo, vt cameli similitudinem præferat: vnde nomen etiam duxit: nisi quod expressam vocabuli significationem indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem & lateribus, in valles inuias scinditur. Pars vero qua de monte pendet, paululum difficultatem refugit. Verum & hanc partem, per obliquum excita fossa, indigenæ inuiam fecerãt. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq;

Semechonites lacus.

Fons Iordanis.

Gamala situs.

praci-

præcipitio casuræ similis ciuitas intra se decurrebat, in meridiem vergens. Australis vero collis immensa editus altitudine, vsum areis sine muro ciuitati præbebat, rupesque superior ad profundam pertinens vallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum desinebat. Quamuis autē natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen etiam Iosephus cum murorum eam ambitu cingeret, fossis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quam Iotapateni: sed multo pauciores, minusque pugnaces: situsque freti difficultate, plures se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmissis ad obsidionem, per menses 7. restitere. Vespasianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade posuerat castra (Ammaus autem, si quis nomen interpretetur, aquæ calidæ vocantur. Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis corporum vitiis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatē, ita vt diximus positam, custodia circumuallare nequibat. qua vero fieri posset, excubias collocauit: montemque occupat superiorem: in quo milites castris, ita vt assolet, muro circūdatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit & valles. Inter hæc Agrippam regem, eum accessisset ad muros, eorumq; defensoribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad dextrum cubitū lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est. Romanos autem ira simul ob regem, suique metus ad obsidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes prætermissum ire credentes, qui circa gentilem suū, & eorum quæ ipsis conducerent suasorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem magnus multitudine, operisq; multitudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (namq; ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu perculsos ordinauere: & quanquā non diu obsidionem posse sustineri arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia vsui necessaria non sufficerent, adhortari tamen eos ad mœnia produxerunt. Et paulisper quidem mœnibus aduenientibus repugnarunt: balistis autem tormentisq; perculsi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi murū arietibus quatiunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorum strepitu ac tubarū sonitu, ipsi quoque insuper vlulantes cum oppidanis cōfligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltra progrederentur obstabāt. Cæterum vi & multitudine superati, vndique ad excelsa ciuitatis loca fugiūt. deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingendo per decliuia, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neque à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquam euadere possent, pronos eos vrgentibus hostibus, in domos hostium plano contiguas refugiebant. sed hæc repletæ labebantur, quod pondus sustinere non poterant: vnaque deiecta multas inferiores, itemq; illę alias deturbabāt. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. incerti enim quid facerent, quamuis subsidere tecta viderent, tamen eo conuolabāt, atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci vero subterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaque incommoda negligentes, magis instabant: hostesque in sua tecta vrgendo compellebant. qui veto per angustos viarum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis

An. mūdi 4031. à Christ. nat. 69. *Gamala ciuitas inexpugnabilis & firma.*

Vespasianus Gamalam obsidet.

Agrippā regē sunditorum quidam lapide percutit.

Romani Gamalā expugnāt

Romani & Iudæorū domibus prolabuntur. Romanorum plurimi morte cōsumpti.

An. mũdi 4051. à Christ. nat. 69.

interficiebant. Et ruinæ quidem lapidum copiam, ferrum vero eis mortui hostes dabant. exsorum enim gladios auferentes, his contra seminеces vtebantur. Multi iam procumbentibus tectis, semet inde proiiciendo moriebantur: tergaque dantibus, ne fuga quidem facilis erat. viarum namque ignorantia, & caligine pulueris alius alium non agnoscentes perrerrabãt, & circa se sternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, sæuissimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locum prehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur, nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga, neque tutum neq; honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ virtutis memoria, quasi Deo repletus, corpora sociorum atque arma condensat, & cum his telum vna à vertice defluens sustinebat: & neque vitorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputãtes, impetum remiserunt. illis autem iam infitimius impugnantibus, ipse pedem referens, non prius terga ostendit, quam extra muros egressus esset. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Eburius decadarchus, vir non eo tantum prælio quo periit, sed vbique antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affecisset. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam & ipse Syrus erat, & hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusque mactatis ad Romanos saluus cũ militibus euadit. Vespasianus autem mœrere exercitum aduersus casibus vidẽs, quodque nullam interim tantam experti fuerant cladẽ: huiusque rei magis eos pudere, quod solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpasse videretur. Oportere autem inquiens, quæ communia essent fortiter ferre, naturã belli cogitantes, quodque nusquam eueniat sine cruore victoria, iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortunæ. Atque vt iactantium esse, nimis secundis rebus insolescere, ita esse ignauorum, in offensionibus trepidare. velox enim est, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoque infeliciter gestis: vt idem scilicet maneat, rectis consiliis peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neque mollitia, neque Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugnæ melioris, & nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimirũ quis comprehenderit alacritatis vestræ temeritatem? nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neque in summo vertice constituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem vobis & stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione vincendi quam id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiaque perficimus, Barbarisque conueniens, & quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere: atque indignæ offensioni iraici potius quam mœrere. Optimum autem quisque de sua manu solatium quærat. ita enim fiet, vt & amissos vlciscamur, & in eos à quibus perempti sunt, vindicemus. Ipse autem, ita vt nunc feci, experiar æque ac vos pugnãdo primus ad bella pergere,

Vespasiani fortitudo & virtus bellica.

Vespasiani cũ Iudæis pugna.

Gallus cũ 10. militibus in quadam domo latet.

Vespasianus milites consolatur.

Inconstãtia & mutabilitas fortunæ.

Romani milites ordine cuncta perstare perficiunt.

& no-

& nouissimus inde discedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gestare, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeque prouenerat. mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem, quodque minime possent effugere (iam enim victos eos defecerat) vehementer dolebant, animosque remiserant. Nec tamen quatenus valebant, salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri, qui erant fortissimi, quam integras, cæteri amplexi custodiebant. Romanis autem constituentes aggeres, iterumque tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per valles deuias, qua nulli custodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia consumebat. solis enim vndique alimenta qui pugnare possent, congerebantur. Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant.

An. mundi 4031. à Christ. nat. 69.

Romani Gamala irruptionem iterũ tentant.

CAP. II.

Itaburius mons occupatur a Placido.

VEspasianus autem inter curas obsidionis, subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim situm: cuius altitudo quidem triginta stadiis consurgens, septentrionali tractu inaccessa est. in vertice autem viginti stadiorum planicies patet, tota muro circumdata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Iosephus: & alias ei materias, & aquas suggerentibus locis inferioribus. solam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus mittit. Huic autem subeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac veniæ spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum ipsi quoque insidias molientes. nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illique tanquam dictis obedientes, ad eum veniebant, vt incautum aggrederentur. Vicit tamen astutia Placidi, cœpto enim à Iudæis prælio assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi pellexit, reflexit in eos equitum manus: plurimisque in terga versis, aliquos interfecit. semotam vero multitudinem cæteram, ab ascensu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hierololymam refugiebant, indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & se, & montem Placido tradiderunt.

Itaburij montis altitudo.

Astu deluditur Placidi arte. Placidi victoria.

CAP. III.

Excidium Gamalæ.

APud Gamalam vero degentium audacissimi quique fuga dispersi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At vero pugnatium manus obsidionem sustinebat, donec euenit secundo & vigesimo die mensis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editissimã præ cæteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirent: eamque occulte suffoderent: cũ appositi ei custodes neque adeuntes eos (nox enim erat) nec postquam adire sensissent. Iidem autẽ milites, cauendo ne strepitus fieret, quinque saxis durissimis euolutis resiliunt: subitoque turris cum magno fragore decidit, vnaq; custodes præcipitantur. At vero qui per alias custodias erant, perturbati fugiebant: multosque euadere aulos, peremere Romani: inter quos etiam Iosephum, super diruptam muri partem quidam iaculo percussum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pa-

Turrim quẽ Romani suffoderant, cum magno fragore decidit.

An. mũdi 4031. à Christ. nat. 69.

uor atq; discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. Tuncq; Chares ægrotus & iacẽs defecit, cum timoris magnitudo morbũ eius plurimũ iuuisset ad mortem. Romani tamen ptioris cladis memores, rursq; ad vigesimam & tertiã diem supra dicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoque prætergresso, vigiles quidem vbi senserunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus constituri eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur, qui vero prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidiis incidebant. vbique autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerãt, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficilimus vertex, in immensum editus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad se adeuntes partim telis partim saxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipsos in excelso loco positos nulla sagitta contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino muncre quodam, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens; vt neque in præruptis consistere propter violentiam flatus possent, cum nihil esset immobile, neque hostes ad se accedentes videre. Itaque supergressi Romani, eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem vehementius sæuiebant, illorum memoria quos in primo aggressu perdiderant. Multi autem vndique circumclusi, desperatione salutis, filios & coniuges & semetipsos in vallem præcipites dabant, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipsorum in se qui capti fuerant, immanitate leniorem existeret iracundia Romanorum. ab his enim quatuor millia peremptа sunt: qui vero se præcipitauerunt, quinque millia sunt reperti. Neque quisquam præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filia: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni viro, & qui sub Agrippa Rege dux exercitus fuerat. seruatæ sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos singuli raptos ex arce proiiciebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & vigesimo die mensis Octobris: quæ vigesimo & primo die mensis Septembris cœperat rebellare.

Gamala arcis vertex saxosus & accessu difficilimus.

Victoria Romanis diuino munere concessa.

Nouẽ Iudæorum millia Gamala peremptа, sola duæ mulieres euadunt.

CAP. IIII.

Gischala a Tito capitur.

An. mũdi 4032. à Christ. nat. 70.

IAmq; solum Gischala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemque suam semper in fructibus collocauerant. non parua autem manus latrocinalis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat atq; confabat Leuiæ cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo veneficus & fallax, variusq; moribus & immoderata sperare promptus, mitoq; modo quæ sperasset efficiens: atq; omnibus iam cognitus, quod aliedandæ sibi potentiæ causa bellum amaret. huic apud Gischala seditiosorum turba parebat: quorũ causa populus etiam legatos forsasse de traditione misisset, Romanorũ tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidẽ Titum cum equitibus mille, decimam vero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæsa-

Titus ducẽs equitib. præter pedites lectis Gamalã intrat.

Ioannes homo veneficus & fallax Gischala incolas ad defectionem impellit.

ream ipſe regreditur, dandam his ex labore continuo requiem putans. ex ciuitatum copiis: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina exiſtimans eſſe refouendos. nec enim exiguum ſibi laborē ſupereſſe de Hieroſolymis præuidebat, quæ & regalis eſſet ciuitas, & cunctæ nationi præſtaret. His autem qui ex bello fugiſſent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq; murorū eius conſtructio, non minimam ei ſolicitudinē comparabat: cum virorum ſpiritū & audaciam, & ſine muris inexpugnabilem eſſe cogitaret: ob eamq; rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giſcala (equitando enim ad eam acceſſerat) aggreſſione capi facilis videbatur: ſciens tamen quod ea vi capta, paſſim à militibus populus abſumeretur (namq; ſatiatus erat ipſe iam cædibus) miſerans multitudinem etiam ipſe ſine vllo diſcrimine cum nocentibus intereuntem, factione magis ſubigere ciuitatem volebat. Itaque plenis hominum muris, quorum plerique perditæ factionis erant, mirari ſe ait, quonam freti conſilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma operirentur. cum viderent multo quidem munitiora oppida vno impetu fuiſſe ſubuerſa; ſecuros autem fortunis ſuis potiri, qui Romanorum dextris credidiſſent: quas quidem etiam nunc illis ait ſe porrigere, neq; ob inſolentiam ſuccenſere, quia ſpei libertatis ignoſcendum putaret: nō tamen, etiam ſi quis impoſſibilia velle perſeueraret. Quod ſi dictis humaniſſimis non paruiſſent, fidemq; dextris non habuiſſent, experturos arma crudelia: iam iamque cognituros eſſe, mœnia ſua ludū tore machinis Romanorum: quibus fidentes, ſoli ex Galilæis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis, popularium quidem neminem nō modo reſpondere, ſed ne ad murum quidem licuit aſcendere: quia totum latrones occupauerant: & cuſtodes erant portis appoſiti, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere ſe conditiones ait, & aut perſuaſurum, aut neceſſitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem ludæorum legi oportere concedi: quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos ſcire, quod ab omni ceſſaret opere dierū ſeptem circuitio, quam ſi temeraſſent, non minus coactos, quam qui cogerent, piaculum commiſſuros, ipſumq; Titum: nullum enim illi ex mora eſſe diſpendium formidandum, quod vnius noctis ſpacium propter fugæ conſilium ceperit, præſertim cum id obſeruante circumſedentem nemo prohibeat: ſibi autem magnum eſſe lucrum, nulla in re deſpicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem nō ſperantibus indulget, legem quoque ſeruare ſeruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantū pro ſeptimi diei religione, quantum pro ſua ſalute ſolicitus. verebatur autē, ne ſtatim capta ciuitate, ſolus deſtitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ ſpem collocaſſet. Verum profecto Dei nutu in excidium Hieroſolymorum Ioannem ſaluum eſſe cupientis, factum eſt vt non ſolum inducianum cauſationem Titus admitteret, verum etiam in ſuperiori parte oppidi caſtra poneret, ad Cydoſſam, qui mediterraneus eſt Tyriorum vicus validiſſimus, Galilæis ſemper exoſus. Nocte autem Ioannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum videret, arrepta occaſione non ſolum his quos circa ſe habebat armatos, ſed etiam ſenioribus plurimis cum familiis abductis, in Hieroſolymam fugiebat. Sed vſque ad vigeſimum quidem ſtadium fieri poſſe videbatur, vt mulieres ac pueros, aliamque multitudinem ſecum duceret, homo quem captiuitatis, itemque ſalutis metus vrgeret. vltra vero procedente eo relinquebatur. & oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quiſq; longius a ſuis aberat, tanto propior rem

An. mūdi 4032. à Chriſt. nat. 70.

Veſpaſianus non exiguum ſibi laborē ſupereſſe de Hieroſolymis præuidet.

Titi erga Giſcalæ ciues benignitas.

Titi ad Giſcalæ ciues oratio blāda.

Ioannis ad Titi exhortationem reſponſio.

Dei nutu in excidiū Hieroſolymorū Ioannes ſaluus manet.

Iudæorū cum Ioanne fugientium pauor & timor.

An. mũdi 40, à Christ. nat. 70.

se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario patitabant: & ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, velut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, & circa viam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem fœminarum & infantium erat exitium. Aut si quam iactarent vocem, nonnullæ viros aut propinquos, vt se operirentur orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, vt seipsos seruarent incolumes: eoque confugerent, vnde pro remanẽtibus etiam si raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, vt cuique virium fuit, cito dispersa est. Luce vero facta Titus ad muros adest Giscalæ ciues benigne suscipit. erat, fœderis causa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam bene merito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: timulque Ioannis fugam significantes, vt & sibi parceret obsecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui supersent, vlcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus equitum partem vt Ioannem persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuere. quod antequam venerant, in Hierosolymam sese receperat. vna vero fugientium prope ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulo minus quam tria millia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat, non statim à Ioanne pœnas fraudis exactas. irato vero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: inflisq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumpere, minitando magis quam puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, vel proprias inimicitias, delatores innocentiæ fore credebat, si dignos pœna discerneret: meliusq; noxium relinquere metu suspensum, quam immeritũ quenquam cum eo perdere, existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum vel metu supplicij, vel quod erubesceret præteritorum criminum venia: sine causa vero morientium pœnas, nullo modo corrigi posse. Præsidiis tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent, quam pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Benignitatis erga hostes exemplum. Noxium relinquere metu suspẽsum, quã immeritum quendam cũ eo perdere, praestat.

Titus Giscala ciues benigne suscipit.

CAP. V.

Hierosolymitani excidij initium.

APud Hierosolymam vero, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus & circa singulos, qui vna confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorum autem feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoque sibi arrogabant: non Romanorum vim fuisse dicentes, sed sponte venisse, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma vigoremque oporteat pro metropoli suscipere atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionẽ suam, vt multi fugam suam esse intelligerent, prodiderunt. Auditis autẽ quæ captiui pertulere, non mediocris populũ perturbatio tenuit, magnumque id esse argumentum proprij reputabant excidij. At Ioannes eorum quidem quos fugientes reliquerat causa minus erubescebat. singulos autẽ circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, proprialque vires extollens, & imperitorum ea cauillatione

Ioannis & cũ eo fugientium audacia, Iudæos ad bellũ contra Romanos cõcitat.

inſcitiam decipiens, quod etiam ſi pennas ſumerent, nunquam Hieroſolymorum mœnia tranſgrederentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertuliſſent, atque in eorum muris machinas contriuiſſent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atque ſeniorum nemo erat, qui non futura proſpiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret Et populus quidem in ea confuſione tunc erat. At vero per territorium manus agreſtium, ante ſeditionem quæ Hieroſolymis orta eſt, diſcordare iam cœperat. Titus enim à Giſcala Cæſaream, Veſpaſianus autem à Cæſarea Iamniam & Azotum profectus, vtramque ſubegit: impoſitisque illic præſidiis, reuertebatur, maximam ducens eorum multitudinem, qui ſe fœdere ſociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; inteſtinum exagitabat, quantumque à Romanis reſpiraſſent, in ſemetipſos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos eſſet ſæua contentio: dudumque diſcordiam pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter ſe amiciſſimi populi diſſiderent: & ad ſimilia volentes quiſque conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaque diſſenſiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumque cupientes ſenibus ac ſobriis iuuentute atque audacia præſtabant. Primo autem indigenarum ſinguli prædari cœperunt; deinde ex compoſito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: vt quod ad crudelitatem atque iniuſticiam ſpectat, nihil à Romanis gentiles abeſſent: atque ipſis qui vaſtabantur, illatum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatem vero cuſtodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec rapinarum ſocietate vndique congregati collegiorum latrocinaliam principes, atque in agmen conflati Hieroſolymis irrumpunt: quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes ſine obſeruatione recipiebat: tunc præcipue cunctis exiſtimantibus, vniuerſos qui ſuperinfluerent, adiumento ex beneuolentia venire. Quæ quidem res etiam ſine diſſenſione ciuitatem poſtea peſſundedit, eo quod iners & inutilis multitudo quæ pugnacibus ſufficere poſſent, alimenta conſumpſit: hisque præter bellum etiam ſeditionem famemque comparauit: alii; latrones ex agris eo tranſgreſſi, ac multo ſæuioribus quos intus inuenere ſociati, nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationib. meriebantur audaciam, ſed vſq; ad cædes ruebant non clam, neq; per noctem, aut quoslibet homines, verū luce palam nobiliſſimos quoſq; adoriendo. Nam primū Antipam regii generis virum, & adeo potentiſſimū ciuium, vt etiam publicos theſauros fidei ſuæ permiſſos haberet, comprehenſum cuſtodiæ tradiderunt: poſt hunc etiam Læuiam quendam, inſignem virum, & Sopham filium Raguelis, regalis ſimiliter vtrunq; familiæ, omnesq; præterea, qui præſtare aliis videbantur. Grauis aūt metus populum poſſidebat: & velut capta ciuitate, ſalutem propriā quiſq; curabat. Illi aūt clauſorum vinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius cuſtodire. nam & ipſos, & domos eorum non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciſcendum eſſe idoneos, & præterea rebellaturum fortaſſe populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de ſuo numero Ioannem, ad cædes promptiſſimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alii decem armati gladiis ſecuri ad carcerem, ibi quos reperiſſent interficiunt. Fingebant aūt huius inmaniſſimi ſceleris cauſam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuiſſe, communisque libertatis proditores interemiſſe dicebant, prorſus, vt audacia ſua tanquā ſeruatores ciuitatis, ac bene de

An. mundi 4032. à Chriſto 70.

Inteſtina diſſidia & ſeditiones in Iudæa.

Iudæi in ſemetipſos manus vertunt.

Latrones in agmen conflati Hieroſolymis irrumpunt.

Rapinæ & expoliationes luce palam emiſſæ.

Ciuitatis proceres a latronib. capti & trucidati.

An. mūdi 4032. a Christ. na. 70.

ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos vero insolentiæ progredi, vt in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. denique familiis abrogatis, vnde per successionem pontifices creabātur, incognitos atque ignobiles constituebant, vt impiorum facinorum socios haberent. nam qui supra meritum summos honores adepti erant, his obediebant necessario, qui sibi eos præstiterant: quoniam & dignitate præditos, variis machinis fictisque sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui ie prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerunt, pedibusque pollutis in sanctum locum introire cœperunt. Iamvero populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, quo maximus pontificum, itemque sapientissimus: & qui fortasis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum Dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quæ præ cæteris eorum factis erat dolori, tentando enim quanto metu populus teneretur, suasque vires explorando, forte pontifices creare conati sunt, cum his (vt diximus) ex familiis successio deberetur. huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur, nam & olim forte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant, re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam sibi designandorum magistratuum licentiam compararent. Itaque vna sacratarum tribuum accita, quæ Enlachin appellatur, pontificem sortiebantur: casuque sors exiit homini. per quem maxime eorum iniquitas demōstrata est, Phanicuidam, filio Samuelis, ex vico Aphthasi, non solum ex Pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Denique inuitum eum rure abstractum, vt in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumq; sacra veste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. cæteri vero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lacrymas vix tenebant, honoresque sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intēderant. nam qui præstare cæteris videbātur, Gorion Iosephi filius, & Simeon Gamalielis, tam singulos circumeuntes, quam simul vniuersos in concionib. hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores vltum irent, sanctumq; locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in cœtibus exprobrando eius segnitiem, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi vocabant, vti bonarum professionum æmuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superarent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum, itemque rapinas & cædes, nondum autem promptis ad vlciscendū, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legem crebro respectans, cum lacrymis oppletis oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quam Dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atq; inaccessa & sancta loca sceleratorum pedibus frequentari: veruntamen sacerdotali veste amictus, & sanctissimum venerabilium nominum ferens: viuo: atq; animæ amore tene[illegible], nec pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam. Igitur solus ibo, & tanquam in solitudine animam meam solam dabo pro Deo. nam quid opus est viuere in populo, clades suas minime sentiente, & apud quos mala præsentia nemo prohibet? liqui-

Pontificis electio contra ritum vsitatum ab latronibus facta.

Phanes rusticus quidam pontifex declaratur.

Transfantiores cæteris populū ad visionē hortātur.

Zelotæ pessimam facinorum immanitatem superant.

Ananus contra Zelotas ardens oratio.

dem

dem ſpoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quiſquam proſequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis veſtra potentia nutriti ſunt? nunquid non deſpectis qui primi erant, cum adhuc pauci eſſent, vos dum tacetis, plures eos feciſtis? atque illis armatis quieſcentes, in vosmetipſos arma vertiſtis? cum primos eorum conatus oportuiſſet infringi, quando cognatos conuiciis appetebant. Vos autem negligendo, ad depraedationem noxios irritaſtis, quia vaſtatarum aedium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipſi rapiebantur, eisque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecere: non dico quales & quantos, ſed quod non accuſatos, indemnatos vinctos nemo adiuuit. reſtabat eoſdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum praecipua quaeque duceretur hoſtia, ne vocem quidem quiſquam emiſit, nedum dexteram mouit. Patiemini ergo, patiemini, etiam ſancta conculcari videntes. Cumque omnes audaciae gradus nefariis hominibus ſubieceritis, eorum praeſtantiam reueremini? nunc enim profecto ad maiora procederent, ſi quid maius quod euerterent inueniretur. Tenetur quidem munitiſſimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quaedam ſiue caſtellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis ſuper verticem poſitis, vt videtis, quid cogitatis? aut quibus veſtras ſententias applicatis? An Romanos expectatis, vt ſanctis veſtris opitulentur? Ita quidem ſe noſtrae ciuitatis habentes res, eoque iam calamitatis ventum eſt, vt miſereatur noſtri etiam hoſtis. Non exurgetis ô miſeri reſpectisque vulneribus veſtris, quod etiam feras beſtias facere videmus, non vltum ibitis in hos qui vos percuſſere? Non ſuas quiſque recordabitur clades, & ante oculos poſitis quae pertulerit, ad vltionem animos acuet? Periit apud vos (niſi fallor) affectionum omniū carſſima, & maxime naturalis, cupiditas libertatis. ſeruitutis autem ac dominorū amantes facti ſumus, tanquā ſubiugari a maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, vt in libertate viuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentiae cederent, dummodo ne facerent quae iuberentur. Et quid opus eſt de maioribus loqui? Hoc ipſum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, vtrum commode an contra incommode refertam, palam quid habet aut ſe, niſi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis ſeruire non patimur, gentiles noſtros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam ſemel id referunt, cuius iniuria victi ſunt, at vero peſſimis ſuorum cedere, ignauorum eſt, & cupientium ſeruiendi. Ad haec autem, quia Romanorum mentio facta eſt, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemque retraxerit: quod etiam ſi ab his capti fuerimus (abſit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam iſti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum ſit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium vero ſpolia, qui nobilitatem huius maximae omnium ciuitatis compilauerunt: eosque viros trucidatos videri: quibus etiam illi poſt victoriam obtemperaſſent? Et Romanos quidē nunquam tranſgredi autos eſſe limitem profanorum, aut ſacratae quicquam conſuetudinis praeterire: ſanctorum autem ambitum, quamuis procul aſpectum perhorreſcere: quoſdam vero in his locis natos, ac ſub noſtris moribus educatos, & qui ludaei vocentur, inter media ſancta deambulare, manibus adhuc ſuis gentili caede calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domeſtici? Multo nobis acriior eſt hoſtis. nam ſi proprie rebus ſunt aptanda vocabula, fortaſſe reperietur,

An. mūdi 4032. à Chriſt. nat. 70. *Ananus Iudeis timorē exprobrat.*

Latronū immanitas.

Fanum arx quaedam ſiue caſtellum.

Bella libertatem cauſam habent.

Comparatio Romanorum & Iudaeorū, ad vtriuſque partis proprietatem.

legum

An. mūdi 4032 ante Chr. nat 70.

legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes vero intus haberi. Verum hos mediatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemque omnibus vobis, & ante orationem meam esse persuasum, atq; ipsis vos rebus quas pertulistis, in eos esse commotos plerique autem fortasse multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & praterea quod in loco superiore consistunt. Sed hæc vt vestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur. nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eo quod nequissimus quisque ad similes profugiat; & audaciam plus accendit, quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoque superiore vtentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quod si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia; & celsioris loci beneficium, reputate scelerū perdet. Fortasse autem Dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorquerit, suisque missilibus consumentur impii. Videant nos tantum modo, & deiecti sunt: quanquam pulchrum est, vt etiam si quod periculum immineat, pro sacris ianuis moriamur: ac si non liberis ac coniugibus, pro Deo tamen eiusque sanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atque sententiam: & neque consilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari vix posse propter multitudinem ac iuuentutem, animorumque pertinaciam, multoque magis propter conscientiam commissorum: nec enim concessum iri veniam his, quæ perpetrauerāt, sperabant: veruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quam in tāta rerum perturbatione Remp. negligere. Populus autem duci seclamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad subeunda pericula quisque promptus erat.

Epilogus orationis Anani ad populum.

Ananus milites suos contra Zelotas ordinat.

Sed dum Ananus magis idoneos discerneret, atq; ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nunciarent habebant) in Pontificem commouentur; ac modo per cuneos, modo simul vniuersi prosiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Cito autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis vero constipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas vero, quod deerat, in vtrisque supplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiorem: & qui de templo exierant, quamuis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi vero nisi vicissent, nullum se non subdituros esse supplicium. Manus autem conseruere pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminus missis lapidibus semet inuicem appetebant. si vero aliqua pars terga vertisset, victores gladiis vtebantur. cumque plurimi sauciarentur, multæ cædes vtrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicunque vulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore perfundens: vt solo eorum sanguine violatam religionem recte quis dixerit. semper quidem latrones excurrendo in congressionibus prævalebant. Irati vero populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quique à tergo sequebantur non aperiendo fugientibus viam, inuitos eos repugnare compellerent, vniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit vna cum sociis Ananus. Vnde factum est, vt eos quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoque in murum interiorem fuga recepti, mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus afferre non

Pugna ciuium & Zelotarū in templo Hierosolymitano.

Ciuiū numerus cōtra Zelotas quotidie augetur.

Zelotæ ciues in murum interiorē templi adigunt.

pla-

placebat, hostibus quoque desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiamsi vicisset, non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem suorum multitudine sex fere armatorum millia sortitus, custodes eos in porticibus collocat. his autem qui succederent, in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autem honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes vice sua præsidiis destinabant. Fit autem his omnibus exitii causa Ioannes, quem ex Giscalis effugisse prædiximus. is enim dolis plenus, & vehemẽtem dominationis cupiditatem mente circumferens, iam dudum rebus communibus molicbatur insidias. Itaque tunc eadem quæ populus sentire se simulans, aderat Anano tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium prius quam caperetur, inimici sciebant eius indicio, immoderatis vero & Ananum, & populi principes placabat obsequiis, ne in aliquam suspicionem veniret affectans. Sed hæc eius honorificentia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate suspectior: eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim perspiciebat Ananus, omnia sua consilia hostes intelligere: & quæ Ioannes faceret, suspicionem proditionis habebant. submouere autem illum non erat facile, neque possibile, quod malitia præualeret: ac præter multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrocinio luccinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiæ causa peti: nihilque dubitans, & fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis vllum, neque consilium proditurum: vnaq; deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaq; Ananus eiusq; socii, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consiliis adhibebant: moxque ab iisdem concordiæ causa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ namque habebant, ne fanum culpa sua pollueretur, neve quisquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: & sæpe dum se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum sociis cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subitum esse discrimen, nisi diuinum quoddam præsto fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quamprimum venire properaret, indixisse autem lustrationẽ postero die, vt religione simulata intromissi, vel etiam vi prælio manus conferrent. Se autem non videre, quamdiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congredientur. Ad hæc addebat, quod ipse Dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggrederetur. Itaque oportere si quis habendam vitæ rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod præsidium petere. Quos autem si victi essent, veniæ spes foueret, immemores audaciæ suæ credere, simul ac factores pœnituerit admissorum, in gratiam statim eos qui perpessi sunt redituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam pœnitudinem fieri, læsis autem iram in licentia sæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumque populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagrantem: vbi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascentium turbæ cessuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum vero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem si-

An. mũdi 4032. à Christ. na. 70.

Ioannes dolu plenus ac ciuium proditor.

Ioannis fides ei per iuratum iurauerat.

Ioannes Zelotis cõtra iuramentum secreto reuelat.

Ioannes Zelotas ea cues irritat.

An. mũdi 4032. an. Chr. na. 70.

gnificabat. vtque principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipsis eum maxime minitari confirmans.

CAP. VI.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

Eleazar Zelotu Idumæos aduocari suadet.

ERant autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse videbatur & recte consulere, & quæ consuluisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, vterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi præter cõmunes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potẽtiæ sibi comparandæ causa Romanos accerseret (nam & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, angustiis temporis conclusi. populum enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant: externi vero subsidii facultatem, insidiarum sibi celeritate præreptam: priusque fore vt omnia paterentur, quam auxiliarium quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit. scriptaque breuiter epistola, quod circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere: ipsi autem pro libertate diffidẽtes, in templo obsiderentur, minimumque temporis salutem sibi promitteret: ac nisi mature subuenirent, ipsos quidem Anano atque inimicis, at vero ciuitatem Romanis illico subiugandam: pleraque nunciis ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti sunt duo viri strenui, & dicendi peritissimi, & ad persuadendum satis idonei: quodque his rebus esset vtilius, pedum velocitate præstantes. nam Idumæos cõfestim paraturos certum erat, quod turbarum cupiens & incondita esset natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, & rerum mutationibus læta, minimisque petentium blanditiis ad bella promptissima: & veluti ad festorum quandam solennitatem, sic ad prælia properans. celeritatem autem nuncii exigebant, atque iis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem simul epistola mandatisq; attoniti, quasi furibundi circumcursare gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad XXM. cũ ducibus quatuor Hierosolymam veniunt: hoc est Ioannẽ & Iacobo Sosæ filius, & præterea Simone Cathlæ & Phinea Clusoth filius. Ananum autem profectio legatorum, itemque vigiles eius latuit. sed non etiam impetus Iudæorum. hoc enim ante cognito, portas eius clausit, & multis custodes apposuit. non tamen visum est bello cum his congredi, sed verbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum æuo Pontificum maximus. Cum multæ, inquit, & variæ turbæ tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, vt in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio venistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante vos metropoli venire decuisset. Et si quidem viderem consensionem vestram similem esse horum hominum qui vos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim æque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc vero illi quidem, si quis eorum singulos exploraverit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius rusticæ plebis, luxu absumptis patrimoniis suis, postquam in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, postremo in sacram ciuitatem clam influxere vt latrones, solumque religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosque videas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate ventris peremptorum spo-

Zelote ab Idumæis supperias petunt.

Idumæorum mutua cõmotio.

Idumæorũ 20 millia Hierosolymam veniunt. Oratio & exhortatio Iesu ad Idumæos.

lia con-

lia consumentes. vestra vero multitudo armorumque talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico vos consilio metropolis inuitaret, ad alienigenas laturos auxilia. quid igitur hos esse quis dixerit, nisi fortunæ iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse, & integræ nationis vestræ arma videantur conspirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit, quod vos tam cito commouerit. nec enim sine magna causa fieri potuisset, vt arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & proditionem? his enim quidam vestrum obstrepebant nunc, liberandæ metropoleos causa veniisse dicentes. vnde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eoque cum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter contra nos efferare non poterant, quam vastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim vos considerare oportet, qui vos intimulauerint: fidemque in vos veritatis ex rebus communibus, non ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his nos deficere, aut quia deficimus, cito redire in gratiam, priusquam circa non omnia vastarentur? namque iam, ne volentibus quidem nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilæa sub iugum missa: morteq; graviorem affert turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me est, pacem morti antepono. semel autem bello appetitus, postquam pugna commissa est, gloriosam mortem vita captiui existimo potiorem. Sed vtrum nos populi principes aiunt etiam misisse aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint proditionis ministri. Cum iret aliquis deprehensus est, rediens captus est, literas nacti sunt? Quemadmodum autem tãtum ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora versaremur? Paucis autẽ, atq, his inclusis, qui de templo ne in ciuitatem quidẽ prodire possent, quo pacto sunt cognita, quæ occultæ extra ciuitatem fierent? An vero nunc cognouere, quando ausorum pœnæ reddendæ sunt: donec autem sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicábantur? Sin ad populum causam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoq; manifestior ad vos nuncius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de transactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hæ quidẽ male peritorum, & instantes pœnas euitare cupientiũ causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem prodi in fatis esset, id quoque ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciæ vnum malum videtur deesse proditio. Vos autem oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & vna nobilium tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permisere: deniq; nobiles viros non incusatos, ex medio raptos foro, primum vinculis cruciarunt: deinde non voce neq; precc eorum mórati, neci tradiderũt. Licet autem vobis non belli lege ingressis, horum videre argumentum, quæ dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in veste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem vlulatus & fletus. nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc insaniæ prorupere, vt latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis est, sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Denique hoc sibi & ad excursus & ad perfugium elegerunt, isque fiscus illis est eorum quæ in nos compãrantur: & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur,

An. mũdi 4032. à Christ. nã. 70.

Depulsio commenti Zelotarũ de opprimenda libertate & ciuitate prodenda.

Pax mortis præstat, interu tamen paribus.

Iesus Ida mæi vt in ciuitate contra Zelotas auxilium ferant hortatur.

Zelotæ tẽplum ad excursus & ad perfugiũ elegerunt.

per

An. mundi 4012. à Christ. nat. 70.

per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos cõmitti populis, & ciuitatibus ciuitates, gentesque in sua viscera delectum habere: cum debueritis (vt dixi) quod factu esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam vitium ire, quod auxilio vos aduocare ausi sunt, quos metuere vindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquam reputare quid habebunt commodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud vos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne verbum quidem facere permiserit. Ferant igitur hanc ex vestro aduentu gratiam. Si vero nobiscum indignari neque iudicare vultis, tertium restat, vt relictis vtrisque partibus, nec nostris gladiis insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrum suspicamini Romanis collocutum, obseruare vobis itinera licet: tumque demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, & in autores eius, si conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorũ autem multitudo nequaquam animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proque armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato suorum tumultu, stans in eo loco vnde exaudiri à Pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cinctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidem fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati. Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaque iubeant pro libertate arma proiicere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri velint: & alios accusando, quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem, denique vrbem omnibus alienigenis religionis causa parentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra vos festinabamus, & ad gerendum cum gentibus bellum: qui ob hoc adesse properauimus, vt vos seruaremus liberos. Nempe taliter vos etiam hi quos obsidetis læsere, tamque verisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reipub. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul vniuersis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenque potentiæ aliis, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem vestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namque ipsi nos à patriis sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à vobis inceperint, summaque proditionis membra præciderint? Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium Dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamque foris irruentes, quam intus insidiantes, hostes pariter vlciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Iesus Idumæos de discordiis iudicare rogat.

Iesu ad Idumæos orationis finis.

Simonis Idumæorum ducis ad Iesu orationem responsio.

Idumæi, quod Hierosolymitani clauserint illis ciuitatem agre ferunt.

Idumæorum Pontifices & ciues probra.

CAP.

CAP. VII.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta.

An. mundi 4032. ante nat. Chri. 70.

HIs dictis, Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autem tristis recessit, cùm nec Idumæos quicquam sentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & spiritus quiescebat, indignè ferentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: & quòd Zelotarum vires esse firmas credidissent, erubescentium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse viderent, vt iam venisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi, pœnitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum est statuere. Infinita enim hyems nocte illa venit, ventiq; violenti cum imbribus orti sunt, & crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concussæq; terræ vasti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi statum esse turbatum, neq; paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci Deum militiæ causa, existimantibus: neq; se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Ananum autem eiusq; socijs, etiam sine prælio vicisse: Deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed profectò falsi erant interpretes futurorum, & quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verùm Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem se fouebant, scutisq; contecti protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur: collectiq; deliberabant, si quam reperire subsidij machinam illis possent. Horum autē ardentioribus videbatur, vi armorum custodes inuadere: atq; in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire, nam & custodes ex improuiso, & quod plures inermes ac bellii expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter coliqi posse: quoniam domi quisq; propter hyemem contineretur. quin etti periculum aliquod interueneret, quiduis subire satius, quàm negligere tot copijs sui causa turpiter perituras. at qui prudentiores erant, vim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum videbant propter Idumæos diligentius custodiri: & vbique adesse Ananum, omnibusq; horis inuisere custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat illa verò, non sua desidia requieuerat, sed vt & ipse & custodum manus fatidice interirent. Namque iam nocte prouecta, & glisceente hyeme, custodes in portico dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, vt ferris templo sacratis portarum vectes secarent. affuit autem illis, re exauditetur crepitus, ventorum sonus, & crebra tonitrua: fanoq; egressi, ad murum clanculo veniunt, sectamque portam, quæ versus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primum Ananum conati aliquid suspicati, vnusquisque dextram ad gladium, quasi repugnaturi applicant maturè: deinde his qui ad se venerant agnitis, intro ibant. Qui quidem, si tunc manus vertere in ciuitatem voluissent, nihil obstabat, quo minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verùm Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne despicerent malis obsessos quorum gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. capris cum custodibus, facilioremque illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumæis visum est: iamque in templum per ciuitatem subibant, cum sublati Zelotæ aduen-

Idumæi prope murū tabernacula ponunt.

Instat hyems.

Zelotæ cædes inuadere, atq; in ciuitate impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire conantur.

Custodes in porticu dispositos opprimit somnus.

Idumæi Zelotis in templo assistentes opprimunt.

An. mun. 4032. à na. Chri. 70.

tum eorum præstolarentur. Deniq; his ingressis, etiam ipsi confecter ex interiori fano progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis, quos somnus oppresserat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repugnandum nõ sine stupore properabant. Ac primũ quidẽ Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superaturi numero confidebant: vbi vero foris alios circumfundi viderent, Idumæos irrupisse sentiere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animisque depositis in quæstibus erant. Pauci verò inuenũ fortiter communiti, occurrendo Idumæis aliquandiu segniorem multitudinẽ protegebant: alii cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illorũ autẽ auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoq; irrita voce ferentes, cum fletibus reportabãt plurimusq; mulierum vlulatus suscitabatur, si quando custodum quisquem in periculum aliquod incidisset. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq; horribiles tempestas faciebat omnium voces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudelissimi ad cædes erant, & hyeme grauiter afflictabantur, propterea; his qui se excluserant vt inimicis vtebantur, tam supplicantibus quam repugnantib. infensi. Multos enim cognationẽ referentes, vtq; commune patrium reuerenter orãtes, gladijs transfigebant. Nullus autẽ fugiendi locus, neq; spes salutis erat. Cum ouisq; autẽ circa se, magis quam vt opprimi timebatur, cùm recedendi spatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autẽ quid agerent, in ciuitate se præcipitabant: mirum (vt mihi videtur) eo quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec templum exterius sanguine redundauit. Octo autẽ millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira satiata est: sed versis in ciuitatem furibus, omnes domos diripiebãt: quemq; fortiter inuenissent, mortificabant. Et cæteræ quidem multitudinis cædem superuacuam esse ducebant: pontifices autẽ peruestigabant, & in illos plerisq; ferebantur, statimq; complicientes obtruncabant: stantesq; super eorum cadauera, 30

Immanitas Idumæorũ & Zelotarũ in Hierosolymitanos.

Ananum & Iesum Pontificem obtruncant.

nunc Anano populi beneuolentiã, nũc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autẽ impietatis progressi sunt, vt etiã insepultos eos abjecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit, vt etiam iudicio crucifixos, ad Occasum solis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortẽ dixero excidii ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos, Remq; publicam Iudæorum periisse, quo Pontificem Rectoremq; salutis suæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autẽ & alias vir laudabilis atq; iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinẽ, infimis amabat æquari. Libertatis autẽ maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autẽ propriis communes semper vtilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos nõ posse expugnari: prospiciebat, si pacifici vtiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. Vt autem breuiter dicam, cũ Anano viuo ad transactionẽ venissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ vellet. Iã vero immediates bellantesq; subegerat. Plurimũ autẽ moræ sub tali duce attulissent Romani. Hanc nactus erat Iesus, illo quidẽ cõparatione inferior, sed præstans cæteris: veputem Deũ, qui tanquã violatam ciuitatẽ perire iussurus, purgariq; sanctã vellet, consulto defensores eorum, & quæ ea charissima ducerent, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; vndiq; in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipsam puto genuisse virtutem, tantum licuisse vitijs flentem. 40

Anani excidium ciuitatis principium.

Laus Anani Pontificis.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO, LIBER QVINTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI V.

De bello Iudaico.

I. *De altera strage & reditu Idumæorum, Zelotarumq; crudelitate.*
II. *De anteſtitia deſordia Hieroſolymorum.*
III. *De Gadarenſium deditione & ſtrage.*
IIII. *De captis oppidis quibuſdam, deſcriptioq; ciuitatis Hierichuntæ.*
V. *Lacus Aſphaltites.*
VI. *Geraſe deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galba & Othone.*
VII. *De Simone Geraſeno nouæ conſpirationis principe.*
VIII. *De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.*
IX. *De Simonis geſtis contra Zelotas.*
X. *De Veſpaſiano in Imperatorem electo.*
XI. *Ægypti deſcriptio & Phari.*
XII. *Veſpaſianus Ioſephum captiuitate liberat.*
XIII. *De Vitellij morte & moribus.*
XIIII. *Titus mittitur contra Iudæos à patre.*

CAP. I.

De altera strage & reditu Idumæorum, Zelotarúmq; crudelitate.

ANno quidem & Ieſu eiuſmodi finis euenit. Poſt illos verò tam Zelotæ quàm Idumæi paſſim plebem, quaſi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabãt. Et vulgus quidẽ in quolibet loco deprehenſum neca- An. mun. 4632 à na. Chriſt. 70. *Zelotarum & Idumæorum crudelitas.*
batur: correptos autẽ nobiles & adoleſcentes, vinctos in carcerẽ concludebant, ſpe, nonnullos eorũ ſibi poſte ſociari necedilata. Verum hęc nullũ mouebãt, ſed cunctis mortem præoptauerant, dummodo re aduerſus patriã cõmunem nequiſſime conſpirarent: fæuiſſima tamen ante cædẽ verbera ſuſtinebant, exulceratiplagis atq; tormẽtis. Cumq; iã corp' nõ ſufficeret cruciatibus, tandem gladium mercebantur. Quos autem die cepiſſent, eos in cuſtodiã nocte ducebant: extractosq; inde, ſi quos mori cõtigiſſet abiiciebant, vt vinctis aliis locus eſſet. Tantus autẽ populẽ pauor occupauerat atq; formido, vt ne flere quidem palam quiſquam, ſiue ſepelire proprium funus auderet: ſed erant occultæ clauſorum etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumſpectantes gemebant. Vana namq; his qui lugebantur, etiã qui luxiſſent illicò patiebantur. Exiguã verò nocte ſublatam terram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, ſi quis fuiſſet audacior. Duodecim autem millia hoc modo nobilium periére. Illi autem iam ob cædes exoſi, nullo pudore iudicii vim & cognitionis ca villando imitabantur. Itaque cùm illuſtrium quendam Zachariam Barech filium interficere decreuiſſent (irritabantur enim quod nequiſſimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque ſolum fortunarum eius direptionem ſperarent, ſed etiam remotum iri virum *Duodecim millia nobilium perierunt.*

An. mundi 4032. à nat. Christo 70. *Zacharias à Zelotarum principibus damnatus.*

dicendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex præcepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum proditionis causa mississet. Sed neque argumentum, neque vlla probatio criminis erat. ipsi autem mississe dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebant. Zacharias autem vbi nullam spem salutis sibi relictam esse vidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, vitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus veri quidem similitudinem obiectorum desilit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem prosecutus est, multaque de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ vero obstrepentes, vix à gladijs temperabant, speciem cauillationemque iudicij sui vsque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiæ memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quam sibi assentiri eius interitum malebant. Illo vero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & vniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationē datæ sibi potestatis nō intellexerant duo vero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de absolutione sententiam certiorem: eumque statim in subiectam vallem de templo proijciunt. Iudices vero contumeliæ causa versis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, vt dilecti per ciuitatē, nunci fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam venisse pœnitebat, neq; his gesta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam secreto indicabat vniuersa: & quæcunq; hi qui eos aduocauerant sceleratè fecissent, omnia demonstrabat. arma quidem cepisse eos, quasi Romanis a pontificibus metropolis proderetur, reperisse autē nullum proditionis indicium. Illos vero qui tutari eam simularent, & belli facinora ausos & tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuisse. Versum quia semel in societatem intestinæ cædis incidissent, finem delictis adhibendum, neq; vires hominibus suggerendas morem patruum destruentib⁹. Nam etsi portas grauiter ferrent sibi atque in oppidum aditum esse præclusum, pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: & Ananum quidem peremptum, vna vero nocte populum totum pene consumptum. Quarum rerum multos quidem suorum pœnitere sentirent: eorum autem viderent, à quibus rogati essent, crudelitatem immensam: ne ipsos quidem per quos salui erant erubescentium. In oculis enim auxiliatorum pessima facinora committere, illorumque iniurias. Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neque ab his separentur. Debere igitur (quoniam de proditione quæ dicta sunt, calumniam fuisse patuisset, nullusque Romanorum impetus timeretur, aduersus ciuitatem vero inexpugnabilis esset potentia corroborata) illos domum recedere: malorumque societatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non sponte, sed decepti participes extitissent. Persuasum est Idumæis. Et primum eos qui erant in custodiis soluunt, propè ad duo millia popularium, statimque relicta ciuitate ad Simonem veniunt, de quo paulo post commemorabimus: deinde domum ex Hierosolymis abire. Euenit autem eorum discessum vtrisque pariter inopinatum videri. Nam & populus nescius pœnitudinis, paululum fiducia recreatus est, velut inimicis leuatus: & Zelotarum creuit insolentia, quasi non auxiliis caruissent, sed ijs essent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Deinq; nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis vtebantur: quæ verò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in viros fortes atq; insignes

Septuaginta Iudices pro Zacharia sententiam ferunt.

Zacharias in medio templo interficitur.

Idumæi Zelotarum scelerata facinora quidam prodit.

Idumæi domũ ex Hierosolymis abeunt.

Zelotarum post Idumæorum abitũ facinora & scelera.

cædibus

cædibus sæuiebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu virtutum, vnamque cautionem putarent, nullum optimatum superesse. Itaque occisus est cum multis aliis Gotion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusque spiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorum, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Perata quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis gestis vir strenuus comprobatus: qui etiam sæpè vociferans, & cicatrices ostendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autem prius interminati, quòd humum ei quam desiderabat concessuri nõ essent, mox etiam mortem intulêre. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis vltores imprecatus est: famemque præter bellum ac pestilentiã, & ad hæc omnia ipsorum mutuas manus: eaque vniuersa confirmauit apud impios Deus, & quod iustissimum esset effecit, vt audaciam suam quamprimum experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alii quod iamdudum aliis ciuibus restitissent interficiebantur: qui verò nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebant: Et qui omninò liberè eos non adissent, pro contemptoribus: qui verò obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: vnaque maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neque euasit quisquam, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

An. mundi 4032. à nat. Christo 70

Mors Gotionis & Nigri Peraitæ.

Nigri preces reipsa fuisse adimplet exitus declarat.

CAP. II.

De intestina discordia Hierosolymorum.

Vespasianũ Romani multos incitãt.

ROmani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant. hostium dissensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum, penes quẽ summa rei potestas erat, incitabant, diuinæ prouidentiæ dicentes auxilio in semet hostes esse conuersos: veruntamen velox esse monumentum, & Iudæos citò in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in pœnitudinem. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quàm secum quidquid esset vtile reputare. Nam si statim ciuitatem aggrederentur, ipsos causam hostibus fore concordiæ, ac vires eorum etiam nunc vigentes in se prouocaturos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his vsuros domestica seditione consumptis. Deum namque melius quàm ipsos disponere, qui sine labore Iudæos Romanis traderet, nullo que periculo exercitui victoriam condonaret. Proinde manibus propriis intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quàm cum hominibus mortem appetentibus, atque intestina rabie insanientibus confligere. Si quis autem putauerit victoriæ gloriam sine prælio fieri viliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commodè perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minus laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, vt maturè occupanda videatur victoriæ claritudo. Nec enim armis fabricandis aut maris, vel auxiliis congregandis Iudæos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quã ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue quis securitatem con-

Vespasiano hostibus domestica seditione consumptis victoriam expectat.

[illegible]nendos eſſe, qui ferret alium cum: hinc fortè gloriam clariorē,
[illegible]que manus inclinato morbi bonantibus afferendas: quidem
[illegible]ra, non plorandum, sed potius lætis celebrandum. Hæc
[illegible]ores multum exaltabant: nec ap
[illegible]cum funebrium Nasonum singulos ritus ad
[illegible]. Iam verò status obitûs. Et si quis bi qualibet ex mala de-
[illegible]ens fuit, hîc veluti Rex aut sic cuperet inuriebere, corpo-
[illegible]ris deducebatur pecuniâ ausa bat: & qui non dubat, fole prodi-
to. Iubebatur deplorari, neve ut stygiâ red nitibus loos pau
per mugulari. Mortuorum pro nonnullis vis exacerbantur innumeri,
multique alia funesta spectrum, rumore ciuitate pene plo
rabant. Nam sepultura in patria mori, vix felicitas videbatur. Ita au-
tem ad hoc usq; felicitas deuanerant, vt nec [illegible]q; per iniuria oc-
cisi humum contingerent: sed velut cum patris legibus citra natura
lem disturbare congerent, iuaque in homines inuidia deferuere quo-
que pellucere, ita tabo le putrefacta mortuos relinquebant. Sepelien-
bus, vtcunq; horum corpora, idem qui transegit, nunciebat supplici
um mortis: ita usque sepulturæ indigebat, qui hanc alteri præstitisset:
& vt breuiter dicam, nulla tam bona, quam misericordia, petiere: in illis
cladibus mentis affectio. Iuque mutabantur nouis, quæ tolerauda vidi-
lent, a viuis in mortuos, mortuis in vivos iucunda transferentes. Mo-
dum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti sequicin bea-
tiores videbantur: & quicquam in custodiæ comparatione fuit cruciatus,
insepultos quoque fortunatissimos demonstrabant. Omne quidem ab
illis humanum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarum-
que ei fides tanquam vulgaribus fabulis habebant. Cum verò multa
contemplilem de virtute ac vitus statuta maiorum, etiam quæ de patria
olim prædicta erant, vera esse exitu probauere. Verùm eum quidam
lenno ferebatur, tunc demum cautionem capiam in, sancta quoque hu
mus exuenda esse legibus, cum subito tumulet exorta, famuique bel
propriæ manus sibi violarent. Quibus delictis, nihil de eorum iudi du-
bitantes, mirabile fi prædicabant.

CAP. III.

De Iudæis, quos ad [illegible] pertrahit.

At Iosephus in tanto [illegible]rum discrimine, prudentiæ ancipiti, per cum similibus
honorem habere decretis cum malebat, per aliquot hos nequicres
adiungens, ab communi electione separabatur: imperantem malorum de-
cretis non obedendo, quo magis impedirentur, quod totius domus
caperet, non letali [illegible] expectandum nonnulli metu, alii gratia mi-
nus esse autorati. Ne atque callacia persuadere quæ vellet, multo ver
propterea quod ad tantum ei ducebant, priorum delictorum causas vul
potius affimbi quam omnibus. Adhæc quia manu strenuus erat, & bo
nus consilio, hi lites non paucas habebat, eti magna pars eum contu
lia factionis reliquerat, apud quos etiam huc nonni valebat, grauc pu-
tantes, ut paulatim pari incumberent. Plus autem metus eos, ne lob
vnias potestate vincerent, exagitabat. Nec enim facile sperabant cum, si
semel dominatui, deici posse. occasionemque in se habituram time
bant, quod in principio restitissent. Prouide quisque bello potius quid-
vis pati decreuerat, quam iporte seruitas manci pri loco perire. Hinc
igitur [illegible]ditio auditur, & Iosaues in contraria dissentientibus patte re-
gnabat. Sed inter ipsos quidem mutua omnia erant custodibus inhu-

[illegible]

aut parum agebatur, si quando armis proximi lacessebant. In populum verò vel maxime contentionem susceperant, & quis maiorem prædam caperet, vtrinque certabant. Cùm tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est belli, dominationis, itemque seditionis, eorum comparatione bellum populatibus mediocrius videbatur. Denique relictis sedibus patriis ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequebantur. Quantum verò præterea malum commetum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat validissimum, reponendis opibus & armamenta belli, tutandisque corporibus ab antiquis Regibus additum, quod Massada dicebatur: id occupauerant qui vocantur sicarii, quos à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cùm Romanam exercitum otiosum esse viderent, apud Hierosolymam verò Iudæos dominationeatque discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Ægyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deuenerunt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: vbi pugna quidem Iudæos antè præuentos atque dispersos, quam arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere. Eos verò qui in fuga defecerunt, mulieres videlicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt. Ædibusque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt, & illi quidem omnes circum castellum vicos, totamque regionem populabantur, non paruo vndique perditorum ad eos numero in dies singulos confluente: simul autem concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac velut in corpore, si quando principale membrum tumor afficit, omnia pariter ægrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atque discordiam, etiam qui foris erant nequissimi prædarum inuenere licentiam. Singuli verò vicis propriis dilaceratis, deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures verò quàm latrocinalis conspiratio, in templa & oppida ferebantur. Et sequebatur quidem, vt in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent. Verum præueniebatur vltio, cùm mox latrones à præda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabantur. Nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, & cuin quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum & opem ferre ciuitati, & reliquum populi reliquias hortarentur. Multos enim, quod bene Romanis vellent, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstites. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos velut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem vera vt ciuitatem obsidione liberaret: spe autem antè reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cùm igitur venisset in Gadara, transfugiæ regionis metropolim validissimam, mensis Martii quarta die ciuitatem ingreditur. Iam enim optimates, ignorantibus seditiosis, legatos ad eum de traditione miserant, tam pacis desiderio quàm suis patrimoniis metuentes. Multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod & intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse videbant à ciuitate Romanos. Si verò fugere decreuissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxiis pœna repetita, non honestum sibi putabant. Itaque

An. mun. 4032. à Chr. 70.

Trium malorum ingẽtium tempestas Hierosolymis.

De sicariis qui Massadam castellũ occupauerant.

Transfugæ Vespasianũ & opẽ ferre ciuitati, & reliquum populi reliquias hortantur.

An. mundi 4032. à Christo ann. 70.

Doleſum comprehenſum (nam q; is non dignitate ſolum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, ſed etiam legationis author erat) interficiunt: mimiq; iracundia mortuo verbera tot, extra ciuitatem dimiſſi ſunt. Iam vero propius accedente Romano exercitu, Gadarenſium populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei de eo accepit: equitumque & peditum præſidia contra fugitiuorum excurſus. muros enim priusquam id Romani peterent ipſi deſtruxerant: vt eo tibi fides eſſet, quod pacem diligerent, ſi bellum gerere ne velle ex quidem poſſe viderentur. Veſpaſianus autem miſſo Placido cum equitibus ac tribus millibus peditum adiutores eos qui ex Gadaris fugerant, ipſe cum cæteris militum copiis Cæſaream regreditur. At fugitiui poſtquam equites repente a tergo inſequentes videre, priusquam inimicus venirent, in vicum quendam, cui nomen eſt Bethenabris, ſe recepere. vbi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hiſq; parum armatis bus paſſim vi armatis, temere contra Placidum eiusq; milites proſiliũt. Illi autem primo quidem impetu paululum receſſerunt ea ſimulate, vt eos a muro longius prouocarent, deinde loco opportuno circundatos, telis agere dominus ſtatuebant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præcedebantur Iudæi, qui vero manus conferuiſſent, a peditib. trucidabantur, a his plus audacię demonſtrantes. Condenſos enim aggrediendo Romanos, armis non ſecus ac muro ſeptos, ipſi quidem telis aditum non inueniebant, neq; ſufficiebant aciem rumpere illorum autem transfigebantur telis, & immaniſſimis ferris ſimiles ruebant vltro in ferrum, & ſternebantur, alii gladiis ora percuſſi, alii ab equitibus diſſipati: quoniam cura erat Placido, curſum eorum a vico intercludere, aſſidueq; præterequitans ea parte, cedentesq; reflectens, vna etiam libratis ſagittarum ictibus vtebatur: hiſq; proximos interficiebat, metu vero longe fugientes auertebat, donec elapſi qui fortiores erant ad murum effugere. Eius autẽ cuſtodes quid agerent neſciebant. Nec enim excludi Gadarenſes ſuorũ cauſa patiebantur, & ſi eos recepiſſent vna cũ his ſe perituros videbant. quod etiam contigit. Illis enim compulſis ad murum, pene cum his Romanorum equites irrupere. Portis autẽ ante præcluſis, amoto milite Placidus ad Veſperam vſq; acerrime oppugnato muro pariter ac vico potitus eſt: ibique tunc vulgus quidem ineris occidebatur, fortiores vero fugam petebant. domus vero a militibus diripiebantur, & vicus igni traditus eſt. Qui vero inde euaſerant, totam ſecum illam regionem ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorũ exercitum aduentare dicendo, metu omnes vndiq; commouerunt. Plurimo autem numero aucti, in Hierichuntа ſeceſſerunt. Hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat, quod eſſet valida & populoſa. Placidus vero equitibus, rebusq; ante proſpere geſtis fretus, eos inſequebatur, & vſq; ad Iordanem quidẽ ſemper quos occupabat, mortidabat. omnem vero ad flumẽ coactam multitudinẽ, fluminis impetu prohibitam, quod auctum imbribus vadum tranſire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq; neceſſitas eos ad pugnam compulit, quod fugæ locum non haberent: prætentiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incurſus excipiebant, à quib. multi perculſi, in fluuiũ ceciderũt. Nam qui manib eorũ cæſi ſunt, tredecim millia fuerunt. Alii cum vim ſuſtinere non poſſent, in Iordanẽ ſponte deſilierunt. Erat autẽ numerus infinitus: & præterea capta ſunt circiter duo millia virorũ ac ducenti, cum præda maxima ouium & aſinorum, itemq; camelorum & boum. Iudæis quidẽ hoc vulnus infinitum quamuis par ſuperioribus, maius tamen ſeipſo viſum eſt: non ſolum quod eam totam regionem qua fugerant, cædes repleuerant, ſed etiam quod referrus mortuis Iordanis permutũ erat. & Aſphaltites quo-

que lacus

Gadarenſiũ populus Veſpaſianum cum acclamationibus in ciuitatem recipit.

Placidum fugitiui inſequuntur.

Placidus Bethenabrim expugnat & igni tradit.

Placidi de fugitiua ibidem victoria.

que lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta sunt. Placidus autem secunda fortuna vsus, in vicos proximos & municipia contendit, captisque Abila, & Iuliade, & Bethennabri, omnibusque ad lacum Asphaltiten vsque idoneos ex transfugis vbique collocat. deinde milite scaphis impositio, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluvium quidem tota regio Romanis cessit, & vbique omnia vsque ad Machetunta deuicta sunt.

An. mundi 4032. à Christo nato 70. Placidus in Iudæa secundi fortuna vtitur.

CAP. IIII.

De captis oppidis quibusdam, descriptio, ciuitatis Hierichuntæ.

HÆc autem dum aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quod vindex vnà cum optimatibus indigenarum à Nerone defeciſſet, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum verò ad impetum belli quæ nunciata sunt inciterunt, iam tunc futura bella ciuilia totusque imperii pericula prospicientem: cùm si partes Orientis ante pacasset, minus Italiæ metuendum existimaret. Obstante autem hyeme, per subactos interim vicos atque oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militum copiis quas Cæsaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate composita, tertia die vastando, inflammando, omnemq; subvertendo circum Thamnâ toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cum sese vtraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Amaunta peruenit: occupatoque ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat. Quintq; in his relicta legione cum cætera manu Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & vicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis munuit. Captis autem duobus vicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quam decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit exactaq; inde cætera multitudine, non paruam militum suorum partem ibi constituit, qui omnia montana loca incursando vastabant. Ipse autem cum reliquo exercitu in Iamniam rediit: vnde per Samaritidem, ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, secundo Iunii mensis die in Coream descendit: ibique positis castris, postridie in Hierichunta peruenit: in qua vnus è rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militē iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorum aduentum in aduersa: Hierosolymis montanam regionem diffugerat: non pauci autem qui remansère perimuntur. Desolatam verò offendebat ciuitatem, cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis immineat, igemq; longissimus à septentrionali enim regione vsq; ad Scytopolitanos agros à meridiana verò vsq; ad terram Sodomiticam & Asphaltitis lacus terminos extenditur. Totus autem asper est, & quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanem mons alius, incipiens à Iuliade ac septentrionali regione, prolixus autem in meridiem vsq; ad Bacra, quæ Petram disterminat Arabiæ ciuitatem. In hoc est etiam ferreus mõs appellatus, ad Moabitidem vsque longus. Inter duos autem montes regio, quæ magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Asphaltitem vsque patens, habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem, latitudinem verò centum & viginti, mediusq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Asphaltites & Tyberiensis natura contrarii. Namque alter salsus ac sterilis est, Tiberiensis vulgò dulcis & fœcundus, æstatisque tempore illa planicies ardore solis incenditur, & vltro sopprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Iordanem. Vnde euenit, vt palmæ quę in ripis sunt magis floreant, & fertiliores sint.

Vespasianus vniuersam Iudæam perscrutatur.

Vespasianus in Hierichontem peruenit.

Situs Hierichuntæ.

Magnus campus.

Duo lacus, Asphaltites & Tiberiensis.

Ann. mun. 4032 à na. Christo.

minus autem, quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam vero Hiericho largissimus fons est, rigandisque aruis vberrimus, iuxta veterem scaturiens ciuitatem: quam Iesus Nave filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello possederat. Hunc fontem aliquando ferunt non solum terræ atque lignorum fructus, sed etiam fœminarum partum obrundere solitum, cunctaque pariter morbo ac peste corrumpere. Postea verò mansuefactum, contraque salubertimum ac feracissimum effectum ab Helisæo quondam Prophetâ, qui Helix notus fuerat atque successerat. Receptus enim hospitio ab Hierichuntis habitatoribus, quod humaniores eos expertus erat, ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusque ad fontem, lagenam ficti lem salis plenam in profluentem aquam misit. Iuxtà deinde ad cœlum dexteram tendens, fontique immergens blanda libamina, ipsum quidem precabatur vt fluenta lenire t, ac dulciores aquarum venas aperiret: Deum vero vt fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: tamque vbertatem fructuum quàm successionem prolis daret indigenis, nec ea genitrix filiorum aqua deficeret, quoad iusti manerent. Ad has preces ex disciplina manibus quoque multa operatus, fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fœcunditatis author est effectus. Denique rigationis eius tanta potentia est, vt si attigerit modo terram, sapidior sit, aquis diu perseuerantibus. Vnde eo quæ largius abundant, exiguum emolumentum habent: quæ verò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm cæteri fontes spacium rigat. Et septuagin ta quidem stadiis longam, viginti autem latam planiciem permeat. Optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumque irriguarum genera tam sapore, quam nominibus varia: quarum pinguissimæ calcibus pressæ, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius: quanquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium charissimus est fructus ibi nascentium: itemque cyprum & myrobalanum gignit: vt qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, vbi & larga & optima generantur quæ sunt charissima. Sed nec in aliis ei fructibus, aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod fatum est reddidit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis læta, & aeris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, viresque suggerat æstiuo tempore: quo sic peruста est illa regio, vt nihil facile procedat ac pullulet: aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigescit, naturamque contrariam aëri sumit. Hyeme vero contepescit, eaque mersis mitissima efficitur. Tanta est autem cœli temperies, vt quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigeæ vestiantur. Distat autem ab Hierosolymis CL. stadiis, & ab Iordane stadiis sexaginta: totumque habet a Hierosolymis spatium desertum atque saxosum: ad Iordanem vero & lacum Asphaltitem, licet humilius, æque tamen inculturn ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sic fortunatissima, satis dictum est.

Am. mun. 4032 à na. Christo. Ad Hiericho fons largissimus.

Mira vis ab Helisæo facta.

Paradisi circa Hierichuntem optimi.

Fertilitatis circa Hierichuntem causa.

Aer temperatus & salubris.

CAP. V.

Lacus Asphaltites.

De lacu & Bitumine.

COmmemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim salsus quidem & sterilis est: mimia vero leuitate, etiam quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. Demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Denique Vespasianus,

qui eius visendi causa illuc venerat, iussit quosdam natandi inscios, vinctis post terga manibus, in altum proiici: & euenit omnibus, tanquam vi spiritus sursum repulsos desuper fluitare. Adhæc mirabilis est eius loci mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem vertit, & solis radiis variata resplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super vndam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitatæ accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata sarcina, pendet à cumulo, donec mulieris atque vrina soluatur. Est autem vtile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remediis admiscetur. Longitudo lacus est quingentorum & octogintà stadiorum, qui ad Zoara vsque Arabiæ tenditur. Latitudo autem centum quinquaginta stadiis patet. Huic Sodomitica terra vicina est: olim quidem tam fructibus, quàm diuitiis ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, vt quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium vero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fructum habere ex facie.

An. mun. 4032. à na. Christ 70. Miracula Asphaltitis proprietas.

Sodomitica terra Asphaltitis vicina est.

Tertullian. apologet. ca. 39.

CAP. VI.

Gerasa deuastatio, simul de Neronis morte, Galba & Othone.

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi vndique cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, vtrobique auxiliarium pariter ac Romanorum præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium, equitatus ei parte multisque equitibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petiit. Erat autem fuga potentium, & interitus infirmorum: quodque occupatum fuisset, flammis debatur: omnibusque tam montanis locis quàm tota planicie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos vero qui etiam tunc à Romanis dissidebant, vndique ciuitate vallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Cæsaream reuerso, & cum omnibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperasset: de quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium nequissimis hominibus Nymphidio & Tigillino, & indignissimis libertorum permissa Republica: quodque horum captus insidiis, ab omnibus suis senatoribus destitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibique semet occiderit: & quod multo post tempore, qui eum deposuerant pœnas dederint: belumque per Galliam quo pacto desierit: & quod Galba creatus Imperator, Romam redierit ab Hispania: & quemadmodum inculsatus a militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, & Otho declaratus sit Imperator, militesque suos contra Vitellii duxerit exercitum: necnon & Vitellii turbas, & circum Capitolium pugnam: & quemadmodum Antonius primus & Mutianus Vitellium interfecerint, & Germanorum agmina bellumque ciuile sedauerint: Hæc omnia recte saluatarus, comperiens quod a multis Græcorum itemque Romanorum ea

Gerasam L. Annius capit.

Vespasiano nunciatur Nero peremptus.

Galba.

Otho.

Vitellius.

Am. mundi 4032. à nato Christo 70.

cuncta copiosè perscripta sunt. Ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summatim singula designaui. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam vergeret imperium post Neronem. Deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil conati decreuerat, priusquam ille cuoque ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum & salutatum simul, & vt de Iudæis mandata acciperet. Ob easdem causas & Rex Agrippa nauigauit ad Galbam. Sed dum Achaiam, quòd hyems erat, longis nauibus præuehuntur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium, ac tres menses Rempublicam gubernauit. Agrippa verò nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus verò diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam navigat, & maturè inde Cæsaream venit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudæorum militiam negligebant. Patriæ quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum arbitrabantur.

Vespasianus expeditionẽ in Hierosolymã differt

Am. mundi 4033. à nato Christ. 71.

Galba interficitur ac Otho imperiũ suscipit.

CAP. VII.

De Simone Gerasceno nouæ conspirationis principe.

Simon Gerasenus ad latrones peruenit.

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Gioræ filius, patria Gerasenus, ætate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iampridem ciuitas possidebatur, viribus autem corporis, audaciaque præstantior. Ob quam ex Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano Pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occuparant. Is autem primo quidem ita suspectus erat, vt eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes. Rursus autem propter necessitudinem morum, fidelis esse videbatur. Nam & ductor erat prædatum exeuntibus, & cum ipsis territorium Massadæ populabatur. Nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat, dominandi enim cupidus, magnorumque appetens, quia mortem Anani comperit, in montana loca discessit: ac voce præconum seruis libertate promissa itemq; liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iamque validis confiatis copiis, montanos vicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus sociis, audebat etiam in humiliora loca descendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium vis eius & prosperè gesta sollicitabant. Nec iam seruorum tantum siue latronum exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam Regi, parebat obsequium. Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem vsque Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas verò paratas inuenit, atque his conditorum præde receptaculis vtebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multæque cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copiis & apparatu præluderet. Vnde insidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra se creseeret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum viginti millibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes mature ex agris viginti quinque fere millibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem, qui sua seruarent domi relictis, propter sicariorum qui Massadæ versabantur incursus: Simonem in finibus præ-

Pugna Simonis & Zelotarum.

stola-

ſtolabantur: vbi eo ſtictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque victor neque victus abſceſſit. Et ipſe quidem in Nain vicum, Idumæi vero domum regreſſi ſunt. Non multo autem poſt, Simon cum maioribus copiis eorum fines petebat: caſtrisque in quodam vico cui nomen eſt Thecue poſitis, ad cuſtodes Heredii, quod non longè aberat, de ſociis eius Eleazarum miſit, vt caſtellum ſibi traderent perſuaſurum: quem quidem ſine mora ſuſcepêre cuſtodes, cauſæ neſcii, cur veniſſet. Mox autem de traditione prolocutum, ſtrictis gladiis perſequebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in ſubiectam vallem ſe proiecit. Et ille quidem hoc modo ſtatim moritur. Idumæis autem viret Simonis formidantibus placuit, priuſquam bello congrederentur explorare hoſtium copias. Ad hoc autem ſe miniſtrum obtulit parato animo Iacobus, vnus è rectoribus, cogitans proditionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonem venit: primumq; ſe patriam ſuam traditurum eſſe paciſcitur, accepta fide, quod ſemper ei chariſſimus foret. Mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur, Ob quas res humaniſſimè apud Simonem cœnatus, ampliſſimisque promiſſis animatus, vbi ad ſuos rediit, primò Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur eſſe maiorem. Deinde rectoribus etiam paulatimque multitudine vniuerſa perterritis, vt Simonem reciperent ſuadebat, eique ſine pugna rerum omnium permitterent principatum. Simul autem hoc agens, & Simonem ipſum per nuncios euocabat, diſiecturum ſe pollicitus Idumæos, quod & præſtitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inſcendit, & cum ſociis corruptionis effugit: pauor autem occupat vniuerſam multitudinem, ac priuſquam ad manus venirent, domum quiſque ſuam ſoluti ordine receſſerunt. Simon verò præter opinionem ſine ſanguine Idumæam introiuit: primumque aggreſſus ex improuiſo Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus eſt, multosque fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verumetiam Ægypti Memphi antiquiorem. Denique duo millia & trecenti eius connumerantur anni. Hoc autem narrant Abraham quoq; prognati Iudæorum fuiſſe domicilium, poſteaquam Meſopotamiæ ſedes reliquit: eiuſque poſteros hinc ad Ægyptum eſſe profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem ſexto ab oppido ſtadio arbor maxima Terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vſque durare. Hinc totam Simon peruaſit Idumæam, non modo vicos eius & ciuitates depopulando, ſed excidendo etiam territoria. Nam præter armatos XL. cum millia ſequebantur, vt his ne victui quidem neceſſaria ſatis eſſent. Ad has autem neceſſitates accedebat eius crudelitas & inſuper iracundia, quo magis vaſtari contigit Idumæam. Et quemadmodum poſt locuſtas ſylua cerni ſolet frondibus ſpoliata, ſic etiam quà Simonis tranſiſſet exercitus, à tergo ſolitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum eſſet conterendo calcibus, aut de paſcendo delebant: perque terram cultam iter agendo, faciebant eam ſterili duriorem, prorſus vt ne ſignum quidem vaſtatis relinqueretur, quod aliquando fuiſſent. Hæc omnia rurſus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello confligere pertimuêre: inſidiis vero per itinera collocatis, vxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obſequio plurimos. Deinde tanquam Simonem ipſum cepiſſent, in ciuitatem exultantes redeunt. Continuo namque ſperabant, armis eum depoſitis pro vxore ſibi ſupplicaturum. Illum autem non miſericordia, ſed ira coniugis raptæ perua-

An. mun. 4033. à na. Chriſt. 71.

Eleazarus Simonis ſocius in vallem ſe proiicit & ſtatim moritur.

Iacobus Idumæus patriæ proditor.

Simon præter opinionẽ ſine ſanguine Idumæam intrat.

Chebron antiquiſſima ciuitas Abrahami domicilium fuit.

Terebinthus arbor ab initio mundi creati nunc vſq; durat.

Simon depopulando totam Idumæam peruadit.

Zelotæ Simonis vxorẽ rapiunt.

An. mun. 4033 à na. Christ. 71. *Immanitas & crudelitas Simonis.*

ferat. Cumque ad muros Hierololymorum veniſſet, vt ferinlacia quæ percuſſores prendere nequiſſet, ita in quos repetiſſet, effundebat ſaniã. Denique oletum ſarmentorumque cauſa progreſſos è porta, inberbes pariter ac ſeniores correptos verberabat ad necem: vt animi indignatione id ſolum abeſſe videretur, quod non etiam veſceretur corporib. mortuorum. Multis autem abſciſſis manibus dimittebat in ciuitatẽ, vt perterreſaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hiſq; mandabat vt dicerent iurare Simonem per Deũ qui cuncta regeret, quod ſi eum redderent ſibi coniugem ſuam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate eſſent ſimiliter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus diſcerneret noxios: donec his eius mandatis, non modo populus, ſed etiam Zelotæ metu perculſi, remiſiſſent ei mulierem. Atque ita delimitus, paulũper ab aſſidua cæde requieuit.

Simoni Zelotæ mulierem remittunt.

CAP. VIII.

De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.

Seditio per totum Romanum imperium.

NON ſolum autem per Iudæam erat ſeditio bellumque ciuile verũm etiam per Italiam. In medio namque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho Imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Galliæ Cisalpinæ prælio cum Valente & Cæcinna Vitellii ducibus, primo die Otho ſuperauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduerſæ partis audita victoria, Otho apud Brixellum ſeipſe occidit, poſtquam biduum treſque menſes imperium tenuit. Acceſſerunt autem Vitellii ducibus Othonis milites, & ipſe iam Vitellius Romam cũ exercitu veniebat: dum interea Veſpaſianus quinto die Iunii menſis Cæſarea profectus, eas quas nondum ſubegerat Iudææ partes petiuit: & in montana regione, quo primum aſcendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam ſubegit: deinde poſt has Bethel & Ephrem municipia: ibique præſidiis collocatis, vſque Hierololymam equitabat. Multos vero tunc deprehenſos necabat, multosque capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, ſuperiorem quæ dicitur vaſtabat, Idumæam, & Caphetram quidem caſtellum ex itinere captum incendit. Alterum vero quod Caphartin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro latis vndique cinctum. Diutius autem ibi ſe moraturum ipetantibus, oppidani ſub tempus apertæ, & ſupplices ei ſe tradidére. Quibus ſubiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquiſſimam tendit, ſitam (vt dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierololymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum pueris interemit: oppidum vero ipſum exurit. Omniumque item captus, præter caſtella Herodium & Maſſadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, ſola iam Hierololyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda reſtabat.

Caphartini ſupplices ſe Cerealis tradunt.

Chebron urbem antiquiſſimam Cerealis exurit.

CAP. IX.

De Simonis geſtis contra Zelotas.

SIMON autem vbi vxorem ſuam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumæas tendit perſequendas: & vndique circumacta natione, Hieroſolymam compulit plurosque fugere, cum ipſe quoque ad eam ſequeretur. Deinde tanto eius obſeſſo, ſi quem operationum ex agris adeuntem multitudinem cepiſſet, interficiebat. Erat que populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ vtriſq; ſæuiores: erat etiam Galilæi nouis inuen-

tis &

tis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ibi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam sibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ desiderarent vt facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumque locupletum perscrutatio. Cædes autem virorum & fœminarum iniuriæ pro ludo habebantur: prædamque cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post latietatem muliebri libidine calefiebant: comptiq; crines, ac fœminarum veste induti, lotique vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoque mulierum imitabantur: & obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari versabantur, ciuitatemque totam impuris facinoribus profanabant. Efferminantes autem vultum, dextras ad eædem promptas habebant: delicatoque incessu enervati, subita incursione bellatores fiebant: & de paludamentis versicoloribus eductis gladiis, cæsu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cædibus Simon: quique interfinum euasisset tyrannum, ab eo qui prope erat occidebatur. Omnis autem fugæ via transire cupientibus ad Romanos abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebant: separatique ab aliis, aduersum tyrannum tam linore potentiæ quàm crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congressi, multos Zelotarum permunt, cæterosque in aulam regiam compellunt, quam Grapte ædificauerat. Hæc autem fuerat cognata Izatæ Regis Adiabenorum. Vbi vero irrupêre Idumæi, atque inde Zelotis in fanum pulsis, Ioannis pecunias prædabantur. In aula enim supra dicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregari cœpt: eosque Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus posset, quam confidentia, ne de templo nocte subreperent, seque pariter occiderent, atque oppidum conflagrarent. Itaque collecti cum Pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto Deus lententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam vt Ioannem deiicerent, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missoque Matthia Pontifice, rogant Simonem vt ad se introiret, quem sæpè timuerant. Cum his autem precatores essent, etiam qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisque suæ desiderio & fortunarum. Ille autem minus superbè se dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cùm salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. Vbi vero cum suis copiis introiit, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos contra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autè cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum sociis diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autem in porticibus, perque propugnacula stantes impetum propulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi saucii referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superioris erant, eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus pollerent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, vt ex alto videlicet missilia torquerent: vnam ad Orientalem angulum, ad Septentrionalem alteram, super xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorè. Quarta verò turris supra verticem Pastophoriorum condita erat: vbi mos est vnum de sacerdotibus astantem post meridiem, quod septimus

An. mun. 4033. à na. Christ. 71.

Zelotæ ciuitatem totam impuris facinoribus profanant... Omnis fugæ via abscissa.

Dissidium Zelotarum & Idumæorum.

Pugna Zelotarum in templo cum Idumæis & populo.

Simon magno clamore ciuitatem intrat.

Simon templum in quo Zelotæ erant aggreditur.

quisq;

An. mun. 4033 ante Christ. 71

quisque dies iaci peteret, tuba significare: rursusque vesperi, quod desineret, nunc ferias populo, nunc vt opus faciat, denunciantem. Per turres aũrem dispoluerunt balistas saxorumque tormenta, & sagittarios & fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum suorum plerique molliscerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius, multos pugnantium pertimebant.

CAP. X.

De Vespasiano in Imperatorem electo.

Sacerdotum officiũ, quod septimus quisq; dies inciperet tuba significare.

Vitellius totam vrbem Romam pro castris habebat.

Vespasianus imperium pati, sicut bene imperare nouerat.

Rectores apud eum militum conueniunt de mutatione tractant.

Vespasiani pudicitia & modestia.

Causa impulsiue eligendi Vespasianum Imperatorem.

Milites Vespasianum Imperatorẽ appellant.

10 PEr idem tempus Romanos quoque sæuiora mala circumueniunt, adierat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spacia non caperent, totem vrbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis inlue is, & auri argentique stupore perfusi, vix cupidinem continebant, adeo vt in rapinas se conuerterent, & eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem, postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audit Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignatur eum, qui velut desertum inuasisset imperium. Dolore autem iacuius cruciatum ferre non poterat, neque aliis vacare bellis cum patria vastaretur. Verumtamen quantum ira impellebatur ad vlciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, præsertim hyemis tempore ipse transiret: plusque iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, incusabant Romæ constitutos milites, & in deliciis agentes, qui ne famam quidem belli sustinerent, quibus libuerit decernere Principatum, & spe quæsitus Imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galeis senescentes, aliis condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint, quam iustiorem, vel quando reterrent erga se benevolentiæ gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui eum declarassent ipsi præstarent. Non enim se minora pertulisse bella, quam qui ex Germania venissent: neque illis qui Tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. Non enim senatum populumue Romanum, Vitellii libidines pro Vespasiani pudicitia perpessuros, nec pro bono Imperatore crudelissimum Tyrannum, aut filium pro patre optaturos Principem. Maximum enim pacis tutamen esse, veram in Imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adolescentiæ viribus, Titum. Ex amborum enim ætate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperii vires, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: sed etiam totum Orientem partemque Europæ extra Vitellii timorem constitutam, atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri vero etiam vrbis esset commissa præfectura: quæ pars ad imperii principia non parum valeret. Postremo si pli cessarent, senatum fortasse declaraturum eũ principem, quem conseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per

cuneos milites loquebantur. Deinde se adhortati inuicem, Vespasianum Imperatorem appellant: eumque vt in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam vero imperare volebat, dignum quidem se factis existimãs, priuatæ autem vitæ securitatem, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cũ gladiis, mortem ei minabantur, nisi viuere vellet, vt dignus esset. Diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium, postremo cum his, qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit. An. mun. 4033. à na. Christ. 71.

CAP. XI.

Ægypti descriptio & Phari.

MVtiano autem cæterisque rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, & exercitu alio vociferante, vt se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: sciens Ægyptum plurimam esse partem imperii, propter frumentariam functionem: eaque si potius esset, vi quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat, sed enim perpessurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu, marique importuosa est, & ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie vero limitem qui Syenem ab Æthiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas, itemque ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem vsq; diffusum. Septentrionale vero munimentum habet terram vsque ad Syriam. Et quod dicitur Ægyptium pelagus, totum portubus caret. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium vero & Syenem, per duo millia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum triũ millium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinem oppidum vsque nauibus ascenditur. Namque vlterius progredi, vt supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & ostium per angustum habet, saxisque latentibus à directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachiis cingitur: à dextera vero Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet, ad trecenta vsque stadia nauigantibus igne lucentem, vt quàm longissimè difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus affictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiorem facit meatum, eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est, & triginta stadiis magnus. In quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totum orbem diuisa exportantur. Itaque non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ac totius Imperii firmamentum. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militum alacritatem: quodque ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atque adiumentum eius assumeret. Alexãder autem, simul vt Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramento rogauit & populum: vtriq; autem libentissime paruêre, virtutem viri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperii vsus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Terminus Ægypti.

Longitudo & latitudo Ægypti.

Turris altissima in insula Pharo, ad trecenta vsq. stadia nauigantibus igne lucens.

Tiberius Alexander Ægyptum & Alexandriã regit.

CAP. XII.

Vespasianus Iosephum captiuitate liberat.

An. mun. 4033. à na. Christ. 71. *Vespasianus comitiis suffragio imperator declaratur & corona donatur.*

OPinione verò citius declaratum in oriente Vespsianum Imperatorem, vbique fama nunciauit. Et vniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciique lætitiam pro eo simul & sacrificia celebrabant, legiones verò apud Mœsiam Pannoniamque degentes, quæ propter Vitelli audaciam paulo ante fuerant concitatæ, tuburandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multæque ab aliis prouinciis legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus populorum alacritatem, iuramq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbique autem Vespasiani votis obsecundante fortuna, rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quod non sine Dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quædam ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, & alia (multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia) & Iosephi dicta, quibus cum Nerone viuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum, quem adhuc habebat in vinculis, aduocatoque Mutiano cum amicis & rectoribus aliis, primum quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumque Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset, exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autem diuinas fuisse, & rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, vt qui sibi augurasset imperium, vocisq; Dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam, vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, aliquidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus verò, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater vincula cum ferro etiam probro Iosephum solui, erit enim tanquam necinitio vinctus sit: si non dissoluerimus, sed inciderimus catenas. Namque id agi solet in his, qui non recte fuerint vincti. Eadem Vespasiano placebāt, & quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum esset habebatur.

Vespasianus cum amicis & rectorib. de Iosepho liberando deliberat.

Iosephus præmio famæ donatus e vinculis liberatur.

CAP. XIII.

De Vitellii morte & moribus.

Vespasianus Romam tendere cogitat.

VEspasianus autem responso legationibus reddito, iustisque pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam venit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim stabilem esse, Romanas autem res a Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum, cum multis equitum peditumque copiis, qui tamen propter hyemis asperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his, quæ apud Mœsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium consequitur, quæ contigua Italiæ ciuitas est: ibique conspecta hostium ordinatione ac multitudine prælio quidem congredi non audebat. Discessum autem pernoctem

reputans,

reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus, & tribunis sibi subditis, vt transirent ad Antonium, iusdebat: Vitellii quidem rebus detrahens, Vespasiani autem vires extollens: & alterum nomen imperii tantum, alterum virtutem habere commemorans: ipsis quoque melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superatum iri sciant, voluntate periculum præuenire. Nam & Vespasianum quidem idoneum esse, etiam sine ipsis ad reliqua vindicanda: Vitellium vero ne cum ipsis quidem præsentis posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod voluit persuasit, & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem vero nocte milites pœnitudo simulac metus eius, si vicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladiis Cæcinnam obtruncare voluerunt, fecissentque, nisi his aduoluti tribuni supplicasset. Quamobrem cæde quidem se abstinuerunt, vinctum autem quasi proditorem Vitellio transmittendum habebant. His auditis, Primus Antonius continuò suos mouet, eosque cum armis in defectores ducit. Illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt. mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorum præuertit: & ante ciuitatem circumclusam pleramque multitudinem peremit, aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit, in quo multi quidem hospites mercatores, multi vero indigenæ periere, totusq; Vitellii exercitus, virorum triginta millia & ducenti. Quin et Antonius eorum, quos de Mœsia adduxerat quatuor millia & quingentos amittit, solutũ autẽ vinculis Cæcinnã. rerum gestarum nũcium ad Vespasianum mittit, qui ad eum intromissus & collaudatus est, & proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus, vbi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est, collectisq; vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. Luce vero facta multi nobilium sociati sunt ei, & Domitianus frater filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minime curabat. His autem iratus, qui cum Sabino defecerant, & nobilium sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio, quam secum adduxerat militum manum, vbi multa ab his, itemque ab illis, qui templum tenebant, pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quoq; multitudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris insignibus, diuina quadam ratione salutis euasit: reliqua vero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur. Milites autem direptis donariis, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu venit Antonius, eumque Vitellii milites excipiunt, & tristitia commissa in vrbem præcipitio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & vt assolet in extremis longioris luxu prodigæ mensæ refertus. Tractus autem per populum, varioque contumeliarum genere dehonestatus, in media vrbe iugulatur, octo menses ac dies quinq; potitus imperio: quem si viuere diutius contigisset, vt opinor, eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium, aliorum vero mortuorum supra quinquaginta millia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonii militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perlustrando, & Vitellii milites, & ex populo plurimos, qui cum illo senserant, occidebant, examinationis diligentiam iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, vsque ad patris aduentum. Populus autem iam timore liberatur, Imperatorem prædicat Vespasianum: simulque & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum tetra lætitia celebrabat.

An. mun. 4033. ânã. Christi. 71.

Cæcinna mittitur, à Vitellio defertur, & Vespasiano se coniungit, nomen imperatoris accipit.

Cæcinna proditionis accusatus à suo exercitu perfugit.

Vespasiani Cæcinna proditorium dedecus insperatis honoribus protegit.

Sabinus Romæ Capitolium occupat, & à Vitellianis interficitur.

Pop. Rom. Vespasianum Imperatorem prædicat.

CAP. XIIII.

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

An. mundi 4033. à nat. Christo 71.

CVm autem Vespasianus Alexandriam venisset: gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt: cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini videbatur Fumato autem iam totius orbis imperio, rebusque popul. Roman. præter spem conseruatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipse quidem exacta hyeme Romam proficisci parabat, resque apud Alexandriam maturè componere proponebat: filium vero Titum cum selectis copiis ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui terrestri itinere

Titus Hierosolymã proficiscitur.

Nicopolim vsque progressus, ab Alexandria ciuitate viginti stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloq; flumine post Medensium tractum, Thmuin vsque vehitur. Hinc autem egressus in terram, apud Taricæ ciuitatem diuertit. Vade secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusiũ tertia. Hic autẽ milite per biduũ recreato, tertio die Pelusii fines transiit: vnamque mansionem profectus per solitudines ad Casii Iouis templum castra posuit: posteroque die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia vtuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocoluram requieuit: & inde progressus in quartam mansionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza vero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonem, atque hinc Iamniam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæsaream peruenit: decreto apud se, alias militum copias congregare.

Titus Cæsaream peruenit, aliasq; militum copias congregat.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO, LIBER SEXTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI.

De bello Iudaico.

I. *De triplici seditione apud Hierosolymam.*
II. *Titus exploratos Hierosolyma perlustrat.*
III. *De eruptionibus Iudæorum contra Roman. castrametantes.*
IIII. *De tricesima pugna azymorum diebus.*
V. *De Iudæorum dolo in Romanorum milites.*
VI. *Descriptio Hierosolymorum.*
VII. *Deditionem Iudæi recusant, & Roman. adoriuntur.*
VIII. *De casu turris & duorum murorum obtentu.*
IX. *De Castore Iudæo Romanis illudente.*
X. *De secundo muro hu obtento a Romanis.*
XI. *De aggeribus interiorum murum, & oratione prolixa Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum.*
XII. *De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis.*
XIII. *De muro extructo ab exercitu Romano circa Hierosolymam triduo.*
XIIII. *De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.*
XV. *De cade Iudæorum intra & extra Hierosolymam.*
XVI. *De sacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.*

CAP.

CAP. I.

De triplici seditione apud Hierosolymam.

An. mundi 4034. à nato Christo 72.

ITVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emensa vltra Ægyptum ad Syriam vsque solitudine, Cæsaream venerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. Quod vt in malis optimũ quis dixerit, factumque iustitiæ. Nam Zelotarum quidem in populũ dominatio, quæ autor erat excidii ciuitatis, vnde ceperit,, & per quos creuerit, diligenter superius declaratum est. Hanc autem non errauerit quisquam, dicens seditionem in seditione esse factã, at veluti rabida fera, externorum penuria, in sua viscera sæuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, velut indignari simulans ob ea, quæ dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidem à cædibus quieisceret: re autem vera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæque potentiæ cupiditate, ab aliis defecit: ascitis etiam Iuda Chelciæ filio, & Eztonis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoque interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt, & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: pauciati verò suorum timentes, plerique in locis suis occisi manebant. Ioannes autem quanto superior erat virorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesque habens à vertice, neque sine metu conabatur incursus, & præiracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus, & missilium iactus, totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quem rebus desperatis inuitatum, vltrò sibi tyrannum spe auxilii populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur. Subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannẽ eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoq; vincebatur, eo quòd Eleazaro esset humilior, tanto plus lædebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet: desuper verò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis vtebatur, saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes vlciscebatur, sed multos etiam sacra celebrantium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subsistua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinarum vi ad aram vsque templumque peruenientia, in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab vltimis finibus terræ ad sanctissimum locũ veniissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramque vniuersis Græcis & Barbaris adorandam, suo sanguine imbuêre. Indigenis autem mortuis, alienigenæ ac sacerdotibus profani miscebantur: perque atria diuina, stagnum fecerat diuersorum—

Triplex apud Hierosolymam seditio.

Pugna Ioannis & Eleazari.

Simon & populus cũ Ioanne in tẽplo constituto pugnant.

An. mun. 4242 na. Christi 72. Templum incenditur.

dolorum langues. Quid tantum patiens o miserrima ciuitas a Romanis, qui tua intestina scelera purgatum flammis introierè? Iam enim Dei locus non erat, neq; manere poteras, domesticorum funerū facta sepulchrum, & quæ famam ciuili bello tumultum constituerat: poteris autem denuo fieri, poteris si vnquam vastatorē tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent, lege scribendi: quando non domestici luctus, sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera. Ergo diuisis triplici insidiatoribus, Eleazarus quidē eiusq; socii, qui cras primitias conferebant, in Ioannem ebrii ferebantur. Qui vero huic parerent, plebem rapientes in Simonem rebellabāt, cum ipsi quoq; Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur ex vtroque parte appetebatur Ioannes, cohibebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticib. telis, de templo vero iaculantes, machinis vtebatur. Quoties autem desuper instantium molestia caruisset (frequenter enim ebrietate & lassitudine cessabant) liberius in Simonem eiusque socios cum pluribus irruebat. Semper autem quantum in ciuitate populisset in fugam versos, ædes frumenti plenas omniumque vtensilium incendebat: idemque hoc illo regrediente, Simon insecutus agebat: veluti consulto pro Romanis omnia corrumperent, quæ ad obsidionem ciuitatis erant præparata, suarum virium neruos abscinderent. Denique contigit vna exuri omnia circa templum, & inter propria acies solitudinem atque aream pugnæ fieri ciuitatem: concremari autem paulo minus omne frumentum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis: denique fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibimet comparauissent. Vndique autem insidiatoribus & confinibus oppugnantibus ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes vero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ, pro Romanis vota faciebant: exteramq; bellum, quo domesticis malis liberarentur, expectabant. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neque consilii capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neque factionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebantur omnia: desidentesque latronum principes, quocunque Romanis pacatos esse, vel transfugere ad eos velle sentirent, quasi communes hostes interficiebant: idumque in occidendis vita dignis concordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieque clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, caiamitates præbebant: timor autem includebat vlulatus: atque bimutescente dolore præformidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia viuis apud domesticos erat, neque mortuis cura sepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc causa erat, quod de se quisque desperabat. In omni enim re animos remiserant, qui cum seditiosis non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At vero seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes diripiebant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus cernerent, immanius sæuiebant: semperque aliquid in se pernicio-sum excogitantes, & quod visum fuisset sine miseratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis viam præterimebie: adeo vt etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fuisset templum populo itemque pontificibus placuisset, idque viginti cubitis altius ædificare. Rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magnitudine simul & directa præterire spectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his factis, quod sufficere longitudinem reperit, turres ad decem cubitis altius adiecit: & aduersus eos exstruxit, qui desuper à templo

Ioannes ex vtraq; parte appetitur.

Hierosolymitanum frumentum paulo minus omne concremat.

Ingens Hierosolymis calamitas.

Lamentatio & vlulatus Hierosolymis.

Seditiosorū Hierosolymis immanitas.

Ioannes ex ligna ad secundum templum comparatis turres adificat.

pugna-

pugnarent, post muri ambitum contra exedram occidentalem admoras, qua solum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerint occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impiente machinis subactũ iri spe rauit hostes. Deus verò laborem eius inutilem demonstrauit, & priusquam in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, post quam partem ad se collegit exercitus, aliis verò vt ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsaream profectus est. Erant autẽ tres legiones, quæ pridem sub eius patre Iudæam vastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio malè pugnauerat, quæque licet per id fortitudine esset insignis. Tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad vindictã properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Ammaunta occurrere, decimam verò ascendere per Hierichunta. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas Regum quoq; auxilia plura quàm dudum, multique Syri auxiliares comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiam, ex his qui cum Tito acceserant. Duo namque millia de Alexandrino exercitu lecta lecta, tria millia verò ab Euphrate eum sequebantur, & amicorum spectatissimus beneuolentia simulque prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptum administrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quod primus incipienti fuit hospes imperio, & cum fide clarissima incertæ fortunæ socius est: idemque consultor in vsus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

An. mun. 4034. à Na. Christ. 72. *Ordo exercitum Titi.*

CAP. II.

Titus explorator Hierosolymæ peristrepatur.

Titus in Iudeam venit.

PRogredientem verò in hostilem terram Titum, antecedebant regia omniaque auxilia, post eos virorum stratores, castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinæ atque armati. Post hos ipse Titus, & alios lectos habens & signiferos, quorum agmen equites sequebantur. Hi verò ante machinas ibant, & secundum illos vnà cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Post autem circum aquilam signa, & ante signa tubicines, deinde acies senum virorum ordinibus dilatata. Seruile autem vulgus à tergo cuiusque legionis, & ante hos sarcinæ. Omnium verò nouissimi mercenarii, eorumque custodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita vt mos est Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præsidiis tenebatur. Ibi autem vnam meritus vesperam, mane inde proficiscitur: peractaque diei mansione, castra ponit in loco quem Iudæi sermone patrio Acanthonaulona vocitant, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod significat vallem Saul, distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quam tuta esset, Iudæorumque animos exploraturus: si forte se conspecto, priusquam ad manus veniretur, metu cederent. Audierat enim quod erat verum, à seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacem: sed quod rebellantibus infirmior esset, nihil conari. Quandiu quidem per viam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: vbi verò itinere ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equitum duxit, infiniti subito prosiliunt, quà muliebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta est egressi, equitatum intercidunt. Atque alios quidem etiam tunc via currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à fronte oppositi, prohibuerunt. Titum verò cum paucis separant. Ille autem vltra quidem minus progredi poterat: à muro

Titus in ciuitatem, quam tuta sit, Iudæorũque animos explorans pergit.

An. mun. 4074. ante Chr. 72. Titus cum suis interpugnat.

enim cuncta fossis patebant, & transuersi erant horti, multisque macerus impediti. Ad suos autem in aggere constitutos recursus, intercedente hostili manu desperabatur. Quorum plerique Imperatoris periculum neglegebant: sed existimantes eum secum recurrisse, etiam ipsi fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine situm esse prospiciens spem salutis, flexit equum; & vt se sequerentur cum clamore comitantes adhortatus, in medios hostes irruit, vi ad suos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit, & belli momenta & Imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus iactis, cum neque galea neque thorace septus esset (non bellator enim sed explorator, vt dixi, processerat) nullum in eius corpus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent, ex industria mitterentur, omnia praeteruolabant. Gladio vero semper a lateribus instantes dirimens, multosque ante ora subuertens, superincidentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Caesaris, vt eum aggrederentur, cohortatio: fugaque & discessio repentina, quocunque duerteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum a tergo & a lateribus fundercntur, adiunxerant. Vna enim erat vnicuique spes salutis, viam cum Tito patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Denique duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero vero deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus vero cum caeteris incassum saluus euadit. Iudaeis quidem, quod aggressionem primam superiores fecerant, inconsulta spes animos extulit, magnamque his in posterum fiduciam monumentum temporaneum comparauit.

Titus hostes fugat, & ad suos incolumis redit.

CAP. III.

De eruptionibus Iudaeorum contra Romanos castrametantes.

CAESAR autem, postquam ex Ammaunte legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, vnde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans a ciuitate stadijs septem: ibique duabus legionibus simul, quintae legioni vero retrorsum stadijs tribus castra munire iubet. Labore namque nocturni itineris attritos milites progredi visum est, vt sine formidine murum struerent. Mox autem coepto aedificio, decima quoque legio per Hierichuenta aderat a Vespasiano praeoccupatam: vbi quaedam pars armatorum in praesidio fuerat collocata. His autem praeceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Hixon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altoque interiacente valle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem verò sine requie contingentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemque inuicem requirebant, quidnam expectarent, quidue perpessi, tres muros contra vitam suam paterentur opponi: belloque tanta se fundente licentia, tanquam spectatores bonorum operum sibique vtilium residerent moenibus clausis, remissique armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedet. His alios atque alios congregantes exhortabatur: raptisque armis, subito in legionem decimam ruunt: perque vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum aedificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi, armis ob eam causam

Castra Titi stadijs trib. ab vrbe distant.

Seditiosi concordiam inter se ineũt.

Hierosolymitani Romanos aggrediuntur.

plerique

plerique depositis (nec enim excursum Iudæos auturos esse credebant, & si maxime vellent, animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, confestim alii recessêre: multi autem ad arma properantes, priusquam se in hostes conuerterent, feriebantur. Plures autem Iudæis semper adiciebantur, eorum freti victoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus videbantur, quod secunda fortuna vterentur. Romani autem maxime ordinario-sueti, & cum decore atque præceptis bellum gerere scientes, ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoque præuenti aggressione cedebant. Si quando tamen se conuerterent ab insequentibus occupati, & a cursu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebant. Semper vero excursione gliscente magis magisque turbati, postremò castris pulsi sunt: totaque legio tunc in periculum ventura fuisse videbatur, nisi hoc mature tibi nunciato, Titus eis tulisset auxilium: multisque increpans ignauiam, & suos à fuga reuocasset: Iudæisque à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidem occidisset, plures vero sauciasset, omnes autem in fugam vertisset, atque in vallem præcipites compulisset. Illi autem prono in loco multa mala perpessi postquam in aduersam partem euasêre, flectunt seiterum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum est. Paulo autem post meridiem Titus his qui secum erant in subsidio collocatis, aliisque de cohortibus aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murum in summo montis ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse videbatur. Cumque speculator quem in muto posuerant, amictu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto impetu prosiliit, vt eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Denique in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquam machina percussi, continuò dissipati, pulsique in montem refugiunt. In ascensu autem medio Titus cum paucis relictus est: multumque monentibus amicis, qui pro Imperatoris reuerentia contempto periculo perduraverant, vt mortem appetentibus Iudæis cederet, neque pro his in discrimen veniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur, verum & belli & orbis terræ dominus esset: neue in tanta fuga substiteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem simulans, & ad se accurrentibus obstabat: eosque in ora feriens, cum vi obniterentur, occidebat, & per declive repente incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & viribus eius & obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitate fugere; sed in vtrumque latus ab eo declinantes, rursum fugientes insequebantur. Quos tamen aggressus a latere, ipsorum quoque impetum præpediebat. Dum hæc aguntur, etiam illos qui superiora castra muniebant, vbi fugere inferiores vidêre, metus ac turba occupat: totumque agmen dispergitur, suspicantium excursum quidem Iudæorum ferri non posse, Titum verò in fugam versum: nec enim vnquam illo manente alios fugituros fuisse. Et tanquam panico terrore circundati, alius aliò, ferebantur: donec quidam, cum in media pugna versari Imperatorem vidissent, plurimum metuentes, vniuersæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quod Cæsarem deseruissent, totis viribus in Iudæos vrebantur, & semel impulsos vrgebant per decliuia. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. Cumque Romani plus possent, eo quod superiores erant, in vallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positis imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse vero cum his, qui-

An. mundi 4034. à Christo nato 72.

Romanos Iudæi castris pellunt.

Pugna Iudæorum cũ Romanis.

Romani à Iudæis dissipati, pulsique in montem refugiunt.

Titi contra Iudæos fortitudo.

Metus ac turba inter Romanos.

Iudæi recedentes pugnant, & in vallem coguntur.

qui-

Ann. mun. 4034 à na. Christ. 72

quibus antea, resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neque inuidia detrahentem, verum dicere oportet ipse Cæsar bis totam religionem periculo liberauit, atque ita castra munier. copiam militibus præbuit.

CAP. IIII.

De intestina pugna azymorum diebus.

Ioannes interius templū omnes, eius apparatus occupat, Zelotas fugat, ac ingentem seditionē concitat.

REmisso autē paulisper bello externo, iterū intestinū seditio suscitauit. Azymorumque instante die, qui est Aprilis mensis quartus decimus (hoc enim se primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptiis esse liberatos) Eleazarus quidem cum sociis portam subapertiens, introire cupiebat ex populo, qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias vsus est: & suorum quosdam ignotiores, armis sub vestibus latentibus instructos, quorum plerique impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. Illi autem, postquam intrauere, vestimentis abiectis, subito armati apparuerunt. Magna verò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ vero sibimet solum insidias comparatas. Verùm hi quidem selecta portarum custodia, & alii ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conserer. ent, in templi cloacas confugére. Populares verò ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroque cederentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et cui inque antehac insidiatorem aliquem effecerat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, indutias concessere nocentibus, progressusq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excursus quidem lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium verò exercitum iussit totum quod erat vsque muri spacium complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus diruti, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omnique oppesita, quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum, & vallibus impedium. Saxorū autem eminentissimis ferro truncatis, humilorem totum illum tractum à Scopo vsq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum continentia, quod olim Bethora vocabatur.

Tripartita seditio in duas partes diuisa.

Quicquid circa Herodis Solymam cauum est, & vallibus impedium repletur.

CAP. V.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

HIs denique diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauêre. Seditiosorum audacissimi extra muliebres (quæ sic appellabantur) progressi turres, simulato quod pacis eos studiosi repulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem versabantur, & alter sub altero vitabundi latebant. Alii vero per muros dispositi, populumque se esse simulantes, clamore pacem implorabant fœdusque poscebant, portasque se patefacturos esse polliceutes. Inuitabant Romanos. Hoc autem voci ferantes, vrà etiam contra suos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant, illique se vi perrumpere aditus velle simulabant, & ciuibus applicare. cumque ad Romanos sæpissime ire conarentur, reuersi perturbatis similes videbantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites

quidem

quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus habe-
rent paratos ad supplicium, illos vero ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia ratio-
nem non haberet. Pridie namq; prouocatos eos ad pactionem per Iose-
phum, nihil mediocre sentire cognouerat, etiam tunc igitur milites ma-
nere loco suo præcepit. Iam verò quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi videbantur, primò quidem cædebant: deinde, vbi ad iuires portæ appropinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo prosequebantur. Qui verò in muro stabāt, lapidum his multitudinem, omnigenumq; telorum simul iniiciebant, ideò vt multos quidem necarent, plurimos verò saucios facerent, neq; enim facile erat à muro dissugere, aliis retro violenter instantibus, & præterea pudor, quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neq; pauciores reddidissent, postremo eos, à quib. circumuenti fuerāt, repulere, quos tamen recedentes vsq; ad Helenæ monumentum, Iudæi vrgendo iaculis sequebantur, deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pellectos, scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio, omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quod sunt morigeri, sibiq; inuicem benevoli ac fideles. Romani verò, quibus ob disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna fa-
mulatur, nunc contra peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium est pessimum, præsente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certè, inquit, plurimùm ingemiscent militiæ leges, plurimum pater, cum hoc vulnus audierit. Ille quod cum bellando senuerit, nunquam iste modo peccarit: leges autem, si cum in eos, qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte vindicent, nunc totum desertorem exercitum videant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egère: quod apud Romanos etiam vincere sine præcepto ducis, infamiæ est. Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, qua lege in omnes erat vsurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamq; iuste morituri. Circumfusæ verò legiones Titum pro commilitonibus obsecrabant, peccatorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatum præsens, futuræ compensatione virtutis. Placatus est Cæsar vtilitate simul ac precibus, namq; vnius hominis animaduersionem vsq; ad factum promouendam putabat, multitudinis verò ad veniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens, vt post hæc prudentius agerent. Ipse verò, quemadmodum Iudæorum vlcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autem, quod vsq; ad muros ciuitatis erat, per quadriduum coæquato, sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tuto traducere, militum validissimos à septentrionali tractu ad occidduum septemplici ordine contra murum prætendit, pedibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis mediisq; inter vtrosq; sagittariis. Excursibus autē Iudæorū tanto præsidio præclusis, impedimenta triū legionum, itemq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidem Titus cum prope duobus stadiis abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrim, quæ appellatur Plephinos, castra posuit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem, altera verò pars exercitum eam turrim versus, quæ appellatur Hippicos, muro circundatur, duūm stadiorum spacio similiter à ciuitate discedens, decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

An. mun. 4034 à na. Christ. 72. Romanorū militum cōtra Iudæos præceptum ad ciuitatem.

Iudæorum victoria. Cæsaris ad milites acrior oratio.

Romani milites Titum pro commilitonibus obsecrant.

Quomodo & quibus in locis Hierosolyma Titus obsidione cinxerit.

CAP.

Ao. mundi 4034. à nat. Christo 72.

CAP. VI.

Descriptio Hierosolymorum.

Trinus Hierosol. murus.

CIuitas autem trino muro circundata erat, nisi quà vallibus inuiis cingebatur, ex ea namque parte, vnius muri habebat ambitum, & ipsa quidem supra duos colles erat condita, contrariis frontibus semet inspicientes, interueniente valle discretos, in quam domus creberrimæ defluebant: collium veo alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo vt quoniam tutus erat, castellum à Dauid quondam Rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum superius, alter autem, qui apellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & vndiq; deciuis est. Cõtra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra & alia lata valle ante diuisus, verum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & vallem aggeribus repleuerunt, vt templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem ex illa humiliorem fecerunt, vt ex ea quoque fanum superemineus cerneretur. Vallis autem, quæ Tyropœon appellatur, quæ diuinus superioris ciuitatis collem diuidit ab inferori vsq; ad Siloam pertinet, ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, vocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinque obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium vero murorum vetustissimus quidem, propter valles, imminentemque his desuper collem, quo erat conditus, facile capi non poterat. Ad hoc autem, quod loco præstabat, etiam firmissime structus erat, Dauid & Salomonis aliorumq; interea Regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus pertinens, deinde curiæ coniunctus, in occiduam templi porticum desinebat. Parte autem altera ad occidentem ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiso, descendens in Helenorum portam: deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus, atq; inde rursus in orientem versus, qua stagnũ Salomonis est, & vsq; ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant, hæc autem fuerat muri prioris. Septentrionalem vero tantummodo tractum ambiens, vsque ad Antoniam ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat: vnde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Phephinam turrim veniens, contra monimentum Helenæ, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izatæ Regis mater, & per speluncas regias in longum ductus, a turri quidem in angulo posita flectebatur contra follonis quod dicitur monumentum. cum vetere autem ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cùm esset omnis ante nuda, exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia serpebat: templiq́ue septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. Quin & quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antoniæ, fossis autem altissimis separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & accessui facilis sit, & minus edita: vnde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adijciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati voce indigena Bazetha, quod Latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus, pater huius Regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita, vt prædiximus, inchoarat. Veritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab

Castellum Dauid.

Acra inferiorem ciuitatem sustinet.

Forum Siloæ.

Murus vetustissimus.

Secundus murus.

Tertius murus.

Bezetha quartus collis.

operc

opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros vt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; muros dilatabatur. Profecto altitudinis quoq; plus habuisset, si eius magnificentia, qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autem idem murus etiam Iudæorum studio fabricatus, ad viginti cubitos exercuit, & minas quidem binis cubitis, propugnacula vero trinis habebat: totaq; altitudo ad viginti quinq; cubitos erigebatur. Murum autem supereminebant turres, viginti quidem cubitis in latitudinem, viginti vero in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plenæ ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat remplo deterior. post altitudinem vero turrim solidam viginti cubitis elatam, cellæ desuper ac cœnacula erant, aquarumq; pluuialiũ receptacula, & tortacili latiq; singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius verò murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autem ciuitatis in gyro spacium triginta tribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset, tertius murus admirabilior. Phasphina turris ad septentrionem occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Titus castra poluerat. ex ea namq; per septuaginta cubitos ædita, soleorto Arabia prospici poterat, & vsque ad mare, itemque ad vltimum finem Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam verò turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæque magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, vniuersis, quæ toto orbe essent, præstabãt. nam præter naturalem animi liberalitatem, Rex pro amore ciuitatis, operum excellentiam propriis affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memoriam dedicando: huic quidem, vt dixi, amoris causa peremptæ, iis autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici vocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singulæ autem viginti quinque cubitos in latitudine, itemque longitudine habebant, & excelsæ XXX. cubitos erant, nusquam inanes. supra solidita-tem verò basisque adunatam compaginem puteus viginti cubitis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, viginti quinque cubitis alta, inque varia membra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis, propugnacula verò ternis cubitis ambiebant: vt omnis altitudo ad octuaginta cubitos numeraretur. Secunda verò turris, quam fratris nomine Phasaelon appellauerat, æquè lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat. & super hanc decem cubitis ædita porticus erat, instructa brachiis, itemque propugnaculis septa. In media verò portion supereminens alta turris stabat, in membra magnifica & balneas diuisa, ne quid regalis ei vsus videtur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cùm omnis eius celsitudo propè ad nonaginta cubitos tolleretur, & specie quidem videbatur assimilis Pharitturri, quæ Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit amictu verò ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia verò turris Mariammes (sic enim Regina vocabatur) vsq; ad viginti cubitos facta, per viginti alios cubitos in latitudinem tendebat: & magnificentiora cæteris quæ oratiora diuersoria sustinebat: cùm id proprium, seque dignum esse Rex putauisset, vt vxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quæ virorum nominibus vocitatæ sunt: sicut illæ hac munitiores erant, cui fœmina nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinque cubitos erigebatur.

An. mun. 4034. à na. Christ. 72. *Agrippa in extruendo muro sumptus.*

Tertius murus 90. turres habuit.

Phasphina turris 60 cubitos alta.

Herodes tres turres nominibus personarum earissimarum appellat.

Hippicos altitudo 85. cubitorum.

Phasaelis alt. 90. cub.

Mariammes tertia turris pulcherrima 55 cubitorum alta.

gebatur. Sed quanquam tres turres tantæ magnitudinis erant, ex loco ta-
An. mun. men, quo erant sitæ, multo videbãtur elatiores. Nam & ipse antiquus
4034 à na. murus, in quo erat, excelso loco fuerat conditus, & ipsius collis velut qui-
Christ. 72. dam vertex altius prominebat, supra quem turres positæ multum sublimitatis additum præferebant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo, nec enim ex vulgaribus saxis, aut quæ homines ferre possent, verum lecto marmore candido, & singulis per viginti cubitos longis latisq; decem, & per quinq; aliis erant assumenta, quæ ita inter se copulata erant, vt singulæ turres unicum saxa videri centur. Hæc autẽ manu artificum in tantam æquabilis formæ venustatem compaginis apparebat
Aula regia His tam munitis septentrionali parte positis ipsius aulæ regia commungebatur: cuius ædificatione omni præstantior. Nec enim vel magnificentia, vel structura operis aliqua ex parte superari poterat: sed tota quidẽ muro per 30. cubitos celso cincta erat. Æqualis autẽ illi mœnia turrib. ornatissimis ambiebatur, ornata virorum receptaculis & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum varietas in eo, collectis ibi plurimis, quæ vbiq; rara videbantur. & fastigia simul præcellitate trabiũ & ornamẽtorum claritudine mirabilia. Metallorũ etiã multitudo, & innumera species additum fuit, plenaq; omnia superlectilibus, cũ pleraq; in singulis ex auro essent atq; argento. Adhuc multæ porticus, alia per aliã in circulũ flexæ, columnæq; in singulis, & quæ interea cas sub dio patebant spacia, cũ essent vtiq; viridantis syluisq; variata, tum prolixas ambulationes habebat, altis undiq; cinctas, cisternas vbiq; lignorum æneorum plenas, quib. aqua effundebatur, multaq; turres mira factarum circum lacus columbarũ. Sed
A latrocinijs & insidijs regia tuta fuit. enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatum, referens, quãtos ires latrocinalis flamma consumpserit, nec eam hæc a Romanis incensa, sed ab insidiatorib. intestinis, vt supra memoratum est, in principio dissensionis, & ab Antonia quidem omnia corripiens: transiit autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fastigium autem cõmunebat, vt dixi, supra dictissimum colliem. Et initio quidem visu planum atq; arce sufficiebat, iacens in summo planicies, quod undiq; præceps erat atq; declivis. Cum autem Rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxisset, vna pericula aggeri est imposita, & manebat ex aliis partibus nudum, quoad seculis posterioribus, tempore aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus est. Pertempto autem septentrionali quoq; muro tantum additum plene spacium, quantum postea totius fani ambitus includebat
In extrema templi templa thesauri sacri consumpti. Duplici autem muro cõclusa circundato, spe magis opus extractum est in quod longa secula consumpta sunt. omnesq; thesauri loculi, quos toto orbe omnia Dei munera repleuerant, tam in superiore ambitu, quam inferiore templo ædificatis: cuius quod humillimum fuit, trecentenis cubitis munierat, in quibusdam vero locis plurimis, non tamen omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obtutis, vt angustas vias oppidi coæquarent. Saxa vero quadragenũm cubitorum magnitudinis erant, nam & pecuniarum copia & populi largitas, maiora dictu cohibebatur: quodque nunquam posse perfici speciabatur, diuturnitate ac perseuerantia explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera imposita. Duplices porticus omnes quas columnæ sustinebant quinis & vicenis cubitis altæ, de singulis saxis marmore candido & laquearia cedrina protegebant, quorum naturalis magnificentia, quodq; ligno rarum erant, aptaq; coharebant, operæ pretium spectantibus exhibebat: nullique aut pictoris aut sculptoris opere exornatus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum

autem

autem sub dio spacium variabatur, omnium quidem generum lapidibus stratum, quà verò ad secundum templum ibatur, cancellis septum sexeis ad tres cubitos altis, niniumq; grato opere factis: vbi æquis depectæ intervallis columnæ stabant, legem castimoniæ præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locũ sanctum prorsus alienigenas non debere. Sanctum enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; surtum erat, & proprio muro circundatum, cuius exterior celsitudo, quamuis quadragiuta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur, interior autem XXV. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ad tecta non tota pars interior cernebatur, colle obiecto. Post quatuordecim autem gradus, spacium erat vlq; ad murum CCC. cubitis planum. Hinc surtum alii quinque gradus, & tres alæ ad portas ducebant: à septentrione quidem ac meridie octo, quatuor vtrinq; videlicet, duæ veræ ex oriente. Necessario tamen proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoq; porta opus esse videbatur. Contra primam vero, secreta erat ex aliis regionib. vna porta meridiana, & vna septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed neq; suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus fœminis, religionis causa venientibus, occidua vero pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat extructus, inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis & pulcherrimis columnis sustinebantur, erant autem simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento vndique tectæ erant, itemq; postes ac frontes: vna vero extra templum ære Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. Post introitum vero, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinq; cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, supra vero quam viginti cubitis cellas, singulas autẽ binæ columnæ duodenũm cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit, quæ vero super Corinthiam posita, quo mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorem: quoniam crassiori argento atque auro vestiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tyberii pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres segregabat, ad maiorem portam ducebant, namque illis qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipsum vero templum in medio positum, hoc est, fanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: pone autem quadraginta cubitis angustius erat, aditus enim, veluti quibusdam humeris, vtrinque vicenũm cubitorum producebantur. Prima vero eius porta septuaginta cubitis alta erat, & viginti quinque lata, neque fores habebat: cælum enim vndique conspicuum, lateque patens significabat. Erant totæ frontes inauratæ, ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus, auroque circum interiorem fani partem splendida, cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes patebat in altitudinem perpetuam: perque nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac viginti transuersa. Interior vero porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eã auratus paries, desuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi statura hominis dependebant, & quia contigna-

An. mun. 4034 à na. Christ. 72. *Portæus de singulis sacræ marmore candido columnas sustinent.*

Locus proprius religionis causa mulieribus destinatus.

Portarum aliæ auro & argento, vna vero ære Corinthio tectæ.

Fanum sacrosanctũ.

tio

An. mun 4034 à na. Christ 72.

tio ianua intercedebat, templum exteriore humilius videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim verò latas. Ad hæc aulæum longitudine pari: hoc est, velum Babylonium, hyacintho & byssо, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed velut omnium rerum imaginem præferens. Cocco enim videbatur ignem imitari, & byssо terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, byssо autem ac purpura origine: quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit: eraique in eo pictura omnis cœli ratio, præter signa. Introgressus autem inferior pars excipiebat, cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo viginti. Reliqua autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos sanctis, hæc tria mirabilia & præclara opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & thuribulum. Septem vero lucernæ, stellas errantes significabant: totidem in candelabro ardebantur. Duodecim vero panes in mensa positi, signorum circulum atque annum. Thuribulum autem per tempus odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, deligebat omnia DEI esse, DEOque ferunt. Intima vero templi pars, viginti cubitorum erat. Distinguebatur autem similiter velo ab exteriore, nihilque prorsus in ea erat positum: inaccessa verò, & inviolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctique sanctum vocabatur. Circa latera vero inferioris templi, multa erant membra pervia, triplici ordine suspensa: & ad vtrumque latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat angustior, cellior autem XL. cubitis, nec ita vt inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum celsitudo vniuersa, cum in solo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi miretur, non habebat. Crustis enim aureis grauissimis vndique tecta, vt primos ortus igneo splendore lucebat: vt cum intuerentur contendentium oculi, quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo similis videbatur. Nam vbi deauratum non erat templum, candidissimum erat. In summo autem aureis verubus horrebat acutissimis, ne auibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius longitudo XLV. cubitorum erat, altitudo quinque, & latitudo sex. Ara vero pro templo, quindecim cubitis alta, lata vero & longa cubitis quadraginta, quadrangula erans, velut cornutis angulis eminebat, & ascensus ei ad eam clementer arduus reflexus erat. Nec ferro autem contacta fuerat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Circumdabat autem aram quæque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima, vsque ad cubitum fastigias, quæ populum a sacerdotibus segregabat. Gonorrhœos, hoc est, seminales fluentes, itemque leprosos tota ciuitas arcebat, & fœminis menstruis fluentibus clausa erat. Præditum autem lumine, ac pluris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia casti fuerant, ab interiori aula, & qui puri essent, a sacerdotibus prohibebantur. Qui vero ex origine sacerdotum genus ducentes, ex patris casta nuptiæ non fungebantur, cum incolumibus intra limitem ascendebant, patresq; generis comites sequebantur: vestibus tantùm vtebantur pulchris, quoniam sacerdotali sua quisque celebrabat, amicichatur. Ad dictæ templum quæque accedebant carentes omni vitio Sacerdotes, vestequ de amicti byssina: maxime verò mero abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam facientes peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat, sed diebus quibusque septimis, & per singulos mensis Calendis: vel si quando patria

Aulæum siue velum Babylonium colorum varietate mirabili opere factum.

Templum siue velo figuratum erat.

Tria mirabilia opera, Candelabrum, mensa & thuribulum.

Exterior templi facies crustis aureis vndique tecta.

Ara sine ferro constructa. Leprosos & fœminas menstruas a templo segregat.

Sacerdotes in veteri testamento vino abstinent, ac sobrii religionis metu.

festiui-

festiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat vela-
mine præcinctus, coque tectus femora vsque ad genitalia: linteum ve-
ro habens intrinsecus demissum vsque ad pedes, & hyacinthinum de-
superindumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis no-
dis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinentes: tintinnabulis qui-
dem tonitrua, malis vero fulgura designantibus. Pectoris autem vesti-
mentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc est, auri, pur-
purx, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus esse
contexta. iisdem autem habebat etiam epomidem temperatam, in qua
plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci similis videbatur:
duabus autem fibulis aureis, aspidum specie vinciebatur: quibus in-
clusi erant optimi maximique sardonyches, scripta tribuum gentis lu-
dææ nomina præferentes. ex altera vero parte duodecim pendebant
alii lapides, in quatuor partes terni diuisi, hoc est, sardius, topazius,
smaragdus, carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, amethystus, lyncu-
rium: onyx, beryllus, chrysolithus. quorũ singulis singula item cogno-
mina erant scripta. Caput autem byssina tiara regebat, hyacinthis co-
ronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas ferens sacras lite-
ras, quæ sunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veste non semper,
sed alia ambitiosa vtebatur, illa vero si quãdo adyta introibat. solus au-
tem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos
erat. sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligen-
tius referemus. non enim pauca super his exponenda sunt. cæterum
Antonia in angulo quidem duarum porticuum sita erat prioris templi,
quæ ad occidentem septentrionemque spectarent. in saxo autem fuerat
extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus
Herodis Regis fuit, vt maxime ingenii sui magnificentiam demonstra-
uit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuib. crustis obtegebatur,
quo & decus adderet operi, & facile dilaberentur, qui vel ascendere vel
descendere tentauissent. deinde ante turris ædificium murus erat cu-
bitorum trium. Intra hunc omne spacium Antoniæ in quadraginta cu-
bitos erigebatur. Intus autem regiæ latitudinem ac descriptionem ha-
bebat, diuisam in omnem vsum habitationum & speciem, id est, atria,
& balnea, & aulas castris aptissimas: vt quantum ad vsum necessarium
pertinet, ciuitas videretur, magnificentia vero palatium. instar vero tur-
ris toto habitu formata, quatuor aliis per angulos turribus cingebatur:
quarum exteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quę vero ad meridia-
num orientalemque angulum sita erant, septuaginta cubitis eminebat,
vt ex ea totum templum videri posset. Qua vero porticibus iungebatur,
vtrinque descensus habebat, vnde custodes commeabant. semper nam-
que in ea Romani milites residebant: & cum armis appositi custodes,
ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. ca-
strum enim erat impositum oppido quidem templum, templo vero
Antonia. In hac autem porticu custodes erant, & superioris ciuitatis
aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita vt dixi,
ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam par-
tinouæ ciuitatis coniungebatur, temploque septentrionali so-
lus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, ito-
rum scribere plenius cupiens, in præsen-
tia satis dixi.

An. mundi 4034. à Christ. na. 72.

Pontificis vestimenta.

Gemmæ in Pontificis ornatu pretiosissimæ.

Antoniæ descriptio.

Antoniæ ciuitati non absimilis.

An. mundi 4014. à Christ. na. 72.

CAP. VII.

Deditionem Iudæi recusant, & Rom. adoriuntur.

Multitudo circa Simonem 15 millia.

PVgnacissima autem maximeque dissentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta vero decem millium duces, quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum essent numero quinq; millia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Sosæ Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, sex armatorum millia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi accersierant etiam Zelotarum, depositis discordiis, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio vtebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter se gerentibus: populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab vtrisq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidē superiorem ciuitatem, murumque maiorem vsq; ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & vsque ad Monobazi aulam descendit. Is Rex erat Adiabenæ gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior est ciuitas, vsque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem templum & circum templum aliquatenus, itemque Ophlam, & vallem quæ Cedron appellatur. & aliis quæ interiacebant incensis, mediū bello quod inter se gerebant spacium aperuere. Nec enim castris Romanorum prope murum positis, intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta, mox ad pristinum morbum rediere. Rursusq; discreti, pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obsidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis passi sunt, quam ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouę calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores prius casus pertulit, antequam subuerteretur. qui vero eam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quod seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere, quæ multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis, iustitiam vero recte quis Romanis asscriberet. intelliget autem quod dies cuique suggesserit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, qua muros aggrederetur explorabat. Hęsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, qua valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumētum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem, & per Antoniam templum capi posse cogitabat. Hæc eo colligente, quidam ex eius amicis, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cum propius vna cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo quod nec ad salutem exhortantibus abstinuere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus vastare permittit, collectaque omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas atq, tormenta: quib & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus, momento suburbana nudata sunt: collectis autem lignis in aggeres, cum tutos operi intentus esset exercitus, nec Iudæi segnes erant. populum

Simonis cōtra Ioannem castra.

Seditio ciuitatem, Romani vero seditionem cepere.

Titus forū circuiens qua muros aggrederetur explorat.

Nicanor ad humerum læuū sagitta percutitur.

qui-

quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quod reſpiraturus esset: illis aduersus hostes distracta, existimantem pœnas se ab noxiis repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socii sui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæque apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam pleriſq; non erat vtilis, pauci autem à transfugis docti, male vtebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem facientibus militibus imminebant, perque cuneos excurrentes, manus etiam conserebant. Operantes autem crates super vallum oppositæ protegebant, omnibusque legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles, præcipue vero decimæ legionis ballistæ vehementiores, & tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam & singula saxa talenti pondus æquabant, & vltra stadii modum torquebantur. ictus autem non solum primis quos offendisset, sed aliquando posteriotibus quoque intolerabilis erat. Iudæi sane cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. denique speculatores in turribus præsidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, saxumque ferretur. patria lingua clamantes, filius venit. itaque præsciebãt, in quos veniret, atque ita vitabant: & hic eueniebat, vt illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides, tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosque simul vnius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudæi, aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni vero eos molitione atque audacia, die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & ligno ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur: nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumq; pares interuallo arietes inuenissent, eos applicant: propiusque dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium sublatus est, itemque seditiosos pauor inuasit. Et quia periculum commune vtrisque videbatur, communiter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro commoditate hostium facerent: cum si non perpetuam concordiam sibi Deus præbeat, saltem in præsentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone misso, volentibus extemplo ad murum egrediendi copiam dedit: idemque & Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in vnum corpus coeunt: murumque amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant, contra machinas Romanorum, contraque impulsores arietum, eosque sine intermissione telis petebant. audacissimi vero cateruatim prosilientes, machinarum tegmina dissipabant: hisque appositis irruentes, peritia quidem pauca, plura vero audacia perficiebant. Semper autẽ aderat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta vtrasque machinas equitib. ac sagittariis ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes vero à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, nisi quod quintę legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit, quæ multo altius eminebat, nullamque partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paululum quieuissent, obseruato Romanos per opera & castra esse

An. mũdi 4034. à Christ. nat. 72.

Missilium possessio Iudæis propter imperitiam inutilis.

Titus ex tribus partibus murum pulsari iubet.

Seditiosi odiorum ac discordiarũ obliti, in vnũ corpus coeunt.

Aries angulũ turris commouet.

An. mũ. di 4034. à Christ. na. 72.

disperſos, quia labore & formidine Iudæos diſceſſiſſe arbitrarentur, excurrunt omnes qua turris erat Hippicus, porta latenter: ignemque operibus iniiciunt. Vſque ad caſtrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature, & qui erant propius excitati ſunt, & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem diſciplina vincebat audaciam Iudæorum: & quos prius offenderant in fugam verſis, aliis qui colligerentur inſtabant. Grauis autem circum machinas pugna commiſſa eſt, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusque clamor vtrinque tollebatur, & multi qui in fronte ſteterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia ſuperiores erant, ignisque opera tetigerat, incenſaque omnia cum inſtrumentis penitus eſſent, niſi lecti de Alexandria reſtitiſſent plerique, præter opinionem ſui viriliter dimicantes. nam glorioſiſſimis in hoc bello prælati ſunt, donec imperator equitum valentiſſimis comitatus, in hoſtes irruit: & ipſe quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam verſa, omnes compulit in ciuitatem, eoque modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna vnum ex Iudæis viuum capi contigit, eumque Titus crucifigi pro muro iuſſit, ſi forte reliqui vel hoc ſpectaculo territi concederent. Poſt eius vero diſceſſum etiam dux Idumęorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus ſagitta percuſſus, continuo periit: magnumque & Iudæis luctum, & ſeditioſis mœrorem reliquit. nam & manu promptus erat, & ſapientia nobilis.

Titus Iudæos in fugam vertit, omneſque in ciuitatem compellit. Ioannes Idumæorum dux, pectus ſagitta percuſſus, perit.

CAP. VIII.

De caſu turris & duorum murorum obtentu.

NOcte vero quæ ſecuta eſt, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres Imperator Titus quinquagenum cubitorum conſtrui præcepiſſet, vt his per aggeres ſingulos poſitis, hinc hoſtes in muro ſtantes facilius in fugam verteret, vna earum ſponte ſua nocte intempeſta lapſa eſt. ingenti vero ſonitu facto, metus occupauit exercitum. Conati autem aliquid Iudæos ſuſpicari, ad arma currebant, eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. cumque nemo quid accidiſſet referre poſſet, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hoſtibus ſemetipſos timebant: ſignumque diligenter ſinguli à proximis requirebant, tanquã Iudæi iam caſtra poſſiderent: Panicoque terrore capti videbantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, vérum cunctis indicari iuſſit: tandemque tumultus eo nuncio conquieuit. Iudęi quidem cætera fortiter ſuſtinentes, male turribus affecti ſunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac ſagittariis, ſaxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipſi poterant celſitudinem, & turres excidendi ſpes non erat. cumq; neque euerti propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile poſſent, vltra iactum teli fugientes, arietum impetus non vetabant: qui ſine intermiſſione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorum, quem Iudæi Nicona vocabant, quod omnia vinceret, quamuis & antea defeſſi erant pugna & vigiliis, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quod male conſulerent, murum ſibi ſuperuacuum eſſe credentes, quibus alia duo munimẽta ſupereſſent, laſſatio; plurimi receſſere. cum autem Romani qua primum murum Nicon perruperat, aſcendiſſent, ad ſecundum omnes Iudæi relictis cuſtodiis refugerunt portis aut Romani qui tranſierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem

Nicon, id eſt, victor magnus aries Romanorũ.

hoc modo potiri muro, quinto nonas Maii, & partem eius maximam diruunt, & septentrionalem ciuitatis regionem, quam ante Cestius vastauerat. Titus autem notato qua Assyriorum castrũ est, militem transfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat spacio: & vltra sagittæ iactum à secundo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter restiterunt. Et Ioannes quidem, eiusque socii ex Antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauserant, vsque ad portam qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem prosilientes è portis, cominus dimicabant: compulsique intra muros in conflictu quidem Romanorum disciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali autem certamine superabant. eos enim fortuna atque scientia, Iudæos vero audacia, quam timor aleret, sustentabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ victoriæ. neutros autem lassitudo fatigabat, sed aggressiones, murorumque oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaque præliorum species aberat, cum à prima luce incipientia vtrisque inſomniis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatum iri murum continuo metuentibus, illis vero, ne Iudæi castra peruaderent. itaque in armis pernoctantes, prima luce vtrique pugnæ parati erant. Et Iudæi quidem certabant: quis esset promptior ad periculum, eoq; modo gratia emineret apud duces suos. maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia commouebat, eoque modo illum singuli subiectorum colebant, vt ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad virtutem hortabatur consuetudo vincendi, & qui vinci non assueuerant, crebræque militiæ, exercitationesque perpetuæ. & imperii magnitudo: ante omnia vero Titus semper vbique præsens. nam & inertia, spectante atque opitulante Cæsare, grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, vel cognosci solum principi virum fortem: idcirco multorum maior vitibus alacritas demonstrata est. Denique istis ipsis diebus, validissima Iudæorum acie instructa pro mœnibus, telisque vtrinque missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Rom. progressus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hisque dissectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, vnius obuiam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex mediis hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent considerabant: morsque his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus saluti militis, quam victoriæ consulebat: & temerarios impetus desperationem dicens, solam vero esse virtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, qua periculum non haberet, viros esse præcipiebat.

An. mundi 4074. à Christ. nat. 72. *Romani primo muro potiuntur.*

Iudæorũ cum Romanis cõflictus.

Iudæos audacia sustentat.

Romanorum vincendi consuetudo.

Longinus in mediã Iudæorũ aciem irruit & disturbat.

CAP. IX.

De Castore Iudæo Romanis illudente.

ITaque septentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam versutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem aliis militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loricis aliquandiu quieuissent, concussa turri surgunt: exten-

Castor Iudæus versutus ac subdolus.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

tisque manibus, Castor veluti supplex Cæsarem implorabat: & voce miserabili, vt sibi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamque Iudeos existimans belli pœnitere, arietes quidē impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet, Castori autem quid vellet eloqui permittit. cumque ille respondisset, ad fœdus velle descendere: Titus gratulatum se ait, si omnes eadem sentire voluissent: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris sociis quinque itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum modi liberis liceat. Denique illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuncios admonebat, vt dum vacuum esset tempus, de rebus vrgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere Imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios videbatur. illi autem velut ægre ferentes, in thoracas nudos fixere gladios: hisque percussis velut interfecti ceciderunt. Titus vero eiusque socii obstupuere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factum erat, vere videre non potuissent: mirabanturq; simul audaciam, & calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumque ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, vt Castori dexteram porrigeret. verum is neque se itutum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum vero quidam ex perfugis Æneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, vt etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter vero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, vulnerauit. Cæsar vero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusque decipi calliditate sæuitiam: arietisque impulsionibus, iracundia fraudis, vehementius vtebatur. Castor autem eiusque socii turrim ictibus iam cedentem incendunt: perque flammas in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquam se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisque inde Iudæis, intro cum lectis mille transiit, quos circa se habebat, armatis: vbi noua ciuitas & lanæ venditores erant, fabrique ærarii, vestiumque mercatus, & ad murum angustæ viæ transuersæ tendebant. Enimuero si vel statim muri disturbasset maximam partem, vel quæ ceperat lege belli vastasset, nullū credo damnum victoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri sperans, cum liceret capere facilem discessioni aditum non dilatauit, nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

Misericordia in bello nocet.

Titus secundum murum capit.

CAP. X.

De secundo muro hic obtento a Romanis.

DEnique postquam ingressus est, neque occidi quenquam permisit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: sed tam seditiosis, si pugnare vellent, sine populi detrimento copiam dabat, quam ipsi populo fortunas proprias se redditurum pollicebatur. Plurimi namque petebant sibi ciuitatem seruari, templum vero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicosi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumque imbelli animo, quod cæteram ciuitatem tenere non posset, has proponere con-

Bellicosi Titi humanitatē pro inertia ciuitē.

ditiones putabant. mortem autem populo denunciantes, & si verbum quisquam de traditione feciſſet, pacemve nominaſſet, mox interficiendum eum eſſe minitantes, Romanis qui introiere, alii per viarum angustias obstabant, alii ex ædibus: alii murum per superiores portas egressi, pugnare cœperunt, quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserunt, relictisque turribus in castra receſſerunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autem degentium clausis contubernalibus metuentium, crescente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumque scientiam prævalente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbentibus pellebantur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiēdi copia per angustias muri patebat: omnesq; pene qui transierant, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa viarum sagittariis, & vbi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitque tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites receſſere. Romani quidem ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis vero qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erant, neque Romanos auſuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neque vinci se posse, si ad prælium proceſſiſſent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententiis Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebant: neque famem, iamiamque serpentē. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabant, & penuria victus iam multi defecerant, populi tamen interitum seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quique viuere contra Romanos optarent. contrariam velo multitudinem, velut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, qui ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, diſſecti muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum sustinuere fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt: sed vi coacti, rursum quo antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius septentrionalem partem statim deposuit: in meridiana vero per turres præsidia collocauit.

An. mundi 4034. à Christ. na. 72.

Romani ab Iudæis urbe pelluntur.

Iudæi spiritus crescunt. Populus inopia laborat, & penuria victus multi deficiunt.

Titus secundo muro iterum potitur.

CAP. XI.

De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Iosephi pro deditione facienda, & fame obsessorum.

IAmque tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilii seditiosis esse dandum, si quid disturbatione secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio commode vtebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimenta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducētibus: locaq; suburbana per multum spacium auro argentoque lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iucundius suis, aut horribilius hostibus videbatur. spectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & septentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneres, nullamque ciuitatis partem quam non infula multitudo tegebat. metus autem quamuis auda-

Titus expugnatione emissa, pecuniam singulis numerare iubet.

An. mũdi 4054. à Christ. na. 72.

ciſſimos ceperat, omnem ſimul exercitum armorumq; pulchritudinem conſpicientes, & ordinationem virorum. Et fortaſſe ad illam ſpeciem ſeditioſi animos mutauiſſent, niſi malorum immanitate, quæ in populum commiſerant, dandam ſibi veniam à Romanis deſperaſſent: imminente autem, ſi deſtitiſſent, morte ſupplicii, bello mori præſtabilius eſſe ducebant. prævalebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum ſeditioſis perire decreuerat. Quatriduo per ſingulas legiones alimenta conſecuti ſunt. Quinto autem die cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare ſenſiſſet, bifariam diuiſo exercitu, Antoniam verſus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: iſta parte ſuperiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. nanque hoc niſi cepiſſet, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à ſingulis legionibus ſinguli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis ſociis infeſtantibus prohibebantur: ad Antoniam vero ab Ioannis ſociis cum multitudine Zelotarum, non ſolum quia de ſuperiore loco pugnabant, verumetiam quia machinis iam vti didicerant. paulatim enim vſus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem baliſtas trecentas, & quadraginta tormenta ſaxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem ſibi ſaluam fore fortunam ſciens, & perituram eſſe ciuitatem, vna & obſidioni vehementer inſtabat: nec pœnitudinem Iudæis ſuadere ceſſabat: conſiliumque factis admiſcens, & orationem ſæpe armis efficaciorem cognoſcens, tam ipſos vt ſaluari vellent rogabat, tradita ſibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quam & Ioſephum allegabat, patria lingua verba facturum, ſperans eos hominis gentilis monitu aliquid remiſſuros Itaque Ioſephus murum circumiens, ſimulque extra telii iactum ſtans, vnde exaudiri facilius poſſet, multis orabat, vt ſibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, neve contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim ſancta reuereri, cum quibus nulla ſibi ſocietas eſſet, manusque ſuas ad hoc vſque cohibere. ipſos vero in his edoctos, cum ſeruare poſſent, ſponte ad eorum interitum ruere. quin potius viderent muros concidiſſe firmiores, exciſis vero infirmiores ſupereſſe? Romanorumque vires cognoſcerent ſuſtinere non poſſe hisq; ſeruire non eſſe nouum, neque inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum ſit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. ſemel autem ſubditum, qui multo tempore paruiſſet imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in poteſtate ſunt omnia. Nam quid Romanos effugiſſe, niſi quod propter æſtus aut frigora eſſet inutile? imo vero tranſiſſe ad eos vndique fortunam, Deumque per ſingulas nationes ducentem imperium, nunc eſſe in Italia. Hanc autem validiſſimam legem, tam feris beſtiis quam hominibus eſſe præfinitam, potentioribus cedere: apud eosque eſſe victoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & aliis ſubſidiis meliores, ceſſiſſe Romanis: quos niſi Deum ſciſſent illis fauere, nunquam perpeſſi fuiſſent. ipſos verò qua tunc fretos reſiſtere, cum ex magna parte capta ſit ciuitas: ciues autem etiam ſi muros integros haberent, excidio pariter affecti ſint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem conſumi populum, continuo vero etiam bellatores interituros: nam etſi Romani deſierint, & ab obſidione ceſſauerint, neque ciuitatem ſtrictis gladiis irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus aſſidere, quod horis ſingulis aleretur: niſi forte

Ante. 10

Ante. 20

Ante. 30

Ante. 40

Ante. 50

Fatũ innocentes cũ nocentib. & ciuitatem cum ſeditioſis perire decreuerat.

Romani operantes a Iudæis prohibentur.

Titi erga Iudæos benignitas.

Ioſephi ad Iudæos oratio.

Fortuna & Deus cum Romanis.

Fames ciuitatem tenet.

contra famem quoque arma caperent ac dimicarent, solique possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam: dumq; liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorũ causa succensere Romanos, nisi ad finem vsq; insolentes essent, natura eos esse in imperio mansuetos, atque iracundiæ præferre quod vtile est. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque desertam habere prouinciam: idcirco velle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum si vi ceperit ciuitatem, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti sunt fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non possint famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes vituperabant, multi vero conuiciis, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, vociferans, vestrorumque auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quasi quem alium sic vicerimus. Quando autem, non Deus omnium conditor, Iudæorum defensor est, si lædantur? Non resipietis? Vnde progressi pugnatis, quantumque auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc sanctum locum quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, vt cognoscatis non solum vos Romanis, sed etiam Deo resistere. Nechias qui tunc Rex erat Ægyptiorum, idemque Pharao vocabatur, cum infinita manu descendit, Reginamque Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noster? Armis credo vltus est iniuriam? Atqui 318. præfectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Nonne secunda vespera incorrupta Regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde cruentastis locum, ac tremens nocturnis somniis Ægyptius exagitatus aufugit, auroque & argento amantissimos Deo donauit Hebræos. Dicam translata in Ægyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis an Regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus vlcisci possent, semetipsos Deo potius permisere. Quis nescit Ægyptum repletam omni genere serpentium, omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum præsidio incruentos, & sine periculo deduci, quos Deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyriis raptam nobis sanctam Arcam, Palæstina & Dagon simulacrum gemuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis vero occultis corporum, ac per ea cum cibo visceribus exhaustis, cymbalorum ab tympanorum sono manibus noxiis reportauerunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui hæc parentibus administrabat. propterea quod omissis armis ac manibus eius se iudicio permisere. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc vrbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? nonne ab armis quiescentes in votis erant, & Angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? posteroque die excitatus Assyrius 185. millia reperit mortuorum, atque ita cum reliquis Hebræos inermes, nec persequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone seruitium, vbi per annos 70. populus exulans. non ante libertatem recepit, quam eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam est prosecutus, iterumque auxiliatori suo sacerdotum

An. mũdi 4014. à Christ. nat. 72.

Imperator cũ Iudæis dexterã iungere cupit.

Iosephus ad gentiles historias transfit.

Nechias siue Rex Ægyptiorum.

Iudæi annos 400. tyrãnis in Ægypto subiacũt.

Arca sancta ab Assyriis rapta, & Iudæa restituta.

Senacherib Rex Assyriorum.

Babylonica captiuitas.

An. mũ. 4014. Christ. 72.

more seruiebant Breuiter dicam, nullum est operæprecium quod armis parentes nostri fecerint, aut non sine armis Deo permissa potestate impetrauerint. Domi autem manentes, vt placebat iudici superantes. Pugnantes vero, semper de spe deciderunt. Nam vbi Rege Babyloniorum vrbem obsidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias Rex noster cum eo congressus est, tam ipse captus est, quam cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille Rex vestris ducibus, ciusque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiam vociferantem, inuisos esse eos Deo propter delicta quæ in eum commiserant, captum iri autem nisi traderent ciuitatem, neque Rex neque populus ipse tertecit. Sed vos (vt intus gesta prætermittam, neque digne possum iniquitates vestras exponere) me, qui vobis salutem suadeam, querimini, telusque appetitis irati, quod vos vestrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus est Epiphanes, obsidente ciuitatem, multis modis offensa diuinitate, maiores nostri cum armis progressi, ipsi quidem in pugna perempti sunt, oppidum vero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est? Ipsos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nonne indigenarum impietas? Vnde seruire cœpimus? Nonne a seditione maiorum, quando Aristobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deos indignos libertate subiecit? Denique tres menses obsessi, quanquam nihil quale vos in sanctum legesque deliquerant, & maioribus ad bellum subsidiis vtebantur, tamen tradiderunt. Antigoni autem filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate persequebatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Sosium & Romanum adduxit exercitum. circumdati vero per sex menses obsidebantur, donec capti peccatorum suorum supplicia pependerunt: direptaque est ab hostibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi vero sine dubio cohæret excidium. Oportet ergo, vt opinor, sacri loci possessores iudicium Deo de omnibus permittere: manuique tunc humanas contemnere, cum à superno ipsi iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, prætermisistis? Quantum autem illos, qui cito periere, impietate superastis? nam occulta dedignantes peccata, hoc est, furta, insidiasque atque adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasque maleficiorum excogitastis vias. Sanctum vero templum, factum est omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus est locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post hæc in quem fuistis impij, hunc auxiliatorem speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, puris que manibus adiutorem vestrum rogatis. Talibus rex noster precibus adiutum Assyrium supplicauit, cum magnum exercitum Deus vna nocte prostrauit? Similia vero Assyriis Romani committunt, vt etiam similem vltionem speretis? Nam ille quidem ab rege nostro acceptæ pecuniæ, vt vastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incensum templi descendit: Romani autem solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et hoc si impetrauerint, neque propitiantur ciuitatem, neque sancta omnino tangunt. Concedunt autem vobis familias liberas, & possessiones tenere, patriasque leges saluas manere patiuntur. Inanis est profecto, sperare benignitatem circa iustos fore, qualis iniustis apparuit: præsertim qui

Sic olim a Babyloniorum Rege deuastatio. Ob quas impietates maiorum seruire cœperunt.

Iudæorum in legem Dei peccata.

Assyrios Romani similia committunt.

tim vlciſci nouerit cum oportet. Denique Aſſyrios prima nocte, na caſtra ciuitati admouerant, fregit. Quod ſi etiam veſtram proge em liberaret, Romanos vero dignos pœna iudicaret, confeſtim eis il: tempore ſicut Aſſyriis iraſceretur, quo genti manus Pompeius attu-, quo poſt illum Soſius aſcendit, quo Galilæam Veſpaſianus excidit, oſtremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, que Soſius quicquam paſſi ſunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Ve- aſianus autem ex bello quod nobiſcum geſſit, etiam imperium ade- tus eſt. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui rius vobis aruerant. Deniqueante eius aduentum ſcitis & Siloam & xtra ciuitatem fontes adeo defeciſſe, vt ad vtrumque aqua mercaretur: unc autem ita hoſtibus noſtris largi ſunt, vt non modo ipſis & iumen- is eorum, ſed etiam hortis ſufficiant. Denique huius prodigij & ante ericulum factum eſt in excidio ciuitates, quando ſupra memoratus abylonius rex cum exercitu aduenit, & qui captam ciuitatem incen- it & templum: quamuis vt opinor nihil illi tantum, quantum vos im- ie nunc, commiſiſſent. Itaque ſanctis relictis, Deum fugiſſe puta ue- im: hiſque nunc adeſſe, quibus cum bellum geritis? An bonus qui- em vir domum flagitioſam fugiet, & domeſticos oderit: Deum vero malis veſtris inhærere arbitramini, qui etiam occulta conſpicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum eſt? Iniquitates enim veſtræ velut in romptu neminem latent: inque dies ſingulos, quis peior ſit certamen abetis, atque ita nequitiam, vt virtutem demonſtrare contenditis. Ve- untamen reliqua ſalutis via eſt, ſi velitis, & diuinitus confeſſis ac pœ- itentibus ſolet ſeſe placabilis offerre. Arma proiicite, pudeat vos pa- iæ tam diutæ. conuertite oculos, & aſpicite eius quam proditis pul- hritudinem, quale oppidum, quale templum, quam multarum gen um munera. Quis in hæc flammas adducit? quis hæc iam non eſſe- eſiderat? Et quid eſt hoc quod ſaluum eſſe debeat dignius? ô duri & apidibus ſtupidiores. Si hæc non veris luminibus cernitis, ſaltem fa- miliarum veſtrarum miſereamini. Verſentur in conſpectu cuiuſque fi- ij, coniuges & parentes, quos paulo poſt aut bellum aut fames abſum- ſerit. Scio quia vna cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & amilia non ignobilis, domuſque olim clariſſima. Et fortaſſe propter- a me quiſquam hæc ſuadere crediderit. Interficite illos, accipite mer- edem ſalutis veſtræ ſanguinem meum. Ipſe quoque mori paratus ſum, poſt me reſpicietis. Hæc Ioſepho vociferante cum lacrymis, ſedi- oſi quidem neque animos flexerunt, neque tutam ſibi mutationem ore iudicauerunt. Populus vero ad profugiendum commotus eſt, alij poſſeſſionibus ſuis, alij rebus chariſſimis exiguo precio venun- ſatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, tranſglutiebant. quum vero ad Romanos elapſi fuiſſent, exonerato ventre habebant vtui ne- ceſſaria: Titus enim pleroſque per agros, quo vellet quiſque perge- e, dimittebat: idque magis eos ad perfugium hortabatur, quod & in- eſtinis malis carebant, nec Romanis ſeruiebant. Ioannes autem & Simon cum ſociis, ne his magis pateret exitus, quam Romanis adi- us, obſtruebant: & qui vel vmbram ſuſpicionis dediſſet, continuo ne- abatur. Ditioribus quidem manere etiam ſicut profugere, par cauſa e- at pereundi: nam quaſi transfugere voluiſſet, propter patrimonium quiſque occidebatur. Cum fame autem creſcebat deſperatio ſeditioſo um, & in dies ſingulos vtrumq; malum amplius accendebatur. Et pa iam quidem nulla erant frumenta, irrũpentes autem ſcrutabantur do nos. Et ſiquidẽ inueniſſent aliquid, eos qui negauerant verberabant: ſi

An. mũdi 4014. à Chriſt. nat. 72.

Deus ſtatim vlciſci nouit cum oportet.

Tito fontes qui prius aruerãt, vberiores profluunt

Diuinitus confeſſis ac pœnitentib⁹ ſeſe placabilis offerre ſolet.

Amor & conſtãtia Ioſephi erga patriam.

Populus cum pernicie profugit.

Ingens in vrbe fames.

Abundãtia cibi ar gumentũ.

vero

vero nihil inueniſſent, quaſi diligentius celauiſſent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miſerorum, cum ea quæ ſolidis viribus ſtarent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis eſſe videbatur, ſtatim fame morituros occidere. multi vero clam vniuerſa bona ſua vno frumenti modio, qui ditiores eſſent, itemque pauperes hordei permutarunt. Inclusi deinde intimis ædium tectis, quidam ſumma penuria infectum triticum comedebant. panem alij conficiebant, vt neceſſitas metuſque monuiſſet. Et mensa quidem nuſquam apponebatur, ſed incoctum ſubtrahentes igni cibum diripiebant. Miſerabilis autem erat victus, dignumque lacrymis ſpectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames ſuper omnes clades haberetur. Nihil enim ſic perdit hominem vt pudor: nam quod reuerentia dignum eſt, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parentibus, & quod miſerrimum, matres cibum infantibus ex ipſo ore rapiebant: & marceſcentibus inter manus charißimis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edentes vero talia non latebant, ſed vbique aderant qui iſta diriperent. Nam ſi cubi clauſam domum vidiſſent, eos qui intus erant, cibum capere hoc ſuſpicabantur iudicio: ſtatimque ruptis foribus irruebant, victumque iam contuſum dentibus, ex gutture pene reuocabant, ipſos faucibus ſtrangulantes. Pulſabantur autem ſenes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaq; miſeratio vel cani erat capitis, vel infantiæ: ſed abſtractos pueros & ex bucella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuenißet, quodque fuerant deuoraſſet, tanquam læſi cruentiores erant. Acerbißimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium vias, nunc virgis acutis podices transfigendo horrendaque etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confeßionem, & vt vnum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec eſuriebant (minus enim crudele videretur, quod neceſſitas impetraret) exercentes autem dementiam ſuam, ſexque ſibi dierum commeatum præparantes, hißque occurrentes, qui per Romanorum cuſtodias agreſtis oleris herbarumque gratia colligendarum noctu erepßißent, cum iam ſe hoſtes euaſißſe credebant, quæ attuliſſent eripiebant: multumque ſupplicantibus, & horribile Dei nomen implorantibus, vt aliquam partem ſibi concederent eorum, quæ cum periculo ſibi collegißent, nihil penitus dabant: gratumque videbatur, ſi ſpoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à ſatellitibus patiebantur. Honorati vero ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij inſidiarum falſo accuſati videbantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunque delator ſubornatus indicabat quod profugere voluiſſent. Si vero quem Simon expilaſſet, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliaſſet, eum Simon excipiebat: ſibique inuicem propinabant ſanguinem popularium, miſerorumque cadauera partiebantur. Et dominandi quidem cauſa erat in vtroque diſſenſio, ſcelerum vero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, ſibi totum vendicans, non dediſſet, nequißimus videbatur. Et qui non accepißet, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruißet. Singillatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: vt autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem vnquam talia perpeßam puto, neque vllam nationem poſt hominum memoriam malitia ferociorem fuiſſe. Poſtremo etiam genti Hebræorum maledicebant, vt minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & ſeruos ſe, & con-

ann. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Miſerabilis victus, dignumq; lacrymis ſpectaculum.

Miſeri victũ iam cruce vix dentibus, ex gutture pene reuocant, ipſos faucibus ſtrãgulantes.

Honorati ac diuites ad tyrannos perducuntur.

Dominãdi cauſa in Ioanne & Simone diſſenſio, ſcelerum vero cõcordia.

uenas

benas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Denique ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere victoriam coegere: tardiusque venientem in templum ignem pene traxere. Denique cum hi ardere superiorem ciuitatem vidissent, neque doluere, neque illacrymauere: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

An. mūdi 4014 a Christ. na. 72. *Iosephi de populo Iudaico iudicium.*

CAP. XII.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combustis.

TIto autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerētur: parte vero equitatus missa, iussit per valles ad alimēta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minime præda sufficeret: maior vero pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus, nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, vt cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur vice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundū tames, restatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate pugnabant, metu supplicij, seroq; videbantur supplicare: post pugnā itaq; verberati, & ante mortem modis omnibus excruciati, contra murū cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis videbatur ista calamitas, cum Iudæi in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum videbat esse custodiam: maxime vero propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tāquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autem diuersis modis suffigebāt. ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quam cepissent, iā spacium crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis vero tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant populariū proniores ad pacē, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensi tenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad verum supplicium properantes. illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscindi præcepit, eosque ad Ioannem & Simonem intromisit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, neue se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participē non habebant. simul autem aggeres circumeundo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cæsari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere conclamabat, eamque seruituti recte præferre, multa vero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, vt ipse diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoleret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros, quibus facta non adfore: finem enim Dei esse. Talia conuiciis admiscentes vociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipa-

Pauperū ex populo miseria.

Iudæos permultos Titus cōtra murum crucifixit.

Transfugarū familiarib⁹ ad murū tractis, seditiosi quæ paterētur qui ad Romanos profugerent, demonstrāt.

Iudæi ipsi Cæsari & patri eius maledicunt.

An. mūdi 4054. à Christ. nat. 74.

tus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adolescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi. vnde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Ostendit autem ille quoque in senecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo vigente præsens se mirari aiebat, quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus, tantusque viribus, vt multum peccaret audacia. Cum vero Titus ad hoc subrisisset, laboremq; communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipse quidem pro viribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorum, sagittis eos appetens: adolescentes autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi lauci recessere: hoc reputantes, quod etiam viris Macedonibus vincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, vix nono & vigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & vnus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium vocatur: alter vero a duodecima viginti cubitis distans. Decima vero legio, quæ supra memoratis præstabat, in septentrionali parte opus erexerat, vbi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ad hoc autem quinta decima legio discedentem cubitis aggerem fecit ad Pontificis monumentum. Iam vero admoris aggeribus, Ioannes lubfossa intus terra vique ad aggeres Antoniam versus, dispositis per cuniculum fudibus, opera suspendit: illataque sylua pice ac bitumine illita ignem immittit: succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cumq; magno sonitu in eam aggeres decidere. ac primo quidem cum pulueretumus, ex alto excitatus est, cum ignem ruina concluderet. postea vero materia qua premebatur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: molitionem vero Iudæorum agre ferebant: iamque se vicisse credentium & ipsos eo casu restixit, & in posterum subuenire aduersus ignem minus vtile videbatur, etiam si fuisset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo vero post illos etiam aggeres Simon cum sociis aggreditur. Illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murum cœperant. Tephæus autem quidam ex Garsi ortus ciuitate Galilææ, & Megassarus ex regalibus famulis Mariammes, cumque his Adiabenus quidam, filius Nabathæi nomen habent ex fortuna Agiras, cuius est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neque magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subsistere: sed per medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem missilibus, & cladibus detrusi, non prius à periculo demoti sunt, quam ignis instrumenta corriperet. Sublata vero iam flamma, Romani quidem concurrentes e castris, auxilio properabant: Iudæi vero ex muro eos prohibebant, manusque cum his conserebant, qui flammas extinguere conarentur: propriis corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni subtrahere, cum eorum tegmina tremarentur: Indæi vero etiam per flammas eos retinere certabant. & quamuis feruens nactis ellent ferrum, tamen arietes non amisere. Hinc autem flamma transiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium. Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse opera desperabant, in

Romani per dies 17. aggeres & ingentes per ficiunt.

Tres viri audaces inter Iudæos.

Postquam tetus ... ante obitum nemo supremaque funera debet.

Antiochi & militū insolētia.

castra

castra discedunt. Iudæi vero magis instabant, cum semper eorum numerus crescceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti victoria, progressi autem vsque ad munimenta castrorum prælio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per vices succedentium armatorum, & acerbissima in eos sanctio Romanorum, vt quiloco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi pœnali exitio glorioſa morte prælata, steterunt fortiter, eorumque necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: balistisq; in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue turamine suorum corporum prouidentem namquoscunq; obuios habuissent, cum his congrediebantur Iudæi: & in spicula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neq; hi actis magis quam fiducia superabant, & Romani plus audaciæ quam quod male tractarentur, cedebant. Iam vero Titus aderat ab Antonia, quo secesserat, locum aliis aggeribus prospiciens: multumque increparis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, & velut ex carcere contra se dimissis Iudæis, obsessorum paterentur ipsi fortunam, ipse cum electis militibus hostes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta vero acie, puluis quidem lumina, clamor vero aures exuperabat: neq; aut amicum quisquam internoscere poterat, aut inimicum. Iudæis autem non tam virium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentia periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaq; putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorum fuisse raptures, nisi præuento pugnæ momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani mœrore tenebantur, quod tam longum laborem vna hora perdidere, & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

An. mũdi 4014. à Christ. nat. 72.

Romani flamma circũdati opera extructa amittunt.

Sanctio Romanorum acerbissima in eos, qui loco cedũt

Titus militibus negligentiã exprobrat.

Iudæi in ciuitatẽ sese recipiunt.

CAP. XIII.

De muro extructo ab exercitu Romano circa Hierosolymam triduo.

Titus cũ Ducibus deliberat.

TItus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse, vniuersi vero militis impetum tolerare non posse, veru iagittis esse obruendos. Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alij & sine aggeribus assideri, egressus eorum tantummodo obseruando, ac ne victus intro ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neque cum hoste manu confligere: nec enim expugnari eorum cõfidentiam posse, quibus optatum est ferro procumbere, vel etiam sine hoc interficere, quæ sæuior est cupiditas. Ipsi autem Tito, cessare quidem prorsus tanto cum exercitu, honestum non videbatur: & pugnare cum his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus vero ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem, locorumq; difficultatem, ab exercitu posse, & præterea ad excursus incautum: contra manifestam enim viam obseruatam, occultas vias excogitaturos Iudæos, tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum, diutius obsidionem trahendam, verendumq; ne victoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici posse, sed celeritatem ante gloriam duci, debere tamen si celeritate vti velit & cautione, totam

An. mũdi 4034. à Christ. nat. 72.

muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame victos facillime capiendos. aliter se non posse quiescere. Verum & aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum considerate debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere, ne Deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumque partiti, non solum rectores inter se, verum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isque chiliarcho placere properabat: chiliarchorum vero ostentatio, ad duces vsque pertinebat, ducum vero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sæpissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorum, vbi ipse tendebat, ad inferiorem Cænopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleon montem reuertens, à meridie montem complectitur, vsq; ad saxum quod Peristereonos vocatur, eiq; proximum collem, qui super vallẽ imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad vallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani Pontificis monumentum, circundato monte, vbi Pompeius castra posuerat, ad septentrionalem redit regionem. Et cum processisset ad vicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodis monumentum ab oriente clanium castris suis coniunxit, vnde cœperat: Murus quidẽ vno minus quadraginta stadiorum erat. Ad hoc autem foris castella tredecim ædificata sunt: eorũ gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, vt id quidem dignum mensibus videretur, celeritas vero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam vero Alexandro permiserat: tertia vero obtigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter se sortiebantur, totaq; nocte per castellorum spacia circuibant.

Titus totũ murum cingere ciuitatem cogitat.

Romanorũ miles tum in extruendo muro labor indefessus.

Murus vnus min' 40. stadiorum.

Romanorũ per castella custodia collocata.

CAP. XIV.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere extructo.

IVdæis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atq; infantibus: viarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbræ mortuorum, per fora versabantur: & vbi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis supererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulcra, prius quam fati dies veniret, & viui properabant: neq; luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat. sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum vero silentium ciuitatem, plenaque mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum sepulcra erant, & cadauera spoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hilq; gladiorum mucrones probabant: nonnullosq; iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa trauuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrũ sibi commodari, quo tamen euaderet, superbissime negligebatur. Animas vero

Tecta ac vię mortuis plena

Mortui insepulti in ciuitate iacent.

Latronũ in morientes crudelitas.

efflantium quisq;, in morte templum obtutibus intuebatur, cum viuos relinqueret seditiosos. Illi autem, primo quidem sumptu publico iubebant mortuos sepeliri, cum fœtorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in valles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamq; saniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani vero cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiã eos mœror, famesque tangebat) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq; rerum necessariarũ habentes copiam, de Syria proximisque prouinciis. multi autem iuxta murum stantes, magnamque alimentorum abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incẽdebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, & properans saltem hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas syluas opera prima consumpserant. à nonagesimo vero stadio milites alias congerebant: & ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus ostendebat. Sed illis pœnitudo plane perierat: & animis ac corporibus separati, vtrisque velut alienis vtebantur. Nec enim vel animas affectio mansueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantque languentibus carcerem.

An. mũdi 4034. à Christ. nat. 72.

Titus extentis manibus factũ illud suum non esse Deũ testatur.

Romani Iudæis magnam alimentorũ abundantiam demonstrant.

Titus populi miserat⁹ quod superest liberare properat.

Iudæorũ excæcatio

CAP. XV.

De cæde Iudæorum intra & extra Hierosolymam.

Simonem in Matthiã eiusque filios crudelitas.

DEnique Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis & charus. Is cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, vt adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille. postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq; alios esse dicebat, qui pro se consilium dederat, veluti hoc simplicitate suasisset: productumq; eum & accusatum, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi, quam filios obsecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiam postulantem, vt augeret eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæteros in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum iuuarent, ad quos exire voluisset. corpora vero sepeliri prohibuit: Post hos Ananias quidam pontifex, filius Masbali, nobilis, & scriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducẽs, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi vero patrem conclusum asseruabant: missoq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, proditionis metu proposito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæstionem perimebant. Ista videns quidam Iudas filius Iudæ, vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, forasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidissimis contubernalium: quousq; tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quamue salutis spem habemus, seruantes

Ananus Simonis satellitũ crudelissimus.

Ananias Pontifex & 15. ex populo clariores necantur.

Iosephi pater captus

Iuda cũ contubernalib. deliberatio.

An. mũdi 4034. à Christ. nat. 72.

Iudæi cũ contubernalibus a Simone trucidantur.

Iosephus caput vulneratur lapide, statim attonitus cadit, & rumor per ciuitatem spargitur.

Ipsephus curato vulnere resipiscit.

Fame, quam Iudæi domi reliquerant, velociorem apud Romanos inuenĩt ad exitium satietatẽ.

Vna nocte 2000. viscera patefacta.

Titus militibus ob iniquum iratus.

pessimo fidẽ? Ecce iam fames oppugnat Romani vero pene intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum pœnæ, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & nolimet seruemus & ciuitatem. Nihil autẽ graue Simon patietur, si, cum de se desperauerit, pœnas citius pẽdet. His vbi decem assensi sunt, mane cæteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse vero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea vero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, antea rem Simõ cognouit, turrimq; velociter occupat: Romanisq; eos inspectantibus custodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput vulneratur lapide, statimq; attonitus cadit. Excursus autem ad eius casum factus est Iudæorum: abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Cæsar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens, seditiosi vero, tanquam interfecto quem maxime cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo residuam multitudinem mœror tenuit, vere periisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Iosephi mater in carcere mortuum esse filiũ suum, ad custodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim viuo potiri. Secreto autẽ flens, ad ancillas, hunc inquit, fœcunditatis recepisse fructum. quod ne sepelire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri speraret. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neq; latrones refecit. Cito enim curato vulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat, illos sibi non multo post vulneris pœnas daturos. populum autem rursum ad fidem hortabatur. vnde populo quidem fiducia, seditiosis vero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate prosiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem sæuior ea quam intus perpulerant fortuna consequebatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium satietatem. aderant namque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aquæ turgidi. deinde vacuata replentes corpora disrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, paulatimq; cibum defecto corpori obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarẽtur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehẽditur, e fimo ventris aureos colligens. Transglutientes autem (vt supra diximus) eos veniebant, quod cunctos seditiosi scrutabantur: & maxima vis auri fuerat in ciuitate. denique duodecim Atticis comparabant, quod antea viginti quinque valebat. Verum hac arte per vnum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, scissis ventribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo sæuiorem contigisse Iudæis: vna denique nocte duorum millium patefacta sunt viscera. Et hac Titus iniustitia cognita pene iussisset autores circũfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum multoque plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militũ quosdam hæc tangebat inuidia) vtrisq; iratus dicebat: si qui militum suorum hæc committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis as-

scri-

scriberent. hac enim quosdam suorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus est, si quis eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt suspectos inuestigarent, atq; ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, sæuisque hominibus lucrandi amor innatus est, nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imo vero hæc alias, & modum habent, & metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem viam salutis ad interitum verterat: denique id quod cum pœna interdixerat Cæsar, occulte in profugos admittebatur. Et si qui transfugisset, circumspectantes ante ne quis Romanorum videret, eos scindebant, & ex visceribus quæstum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & plerosque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

An. mũdi 4034. à Christ. nat. 72.

Auaritia supplicũ omne contemnit.

CAP. XVI.

De sacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

IOannes autem, vbi rapinę ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; vasa diuinæ rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mẽsas, ne vrceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; vxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Propterea q; sacrum vinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificiis reseruabant, tutum erat effudisse. namq; in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore vngebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quæ dolor iubet. Puto si Romani contra nos venire tardassent, aut hiatu terræ deuorandam fuisse ciuitatem, aut diluuio perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendio passuram, multo enim magis impiam progeniem tulit quam quæ illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interiit. Et quid est opus singulatim narrare clades? Mannæus Laxari filius, transgressus ad Titum, per vnam portam quæ sibi credita fuerat centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, vsq; ad calendas Iulij. hæc autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portæ, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. cæteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proiicere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta millia portis ejecta nunciabant: aliorum vero numerum minime posse comprehendi, cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis ædibus cadauera esse inclusa. & frumenti quidem modium veniisse talento. post autem vbi muro circundata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulsos, vt cloacas rimarentur, boumque veterem simum alimentum haberent, stercusque collectum, quod ne visui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne videntes quidem pœnitebat, sed patiebantur vsque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipsis imminebat & ciuitati.

Iohannes ad sacrilegiũ sese conuertit, multaq; donaria templi retinet.

Sexcenta millia mortuorũ portis eiecta.

Bonum stercus collectũ Iudæorũ alimentum.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER VII.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII.
De bello Iudaico.

I. *De suffossione murorum, succensione aggerum, & Sabino oppugnante murum.*
II. *Romani Antoniam inuadunt, & a Iudaeis repelluntur.*
III. *De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.*
IIII. *Iosephi oratio pro deditione Iudaeorum, & profugium eorum.*
V. *De iterata pugna exstructis aggeribus, & excursionibus Iudaeorum.*
VI. *Romani flammis per cuniculos dolo Iudaico, & de Artorio quodam.*
VII. *De fame Iudaeorum.*
VIII. *De muliere quae praesame filium coxerat.*
IX. *De expugnatione muri & incendio templi.*
X. *Quemadmodum Templum incensum est inuito Tito.*
XI. *De sacerdotibus, gazophylacioque & porticu.*
XII. *De prodigiis excidium Hierosolyma praecedentibus & praesagiis.*
XIII. *De imperio Titi, & sacerdotum interfectione.*
XIV. *De praeda seditiosorum, & succensione interioris ciuitatis.*
XV. *Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudaeorum ad Titum.*
XVI. *De occupata reliqua parte Ciuitatis.*
XVII. *De numero captiuorum & peremptorum.*
XVIII. *Hierosolyma vrbs historia breuis.*
XIX. *De praemio militum.*
XX. *De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone & spectaculo die natalitio exhibito.*
XXI. *De calamitate Iudaeorum apud Antiochenses.*
XXII. *Quomodo Vespasianus rediens a Romanis exceptus est.*
XXIII. *Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.*
XXIV. *De amne Sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.*
XXV. *Herodium & Macharus a Basso capta.*
XXVI. *De Iudaea a Basso interempto & Iudaea dimendita.*
XXVII. *De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.*
XXVIII. *Excidium Massada castelli munitissimi*
XXIX. *Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.*
XXX. *Onia templum clausum apud Alexandriam.*
XXXI. *De interfectione Iudaeorum apud Cyrenem.*

CAP I.

De suffossione murorum, succensione aggerum & Sabino oppugnante nisum.

An. mundi 4034. à Christ. nat. 72.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum & seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, & visu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam veluti per aciem fuerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) supplicij sui tarditatem. non enim spe victoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres erexerunt, attonsis omnibus ad nonaginta vsque stadia circa oppidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisis vndique arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc videret, continere lachrymas poterat, vel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namque insignia pulchritudinis, bellum deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat eum cognosceret, sed præsens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium. namque hi, nisi eos quoque exuerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autem fortasse nec voluntatem sibi fore: His incensis alios parare. nam & materiæ delecerant: & labori quidem corpora militum, crebris vero offensionibus animi cesserãt. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam propugnatoribus nihilo segnioribus vtebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidiis, machinæ soliditate muri, manus vero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue, quod cum seditione fameque ac bello totque malis præstantiores Iudæorum animos inuenirent, virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam vero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam, simul & quæ futura timebantur, si dissiparetur murus cauebat, & antequam arietes admouerentur operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerem, spe decepti remeauere. Nam primum ne cõcordate quidem eorum videbatur consilium, paulatim & per interualla & contanter, non sine metu prosilientium, neque Iudæorum more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, & omnium simul impetus: & non vt sine offensione recederent. Lãguidiores vero progressi quam solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atque armis ita vndique aggeres sepsere. vt nusquam igni aditum relinquerent: animum vero ita cõfirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter o-

Multitudo congestorum in ciuitate cadauerũ horrenda visa.

Iudæi supplicij sui tarditatẽ exprobrãt Deo.

Iudæa deserta & desolata.

Romanorũ & Iudæorũ par timor.

Romani Iudæorũ audaciã verentur.

Iudæi cũ facibus aggerem aggrediũtur, spe decepti remeant.

Audacia & impetus Iudæorum decrescit.

An. mũdi 4014 à Christ. nã. 72.

mnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditate virtus cederet. aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem missilia pro illis faciebant in prosilientes delata: & qui cecidisset, posteriores impediebat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui vero intra teli iactum venire properassent, alij disciplina hostium & densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calend. autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis, Romani machinas admouere: quamuis ab Antonia sæpe igni ferroque peterentur, & quodcunque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machinasque contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis, cum nullis periculis desuper venientibus lassarentur, arietum opus vrgebant. cum vero inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus & vectibus suffodiebant. Itaque saxis quatuor obstinato labore concussis quietem vtrisque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidianda murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum præter spem vtrorumque animum affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersam eam præcauti non fuerat, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiam ex celeri subuersione natam, cõspectus alius mutus, quem intrinsecus Ioannes ædificauerat, cito restinxit. Veruntamen priore facilior oppugnatio videbatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiorem murum qui recens erat, citoque destrui posse arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus vero spe atque oratione putans, alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promissis sæpe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere contemni, in vnum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, aperte & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauiæ reprehensionem parit. exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quemque gerere dignum est. Itaque difficilem vobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem vel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficillimis rebus, pulchrumque sit cum laude mori, nec erit infructuosum si, qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosque milites, quibus in pace bella discere, in bello autem incere consuetum est, à Iudæis manu vel animo superari turpissimum est: idque in fine victoriæ, cum etiam Dei nitamur auxilio. namque offensiones nostræ Iudaicæ desperationes sunt. Illorum autem clades, fauore Dei vestrisque virtutibus crescunt. Etenim seditio, fames obsidio, murorumque sine machinis casus, quid sit aliud quam in alio ira Dei, nostrumque adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores videri, sed etiam diuinum præsidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni

Iudæi ipsi timiditatis arguẽtes, re infecta reuertũtur.

Oppugnatio Hierosolymæ Calẽd. Iulij. Romani murũ suffodiunt.

Murum quẽ Ioannes ædificauerat, nemo ascendere audet.

Titi ad fortissimos oratio & adhortatio

Iudæorũ patiẽs animus, & in aduersis rebus dura constantia.

Ira Dei in Iudæos Romanorũ adiumentum.

Iudæorũ ac Romanorũ comparatio.

pudo-

pudoris est vinci, qui seruire didicerint, quo minus in posterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non victoriæ spe, sed ostentationis gratia: nos autem totius penè terræ marisque victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique in Antoniam si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamen capiti ac respirationi hostium insedere victoriam nobis pleniſſimam repromittit. Equidem prætermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorum anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim virorum fortium nescit, quod animas in acie ferro, corporibus absolutas, puriſſimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manesque se bonos ac propitios heroas, videndos offerunt posteris suis? Quas vero morbus corporis tabesque consumpserit, & si maxime probris ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altaque obliuio suscipit, corporis simul & vitæ ac memoriæ fine circumscriptas. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est ferri ministerium, cui non videatur ignauum negare vsui, quod debito redditurus sit. Et hæc quidem veluti seruari nequeant, vel qui conati fuerint prosecutus sum. est autem salutis spes in maximis quoque periculis, qui virilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet incessui: deinde totum quod ædificatum est, facilime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atque subsidio: vestraque obstinatio breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantam cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si vero clam, vel etiam per vim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præsit: beatissima vero præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum vero vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante vidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore niger, exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore, atque angustiore viribus suis habitabat. Cum primus itaque surrexisset: dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, & ante omnes in murum ascendo: atque opto quidem, vt vires ac voluntatem meam sequatur fortuna tua. quod si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quod res aliter cesserit, sed quod sic decreuerim, pro te morituram. His dictis, & scutum læua manu capiti prætendens, strictoque dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebantur autem ex aliis, qui soli eius virtutis æmuli esse cupiebant vndecim viri. Multo autem omnes anteecedebat diuino quodam impetu excitatus. cum de muro cuncti iaculis & sagittis vndique infinitis apperterent, atque ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de vndecim deiecerunt. Sabinus autem missilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quam summa muri prehenderet, hostesque in fugam verteret. viribus enim eius atque animi pertinacia territi, plureſque ascendisse rati non steterunt. Qua in re fortunam quis, veluti virtutibus

An. mundi 4034. à Christ. nat. 72.

Titus poetico more de futura vita loquitur.

Fortium virorum remunerationes.

Sabinus vir corporis habitu parus, sed manu simul & animo fortis.

Sabinus cum 11. viris murum petit.

Fortuna vu.

An. mũdi 4034 à Christ. na. 72.

inuideat, semperque præclaris facinoribus officiat non incusauerit: Siquidem hic vir neque ab incepto erranit, & offensione lapidis cum maximo crepitu ptonus decidit. Vnde factum est, vt Iudæi reuersi, vbi solum & iacentem videre, ex omni cum parte iaculis peterent. Ille vero genibus nixus, & scuto protectus, primo quidem vlciscebatur hostes, multosque ad se appropinquantes sauciauit: vulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur, pro mensura vero cœpti facinoris cecidit. Cæteri autem tres peniam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Sabinus cũ tribus sociis periit.

CAP. II.

Romani Antoniam inuadunt, & a Iudæis repelluntur.

Antoniã Romani inuadũt.

BIduo autem post, viginti de numero excubantium per aggeres militum cõgregati, signiferum ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad se vocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ocioſe procedunt. occisis autẽ primis custodibus somno oppressis, murum obtinent, ac buccina signum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigiles subito exsuscitantur, & fugiunt priusquam multitudinem quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autem signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus ascendit. Cum autem Iudæi ad templum interius confugissent, ipsi quoque per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositique amborum agminum seditiosi, tam Ioannis quam Simonis arcebant eos summa vi atque alacritate repugnandi. siquidem excidij finem putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his victoriæ principium fuit. Ad ipsum autem adytum validissima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis vero Antoniam versus eos repellentibus. Et sagittæ quidem ac hastæ vtrique inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat, ex qua parte quisque pugnaret, permixtis vitis & propter angustias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaque mors essent vtrinque, armaque simul & cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem si bellum fluctuans grauasset alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neque aut fugæ aut persecutioni locus est: sed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixta faciebant exercitus. Qui vero inter primos stetissent, aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores vtriusque partis, suos in frontem vrgebant, nullumque inter dimicantes bello vacuum interuallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamque omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimam vsque diei pugnabant) hi quidem omnes simul excidij periculum pro nutrimento virtutis habebant: Romani vero exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse visum est in præsentia, Antoniam obiicere.

Propositis adytũ validissima pugna committitur.

Angustiæ ad pugnã dum pernocmodæ.

CAP.

CAP. III.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

IVlianus vero quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in bello & armorum peritia & viribus corporis & animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, vbi Romanos iam cedere & male repugnare conspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamque Iudæos vincentes solus ad interiorem vsque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem vniuersa multitudo, neque vim eius, neque audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens, quos alios alio disiecerat, ipsos quos occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut aliis horribilius visum est. Verum & ipsum profecto fata sequebantur, quæ ab homine vitari non possunt. Calceus namque habens, creberrimis atq; acutis clauis, vt cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatus est, saluti eius metuentiũ: Iudæi vero multis simul gladiis & hastis vndique feriebant. Ille autem multam quidem ferri vim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim cito peremptus est, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna septus erat. namque diu ceruicem contraxerat, donec concisis aliis eius membris remisit vires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit, vbi tantæ fortitudinis virum in conspectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediebat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, ægre peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum & Cæsarem, verum apud hostes quoque relicta. Iudæi vero etiam mortui capto corpore, Romanos in fugam versos in Antoniam concluserc. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gyphthæus ex agmine Ioannis: ex parte vero Simonis, Maluchias, & Mertonis filius Iudas, & Sosiæ filius Iacobus, dux Idumæorum: Zelotæ vero fratres duo filii Iairi Simon & Iudas.

Iulianus Romanus insigni fortitudine.

Iulianus dum strenue sanguine cruento solo curreret, labitur.

Mors Iuliani.

Horror inter Iudæos

CAP. IV.

Iosephi oratio pro deditione Iudæorum & profugorum eorum.

TItus autem militibus suis imperat Antoniæ fundamenta diruere, facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse vero Iosepho ad se vocato (namque audierat eo die qui erat mensis Iulii 17. diuinam obseruantiam, quæ entelechismos vocatur, virorum penuria defuisse, eaque re populum nimis dolere) iterum Ioanni dici præcipit quæ ante mandauerat: quod etiam si quis cum pugnandi sæuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dum modo non vna secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamẽ locum violare desineret, neve in Deum nefas admitteret. Potestatem autem haberet si vellet, sacra intermissa celebrare per Iudæos quos ipse delegisset. Itaque Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimarentur, sed etiam pluribus, vnde exaudiri posset constitit, & mandata Cæsaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem eos quo patriæ parcerẽt precabatur, ignemque depellerent iam templo contiguum, Deoque vota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis

Titus Ioannem ad bellũ progredi iubet, ne vna secũ & ciuitas interiret simul & templum.

Ioannis in Iosephum conuicia.

An. mũdi 4034. à Christ. nã. 72.

autem conuiciis tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremo addidit, nunquam sibi excidium esse metuendum, quoniam Dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione: sane vero, inquit Iosephus, eam puram Deo conseruasti, inuiolataque sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferat cibum, impium eum hostem putabis: Deum vero, quem perpetua religione priuaueris belli auxilio speras futurum? Et Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipse interciditi sacra, Deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat, ac deflear ciuitatem? cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuam corrigant: tu vero Iudæus, & inter leges educatus, illis quoque in has sæuior inueniaris. Atqui Ioannes etiam pœnitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumque tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est, Iechonias Rex Iudæorum: qui quondam Babyloniis bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate priusquam caperetur excessit, & cum cognatione sua volũtariam captiuitatem sustinuit, ne hæc sancta a hostibus proderet, Deique domum videret exuri. Ob hoc sacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumque memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum ó Ioannes exemplar, & si periculum præsto sit: ego autem veniam quoque tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, & Iudæis ita promittam, spectarique oporteat, quis sit autor, & vnde consilium. Absit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas, mihique maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, Deique sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta veterum prophetarum, & responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus plane, Deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totque scelerum plenam exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu & lachrymis prosequente, vox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidem miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem eiusque socii magis contra Romanos irritabuntur, illum quoq; capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidem seditiosorum custodias formidãtes, locis suis manebant, iamdudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos confugere: in quibus erant Pontifices Iosephus & Iesus. Filii vero Pontificum, tres quidem Ismaelis, cui apud Cyrenen fuerat caput abscissum, & Matthiæ quatuor: alterius vero Matthiæ vnus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon Gioræ cum tribus filiis, vt supra dictum est, interemit. Multi autem nobiles cum Pontificibus defecere: eosque imperator cum per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus illis versari molestum esse, in Gophnam dimisit, vt ibi manerent interim, multas etiam pollicitas possessiones cuique peracto bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipium læti cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non visis, rumor seditiosis iterum diffamatus est, quod Romani transfugas occidissent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deterrerent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum, sicut antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Romanos fugie-

Iechonias voluntariam Babylonicã captiuitatem sustinet.

Fato, Dei que sententia vrbem interituram.

Iosephi vox singultibus interrupta.

Iudæorũ nobilium plurimi ad Romanos confugiunt.

Cæsarũ in transfugas humanitas.

bant

bant. In vnum vero congregati, & ante Romanos ſtantes, cum lachrymis atque vlulatu ſeditioſos rogabant. primo quidem vt in ciuitatem Romanos ſuſciperent, patriamque ſeruarent. ſi hoc diſpliceret, ſaltem de fano exirent, templumq; ſibi liberarent. Nec enim auſuros ſine maxima neceſſitate Romanos ignem ſanctis immittere. His illi magis aduerſabantur, multaque in transfugas vociferati conuicia, ſupra ſacras portas iacula & baliſtas, & ſaxorum diſpoſuere tormenta, vt omne quidem circum fanum ſpacium multitudine mortuorum ſepulchro, templum vero ipſum caſtello ſimile videretur. In loca vero ſancta & inacceſſa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus inſiliebant: & ad hanc proceſſere legis iniuriam, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere, ſi hæc Romani admitterent: ea tũc in Iudæos propria ſacra temerites, vterentur Romani milites. Nemo ſane fuit eorum, qui non cum honore templum aſpiceret, atque adoraret: latronesque optaret, antequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Ioannem eiusque ſocios increpabat, dicens: Nonne vos, ô ſceleratiſſimi, cancello ſanctum locum protexiſtis? Nonne literis Græcis ac noſtris inciſas tabulas conſtituiſtis, quibus ne ſepta cuiquam tranſgredi liceret edicitur? Nonne eos qui tranſiſſent, quamuis Romanus quis eſſet, vobis necare permiſimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcaſtis, ô nocentiſſimi? Aut cur templum & externi & gentilis ſanguinis confuſione polluiſtis? Teſtor ego patrios Deos, & ſi quis vnquam hunc locum ante aſpexit, (nunc enim neminem credo) itemque teſtor & exercitum meum & Iudæos qui apud me ſunt, & vos ipſos, quod non ego vos violare hæc compellam: quin & ſi locum acies veſtra inuaſerit, neque accedet ad ſancta quiſpiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. ſeruabo autem vobis etiam templum nolentibus.

An. mũdi 4034. à Chriſt. nat. 72.

Transfugæ cum lachrymis & vlulatu ſeditioſos Iudæos rogant.

Templũ caſtello ſimile.

Titus Ioannem eiuſque ſocios allequitur.

Titus Iudæis nolentibus templum ſeruare conatur.

CAP. V.

De iterata pugna exſtructis aggeribus, & excurſionibus Iudæorum.

HÆc Ioſepho intemunciante Principis dicta, latrones ac tyranni exiſtimantes non beneuolentia, ſed timiditate hos ſermones fieri, in ſuperbiam tollebantur. Titus autem, qui neq; ſeipſos miſerari eos, neq; templo parcere proſpiciebat, rurſus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vniuerſum quidem his militem, quod locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de ſingulis cẽturiis viris fortiſſimis lectis, etiam chiliarchis ſingulis millenos attribuit: hisq; duce præpoſito Cereali hora noctis nona iubet in cuſtodias impetum fieri. Cum autẽ ipſe quoq; in armis eſſet, vnaque deſcendere ſtatuiſſet, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta contiuuerunt. plus enim operis cum in Antonia præſidentem militum certamini fãturũ eſſe dixerunt, quam ſi periculum ſubiiſſet: omnes enim fore ſub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc ſolum ſe manere locutus ad milites, vt de eorum virtute iudicaret: ne aut fortis quiſquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, ſed omnium ſpectator ac teſtis fieret ipſe, qui & vlciſcendi & remunerandi eſſet dominus: illos quidem ad aciem hora qua ſupra memoratum eſt, dimiſit. Progreſſus autem ad ſpeculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui miſſi fuerant, non ita, vt ſperabant, ſomno oppreſſos inuenere cuſtodes: ſed coortis cum clamore, confeſtim manus conſeruere, excubitorum autem tumultu excíti cæteri cateruatim excurrere.

Titus tricenis de ſingulis centuriis viris fortiſſimis lectis in cuſtodias impetum fieri iubet.

Titus ad ſpeculã in Antonia progreſſus quid fieret expectat.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum velut hostibus vtebantur. Vocis namq; agnitionem cõfusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quoidam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quemq; sine discretione feriebant. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, & per globos prosilientibus, ignoratio minus nocebat: signa enim sui quisque meminerat. Iudæi vero disiecti tam impetus quam recessus temere facientes, sæpe imaginem inter se hostium aliis alii dexonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à suis quam ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, visu iam pugna discerneretur: & in acie ordine, sagittis atque telis vterentur. Neutri vero cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de virtute certabant: illumque diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusque periculum, & quod templo metuerent, ministrabat audaciam: quod tyrannus stans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunque pugnatum est, sed cito & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixum fugæ spatium vel persecutionis habebat. Pro lucrum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratque veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum ad alios, qui vna erãt quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Postremo nona hora nocti cæpto prælio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco vnde pugnam iniere certa fuga cessissent, verum mediam in ancipiti prælio victoriam reliquissent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudæorum vero partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosiæ: Idumæique Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autẽ Sosæ: de Ioannis autem sociis Gyphthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die septimo subuersis Antoniæ fundamentis, latam viam vsque ad templum fecit. admotæque muro legiones, mox aggeres inchoabant: vnum contra interiotis templi angulum, qui ad septentrionem orientemque spectabat: alterum contra exedram, ad aquilonis partem inter duas portas ædificatum. aliorum duorum vnum contra porticum occidentalẽ templi exterioris, alterum contra septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miseriis proficiebat, cum materias à centesimo vsq. stadio deportarent. Interdum autem insidiis lædebantur, cum ipsi quidem vincendi facultate minime cauerent, Iudæis vero propter desperationem saluris audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue fœnum colligẽdum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebro fieret Cæsar existimans, quod erat verum, negligentia suorum magis quam Iudæorum virtute rapinas contingere, tristi animaduersione cæteros ad equorum custodiam reuocare statuit: vnoque milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquam enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his connexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggeresque erigebant. Altera vero die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinæ defecerant & fames vrgebat, congregati, in præsidia Romanorum, quæ Eleon montem versus collocata erant, circa vndecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim

Cito & breui momento prælia mutãtur.

Media victoria in ancipiti prælio relicta.

Aggeres quatuor e regione tẽpli exstructi.

Romanorũ equos Iudæi rapiunt. Iudæorũ & Romanorum ad montem Eleon pugna.

pri-

primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu Romani de propriis custodiis celeriter collecti obstabant eis, murũ transcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Conflato autem vehementi prælio, & alia multa ab vtraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi vero immoderato impetu & effrenatis animis vterentur. Dux autẽ his pudor erat, illis necessitas. nam & amittere Iudæos, velut laqueis irretitos, Romanis turpissimum videbatur: & illi vnam spem salutis, si murum vi perrumpere possent, habebant. & quidam ex alæquitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam versis, atque in vallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato præterue&tus, rapit vnum ex hostibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis vndique septum, talo cõprehensum. Tantum se inclinauit equo currente, tantamque dexteræ vim itemque cæteri corporis, & equestris peritiæ demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset, captiuum ferens, ad Cæsarem venit. Titus autem vires eius qui ceperat admiratus & captiuo quia murum aggredi tentauerat supplicio tradito, ipse templi oppugnationem curabat, vtq; aggeres mature fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduersis prælijs male tractati, tumescente paulatim bello, & in templi serpente perniciem, sicut in putrefacto corpore assolet, membra peste occupata, præuenientes ne vlterius procederet, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antoniæ iungebatur, incensa. deinde ad viginti fere cubitos abrupere, immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo autem post, prædicti mensis vicesimo & quarto die, Romani porticum inflammauere: & vsque ad quartum decimum cubitum ígne progresso, Iudæi similiter culmen abiiciunt, neq; omnino recedentes ab operibus, & Antoniæ continentiæ dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immisso igne, cursum eius otiose pro sua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia cessauere: sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna. Iisdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore breuis, & vultu despicabilis, tamque genere quam rebus aliis vilissimus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis Pontificis monumentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est, tum quem fortissimum haberent ad singulare prælium prouocauit. Atqui contra stetere, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (vt assolet) etiam qui timerent: quosdam vero non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere confligere. Nam qui de salute desperassent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his in discrimen venire, quos neque vincere magnum fit, & vinci cum dehonestamento periculosum, non fortitudinis sed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo procederet, multaque Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, insolentiã eius exosus, fortasse autem etiam corporis breuitate sublatus, inconsulte prosiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsum enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuum posito, læua scutum, dextraque cruentum gladium corruscabat: armisque cum fremitu concussis, exercitui & iacenti insultans, spectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit, eoque facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus est. Ille autem dolore in vertiginem tortus, supra corpus hostis incubuit: bellique felicitatem ratione carentem, quam velox vltio sequeretur ostendit.

An. mũ. di 4034. à Christ. nat. 72.

Pedanius vir fortis & equestris peritus.

Captiuus supplicio affectus.

Iudæi templi porticus incendunt.

Iudæi immisso igne cursum eius otiose metiũtur.

Ionathas Romanorum fortissimũ ad singulare certamen prouocat.

Pudens cũ Ionatha pugnat, et interficitur.

Ionathan Priscus centurio sagitta transfigit.

CAP.

:n. mũ- :1 4034. Christ. :i. 72. *udæi pŏr :ne ſpa- :um ſyl- n aridu :ligne ac :umine :plent.*

CAP. VI.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

SEditioſi vero templum tenentes aperte quidem & quotidæ militibus in aggeribus poſitis repugnabant. Viceſimo autem ſeptimo die prædicti menſis, huiuſmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus ſpacium, quod inter culmen & trabes erat vacuum, ſyluis aridis, itemq; ſulfure ac bitumine repleuere. Deinde velut oppreſſi cedebant. Quare multi quidem temerarii fugientibus inſtabant, & in porticum aſcendere poſitis ſcalis nitebantur. qui vero prudentiores erant, nullam fugæ cauſam Iudæis fuiſſe cogitantes, locis ſuis manebant. Verum porticu repleta his qui aſcenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq; vndique ſubito flamma Romanos & qui extra periculum ſteterant ingẽs ſtupor inuaſit, & deſperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti ſemetipſos retrorſum in oppidum, alii vero in hoſtes præcipitabant: multi ſpe ſalutis deſilientes in puteos, illico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alii ferro flammam anteuertebant, ſtatim vero & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæſarem vero licet morientibus indignaretur, quod iniuſſi porticum aſcenderant, miſericordia tamen eorum retigit. Cumque nemo prohibere poſſet incendium, hoc erat tamen ſolatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipſi animam perderent. Vociferans enim & ante alios proſiliens, & comites ſuos quam poſſent auxilium ferre obſecrans, cernebatur. Eiuſque voces & affectiones quiſque, velut aliquam præclariſſimam ſepulturam, ſecum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in parietem porticus latiorem, flammarum quidem periculum euaſere. obſeſſi autem à Iudæis, cum diu faucii reſtitiſſent, poſtremo vniuerſi cecidere. Poſt omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamenti fuit calamitati: & quamuis ſigillatim digni ſint memoria qui periere, omnium tamen fortiſſimus demonſtratus eſt. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & qui interficere eum cupiebant, ad ſe deſcendere promiſſa fide hortabantur. Frater vero eius Cornelius, qui ex altera parte ſtabat, ne gloriam ſuam Romanamque militiam dehoneſtaret, orabat: cui magis obtemperauit: ſublatoque altius gladio, vt ab vtrisque partibus cerneretur, ſemetipſum occidit. Eorum autem quos ignis obſederat, Artorius quidam calliditate ſeruatus eſt. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali ſuo: hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonii mei, ſi me exceperis. Cum autem ille promptu animo accurriſſet, ipſe quidem qui ſe in eum proiecerat, vixit: Lucius vero pondere oppreſſus, conſtratoque lapidibus ſolo alliſus, continuo moritur. Ea calamitas pauliſper quidem Romanis triſtitiam comparauit, in poſterum tamen cautiores effecit, & aduerſus Iudæorum inſidias iuuit, quibus plerunque loca moresque hominum neſcientes lædebantur. Exuſta eſt vero porticus ad turrim vſque Ioannis, quam ille Belli tempore quod cum Simone gerebat, ſupra poſtes qui in Xyſtum ducerent ædificauerat. reliquum vero Iudæi, poſtquam conſumpti ſuerunt qui aſcenderant, abſciderunt. Poſtero autem die Romani quoq; porticum qui in Boreæ parte fuit, ad orientalem vſq; totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, ſuper vallem ædificata: vnde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

Romanorũ in flamma calamitas.

Cæſarẽ Romanorum flamma conſtitutũ miſericordia angit.

Longus ſemetipſum occidit.

Lucius moritur, Artorius vero calliditate ſeruatur.

Porticus ex parte exuſta.

CAP.

CAP. VII.

De fame Iudæorum.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72. *Intestinũ bellum Iudæorũ fame pereũtium.*

CIrca templum quidem ita se res habebant. Eorum vero qui per ciuitatem fame corrumpebãtur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas nanque domos, sicubi aliqua vestigia cibi apparuisseut, bellum illico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus veniebant, miseris diripiẽtes animis viaticum. Fides autem penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos videbant expirare, scrutabantur lattones: ne quem forte cibum sinu occultans quispiam, moreretur. Ipsos autem spes egestate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in ostia, tanquam ebrii ferebantur, easdemque domos bis ac ter eodem momento desperatione inquietabant: omniaque dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calceamentis abstinuere, coriaque scutis detracta mandebant. Quinetiam tœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor Atticis venundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare? Factum enim relaturus sum, neque apud Græcos, neque apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu vero incredibile. Itaque libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me posteri æstimarent, nisi testes multos haberem: & fortasse frigidam referrem gratiam, parcius ea dissẽens, quorum fata perpessa est.

Calceamẽta, coria scutis detracta, vetusq; fœnum Iudæorum cibus.

CAP. VIII.

De muliere quæ pra fame filium coxerat.

MVlier quædam ex numero trans Iordanem habitantium incolatũ, Maria nomine, Eleazari filia de Vico Vetezobra, quod significat domus hyssopi, genere ac diuitiis nobilis, cum alia multitudine fugientes in Hierosolymam recepta, cum cæteris obsidebatur. Huius alia quidem bona tyranni direpuerunt, quæ ex transiamnanis locis in oppidum comportauerat. Reliquias vero conditorum, & si alimenta repetissent, irrumpentes domum eius satellites, quotidie auferebant. Graviter autem mulier indignabatur: propterea que sæpissime raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra se vehementius iritabat: cum neque iratus, neque miserans, eam quisquam vellet interficere. Sed victum quidem parando aliis parabat: undique autem adempta iam erat si etiam rapiendi facultas, famesque viscеribus & medullis irrepserat. Plus vero quam fames iracundia succendebat. Igitur vi animi ac necessitate impulsa, rebus aduersis contra naturam excitatur: raptoque filio, quem lactantem habebat, miserum te, ait, infans, in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud Romanos etiamsi vixeris seruituras es: fames autem præuenit seruitutem: his vero seditiosi sæuiores sunt. Esto igitur mihi cibus, & seditiosis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ sola deest calamitatibus Iudæorum. Et hoc simul dicens, occidit filium, coctumque medium comedit. adopertum vero reliquum seruauit. Ecce vero aderant seditiosi, & contaminatissimi nidoris odore capti, mortem ei statim, nisi quod parasset, ostenderet, minabantur. Illa vero bonam partem se reseruasse respondens, aperit filii reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque dementia, visuque ipso diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, est vere filius & facinus meum, comedite: nam

Matrem quam filium occidit colloquium.

Seditiosi cibum a matre parantem pos sunt.

An. mũdi 4034. an. Chr. na. 72.

& ego comedi. Nolo vt fitis aut fœmina molliores, aut matre misericordiores. Quod si vos pietatem colitis, & mea sacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem trementes exierunt, ad hoc solum timidi, vixque hoc cibi natura cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & vnusquisque ante oculos sibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipse admisisset, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem & beati appellabantur, qui prius quam id paterentur interiissent.

Calamitas Romanis nunciata.

Cito autem Romanis etiam nunciata est illa calamitas: eorumque alii non credebant, alii miserabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cepit. Cæsar autem super hoc Deum placabat: siquidem Iudæis pacem obtulisset, eisque liberam proposuisset omnium obliuionem quæ commiserant. Illos autem pro concordia seditionem, bellum pro pace, pro satietate atque opulentia famem optasse: & qui propriis manibus templum, quod ipse eis seruasset, incendere cœperant, huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Veruntamen scelus huius nefandi victus, ruina sese patriæ operturum: neque relicturum in orbe terra, vt sol inspiciat ciuitatem, in qua matres sic vescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, desperationem hostium reputabat, nec eos sanam mentem recepturos existimabat, qui cuncta iam pertulissent, quibus antequam ea paterentur, mutare sententiam sperabantur.

4. *Reg.* 6. *Ant. lib.* 9. *ca.* 4.

CAP. IX.

De expugnatione muri & incendio Templi.

OCtauo autem die mensis Augusti, cum duæ legiones aggeres perfecissent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit: cum diebus ante sex, qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & cæterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portæ alii fundamenta suffodiebant: multumq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ sustinebantur. tamque diu mansere, donec instrumentorum & vectium conatibus desperatis, Romani scalas porticibus applicuere. Iudæi vero prævenerunt, ne eas subire prohiberent, cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant, accedentes alios subsidio trucidabant. multos de scalis egredientes, prius quam se scutis obtegerent, ferientes gladiis præueniebant, nonnullas autem scalas armatorũ plenas, in latus decliuantes, deiiciebant. Vnde Romanorum quoque non parua cædes sequebatur. Alii signis ablatis pro his decertabat, rapinam eorum grauissimæ fore turpitudini ducentes. Postremo tamen Iudæi & signis potiuntur: & eos qui vna ascenderant interficiunt, cæteri vero clade intercuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditiosorum autem, qui prioribus præliis etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret se alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis subiici iussit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammauntinus, Simonis satelles crudelissimus, & Archelaus filius Magadati: idcirco sperantes veniam, quod Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunque obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate, non voluntate venisse: nec salute dignos es-

Romanos Iudæi vincunt, eorumq; signis potiuntur.

Simonis satellites duo ab eo desciuunt.

se, in-

se, incensam ipsorum causa patriam deserentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosque dimisit: sed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam vero portis milites ignem admouerant, liquefactoque argento cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudęis vero ignem circum se videntibus, corpora simul animique ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidem vel extinguere nemo conatus est: stantes vero aspiciebant, nec tamen his quæ absumerentur dolentes, saltem vt quod reliquum esset saluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul vndique inflammari porticus potuerunt. postero autem die Titus parte militum iussa incendium restinguere, perque proxima portis loca viam sternere, vt facilior aguminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: seraque collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepidoneo. & Tito Frigioneis. cum quibus erat etiam Æternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisque præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Aliis quidem videbatur lege belli vtendum esse: nunquam enim Iudæos à nouis rebus posse desinere templo manente, quo omnes vbicunque essent colligerentur. Nonnulli ii templum reliquissent Iudæi, neque armis pro eo quisquam certaret, conseruandum esse suadebant: si vero id pugna obtinuissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam videretur esse non templum: & piaculum non ipse, verum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem, nec si super stantes dimicarent Iudęi, pro hominibus anima carentia vlciscendum esse dicente, neque se vnquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoque fore imperii, si maneret: iam certi quid vellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc quidem consilium dimisit: sussq; militibus quiescere, itemque ducibus, vt his in procinctu validioribus vteretur, viam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorque ab impetu continuit. Postero autem collectis viribus, & recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora diei procurrunt. Illi autem primam quidem cortionem fortiter excepere: septique scutis, à fronte murum condensa acie imitantur: certum tamen erat eos non diu duraturos, quod & multitudine infestantium & animi vincerentur. Cæsar autem prius quam verteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum vero eius non sustinuere Iudæi: sed primis interfectis, plerique fugam petunt: & cedentibus quidem Romanis, reuertentes instabant: cum autem illi retrorsissent: iterum refugiebant: donec circa horam quintam, Iudæi vi coacti templum introire conclusi sunt. Titus autem discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi, templumque oppugnare. Sed id plane Dei sententia iamdudum igni damnauerat: euolutisque temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mensis augusti, quo etiam prius à Rege Babyloniorum fuerat conflagratum. A domesticis autem causam principiumque sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuissent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; templi cum ignem exterioris fani restinguentibus pugna committitur. Hique Iudæis in fugam versis vsque ad templum accesserunt.

An. mundi 4034. à Christ. na. 72. *Iracundiam Titi fides cohibet.*

Iudæorũ nemo incẽdium extinguere conatur.

Titus reuocat ad se conuocat.

Titus consilium de templo proponit.

Titus Romanis cũ equitibus lectis auxilio venit.

Templũ ab Romanis decimo mensis Augusti die, quo etiã prius a Babyloniorũ Rege, conflagratum.

An. mũdi 4014. à Christ. nat. 72.

CAP. X.

Quemadmodum Templum incensum est inuito Tito.

Milites Romani inuito Tito, templum incendũt.

Hic itaq; tunc militum quidam, non expectato cuiusquã edicto, neq; tantum facinus veritus, sed diuino quodam motus impetu, a cõtubernali suo tum sublitur: & ex ardente materia raptu ignem in fenestram, inserit aurcam. vnde ad membra circum templum ædificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma vero excitata, Iudæorum quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniendum properabant: neque iam vitæ parcendum rati, neque viribus temperandum, amisso eo cuius gratia cautissimi videbantur: mature autem hoc Tito quidam nunciat. Ille (namq; casu in tabernaculo quiescebat sicut a prælio redierat) exilit: templumque curriculo petit, prohibiturus incendium: omnesq; post eum duces, & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autem ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem voce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignem iubebat extingui. Sed neq; vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obstrueret, nutumque dexteræ non attendebant, quum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrentium vero agininum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: sed quo furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem cõculcabant: multi vero ardentibus adhuc & fumantibus porticuum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum vero ad templum accessissent, edicta quidem Cæsaris non audire simulantes, præcedentem quisq; vt ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidem spes nulla erat, sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna vero populi multitudo inualida & inermis, vbicunque occupari fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidé ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus vero templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cæsar autem vbi neque impetum insanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intro cum rectoribus ingressus, & sanctum templi, & quæcunque illic erant aspexit, ea quidem quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione vero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant depasceretur, quod erat verum, existimans adhuc illud posse seruari, & ipse prosiluit, militesque rogare vt ignem restinguerent conabatur: & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, iuste mulctatos qui non obedirẽt iussit arcere. Illorum autem furor bellique impetus quidam vehementior, Iudæorumque odia, & Cæsaris reuerentiam & prohibentis motum superabant: plerosque autem prædarum spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam tores auro factas cõspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, quum Cæsar ad inhibendũ incendium cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat. tumq; subito postquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæsare discedebant, & stantes extra succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deflendum putet, vt opus omnium quæ audiuimus aut vidimus maxime admirabile, tam exstructionis genere, quam magnitudinis, iremque munificentiæ in singulis rebus, & gloriæ quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod vt animalibus, ita operibus locisque fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & mensem, vt dictum est, eumque diem

Incendiũ templi.

Ingens cades in templo & calamitas.

Titus sanctum templi seruare, idque frustra conatus

seruauit, quo primum à Babyloniis templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, vsque ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses ac dies quindecim. A posteriore vero, quam secundo anno Cyri Regis Aggæus fecerat, vsq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinque.

An. mũdi 4014. à Christ. na. 72. A prima structione templi quã Solomõ Rex inchoauerat vsque ad hoc excidiũ quot anni.

CAP. XI.

De sacerdotibus, gazophylaciisque & porticu.

CVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus forte venisset rapiebatur, & cædes erat infinita deprehensorum. Nec ætas fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequebatur, vnaque supplices cum repugnantibus necabantur: flammaque vlterius progrediens, cum gemitu occumbentiũ concrepabat. Et pro altitudine quidẽ collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest Nam & Romanorum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro ignique clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis conquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam vero multi fame marcidi, in mortem pene luminibus clausis, postquam ignem templi videre, in questus interim vires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flammarum erat: videbatur autem sanguis igne largior esse, plures que interfectorum interfecti: omnisque terra cadauerib. tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinalis quidem multitudo, tandem pulsis Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primum vetubus, itemque sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erant, auulsis, in Romanos pro missilibus vtebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisque in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum cæteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecere, & cum templo concremati sunt, Meierus filius Belgæ, & Iosephus Dalæi. Romani autem, quod frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: præter vnam ex parte orientali, alterã ex meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia vocantur, incẽdunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum vestium, aliaque bona, & (vt breuiter dicam) omnes Iudæorum congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisque illuc totas domos exhauserant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat vnam porticum, extra templum quo confugerant ex populo mulierculæ, itemque pueri & promiscua multitudo, prope ad sex hominum millia. Sed prius quam de his Cæsar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hinc q; contigit, vt alii quum se ex flamma

Clamor et vlulatus Iudæorũ perrexit.

Templum sanguine & igne repletum.

Duo nobiles semetipsos in ignem iniecerunt.

Circa templũ omnia incensa.

Sex hominum millia in porticu flammam perierunt.

An. mũdi 4034. a Christ. na. 72. *Pseudopropheta a tyranno subornati.*

præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet: ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam Pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum Deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim a tyrannis tunc subornati Prophetæ, populo denunciabant, vt expectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem pollicetur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

CAP. XII.

De prodigiis excidium Hierosolyma præcedentibus & præsagiis.

Populi execatio.

DEnique miserabilis populus, illis quidem fallacibus Deumque exlumniantibus, credulus erat. Certis vero prodigiis & futurum solitudinem prænunciantibus, neque attendebant animo, neque credebant: sed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut animam, edicta Dei dissimulauere: modo cum supra ciuitatem sidus steterit simile gladio, & per annum perseuerauit cometes: modo cum ante defectionem primique belli motus ad diem festum Azymorum populo conuenienti (octauus autem dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram itemque templum tantum lumen effulsit, vt clarissimus dies putaretur: & hoc vsque ad mediam permansit horam: quod imperitis quidem bonum augurium esse videbatur: sacrorum vero peritis, prius quam cueniret, statim diiudicatum est. Eodemque festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum esset ænea atque grauissima, & sub vesperam vix à viginti viris clauderetur, serisque ferro vinctis obseraretur, pessulosque altos haberet in saxeum limen demissos, vno perpetuo lapide fabricatum, visa est noctis hora sexta sponte patescere. His autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, vixque eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum videbatur. Deum nanque bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores vero templi tutamen sponte sua dissolutum iri cogitabant: & hostiũ donum esse, portas aperiri: solitudinemque illo ostenso signari inter se pronunciabant. Post dies autem festos diebus paucis, vicesimo primo die mensis Maii visio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortasse quod dictu rus sum haberetur, nisi qui viderunt superessent, & clades dignæ prædictis secutæ fuissent. namque ante solis occasum visi sunt per inane fertei currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & ciuitati circumfusæ. Festo autem die, quam Pentecosten vocant, nocte Sacerdotes intimum templum more suo ad diuinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum, quendamq; strepitum senserunt: postea vero subitam vocem audiere, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio prius quam bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atque opulentia, cum ad festum diem veniisset, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox ab quatuor ventis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in maritos nouos nouasque nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atque hæc interdiu noctuque clamitans, omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum insignium, aduersum omen indigne ferentes, corripiunt hominem,

Primum prodigiũ. Comètes gladio similis.

II. Prodigiũ, lumẽ clarissimũ circũ aram & templũ noctu effulget.

III. Prodigium, bos agnum in medio fani parit.

IV. Prodigiũ, aneæ templi porta sponte sese aperit.

V. Prodigium, currus, & armata acies tranantes nubila.

VI. Prodigium, vox in intimo templo.

VII. Prodigiũ, Iesu plebei ac rustici clamor & mors.

multisque verberibus afficiunt. Ille autem neque pro se, nec ad eos qui se mulctabant, secreto quicquam loquutus, eadem quæ prius vociferans perseuerabat. Magistratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectũ: vbi plagis vsque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: sed vt poterat inclinans maxime flebiliter vocem ad singulos ictus respondebat: Væ væ Hierosolymis. Albino autem interroganti (is namque iudex erat) quis esset, vel vnde ortus, aut cur illa diceret, nihil retulit. Non prius autem cessauit à luctu miseræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli vsq; tempus neque adibat quenquam ciuium, neq; loqui vllus est: sed quotidie velut orationem quandam meditatus, Væ væ Hierosolymis querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies singulos mulctaretur, nec victum offerentibus bene dicebat. Sola vero eius responsio ad omnes erat triste præsagium. Maxime autem diebus festis vociferabatur: idque per annos septem & quinque menses continuos faciens, neque voce raucior fuit, neq; delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, Væ væ ciuitati ac phano ac populo, voce maxima clamitabat. Quum autem ad extremum addidisset, væ autem mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamque adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, Deum quidem hominibus consulere, modisque omnibus præmonstrare quæ sint eorũ generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis voluntariis interire: quandoquidem & Iudæi post Antoniam captam quadratũ phanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si tanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem plane responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiamsi præuiderint. At vero hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia contempsere: donec patriæ excidio suaque pernicie, eorum iniquitas confutata est.

Anno mũdi 4014. à Christ. nat. 72.

Iesus per annos septem &c. menses vociferatur.

Iesum in muro lapis tormẽto missus peremit.

Iudæi signa pro sua libidine interpretantes, patriæ excidiũ, sibique perniciem accersunt.

CAP. XIII.

De imperio Titi, & sacerdotum interfectione.

ROmani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugere, templo itemq; omnibus circum locis ardẽtibus, signa in fano reposuere contra portã orientalem: hique ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum Imperatorem. Vlque adeo vero præda satiati sunt milites vniuersi, vt in Syria dimidio quam pridem fuerat precio pondus auri veniret. Ex his autem Sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimque tatebatur. Sed vbi illi tam ætatis quam necessitatis miserti, dedere ei dexteram, & ipse bibit, & quam secũ attulerat lagena repleta, fartum refugiens abiit ad suos: nec eum quisquam custodum aliquid valuit, sed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non vt apud ipsos remaneret, sed vt tantum descenderet, atque vt aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter ætatem, maxi-

Dimidio pretio põdus auri venit.

Dolus pueri.

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

Sacerdotes veniã petunt, Titus vero duci homines ad supplicium iubet.

Seditiosi Titum ad colloquia prouocãt.

Titi ad Iudæos per interpretẽ oratio.

Iudæos cõtra Romanos ipsorũ excitauit humanitas.

me pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta vero die sacerdotes oppressi fame descendunt, & à custodibus ad Titum perducti, vt salutem sibi concederet orabant. Ille autem veniæ quidem tempus illum præteriisse fatus, periisse vero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicia iubet. Sed tyranni cum sociis, quoniam bello vndique tenebantur, circundatis autem nusquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, & amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidua templi interioris constitit. Hic enim super Xystum erant portæ, ac pons qui ciuitatem superiorem templo iungebat, isque tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi autem militum vtrinque densi astabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem suspensi spe veniæ: Romani vero ad Cæsarem speculandi studio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, vt & iracundiam & sagittas continerent, adhibitoque interprete, quo argumento superior ostendebatur, prior alloqui cœpit. Etiamne saturati estis patriæ malis, ô viri? quibus neque virtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ venit in mentem: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoq; iuste periturí: qui primum quidem, postquam vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: vtrumne multitudine freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus laris restitit. Auxiliorum fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporum? Atqui scitis nobis ferme Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obstaculum quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorum obstinatione, vel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaque vos contra Romanos ipsorum excitauit humanitas, qui primum vobis & terram dedimus possidendam, & gentiles instituimus Reges, deinde leges seruauimus patrias, & viuere nos non solum discretos, sed cum aliis etiam vestra voluntate concessimus: quodque maximum est, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaque offerentes neque monuimus, neque prohibuimus, vt hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia vos contra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc vobis præstiterant, extulistis, & immitium exemplo serpentium virus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentiam contempsistis, & veluti ruptum aliquod membrum, siue contractum alias, male quieti in maiore vitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriam vestram, non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Cæsarem commiseratis, exigeret, sed monitis emendaret. Denique cum deberet, si depopulandæ nationis causa veniisset, stirpem vestram petere, atque hanc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca vastare maluit, vt pœnitendi vobis præberet inducias. Sed hęc eius humanitas infirmitas videbatur, nostraque lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus hostium præsumpsistis: neque ac patre meo digressis ad Ægyptum, aptissimum bellum tempus illud vtile putauistis. Neque vos potuit pertubare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fortunæ experti. Denique vbi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, cæci tantum hostes Iudęi: & legationes quidem è ro-

bis trans Euphratem vsque, nouarum rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorum que contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decent. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatem venire, lętabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabam vos desistere, pugnātibus aliquandiu parcebam, sponte ad me venientibus dexteram dedi, fidem seruaui confugientibus, multos captiuos miseratus, verberibus urgentes bellum coercui, muris vestris machinas inuitus admoui, semper cædis vestræ cupidos milites continui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquam victus prouocaui. Cum prope ad templum accessissem, consulto iterum legis belli oblitus parcere vos propriis sanctis orabam, templumque seruare, data vobis exeundi copia & fide salutis: vel etiam pugnare alio tempore si velletis, in alio loco facultatem præbui. Ista omnia spreuistis, & templum manibus vestris incendistis. Deinde sceleratissimi, nunc me ad colloquium prouocatis, vt quid tale conseruetis quale periit? Qua vosmet ipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices assimulatis. O miseri, qua fiducia? Nonne populus vester exanimatus? Templum vero periit, mihique subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas vestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia vestra. Proiectis autem armis, traditisque corporibus, vitam vobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi vero per munitiones, qua murum sepserat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisque oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehementer iratus, quod in sorte captorum constituti, victorum sibi conditiones ponerent, declarari quidem his iussit voce præconis, ne vlterius ad se profugerent, neve fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum possent, saluti suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli facturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atque inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die Archiuum, & Acram & curiam, & qui vocatur Ophla, succendere: & progrediebatur ignis vsque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusque ardebant. Eodem die Izatæ Regis filii, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidem omnes in custodia habebat. Regis autem filios ac propinquos postea vinctos Romam perduxit, fidem obsidum præstaturos.

An. mundi 4034. à Christ. na. 72.

Titus Iudæos proiecta armis traditisq; corporib. vitam indulget.

Iuxta a Tito fidē accipere recusant. Ciuitatē milites inflammāt.

Cæsaris mores non mutātur.

CAP. XIV.

De præda seditiosorum, & succensione interioris ciuitatis.

Seditiosi ad domū regiā profecti, pecuniam diripiunt.

SEditiosi autem ad domum regiam profecti, vbi (quia tuta erat) multitudo facultates suas deposuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eo conuenerant prope ad octo millia & quadringentos occisis, pecuniam etiam diripuere. Viuos autem duos Romanos milites cepere, vnum equitem, alterum peditem. & peditem quidē interfectum per omnem traxere ciuitatem, velut vno corpore omnes Romanos vlciscerentur. eques vero quiddam his quod saluti foret, suadere pollicitus deducitur ad Simonem, cumq; ibi quæ diceret non haberet,

An. mũdi 4084. à Christ. na. 72.

Ardaliæ cuidam ex numero ducum traditur puniendus. Is autem eum reuinctis post terga manibus, oculisque fascia obstructis, in conspectum Romanorum veluti capite cæsurus produxit. Verum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset elapsus, non est passus quidem occidi, indignum vero esse Romanorum militem iudicauit, quia viuus fuerat captus: ac armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti viro grauior esse mortevidebatur. Postero autem die Romani, versis in fugam ex interiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vsque igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis vero carebant: quoniam latrones exanimatus prius omnibus, in superiorem ciuitatem recedebant. Erant iamq; illis malorum quidem nulla pœnitudo: arrogantia autem tanquam in rebus secundis. Deniq; ardere ciuitatem lætis vultibus aspicientes, alacri voto mortem se expectare dicebant, quod peremptopopulo, incenso templo, & flagrante oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atque impietatem locutus, multa vero pro salute adhortatus, nihil amplius quam elusus est: quia neque se tradere propter iusiurandum patiebantur neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti custodia circumuallati: cædisque insuper consuetudo dextras commouebat. Dispersi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autem capiebantur, omnesque interficiebantur: nam propter inediam fugere non valebant: mortuos autem canibus proiciebant. Omne autem perimendi genus, fame leuius videbatur: adeo vt ad Romanos quoque sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos a cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusque in ciuitate locus vacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erat, qui alimentorum penuria vel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemque latronum, spes vltima lita in cloacis: quo si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem plane illis erat somnium. Nec enim vel Deum, vel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quam Romani cremabant, & qui ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant itemque spoliabant. Quinetiam cibum si cubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoque corpora degustaturos fuisse.

Pœna Romani militis ab Iudæis capti.

Iudæi in media calamitate arrogantes.

Iudæi Romanis sese tradere recusant, nec pugnare cum eis ex æquo possunt.

Tyrannorum ac latronũ spes vltima in cloacis sita.

Rapinæ cædes in cloacis.

CAP. XV.

Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

CÆsar autem fieri non posse prospiciens, vt sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto vndiq; loco sitam distribuit operibus militem vicesimo die mensis Augusti. Erat autem transuectio materiæ difficilis: omnibus, vt dictum est, circum ciuitatem vsq; ad centesimum stadium in priorum aggerum exstructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis cõtra aulam regiam erigitur: auxiliarium vero manus, & cætera multitudo xystum versus, ac pontem & Simonis turrim: quam cum Ioanne bellum gerens, pro castello sibi ædificauerat. His autem diebus Idumæorum duces

clam

am congregati, consilium de sui traditione cepere: missisq; ad Titum
ainque, vt dexteram sibi daret, precabantur. Ille vero tyrannos spe-
ans esse cessuros Idumæis abstractis, quoniam belli pars videbātur, se
o quidem, veruntamen vitam his pollicitus, legatos remisit. Discessum
utem parantibus Simon pręsensit, & eos quidem, qui ad Titum perre-
erant, quinque viros statim occidit: duces vero, quorum nobilissimus
rat Sosæ filius Iacobus, correptos in custodiam coniicit. Nec multitu
inem Idumæorum abductis rectoribus quid ageret nescientem, sine
ustodia habebat: sed diligentioribus eam custodiis amplectebatur: &
amen custodes profugientibus obstare non poterant. Quamuis enim
nulti necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem sus
ipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate priora præcepta ne
lexerat: ipsique milites iam spe lucri & satietate, cædibus tempera-
ant. Sola enim relicta plebe, aliud vulgus cum coniugibus ac liberis,
aruo quemque pretio venundabant. Cum multi autem distraheren-
ur, & emptores pauci essent, quanquam voce præconis edixerat, ne
uis solus transfugeret, vt eo modo familias suas educerent, tamē hos
uoque recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis dignus sup-
licio videretur. Et infinita quidem multitudo veniit. Ex populo vero
eruati sunt plus quam quadraginta millia, quos imperator quomodo
uiq; gratum erat, dimisit. Iisdem autem diebus, etiam sacerdotum v
us, filius Thebuthi, nomine Iesus accepta fide salutis à Cæsare, vt de
acris donariis quędam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete can-
elabra duo: his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; & crate-
as, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradidit et-
am vela, & Pontificum indumenta, cum gemmis, & vasa multa sacrifi-
io comparata. Quin etiam custos sacræ pecuniæ cōprehensus, Phineas
omine, vestes & singula sacerdotum ostendit, multaq; purpuram &
occum, quæ ad vsum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum qui-
us aliquantum cinnami erat, casiæ, pigmentorumq; aliorum multitu-
o, quibus commixtis Deo in dies singulos adolebant. Tradita autem
ant ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamenta non pauca: quo-
am gratia, licet vi capto, vt transfugæ tamen data est venia.

An. mūdi 4014 à Christ. na. 72.

Idumæorū duces clam congregati, consilium de sui traditione capiunt.

Ex populo 40000 seruati.

Iesus sacerdos, Thebuthi filius.

Phineas sacra pecunia custos comprehēsus.

CAP. XVI.

De occupata reliqua parte Ciuitatis.

Am vero perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui e-
rat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidē machinas
dmouebant. Seditiosorum autem alij, qui ciuitatē desperauerant, mu-
s relictis in Actam recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi
ispoliti prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabāt
ultitudine ac virtute Romani: quodque maximum est, lxti mœstos
tque iam debiles Cum autem pars esset aliqua muri subruta nonnul-
rque turres arietibus pulsatæ cessissent, statim quidem propugnatores
arum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos necessitate maior inua
it. nam & prius quam transgrederentur hostes, torpore tenebantur, &
d fugiendum suspensi erant. Videres autem paulo ante superbos, & fa-
is impiis arrogantes, ita tunc humiles esse ac tremere, vt miseranda
sset, quanquam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidem
mbitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atq; perrupto, custo-
es pellere, atq; egredi: cū vero, quos antea fideles habuerant, nusquam
iderent, fugiebāt quo quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autem
lij, cum totum ab occidente murum subuersum esse nunciarent, alij

Seditiosorum alij in Actā recedunt, alij se in cloacas demittunt. Timor & torpor tyrannorū.

An. mũ. 4034. Chri. 72.

Tyranni se ipsos multone priuãr, ac sponte de turribus descendere.

Vnde vi nunquã, sola vero fame capi poterant.

Romani vbi ac vidêre pontes turr. Integre mortuorũ familiæ, & plena mortuis tecta.

Ciuitatis munitiones, ac turres miratur Titus.

Quas tyranni per demẽtiam deseruerant.

Deo adiuuante pugnauimus.

Quia ergo milites interficiendo defatigabantur,

Cæsar omnẽ ætatem.

Senes ac debiles trucidantur,

vtiliores reseruantur.

subiisse Romanos, ac etiam propinquare se quærentes. alij etiam videre hostes in turribus astitisse arbitrarentur, metu fallente conspectum, in ora prorumpebant, pro sua dementia querebantur: ac veluti succisi nerui, quà fugerent hæsitabant. Vnde & maxime quis & virtutem Dei perspexerit contra inimicos, & fortunam Romanorum. Tyranni siquidem semetipsos munitione priuauere, ac sponte de turribus descendere. vnde vi nunquam, sola vero fame capi poterant. Romani vero qui tantum in muris infestoribus laborauerant, eos quos instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres validiores erant, de quibus supra memorauimus. Relictis itaq; his, vel (quod est verius) Dei nutu ab his depulsi, confertim quidem ad vallem Siloam confugere. Illi autem vbi à metu paululum respirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vi autem infirmioti audacia, quam necessitate (iam enim vires eorum labor, metus & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur: & per diuersa dilecti, in cloacis delitescunt. Romani vero muris potiti, ligna in turribus posuere: & plausu atque lætitia victoriam & cantu celebrabant, quod principio finem belli multo tenuerant luctorem. Denique sine sanguine murum nacti, nouissimum non esse credebant: cumq; nullum reluctantem viderent, pro incerto mirabantur. In angustias viarum strictis gladiis fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: domosq; totas, cum omnibus qui eo confugerant, igni tradebant. Multas vero vastantes quas prædæ causa penetrassent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames confecerat, offendebant. Ipsum deinde horrentes aspectum, vacuis manibus egredieb antur. Nec tamen eo modo peremptos miserantes, idem etiam circa viuos patiebantur: sed vnumquemq; obuium transfigendo, & angusta viarum cadaueribus obstruendo, totam ciuitatem sanguine diluere, vt pleraque incensorum cædes extingueret. Et occidentes quidem vesperè cessabant, nocte vero crescebat incendium. Ardentibus autem Hierosolymis, illuxit dies Septembris mẽsis octauus ciuitati, tot clades cum obsideretur expertæ, quod bonis si vsa esset ex quo fuerat condita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia tantis infelicitatibus digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. Intro autem Titus ingressus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cacumina miratus est, quas tyranni per demẽtiam deseruerant. Conspecta quidem earum solida altitudine, itemq; magnitudine, subtilitq; lapidum compagine singulorum, quantumq; paterent vel quantum erigerentur. Deo, inquit, plane adiuuante pugnauimus, & Deus e[st] qui detraxit abiistis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ aditas valerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum amicis collocutus est, quos vero à tyrannis vinctos in castellis reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosque subuertet, eas turres fortunæ tuæ monumentum reliquit: qua commilitante his potius fuisset, quæ capi non potuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaq; adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidem armatos Cæsar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam vero multitudinem saluam esse. Illi autem cum his quos occidi mandatum fuerat, etiam senes, ac debiles trucidabant: vegetos autem atq; vtiliores coactos in templum, in destinatum mulieribus ambitum conferebant. Custodem autem his Cæsar apposuit vnum ex libertis, & amicum suum Fronton em, qui de vnaquaque quam quisque meritus esset, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes, atque seditiosos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui procero atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex resi-

dua

lua multitudine ſeptem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus diſtribuit, in ſpectaculis ferro & beſtiis conſumendos. Qui vero infra decimum & ſeptimum annum ætatis agerent, venditi ſunt. Iiſdem autem diebus quibus ſecernebantur à Frontone, mortui ſunt fame duodecim millia, quibus partim odio cuſtodum non præbebatur cibus, partim ipſi victus faſtidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

An. mundi 4034. à Chriſt. nat. 72. *Iudeos Titus diſtribuit.*

CAP. XVII.

De numero captiuorum, & peremptorum.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehenſi ſunt, nonaginta & ſeptem millium comprehenſus eſt numerus. mortuorum vero per omne tempus obſidionis vndecies centum millia. Horum pleriq; gentiles fuere, ſed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem feſtum congregati, bello ſubito circumfuſi ſunt: vbi primo quidem illis peſtifera lues ex loci anguſtia naſceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui ſub Ceſtio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni ſignificare cupiens, contemnentir nationem, à Pontificibus petiit, vt ſi quo modo poſſent multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies feſtus adeſſet, qui Paſcha vocatur, quando à nona quidem hora vſque ad vndecimam hoſtias cædunt, per ſingulas vero contubernia non panciorum quam decē virorum fiunt: ſolum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt. hoſtiarum quidem ducenta & quinquaginta ſex millia & quingentas numerauere. Fiunt autem, vt denos epulatores per ſingulas imputemus, vicies centena ac ſeptingenta millia, ſancti omnes ac puri: nec enim leproſis ſiue vitiliginoſis, aut ſemine fluentibus, quos gonorrhoicos vocant, neque mulieribus menſtruo cruore pollutis, neque aliis inquinatis participare ſacrificia permittebatur: ſed nec alienigenis quidem, niſi qui religionis cauſa veniſſent. Magna vero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerem tota gens fato concluſa eſt, & fatta hominibus ciuitas bello obſidebatur. Itaq; ſuperat omnem humanam, & diuinitus emiſſam peſtem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cœpere Romani. Rimantes enim cloacas, & ſepulchra eruentes, quos offendiſſent iugulabant. Inuenti autem ſunt ibi quoque plus quam duo millia, quorum alij manu ſua, plures autem mutuis ſe vulnetibus interfecerant, cum alios fames corrupiſſet. Fœdus autem corporum odor introeuntibus occubuerat, adeo vt ſtatim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congeſta cadauera calcantes, ſe immergerent. multæ namque opes in cuniculis inueniebantur, nefaſque omnem viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremos à crudelitate ceſſauerant. Vltus eſt autem Deus vtrumque merito. Et Ioannes quidem oppreſſus fame cum fratribus in cloacis, quam ſæpe deſperauit, à Romanis dextram ſibi dari precatus eſt. Simon vero multa vi cum neceſſitate luctatus ſicut infra deſignabimus, ſemet tradidit. Seruatus eſt autem alter triumpho. Ioannes autem vinculis ſempiternis. Romani vero extremas vrbis partes incendunt, muroſque ſubuertunt.

Captiuorū & per tempus obſidionis mortuorū numerus.

Romani cloacas rimantes & ſepulchra eruentes, multas opes inueniunt.

Ioannis & Simonis in cloacis inuenti captiuitas.

CAP.

n. mū-
li. 084.
. m.ſt.
iat. 72.

CAP. XVIII.

Hieroſolyma vrbu hiſtoria breuis.

ITa quidem Hieroſolyma capta eſt, ſecundo anno principatus Veſpa
liani, Septembris mensis octauo die. Quinquies autem prius capta
tunc iterum vaſtata eſt. Aegyptiorum quidem Rex Aſochæus, & poſt
eum Antiochus, deinde Pompeius, & poſt hos cum Herode Sosius ca-
ptam vrbem ſeruauere. Ante ea vero Rex Babyloniorum ea potitus ex-
ciditi poſt annos ex quo ædificata eſt, mille trecentos ſexaginta, &
menſes octo, & dies ſex. Primus autem conditor eius fuerat Chana
naorum dynaſta qui patria lingua iuſtus appellatus eſt Rex. Erat quip
pe talis. Ideoque ſacerdotium Deo primus exhibuit, & tanc primum
ædificato, Hieroſolymam ciuitatem vocauit, cum ante Solyma vocare-
tur. Chananæorum quidem populo Rex Iudæorum Dauid pulſo, co
ſendam ſuo populo tradiuit: & quadringenteſimo ſexageſimo quar-
to anno poſt, ac mentibus tribu, a Babyloniis euerſa eſt. A Rege autem
Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, vſque ad id quod finis fecit
excidium, anni mille centum ſeptuaginta nouem. Ex quo primum
autem condita eſt, vſque ad excidium, anni duo millia centum ſeptua-
ginta ſeptem. Sed enim neque antiquitas, neque ingentes diuitiæ, ne-
que per totum orbem terræ diffuſa fama, nec magna religionis gloria
quicquam iuuit, quo minus periret. Talis quidem finis Hieroſolymo
rum obſidionis fuit. Poſtquam vero quos occideret, quidue raperet,
non haberet exercitus, quod iratis animis omnia deerant (nec enim
parcendo ſi eſſet quod ageret, abſtinuiſſent) iubet eos Cæſar totam
funditus iam euertere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus,
quæ præter alias eminebant, Phaſaelo, & Hippico, & Mariamne: muri
que tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, vt eſ-
ſet caſtrum illic cuſtodiæ cauſa relinquendis: turres autem, vt poſteris
indicarent qualem ciuitatem, quamue munitiſſimam, Romanorum
virtus obtinuiſſet. Alium vero totum ambitum ciuitatis ita complana
uere diuentes, vt qui ad eam acceſſiſſent, habitatam aliquando eſſe
vix crederent. Hic quidem finis eorum dementiæ, qui nouas res moue
re tentauerunt, Hieroſolymis fuit: clariſſimæ ciuitati, & apud omnes
homines prædicatiſſimæ.

Hieroſolyma quin quies capta, ſecundo anno principatus Veſpaſiani.

Romani to è fundamẽto euertunt ciuitatem ac templum.

CAP. XIX.

De præmiis militum.

CÆſar autem præſidio quidem illic ſtatuit relinquere decimam le-
gionem, nonnullaſq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus
autem belli partibus adminiſtratis, & laudare vniuerſum cupiebat ex
ercitum, pro rebus fortiter geſtis, & debita viris fortibus præmia per-
ſoluere. Compoſito autem in medio ante caſtra magno tribunali, ſtans
in eo cum procerum eminentiſſimis, vnde ab omni milite poſſet audi-
ri, magnam illis ait, habere ſe gratiam, quod benevolentia erga ſe
vtendo perſeuerauſſent. Laudabat autem quod per omnia bella mori-
geri fuiſſent, quodque præliando fortitudinem in multis magnilq; pe-
riculis monſtraſſent, patriæ per ſe amplificantes imperium: omnibuſ-
que planum facientes hominibus, quia neque hoſtium multitudo, ne-
que munitiones regionum, neque magnitudines ciuitatum, vel auda-
cia inconſulta, & immanitates efferæ aduerſantium, poſſint vnquã Ro-
manorum vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui
fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem eſſe, ait, illos et-

Titus magnam militib' ait habere ſe gratiam, quod benevolentia erga ſe vtendo perſeuerauſſent.

am bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim optasse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atque præclarius, quod duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos ac præmissos in imperium cuncti libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, stand impurant, agentes his gratias, quilegissent. Mirari autem se eo. ad ligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiorem. Et illis tamen, qui pro maiore vi clarius decertassent, vitamque suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se honores & præmia redditurum: nec vllum eorum qui plus alio laborare voluisset, iusta vicissitudine carituru, magnamque sibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quam punire peccata. Confestim ergo iussit eos, quorum partes fuit iudicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellans, præsentes collaudabat, quasi qui domesticis rebus gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques longasq, hastas, & signa ex argento facta donabat, & vnius cuiusque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubiis aurum & argentum, itemq; vestes, aliam prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quisque se meritum præbuerat, votisq; cum vniuerso exercitu factis, magno fauore descendit vertitque se ad sacra pro victoria celebranda: magnaque astante boum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse vero cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quo quenque conuenisset, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, vbi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam vero legionem, memor quod Cestio duce Iudæis cessserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ sic vocatur, misit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. duas vero sibi obsequi satis esse duxit: donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cęsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinem reposuit, captiuosque ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

An. mũdi 4014. a Christ. nat. 72.

Titus fortibus militib⁹ præmia pollicetur.

Titus militib⁹ prædam largiter distribuit.

Titus sacra pro victoria celebrat.

Duodecima legio Cestio duce Iudæis cessserat.

CAP XX.

De nauigatione Vespasiani, deque comprehenso Simone, & spectaculo die natalitio exhibito.

PEr idem vero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascensa naui oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem vectus triremibus, postquam omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum votis exceptus, in Græciam ex Ionia transit. Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæsarea reuersus, in Cæsaream quæ Philippi vocatur, aduenit, diuque ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorum: multiq; in ea captiui cõsumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonem etiam Goræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate constitutus, postquam muros ingressus exercitus totam vastare ciuitatem cœperat, tunc fidelissimis amicorum assumptis lapidariis cum ferramentis eorum necessitate cõgruis, & alimentis quæ multis diebus sufficere possent, vna cum illis omnibus in quandam oc-

Nauigatio & iter Vespasiani.

Spectacula Cæsaree celebrata.

cul

An. mũdi 4034. à Christ. na. 72.

cultiorem cloacam sese demittit. & quoad fossa patebat, illi progrediebantur: vbi vero soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse vlterius progressos tuto emergere, atque ita seruari. Sed hanc expectationem veram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululum fossores processerant, iamq; alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, innexaque fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus vbi templum ante fuerat, apparuit. Ac primo quidem obstupuere qui eum viderunt, lociſque suis manebant. deinde propius eum accessissent, quis esset, percontati sunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem vocari, statimque accersitus ab his qui ad eum cucurrerant, venit Terentius Rufus. namque is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipsum quidem vinctum custodiebat. Cæsari vero quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrannice fuerat vsus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat ita Deus posuit, non vi subditum eorũ manibus, sed sua spõte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest ira Dei effugere nequitia, nec inualida res est iniustitia, sed quandoq; sui temeratores vlciscitur, & grauiorem pœnam ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse credederint, eo quod non statim luere commissa. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illud autem ascensus à terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, vinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. Ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periere, duo millia quingentos excessit. Omnia tamẽ Romanis videbantur hæc licet mille modis illi consumerentur, minus esse supplicij. Postea Cęsar Berytum venit (hæc autem est ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorum) & in hac quoque diutius demoratus est, maiore vsus claritudine circa natalem patris diem, tam magnificentia spectaculorum, quam sumptibus aliis excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

Simon in cloacam sese demittit, eam suffodit, ac tuto emergere posse speraret.

Nequitia nõ Dei effugere nequit.

Magna seditioso ũ multitudo in cloacis deprehensa.

In spectaculo Cæsaræ 2500 Iudæi pereunt.

Titus Vespasiani natalem celebrat.

CAP. XXI.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenses.

EVenit autem per idem tempus, Iudęos qui apud Antiochiam: eliqui erant acerba & exitiosa pericula perpeti, concita in eos Antiochensium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præsentia quam propter ea quæ fuerant non multo ante commissa, de quibus necessarium mihi videtur pauca prædicere, vt etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione referamus. Iudæorum namq; gens multum quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipue apud Antiochiam versabatur, propter magnitudinem ciuitatis, maxime vero his liberam domicilij facultatem Reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Namque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, vastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui vero post eum regnum assecuti sunt, quicquid æneum in

Iudæorũ gens multam totius orbis indigenis asseminata.

onariis fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus dedidere, in orum synagoga dedicatum: concesseruntq; vt pari cum Græcis iure ciitatis vterentur. A secutis quoq; postea regibus eodem modo tractati, multitudine profecere, & exstructione itemq; magnificentia munum templum clarius reddidere: semperq; religione sibi sociantes maam paganorum multitudinẽ, etiam illos quodammodo sui partem ecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum vero odium apud omnes pallulabat, tunc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorũ) cum Antiochensium populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum & cæteros deferebat, insimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere statuissent: & velut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus ram cohibere non poterat: sed in eos quidẽ qui traditi fuerant, igem iussit afferri: statimq; omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem vero Iudæorum properabat irruere: si eos celeriter vlti essent, patriam suam seruatum iri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatæ voluntatis argumentum, quodq; Iudæorum mores odisset, exhibere se credẽs, si paganorum ritu sacrificaret: idemq; iussit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifestos inuidiatores fore. Huius autem rei periculo ab Antiochensibus facto, pauci quidem consenserunt: alij vero qui noluerunt, perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce militibus, sæuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die septimo ab opere cessare permittẽs, sed omnia cogens facere, quæ diebus aliis agerent. Tamq; validam necessitatem imposuit, vt non modo apud Antiochiam septimi diei feriæ soluerentur, sed ab hoc exordia in cæteris quoque ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiusmodi mala perpessis, altera denuo calamitas accidit. de qua narrare conati, hæc quoque persecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monumentorumq; receptacula publicorum, itemq; basilicas, vixq; ignis inhibitus est super omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accusat & Antiochenses, quos scilicet si his infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumultu facile calumnia perpulisset, multo magis ex anteactis fidem habere dictis suis persuasit, vt pene se vidisse ignem à Iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduersus eos qui accusabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Cæsarem gesta. Rectorem namque Syriæ Cæsennium Pætum iam quidem Vespasianus ad eam miserat, nondum autem ille peruenerat. Habita vero diligenti quæstione Collega reperit veritatem & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accusauerat, nemo conscius fuit: omne autem facinus admisere homines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quod si forum & scripta publica concremassent, exactione liberarentur, Iudæi quidem pro sulpensis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

An. mũdi 4034. à Christ. nat. 72.

Iudæorũ in Antiochia multitudo.

Antioch⁹ Iudæus se ditiosum magno calamitatis in Antiochia autor.

Antioch⁹ sanctiũ⁹ perfidus.

Antioch⁹ septimi dies feriis interdicit Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit.

Homines quidã nocentissimi necessitate debitorũ forum & scripta publica concremant.

CAP. XXII.

Quomodo Vespasianus rediens a Romanis exceptus est.

TItus autem Cæsar à patre sibi allato nuncio, quod vniuersis quidem Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset, maxime vero, quod vrbs

eum

An. mũdi 4015. à Christ. na. 75.

eum Roma summa cum alacritate & claritudine suscepisset, in maximam lætitiam voluptatemque translatus est, curis de eo ita, vt sibi erat suauissimum, liberatus. Vespasianum enim etiam longe absentem, omnes homines Italiæ voluntatibus vt præsentem colebant: expectationem suam, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigissent, optabat imperatorẽ suscipere senectutis honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum, cuius præsentiam sciebat sibi saluti subiectorum cõmodaturam: & populus maiis intestinis solicitus, magis eum venire cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absoluendum esse confidens, antiquam vero libertatem cum opulentia recepturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxime bellorum per illum patratorum noucrant magnitudinem. imperitiam vero aliorum ducum experti atq; ignauiam, magna quidem se optabant turpitudine liberari. eum vero qui se & seruare & honestare solus posset, recipere precabantur. Cum vero hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vlterius expectare intolerabile videbatur, sed eum longissime ab vrbe Roma conuenire ante properabant. Nec tamen quisquam moras eius cõueniendi ferebat, sed ita simul omnes effundebãtur, & vniuersis facilius & promptius ire quam manere videbatur, vt etiam ciuitas ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi vero eum appropinquare indicaretur, quamque mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nunciatum est, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quo transiens aduenisset, videndi eius voluntatem, vultusque lenitatem omnium generum vocibus prosequebantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorum principem appellantes. Tota vero ciuitas veluti templum erat, sertis atq; odoribus plena. Cum vero vix per circumstãtem multitudinem in palatium venire potuisset, ipse quidem penatibus diis aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autem se ad epulas turbæ, perque tribus & cognationes & vicinias conuiuia exercẽtes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quam plurimum temporis in Romano imperio perseuerare, & filium eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat.

Vrbs Roma summa cũ alacritate & claritudine Vespasianũ suscepit.

Vespasiano Romani obuiã procedũt.

Titus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat.

CAP. XXIII.

Domitiani gesta contra Germanos & Gallos.

ANte hæc vero tempora, quibus Vespasianus quidem apud Alexandriam erat, Titus vero Hierosolymã obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiam Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere velle, bellumque inferre, sustulit primo natura bonis consiliis vacua, parua spe appetens pericolorum, deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam vi coactam seruire Romanis: nec non equidem maximam tempus eis fiduciam dedit. Nam cum viderent Romanum imperium crebris imperatorũ mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi oportunum tempus ex illorum rebus aduersis atq; discordiis oblatum esse putauerunt. Id autem consilium dabant, & hac eos spe decipiebant,

Defectio Germanorum & Gallorũ ab Romanis causa.

Classi

Classicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodidere. Iamque alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verum maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortasse non dissentientibus, veluti quadam diuina prouidentia, Vespasianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum consulem declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci. Igitur ille quo iussus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, depositaque amentia ad sobrietatem coegit. Sed etiam si ille ad ea loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia luituri. Nam vt primum defectionis eorum nuncius allatus est Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa ætate fecisset (nam admodum adolescens erat) tantam rei magnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens ingenitam fortitudinem, & supra ætatem exercitus, illico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ei se permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, vt sine clade pristino iugo subiicerentur. Omnibus ergo circa Galliam vt oportuit ordinatis, ne facile rursus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atque insignis, ætatem superantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supradicta vero Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clam transgressi flumen Istrum, violenti atque sæuissimi propter inopinatum impetum multos Romanorum quos in præsidiis offendere, interficiunt: & consularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq; regiones totas ferendo atq; agendo, omniaque incendendo peruagabantur: Vespasianus autem hoc facto, & vastitate Mœsiæ cognita, Rubrium Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidem in præliis trucidati sunt. qui vero salui esse potuere, cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus præsidiis loca circumdedit, vt omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mœsia quidem ea celeritate debellatum est.

An. mũdi 4085. a Christ. na. 73.

Ciuilis Germanos ad sobrietatem cogit.

Domitianus Titi frater.

Scytharũ & Sarmatarũ impetus in Romanos.

CAP. XXIV.

De anno Sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

PRinceps vero Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita vt diximus: inde autem reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum aburebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fuit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neque meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum videre. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atque hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudæorum septimo die sic denominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant: & vsque ad tricesimum vel eo amplius stadium progressi, non modo viri, sed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquan-

Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentissima spectacula celebrat.

Sabbaticus finitus.

An. mũdi 4015. à Christ. na. 73. *Titi ad Antiochiam aduentus.*

tem vidissent, ex vtroq; viæ latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisque fauoribus exultantes, cum ipso reuerrebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, vt Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulsit, sed otiose quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid sentiret, quidue facturus esset, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus est Antiochiæ Titus, sed continuo ad Zeugma Euphratem versus iter contendit. Quo missi etiam ab Rege Parthorum Vologeso venere, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos vicisset. Eaque susceptа etiam conuiuium exhibuit regiis, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu vero & populo Antiochensi multum petentibus vt in theatrum veniret, vbi omnis eum multitudo præstolabatur, humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus, & crebro postulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingeniose respondit, patriam eorum dicens, quo expellendi fuerant interiisse, nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem sese conuertunt Antiochenses, quod priorem impetrare non potuerunt. Æneas enim tabulas cum precabantur eximere, quibus incisa essent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus annuit. verum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde discessit. Iter autem agendo cum

An. mũdi 4036. à Christ. nat. 74. *Titus Hierosolyma excidium miseratur.*

ad Hierosolymam venisset, tristemque solitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, disiectorum operum magnitudinem & veterem pulchritudinem recordatus, miserabatur, excidium ciuitatis, non sicut alius fecisset exultans, quod talem ac tantam funditus excidisset, verum multa imprecans seditionis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferre coegere: ita certus erat, quod nunquam virtutem suam voluisset punitorum calamitate claresceret. Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura vero captiuis indicantibus auferebant, aurum atque argentum, aliaque instrumenta preciosissima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Ægyptum tendens, emensa velociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoque ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, vtranque vnde venerant remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam vero decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero septingentos viros electos, tam magnitudine corporum quam pulchritudine præstantes, illico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta vero nauigatione pro voto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursus exhibuit ei quos patri. Claritudinem vero sito pater attulit, qui venit obuiam, eumque suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam lætitiam suggerebat, quod videbat in vnum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, vnum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis vtrique seratus proprium decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes autem cum existent, loca vbi tantum stare possent occupauerant, quãtus spectandis imperatoribus modis sufficeret, concesso necessario transitu. Cuncta vero turba militari ante lucem per turmas atque ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia constituta non palatij superioris, sed prope Isidis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus lauro quidem coronati, amicti vero patria veste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt ibi enim senatus,

Romani ex magnis diuitiis non minimam partẽ in ruinis inueniunt.

Simonem & Ioannẽ & alios, numero 700. vires, Titus ad Italiã portari præcipit.

Vespasiani & Titi.

& du-

& ducum proceres, & honotati equites, eorum præstolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat: sellæque eburneæ in eo præparatæ. Quo cum ascendissent, consederunt. Statimque eos militaris fauor excepit, multis virtutem testimoniis prædicans. Illi autem inermes erant, in veste serica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Vespasianus, cum dicere adhuc vellent, silentij signum dedit. Magnaque omnium quiete facta surrexit, & amictu magnam partem capitis adoperrus, solennia vota celebrauit: idemque Titus fecit. Perfectis autem votis, Vespasianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab Imperatore parari solet, dimittit. ipse vero ad portam recedit, quæ ab eo quod per illam semper triumphorum pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibum prius capiebant, & triumphalibus vestibus amicti, diis ad portam collocatis cæsa hostia, inter spectacula transeuntes triumphum ducebant, vt multitudini facilior præberetur aspectus. Pro merito autem narrari multitudo eorum spectaculorum & magnificentia non potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, vel artium factis, vel diuitiarum opibus, vel naturæ nouitate. Nam pene quæcunque hominibus qui vsquam sunt fortunatis paulatim quæsita sunt, aliis alia mirabilia atque magnifica, hæc vniuersa illa die Romani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti aurique nec non eboris in omni specie operum multitudinem, vt non in pompa ferri cerneres, sed vt ita dixerim omnia fluere. & alias quidem vestes ex rarissimis generibus purpurę portari, alias diligentissima pictura variatas arte Babylonia: gemmæ autem clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ aliis operibus inclusæ traductæ sunt, vt appareret frustra nos earum vsquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebantur enim simulacra, quæ illi Deos habent, & magnitudine mirabile, & arte non defunctorie facta, horumque nihil non ex pretiosa materia. Quin & animalium diuersa genera producebantur, propriis ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula portaret magna hominum multitudo, purpureis vestibus atque inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his, nec captiuorum quidem vulgus inordinatum videres, sed varietas & pulchritudo quidem vestium natam ex fatigatione corporum deformitatem oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat. pegmatum quæ portabantur fabricatio, pro cuius magnitudine timendum viribus portantium occurrentes putabant. multa etiam in tertium nidum quartumque surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata veste circundatis, cum aurum præterea factum atque ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere vastari quidem fortunatissimam terram, totas vero interfici acies hostium: & alios fugere, alios captiuos duci, murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & castellorum excindi munimina: & populosarum ciuitatum mœnia disturbari, exercitumq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorũ qui manu resistere non poterant preces, ignemq; templis immissum, ædiumq; super dominos post multã vastationem euersiones: atq; amnis tristitiam, defluentis non in arua culta, neque ad hominum vel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, nescientibus adhuc facta tanquam præsentibus ostendebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita vt captus fuerat ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia

An. mũdi 4036. à Christ. nat. 74.

Vota & prandiũ ante triũphum.

Triũphi magnificentia. Vestes pretiosissimæ.

Pegmatũ fabricatio.

An. mũdi 4037. à Christ. nat. 75.

vero alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab vsus nostri consuetudine. nam media quidem columna basi hærebat, tenues ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad similitudinem fuscinæ, ad summum quæque in lychni speciem fabricatæ. erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudæos est, indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouissima spoliorum. Deinde transibant plurimi victoriæ, simulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post hæc Vespasianus prior ibat: & Titus deinde omnia sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoq; ornatus pulchritudine, dignumque spectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. quo postquam ventum est, constitere. Erat autem vetus mos patrius, operiri donec ducis hostium mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo vero circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul cæderent qui ducebant. Lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem vitæ habere nunciatum est, omniumque fauor secutus est, tunc hostias inchoauere, hisque secundo per vota solennia omine peractis, in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi excepere, aliis autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, victoriæ quidem in hostes gratulatorium, finem vero malorum ciuilium & spei bonæ pro felicitate principium. Post triumphos vero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum ædificari decreuit. Itaque mira celeritate, & quæ hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate vsus, insuper perfectis id picturæ ac figmentorũ operibus exornauit. Omnia namque in illud fanum collecta ac deposita sunt, quorum visendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur: quomodo aliud apud alios, situm esset, videre cupientes. Hic autem reposuit etiam quæ Iudæorum fuerant instrumenta, his magnifice ferens. Legem verò eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Simõ Giore filius laqueo circundatus per forum trahitur.

Vespasianus Paci templum ædificat, de quo vide Herodianum lib. 1.

CAP. XXV.

Herodium & Machærus a Basso capta.

IN Iudæam vero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Veiliano exercitu, castellum quidam Herodion cum præsidio deditione cepit. Post autem omni manu militari collecta: multi autem in partes diuisi erant, & legione decima bellum inferre Macharunti statuit. Valde enim necessarium videbatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam, & aggredientibus hæsitationem atque formidinem natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est, laxosus est collis, in proceram altitudinem surgens, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: sed ne vel accedi posset eo natura excogitarat, quæ vallibus eum ex omni parte vallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non posset: nec transiri erat facile, nec aggestu vllã ratione compleri possibile. Nam ea quæ ab occidente secat vallis, sexaginta stadiis distenditur. vnde Asphaltites locus ei limitem facit. ex hoc vero tractu ipse Macharus altissimo vertice supereminet. A septentrio-

ne autem & meridie, valles magnitudine quidem ſupradicta cingunt. ſimiliter vero ſunt inextricabiles ad oppugnationem. eius vero vallis quæ ab oriente eſt, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte vero ex aduerſa Machærunti poſito terminatur. Ea loci natura perſpecta Rex Alexander, primus in eo caſtellum communiuit, quod poſtea Gabinius bello cum Ariſtobulo geſto depoſuit. Herodi autem regnanti, omnibus locis dignior cura viſus eſt, & conſtructione tutiſſima, propter Arabum præcipue vicinitatem. namque opportune ſitus eſt, eorum fines proſpectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcem ipſam ferebat aſcēſus. Quin & circa ipſum verticem rurſus murum ædificauerat, turreſque in angulis ſexagenorum cubitorum erexerat. In medio autem ambitu regiam ſtruxerat, magnitudine ſimul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas vero ciſternas recipiendis aquis abundeque ſuppeditandis, locis maxime idoneis fecerat: veluti cum natura certaret, vt quod illa ſitu loci expugnabile fecerat, ipſe manu ſtructis munitionibus ſuperaret. Inſuper enim & ſagittarum multitudinem machinarumq; repoſuit: & omnem apparatum excogitauit, qui habitatoribus poſſet magnæ obſidionis præſtare contemptum. Erat autem in ipſa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu vel celſitudine vel magnitudine vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perſeueraſſe: manſiſſetque vlterius profecto, ſed ab Iudæis qui locum ceperant exciſa eſt. Vallis autem, qua ciuitas à parte ſeptentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, vbi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem aſſimilis eſt colore, circa veſperam vero veluti iubare fulgurans, accedentibus eamque euellere cupientibus facilis non eſt: ſed tam diu refugit, nec prius manet, quam ſi quis vrinam muliebrem vel menſtruum ſanguinem ſuper eam fuderit. quin etiam tunc ſi quis eam tetigerit, mors certa eſt, niſi forte illam ipſam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoque modo ſine periculo: qui talis eſt: Totam eam circumfodiunt, ita vt minimum ex radice terra ſit conditū. deinde ab ea religant canem: illoq; ſequi eum à quo religatus eſt cupiente, radix quidem facile euellitur: canis vero continuo moritur: tanquam eius vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim poſtea accipientibus metus eſt. Tantis autem periculis propter vnam vim capi eam operæprecium eſt Nam quæ vocantur dæmonia, peſſimorum ſpiritus, viuis immerſa, eoſque necantia quibus ſubuentum non fuerit: hæc cito, etiam ſi tantummodo admoueatur ægrotantibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter ſe ſapore diuerſi: Alij namque amari ſunt, aliis nihil dulcedinis deeſt. Multi autem frigidæ aquæ ortus non ſolum in humilioribus locis fontes alternos habent: ſed quod amplius quis miretur, in proximo quædam ſpelunca cernitur, non quidem alte caua, ſaxo autem imminente protecta: ſuper hæc veluti duæ mammæ inter ſe paululum diſtantes eminent: & altera quidem frigidiſſimum fontem, altera calidiſſimum fundit: qui mixti lauacrum ſuauiſſimum præbent, multiſque morbis ac vitiis ſalutare: maxime vero neruorum curationi conueniens: habetque idem locus metalla ſulfuris & aluminis. Baſſus autem contemplatus vndique regionem, valle orientali repleta acceſſum parare ſtatuit: opuſque inchoauit, properans aggerem quamplurimum extollere, facilemque per eum oppugnationem facere. Qui vero intus fuerant deprehenſi, ab externis ſegregati Iudæi. illos quidem coegere, inane vulgus eſſe exiſtimantes, inferiorem obſeruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: ſuperius vero caſtellum ipſi occu-

An. mūdi 4037. à Chriſt. na. 75.

Herodes Machæruntē magno muro ac turrib⁹ ampleditur.

Sagittarum, machinarūque multitudo in arce.

Ruta mirabilis magnitudine.

Baaras radix quomodo euellenda.

Alius modus radicem hanc euellendi.

Aquarū calidarū fontes.

Externi Iudæi inferiorē ciuitatem occupāt.

An. mũdi 4037. à Christ. nat. 75.

patum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt saluti suæ consulerent. Impetraturos enim se veniam opinabantur, si locum tradidissent Romanis. Prius autem volebant spem declinandæ obsidionis experiendo conuincere: ideoque alacri animo in dies singulos excursus habebant, & cum his quos sors obtulisset consertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebant. semper autem vtriusq; ex tempore plus victoriæ captabatur: Iudæis quidem, si incautiores aggrederentur: in aggere autem positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuit. Erat inter obsessos iuuenis & audacia ferox, & manu strenuus, Eleazarus nomine. is autem fuerat excursibus nostris, multos egredi aggestumque prohibere cogitans, & in præliis semper grauiter Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem vacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaq; discreta quodam die pugna & vtraq; parte digressa ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium prælium excepturum, extra portam remansit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex castris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo speraisset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc viso, stantes in muro supertenderet, in castra Romanorum traduxit. Postquam vero dux nudum præcepit extendi, & in aperto constitutum, vt ex ciuitate conspiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit casus iuuenis, vniuersaq; ciuitas in fletu & questibus, vnius viri clade perculsa. Id vbi Bassus animaduertit, consiliorum aduersus hostes hoc principium sumplit: eorumque miseratio nem augere cupiẽs, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionem facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, velut mox Eleazarum suspensurus, crucem defigi iussit. ea vero cõspecta, maior castellanos dolor inuasit, & vlulando querebantur, intolerabilem esse calamitatem vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel sede spicerent, mortem miserrimam subiturum, sibique ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum viribus ac fortun. concederent. Illi autem & eius sermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat, & contra ingenium suum misericordia victi sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes. a reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti. Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferiores, inita separatim cum Iudæis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuncius venit, siue inuidia salutis eorum siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere. reliquorum autem viri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ vero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castellum dedidere habitas Bassus conseruandas esse curatus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

Eleazar castellanos ad deditionẽ cõmouet.

Eleazar capitur, eumque dux nudũ extendi, & verberibus cædi præcipit.

Eleazari calamitas Iudæos ad deditionẽ cõmouet.

Iudæorũ 1700. ab Romanis peremptũ.

CAP. XXVI.

De Iudaia a Basso interempta & Iudæa dimendita.

Iardes fylua ab Romanis capta.

His autem administratis, in saltũ, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati esse nunciabãtur,

qui pridem tempore obsidionis, ex Hierosolymis & Machærunte profugerant. Ergo cum ad locum veniſſet, neq; falſum fuiſſe nuncium reperiſſet, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt ſi quis Iudæorum conatus fuiſſet euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem ſyluam iuſſit cædere, in quam confugerant. Hoc modo ad neceſſitatem adducti ſunt fortiter aliquid faciendi, velut ex audaci certamine fortaſſe fugam etiam reperirent. Itaq; ſimul vniuerſi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaque his audacia, illis contentione vſi, diu quidem prælium tractum eſt, non autem ſimilis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem 12. tantum contigit occumbere. neque multos fauciari: Iudæorum vero ex illo prælio nullus euaſit. Sed cum non eſſent pauciores tribus millibus, proſtrati ſunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo ſupra meminimus qui ordini cuidam præpoſitus cum Hieroſolyma obſideretur, quibus demerſus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem vero tempore Cæſar etiam ad Liberium Maximum ſcripſit (erat autem procurator) vt omnem terram venderet Iudæorum, nec enim ciuitatem in ea condidit proprium ſeruans ſibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. diſtat autem Hieroſolymis 30. ſtadiis. Stipendium vero vbicunque degerent Iudæis indixit: binaſq; drachmas ſingulis annis deferre in Capitolium iuſſit, ita vt ante hac Hieroſolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc ſtatum habebant.

An. mũdi 4037. à Chriſt. na. 75.

Iudæorũ 3000. proſtrati.

Stipendiũ Cæſar Iudæis indicit.

CAP. XXVII.

De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.

IAm vero quarto anno Veſpaſiano adminiſtrante imperium, contigit Comagenes Regẽ Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex cauſa huiuſmodi. Ceſennius Petus, qui tunc Syriam adminiſtrabat, ſiue re vera, ſiue propter inimicitias Antiochi (certum nõ valde patefactum eſt) literas ad Cęſarem miſit. Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuiſſe. pactis habitis cum rege Parthorum: propterea que debere illos antea capere: ne ſi priores nouas res adorti eſſent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæſar huiuſmodi nuncium ad ſe perlatum, neglecturus. Nam vicinitas Regum, maiore negocium prouidentia dignum eſſe faciebat. Samoſata enim Comagenes, maxima ciuitas iuxta Euphratem ſita eſt, vt eſſet Parthis (eo namq; id cogitauere,) facilimus tranſitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & poteſtate ſibi permiſſa, vt ageret quod expedire videretur, negligendum putauit. Subito tamen Antiocho eiuſq; ſociis nihil opinantibus in Comagenem ingreſſus eſt, ex legionibus quidem ſextam ducens, & inſuper quaſdam cohortes, alaſq; equitum. habebat auem auxilio reges, Chalcidicæ Ariſtobulum, Emeſæq; Sohemũ. Introitus autẽ illis erat ſine certamine, quod nemo indigenarum manus volebat opponere. Antiochus enim inſperato perculſus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem toto regno in quo erat ſtatu relicto, cũ coniuge ac liberis egredi, hoc ſe Romanis purum ab ea ſuſpicione quæ ſibi ingeretur probatum eſſe ratus. progreſſuſq; de ciuitate centum triginta propemodum ſtadiis, in campo tabernaculũ ponit. Petus autem in Sairo ſatam, qui eam capeſſerent mittit, & per eos ciuitate tenebat, ipſe vero

Antiochũ Ceſennius Petus Syriæ adminiſtrator coram Cæſare accuſat.

Ceſennius Antiochum ſubito inuadit. Antioch' prius regno cum coniuge ac liberis egredi; quũ cum Romanis pugnare decreuit.

An. mũdi 4037. à Christ. nat. 75.

cum alio milite in Antiochiam ire tendebat. Non tamen Rex vel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicum gerere: sed fortunam suam questus, quiduis pati sustinebat. adolescentibus autem bellique peritis, vique corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad virtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum virium diminuta discedunt: Antiocho vero neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile videbatur: sed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciam fugit, atque hoc facto militum suorum animos fregit. nam veluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se transtulere, omniumque erat desperatio. Ergo priusquam penitus destituerentur auxiliis, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. fiuntq; omnes equites decem, qui cum his vna transgressi sunt flumen Euphratem, hinc iam sine metu profecti, cum ad Vologesem Parthorum Regem venissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerent, omni honore dignati sunt. Antiochum vero, vbi Tharsum Ciliciæ venit, misso Centurione Petus vinctum Romam transmisit. Vespasianus autem ita Regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, veteris amicitiæ habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri vincula, intermissaq; interim profectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos vero ei pecuniæ reditus præbet, vt non modo copiose, sed etiam regie victum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipsi quoque spem reconciliandi cũ Cæsare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cæsarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum viuere patiebantur imperium) & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset, Romam venerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quoquidem Scythæ sint, iuxta flumen Tanaim & Mæotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His vero temporibus inito consilio, vt terram Mediam, & vlterius prædandi causa peruaderent, cum Rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, vt portis ferreis clauderetur: Aditu autem sibi præbito, vniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu perculsus in difficiliora loca refugiens, cæteris quidem bonis omnibus cesserat: vix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prędabundi, & vsque ad Armeniam vastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum abfuit quin viuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circumdatum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam vero hominum multitudinem; aliamque ducentes prædam ex vtroque regno ad sua domicilia redierẽt.

Antiochꝰ capitur.

Antiochꝰ cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit.

Epiphanes ad Vologesem Parthorũ Regem fugit.

Antiochꝰ cum Cæsare reconciliatur.

Alani Mediam terrã prædandi causa perueniunt.

Armenia vastatur.

CAP. XXVIII.

Excidium Massadæ castelli munitissimi.

An. mũdi 4038. à Christ. nat. 76.

APud Iudæam vero mortuo Basso, Flauius Silua in administratione succedit, & aliam quidem terram bello subactam videns, vnum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habeatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps vero sicariorum à quibus fuerat occupatum, erat vir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, vt ante diximus, nç professionem facerent, quando cenior Cyrenius in Iudæam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse vellent: omnique modo his quasi hostibus vtebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem vero domibus iniiciendo. Nihil enim eos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, & crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi & defectionis socii fuerunt, & bellum cum Romanis communiter susceperе. Causa vero peior illorum in eos facta est: & cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiæ suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fœcundissimum: vt nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere voluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes vnum erant, & exsuperare alium alius tam impietate quam iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo vero ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas: his autem vim faciendi, bonaque locupletum diripiendi. Primi quidem sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neque verbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus prætermisso. Verum & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria & prbfutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia factu-rus fuerat, qui Deum quoq; iam esset ausus impietate cõtemnere. Nam & mensa nefaria vescebatur, & legitimam patriamque exterminauerat castimoniam: vt iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Gioræ, quid mali non commisit, quave liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quæ vero eos amicitia, quæve cognatio ad quotidianas cædes non ferociores effecit? namque alienos quidem male tractare, inertis nequitiæ opus esse arbitrabantur: clarissimam vero gloriam parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim sceleratissimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamque per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati sunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiæ facinus æmulati sunt, nullo inæmulato, quod ante commissum memoria tradidit, prætermisso, quamuis nomen sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderẽt, propter efferam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ

Tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fœcundissimũ.

Ioannes Giscala.

Simon, Gioræ filius.

Idumæi.

Zelotæ.

An. mũdi 4038. à Christ. nat. 76.

Debitus vitæ finis Iudæorũ.

maxima essent bona ducebant. Itaque debitum vitæ finem inuenere, merita illis omnibus pœna Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos vsque ad extremum vitæ terminum congesta sunt, quæ variis perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quam commisere perpessos, verum qua tandem digna tantis sceleribus pœna affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, vnde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, præsidiis vbique locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugiendi facultatem haberet, vtque custodes perseuerarent. ipse vero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, caterum difficilem ad copias vtensilium. Non solum enim commeatus exlongiquo, & cum labore Iudæorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, verumetiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silua obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro non exiguum, & excelsum longitudine, vndique abruptis atque altis vallibus cingitur inuisibili, super fundo habens scopulos: ipsæque omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, niti quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem vnum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex angustia crebrisque flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertens, paulatim rursum producitur: vixque illo itinere gradiens promouet pedem. namque mutanti vestigium, necesse est ab altero pede niti. Est autem certa pernicies, si quis labatur. altitudo enim rupium vtrinque dehiscit, vt quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi viam cum triginta stadiis ascenderis, quod restat verticis est non in acutum finem coacti, sed vt habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas Pontifex castellum ædificauit, & appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & viginti septem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quod fœcundus omnique planicie mollior esset, culturæ destinauerat: vt si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat, ab occidentalis partis ascensu, intra mœnia quidem arcis positam, vergentem autem ad septentrionẽ. regiæ vero murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuum itemq; balnearum varia erat & sumptuosa constructio, columnis quidem è singularibus saxis vndique substructis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum variatis. Ad singula vero habitacula, & in summo, & circa regiam, & ante turres multos magnosque puteos in scopulis exciderat, custodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur haberent. Fossæ vero iter ex regia in arcem summam ducebant, quas foris

Silua dux Romanorum Massadam obsidet.

Massadæ situs.

Iter per saxum coluber dictũ.

Vertex fœcundus, omnique planicie mollior.

Regia Herodij.

nemo

nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem viæ facilem sui vsum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem via natura est inaccessa, vt supra memorauimus. Occidentalem vero magna in angustia posita turri concluſit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neque transire posse, neque capi facile videbatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum. Intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus sufficere posset: vinumque multum & oleum: insuper autem cuiusque leguminis fructus, & palmulæ coacervatæ. Cunctaque reperit Eleazarus, castello per dolum cum sicariis occupato, matura, nihilque recens depositis deteriora: quanquam fere ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac fœculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoque armorum multitudo, ab Rege condita, quæ decem millibus virorum sufficerent, ferrumque infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe vt magnis de causis factum crederes apparatum. Aiunt enim Herodem ipsum castellum sibi ad refugium parauisse, duplex periculum suspicantem: vnum quidem ab Iudæorum populo: ne se depositio illos qui antea Reges fuerant, ad Principatum reduceret. Alterum vero maius atque atrocius, ab Regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, seu cum Antonio sæpe verba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatum, quam non donaturum speraſſet. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset accipere. Nam posteam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summumque montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia saxi vastior latitudine, multumque porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua vt ascendit ac tenuit, aggerem apportare militibus iussit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitus erectus est tumulus. Verum neque firma, neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura videbatur: sed supereum tribunal, constructis saxis ingentibus factum est, altum itemque latum cubitis L. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis assimilis, quas primo quidem Vespasianus ad oppugnationes, postea vero Titus excogitauerat: & turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro consepta, vnde multis balistarū & tormentorum iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac vix quidem tamen aliquam eius deiicit partē interruptam. Cito autem prœuenere sicarii muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, & qua sectæ sunt continentes cōposuere: earum autem ordines erant duo similes, tantumq; distantes quātā esset

An. mūdi 4038. à Christ. na. 76.

In castello magna commeatus copia. Fructus ad centū annos incorrupti.

Herodes duplex periculum suspicans, castellum sibi ad refugium parauit.

Circa Massadā vnus tantum locus, qui aggerū iactum excipere potest.

Ingenti ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet.

An mũdi 4038. a Christ. na. 76.

esset muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere spatium. ne vero crescente cumulo terra deflueret, aliis transuersis trabibus quas in longitudinem posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio simile: sed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euanescebant, lutoque subsidente strictiorem fabricam faciebant. Hoc vbi Silua considerauit, igni magis murum captum iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis constructus, ignem cito comprehendit: & vsque ad imum sui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, spirans aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim desuper flammam in eos abigebat, & pene machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu mutato, veluti diuina prouidentia excitatus auster, multa vt in aduersum eum murum repulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei vterentur auxilio, ad castra læti digrediebantur, decreto hostes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neque ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neque alii cuiquam permissurus erat vt faceret. Videns autem murum igne consumptum, alium vero nullum salutis modum neque virtutis excogitans: sed his quæ Romani in se liberosque suos & coniuges facturi essent si vicissent, ante oculos positis, de omnium morte consilium cepit: idque ex præsentibus fortissimum ratus, validioris animi sociis vesperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum sit, viri fortes, neque Romani, neque cuiquam alii seruire, nisi Deo: is enim solus est verus & iustus Dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis vestros probare animos iubeat. Ne igitur nos deheneste simus, ante quidem seruitute intolerabiles pœnas subituri: si viuos in Romanorum potestatem venire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiam datam, vt bene ac libere possimus mori, quod aliis non euenit præter spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto non optant viuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraque ab hostibus eueniebant, de Dei voluntate coniicere, & scire, quod amica ei quondam Iudæorum natio damnata esset interitu: manens enim propitius, vel saltem nobis leuiter infensus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam vero vrbem suam igni hostium excidioque prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudæorum sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in Deum deliquissemus, nulliusque culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rerum malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem, sed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumque habentes abundantissimum apparatum, ipso Deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in ædificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, qui furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas, sed per nos ipsos Deo præstemus, istę autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi seruitutis expertes. Post illos au-

Ardentes faces in murum iaciuntur.

Aquilo auertens flammam in Romanos abigit.

Eleazari ad socios oratio.

Eleazarus Dei iram in populũ Iudaicũ fatetur.

Pœna criminum, qua furore captis Iudæis cõtra gentiles ausi fuerunt.

tem

tem ipſi nobis honeſtam inuicem gratiam præbeamus, libertate ſeruata optima ſepultura. Prius tamen & pecunias & caſtellum igne exuramus. Mœrebunt enim Romani, certe ſcio, ſi neque corpora noſtra tenuerint, compendioque caruerint. Alimenta ſola relinquamus. hæc enim nobis erunt teſtimonio mortuis, quod non penuria victi ſumus: ſed ita vt ab initio ſtatueramus, mortem ſeruitúti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: ſed non in eundem modum præſentium ſententiæ congruebant: ſed alii quidem ei obedire properabant, & quaſi voluptate replebantur, pulchram eſſe morem exiſtimantes. Qui vero molliores erant coniugum ac familiarum ſuarum miſericordia, vel etiam proprius quenque aperiſſimus deterrebat interitus; aliusque alium intuens, contrarium voluntatis ſuæ motum lacrymis deſignabant. Quos cum vidiſſet Eleazarus formidare, ac magnitudinem conſilii animis frangi, pertimuit ne etiam eos qui fortiter dicta perceperunt, eſſeminarent flentes ipſi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermiſit: ſed erectior, multoque repletus ſpiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaque vſus exclamatione lacrymantes attentius aſpectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus ſum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, moti bene malle, quam viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neque audacia neque virtute præſtatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos ſuper hoc neque cunctari neque expectare monitorem. Olim enim & à primo ſenſu nos erudire ſacræ patriæ orationes, maiorum quoque noſtrorum factis & animis confirmantibus, perſeuerabant: quod viuere hominis eſt, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præſtans, ad proprium purumque locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vinctæ ſunt, vnaque malis eius implentur, quod veriſimile dicitur, mortuæ ſunt. Diuino enim cum mortali ſocietas turpis eſt. Multum quidem poteſt anima iuncta cum corpore: inſtrumentum enim facit ſuum, latenter id mouens, & vltra mortalem naturam geſtis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodque ab ea pendet, abſoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndiq; liberam participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipſe Deus inuiſibilis manens: nec enim cum eſt in corpore, conſpicitur. Nam & accedit occulta, neque rurſus cum recedit videtur, vnam quidem ipſa habens intorruptam naturam, corpori autem cauſam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde vero digreſſa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei ſuperat. Et huius orationis argumentum vobis ſit ſomnus: in quo in ſe collectæ animæ, nuſquã eas diſtrahente corpore, iucundiſſimam quietem agunt: cum Deo vero pro cognatione degentes, vbiq; adſunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere cõueniat, qui ſomni diligimus quietem? quemadmodum autem non ſit dementiſſimum, breuitatẽ vitę ſequentes, ſibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domeſtica inſtitutione meditatos, aliis eſſe exemplo promptæ voluntatis ad mortem. Attamen ſi ab alienigenis etiam rei fides petendâ eſt, Indorum videamus ſapientiæ profeſſores. Illi enim cum ſint boni viri, vitæ quidem tempus, quaſi quoddam neceſſarium naturæ munus, inuiti ſuſtinent. properant autẽ animas corporibus ſoluere, nulloque vrgente neque exagitante malo, propter immortalis cõuerſationis deſiderium, aliis quidem prædicunt ſe eſſe abituros, nec eſt, qui prohibeat, quiſquam, ſed omnes fortunatiſſimos appellãtes eos, ad familiares ſuos mandata mittunt: ita certam veramq; animis

An. mũdi 4038. à Chriſt. na. 76.

Libertate ſeruata optima ſepultura.

Eleazari de immortalitate animæ oratio.

Anima mortali carpore vincta.

Virtus animæ.

Somnus

immortalitatis animæ argumentum.

Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos è vitæ

An. mũdi 4038. à Christ. na. 76.

Adhortatio ad contemnendã mortem, & tempora et res ſtatim deſumpta.

esse inter se consuetudinem credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculata puraque anima secernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quam exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desient: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius Indis sapiamus, propriaque ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulandæ videntur, inhoneste despiciamus? quanquam & si contraria nos à principio instituisset eruditio, quod summum bonum est hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare, Dei voluntate & necessarios morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne ludæorum genus hoc decretum posuit Deus, vt vita careremus, qui ea non eramus, quemadmodum oportebat, vsuri. Non ausim autem nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim viribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniens, illis præstitit vt vincere viderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cæsaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cæsariensium multitudo, neque repugnantes cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipsos erubuere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæsariensibus semper cum suę ciuitatis Iudæis fuisse discordiam, tempusq; nactos vetus odium exsaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos vlcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis cum totis familiis acerbissime trucidati sunt, ac pro auxiliis gratias ei reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc passi sunt, velut ea ipsi committere voluissent. Longum fiet, si velim nunc sepatatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudæos apud se habitantes occiderit, nobis quam Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem confingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octodecim millibus Iudæorum cum coniugibus ac familiis iugulatis.

Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata, & 60000. in Ægyptum perempta.

Eorum autem mutitudinem plagis in Ægypto peremptorum 60. millium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperc, nihil deerat eorum, quæ spem totam possent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & castellorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, seque sustulissent malorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaque hostibus succubuerunt, velut illorum nobilioris causa victoriæ, nõ ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet, repugnantes enim & libertate non perdita periere. Eorum vero multitudinis, quia Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quisve non antequam illa patiatur, mori properet? quorum alii torti, tamque igne quam verberibus excruciati periere, alii semeli à bestiis ad secundum earum cibum viui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc viuunt qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna, ciuitas? Aut vbi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tan-

Iudæorũ ab Romanis captorum calamitas.

tis

tis quidem murorum septis munitissima, tot vero ante muros castellis turriumque obiectis mœnibus tuta, bellique apparatum vix capiens, tot autem virorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaq; eius monumenta restant, eorum à quib. excisa est imposita reliquiis castra. Senes vero infœlices ad cineres templi assident, & paucæ mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatæ. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si viuere sine periculo possit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, vt eum non pœniteat hucusque vixisse? Atque vtinam omnes fuissemus mortui, prius quam illam sacram ciuitatem hostium manibus videremus excindi, prius quam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quibus forte poterimus pro ea hostes vlcisci: nunc autem euanuit, ac se los necessitati dereliquit, mori bene properemus, nosttimet ipsi misereamur, & coniugum liberorumque dum nobis licet a nobisipsis misericordiam capere. Ad mortem nanque ipsi nati sumus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria vero & seruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est natum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos viuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolescentes erunt, quorum vires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filii patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis præbeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filiis & cum coniugib. vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiũt, hæc nos coniuges & filii deprecantur, horum necessitatem Deus misit, his contraria Romani volunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, prospera potiundi nostri voluptate, stuporem mortis admirationemque relinquere audaciæ.

Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, rectiq; consilii existimantes, ne quis extremus remanere videretur: Tantus eos & coniugum, & filiorum, & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum factinus accederent obtusi sunt, verum eam seruare sententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq; affectum retinentibus cunctis, rationi vero cedentibus, quia iam optime filios consuluissent. Simul enim valere vxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremiis captos extremum lacrymantes osculabantur: & simul tanquam manibus aliens iussa peragentes volentes eos configebant: malorum quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem, habentes pro solatio necessitatis ad cædem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cunctis autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusque filios atque vxores occidere, malorum omnium videbatur esse leuissimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos læsos existimantes, si vel breuissimum tempus eis superuiuerent, cito quidem vniuersis bonis in vnum congestis ignem iniiciunt, sorte vero ex

An. mũdi 4038. à Christ. na. 76. *Hierosolyma Iudææ metropolis radicitus ex fundamentis erepta.*

Ad mortem nati sumus cãque fugere ne fortissimi quidem possunt. Eleazar Iudæ Romanorum crudelitatem exponit.

Mori libet apud Iudæos honoris & gloriæ

Iudæorũ propria cædis amor.

numero

An. mũdi 4038. à Christ. na. 76.

numero suo decem lectis omnium percussoribus, vniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosque complexi manibus, parato animo se mactandos præbebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autem intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt, vt cui obtigisset, nouem peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, præstaret alius alii. Et ad extremum cæteri quidem se neci suppositere: vnus vero atque nouissimus, circumspecta multitudine mortuorum, ne quis forte in multa cæde supereesset, qui suæ manus egeret: vbi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiæ: vehementi vero manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem vna mulier senior, & illa quidem Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiaque mulieribus præstans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alii cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes, mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum vero hostium neminem viderent, sed vndique verum acerbam solitudinem, ignemque intus ac silentium, quid factum esset coniicere non poterant: & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vlulatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clamorem autem sensere mulieres, & ex cloacis emersæ, factum Romanis vt erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his verbis adducebantur, ausi magnitudinem verisimilem non credentes. Ignem vero extinguere conabantur, perque hunc viam sectantes, cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum, non vt in hostibus gauisi sunt: sed consilii fortitudinem, & obstinatum in tanto numero robus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Sorte decẽ lecti reliquos Iudæos trucidant.

Romani pugnã expectant.

Romani consilii fortitudinẽ & obstinatum contẽptum mortis admirantur.

CAP. XXIX.

Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

HIusmodi autem peracto excidio, in castello quidem præsidium dux reliquit, ipse vero cum exercitu ad Cæsarem profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium, sed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriam Ægypti ciuitatem postea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt, non satis erat saluos esse; verum & illic nouas res conabantur, vt libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil se meliores putarent, Deum vero solum Dominum dicerent. Cum autem quidam iis Iudæorum non ignobiles aduersarentur, illos quidem mactauere, aliis vero instabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes seniorum, iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebat illos, quod nec si fugissent certam spem

Sicarii noua calamitate auctores.

Iudæi contra sicariorum temeritatẽ conuenient.

salu-

salutàs habituri viderentur: à Romanis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calamitate replere eos qui nullius fuissent delicti participes. cauendum igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & vt pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis, prospecta periculi magnitudine paruere, multoque impetu sicarios aggressi corripuere quorum sexcenti quidem statim capti sunt: qui vero in Ægyptum Thebasq; illius tractus elapsi sunt, non multo post comprehensi reducti sunt: quorum non est qui duritiam siue confidentia siue pertinacia voluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solum modo vt Cæsarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere velle visus est: sed omnes illa necessitate validiorem sententiã conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque sustinerent. Maxime vero puerorum ætas, miraculo spectantium fuit: nec enim vel eorum quisquam commotus est, vt dominum Cæsarem nominaret: vique adeo corporum infirmitatem vis audaciæ superabat.

An. mũdi 4038. à Christ. na. 76.

Varia tormentorũ & vexationum genera, in eos excogitata, qui Cæsarem dominum fateri recusant.

CAP. XXX.

Onia templum clausum apud Alexandriam.

LVpus tunc Alexandriam rector administrabat, & de hoc ad Cæsarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac veritus ne rursus in vnum congregarentur, & quosdam sibi adiungerent, præcepit Lupo, vt templum Iudæorum, quod esset apud Onion (quæ sic appellatur) ciuitatem destrueret: Hæc autem est in Ægypto: quæ ob hanc causam & coli cœpit, & nomen sumpsit. Onias Simonis filius, vnus ex Pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho Rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo suspicitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudæorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem Rex ea quæ possent fieri annuisset, rogauit vt in aliqua parte Ægypti templum sibi ædificare permitteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum Iudæis, qui templum apud Hierosolymam vastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eique locum dedit centum & octoginta stadiis à Memphi distantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem exstruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donariis similiter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum vero circa templum spacium cocto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem Rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: vt & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ Dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana voluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudæis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis nongentis septuaginta: Esaiasque prædixerat huius templi futuram in Ægypto constructionem à quodam viro Iudæo. Templũ quidem ita fuerat ædificatum.

Onias annuente Ptolemæo in Ægypto oppidum & tẽplum condit.

Onia templum in Ægypto exstructũ.

An. mūdi 4038. à Christ. na. 76.

Lupus Iudæu templum claudit.

Lupus autem rector Alexandrię susceptis literis Imperatoris, cū ad templum aduenisset, nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestatē successit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire volentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessam fecit, vt ne vestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat vsque clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

CAP. XXXI.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.

Ionatha sociorum pars manibus interiit, nonnulli viui capti ad Catullū perducūtur.

Catullus tria simul Iudæorū millia trucidat.

Iosephus a Ionatha hortatus Catulli, falso accusatur.

Ionathas prius verberatus viuus exustus est.

Avdacia vero sicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapsus enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non pauci imperitorum vt se attenderent persuasit: perduxitque eos in solitudines, cum signa & vmbrarum imagines se pollicereturostendere. & alios quidē hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate vero præstantes Cyrenensium Iudæorum apparatum eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilii Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum vero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudæorum falso insimulans, autores sibi huius consilii fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remque delatam multimode cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt & ipse quoddam bellum Iudæorum confecisse videretur: quodque hoc atrocius est, præter credendi facilitatem, etiam doctor erat calumniandi sicariis. Denique cum iussisset Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum infensus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copiis eximios, tria simul millia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia reditibus Cæsaris adiungebat. Ne vero vel alibi degentium quisquam Iudæorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacii propagauit: ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui comprehensi fuerant persuadet, nouarum rerum accusationem viris inferre probatissimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamque degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, vnus erat Iosephus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita vt sperauerat cessit. Nam Romam quidem venit, Ionathan cæterosque vinctos ducens, finemque arbitrabatur esse quæstionis apud se ac per illum conflatā calumniam: Vespasianus autem rem suspicatus, veritatem requirebat: cognitoque non iure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus soluit, merito vero pœnam in Ionatham statuit: prius enim verberatus, viuus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius castigationis experiretur: non multo autem post, multiplici morbo & insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tantum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat, & cre-

bro

brovidebat sibi instantes vmbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumque se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo, extisque defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiæ facto indicio, quam quod nequissimos vlciscatur. Hic nobis est finis historiæ, quam promisimus nos cum omni veritate tradituros, cognoscere cupientibus, quemadmodum hoc bellum Romanis gestum est cum Iudæis. & qualicer sit quidem expositum lecturis, vt dicant, relinquatur: de veritate autem confidenter dicere non pigebit. quod eam solam scopum mihi per omnia quæ scripsi proposuerim.

An. mundi 4038. à Christ. na. 76. *Septem Librorum de bello Iudaico, conclusio.*

Flauii Iosephi de bello Iudaico Libri septimi & vltimi FINIS.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC FLAVII IOSEPHI OPERE MEmorabilium fidelissimus ac locupletissimus.

A.

AARON mortuus fol. 94.
Aaronis virga germinat 93
Aaronis filii 77
Aaroni Mosis fratri sacerdotium confertur a Deo ibid.
Athenienſibus honor Hyrcano habitus 376
Abraham Lothum captum cum Sodomitis reducit 25
Abrahamum primus verbi diuini concionator 23
Abrahamus egregius Astronomus 42
Abrahamus Ægyptios religionem docuit & artes 24
Abraham moritur ætatis an. 175. 31
Abrahami obedientia 28
Abrahame Deus, progeniem eius malos vicinos in Ægypto habituram, pranuncias 25
Abneth 75
Abel a Cain interfectus 15
Abdagasus Asinaum interficere vult, quod Arrabaeus permittere recusat 501
Abdon iudex 132
Abdemonus 328
Apione quadam valde frigide conscripta 841
Abrae ad Hebraeos oratio, qua defectionem & impietatem eu exprobrat 224
Abenerus Neri filius Sauli filium Iebosthum populi Regem constituit 171
Abenerus contra Iudae tribum copias educit, cuiusdam eius cum universo Davidis exercitu occurrit ibid.
Abenerus apud seniores populi, praefectosq; militia, vt ad Davidem desciscerent, loquitur 172
Abenerus a Davide comiter exceptus, amice dimittitur 173
Abenerus ad Davidem in Hebronem mittit legatos, qui suo nomine foedus cum eo ferirent 178
Abenerus in fugam conuersus, Asael trucidat 171
Abesalomus sororem Thamaram solatur 184
Abesalomus vindictae opportunitatem expectat ibid.
Abesalomus patrem ac fratres ad solenne commissum inuitat, & Ammonem vino sepultum trucidari curat ibid.
Abesalomus reductus patris Davidis conspectum deuitare iubetur 185
Abesalomus patris sui affectat regnum astute satis & callide 186
Abesalomus Rex ab vniuersis salutatur ibid.
Abesalomus Iordanem trajecit. 189
Abesalomus callide per mulierem a Ioabo subornatam reuocatur Hierosolyma 190
Abesalomi Hierosolym. nati liberi ibid.
Abesalomi columna marmorea 192
Abias contra Ieroboamum exercitum colligit 224
Abias victoria potitur ibid.
Abigaea Nabalis vxor muneribus Davidem placat 163
Abiathar manus Sauli elapsus, Davidi patrem, & sacerdotium nunciat eadem 163
Abiatharus sacerdotali honore priuatur 203
Abilamarodochus Iechoniā è vinculis dimittit 276
Abimelechus 79. fratres interficit 129
Abimelechus Thebas capit 130
Abimelechus in Sicimitas mouet 130
Abimelech Isaacum inuidia motus expellit 31
Abimelech amicitiam renouat cum Isaaco 32
Abimelechus amore Sarae captus 27
Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit 131
Abimelechum Sicimita expellunt 130
Abisaus 195
Acerra 20
Achas quintus ex fratribus antequam protrahi subereatur, in medium prorumpit 874
Achab & Iosaphat in Syros mouent 235
Achab in praelio vulneratus moritur ibid.
Achabus ob dimissum ab ipso Adadum taxatur 233

Achabus ingratiam recepto Adado fœdus cum eo fecit 232
Achabus Eliam quærit 228
Achabi posteri Samaria trucidati 247
Achabi pœnitentia 230
Achabi cruorem canes lingua Eliæ prædictionem lambunt 235
Achabum Elias impietatis accusat 228
Achaz æreum & argenteum templi Damascum Assyriorum Regi dejert 256
Achaz Assyriorum Deos templo Hierosolymorum imponit ibid.
Achaz mortuus 259
Achazi mors 260
Achor civitas ex præda contra Dei mandatum capta 115
Achor fures deprehendum & punitur 116
Acta populi Romani annuum decem tribunum Potestatem nulli unt 218
Actium ab Augusto Sardo insignitum opus 159
Adamus ad solum, ut eum paterna pellerent, agros colere cœpit 167
Adamus ab Evangelio Paradisum bello populo Romano, victoria, cripuit 18
Adamus in consilio cœlesti dignatione vocatus 160
Adamus ad Adamantium defectionem, animo effusa prosilit, planctu mœrent 186
Adamus ad Antipatrum 402
Adamus & Syrus a Gaja legatorum contumelia pœnas 502
Ada Mamæa 112
Ada ius Damasci & Syrorum Rex a Davide pracio victus 178
Adamum cum Deo deprecatur 14
Adamus cum Eva lapsus ibid.
Adamus 14
Adamus Evam adagnoscit 14
Aderas Samaritanus infestus 213
Aderbas Syrus profugit ibid.
Aderbas Idumæam vastis in patriam reverti permittit 111
Aderbas Idumæam reverititur, inde in Syriam se confert ibid.
Admodum nati sumus, cum fugere nefandissimi quidem possunt 15
Ad Alexandrum sex millia hominum confluunt 500
Ad Christum angeli descendunt 26
Ad Damascenos de Mosse maledicta responsio 38
Ad Deum recipiendum & fiducia peccatorum pœnitentia via patet 130
Ad Antiochum urgens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios incendium 303
Adiabenes ad contemnendam mortem, ad imperatoris statuas deiciendas 512
Adiabenes ad considerationem auxilii & beneficii Dei Pharisæi exhibuit 14
Adiabenes ad libertatem ruere jam 51
Adiabenorum magistratus cum Arabum Rege contra Israelem fœdus jaciunt 53
Adiutores Salomonis in templo exædificando 197
Adolescentium pudicitiæ consilium expetit 204
Adolescentes perfugium 161
Adoptio ex communi sepulturæ ad altaris communionem 199
Adoptionis ritus 198
Adoptio in regiam familiam 83
Adoptio ad fœdus contra disciplinam 41
Adoptio Dei cum hominibus 20
Adoptionis ad Deum cum hominibus 532
Æneæ ad Latium, Syriæ præfidem, se confert 354
Agrippa quum Herodis Judæi magni fauet 354
Agrippa per Alexandrum a Trajano veniam impetrat 402
Agrippa, dum Iconienses Christo persuadere ab eorum urbe precibus Alexandrum intrare vetat 406
Agrippa cum aliis aliquot ad Claudium mittitur 519
Agrippa Herodi Romæ familiariter innotuit 427
Agrippa ad Agrippinam, ut Claudium ad clementiam adhortetur, precatur 535
Agrippa senatum jam sententiam exponit 541
Agrippa Persarum libertatem cum numeribus & literis contra Parthos ad Imperatorem mittit 495
Agrippa Claudio diversus 429
Agrippa ab Antonia Germanici & Claudii matre Romæ educatus mittitur 459
Agrippa Judæa cum finibus recepit 522
Agrippa consilium 526
Agrippa Alexandrum in præfidium dum animi regendi [illegible] 528
Agrippa cum Deum confitetur, laborem vitæ [illegible] Germanum præterit, quod dicitur 529
Agrippa quando die vitæ [illegible] 561
Agrippa [illegible] 561

Regis prospectum arcet, & apud Neronem Poppea precibus illum illusum impetrant 539
Agrippa Tiberiade habitat 488
Agrippa in Italiam Puteolu, inde ad Tiberium Cesarem pervenit 489
Agrippa ad audiendum Eutychum instat, quo facto propter verba quadam ei vincula sunt iniecta 491
Agrippa Alexandria pecuniam mutuatur 489
Agrippa Iudaeorum immunitatem confirmat 429
Agrippa Berytiam civitatem eximiis ornamentis honorat 524
Agrippa terre?tri itinere Ephesum pervenit 427
Agrippa in Asiam mittus 420
Agrippa sex menses in custodia servatus 492
Agrippa in suum regnum navigat 494
Agrippa Rome degens ob liberalitatem immodicam ad inopiam redactus 488
Agrippa Hierosolymorum muros permunit 524
Agrippe ditio ampliatur 537
Agrippa Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit 431
Agrippa Germanus quidem fortunam florentem & vite terminum predixit 492
Agrippa liberi superstites 526
Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam urbem offendit, & ab eo honorifice excipitur 427
Agrippam Caius Tetrarchie Regem constituit 494
Agrippina Messalina & Patina Claudii uxores 536
Agrippium 608
Aggeus & Zacharias Prophete 287
Ain expugnata atq; combusta 116
Albinus Iudee procurator 539
Alcimus sive Iacimus pontifex 330
Alcimus pontifex cum perfugii Iudam apud Demetrium accusat 330
Alcimus popularem auram sibi conciliant, eos qui sunt Iude partium occidit ibi.
Alcimus Iudam apud Demetrium accusat 330
Alcimus pontifex moritur 331
Alexander in templo Hierosolymitano sacrificans, vaticinio de ipso Danielis ostenso maximam Iudeis libertatem concedit 302
Alexander Aristobuli filius contra Hyrcanum magnam manum congregat 586
Alexander & Aristobulum crebro matrem imploranti, id quod literis animum facendit 613
Alexandere Herodis parenti Euchinchus corrumpit, & quod regni sit futurus successor predicat 614
Alexander ad DCCC. crucibus suffigi, & in eorundem conspectu uxores & liberos trucidari iubet 369
Alexander Thracida cognomen apud Indeos invenit ibid.
Alexander in vinculis quatuor libros adversus inimicos conscribit 65
Alexander Ptolemeo, ut Zoilum tolleret, persuadet 317
Alexander 844
Alexander quartano febrium recursu fatigatur 582
Alexander suo & fratris nomine parentis accusationem dirimit 431
Alexander Hierosolyma obsidere volens pontificem obviam euntem honorifice excipit, ob vigentem eodem habitu ante oblatam 502
Alexander cum Demetrio armis decernit, eundemque conductitios milites amittit 300
Alexander & Aristobulus omnes lachrymas etiam parentum accusatorem ad misericordiam commouent 432
Alexander à Iudeis bello petitus, potentissimos eorum in Bethoma oppugnat 360
Alexander coniugi, quomodo secure regnare possit, ostendit 361
Alexander Aristobuli filius ad defectionem Iudeos iterum reducit 587
Alexander Polyhistor 30
Alexander & Aristobulus à Salome ac Thevora ad comitia illecti, apud Herodem traducuntur 430
Alexander obiecta crimina non inficiatur, sed per scripturam patris structas insidias fatetur, quarum Thevoras, Salome, Ptolemeus, & alii Regis fidelissimi participes essent 443.
Alexander per sex annos quinquaginta millia Iudeorum interfecit 580
Alexander ad prefectum arcis Alexandrii, ut se recipiat, scribit 446
Alexander Herodi, quod Archelaum discedere decreuit, fatetur 447
Alexander victoriam ab Theodoro amittit 510
Alexander 100000-peditum & 1500. equitum cum gregas 516
Alexander Ionathan in suas partes traducere conatur pontificatum deferendo 337
Alexander Aristobuli filius principatum invadit 372
Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam

venient, Ptolemaidem occupat 336
Alexander Rex Syriæ Cleopatram Philometoris filiam ducit 339
Alexander & Aristobulus in quibus peccaverunt 451
Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamque oppugnat 356
Alexander in conflictu cum Antiocho Gryphocasio 352
Alexander alterum fratrem interficit, alterum in honore habet 356
Alexander a Gabino victus 373
Alexander dona Jonatha mittit 341
Alexander post obitum Philippi Macedonum Rex 300
Alexander cum hostibus prælio decertat, & sex millia militum amittit 386
Alexander ab armis requiescit 581
Alexander & Aristobulus Sebaste strangulati in Alexandrium sepeliuntur 411
Alexander cum Obada rege Arabum congressus, eum exercitus amittit 581
Alexander Arabia & Amathunti castello potitur, illudque capitum fundatus evertit 580
Alexander Lysimachus Alabarcha 521
Alexandri & Aristobuli impatientia ibid.
Alexandri urbium Arabum fuga, & cædes 342
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria 338
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamque partem trucidat 581
Alexandri familia magnum infortunium incurrit 364
Alexandri morbus 361
Alexandri mors 362
Alexandrum gradum quod Romam contra parentem ad amicos literas misisset, accusat 442.
Alexandrum filium Herodes timet 614
Alexandrum, Aristobuli fratrem Regina Regem constituit, qui e vestigio crudeliter agit 330
Alexandra Pharisæis ultro paret 399
Alexandra, Alexandri conjunx pietatis opinione principatum obtinet ibid.
Alexandra Herodi suspecta observatur 400
Alexandra in Ægyptum aufugere cogitat, insidiæ vero Herodi patefiunt ibid.
Alexandra se excusat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit ibid.
Alexandra Judæa castellorum custodiam credit 313
Alexandra Herode absente urbium arces in suam potestatem redigere conatur 413
Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli Regis filii, Cleopatræ ut Pontificatum filio suo petat ab Antonio scribit 399
Alexandra Hyrcanum patrem solicitat, & ut à Malcho tutelam petere, monet 498
Alexandra moritur, & Hyrcanum regni successorem constituit 583
Alexandra Cleopatræ Herodis insidias, & filii miserabilem interitum indicat 421
Alexandra interfecta 414
Alexandra Damascum nulla re memorabili gessit, capit 582
Alexandra indecoræ filiæ crimina non consultum vult ostendere 413
Alexandrium & alia castella diruit 372
Alexandri mater 372
Alexandria pars ora maritima 461
Alani Medium terram prædandi causa pervadunt 442
Allus Cæsaris libertus Agrippæ multo dat pecuniam 490
Altare & vasa ad illud pertinentia 205
Altare æreum 211
Altitudo, longitudo & latitudo templi 201
Amalecita Davidi Regem Saulem cæsum nuntiat, & ejus cædis argumenta armillam auream & insigne regium affert 176
Amalecitæ movent in Israelitas 67
Amalecitarum Rex Samuelis jussu interficitur 151
Amalecitarum gens expugnata, & incensa Sicelag, prædam abigerunt 163
Amalecitæ internecione delendi præcepio ei
Amalecitæ pellendi 11.
Amalecitæ fugantur fugantque Israelitæ 67
Aman ab omnibus, excepto Judæo, adoratur 194
Aman odio & consiliis ejus in Judæos in contionio patefactis, suspenditur 298
Amor mirabilis Herodis erga Josephum 561
Amos Rex Judæ impius 203
Ammonitarum filiæ 237
Amnon morbum simulans, patrem ut sororem ad se mittat, petit 184
Amnon sororis, ut sui copiam faceret, fundet ibidem
Amnon sororem reluctantem per vim opprimit, mox exosam & fœdissimam extrudit ibid.
Amnon, Davidis filius, Thamaram, Absolonis sororem deperiens, in morbum incidit ibidem.
Amanus faculiates Mardochæo dantur 160

manus in Mardochæum odium 296
atonius & Cæsar cum Herode in Capitolium ascendunt 211
mmanente exterorum societate mercede impetrata Vandem copias parant 180
mmanita & confœderati seipsos invicem trucidãt 237
m, Iudæ Iudæa 455
mpliatio regni Israelitici 252
naarinus Rex Israeliticus 227
mrames futurus Mosis parens Deum orat pro Hebræis 53
marinus moritur, cui Achabus filius in regno succedit 227
moræi Hebræi fundunt fugantq; 95
moræorum terra situs ibid.
masias à propheta propter idololatriam reprehenditur 251
Amasias Rex Hierosolymitanus 250
Amasia ab Israelitarum Rege captus, Hierosolyma diruta & templum spoliatum 252
Amasiæ Hierolymorum Regis in Ioam Israelitarum Regem expeditio 251
Amasiæ Idumæi victoria ibid.
Amasiæ cædes 252
Amathus diruta 359
Amathemorum Rex Davidi societatem petit 179
Ananias Nebedæi filius, Camydæ pontifici succedit 234
Ananias Cestobarus & Saulus ad spoliandos infirmiores promptissimi 540
Ananias unus ex legatis, vir malus & maleficus 571
Ananias, Ananus, Cumanus, Celer, aliiq; nonnulli Romam missi 535
Ananus apud Albinum accusatus 539
Ananus quinq; filios summi Dei pontificio potitos habet ibid.
Ananus Sethi filius in Ioazari pontificis locum surrogatus 480
Ananelo Herodes dat summum sacerdotium 399
Ananelo Herodes pontificatum abrogat 400
Anna Helcana uxor liberos a Deo petit 137
Anaxagoras 470
Anchus secum Davidem contra Hebræos educit, qui à Palæstinorum ducibus reprobatur 167
Anchus Davidem remittit ibid.
Anchus Davidem cum sexcentorum cohorte evocat 165
Anilias ingenui non ducant 106
Angelus Dei occurrit Agar 28
Angeli Abrahamo filium nasciturum nunciant, & delendos Sodomitas 26
Annus status & regiminis, item virtutes & divitiæ Davidis 201
Annibas supplicio affectus: Amaramus & Eleazarus in exilium missi 527
Anilæus ob uxoris idololatriam a Iudæis obsurgatus quendam confodit 502
Anilæus in Mithridatis vicos cum exercitu impetum facit, eumq; nocte opprimit, & captum secum abducit ibid.
Anilæus Parthorum Ducem trucidat, eiusq; uxorem ducit 373
Anilæus à Mithridate fugatus 503
Anilæum Babylonii ad supplicium deposcunt, qui oppressus interficitur ibid.
Anima mortali corpore vincta 445
Animus Herodis hypocriticus 491
Annius Minucianus 506
Annius Rufus Iudææ præses 480
Annonæ caritas in Ægypto 51
Annonæ charitas principatu Claudii 87
Annus iobelus 83
Ananus apud Albinum accusatus 480
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat 595
Antigonus Aristobuli filius ab Herode fugatus 593
Antigonus Massadam obtinet 597
Antigonus Parthis, si ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicetur 386
Antigonus quosdam, qui Herodianos frumentatores per insidias intercipierent, mittit 391
Antigonus apud Aristobulum falsò accusatus 395
Antigonus à Parthis in Iudæam reductus Hircano, ne in regnum restitueretur, auriculas amputat 388
Antigonus Romanum exercitum alere recusat 392
Antigonus Herodi, quod non ex stirpe Regia progenatus, sed semiudæus sit, exprobrat 391
Antigonus Aristobuli filius apud Cæsarem Hircanũ & Antipatrum accusat 375
Antigonus securi obtruncatur 398
Antigonus, Aristobuli filius, ad Cæsarem, Pompeii studiosos de morte patris accusatum venit 589
Antigonus de fratre nihil mali suspicatur 579
Antigonus interficitur ibid.

Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falsò accusat 589
Antigonus apud Aristobulum falsò accusatur 579
Antigoni in Iosephi cadaver immanitas 600
Antigonum Aristobuli filium Ptolemaus Mennaus adoptat 383
Antipater precibus Herodem, ut pacta connubialia mutentur, flectit 453
Antipater Malichi instinctu venenum bibit 592
Antipater Iudaeorum potentiores in Aristobulum concitat 366
Antipater pecunia & donis hominum favorem sibi conciliare conatur 620
Antipater Herodem & aulicos calumniis in fratres inflammat 713
Antipater omnium malorum fax 441
Antipater Caesari ex Syria milites conscribit 374
Antipater Mithridatem in capiendo Pelusio operam navat 375
Antipater obiectis criminibus diluit 375
Antipater Iudaeae procurator declaratur ibid.
Antipater contra Malichum colligit exercitum 591
Antipater praesens calumniis & absens per literas Herodem in filios exacerbat 431
Antipater Pheroram mortem vehementer luget 625
Antipater Caesarea omnibus invisus ibid.
Antipater expectatione regni cruciatur 621
Antipater in Iudaea novarum rerum cupidos compescit 376
Antipater Idumaeus 191. primum Antipas dictus ibid.
Antipater Phasaelo Hierosolymorum, Herodi Galilaeae regimen committit 377
Antipater omnem in Antiphilum culpam confert 463
Antipater Gabinium Ptolemaeum in Aegyptum reducentem adiuvat 372
Antipater exclusis reliquis fratribus patris successor declaratur 611
Antipater Hyrcani, Nicodemus Aristobuli legati ad Pompeium 368
Antipater scriptoribus epistolarum, quae in fratrum perniciem simulat, ingentem pecuniae summam erogat 624
Antipater Hyrcani pecuniis Romanos sibi devinctos, Iudaeos vectigalis reddit 377
Antipater in dirimendis paternis amicis nullis sumptibus parcit 453
Antipater ab Herode accusatus 459
Antipater Herodem fratribus magis infensum reddit 431
Antipater subditos suos, ut cum Hyrcano sentirent, admonet 589
Antipater cum copiis Alexandro obviam procedit 586
Antipater Samaritis Herodi Antipatrum, filium venenum paratum habere, exponit 457
Antipater patrem vinctum fingeratus, cum carceris custode de missione agit, quod dum Herodes audit, sive metu eum occidere, & in Hyrcani castello condi iubet 466
Antipater nocte cum Hyrcano ex civitate profugit, & ad Aretam Arabiae Regem pervenit 583
Antipater innocentiam suam precibus ad Deum tendentibus facere conatur 461
Antipater multa praeclara facinora commisit, & ad subeunda pro Caesare pericula se offert 589
Antipater cum patre res Iudaeorum administrat 452
Antipater fratribus sublatis populo & militibus invisus ibid.
Antipater se reversum gratiam gratulari simulat 434
Antipater veste protecta multitudinem vulnerum demonstrat 589
Antipater parentis accusationem diluit 460
Antipater Salomes filius apud Augustum Caesarem Archelaum accusat 469
Antipater parentis ultimum diem optat 452
Antipater patriae muros reparat 589
Antipater a cunctis accusatur 461
Antipater amicam habere non potest 413
Antipater nocturnum conventum 462
Antipater domum venientes a nemine excipiunt 459
Antipater Romae illustri factus 431
Antipas Herodis filius parandi sibi regni spe Romam navigat 468
Antipatris coniunx nobilis ex Arabia femina 583
Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & insidiae 612
Antipatri in Archelaum & Philippum fratres insidiae 624
Antipatri uxor & filii 374
Antipatri contra fratres artificiosa machinatio 438
Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudaei accusant 377
Antipatrum Caesar Romanae civitate simul & immunitate donat 559

ntipatrum Herodes ad Cæsarem mittit 456
ntipatris extructa 435
ntipatris 608
ntiochum abrogato Dei cultu, summa cum tyrannide sæpius idu obtrudit, arcis in hoc præsidio imposito 319
ntiochus Magnus Rex Asia & Syriæ Iudæos vexat 313
ntiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quam cum Romanis pugnare decrevit 442
ntiochus in Iudæam irrumpere parat 323
ntiochus capitur 442
ntiochus cum Cæsare reconciliatur ibid.
ntiochus cum Iuda fœdus facit 329
ntiochus murum, quo templum septum erat, solo æquat ibid.
ntiochus fris civibus perfidus 437
ntiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obsidione discedit 378
ntiochus auxiliaturus Samaritis, ab Aristobulo caditur & fugatur 353
Antiochus Rex Damascenorum 360
Antiochus Seleucum fugat 359
Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit 442
Antiochus Tryphonem electum Syriæ, in Dora obsidione cingit 349
Antiochus regno a fratre exuitur 361
Antiochus Gryphus occisus 359
Antioch. ad Zeuxidem epistola, in qua Iudæorum honorificam mentionem facit 314
Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt ibid.
Antiochus cur templi depredationem fecerit 463
Antiochus Philippum regni gubernatorem constituit, eique Antiochum filium tradit 358
Antiochus urbe Hierosol. occupata templum spoliat 320
Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus 351
Antiochus squalidis satoribus conflictatus exspirat 460
Antiochus Lysiæ rerum administrationem, provincias & filium committens, in Persidem proficiscitur 323
Antiochus contra Iudæos in furorem vertitur ibid.
Antiochus cognito, quod Philippus usurpato sibi regno admentat ex Persida, obsidione soluta illi occurrit 329
Antiochus Scenopegia gratia septem dierum indu-
cias Iudæis concedit 353
Antiochus septem illustres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam abduci præcipit 478
Antiochus peditum sibi legiones ex Hebræorum numero congregat 480
Antiochus Iudæis seditiosis magnæ calamitatis in Antiochia auctor 457
Antiochus septimi diei feriam Iudæis edicit ibid.
Antiochus Eupator cum copiis in Iudæam proficiscitur 328
Antioch. Epiphanes curru implicitus, morbum contrahit & moritur 327
Antiochus Ægypto cedere cogitur 320
Antiochus Hyrcanum in urbem compellit 350
Antiochus Dianæ templum spoliare volens, Elymaida movet, & turpiter inde se Babylonem recipit 327
Antiochus Selenci frater Antiochum Cyzicenum filium bello aggreditur 359
Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit 376
Antiochus post patris obitum cum numeroso exercitu Iudæorum fines ingreditur 576
Antiochus ad Hierosolymam proficiscitur, præsidiumq; ibi relinquit ibid.
Antiochus a Tobia filiis motus cum exercitu in Iudæam irrumpit, ac Hierosolyma denuncit 575
Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & auctor 312
Antioch mores Iudaicos abrogat 576
Antiochus rex Comagenæ 254
Antiochi Magni in honorem templi ædificium 314
Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorum libertate epistola 313
Antiochi ad Eleazarum exhortatio 472
Antiochi mors & fames exercitui immissa 361
Antiochi & Iudæ pugna 328
Antiochum Cesennius Petus Syriæ administrator coram Cæsare accusat 442
Antiochus Demetrii fratrem Alexander timet 581
Antiochia Mygdonia à Macedonibus condita 290
Antiquitatum Iudaicarum Epilogus 296
Antiquitatum historia quinque millium annorum 449
Antonius Herodem & Phasaelum tetrarchas declarat 593
Antonius in Tyro commoratur ibid.
Antonius Antiochum ad Triumphum servare

volens, propter Iudæos seditiosos secuti cum percussit 298
Antonius captiuos trucidat 594
Antonius multis donis ab Herode affectus 402
Antonius Phasaelum & Herodem Tetrarchas constituit 385
Antonius Hyrcano de Cassii & Brutirebus & morte scribit 354
Antonius Herodis virtutem miratur 327
Antonius Cleopatræ maritus 462
Antonius & Cleopatra extincti 411
Antonius Armenia regno potitur 404
Antonia in magno apud Tiberium honore habita 267
Antonium Herodes muneribus placat, & amicitiæ jura salua esse seruit 402
Antoniæ turris 424
Antoniam Agrippa, efficeret, vt tandem audiretur Græcis, rogat 267
Anubis 279
Apion contumeliosam Iudæorum insectationem, quasi mercedem Alexandrinis reddere voluisse videtur 461
Apion veram patriam & genus suum abiurat ibid.
Apion de Mose & gente Iudaica 460
Apion Iudæis seruitutem exprobrat 465
Apion seipsum laudat & magnifacit ibid.
Apionis de Mose & templo Iudaico mendacium arguitur 461
Apologia Hyrcani apud Regem accusati 317
Apollodorus ex Gaza noctu in Iudæorum castra erumpit 358
Apollonius cum Ionatha prælium committit, & ab eo fugatur 340
Apollonius Syriæ Dux collecto exercitu Hierosolymam venit 474
Apostata a Matthia transfigitur 321
Apostatæ a religione Iudaica 320
Apostasia sacerdotum 301
Assanes per septennium Iudex 132
Apud Græcos nulla conscriptio poemate Homeri vetustior 449
Aquæ calidæ apud Calliroe, quæ in lacum bituminis feracem effluunt 253
Aquarum calidarum fontes 440
Aquarum in Hebræorum exercitu penuria 127
Aquilo auertens flammam in Romanos abigit 444
Aquilo Cato extremum ictum infixit, Cheream vero facinoris auctor dicendus 279
Aquila aurea super maiorem templi portam 252
Aquilam auream detractam iuuenes secuti concidunt ibid.
Ara sic fumigatoria 74
Arabs Scauro reconciliatur 319
Arabes ardescente siti vltrò se Iudæis tradunt 330
Arabes ab Herode deuicti 407
Arabes Herodis exercitum in fugam vertunt 329
Arabes Cæsare rato Herodi neque lætos ludere, neque pecuniam mutuo acceptam persoluere volunt 242
Arabes sibi compositi ab Herode præcepta dant 407
Arabes & Trachonitæ fugientes Herodis Cæsarem iratum illo sedant 242
Arabes in prælium reuersi, fugientes trucidat, & castra capiunt 405
Arabes in fugam versi ibid.
Arabum circiter septem millia cadunt, priusquam in Herodis clientelam se dederint 330
Arabum contra Iotapatam expeditio 150
Arabici belli causa 341
Arbores frugiferæ non exscindendæ 110
Arborum de rege deligendo consilium 130
Arca Noe 16
Arca sacra a Philistæis in fanum Dei sui Dagonis defertur 139
Arca in Cariathiarim transfertur 140
Arca Dei in templum transportatur 111
Arca sacra beatissime peruenit 140
Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur 177
Arcyon medicus quosdam dimittit 280
Architecti templi exornandi 104
Archelaus Herodi se excusat 243
Archelaus fratrum liberos odit 247
Archelaus Herodem generum benignissime suscipit 333
Archelaus Herodem vltro pro Alexandro deprecari compellit 336
Archelaus Rex Cappadociæ in Iudæam ad Alexandrum generum venit 335
Archelaus & Herodes de liberis Alexandri deliberant ibi.
Archelaus Cappadocum Rex Herodem indignationem in generum simulat, eumque ad paternos usque fines reducit 241
Archelaus si a Cæsare in Imperio constabilitus esset, curæ sibi fore, vt benevolentia omnium videatur, dignissimus pollicetur 254
Archelaus, Alexandri crimina in amicos, præsertim vero in Theodoram transfert. Theodoras Archelaum reconciliatorem audit 241
Archelaus Romam proficiscitur, multique eidem obuiam eum comitantur 215

Archelaus Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, eamque dignitatem in Eleazarum collocat 259

Archelaus epulum multitudini præbet 254

Archelaus & Iudæorum legati coram Cæsare comparent 258

Archelaus & Philippus instinctu Antipatri accusantur 249

Archelai condita 259

Archelai visionem Simon vir Essæus interpretatur 260

Archelao regi acclamatum 254

Archelaum accusatum Cæsar pecunia multat, eumq; Viennam in exilium mittit 260

Archelaum Cæsar ethnarcham constituit, regnique dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur 258. & 248

Archelaum Nicolaus excusat 255

Ardens studium in reparandis mœnibus 292

Ardentes faces in murum iaculantur 444

Aretas ad Arabum regem legatus 244

Aretas ex Cœlesyria 361

Aretas contra Aristobulum expeditionem suscipit, eumq; Hierosolyma confugere cogit 366

Aretas ex Arabum Gazam auxilij spem ostendit 359

Aretas Hyrcano quinquaginta millia militum tradit 318

Aretas ex augurijs impossibile esse exercitum ad Petram pervenire colligit 268

Aretas Syllæum, quod Fabatum aliosq; interfecerit accusat 248

Arietem ad victimam loco Isaci Deus offert Abrahamo 11

Aristobulus cum filio Pompeii studiosis peremptus 321

Aristobulus Roma reuersus Alexandrium denuo munire conatur 372

Aristobulus a Romanis in prælio vincitur ib.

Aristobulus captivum cum Antigono filio Romam remittitur ibid.

Aristobulus Iturææ habitatores circumcisionem cæterosq; Iudaicos ritus admittit 356

Aristobulus Herodis ductu submergitur, & ad Asamonæum pontificatus redit 401

Aristobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiscitur 367

Aristobulus multa castella occupat 363

Aristobulus Herodis regis Chalcidu filius 537

Aristobulus & Hyrcanus a Iudæis apud Pompeium accusati 368

Aristobulus cumq; asseclæ Pharisæorum tyrannidem accusant 362

Aristobulus bello congredi cum Pompeio cogitat 584

Aristobulus & Hyrcanus de regno contendunt 365

Aristobulus vinculo solutus veneno tollitur 374

Aristobulus Antigonum in regni societatem admittit, cæteros in vincula conicit, & matrem fame necat 355

Aristobulus ad Pompeium descendit 584

Aristobulus Damascum contra Ptolomæum missus 363

Aristobulus Antigonum fratrem interficit 355

Aristobulus Hyrcani filius post captivitatem Babyloniam diadema sibi primus imponit 314

Aristobulus ex arce ad Pompeium descendit 369

Aristobulus castella Pompeio tradit ibid.

Aristobulus cum familia Romam vectus 586

Aristobulus uxori humilitatem generis obicit 613

Aristobulus matrem ac fratrem vinctos custodiæ tradit 579

Aristobulus matrem vitam fame necat ibi.

Aristobulus fratrem Antigonum plurimum amat ibid.

Aristobulus seipsum regem declarat 582

Alexandra coniugem Aristobuli cum filijs carceri includit ib.

Aristobulus Flaccum Agrippæ fratri infensum reddit 366

Aristobulus amitam suam ac socrum monet 243

Aristobulus ab Herode interfectus, supra lib. 15. cap. 3. 296

Aristobulus elapsus Roma iterum turbas concitat 587.

Aristobulus cum Romanis dimicat ibid.

Aristobulus Agrippæ regis frater & Elcias Magnus apud Tetronium Iudæorum causam agunt 271

Aristobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert 578

Antigonus in honorem fratris in templum ascendit 579

Aristobulus Pompeio supplex occurrit 584

Aristobulus satellitibus ut Antigonum si eum armis adiret occiderent, præcipit 579

Aristobulus misere moritur ibid.

Aristobuli coram Pompeio apologia 368

Aristobuli comitia versuta, Antigonum dolo tollendi curat 351

Aristobuli liberi remissi 372

Aristobuli necem cuncti deflent, præcipue vero Alexandra, quæ nullam præ se ferit suspitionem 218

Aristobuli cum Hyrcano fœdus 365

Aristobuli fratricidi pœna 355

Aristobuli apud matrem deprecatio 582

Aristobulo fratricidi pœnitudine morbus ingrauescit 579

Aristobulo Herodes insidiatur 400

Aristobulum in templo Arabes oppugnat 367

Aristobulum Pompeius descendere provocat 554
Aristobulum capitis Cæsar vinculo solvit 583
Aristocratia optimum regimen 104
Argumenta ludorum genus antiquius Græcorum genere 451
Arma quibus usi Sabæi victoriam parant 126
Arsabanus Tiberio filium Darii obsidem & triremem quinque ordinum Saturæ mittit 256
Arsabanus a Dario & Sacis in imperium restituitur ibi.
Arsabanus Asinæo terram Babyloniam commendat. Is ingenio suo eum ditavit 273
Arsabanus ad Asinæum & Anilæum propter audaciam socios cum illis inire mittit ibi.
Arsabanus ad Izatem se confert, auxiliumq; ab eo petit 289
Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat 280
Arx Apamea dicta 368
Asanus Rex Iudæ 319
Asanus Damascenos in Basanem concitat 120
Asanus Rex moritur ibi.
Asamonæi 319
Asamonæi Pontifices 319
Asaelonitæ & Joppe, olim ab Hebræis non solutum penas 316
Asphaltites lacus 24
Aspis serpentis 14
Asphaltum 313
Assyriorum imperium diffusum 262
Assyrius, rex Persarum, Vasthen ad connubium venire nolentem repudiat 293
Athenio Heroden, cui & exercitum invadit 220
Athronges vir corpore & manuum robore insignis dignitatem regiam attentat 217
Auranitis dicta a Zenodoro, Arabibus ejecta & a Cæsare Herodi donata et sanctis bello 420
Aurus ab Arabibus incensus 237
Aureum dictum de hoc seculo 430

Augustus Herodem Syriæ procuratorem constituit 334
Augusto Cæsari Cæsus rem divinam facit 278
Ejusdem ibid.
Autoritas Simonis 348
Azazis Tropæa ad populum adhortatio 120
Azymorum festum 61

Baptista propter arcum ereptam horribiliter cruciatur 139
Beroe ab Herode condita 607
Bethsaida Herodiada 452
Bethsaida unde dicta ibid.
Bocchi rex auxiliatur Judæ prælio vincitur 267
Bocchi regis de Judæorum libertate ab Augusto impetrata edictum 306
Bocchi & Æthiopia regina ad Salomonem venit 114
Bocchi bestias naturæ repugnantes colunt 442
Bocchi Ægyptiorum libido 24
Bocchi Ægyptiorum rex in Æthiopiam fugit, eumque Æthiopum rex honorifice suscipit 457
Bocchi Ægyptiorum sacerdotes circumcidunt, a porcinis carnibus abstinent 435
Bocchi Ægyptiorum arma ventus in Hebræorum castra expulit 63
Bocchi Ægyptiorum Idolatria 43
Bocchi Ægyptiorum reges cur Pharaones dicti 113
Bocchi Ægyptus unde Æthiopes 55
Bocchi Ægyptiorum erga Hebræos invidia 52
Bocchi Ægyptius Regnum 276
Bocchi Ægyptus 130. annis 29
Bocchi Ægyptiorum contra Assyrium capiunt 119

B.

Baaræ radix quam difficulter evellenda 440
Babylonium maledicta 311
Babylonia libera a Cyro servati 414
Babylonii alique accusati ab Herode interfecti ibi.
Babylon a Cyro Persarum rege capta 277
Babylon a Semiramide non ædificata 454
Babylonia muri ex latere cocto & bitumine constructi ibi.
Babylonica captivitatis post septuaginta annos finis 280
Babylonicorum rex Herculem fortitudine & rerum gestarum magnitudine præcessit 454
Babylonicorum regis ad Ezechiam legatio 272
Bachides aciem instruit, & cum Judæ signa confert 331
Bachides cum 22000. militum Judæam ascendit ibi.
Bachides Jonathan Sabbatho aggreditur, & duos milites cum eorum armis amittit 333
Bachides contra Jonathan dicit 334

Bachides

Bachides iratus transfugas dum Ionatha potestas ipsi non datur, quinquaginta ex eis interficit 335
Bachides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum sine ignominia posset reducere cogitat 336
Bachides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet 339
Bachides cum Ionatha fœdus facit 336
Bachides Iudæ fautores interficit 334
Bachides multos sibi credentes interficit 339
Bachidis in Iudæos crudelitas 334
Bachidi Demetrius Alcimum commendat, eique vt Iudam internecione deleat, mandat 378
Bachidem Demetrius cum copijs in Iudæam mittit 332
Bagoas, Carus & alii ab Herode necati 248
Bara sunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis 270
Baleth 313
Balthasar siue Naboandel Babyloniæ Rex 276
Balthasar manum e pariete prominentem & syllabas quasdam scribentem videt 277
Baal Tyriorum Deus 131
Balaamus obiurgatur ab Angelo 96
Balaamus ad Balacum pervenit ibid.
Balaami profectio 97
Balaami de rebus futuris vaticinium ibid.
Balaami aduersus Hebræos consilium ibid.
Balaami asina loquitur 96
Balaami de Israelitico populo vaticinium 97
Balacus Balaam reprehendit Balaamum ibi.
Balac Moabitarum regis ad Madianitas legatio 96
Balamo Angelus resistit ibid.
Banaias 103
Banaias Ægyptium hasta ex ipsius manibus extorta occidit ibid.
Banaias Ionem exanimat ibi.
Barac 40. annis Israelitarum imperium tenuit 127
Barachus contra hostes Imperator designatur ibi.
Barcæ ossa vngula & concremata 326
Barnabas e carcere dimissus 271
Basa et Ramathonem captam munit 120
Basanus impietas ibid.
Basilica 113
Basilius 278
Bathillum se verenum attulisse fatetur 249
Belus primus rex Assyriorum 454
Bel sacerdotes interfecti 121
Bellum Iudæ contra Achabum 122
Bellum in Idumæa & Iericho 132
Belli Iudaici Vespasiani Flacci exortu ipsi Iudæi initium & semina rerum 287
Belli leges 109
Beniamin vt reus capitur 47
Beniamitæ in Abneri sententiam concedunt, ipse ad Dauidem proficiscitur, & hac de re certiorem facit 91
Beniamita quadringentas virgines Silonicas ducunt 124
Beniamitarum 25000. trucidantur, tantum sexcenti incolumes euadunt ibid.
Beniamitæ, vt virgines rapiant, conceditur ibid
Bernice, Agrippæ soror, cuius Herodes patruus & maritus Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur 292
Bernicen Salomes filiam Aristobuli, Glaphyram Archelai Cappadociæ regis filiam Alexandro Herodes vxoris coniungit 426
Berniæ ab Agrippa multa dona affecta 294
Berosus historiographus genere Chaldæus 453
Berosus de Nabuchodonosoro 271
Berosus 25
Bersabee iuramenti puteus 27
Berzelaus Hierosolymam, patre eò proficiscente, cum Dauide contendit 192
Berzelai filius Salomoni Dauid commendat 105
Bezeleel & Eliab Architecti tabernaculi 71
Betachora 113
Betaramptha Iulias appellata 262
Bethsabe studium Adoniæ, sic suadente Nathane, Dauidi indicat 104
Bethsabe Regi se grauidam esse nuntiat 181
Bethsura obsessa 325
Bethsurita deditionem faciunt 329
Bethsaida 262
Biblia Sathan abolere conatur 321
Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi 305
Bozus Noemi & Ruth amicus 135
Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur 136
Bozus ex Ruth Obedem Dauidi auum genuit ibi.
Boues triturantes 105
Buccina duæ ex argento factæ 54
Blasphemiarum inter Iudæos & Ægyptios causa 450

C.

CAin regione exterra 15
Cain Dei castigatione haud melior redditur ibi.
Cain hypocritarum & sceleratorum parens ibid.
Caduceatores ablegandi 109
Cadusiorum in seruitutem abducem 320
C. Norbanus Flaccus pro Iudæis scribit 238
Caius Senatus ac Pisonibus Præfecto se in imperium defuncti successo significat, & vt Agrippam e custodia dimitterent mandat 25

Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. Tiberius Tyrannus 269
Caius Tiberium fratrem tollit ibid.
Caius Germanici filius, gratiosus 268
Caius Petronio mandatum imperatoria negligente, ut sibi ipsi manus inferat scribit 272
Caius templorum Græcanicorum nullum insolutum relinquit 276
Caius Iouis fratrem se appellat 275
Caius vir maleficus 281
Caius orator facundus ibid.
Caius primò egregie Reipub. administrat, postea divinos quoq; honores usurpare audet 270
Caii in Iudæos Tyrannis 273
Caii in senatores ac patricios sævitia ibid.
Caius Ierosolymam servum deferendis suis dominos permittit, & Tullus Claudium reum facere audet 276
Caius Agrippæ commendatus 275
Caius multos triumphorum ac vexillorum relationem petentes capite plectit 276
Caius Caligula post Tiberium obitum Princeps Roma. 265
Caius a Chærea trucidatus 278
Caius receptacula navium exstruit 281
Caius se Iouis comparat 276
Caium Agrippa Herodis honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quàm ut mandatum Petronio datum revocet, rogat 272
Cai stuprum & libidinu licentia 281
Caio passim insidiæ structæ 276
Candelabrum aureum 36
Chananæorum gentem extirpandam 110
Chananæorum Reges movent in Hebræos 117
Chananæorum ingens exercitus ib.
Chananæorum Reges omnes ad unum trucidati ib.
Chananæorum regionem totam Iosua devastat ib.
Chananæorum decem millia trucidantur, & Adonibezech capitur 121
Calamitates Iudæorum Scythopoli 445
Calamitates omnium a mundo condito cum Iudæorum collatæ, superantur 312
Callistus, Caii libertus, Claudio à Caio se ut ipsum veneno tolleret iussum, significat 277
Chaldæorum ac Tyriorum scripta cum Iudaicis consonant 454
Chasphonis & Rhesæ 176
Cambysis rescriptum, in quo Iudæos ab ædificando templo deterret 228
Campus regius 21
Candelabra 111
Cantharus & Situla ibi.
Captivum Babylonica ab Esaia prædicta 262
Captivum Babylonica 270
Captivus, & per tempus obsidionis mortuorum numerus 435
Caprosaba Antipatris dicta 301
Carmen & gratiarum actio Mosis & Israelitarum pro præsenti liberatione 29
Carnibus cruentis Hebræi vescuntur 77
Carthago a Didone Tyri Phalonis sorore in Africa extructa 453
Cassius Herodi, si bellum desisset Iudæa regnum delaturum pollicetur 323
Cassius in Syriam venit, & plus quàm septingenta argenti talenta à Iudæis exigit 381
Cassius Herodi, ut in Malichi mortem patris ultiscatur, rescribit 323
Cassius Tarsensium civitatibus indicit 322
Cassius & Marcius Herodem Cælesyriæ ducem faciunt 207
Cassius Longinus Syriæ Præses 287
Cassius Chærea 276
Cassii & Bruti dolo Iulius Cæsar interfectus 322
Cassius portus 264
Castra hostium à Samaritanis diripiuntur 125
Castella munitur 371
Cisterna Iudæi dolus erga Titum 415
Cestius tria fere millia Iudæorum millia trucidat 448
Causa diversitatis apud Iudæos 449
Causa cur Iosephus hos libros contra Apionem conscripserit 471
Causa milites impellentes, ut Claudium in Imperatorem eligerent 282
Causæ impulsivæ conscribendi hos libros 449
Causæ, ob quas Iosephus has historias conscriptas in lucem ediderit 1
Causa extructi templi 111
Causæ belli contra Arabes 406
Cisus Saulis pater 74
Cithara quis inventor 7
Civitatem quis primus instituerit ibid.
Clades Ismaelis à Ioanne accepta 272
Clades Alexandri 193
Claudius principatum ultro oblatum deponere recusat 282
Claudius in proposito suo ab Agrippa confirmatur 283
Claudius Felix Iudæa procurator 292
Claudius milites ut in fide maneant, sacramento adigit 283
Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod alii dissuadent, & Cuspium Fadum Iudæa præsidem & regni tutorem declarat 284
Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam, & Lysaniæ ditionem concedit ibid.
Claudius Iudæis sacra Sibyllæ custodiam Agrippæ in-

nuntiu rogatu concedit 258
Claudio renunciatu obtruditur Cæsarea dignitas 252
Claudius Tiberius Nero Romanorum Imperator 262
Claudius sublimis in castra perfertur ibid.
Claudius sine funibus 293
Claudii Cæsaris ad Iudæos epistola 283
Claudius Alexandrinis Iudæis edictum 284
Claudius de Iudæis per Romanum orbe edictum ibi.
Claudii ad legatos responsio 283
Claudius Agrippa, vi perrupto animo in retinendo [illegible] humatur 283
Claudius nuptiæ in Principem elegunt 280
[illegible] parturiuit 203
[illegible] perfecit ibid.
Crepitus tormenti dati violator 202
Cratera 311
Crateræ aureæ duæ 309
Crateræ argenteæ ibid.
Cassius Longinus fur. Cæsarem interficit 321
Cadaver ejus Hierosolymis 328
Cades, latrocinia, seditio & fames in Iudæa 261
Cades filia Ptolemæi Regis 254
Cades in Hierosolyma 328
Cadet regnatorum a 2. Octobris 132
Cades filia Antiochi 374
Cades, latrocinia, seditio & fames in Iudæa 356
Cæsar in Syriam venit, apud eum Gadarenses Herodem accusant, qui seipsos strangulant 420
Cæsar Augustus Herodi in Satrapiam animadvertere libertum pro Cæsarem permittit 244
Cæsar Herodis ditionem ampliorem reddit 412
Cæsar Antipatrum Herodi subjicit 389
Cæsar [illegible] spectatur 376
Cæsar [illegible] colitur 411
Cæsar [illegible] ne pecca, & provinciæ, quod se à [illegible] non [illegible] maluerint, ne patentatum [illegible] hortatur 235
Cæsar [illegible] & [illegible] accusat 311
Cæsar [illegible] 242
Cæsar Herodi dimidium redituum è Cypriis metallis dat 236
Cæsar Herodi Principatum confirmat 223
Cæsar [illegible] legatos non audit 242
Cæsar Trachonitidem, Batanæa, & Auranitidis ditionem Herodi donat 420
Cæsar Archelaum regno dignum pronunciat 255
Cæsar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant 236
Cæsar [illegible] sanctus 262
Cæsarea Herodi nuncupata 606
Cæsar & Julia Cæsarea uxori ab Herode legatum 254
Cæsar Herodes quingentos ex suo satellitio mittit 418
Cæsarem Herodes octingentis talentis donat 410
Cæsares 114
Cæsarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita 618
Cæsarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata 294
Cæsarea perfecta 236
Cæsareæ inter Iudæos & Syros de pari jure controversa 233
Cæsareæ portus 419
Chæreas cum suis in Germanici ædes se recipit 279
Chæreas Iulium Lupum ut Cæsii uxorem & filiam interficiat mittit 25
Chæreas e conspectu Cæsaris signum petit ibid.
Chæreæ multæ ex causis in Caium incitatæ 276
Chæreas, Minucianus & Clemens, de Cæsaris nece colloquuntur 280
Chæreas cum aliis quibusdam Caium tollere statuit 277
Chæreas Clementem & Papinum alloquitur 276
Chæreæ occasionem aggrediendi Caium expellat 277
Chæremon historiographus 259
Charis antiqua Poëta de Iudæorum gente testimonium 451
Caron, amomi ferocissima, in qua Noæ arcæ reliquiæ servantur 218
Chelcias & Ananias Cleopatræ copiis duces præfecti 353
Cherubim duo 110
Chesidim 47
Chebron & Marissa expugnata 327
Cæsennius Antiochum subito invadit 442
Cella in circuitu templi constructæ 110
Chetonene 36
Celenderis in Cilicia 240
Clearchi Aristotelis discipuli de Iudæis testimonium 455
Cleopatra Regina alieni appetens 403
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit 385
Cleopatra fratrem & sororem interficit 403
Cleopatra contra filium exercitum parat 356
Cleopatra ad Antonium pervenit, qui Arabiæ partem & Hierichuntis agri reditus ei donat 403
Cleopatræ in cognationem suam sævitia 329
Cleopatræ avaritia ibid.
Cleopatræ in Herodem insidiæ ibid.
Cleopatra Antonius partes de Iudæa & Arabicis lucris largitur 403
Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius animum advertunt 404
Cleopatram Antonius versus Ægyptum deducit ibid.

Creatio mundi 2
Censores 263
Centum legati Hierosol. reuersi 306
Certamen quinquennale 236
Cenanaus Artabano amissum dignitatis fastigium restituit 290
Cleus Tiberiade seditionis autor 302
Cli ius sinistram sibi praefidit ibi.
Cras hostes quomodo agendum 463
Circa Maspatam unus tantum locus, qui aggerum ictibus expugnari potest 444
Circenses ludi 276
Circumcisio instituta 9
Circenarcha Magistratus 237
Claudius Germanos ad sobrietatem cogit 418
Claudii bellum inter Hebraeos initium 90
Claues in Lapide, Sauli & filiorum cadauera dempta sepelunt 88
Claudius munitiones ac turrium cautes, quas tyrannus per dementiam deiecerant, insuperabiles 435
Clarum contra Iudaeos ad Titum preces 439
Clauus dextra bona restituuntur 307
Cyrus Nabonidem expellit a Babylon. 454
Cyrus Iudaeos redeuntes in patriam vrbis ac templi aedificationem permittit 281
Cyri Persarum regis edictum ibid.
Cyri ad Syriae Satrapas mandatum ibid.
Cyri de Iudaeorum templo decretum 287
Cyprus 038
Cypros, Agrippa vxor, ad Herodiadem sororem eius scribit, & auxilium petit 256
Cypros conditrix 257
Cyprum a Iusto Iosepho obiectorum depulsio 327
Crypta sepulcrum ad Antoniam 425
Cohors 210
Columna diua excitata 16
Columna duae ingentes 110
Columnam Dei cum Cain 15
Columnae pariter Iudaeorum congestae 101
Coloni Praefectus Syriae 261
Comitas & benignitas Agrippae erga Philippum 302
Commendatio grauis Israelitis a vera pietatis tramite exorbitantibus proposita 112
Concubitus sepulchra 85
Conditus obsidionis solemnis a Iosepho proposita 134
Conflictus Aegyptiorum & Assyriorum ad Delta 375
Consonantia Iudaeorum in religione & vita 467
Consentia labes 363
Contra maledicum impudenter expostulantem nihil decendum 460
Contra fastum & vsuras 468
Contra illos, qui Mosen & Israelitas propter leprae

profugisse ex Aegypto contendunt 82
Contra legislatores gentium 470
Contemptus mortis 252
Conticium Deo faciens 103
Conuiuium Iudaeorum apud Ptolemaeum, & eorum de mane cibum preces 310
Corban, donum Dei 454
Coren populum excitare aduersus Mosen conatur 89
Cora factionem ducens quinquaginta viri sequuntur 90
Coremicum 250 viros ignis absumit 92
Corruptus a Syllaeo, vt Herodem e medio tolleret, pecunia corruptus 248
Corona 111
Cornelius Sabinus 277
Crabi 49
Cossobarus, Lysimachus, Antipater & Dositheus apud Herod. accusati 414
Cossobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen sororem dederat, Idumaeae principatum inuadit ibid.
Cossobarus intercessione seruatus ibid.
Cubicula ad voluptatem facta aurea suppellectili referta 113
Cumanus Praefectus Iudaeae 313
Cumanus multos Iudaeos permisit, plures vinos cepit abduxit 292
Cum quibus iustitia, cum illis etiam Deus est 476
Cum capita contigerunt 107
Cur Iudaei animalia consueta sacrificent, nec carnibus vescantur 465
Cur quidam historiographi Iudaeorum mentionem omiserint 419
Cura pro sacerdotibus 292
Cura Dei pro suis 112
Chusi victoria vincens ad Dauidem missus ab Absalomo reuocatur 190
Chusi consilium, quod etiam Achitophelis reuulso, recipitur 188
Chusi simulatio offert Absalomo studium ac fidem suam 187
Cuthaei cum Iosepho amicè agunt 42
Cuthaei cultum Dei amplexi, Iudaeorum amicos, vsque tantum secundis se praestitere 258

D.

DAbenitem Ptolemaei vxorem soluunt 301
Daniel mercatus a Sanballate causam tanti robur praebet, & coronam & diadema 134
Damascus & Aretas contra Alexandrum 317
Damascenus a Dauide vincitur 94
Damascenus 121
Damascenus a Charaxis pressa ibi.
Damascum locum munitissimum quarunt ibid.

Daniel cum socijs ad honorem euehitur 275
Daniel Regi Scripturas interpretatur 277
Daniel in leonum foueam conijcitur 278
Daniel Regi donum promissa exhibet 277
Daniel Regi somnium & interpretationem exponit 274
Daniele cognati statuam adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina prouidentia seruantur 275
Daniela vaticinia 279
Daniele visio de ariete & hirco, per quos Medorum & Persarum regnum prasignatum fuit ibid.
Daniele amici a leonibus dilaniati 278
Daniele & sociorum eius in Chaldaica disciplina institutio & profectus 273
Daniele somnium, eiusq; interpretatio reuelatur 274
Darius tribus satellitum tres quastiones proponit 283
Darius se sacra vasa Hierosolyma remissurum vouet ibid.
Darius Histaspis filius Rex Persarum 282
Darius admonitus vetat, templi restauationem mandari 284
Darius regis scriptum & mandatum de libertate, possessionibus, templo & patria Iudaorum 285
Darius ad Syria Prafectos epistola 287
Dathan & Abiram coniurati 91
Dathan & Abiram absorbet terra 92
Dauid filianos contra Palastinorum incursiones defendit 83
Dauid duobus malis propositis pestem eligit 103
Dauid Sibæ Ionathæ filii salutem commendat, eumq; honorifice Hierosolyma referre iubet 180
Dauid in filiæ ebrie exitiam aquam bibere recusat 103
Dauid vxorem Micholen ab Abnero postulat 90
Dauid Hierusalem partem inferiorem occupat 92
Dauid ipsi Ioabi Abnerem reuocari fecit 104
Dauid ex Regis Saulis furore fugæ sibi consulit 84
Dauid a proposito Nabalem vltiendi desistit 85
Dauid Ioabum cum lectissimo milite contra Ammanitas mittit 150
Dauid de Absalonis conatibus certior factus, cum suis Iordanem transit 188
Dauid contra Nabalem cum 400. armatis profectus 85
Dauid Syria subiugata tributum imponit 179
Dauid in vita discrimen vocatus ab Abisæo liberatur 194
Dauid Ammanitarum iniuriam ferre indignissime, eamq; vindicare cogitat 180
Dauid Abigaam Nabali viduam ducit 85
Dauid Saulo innocentiam suam declarat 86
Dauid cum sexcentorum manu & duabus vxoribus in Palastinam ad Anchum Gitta Regem se confert ibid.
Dauid Saritas & Amalecitas incursionibus infestas, de manubijs munera Regi mittit, eiq; meridionalem Iudaorum regionem se inuasare persuadet ibid.
Dauid cum Goliad congredi cupit 79
Dauid agnum raptum ex ore leonis recipit, ipsum q; feram occidit 21
Dauid vrsum trucidat ibid.
Dauid arma quibus ad pugnam à Saule instructus erat, deposuit, funda armatus in hostem properat ibid.
Dauid hostem accedens, contemnitur ibid.
Dauid Saulis & Ionathæ necem deplorat 89
Dauid Amalecitam Saulis interfectorem affici supplicio iubet ibid.
Dauid ex Dei iussu Hebronem commigrant, à Iuda tribu Rex declaratur ibid.
Dauid Iabisenos quod Saulem cum filijs sepelissent collaudat ibid.
Dauid se vivente Salomonem filium suum regnum adipisci voluit 104
Dauid Salomonem vt Deum colat, hortatur ibid.
Dauid Mahanaim pervenit, vbi cum summa reverentia ab optimatibus excipitur 189
Dauid arcam in ædes Obedomi Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur 177
Dauid Semei in occidi vetat 187
Dauid fame sua consulit nemine suspicante ipsum voluntate casum fuisse Abneri 91
Dauid a Michol irridetur 177
Dauid Deo templum ædificare decernit ibid.
Dauid Deo pro promissa per Nathanem felicitate gratias agit ibid.
Dauid in Palestinos mouet, eiq; bonam agrorum partem adimit ibid.
Dauid Sopheneorum Regem vincit ibid.
Dauid à rege petit, vt agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret, Rex Secellim ei donat 96
Dauid Ionathæ de patris insidijs conqueritur, Ionathas autem parentem excusat 81
Dauid orat Ionathan, vt parentis erga se animum explorare & significare velit 82
Dauid Nabum ad Abimelechum sacerdotem pervenit ibid.
Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palestinorum ad Anchum se confert ibid.
Dauid Regem Anchum timens furorem ac rabiem simulat ibid
Dauid ad speluncam Adullama pervenit, vbi illum ad se cognatio, nec non & alij multi ad eum se conferunt ibid.

Dauid ad Moabitarum Regem proficiscens, parentes ei commendat 83
Dauid ad Sarim oppidum peruenit ibid.
Dauid Memphibosthe veniam, & dimidiæ partis bonorum Sibæ donatorum restitutionem promittit 192
Dauid oraculo monitus fugit 84
Dauid in cœnam cum suis se confert, quò & Ionathæ perueniens, eum consolatur, & fœdus cum eo renouat ibid.
Dauid Uriam accersit, eumq; vt profectus ad uxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit 181
Dauid Ioabo, vt in Uriam animaduertat, scribit ibid.
Dauid magnam vim ferri, æris & lignorum comportat 104
Dauid Amasæ veniam & vniuersarum copiarum Præfecturam concedit 191
Dauid Idumæos, vt viritim tributa persoluerent, cogit 179
Dauid num quis ex Ionathæ genere superesset, scisciter ibid.
Dauid fassus peccatum, à Deo veniam consequitur 183
Dauid per septem dies infantis ex Bethsabe suscepti vitam dolenter ferens, ieiunat ibi.
Dauid puerum extinctum sentiens, surgit, ac lotus cibum capit ibi.
Dauid causam, cur mortuo puero cibum capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat ibid.
Dauid laciniam regii pallii præcidit 84
Dauid regi Saulo, quod sibi insons insidias struat, exprobrat ibi.
Dauid cum toto populo Abnerum defert ac luget & solemnibus funeralibus ei parentat 91
Dauid Uria nece audita, tristis desinit 182
Dauid Bethsabe coniugem sibi asciscit, ex qua puer ei nascitur ibid.
Dauid Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat 105
Dauid Chusim vt Achitophelis consiliis se opponeret, obnixe precatur 187
Dauid Hierosolymis excedit 180
Dauid fugiens sacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoscat ibi.
Dauid Samuelis regis erga se animum indicat 81
Dauid Salomoni Ioabum puniendum mandat 108
Dauid Deum consulit, num ab Amalecitis uxores ac liberos recipere sit consecuturus 87
Dauid Ægyptio seruo ductore, Amalecitas assequitur 88
Dauid in Amalecitas irruit, magnamq; eorum stragem edit, omnemq; prædam recuperat ibi.
Dauid custodes impedimentorum, obstrepentibus pugnæ socijs, in prædæ partem admittit ibi.
Dauid cum duobus in hostium castra penetrans, Saulis spiculum & lecythum aqualem auferit 85
Dauid Saulo Imperatori Abnero quod regium spiculum & æquale lecythum auferri passus sit exprobrat ibid.
Dauid Palæstinos magna eorum edita strage vincit 81
Dauid Leuitas numerat, eorumq; officia distribuit 105
Dauid Ioabum ad peragendum censum ire iubet 103
Dauid Iebusæos ex arce & Hierosolymis eiecit, & ciuitatem Dauidis appellat 92
Dauid Syros occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cædit 179
Dauid vt plurimum propitium numen experitur 80
Dauid cognita filij cæde à Chusi, acriter eum deflet 100
Dauid proceres & præfectos comiter atq; benignè excipit 91
Dauid Rabatham vi captam militi diripiendam permittit 66
Dauid pro innocente orat populo 103
Dauid poeta 195
Dauidis & Salomonis potentia 465
Dauidis legatis petentibus aliquid commentus, dure respondet à Nabale 85
Dauidis cum Goliatho ante congressum colloquium 80
Dauidis legati ad Ammonitarum Regem ob patris obitum consolandi causa missi, contumelioseq; tractantur 180
Dauidis victoria de Goliatho 80
Dauidis ad Salomonem postremum alloquium 105
Dauidis filij ad patrem, Absalomus vero ad auum confugit 135
Dauidis liberi Hierosol. suscepti 92
Dauidis adulterium 181
Dauidis concubinæ à filio stupratæ, alio traducuntur 193
Dauidis ob cladem acceptam indignatio 182
Dauidi omnes filios ab Absalomo cæsos nunciatur 184
Dauidi vt prælium abstineat, suadetur 194
Dauidem adesse volentem exercitus amici prohibet 189
Dauidem Ionathæ excussam, à parente spiculo petitur 82
Dauidici generis reges, quot & quamdiu regnarunt 207

De arca in qua tabulas legis Moses collocauit 73
De arca sacra consultatio 139
De adulterio & incestu 13
De aduentu Vespasiani in Galilæam & obsidione Iotapa vide Iosephum lib. 4. cap. 3. de bello Iudaico 309
De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos 400. 23
De bello Iudaico quidam historias conscripsere 450
De bello Iudaico 3 3
Debitus vitæ finis Iudæorum 443
Debora & Barac in hostes mouent 127
Debora Prophetissa. ibid.
De bona corrupela 108
Decem tribuum ad reliquos Israelitas legatio 120
De Cham filiis ipsorumq; progenie 25
De Cain & Abel fratribus 15
Decem coniurati necati, delator eorum interfectus frustatim concisus est 416
Decem præcepta & quemodo diuidenda 70
Decem Ægypti plagæ 59
Decem viri contra Herodem conspirant 415
Decem basis æreæ laborum 110
Decem labra rotunda ibi.
Decima egenorum 105
De Cleopatra vltima Alexandrinorum Regina, eiusq; sceleribus 462
Dei contemptus in quibus consistat 78
De Deo & prouidentia diuina 467
Deorum apud gentiles ingens numerus 469
De Isaci filius Esau & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione 12
De Isaco legitimo Abrahami filio 11
De Iacobo meius fratris in Mesopotamiam profugo 13
De Ismaele Abrahami filio, eiusq; posteris Arabibus 10
De facie Lunæ 213
Defectio Germanorum & Gallorum ab Romanis causa 435
Defectionis autores circiter duo millia in cruces acti ibid.
De filiis Sem, tertii Noæ filii, & de progenie ipsorum & Abraham 22
De funeribus mortuorum 408
De funde fratris uxor ducenda 106
Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur 352
Demetrius se promissis in amicitiam Ionathæ insinuare conatur 337
De morte Cæsaris rumor diuersus 279
Demetrius Iudæam auxiliares reuocat 316
Demetrius Philippi frater in Beroea oppugnat 360
Demetrius solicitat Arabes transfugas Bachidem cum copijs contra Ionathan mittit 335
Demetrius Demetrii filius ex Creta in Ciliciam, Syriamq; occupare conatur 310
Demetrius Tripolim, aliasq; Syriæ vrbes occupat, & Antiochum & Lysiam necat 531
Demetrius Eucærus contra Alexandrum profectus 330
Demetrius in Alexandrum mouet 326
Demetrius Eucærus a Ptolemæo Lathyro Damasci rex constituus 330
Demetrius militum odium conciliat stipendium eis tempore minuendo 343
Demetrius in Arsacem Parthorum Regem vadit, prælioq; superatus, capitur 340
Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit 331
Demetrii ad Lasthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit 343
Demetrius ad Ptolemæum de bibliotheca auersio 307
Demetrii duces iterum in Ionathan mouent: quibus sibi successurum videntes nolle discedere 345
Demetrius & Alexandri pugna, qua Demetrius superat, Iudæa a Demetrio vltore deficit 353
Demetrio in Parthia morte absumpto Antiochus Sidetes Syriæ regno potitur 350
Demetrio Antiochia adimitur 154
De mundi creatione, & elementorum dispositione
Deliberationis de arca sacra conclusio
De leprosis
De nuptijs
De Nazaræis
De posteritate Adami, & decem eius ætatibus diluuium
De quisitio argumenti Apionis, Iudæos Alexandriæ exortos esse
De quisitio figmenti Apionis de sex diebus
De scriptura Aramæa Ptolemæo gratissima, & Hebræorum sententia
De scriptis spelæis in quibus Iudæi habitabant
De Scriptoribus & scriptis
De Sole Lunæ & Stellis Iosephi somnium
De Regula Lunæ
De tabernaculo per Mosem in terra deserta facto, quidsimilis diu etiam, si portatilis resideat
Deus immensus
Deum non corporea forma, sed animi virtute fieri
Deus Abrahamo filium solicitat
Deus propter Noe clementiam Saulo offenditur
Deus verax in promissis
De uxoribus ducendis
Diuisio
Dilubium
Dimissio Israelitarum
Dina Iacobi filia historia

Diocles 276
Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malchо Arabe Antiochū Alexandri filiū perit 185
Diophantes regis Notarius Alexandri nomine falsas literas conscribit 337
Diophantes scriba aliorū characteres imitatur 243
Diæresis verbi impedita 396
Discrimen Mosis & aliorum legislatorum 12
Discordia Iudæorum & civium Alexandrinorum in religione 463
Dispositio castrorum 84
Dissidium inter plebem & senatum 282
Dissidium in domo Herodis 218
Distinctio generationum in populo Israelitico 75
Diversa populi studia 120
Diversa agri. Abrahami & Lothi 24
Divisio sacerdotum in 24 cognationes 105
Divum auxilii promissio 102
Dux Troiæ memini 113
Dux de Salomone ibid.
Duces Saulo, se Davidem in Nobe apud Achimelechum vatē se significat 83
Dulcitella Ispahanorum civitati scribit 380
Dolor & voluptas aut faciunt aut impediunt passionem 862
Domicilium Abrahami 23
Domitia Domitiani Cæsaris uxor 569
Domitianus Titi frater 799
Dona interpretibus dimissa Iuda & Eleazaro missa 312
Dona Scauro data 367
Dora Phœnices civitas & non Idumæa 849
Dora & Ioppe non portuosa 419
Doris prior Herodis conjunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium sortita 593
Doris, Herodis uxor 353
Dorcadem Antipatri matrem Herodes sibi ē regia 457
Dorias in Iudæorum Synagoga Cæsari statuam ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiam commovit 522
Dorcas cum quatuor sociis supplicio affectus 535
Duodecim Ismaelis liberi 28
Duo totius disciplinæ & moralis institutionis modi 53
Duo sacrificiorum genera 80
Duo de quibus agit Josephus 824
Duo de regnis libri facti 823
Duodecim Iudæorū millia in templo accumbunt 585
Duodecim malegio Cassio duci Iudææ jerat 795
Duodecim millites congregabantur, qui ad omnis sacrificium, & Azymes partes succumbunt 171
Duæ tabulæ Mosis 71 (*Item* 205
Duæ mulieres solis nuptæ de sua perpetua virginitate

E.

Edictum quantum Manna quotidie quisque colligeret 66
Edicto plebi cohercenda, ne quicquam amplius ad tabernaculi structuram conferant 71
Eglon Rex Moabitarum Israelitas subingat 126
Emorrhoi à vitia sanitati restituuntur 122
Enosa verbi prima 15
Enochi finis in sacris literis non invenitur inscriptus 19
Equus Josephi literas affert 557
Equi Ægyptiaci 217
Ephraimitibus movet in Saphten 132
Eleazarus 11
Eleazarus Pharisæus Hircano matris captivitatem exprobrat 354
Eleazarus ad Antiochum adducitur 866
Eleazarus iram Dei in populum Iudaicum fatetur 811
Eleazarus ab Elephanto oppressus moritur 475
Eleasar 395
Eleazarus moritur 121
Eleazarus capitur, eumq; Dux nudum extendi & verberibus cædi præcipit 505
Eleazarus vitam gloriæ postponit 576
Eleazarus Iudæ frater Elephantem occidit 538
Eleazarus verberibus et flagellatur 866
Eleazarus Darii filius Romam mittitur 537
Eleazarus Iudæus audacia ferox & manu strenuus 806
Eleazari ad socios oratio 810
Eleazari ad Antiochi exhortationē responsio 869
Eleazari confidentia 870
Eleazari de immortalitate animæ oratio 872
Eleazarus Iudæus Romanorum crudelitatem exprimit 874
Elias sicut Enochus ex hominibus exemptus 220
Elias montanam ventram tradit 222
Elias Achabo & Iezabelæ vindictam divinā prædicit 228
Elias ad Achabum ventura pluviam cum divinitus mittitur ibid.
Elias panis hospitio sustentatum arguit 229
Elias doctrina & egregium miraculo confirmatur, victima vasculum aquæ impleta ibid.
Eliam Deus in deserto alloquitur 230
Eliam coronabat 228
Eli Pontificis filii Ophnes & Phinees nefarii 136
Elisæi dicta comparata cum Eliæ 135 (136
Elisæi Sichemitarum civitatem ex gratia amplio significatur
Elisæi sanitatem cum tuto explicat ibid.
Elisæi Pontificis Gracchi & progenies ibid.
Elisæus à Deo cum aliis eligitur 240
Elisæus plenam ventram & victoriā prædicit 23

Eliseus

Eliſæus viduam vt ex ex oleo fidelia plurima vaſa
implerent iubet 240
Eliſæus ab Adado ægrotante conſulitur 243
Eliſæi vocatio 230
Eliſæi mors & reſidentium ipſius momentum conie-
ctum refellitur 251
Eliſæus Regi conſilium 239
Eliacim ſub Ioachimi nomine Iuda Rex 265
Eliacim ſub nomine Pharaonis bellum 336
Elisabeth Iudæorum millia cadunt 378
Emaphrathæi 11
Emissarios ſtirpis exterminatur 279
Ephraimitæ prohibent ne adorent Bethel 122
Epicuri opinionum ſummarium 306
Epicuri locus de Deo contra Apionem 860
Epicuri locus de Deo ſupra ſcriptum 265
Epimenidis Z. 573
Epiphanes Antiochus qua a Pontifice Electore Li-
mum petit, & quid 307 dit 307
Epiphanes Antiochus ſeptuagenarius Scythopolin Iudam pro-
fugit 75
Epiſtola quæ benedictionem poſtulat 82
Equus præcipitatus ob lenticulam cadit 93
Eſau & Iacob ibid.
Eſau Edom ibid.
Eſau pactum & poſteri ibid.
Eſdræ Iudæi qui apud Babylonem degunt, conuo-
cat 289
Eſdræ Archiſynagogi Præfectus, vaſa aliaq; precio-
ſa Iudæis Babylonicis Iudæis tradit 289
Eſdræ ſpiritus ibid.
Eſdræ de Deo vaticinium 281
Eſdræi Legio 75
Eſdræorum pactum 641
Eſdræorum vota & mores 480
Eſdrias 416
Eſther puella fit Regina 829
Eſther Regem pro Iudæis intercessura accedit 296
Etæus contra Ioſephum 513
Ebutius in ſeditione Iotapatæ diſcedit 539
Etnam terræmotus vicinitas 13
Eua pœna 14
Euagelus Alexandri dicta & facta obſeruans An-
tipatro & Herodi exponit 445
Euagelus Lacon Alexandrum apud parentem clam
accuſat, auctorq; necis ipſius exſtat 616
Euagelus amicitia ſimulata fallit Alexandrum, e-
iusq; fit proditor ibi.
Euangelus cum Alexandri & Ariſtobuli redempta
opera, accuſatorum partibus fungitur 617
Euagelus Alexandrum apud Herodem falsò accu-
ſat, & in periculo præcipitat ibid.
Euangelium Iudæis allatum 285
Euphrates 14
Eutychus Agrippæ libertus, herum apud Cæſarem
accuſare cogitat 490
Exercea Noe eorum emittit 17
Exciſio ſtirpis Nadab 219
Excuſatio hiſtoriographi, cur legum ſeriem innoua-
rit 103
Exemplum a Iudæis Cæſarea interfectis peritum
814
Exemplum, non ſemper patribus ſimiles naſci filios
142
Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſi-
gne 246
Explicatio nominis Moab & Ammon 27
Exploratores 240
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes 85
Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt 86
Expoſitio belli Arabici & pecuniæ mutuo acceptæ
448
Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant 603
Exteri quoq; vt exaudiantur in hoc loco precantur
212
Ex tribu Ephraim circiter 42000. cæſi 132
Extirpatio ſtirpis Baſanu 227
Extirpatio Iudæorum Amani conceſſa 294
Extructio templi Solomoni mandatur 197
Ezechiæ ab Aſſyriorum rege deficit 257
Ezechia legatis ad Iſraelitas azymorum feſti celebrā-
di cauſa miſſi occiduntur 256
Ezechia in aduerſis ad Deum refugium & per Eſa
iam in ſpem melioris fortunæ erectio 260
Ezechiæ Regis Iudæ pietas 256
Ezechiæ mors 262
Ezechiam primarium latronem cum ſociis Herodes
ſupplicio affecit 377

F.

Fabatus procurator Cæſaris apud Herodem ſecre-
torum Sillæi proditor 623
Fabula de Ioue & Pallade 857
Fabula ſuperuacua recentis depulſio 846
Facinus deteſtandum Gabaenorum 112 (194
Fames ob iuramentum violatum, Iſraelitis immiſſa
Fames & peſtilentia 268
Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium
comederet 241
Fanum 210
Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariam-
men accuſatio 610
Falſi teſtis pœna 104
Fatum & prouidentia diuina 451
Fati neceſſitas inſuperabilis 235
Fratres ob regnum decertantes aegrè conditionibus in
concordiam redeunt 583 (vltio 300
Fratricidii a Ioanne Pontifice perpetrati ſatisfactio &

Fadus à Iudæa sacerdotalem stolam, vt esset in Romanorum potestate postulat 528
Fadus Iudæos Philadelphiensium propter Miamintersectores punit 227
Fardæ Dei cum Noe 18
Felix Hierosolymam Thasaelum adoritur, àquotamen sententiam 383
Felix Drusillam à priore marito abducit 536
Felix ætas 538
Felix Iordanis exercitum mouet 592
Felix latrones Magos vulgi seductores supplicio affligit 537
Festus impostorem magnum cum assectis opprimit 538
Festum azymorum 81
Festum tempus receptæ institutæ 325
Festus ad Dauidem missi, in puteum sese descendunt 158
Festus obijt 345
Fili Charanæi 21
Filius Saul in milite 231
Fortium apud Iudæos educatio 824
Florum Caslamericum 51
Finale consiliariorum de Caio tollendo decretum 579
Flores belli Iudaici causa 543
Fons Iordanis 607
Forma templi extruendi Salomoni datur 200
Forma & habitus Eliæ Prophetæ 258
Fortunæ monumentum 795
Frigidissimum obtentorem à Deo immissum 242
Fuga & strages exercitus Absolomi 189
Funus Alexandri 362
Fuluia, Scauri uxor Romæ quatuor Iudæis superbum & auarum, vt in templum Hierosolymitanum donaria deponere tradit, ipsa vero in proprios vsus conuertant, quodam Tiberius cognosset vxore & Iudæos ex vrbe pelli iubet 454
Furtum 108
Furtum ad 100. annos incorrupti 811

G.

Gabala 416
Gabaonitæ ministerijs publicis deputati 116
Gabaonitæ legatos mittunt ad Iesum ibi.
Gabaonitarum ad Hebræos oratio ibid.
Gabaonitarum loanni se addicunt 331
Gamala aliquot vrbes diruta in Iudæa ædificare iubet 371
Gamalum Nabathæum pugna superat 587
Gamalum matri Alexandræ beneficia lenire studet 516
Gabinio bellum Parthis inferre parato Hyrcanus & Antipater supplicias ferunt 588
Gabinio pecuniam Pompeio ab Aristobulo promissam exacturo porta claudunt ur 359
Gadara instaurata 370.
Gadaram Alexander capit 318
Gadarenses Herodem accusaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit 420
Gaesai Abimelechi fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur 130
Galaaditæ Gomar oriundi 20.
Galaadenorum ad Israelitas legatio 145
Galilæi se vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vastant 514
Galilæi à Herode deficiunt 394
Galilæam Tiberiensibus fœdati 306
Galilæi Tiberiadam mutare postulant 549
Galilæorum multitudo Iosephum, ne se deserat orat 556
Galilæorũ erga Iosephum fides adhærentia 549
Galgali, libertas 115
Gamala in Romanorum fide persistunt 546 & 547
Glaphyra Alexandri coniunx, à qua Herodes infidum ignorasset, interrogatur 447
Glaphyræ soror Alexandri fœdus cum Parthis oratione maximum auget 613
Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocum Regi nubit 413
Glaphyræ somnium 477
Gratus cum aliis militibus Claudium lacrimem protrahit, eumq; vacantem imperatorem ocium occupare iubet 518
Gratum Simone conflictus 472
Gratitudo Salomonis erga Hiramum pro acceptis beneficijs 214
Gratulatio Bethsamitarum superata sacra 140
Gaudium beatorum in vita æterna 811
Græcorum de Iudæorum antiquitate testimonia 830
Græcorum cum Iudæis comparatio 823
Græcorum in regionem immanem corruptionis causa ire 821
Gedeon per 40. annos regnat 129
Gedeon duos duces Zebim & Hezarbunim capit ibid.
Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ab illis somnio confirmatur 128
Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat ibid.
Geon Rhus 14
Gedeon, vt Israelitas a Madianitis liberet, Deus mandat 128
Gedeonem exiguam copiam Deus eligere iubet ibid.
Gelius Alexandræ vt Aristobuli & Mariammæ effigies depictas ad Antonium mittere persuadet 404
Gemmarum in Pontificis ornatu miraculum 79
Genealogia Abrahami 22
Genealogia Noæ 16

Germani & Galli sub Herode stipendia fecerunt 467
Germani Cæsaris Satellites 512
Germanicus Pisonis opera sublatus 48
Germanorum rabies per Caii cædem excitata, sedata 513
Gessius Florus Iudæa Procurator 54
Gischus Tarsi pater Albinus ibid.
Gessii Flori iniuriæ 480
Gestæ inter Vitellium & Artabanum 485
Gischa & aliæ Pentamitarum urbes incensæ 124
Gaza oppugnata 357
Gazara 214
Gischala incensa atq; diruta 546
Gedalia transfugarum dux 271
Gedaliæ cædes, & plebis Massabatensis abductio 272
Gotholiæ omne semen regium tollit uno solo ummodo Ioasa, Ozechiæ filio seruato 247
Gotholiæ pœna 248
Goliath uir prodigiosæ staturæ inter Palæstinos 153
Goliath singulare certamen Hebræis denunciat ibi.

H.

Hebræorum origo 22
Hebræorum seruus anno septimo manumittendus 108
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione desciscunt 98
Hebræi arcam præferunt arcam fœderis 137
Hebræi munera & prædas hostium in prædam contra Dei mandatum abactis pecudibus 150
Hebræi ultra Iordanem sitam habitantes, relictis suis oppidis in munitissimas urbes confugiunt 169
Hebræi terram Amorræorum occupant 95
Hebræi pugnam parant aduersus Amorræos ib.
Hebræorum contra Moabitas victoria 239
Hebræi non ob Mosis obitum planctus 111
Hebræorum seruitus intolerabilis 52
Hebræorum libertas, & Chananæorum seruitus 215
Hebræos Chananæi cædunt 89
Hecatæus 23
Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutritus 832
Helena Hierosolymis cibos egenis distribuit 530
Helena Adiabenorum Regina Hierosolyma proficiscitur ibid.
Helon per decennium iudex 132
Hermippi de Pythagora testimonium 830
Heroes tres per hostium castra excurrunt in Bethlehem: aquam hauriunt, & Dauidi offerunt 195
Heroes Dauidis 194
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cælesyriæ pugnat 467
Herodes in itinere ad Agrippam Chium pernenit, eique ingentem pecuniæ vim ad porticum urbis reparandam confert 417
Herodes ex aureis & argenteis suppellectile pecuniæ conficiens, frumentum pro ea comparat 417
Herodes prope Panium templum ædificat 425
Herodes apud apud Cæsarem filios accusat 449
Herodes ut alienus videretur Aristotelis nece eius honorifice sepeliri curat 401
Herodes Reste casto & e Massada domestico recepit Hierosolyma petit 390
Herodes cum Archelao Antiochiam usque tetendit 443
Herodes cum Galilæis pugnat, eorq; victos in castellum compellit 394
Herodes in Trachonitarum regione castellum condit, eisq; Zamarin Iudæum Babylonicum præfecit 454
Herodes ab Hyrcano admonitus fugæ sibi consulit, & in iudicio amplius non comparet 378
Herodes ex Daphne Antiochiæ suburbio in Galilæa, profiscitur 394
Herodes inexpectatam & apertam uxoris auersationem videns, contristatur 411
Herodes nobiliores Iudæorum post obitum suum trucidari mandat 465
Herodes Massadam petens in itinere à Parthis impugnatur 388
Herodes anno primo à nato Christo moritur 466
Herodes Arabas sibi hostes esse deprehendit 396
Herodes cum magno uitæ discrimine Romam navigauit ibid.
Herodes Romam profectus, Antonium conuenit ib.
Herodes Antonium & Cæsarem sibi benenolos inuenit ibid.
Herodes coram senatu Romano laudatur 517
Herodes circa Hierosolymorum mœnia se bono publico & ad salutem urbis uenisse, declarare iubet 391
Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Rentam castellum diruit ibid.
Herodes Archelaum & cognatos pretiosissimis muneribus donat 616
Herodes Cassii amicus 591
Herodes cur in exteros liberalis, in suos sæuus fuerit
Herodes fratrem Iosephum in Iudæam mittit, ipse copias in Galilæam ducit, urbemq; Sepphorim capit 391
Herodes Cassium ex Galilæa pecunia sibi demeretur 351

Herodes quadraginta quinq; ex Antigoni factione interficit 398
Herodes relicto, in quo mater erat, euerso, sibiipsi violentas manus inferre cogitat 387
Herodes domum omnium militibus distribuit iubet 461
Herodes ab Hyrcano in turrem vocatus 590
Herodes Alexandro coniugi suæ fratri regnum petituro ipsum eo potitur 389
Herodes anteprugnam sacra Deo celebrat 605
Herodes hostes adoritur ibid.
Herodes omnium rerum gestarum prægnarum Vitellii literas supermentitur, Cæsari aperit 486
Herodes, Agrippa frater Rex in Chalcide 521
Herodes Artabano Parthiam fugit 495
Herodes ad Pheroram ægrotantem visendum venit, eoq; mortuo Hierosolyma sepelit, & publico luctu honorat 456
Herodes Agrippæ inopiam exprobrat 459
Herodes Syrias latrones depellit 590
Herodes per universum terrarum orbem claresit 609
Herodes venator summus ibid.
Herodes præter animi corporisq; virtutem fortuna quoq; secunda usus est ibid.
Herodes Antipatrum filium expellit civitate, ac Hyrcanum avum coniugis interficit 610
Herodes Alexandrum & Aristobulum filios præfecti, cum Alexandro matre suo sepeliendos iubet 619
Herodes in Pheroram fratrem excitatur 615
Herodes suos in fuga consolatur 387
Herodes ab Arabibus latrones sibi dedi postulat, & mutuum creditum repetit 444
Herodes Antipatri & mulierum secreta omnia explorat 457
Herodes cum hostibus pugnat in suburbio 386
Herodes Romam navigat & Cæsarem Aquileiam usq; persequitur 411
Herodes Antigonum ex Iudæa expellit 378
Herodes fautores suos promouet aduersæ vero factionis homines quotidianis supplicijs sumit 397
Herodes conflatam militum multitudinem, ut Hyrcanum regno deponat in Hierosolyma ducit 590
Herodes contra latrones in Iericuntem dgentes militē ducit 392
Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam profectus 393
Herodes Iesu a pontificatu remoto Simonem cuius etiam filium Luxi suffogat 418
Herodes coniurationem explicatur 416
Herodes ad Malichum Arabum regem pecuniam accepturus profectus 383
Herodes multa pecunia Antonium ut Antigonum ab re deduxit 396
Herodes grauem morbum contrahit 413
Herodes mortis correptus testamentum condit, ac regni successionem suis, nepotibus ac amicis relinquit 463
Herodes populi partem dimittit cum reliqui Massadam petunt 422
Herodes Antipatri matrem in regiam ducit, eamq; Cæsari commendat 431
Herodes malum simul & cultellum poscens sibiipsi mala violenta inferre cogitat, Achiabus nepotis precibus prohibet 465
Herodes Sosio, Præfectum militibus de urbem dirigere pecuniam numerat 396
Herodes apud Diospolim eum Arabibus pugnat, eosq; vincit 405
Herodes Iesu Thabetis filio pontificatum abrogat in eius locum Simonem Boethi filium substituit, eiusq; filiam in uxorem ducit 418
Herodes Antipatro Pheroræ salutationem & mutuis sermonibus consilia interdicit 457
Herodes, audito quod Hyrcanus reclusa Dauidis sepulchrorum milia talentorum argenti exhibuisset, idem facere conatur 437
Herodes quæcunq; visum est Cæsari, uno Archelao excepto, confirmat 449
Herodes ad seditiosos compescendos in arces præsidia collocat 416
Herodes Antonio demisso subrisit 408
Herodes odio in filium flagrat 462
Herodes Dei templum denuo construere animo concipit 422
Herodes Manahemum de imperii diuturnitate rogat, & ejus nos propter eum in pretio habet ibi.
Herodes ducturus Alexandri filiam, Samariam profectus 395
Herodes Iosephi liberos educat 453
Herodes Pappi caput Pheroræ fratri mittit 594
Herodes Hierosolyma oppugnat ibid.
Herodes a Cæsare & Agrippa in magno honore habitus 421
Herodes filium quam Salomes filio nato è Costobaro collocaturus erat, Pheroræ filio collocat 440
Herodes ad Cæsarem venit, eiq; beneficia in Antonium collata prædicat similia in eum collocaturus si in amicitiam eum recipere 410
Herodes latrones in agris agit & excursionibus in Arabiam 404
Herodes 300. talenta Cæsarem donat 430
Herodes in Italiam navigat, & liberos suos Romam reducit 420
Herodes Syriæ & Græciæ urbibus ingentem pecuniæ summam in ædificia contulit 430
Herodes dynastia Chalcidum sue eligendorum summorum pontificum potit 528

Herodes multos in itinere adimat pecunia, plurimorum est apud Agrippam mediator 427
Herodes ambusti calumniis fidem adhibens, multos innocentes interficit 441
Herodes Cæsarem & exercitum honorifice excipit 403
Herodes Antonium adire Macheram accusaturus cogitat, eidem reconciliatur & Iosephum fratrem arcessit 393
Herodes Chalcidis dynastia & Heliam Silam interficit 526
Herodes Iudaicum primores convocat, cuius facinus hoc commemorat 464
Herod. Hierosolyma redit in multitudinem in cognitionem adhibet, rationem eius pecuniæ exponit, de quarta tributorum parte remittit 429
Herodes duos factiosos in Davidis monumento amittit 437
Herodes ab Antonio & exercitu honorifice excipitur 393
Herodes ad Antoniam Samosatam oppugnantem proficiscitur, in itinere multos barbaros trucidat ibid.
Herodes Antipatri blanditiis adductus, spem libertatis format 621
Herodes Machæruntem magno muro ac turribus amplectitur 823
Herodes Cæsari reconciliatus 447
Herodes regno excedere iussus, in Ægyptum abit, deinde in Italiam navigat, tandem Romam pervenit, ubi Antonio quæ ipsi contigerant, recenset 386
Herodes duplex periculum sustinens castellum sibi adversus quos parabat 811
Herodes Davidis sepulchrum spoliat 437
Herodes Alexandri & Aristobuli criminationibus animum præbet 446
Herodes Antonium Iudæi apud Antonium accusatus 385
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus solus Agrippæ proximus 427
Herodes Hierosolymis, Phasaelus vero extra urbem constituti, in cruciatus discrimine versantur 594
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparet 378
Herodes in compescendis alienigenarum auxiliis multum negotii habet 377
Herodes in Galilæam cum hostibus pugnat, eos vincit, ac universam Galilæam in suas partes traducit 394
Herodes consolatur & cohortatur milites 387
Herodes in senio impatiens & amarulentus 463
Herodes ex Italia domum reversus contra Antigonum copias ducit 390
Herodes a Parthis accitus in venatione occiditur 481
Herodes Mariamnen Hyrcani ex filia neptem ducit 383
Herodes fratrem in Idumeam mittit, ipse copias in Galilæam ducit, urbemq; Sepphoris caput 392
Herodes cibaria exercitui procurat 391
Herodes populum sacramento obstringit 421
Herodes Aristobulo Annæi loci pontificatum conferre cogitat 403
Herodes sibi insidiatur 431
Herodes Pherorā uxorem accusat, eumq; vitium ablegat 455
Herodes varia fortuna usus 446
Herodes ab Antipatro patre persuasus à bello contra Hyrcanum desistit 491
Herodes Antonio contra Augustum auxilia polliceatur 404
Herodes filium reconciliatus 433
Herodes a Mariamne uxore non blande excipitur 411
Herodes templum et regiam instituta munificentia ædificat 415
Herodes unam de gazophylacio, et perfossis parietibus per cuniculum extra ædificium non conspicuos, 426
Herodes Hierosolymam diruere cogitat 598
Antonius ad eum scribit, vide ad Sebaste.
Herodes Quintilio Varo in Africa filium in ius vocat 439
Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit 393
Herodes in Alexandriam et clam regno suo insidiantem abit 399
Herodes Cæsarem plurimis muneribus donatum in Ægyptum deducit 419
Herod. tertiam tributorum partem remittit 418
Herodes Antonio scribit, & causas cur Aristobulum mittere non possit, indicat 372
Herodes secundis rebus, domi vero adversa fortunatur 450
Herodes Alexandrum & Aristobulum Romam ad Cæsarem mittit 419
Herodes Antipatro amicas literas, ut eum Romæ retinat, scribit 418
Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum contumeliam honoribus evehit 427
Herodes populo satem, in extructum expurgat 422
Herodes ab hostibus vulneratur 394
Herodes Rex in Jericunte moritur, cui in regno Agrippa succedit 407
Herodes Antipatro, ne cum Pherora veteris contumeliæ cognitum colloquerentur edicit 403
Herodes militibus de suis facultatibus multum pecuniæ largitur 603
Herodes a Salome motus utrinque filium vincit, & separatos asservari præcipit 615

...contra Alexandrum & Aristobulum in-...
...ogit ibid.
...in multos filios accusat ibid.
...Antipatrum pro reliquis filiis amauit, ...
...ag, ...rentem ... sua contulit 626
...hominem ... 538
...sua ... in plebem ... 519
...se ... ad populum ... 595
... ad populum ... 611
... sed regni ... 2
... ... 620
... ... 597
... ... 602
... ... 606
... ... 413
... ... 508
... ... ib.
... ... 441
... ... 622
... ... 608
Herodes Ioseph, vt uxorem interficiat, clam mandat 610
Herodes Romam in Senatum inuromissus, Rex declaratur 389
Herodis Alexandrum in vincula coniici, & in carcerem cum tormenta pergis 615
... ad Alexandrum apud Caesarem accusat 611
Herodes Antipatri, vt reuersionem suam maturaret, literas 625
Herodis vehiculum quo mater erat, euerso, si quos manus violentas inferre cogitat 387
Herodes clam nocte ad Idumaeam profugit 595
Herodis grauiores in fuga Parthis Iudaeos experiuntur ibid
Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornatu spoliatam expellit 623
Herodes ex spectaculis non magnam gratiam reportat 417
Herodes patrii necem in Malicho cogitat vltiscitur 597
Herodes accuratam diligentiam & sumptus non exiguos in structuras confert 417
Herodis magnifice sepultura 630
Herodes in Augustum Caesarem merita 606
Herodes regno Augustus Caesar suum partem addit ibid.
Herodis de Lacedaemonios victoria 599
Herodis ex Asotum melibaea filii 610
Herodis ... accusatum dimissa communio confessim concedit 621
Herodis uxoris Alexandrum liberis offerti 412
Herodis ... ad matris ... 604
Herodes ... Hasmonaeas & loppe capitis, Herodi filiam ... 597
Herodes ... contra Antipatrum accusatio 625
Herodes consilium Alexandrae insinuatum ... 413
Herodis capita basilicae manibus arcent 391
Herodes ... Caesar infecto negotio dimittit 445
Herodis ... patris ... 486
Herodis duae ... Herodis filii ... 471
Herodes de Mariamme ... 610
Herodes filii ex ... 629
Herodis familia ab Antigono in Masada oppugnata 500
Herodes adhuc ... 451
Herodis milites ... per quinq. menses obsidionem tolerauerant, ciuitatem irrumpunt 602
Herodis beneficentia & liberalitas in ciues 609
Herodis nouem uxores 453
Herodis coram Augusto Caesare oratio 330
Herodis ad Caesarem properantis mandata 409
Herodis tres Eunuchi, Alexandrum inuisum contra parentem odium alere fatentur 442
Herodis progenies intra 100. annos penitus sublata 887
Herodis testamentum mutatum 446
Herodis ad milites gratiarum actio & testamentum lectum 466
Herodis in medio Euphratis commissum 485
Herodis regnum 416
Herodis mortis horrendae 464
Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur 467
Herodis fortitudo 590
Herodis erga Phasaelum fratrem amor 596
Herodi Augusto Arabiam quoque vult tradere, quod consilium ipsius literae voluntatem mutant 448
Herodi mortem patris somnia manifesta significant 601
Herodis insidiae structae 595

Herodi a Roma litera veniunt, qua Antipatro a Cassare occisum, & Herodi liberam potestatem Antipatri puniendi relictam esse ostendunt 465
Herodi Antonius, ut Aristobulum ad se mitteret, scribit 400
Herodem in aula calumniis & cædibus referta vita sua tædet 443
Herodem Antonius in Arabum bellum vertere iubet 406
Herodem Antonius ad se accersit, ut regni curam Iosepho committat, cuius cum ut Mariammen interficeret, mandat 402
Herodem Romani Iudæorum Regem creant 507
Herodem Hyrcanus absolvit 590
Herodem Antonius amore, Antigonum vero odio prosequitur 389
Herodiani Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodem ultro in exilio comitatur 496
Herodion 595
Herodium castellum pro rerum omnium copia civitati esse videbatur 609
Herodotus Halicarnassæus de Iudæorum circumcisione 831
Herodotus Ægyptiorum Regum nomina non recenset 215
Herodotus de Senacheribo 261
Hirami & Salomonis amicitia 842
Hirami & Salomonis problemata 827
Hirami Regis genealogia 828
Hyrcanus ab invidia contra Antipatrum eiusq; filios instigatur 590
Hyrcanus a Pharisæis ad Sadducæos desicit 354
Hyrcanus explicatus quid alii sint donaturi, plus reliquorum cuique donat, ob quod alio honorifico afficitur munere 318
Hyrcanus eius fides ab improbis irritatur 690
Hyrcanus & Pharisæi hostes 354
Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Davidis monumento effert 351
Hyrcanus Pontifex declaratur 585
Hyrcanus munitum castrum ædificat 319
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex declaratur, post ad regnum dignitatem evehitur 552
Hyrcanus à fratribus in itinere circumventus, strenue se defendit, quosdam etiam è medio tollit 318
Hyrcanus moritur 354
Hyrcanus primum honorem Pontificis assequitur 178
Hyrcanus [illegible] regnum assecutus 963
Hyrcanus [illegible] 387
Hyrcanus obsidet Samariam 353
Hyrcanus ingentem pecuniæ summam ex Davidis sepulchro aufert 378
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renovat 352
Hyrcanus assiduum cum Arabibus bellum gerit 319
Hyrcanus, dum fratres intestinis bellis laborant, in pace vivit 352
Hyrcanus Pontifex 362
Hyrcanus insanivit 409
Hyrcanus Samariam capit 353
Hyrcanus & Antipater Pompeii auxilium implorant 563
Hyrcanus patriæ amãi gratiam ab Herode expectat 398
Hyrcanus cum Antiocho soluta obsidione fœdus facit 351
Hyrcanus multas Syriæ urbes capit, & templum in monte Garizin desolatur 351
Hyrcanus sibi ipsi manum infert 319
Hyrcanus & Seniores Reginam adeuntes, & Aristobulum accusant 364
Hyrcanus Pontifex, Antipater vero Iudææ procurator declaratur 589
Hyrcani matris magnanimitas & constantia 578
Hyrcani facetiæ 318
Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, ut Iudæos à Cassio captos in libertatem vindicaret, rogat 384
Hyrcani ad Cæsarem legati 379
Hyrcani ortus & indoles 316
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in senatum introducunt 350
Hyrcani vita 409
Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honor habetur 398
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho victoria nunciatur 353
Hyrcanum Cæsar in pontificatu confirmat, Antipatrum civitate Romana donat 375
Hyrcanus Hierosolymis, Cæsare permittente, mœnia restituit 376
Hyrcanum Herodes occidi imperat 409
Hyrcanum Antipater ut ad Aretam Regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret, hortatur 383
Hyrcanum Herodes in summo honore habet 398
Hyrcanum Herodes è medio tollere statuit 499
Hieremiæ captivitatem Babylonicam prædicit 365
Hieremias a Babylonio duce exemptus, è carcere magnifico muneribus afficitur 271
Hieremiæ Hierosolymorum subversionem prædicit 266

Hieremias quando vixerit 205
Hieremiæ liber exulatus ibid.
Hieremiæ accusatio & absolutio ib.
Hierobeamus in Ægyptum profugit, ubi usque ad Salomonis obitum manet 219
Hieroboamus Solomonem infestat 218
Hierosolyma & templum depræd. Latur 122
Hierosolyma quondam Salyma vocata, cujus nominis & Homerus meminit 176
Hierosolyma ab Herode obsessa 602
Hierosolyma a Sulaco Ægyptiorum Rege spoliata 179
Hierosolyma Titus obsidet 573
Hierosoly ab Herode eo die, quo ante 27. annos a Pompeio expugnata 396
Hierosolyma quinquies prius capta, tunc iterum vastata est 797
Hierosolyma Rom. populo stipendiaria 370
Hierosolyma Judæa metropolis radicitus fundamentis eruta 815
Hierosolyma Pompeio partim tradita, partim obsessa 369
Hierosolyma per decem & octo menses obsessa, tandem capiuntur 269
Hierosolyma obsessa 268
Hierosolyma expugnata 395
Hierosolyma pars capta, cæsis habitatoribus interfectis 121
Hierosolymis dolo captis, Judæi in Ægyptum abducuntur 305
Hierosolymitani legati in Galilæa haud accepti 557
Hierosolymorum mœnia absoluta 292
Hierosolymitanum templum lustratum 325
Hierosolymitana arx munita 335
Hierosolymitanorum legati in Iebu domicilium sese recipiunt 558
Hierosolymitanos fundit fugatq; Iesus 117
Hiericho 96
Hiericho capta, homines trucidati, urbs prostrata & incensa 115
Hiericuntis mœnia sponte sua collapsa 314
Hiericuntem ab habitantibus relictam, Romani diripiunt, inque ea Herodes præsidium relinquit 392
Hiericuntem speculatores explorant 113
Historia de uxore Levitæ 128
Historia Nabuthi ob prædium Achabo denegatum lapidati 230
Historia de Antiocho Epiphane 820
Historia libri Exodi 32
Historia Deuteronomii 101
Historicarum Biblicarum finis 310
Historiographi quidam perfidiam ac sacrilegium silentio tegere conantur 847
Historiographi quidam Hispaniam unam tantummodo ejus cultarem celebrarit sint 824
Historia unius conscribendæ causa 574
Historiographus qui dicendus 572
Historiographi Græci bellum Judaicum silentio prætereunt 572
Homicidæ lex 105
Homo sui interitus auctor non est 18
Homines ambitioni & cupiditati dediti, nihil non audent 173
Homines quidam nocentissimi necessitate deorsum forum & scripta publica consumant 800
Honos Mardochæo oblatus 297
Honor Danieli 277
Honor parentum 855
Honor magistratus 103
Honores mutant mores 160
Horrendus in hostium acie terra motus 141
Horrenda fulmina in monte Syna 70
Hostiæ veteris Testamenti 854
Hostes sepeliendi 107
Holocaustoma 80
Humanæ vitæ terminus anni 120. 22
Hypsicrates 870

I.

Iabes in Gilead, quæ auxilium contra Benjamitas negaverat, destruitur 124
Iabin, Rex Chananæorum, Israelitas subjugat 126
Iacinus & Philippus Zamaris filii 444
Iacob Iosephum, tanquam tam exinctum, luget 41
Iacob filios cum muneribus mittit in Ægyptum 46
Iacob propter absentem Simeonem & Benjamin aliquandiu solicitus ibid.
Iacob defossis Labani Diis Bethel proficiscitur 37
Iacobus & Simeon Judæ Galilæi filii, crucis supplicio affecti 532
Iacobus mercedis loco petit Rachelis conjugium 34
Iacob se sacrificaturum votum Deo facit, locumque nominat Bethel, id est, domicilium Dei 33
Iacob in Mesopotamiam pervenit Carras ad cognationem matris ibid.
Iacob ad Esau fratrem nuncios mittit 36
Iacob fratrem muneribus reconciliat ibid.
Iacob luctatur cum spectro, & vocatur Israel ibid.

Iacob Esaŭ fratrem accedit 36
Iacob peruenit ad Scenas 37
Iacobus eius anno 147. moritur 51
Iacobus in Hebrone sepultus ibid.
Iacobus suum Ioseph statum ex filiis cognoscit, maximo reliquorum gaudio 50
Iacobus in Ægyptum filios frumentatum mittit 44
Iacobus cum uxoribus, filiis & gregibus in scio socero proficiscitur 35
Iacobus quin expiraret pra nimia latitia parum abfuit 51
Iacob septimus frater iunior ceteris ad supplicium ducitur 574
Iacobus Dominus noster Iesu Christi frater ad lapidandum traditus 539
Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin 51
Iacobi ad Labanis accusationem responsio 35
Iacobi contra Labanum accusatio 36
Iacobi cum Labane colloquium 34
Iacobi filii, præsertim Iuda, et Beniamin peregrinationi comitari, urgent 46
Iacobi filii veniunt in Ægyptum, & Simeon liberatur ibid.
Iacobi cum Rachel colloquium 33
Iacobi progenies 56
Iacobi filii accusantur furti 47
Iacobo Rachelis loco Liæ in thalamum inducitur 34
Iacobo Deus apud inuramenti puteum apparet 50
Iadinus Pontifex, cuius frater Manasses Sanaballetis filiam uxorem ducit 300
Iadonu prophetam Ieroboams Pseudoprophetæ offusca 221
Iael Siseram ferreo clauo interficit 127
Iaphtes dux Israelitarum creatur 131
Iaphtes legatos mittit ad Regem Ammanitarum ibid.
Iaphtes votum facit ibid.
Iaphtes Ammonitas fundit fugatq; ibid.
Iaphtes filiam mactat 132
Iaphtes moritur ibid.
Iaphet Noe primogeniti progenies 20
Iardes sylua ab Romanis cincta 808
Iason & Menelaus seditionem concitant 320
Iathetim proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arsamum vicapit, & Abia seipsum interficit 385
Izates fratres ad Claudium Cæsarem & Artabanum mittit ibid.
Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico discunt ibid.
Izatem a circumcisione Helena & Ananias dehortantur ibid.
Ieiunium & supplicationes ad Deum pro salute sui populi 295
Ieiunium, preces & supplicatio Israelitarum in Maspha tim 141
Ieboshi caput ad Danidem defertur 91
Iesus Iordanem transit cum copiis 114
Iosua monumentum extruit ad Iordanem ibid.
Iesus exploratores mittit ad Hierichuntem 113
Iesus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus 319
Iesus sacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, surrogatur ibid.
Iesus cum copiis urbem circumambulat 114
Iesus nemini præter Rachab parcere iubet ibi.
Iesus Pontifex & Zorobabel princeps altare edificant 256
Iesus cum Gabaonitis fœdus facit 116
Iesus à Iosepho arte captus 550
Iesus Sie filius Pontifex 477
Iesus latronum princeps 550
Iesus Gamaliels filius Pontifex 541
Iesus Damnet Anani Pontifici succedit 539
Iesus Saphie filius Iosepho insidias struit 552
Iesus Christus a Pilato crucifixus 453
Ieremias suadet deditionem 266
Ieroboam idololatria suasor 220
Ieroboami impietas 223
Ieroboami contra Abiam, Iudæ Regem, expeditio 224
Ieroboami mors 224
Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittitur 228
Iethra Mosis soceri posteris ager attributus 121
Ieus in Regem ungitur, Deo sic mandante 244
Ieu Rex Israelis 230
Ieu posteriis regnum promittitur 247
Iezabela 227
Iezabelam Elias fugit 230
Iezechiel templi vastationem prædicit 267
Iacobus præfecturæ suæ metuens, Abnerum primum calumnijs, mox insidijs adortum, vita dolose priuat 173
Ioabus iussu Regis Vriam in hostes mittit 162
Ioabus Danidem per literas ad Rabatha excidium vocat 173
Ioabus & Abisaus usq; ad solis occasum Abnerum persequuntur 171
Ioabus data receptui signo suos cohibet 172
Ioabus contra Sabæum paucis copijs, Amasa in colligendo exercitu cunctante mittitur 193
Ioabus Amasam iugulat 194
Ioabus Sabaum in urbe Abelmachea circumuallat ibid.

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias surrogatur 204
Ioabus Absalomum interimit 189
Ioabus incendio agri revocatus, reconciliat Absalomam patri 185
Ioabus cum exercitu lugens urbem ingreditur 190
Joas & Abisai acies 180
Iobi victoria 181
Joachimus sive Iechonias rex Iuda 267
Ioannes in Gischala 548
Ioannes Hyrcanus optime rebus per annos triginta tres administratis moritur 578
Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis fovere cupit
Ioannes Iosephi successus animo ferre nequit 551
Ioannes Iosepho imperio abrogato Galilea praesse cupit 555
Ioannes Gischala 809
Ioannes & Simon in cloacis inventi capiuntur 797
Ioannes matris amore effaminatus victoriam amittit 577
Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius ib.
Ioannes Iuda frater ab Amorai filio interfectus 335
Ioan. Iosephum interficere conatur 549
Ioannes lucri cupidus 548
Ioannis insidiae 549
Joas Israelitarum & Samariae Rex 250
Ionas Iehoiada Pontifice auxiliante in Regem creatur 247
Ionae sublatio 256
Ioas, vivente Ioiada, pietas 248
Ioas, Ioiada mortuo, impietas, eiusq; per Prophetam taxatio 249
Iodes sive Ehud in Eglonis familiaritatem se insinuat 226
Iodes Eglonem trucidat ibi.
Ionathas continuo profugit 158
Ionathas & David in agro conveniunt ib.
Ionathas 194
Ionathas prius verberatus vinum exustus est 818
Indas Iudae fratri communibus Iudaeorum suffragiis succedit 334
Ionas a ceto devoratus ac revomitus, Ninivitis praedicat 253
Ionathas Davidem consolatur, mortem caeterorum negans, de solo Ammone diligentius perquirendum censet 185
Ionathas apud Machmam degit, patriaq; desertores punit 336
Ionathas amicitiam cum Davide iureiurando confirmat 157
Ionathas Davidi signa Regis animum declarantia constituit 158
Ionathas & Simon Hierosolyma & arcem recipiunt 346
Ionathas & Simon in Amorai filii Ioannis patris murum admittuntur 335
Ionathas legationem cum muneribus mittit ad Demetrium, ut praesidia de Iudaea castellisque auferre roget 343
Ionas a Deo in Ninivi regnum profitens missa navigium conscendit, & in mare praecipitatur 252
Ionathas in Arabiam proficiscitur, & Nabathaeos visitat 346
Ionathas Demetrium muneribus placat 342
Ionathas Davidem amat, patris voluntatem enarrat, simulq; consulit, ut saluti suae fugae profectat 155
Ionathas parenti praeclara Davidis res gestas commemorat, orans, ne tantopere in eum saevum sautat ib.
Ionathas Davidi mollitum patrem indicat 156
Ionathas Pontifex exercitum colligit 337
Ionathas ob accepta beneficia operam suam Tryphoni contra Demetrium offert & praebet 344
Ionathas Saduceum Hyrcanum contra Pharisaeos inflammat 314
Ionathas victos Azotum usq; persequens, Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurem 341
Ionathas a Tryphone interficitur 348
Ionathas renovat amicitiam cum Romanis & Lacedaemonis 345
Ionathas cum armigero clam hostium castra ingreditur 148
Ionathas in Palestinorum exercitu quosdam trucidat, reliquos invicem invadunt, & dant se in fugam 148
Ionathas Ptolemaeo occurrit, & ab eo honorifice excipitur 341
Ionathas Ammonidae consilium, quomodo optatum potiri valeat 164
Ionathas cum fratre in Bethlaga obsessus 336
Ionathas fugat Demetrii milites 345
Ionathas cum suis captus 562
Ionathas a Tryphone per insidias captus interficitur 577
Ionathas Iohanni, ut ad se veniat, scribit 561
Ionatha, Anani filio pontificatus restituitur, quem ille recipere recusat, & Matthiae fratri deferri regat 523
Ionathae & collegarum adversus Iosephum consilium 562
Ionathae sociorum pars manibus interit, non-

...ulbus capti ad Catullum perducuntur 818
...a desiderium omnes Hierosolyma capit 547
...s ex Gallia discedere cogitat 556
...phus Jonathæ epistolam perlegit 559
...aphatus cultum verum renovat 237
...saphatus magistratus & judices constituit 237
...saphati exercitus 233
...saphati cum Achabo in Syros expeditio ib.
...saphati mors 240
...saphatum vetus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit 236
...sephus & Azarias a Gorgia victi, ad duo millia mittunt auxilium 327
...sephum in carcerem fratres includit 45
...sephus Regum facultates recuperat 548
...sephus bello Judaico semper interfuit 823
...sephus Roma belli Judaici historiam conscripsit ibid.
...sephus colligas Hierosol. remittit 543
...sephus a Jonatha vocatus Catulli fallo accusatur 818
...sephus cum quinque Patribus Pharaonem Regem accedit 51
...sephus Ptolemæo obviam profectus, honorifice excipitur 315
...sephus Judæ consilio Arabibus negotiatoribus vendunt 40
...sephus in Gallia mansurus annuit 556
...sephus vicum habuit in Ægypto, ex qua genuit Manassem & Ephraim 44
...sephus ejus vitio agnoscitur 49
...sephus quantam pactum partem Regi pendere debet 51
...sephus fratres tentat, ut parentis statum & Beniaminem visitare queat 45
...sephus hanc historiam non Hebraice sed peregrina lingua Græca nummum conscripsit 11
...sephus decimas sacerdotum donat 41
...sephus uxorem mulieri relictis aufugit ibi.
...sephus patribus incognitus eos salutat & Beniamin 46
...sephus fratres, num in adversis Beniamin essent subsidio, tentat 47
...sephus in carcerem remittitur 42
...sephus libros sacrificiorum vetustos dedit 823
...sephus Hyrcanum filium ad Ptolemæum Regem mittit 317
...sephus fratres Simeone retento dimittit 45
...sephus & Manasses apud Herodem accusantur 402
...sephus Judæam liberat 43
...sephus Romam Titi jussu proficiscitur, & a Vespasiano honorifice excipitur 568
...sephus Galilææ præses septuaginta vitas sibi adjungit 548
...sephus in discrimen incidit 560
...sephus Jonathæ ejusq; adhærentium dolet ib.
...sephus Caii Simonis filia pontifex 539
...sephus seditionem absq; sanguine effuso compescit 550
...sephus Sepphoritarum civitatem servat 567
...sephus consenso navigio Tiberiadam petit 553
...sephus sacerdotibus capitis absolutionem impetrat 545
...sephus secum deliberat 566
...sephus Galilæorum primatibus Jonatha & Tiberiensium injurias denarrat 562
...sephus Hierosolymitanorum concilii missu in Galilæam mavult 547
...sephus relicto Justo ad historiam redit 565
...sephus regnorum suum intelligit 561
...sephus Ellemi per unum diem Pontifex 464
...sephus Sapphiæ & Matthiæ Margaloth exuit ib.
...sephus propter Tiberienses periculum expositus 553
...sephus seditiosos, ut à bello Romanis inferendo desistant, dehortatur, unde in odium & suspicionem incidit 545
...sephus in alio periculo versatur 552
...sephus legatis iterum scribit 557
...sephus matribus Herodis mandatum de Mariamme interficienda aperit 400
...sephus frumentum in Galilæam transmittit 551
...sephus in Neapolitanum ibid.
...sephus Tiberienses ex custodia dimittit 553
...sephus ex Pontificali Asamanæorum genere 458
...sephus Ptolemæo spolia reddere conatur 511
...sephus populum ad misericordiam movet ibid.
...sephus tres in crucem suffixos liberat 568
...sephus regiones clam dimittit 553
...sephus ipse bello Judaico interfuit 570
...sephus ex solitudine in urbem redit, & Pharisæorum placitis sese addicit 545
...sephus pene oppressus, inopinato periculo evasit 561
...sephus omnes Judæorum sectas cognoscit 544
...sephus ab nostri ætate, nulli mulieri vim infert, & nihil sibi obtrudi patitur 549
...sephus Canei in Cantharæ Pontificis surrogatus locum 528
...sephus Tiberiadem capit 503
...sephi defectionis auctores injectis vinculis Jotapatam mittit ibi.
...sephus Hebræa & Græca literatura peritus 543
...sephus historiam hanc in Hebraica lingua antea conscripsit 557
...sephus centum legatos Hierosolyma mittit 559

Iosephum insidias euadit 588
Iosephus regios in fugam compellit 567
Iosephus Matthiæ filius natus 544
Iosephus cum copijs contra Gabara proficiscitur 558
Iosephus in Galilæa vias obseruat ibid.
Iosephi inuidorum calumnijs appetitus 568
Iosephus cognominatus Caiphus Pontifex 420
Iosephus in Ægypto Potiphari venditur 41
Iosephus ætatis anno 119. moritur 52
Iosephi patientia in vinculis 42
Iosephi consilio tolerabilior euadit ventura sterilitas 44
Iosephi calliditas 557
Iosephi ossa 61
Iosephi libros quidam blasphemant 823
Iosephi ossa in Chananæam translata 52
Iosephi diuitiæ & liberi 516
Iosephi somnij interpretatio 39
Iosephi fratres eum tollere decernunt ib.
Iosephi fratres peccata in eum commissa deplorant 45
Iosephi fœmininum 39
Iosephus cum Iesu de 20 aureis rixa 561
Iosephus cum Iesu colloquium ibid.
Iosephi oratio & confessio coram aduersarijs 552
Iosephi ad Ionathan responsoriales 557
Iosephus ipse iunctum hostibus animos addit 567
Iosephi erga hostes benignitas 549
Iosephi erga Iesum benignitas 550
Iosephi religionis cura ibi.
Iosephi ad Ionathan mandata 557
Iosephi naufragium 544
Iosephi somnium mirabile 556
Iosephi stratagemata 553
Iosephi fratres eum a seris deseratum patri persuadent 40
Iosephi fratres in via Ægyptij prehendunt 47
Iosephus ad lectorem adhortatio 12
Iosephi ad ciues Tiberienses adhortatio 548
Iosepho parens rem totam significat 555
Iosepho Iesus bellum infert 510
Iosepho Tiberiensis plebs obuiam venit 549
Iosepho perpetua Cæsarum benevolentia manet 568
Iosepho Potiphari uxor secundis machinas admouet 41
Ioramus, Iosaphati filius, Rex Hierosolymorum 240
Ioramus Eliseo mortem minatur ibid
Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit 259
Iorami cædes 241
Iorami scelera ab Elia per literas accusantur 244
Iorami impietas 243
Ioramj expeditio in Ramathan 244
Ioramum Elisæus, vt Syrorum insidias caueat, admonet 240
Ion Elisæus, à se Syros ter vincendos prædicit 250
Iosias verum Dei cultum restaurat 263
Iosiæ Rex Iudæ ibid.
Iosephum Herodes interficit, & Alexandrum in exercem conijcit iubet 401
Iosephi Iudæi apud Agrippam de indigenarum iniurijs conqueruntur 417
Iosue in duas partes copias diuidit 117
Iosua diuidendam regionem, & duabus cum dimidia remittendas hortatur 115
Iosua ad metiendam & diuidendam terram quosdam mittit ibi.
Iosua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manasses diuidit ibid.
Iosua omnibus tribubus, vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tollerent, præcipit 119
Iosua Israelitarum dux designatur 68
Iosua & Caleb populum compescunt 86
Iosua moritur 121
Iosue domicilium ad Silonia ibi.
Iosuæ postrema ad seniores & magistratus Hebræorum adhortatio ibid
Iosue a Deo, qui ex regione vltra Iordanem sita ingrediatur, oratio 119
Iosua ad Deum precatio 115
Iosuam Moses successorem designat 103
Iosuam Moses hortatur 111
Iotham apologus Sichemis in Gedeonem ingratitudinem obiicit 129
Iouem Olympium Caius Memmius Regulum Romam transferre iubet 506
Iouius Episcopus 267
Iubal Cinyræ inuentor 15
Iucundus & Tyrannus sollicitatores ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerent, fatentur 445
Iudæorum populus Regi, vt orientalem instauraret porticum, suadet 540
Iudas nostrum ; balsamem trucidat, ipse circumuentus vulneratur & interficitur 339
Iudæ fœdus fictum cum Romanis 332
Iudas oppido egressus noctu in Bacchidis castra irruit 336
Iudæ Essæi vates 355
Iudæ Galilæi prophetia 579
Iudæa Hierosolyma se recipit, eumq; sequitur Antiochus 29
Iudam Lysias exercitum mouet 324
Iudæ insignia pro lege pugnare ibid.

Iudas Alexandri potentia resistit 330
Iudas & Saddeus quarta secta auctores 479
Iudas cum mille hominibus numerosum exercitum aggredi audet 332
Iudas ex Iudea in auxilium venit 326
Iudas vterinus frater adiuuatur 872
Iudas vtrique eorum fratrum gentilia bella gerit 325
Iudas vtriq; fratrum diuidit ibid.
Iudas vicus Simon Gioræus in Galilea captiuos liberat ibid.
Iudas propheta Antigoni necem prædicit 579
Iudas eum exercitu ad Beth-Zachariam regi obuiam profectus 328
Iudas & Ionathes ad Iudæis in oppido Galaditis in superiora transeunt 326
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit 323
Iudas in Modino sepultus 333
Iudas Machabæus arcem oppugnat 228
Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad Regem peruenerunt, se excusant, coq; vinctos Rex Hierosolymam mittit 404
Iudas Zacchæi cognomento dictus filius 472
Iudas Ioseph filius Matthiæ Margalothi inuentutis ducem agens rex præter patriæ consuetudinem fecerat, tollerent, concitat 404. & 728
Iudas Galilæus quarta secta auctor 480
Iudæ ad Ptolemæum pro Beniamin oratio 48
Iudæ ad Deum oratio 324
Iudæ exul ad Iordanem vsq; Dauidi occurrit, & ipse secum in Iordanem iungit 191
Iudæi sub Tyranno afflicti 273
Iudæi a Cæde 261
Iudæi, gentes, sicut & Tryphon inuadit 274
Iudæi Dæmones eiicit 206
Iudæi inermes tela versantes nihil ceremoniarũ violarunt 585
Iudæi Hierosolyma se recipiunt, quo & Philippus Tyrannus 547
Iudæi, cum vincti in lacunariũ pereunt 390
Iudæi a Babyloniis afflicti Seleuciam migrant 521
Iudæi Idumæorum & pugnæ causam in Samaritas & Cuthæos referunt 535
Iudæi dicti, ne Herodes demolitus verum ædificium opus absoluere non posset, ei Herodes terram Iudæam mansurum, donec ad finem materia comparetur, promisit 423
Iudæi Dodecadem ad Pretorium perueniunt, deprecantes, ne quid contra legem patrias facere cogerentur 496
Iudæi ab obsides ob impetratam veniam ad Cæsarem legatos mittendi 528
Iudæi in seditionibus quasi furiosi 472
Iudæi in Neerdam & Nisibim se recipiunt 504
Iudæi seruati Ctesiphontem succedunt ibi.
Iudæi necessitate ad bellum coacti 545
Iudæi Ægyptii in Onæ regione ab Antipatro Cæsare cohercentur 375
Iudæi solennia sacrificia expeditionis tempore peragunt 370
Iudæi Syrorum, Idumæorum, & Phœnicum vrbes tenent 361
Iudæi Carmelum montem incolentes, Antigono se adiungunt 386
Iudæi vlciscuntur inimicos suos 295
Iudæi octauo die circumcisionem celebrant, Arabes post decimum tertium annum 35
Iudæi in templum & superiorem vrbem refugiunt 398
Iudæi contra sicariorum temeritatem conueniunt 817
Iudæi vniuersi bona in vnũ congesta ignem iniciunt 818
Iudæi vndique collecti ad Godoliam Masphatam veniunt 378
Iudæi fidem eis olim a Regibus datam conseruauere 845
Iudæi cur olim pastores & captiui dicti 326
Iudæi obsessi intrepide repugnant 396
Iudæi ab Romanis victi 557
Iudæi e Babylone Hierosolyma proficiscuntur 285
Iudæi a profligis & penuria coacti Macedonica factionis se adiungunt 327
Iudæi prorsus nullas imagines ferunt 646
Iudæi e regione Galaditica in Iudæam traducti 326
Iudæi opprimuntur, qua clade Matthias fit cautior 313
Iudæi templa & altaria fabricata destruunt 832
Iudæi Herodi propter beneficia fauent 418
Iudæorum mores & lustrationes 578
Iudæorum legatio Romam 474
Iudæorum reipublicæ status 587
Iudæorum ad Darium legatio 288
Iudæorum agrum primus Samuel recuperat 141
Iudæorum leges antiquissimæ 860
Iudæorum cum Romanis conflictus 602
Iudæorum leges spoliorum nouissima ibid.
Iudæorum contra Alexandrum constantia 832
Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio 857
Iudæorum propria caduca mors 815
Iudæorum octo millia, dum Alexander viuit, in exilio degunt 359

Iudæorum è captiuitate Hierosolyma profectorum numerus 281
Iudæorum 3000. prostrati 806
Iudæorum in lege constantia 859
Iudæorum in pugna constantia 602
Iudæorum in Antiochia multitudo 729
Iudæorum ad Ægyptum aduentum, eorundemque egressum ostendit Manethon 817
Iudæorum ab Romanis captiuorum calamitas 25
Iudæorum Pascha transitum significat 60
Iudæorum ob decretum Regis luctus 295
Iudæorum 1700 ab Rom. perempti 804
Iudæorum gens multum totius orbi indigenis aßeminata 798
Iudæorum origo quasq; regiones errando peragrauerint, in hac historia repetitur 573
Iudæorum apud Mesopotamiam & Babyloniam graues motus 500
Iudæorum decem millia deditionem faciunt 474
Iudæis hora sexta noctis est undecima vel duodecima meridies 500
Iudæorum cum Roman. acerrimus conflictus circa templum 471
Iudæorum contra Alexandrum in festo die seditio 550
Iudæorum in Alexandrum odium & exacerbatio ibid.
Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ 545
Iudæis a Romanis Asiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus 379
Iudæi apud Antiochiam altera calamitas accidit 800
Iudæos quotannis hominem Græcum immolare debere 847
Iudæos propter damnum passim mœstos Herodes consolatur 406
Iudæum contra Antipatrum, cui præsidet Varo 625
Iulius Cæsar 514
Iulius Cæsar apud Alexand. inscriptione columnæ aræ, quod Iudæi Alexandrinæ ciuitatis sui benefactor, attestatur 379
Iulius Antonius proconf. 437
Iupiter 558
Iura & libertates Iudæorum 843
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudæis confirmatum 312
Iniustitia est Dei potentia 304
Iustus belli fax 546
Iustus populum ad defectionem incitat ibi.
Iustus de bello Iudaico nihil penitus scribit 504
Iustus Galilææ prouinciæ princeps 566
Iustus Vespasiano ac Tito defuncto suam historiam edidit 565
Iustum ob facinora capitis damnatus ibid.
Iusti, Pisæi filii ad multitudinem oratio 546
Iustum Decapolitanorum primates deserunt 567
Iuuenum miseratio omnium animos concitat 433
Idolatriæ a Iosia extirpatio 203
Idumæa Iduræo subiugata circumcisionem & ritus Iudaicos admittunt 352
Idumæi 810
Idumæorum apostasia 243
Immunitas a tributo Iudæis parata 348
Immunitates Iudæis a Seleuco Nicanore Syriæ Rege concessæ 312
Impietas Achabi 210
Impietatis pœna 255
Impostores & Magi 537
Incredulitatis pœna 241
In Cæs. interfectores animaduersum 520
Indorum auxilium ore consistit veritus 559
In Arbela conuentus 562
Inguinis morbum Ægyptii Sabbatosim vocant 842
In spectaculo Cæsaris Iudæi 2500. pereunt 800
Indorum sapientiæ professores sepsos concremant 813
Ingenti ariete fabricato Syluacrebro murum pulsatum subet 811
In Hierolymis ædificatum est templum à Salomone Regnante annos 143. & menses 8. quam Tyrii Carthaginem condidere 827
Integra mortuorum familia, & plena mortuis cella 797
Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorifice excipiuntur 310
Ingressum Samaritanum, ob quod merito Iudæis exosi 322
Iniquitatis vitæ, debitæ circa Deum causa 818
Interitus legum Iudaicarum 861
Indignatio Dei in Idolatras Christus 218
In castello magno commeatus copia 515
Interius septum, quod Iudæos modo ingredi concessum erat 423
Iniusta Abimelechi cum tota familia cædes 159
Insidiæ Hyrcano clam structæ 317
Inhumatio templi 249
In Hebræorum castra cornices DEVS immittit 66
In Alexandrum citrea conuicia 319
Ingens Hebræorum strages ob pestem à Deo immissam 196
Inobedientis Prophetæ pœna & sepultura 130
Instrumenta Musica Dauidis 195
Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur 351
In Iustum Historiographum Iosephum falso insimulantem 565

Indulgentia animia & lenitate mali in proposito confirmantur 110
In quem vitium consistat 171
Inconstantia amoris in Luminibus 144
Ingens malis ex penuria & caritate proficiens 51
Ingressus de Madianitis facta 100
Ingressum Iesuitarum Lugdunensi & Sebastiani comitabantur 526
Inhospitalem Sodomitarum 44
Inhospitalis quos mittebant 109
Inscriptionis emphaticitatis exitium 574
Insectum Aegyptiacum pestilentissimum premunt 802
Intemperie lis orta cum liberis ex Mariamme susceptis 611
In Tyberim fluvio mulieres genitalia nudantes libitinem concitabant, in quas loco 20000. Iudaeorum sunt extincti 532
In singulis festis & sacrificiis quid observetur 82
Inverta bona 108
Invidia vulgi & natura 277
Io Zoar Lothus evadit 27
Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, quo 2000 Tyriorum crucifixit 400
Iracundia matris in filios succedunt 611
Iris signum fuisse inter Deum & Noe 18
Iromus Salomonis dogma promittit, eorumque vicefrumentum petit 207
Iromus legatus ad Salomonem 206
Israelitae populi in suos electi aliò traducuntur, regno Canaan dato 257
Israelitae Caelo faventibus extrinsecus Iudae ac Beniamitarum copiis Idumaeum vexarunt 255
Israelitae ab Ammanitis & Palaestinis oppressi 111
Israel Trophaea populo victoriam pollicetur 246
Israelitae copiarum partem in insidiis collocant, & vicinos pagos paulatim pedem referunt 124
Israelitae hostes, eorumque idola tollere iubentur 103
Israelitae Pascha celebrant, terrae frugibus fruuntur, & deficit Manna 114
Israelitae quomodo in terra Canaan victuri 103
Israelitae bellum omittunt 122
Israelitae a Chusarte oppressi 125
Israelitae mittunt ad Gabaenos, qui fontes ad supplicium deposcant 123
Israelitae a Palaestinis superati 132
Israelitae Samuelis filiorum iniquitates commemorant, eumque ut regem aliquem declararet, obnixe precantur 128
Israelitae in deserto aquae penuria laborant 66
Israelitae petitionis suae repulsam passi, a Roboame deficiunt 220
Israelitae ab Amalec fusi fugatique 111
Israelitae Chananaeos non vigore actum deuicerunt 122
Israelitae ad montem Sinai perveniunt 86
Israelitae in deserto 40. anno errarunt 86
Israelitae 600. Leviamitam venerantur 124
Israelitae hostium copias terrent 147
Israelitae incolumes per mare rubrum evadunt, quos Aegyptios involvit 62
Israelitae ad Dei mandatum & Mosis cum hostibus congredi cupiunt 88
Israelitae in deserto cornicum carnes impetrant 85
Israelitae ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur 61
Israelitae ex Aegypto discedunt ibid
Israelitae praedam optimam ap. Amalecitis reportant
Israelitae hostes insequuntur, & reges duos Oribum & Zibum occidunt 179
Israelitae in Elym perveniunt, ubi contra Mosen ob comitatum penuriam murmur exoritur 64
Israelitae Ionathan irato patri eripiunt 149
Israelitae trajecto fluvio, aliare super ripam Iordanis erigunt 119
Israelitae laeti certatim ad structuram tabernaculi conferunt 71
Israelitae 40. annis Manna sustentati 66
Israelitae in Raphidim perveniunt, ubi laborant siti ibid.
Israelitarum aetate annorum viginti, & supra usque ad annum 50 numerus 78
Israelitarum in acie viginti duo millia cadunt 123
Israelitarum iterum decem & octo millia cadunt ibid
Israelitarum poenitentia 140
Israelitarum Palaestini 4000. trucidant 137
Israelitis DEUS contra Syros victoriam pollicetur 232
Israelitis Gabaeni fontes non tradunt 123
Israelitae Aegyptii persequuntur 61
Israeliticum regnum Davidi iterum offertur 191
Israeliticis populis ab Aegyptiis conclusis anxietas 61
Ismahel Deus exaudit 126
Ismahelem cum matre Abraham abdicat 28
Issamus 114

Isaac mactandus annum agit vigesimum quintum 28
Isaac risus 27
Isaacus pervenit Gerara 31
Isaac Rebeccam uxorem ducit 30
Isaac natu venatum Esau 32
Isaac Abrahamo promissus 26
Isaaci ad parentem responsio 29
Iter per saxum colubri dictum 504
Izates Monobazi fratris regni successione relicta, moritur 531
Izates Deum invocat, qui Dabam & Sueam in Parthicam regionem mittit, ut Vologesis cum exercitu educat 532
Izates ad Parthos scribit, & ut suum regem reciperent suadet 531
Izates Iudam pecuniam mittit ib.
Izates ab Artabano maximis honoribus & dono affectus 531
Izates ad Abemerigum Spasini regem mittit, eius filiam Samaeam ducit 528
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur & Monobazum rempub. donec frater veniat, administrare iubetur 529
Izates Artabanum consolatur, eique auxilium pollicetur 531
Izates Eleazarum, ut si circumcideret, persuadet 530

L.

Laban cum Iacobo fœdus sancit 36
Laban Iacobum persequitur, Deus vero à proposito eum deterret 35
Labani contra Iacobum accusatio ibid.
Labani contra Iacobum dolus 36
Labo sordidissimus 276
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epistola 319
Lances 210
Lanena 537
Latrones 391
Latrones capti & puniti 443
Latrones plerunq; ex Ananiæ cognatis quempiam intercipiunt, quem non nisi receptis aliquot e suis dimittunt 540
Laus & nomen Iosaphati apud quosdam 237
Laus Eleazari 869
Legatus regius honorifice exceptus, Iosephi libertatem apud suos prædicat 315
Legati Hyrcani & Aristobuli ad Scaurum 367
Legati Syriæ, templi & urbis muniendæ causam quærentes ad Iudæos missi 287
Legati inviolabiles 406
Legati Syriæ ad Artabanum 531
Legationem militibus ad Iosephum missi 555
Legati Tiberium in suam potestatem redigere conantur 560
Legationum Hierosolymitanorum adversus Iosephum confutatio 551
Lex septimi cuiusq; anni 83
Legum apud Iudæos exacta observatio 860
Legum liber in tabernaculorum festo prælegendus 103
Legis flatuum insolitia 860
Legis gentium ibid.
Legis quam Iudæorum 857
Leges & consuetudines 41
Leuitibus cur non sacrata 82
Leuita uxorem in duodecim partes discerptam ad singulas tribus mittit 123
Leuitæ tribus in partes 24 dividitur 199
Leuitica tribus hominibus Agrippa linea sola usum decerpit 541
Leprosi Samaritani hostium castra deserta esse significant 241
Legis tabulæ in arca 74
Lycurgus Lacedæmoniorum legislator 859
Libertas virtute parata, & pretiosa res est 514
Lia Zelpham addicit Iacobo 35
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi 209
Liberæ fœminæ optima sepultura 813
Libya finis Africa 21
Libya denominatur Africa 30
Lingua pretiosa Solomonis allata 26
Linguarum confusio 19
Linum & lana 103
Lysantus Barzapharni, ut Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat, persuadet 594
Lysiam Cleopatra interficit 403
Lysias Antiochi filium regem constituit, eique tutorio regiminem imponit 377
Lysias iterum in Iudam movet, & quinque millia militum amittit 324
Lysimachus Apollodorum fratrem occidit, & Gazam Alexandro tradit 359
Lysimachus mendacii arguitur 839
Lotium cum suis servatur 27
L. Lentulus consul pro Iudæis sententiam dicit 381
Luctus triginta dies 107
Lupus Iudæus templum claudit 217

M.

Machir tertius ex pueris adduci iubetur 851
Machæra iniquitas 600

Machæra multos Iudæus interficit 393
Maccabæum Antiochus arietem dissendi iubet 852
Macedonicæ militis relictis præsidiis Antiochiam se-fugiunt 337
Madianitæ Amalecitis sociis Israelitas magno prælio vincunt 127
Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt 129
Madianitarum filiæ ad Hebræorum castra perueniunt 49
Madianitarum filiæ Hebræos ad idololatriam perducunt ibid.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidata 129
Magnus annus 19
Magnæ fœminarum multitudo in cloacis deprehensa 790
Magæa 214
Mandatum Davidis de parcendo filio 199
Mandatum Davidis de transferenda arca 177
Mandatum de arca, cæteraq; sacra sepulchrale in templum reponenda 197
Mandatum regium de statua adoranda 275
Mandatum de dimittendo exercitu 290
Mandatum de sumptibus ad structuram templi præcidit 288
Mandatum de altari extruendo 196
Manna quid significet 66
Matthias Antipatro insidiatur, deiectus, & eidem reconciliatur 532
Matthias parricidiorum Antipatri immemor 591
Matthias Antipatrum veneno necari procurat 382
Matthias Hyrcano se adjungit 592
Matthiæ fratres Herodi interficiuntur ibid.
Maleh expugnata 326
Manna Israelitas Deus cibat 66
Manahem Israelis Rex 254
Manasse 75
Manahemus regnum futurum prædicit 421
Manasses sacerdotium ob exteram si retinet: fœminam, ab eo remouendus, spe maioris boni negligit 301
Manasses urbem lustrat, & templum denuo consecrat 163
Manassen in Babyloniam captum abducitur, & postquam respuit, regno restituitur 262
Manasses voti sit compos 301
Manasse impietas & crudelitas 262
Manasse mors 263
Manoch Angelus iterum apparet 132
Manethon Ægyptius historiographus 825. & 835
Manethonis & Charemonis historia comparatio 839
Manethonis figmenta depulsa 836
Manethonis de Ægyptiorum lepra fabulosa ibid.
Manethonis & Charemonis historia discrepantia 839
Mar amatorem significat 64
Marcus Crassus reliquam templi aurum aufert 587
Marcus Crassus in Parthos mouet, pecuniam Hierosolymis ex templo aufert 373
M. Antonius Tyriorum magistratibus scribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona & libertatem ademptam restituerent, iubet, salvis tamen salvandis 984
Marcus sexti successor in Syria 381
Marcus Agrippa 812
M. Antonius dux 516
M. Sexti successor 593
Mardochæus insidiatores Regis prodit 2[illegible]
Mardochæus patruus Esther Babylone Susa migrat ibid.
Mariamme morosa fœmina 412
Mariamme exodio Herodi, quæ Hyrcano auo secerat, obicit 610
Mariamme sese apud Herodem excusat, eiq; reconciliatur 403
Mariamme ab Herode accusata, omnium suffragiis damnata in carcerem conicitur 412
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrii thalamum migrat 536
Mariamme soror Mosis defuncta 94
Mariamme 535
Mariammen & Iosephum Herodes interfici iubet 611
Mare rubrum findituꝛ 18[illegible]
Maris & decem labrorum vsus 209
Marsyas Agrippæ Tiberii mortem nunciat 494
Marsus Syriæ præfectus 323
Marthace Archelai mater moritur 470
Marsus Claudio Agrippæ scribit, vt à molienda vrbe desistat, suadet 524
Massada 595
Massadæ situs 810
Masnaempsiher 75
Massabæanes ibi.
Mater septem cruciatur, antequam crucietur, excepit 870
Mater ambustos filios in panariis vltro concomitatur 878
Matris hortatu Iacob fratris benedictionem anteuertit 32
Matris ad septem filios ante supplicium adhortatio 878

Matthias Theophili filius Pontifex 541
Matthias cum filiis aliisq; nonnullis in desertum se confert 332
Matthias idolorum cultum extirpat ibid.
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur ibid.
Matthiæ & eius filiorum pietas & zelus 321
Matthiæ mors 323
Matthias sacerdotium ademptum, in cuius locum Ioazarus surrogatur 464
Matthias Romanis sibi sociatis Antiocho bellum infert 576
Matthiam seditiosi & sortes, quos Herodes affecerat, supplicio dejent: Herode charet in vindictam ab Archelao deposcunt, & Pontifici sacerdotium abrogari postulant 467
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent 580
Magasthenes de Nabuchodonosoro 276
Mela Archelai Cappadocum Regis filius 447
Melchisedech Rex iustus 25
Memphis in Ægypto 375
Memphibosthus a calumniis Sibæ se purgat 192
Memphibosthus donatus paternis & auitis bonis mensæ Dauidi adhibetur 180
Menander Historiographus Solomonis & Iromes meminit 214
Menandri Ephesii testimonium 827
Mendacii de iuramento depulsio 549
Mendacij à Possidonio & Apollonio in Iudæos confictis retectio 846
Mensa aurea ponderis talenti magni 803
Mensa aurea 308
Mensæ sacri panis 207
Mensis 74
Mensura 210
Mensuras & pondera Cain excogitat 15
Merces 109
Merces meretricis 103
Meretricis nuptiæ 106
Mesphres Amenophitis filius 539
Mesopotamia ultrò ad Dauidem deditionem faciunt 181
Methur 75
Michæas verus propheta 234
Michol Regis serua, Dauidem agrotare, persuadet 156
Michol sese, quod Dauidem eripuerit, excusat ibidem.
Milites sabbatis signis ad Claudium tendunt 520
Militem Romanum imperatorem à senatu creari postulat 52
Militare Iacramentum ibid.
Mille Iudæi Herodem accusaturi Tyrum conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur 385
Mille & quingenti sacerdotes Iudæorum lecimam accipiunt 832
Mira Maccabæi victoria, vt post multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est 327
Mira hostium excæcatio, per fluentis umbram facta 239
Miraculo vaticinium confirmatur 221
Mithridates Antipatrem apud Cæsarem laudat 375
Mithridates Orsanes 373
Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occisus 369
Mithridates Pelusium profugit, eiq; Antipater opem potitur 568
Mithridates ab vxore, vt Anilæum bello imperato accensus 503
Mithridatis de Ægyptijs victoria 588
Mithridatem Anilæus dimittit 503
Moabitæ ab Israelitis fusi fugatiq; 126
Moabitæ & Ammanitæ Iosaphato bellum inferunt 237
Moabitarum Rex filium proprium sacrificat 240
Moabitarum maxima strages 178
Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeus, ex Helena sorore duos filios Monobazum & Izaten suscipit 528
Monumentum Ionathæ 345
Morbus Alexandræ & Aristobuli conatus 363
Morbus Ezechiæ & vitæ prorogandæ per miraculum confirmatio 261
Mores Persarum 859
Mors liberi apud Iudæos honor & gloria 815
Mors quarti fratris 874
Mors Isaaci, & sepultura in Hebrone 37
Mors Nabuchodonosoris 275
Mors Abiæ 225
Mors Ioramis 244
Mors Salomonis 219
Mors Dauidis, & quantum filio ad structuram templi reliquerit 201
Mors Sedeciæ 270
Mors Ptolemæi 342
Mors Neemiæ 295
Mors Alexandræ 364
Mors fratris maximi fratris 872
Mors Iosiæ 265
Mors Pasanij, filij stem in succedentis cades 226
Mors Aponis 851
Mors Iosephi 318
Mors septimi fratris 876
Mors Alexandri, & bella inter successores orta 304

Mos in Rege laudandus 297
Mos lustrandi populum 94
Mos Athenensium 559
Mos veterum iurandi 31
Moses centesimo & vigesimo anno ætatis obiit 111
Moses soceri consilium admittit 59
Moses consenso Sina monte acceptas à DEO decem præceptorum tabulas ad populum refert ibid.
Moses Deum orat, vt aquam vitiosam potabilem reddat 64
Moses in Madianitas mouet 99
Moses & Aaron Deo supplicant 66
Moses populum, vt Deo totum se dedat, hortatur 64
Moses natus 53
Moses in flumen proiicitur ibid.
Moses aquam effundit humi, qua vertitur in sanguinem 57
Moses in Ægyptum ad liberandos Israelitas mittitur ibi.
Moses ex Madian in Ægyptum proficiscitur 58
Moses populum, vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant, hortatur 65
Moses Dei beneficia populo Israelitico exhibita enumerat ibi.
Moses opem Dei implorat ibid.
Moses in Æthiopes mouet 55
Moses in tabernaculo Deum consulit 79
Moses Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur 59
Moses vnde nominatus 54
Moses ab Abrahamo septimus ib.
Moses Thermuthis Pharaonis filia adoptatus filius ibid.
Moses ducem atque consultorem Deum habet 850
Moses diuina prouidentia mortis eripitur 54
Moses ad Madianam profugit 56
Moses Raguelis sacerdotis filiabus fert opem contra pastores ibi.
Moses populum, vt nihil aliud quam victoriam cogitarent, hortatur 67
Moses leprosus non fuit 838
Moses Iudæos, qui apud alios putantur Dij, propter appellationem videre ac blasphemare interdixit 857
Moses quoslibet legislatores antiquitate præcedit 852
Moses & aliorum legislatorum comparatio ib.
Moses imperator bonus & vates 112
Moses virga terram ferit, & larga prosilit vnda 66
Moses Israelitis codicem legem scriptam & institutam continentem tradit 102
Moses Hebræos iureiurando ad legum custodiam astringit 110
Moses retro populum ducit in desertum 89
Moses Israelitarum idololatriam & voluptatem accusat 99
Moses ab Hebræis in Ægypto exceptus miracula eis exhibet 58
Moses Ægypti regem, vt Israelitas dimittat, hortatur ibid.
Moses a Moy, quod Ægyptiis aquam significat, dictus 838
Moses vir maximæ auctoritatis 56
Moses populum numerat 84
Moses contra Apollonium & Lysimachum defensio 851
Moses libri sacri in templo reperti 264
Moses carmen & benedictio 310
Moses & Hebræorum contra Æthiopas victoria 55
Moses ad Deum precatio 91
Moses ad Israelitas oratio 70
Moses virgam in Draconem mutata 57
Moses manus alba ibid.
Moses ad Idumæos legatio 94
Moses virga denorat Ægyptiorum virgas 57
Moses ad Deum precatio 62
Moses vniuersos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit 553
Moses ad Coræ seditiosam oratio 44
Moses vxor 852
Moses ad Sehonem Amorræorum Regem legatio 94
Moses ad populum Israeliticum ante obitum oratio 101
Moses ad Israelitas, vt Deo ipsiusq; mandatis sint obedientes, adhortatio 51
Moses duo filij, Gerson & Eleazarus 58
Moses vsufructuarius Ægypti 56
Moses Deum in rubo ardente apparet 57
Mosen & Israelitas miracula Deus commouit, vt ipsius promissionibus fidem haberent ibi.
Mosen lapidibus obruendum clamant 90.
Mosen Ægypti exercitus ducem postulant 55
Mosen Pharao propellit 60
Mulier intemperans & libidini dedita 404
Multis Iudæis à Romanis defectum 554
Multis Herodi se se adiungunt 212
Munera Salomoni allata, eiusque opulentia 217
Mutatio nominum vnde orta 21
Mures Azotiorum vrbem vastant 139
Murmur populi contra Moysen 86
Mutuum dare ad vsuram Hebræorum nemini licet 107
Mutuum reddendum ibi.

N.

NAas Ammanitarum Rex Galadenis iniustas conditiones pacis offert 145
Naamis post mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit 135
Nabal in tantum se concitat mœrorem, vt toto corpore sideratus mortem obiret 163
Nebalus fluuius ibid.
Nabali gregibus a Davide pascitur ibid.
Naiman rex 28
Nabathæi profligati 378
Nabrodes siue Nemroth 21
Nabuchodonosorus Babylonia Rex contra Ægyptum 266
Nabulassarus Nabuchodonosoris parens, Babyloniorum & Chaldæorum rex 828
Nabuchodonosor patri in regno succedit 828
Nabuchodonosor visionis oblatæ oblitus, magos ac vates accersit, eaq; mortem, ni indicarent, minatur 274
Nabuchodonosor regias extruit 829
Nabuchodonosorus fa disfragus 267
Nabuchodonosor Tyrum obsidet 830
Nabuchodonosor rebellantes imperio subiicit 828
Nabuchodonosoris successor 829
Nabuchodonosoro loachimus tributa persoluit 266
Nabuchodonosori recepti in vrbem sævitia ibi.
Nacebus cum 25. Arabum cæsus 445
Nadab & Abiu Aaronis filii combusti 78
Nadabus Rex Israelu 225
Nathan Davidem, propria sententia damnatum, grauiter accusat, eiq; pœnam denunciat 240
Natia & Cinuyra 210
Nauigatio & iter Vespasiani 796
Nearda Nisibis Babyloniæ vrbes 490
Neemias concessa potestate, populum adhortatur ad instituenda mœnia & templum, 291
Neglectus cultus diuini omnium malorum causa 280
Nephanus 194
Nemroth primus Tyrannus turrim Babyloniam exædificat 19
Nero Imperator 535
Nero Tyrannus ibid.
Nebula in templo 210
Nicolaus Herodem & Archelaum excusat 475
Nicolaus Syllæum accusat, & Herodem excusat 447
Nicolaus historiographus regis Adadi, eiusq; cum Davide bella meminit 178
Nicolaus Damascenus ab Herode ad Cæsarem dimissus 445
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit 428
Nicolaus Damascenus de arca Noe 18
Nicolaus Damascenus 23. 251
Nicolaus Damascenus accusationem à rege captam persequitur 450
Nicolaus ea tantum attigit, quæ ad Herodis gloriam pertinent, sinistra aut alia specie affectat, aut quantum potest, occultare studet 238
Nicolaum Herodes, quid Romæ amici sentirent, de suis filijs interrogat 450
Nicanor populo, nisi Iudam sibi traderent, templum euersurus minatur 331
Nicanor hostem dissimulans, dolo Iudam interficere conatur 331
Nicanorem & copias Iudæ in fugam vertit ibid
Nicaule Ægypti, & Æthiopiæ Regina ad Salomonem venit 215
Nigliſar 276
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum 824
Nisan vel Xanthicus, nobis est Aprilis 17
Nobæ sacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occisis, incenditur 83
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde derisorem diris deuouet 21
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis 17
Noe in aliam regionem migrat 16
Noe precatur, ne DEVS terram iterum inundare 18
Noe posteris vt terram colerent Deus mandat 19
Noe ætas 950. anni 18
Nomos, Lex, hoc vocabulum nusquam apud Homerum reperitur 811
Nomina Regum Ægyptiorum sibi succedentium 826
Nomina filiorum Iacobi & explicatio 24
Nomina regionum & gentium 20
Norbanus 512
Norma magistratus & legislatorum 12
Nouarum rerum studia Hierosolymis gliscunt 546
Nubes super tabernaculum 84
Nulla fides, pietasq; non in socero quidem 250
Numerus Iudæorum e Babylone profectorum 285
Numen deserto Saule ad Davidem commigrat, qui prophetare incipit 152

O.

OBa siue Soba 149
Obadet Rex Arabum 439

Oleda Rex Arabum 359
Oleum sentum Prophetæ absconditos sustentat 211
Oleum de filio Æneæ in Arabum regnum succedit 445
Olympium Eliæ Regi aduentum suum nunciat iubet 228
Ombri Gergesæi magistratum 102
Omnium in media Iudæa in Syria iugulata, 6000. in Ægypto peremptæ 814
Onan gignit in patrem proditur 440
Onias iudex 104
Onias a Davide restituta 194
Onias Iaxamæ arcitu trucidatur 95
Ochozia graviter prolapsus decumbit, oraculum consulit, & ab Eliæ reprehenditur 238
Ochozias Achabi filius Rex Israelitarum ibi.
Ochozias ab Iehu libera discedenti, Ioramus frater succedendi locum facit 238
Ochozia Regis Hierosolymitani mors & sepultura 244
Ochozia milites altrahendi causa missi, ab igne consumuntur 238
Octavius Augustus Iulio successit 599
Olda prophetissa à Iosia consulitur 264
Olympia ludi 237
Omen benevolentiæ, iusq; naturæ calumnias cedit 374
Omina Græcorum nova: apud Ægyptios autem atque Chaldæos & Phœnices res gestæ antiquissimam habent memoriæ traditionem 820
Onias Pontifex Ægypti regem non soluendo tributum, ad iram commouet 314
Onias annuente Ptolemæo in Ægypto oppidum & templum condit 817
Onias Appollonii vitam oratione promeruit 856
Onias non acquiescenti petitioni Iudæorum lapidatur 367
Onias Pontificis filius in Ægypto templum Hierosolymitano simile extruit 330
Onias Pontifex, qui & Menelaus, à Rege abducitur 329
Onias Iaddi filius Pontifex Hierosolymis 303
Onias & postumus Simon filius Pontifex 318
Onias Pontificis Onia filius in Ægypto templum ædificare molitur 338
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit 575
Onia templum in Ægypto extructum 816
Opinionis Lysimachi depulsio 840
Opera Dei 854
Ophni & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hostium potestatem devenit 157
Oppida refugii 101 & 119
Oppida earrum 578
Oppugnatio Ierusalem à Davide suscipitur 175
Optimates Iudæorum Thabaelum & Herodem accusatum veniunt 598
Oraculum a Ioanne petitur, quod tamen negligitur 272
Oratio servi Abrahami & Rebeccæ 31
Oratio Salomonis, qua primum Deo pro accepto beneficio gratias agit, & ut in posterum eum conservet, precatur 211
Oratio Davidis in Iebusthi interfectores acerrima, paucis illusirogata 174
Oratio Abrahami ad Isaacum ante mactatum 29
Ordo Arcæ cum tabernaculo 84
Ordo fabrorum lignariorum in Libano 207
Ordo cæmentariorum & aliorum operariorum ibidem
Ordinis & communium legum amatores mansuetudine aliis virtute præstant 891
Orig. legum Iudaicarum 861
Orig. legum apud Græcos 852
Origenomenis omnium rerum 16
Orodes Rex Armeniæ. Antiochus Rex Comagenæ 482
Oronæ Iebusæum 196
Oronna aream Davidi donat ibid.
Ornamenta Salomonis regia 213
Orphonas Iebusæus cuius Hierosolymam emit Davidus 176
Osarsiphis pastor Moses vocatus 839
Osarsiphus dux Amasis ibi.
Osea impietas & pœna 256
Ossa humana per templum sparsa 262
Oza Dei arcæ manum admovens è vestigio expirat 177
Oziæ vocationem suam transgressus punitur lepra, ob quam urbe cedere cogitur 255
Oziæ rex Iudæ 253
Oziæ expeditio & urbis per eundem restauratio ibid.
Oziæ divitiæ & exercitus ibid.

P.

PAcorus equites Antigono in Iudæam mittit 386
Pacorus Parthorum dux urbem ingressus, Phasaelo, ut legatus iret ad Barzapharnem, suadet 386
Pacori dolus & insidiæ 594
Palatium Tiberiadæ ab Herode extructum 548
Palatium Tiberiade incensum ibid.
Palæstina a Thylistino nominata 21

Palæstini Sauli pilorum & corpora crucibus affigunt 109
Palæstini in Dauidem signa mouentes partim occidendantur, partim in fugam vertuntur 176
Palæstini ingenti exercitu multis confociatis Hebræis inuaserant ibi.
Palæstini in Hebræos bellum parant 106
Palæstini Hebræorum regionem populantur 147
Palæstini terga vertunt 154
Palæstini in Israelitas signa mouent 147
Palæstinorum triginta millia cæsa 154
Palæstinorum fuga 177
Palæstinos Ezechias vincit 257
Palæi propositiones 82
Pamphylium mare quomodo Alexandro cesserit, dum inuerit in Persas 63
Panis 13
Panno Hebræos grauioribus operum difficultatib. premit 58
Pharao Hebræorum masculos necari edicit 52
Pharaonis & Principum Regis somnium noctu obiectum 43
Pharaonis somnium de 7. bobus ib.
Pharaonis prodigia exhibet Moses 58
Phacem 254
Pharisæi regi non iurant, propterea multati Herode a uxor prorsus multam persoluit, ob quod beneficium regnum pulsi sunt 455
Pharisæi Alexandræ reginæ insinuati, paulatim precatores habentur, eiusq; regni commodis fruuntur 502
Pharisæi administrationis regiæ consortes, quidi sunt 362
Pharisæi superbi & arrogantes 455
Phasaelo non dignus 479
Phasaelum, opus oboedientia 361
Phasaelum inuidia & accusatione temeraria multis malis inuolui 582
Phasaelus Parthorum Rex per insidias a Thrasalæ captus 481
Phasaelus infœlix 16.
Phasaelo beneuolentiam Hierosolymitarum habitantium quæsiuit 590
Phasaelus ad saxum caput frangit 596
Phasaelus ab se saxum capite vitam abrumpit 598
Phasaelus & Herodes Antipatri filii 590
Phasaelus Parthorum & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus recipit 594
Phasaelus a Pelusio superatus, Hyrcanoq; ingratis prodatum obiit 593
Phasaelus turris & oppidum 435
Phasaelus turris 608
Phasaelus ibid.
Phasaeli reip forma 377
Phasaelo Antigonus pro remedio venenum immittit 388
Parthi Hierosolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam urbem euertunt 388
Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipse vero re cognita ipsorum manibus elapsus 387
Parthi Antigonum Regem constituunt 325
Parthi Hyrcano & Phasaelo insidias struunt 356
Patricidium publica vitæ ac naturæ iniuria 465
Placidius contra Iosephum 536
Plantarum ante quartum annum fructus prohibiti 105
Paschæ 14. Aprilis dies 81
Pascha celebratur 288
Paschatis celebratio 264
Passio 7 filiorum & matris 864
Patricida 261
Pauimentum tanum, omniaq; alia templi auro tecta 208
Pax nummis redimitur 254
Pax tempore Iosaphati 233
Phanices & Cadmus Græcarum literarum inuentores 521
Phanicum de Iudæorum antiquitate testimonium 530
Præda populo distributa 316
Precatio Iosaphati in templo Hierosolymitano pro victoria obtinenda 237
Precatio Esdræ pro Leuitis, qui duxerant exercitum 290
Præda ex bello capta 179
Precatio Solomonis ad Deum 211
Precibus & sacrificiis Noe Deum propitium reddit 18
Præda diuisio 119
Prælium inter Antigoni milites, & Iosephum Herodis fratrem 597
Prælium inter Absalomum & Ioabum 189
Prælectio legis Mosaicæ 291
Præfecti & duces Solomonis 205
Præmium piorum dolorum 233
Præmium obedientium legi 856
Præsagium de Mose 52
Pernicies corruptus iudex 814
Pella diruta 361
Pegmatum fabricatio 802
Pentecoste 386
Per tribus & familias sortitio 144
Per 40 dies & 40 noctes in monte Sinai Moses moratur 71
Pestilentia Hierosolymis grassatur 413

Per acutum Arabia 595
Petronius de Cai morte literas, quàm de ne-
ce filij infrenda accipit 499
Petronius ad Caium scribit 458
Petronius Iudæos Caio statuas poni velle pollicetur, e-
osq; ad proficiscendum adhortatur 497
Petronium Caium in Syriam mittit, eiq; Iudæos
etiam per vim templo Dei collocare nitentes
ex ea regione mandat, mandat 456
Petro et Iudæi Tiberiadem occurrunt, supplicantes,
ne sua ea urbem veterum imaginibus pollueret
497
Pheroras Herodi, se Cypron alteram ipsius filiam
ducturum, ostendit, nam sibi promissa 438
Pheroras sic odio filiam sibi in coniugium oblatam
propter eam, quam propriam sibi fecit ibi.
Pheroras ipsum, dum illum ardenter amare
Glaphyræ videt, vehementer commouet 439
Pheroræ Herodi fœ causam perturbationum fuisse
ingenue fatetur, & fratri Alexandro reconcilia-
tur 443
Pheroras ac Salome, Alexandrum & Aristobulũ
apud Herodem accusant 428
Pheroras ara vsus a pœnitentia cum lachrymis ad
pedes Herodis accidit, ac veniam petit 616
Pheroras, mediante Achiabo Herodis iracundiam
mitigat ibid.
Pheroras moritur & Hierosolymis sepelitur 622
Pheroræ Salomes hoc esse commentum ait, qua ta-
men vehementer negat 436
Pheroras a mulieribus deceptus 454
Pheroras vxorem dimittere recusat 456
Pheroræ Herodis frater: Cæsar tetrarchiam concessit
421
Pheroræ liberti vxorem veneficij accusant 456
Pheroræ coniunx quid cum veneficij actum, in-
genue fatetur 623
Pilatus signa cum Cæsaris effigie in vrbem infert,
quæ multis populis acriter inuisa, Cæsaréq; trans
fert 462
Pilatus apud Vitellium accusatus Romam mitti-
tur 484
Pilatus inducturus aquas Hierosolyma seditionem
concitat 482
Pictas Iothami 254
Pictas Iosaphati 233
Pictores & plasta Deorũ multitudinis autores 818
Pignus 107
Pisidæ Ita redeunt ad Roboamum 222
Pincerna somnij explicatio 42
Piorum doctorum in hac vita conditio 268
Pyræus Atheniensis portus 419
Pistorum somnium 43
Pistoris somnij enodatio ibid.
Pylium templum ab Herode extructum 435
Pythonissa Saulem vt mensa apposita vires refouere, adigit 166
Philippus Herodis filius 474
Philippus Iacimi filius 554
Philippus ab Antiocho supplicio affectus 330
Philippus Herodis frater vir modestus & amator
quietis moritur 456
Philippi Iacimi filij periculum 548
Philippi diuisa Syriæ attributa 486
Philo Iudæorum legatus à Cæsare repulsus causam
Deo commisit 496
Philistæus 276
Pinea vxor Ioachaben parit & moritur 138
Pineæ ad Rubenium oratio 120
Pinees Zambriam & Cosbi vno ictu transfigit
99
Pison siue Ganges 14
Phison apud Dacos 421
Primis vim potentiam prædicat 152
Primitia frugum 81 & 105
Primogenitus tuus suum retineat 106
Principes Israelitarum argentem vim auri, argen-
ti, æris & gemmarum ad templi structuram con-
ferunt 105
Principum tribuum sacrificia & dona 79
Priscorum vita quamobrem prorogata, nunc non
peraque 19
Polybius Megalopolita de Scopa copiarum Prole-
mæi duce 313
Pollio & Sameas Pharisæi apud Herodem in præ-
cipuo honore 216
Pompeius templum oppugnare parat 370
Pompeius Hierosolyma oppugnat 369
Pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio
Iudæorum liberat 585
Pompeius in Aristobulum mouet 369
Pompeius Romano simul exercitu & Syriorum
auxiliis Aristobulum petit 584
Pompeius in Syriam venit, eiq; Aristobulus vi signe
donum mittit 368
Pompeius templum ingressus nihil attigit 370
Pompeius illos qui maxime belli causa fuissent sæ-
cult, percussit 565
Pompeius Hyrcano pontificatum reddit 370
Pompeius vna cum suis comitibus sanctum sancto-
rum ingreditur 585
Pompeius in Vrbem venit, eiq; regia domus tradi-
tur. Aristobulus cum suis in templũ concedit ib.
Pompeius fossam q; vallum q; replet, ac diem sep-
timum obseruat ibid.
Pompeius vrbem qua ex parte facilior esset acces-
sus, explorat ibid.
Pompeius Hierosolyma obsidione cingit ibid.

Pompeius aggeri turres imponit ibid.
Pompeius cum suis insanum irrumpit ibid
Pompeii continentia ibid.
Pœna serpentis 54
Pœna furti iuxta legem Mosis 426
Pœna talionis 108
Pœnarum inuentum quæ furore capti Iudæi contra gentiles ausi fuerunt 813
Pœna vim inferentis virgini 851
Pœna Salomonis immittenda, ob Deos alienos recepios 218
Pœna mulieris pro virgine desponsata, talis postea non inuenta 106
Pœnitentia papæ 86
Pontius Pilatus Iudæorum præses 470
Pontifex aurea corona triplex 76
Pontifex ornatus 75
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filii a patre consecrati sunt 522
Pontifices Hierosolymitani 270
Pontifices in vnius sum ætate octoginta tres 541
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo 540
Progenies Aaron 541
Pontificum cum sacerdotibus dissidium 535
Populus in proseucham conuenit 560
Populus Israeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit 70
Populus à Roboamo onerum mitigationem petit 219
Populus in proposito creandi Regem pertinaciter perseuerat 143
Populum Rex dimittit 212
Popedius apud Cæsarem à Timidio delatus 507
Porticus prælia super vallem extructa 424
Porticus ante templum 208
Post diuturnam ac continuam siccitatem repente imber decidit 498
Postremum capitulum contra querendam derogationem & maledicta 834
Potentia adiutrix data 49
Potiphari vxor de concubitu Iosephum solicitat 41
Proceres Hebræorum Hebronem ad Danidem conueniunt, eumq; Regem declarant 176
Profunditas fundamentorum templi 207
Perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt 345
Progenies filiorum Gomar 20
Progenies filiorum Iauani ibid.
Progenies Chananæorum 21
Prophetia contra Basanem regem 226
Propheta ad Ieroboamum missus per mendacem reducitur 221
Prophetarum oracula veneranda 235
Propositio quam tractandam sumit Iosephus 812

1. Ptolemæus Lagi 844
2. Ptolemæus Philadelphus ibid.
3. Ptolemæus Euergetes ibid.
4. Ptolemæus Philometor ibid
5. Ptolemæus Physcon in Iudæa grassari desinit 350
Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano fecit, ut matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ut ab oppugnatione desisteret, præcipitandos locet 350
Ptolemæus Asiæ regnum sibi oblatum Demetrio tradendum suadet 343
Ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit 341
Ptolemæus Epiphanes rex Ægypti, in Syriæ Regem mouet 313
Ptolemæus fratres Ioannis una cum matre occidit 578
Ptolemæus Dorymenis filius Gorgiæ & Nicanor in Iudæam mouent 324
Ptolemais à Cleopatra obsessa & expugnata 358
Ptolemais vi expugnata ibid.
Ptolemæus Lathurus rex Ægypti à matre Cleopatra è regno electus Ptolemaidensibus auxilio venit 358
Ptolemæus Sepphoris aggreditur 357
Ptolemæus electus ex Ægypto 358
Ptolemæus Mannæus pecunia mulctatus 368
Ptolemæus Asochum Galilææ oppidum vi capit 357
Ptolemæus Philadelphus 11
Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incuteret, humanas carnes coquere iubet 348
Ptolemæus Herodis militum Dux interfectus 599
Ptolemæus Præfectus interficitur 394
Ptolemais à Ptolemæo obsessa 317
Ptolemais 215
ptolemais erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas 578
Ptolemæi Epiphanis filii Philometor & Physcon 310
Ptolemæi sumptus & diligentia in templi donationem collata 310
Ptolemæi filium minorem Antigoni filiarum coniugio suo copulat, ob eamq; causam à patre occiditur 588
Ptolemæo à genero insidiæ structæ qua etiã de causa filia ab eo abstracta, Demetrio promittitur 341
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuam poſuerint ſibi mittant ſcribit 523
Pueri leges ediſcant 103
Puerorum conſtantia 870
Puerpera leges 83
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hieroſolymis in foro commiſſa 594
Pugna Hieroſolymis inter Antigonũ & Herodẽ 359

Purificationes corporum 855
Purificationes in sacrificio 854
Putens 100
plures festa 299
Pseudalexander 259 Romam pervenit ibid.
Cæsari imponere non potest ibid.
Pseudoprophetæ ex Ægypto Iudæos in Oliveti monte prodit 537
Pseud. prophetæ placentia pradixerunt 234

Q

Quadragenta dies & noctes Moses ieiunat 71
Qualis uxor sacerdoti ducenda 83
Quando a discipulis impleri sit incepta 207
Quando potissimum Deus auxilii afferre soleat 62
Quando & quomodo iramentum servandum 124
Quando Iosephus volumen hoc conscripserit 543
Quare Tiberius potestates semel constitutas non facile mutaverit 499
Quare Moses Israelitas nō duxerit per Palæstina 61
Quem ritum Iudæi receperint inhabitando 86 965
Quatuor millia militū a Ioanne ad Iosephū desciūt
Quatuor Regum cædes 117
Quatuor Paradisi fluvii 14
Quæ in templo posita fuerunt 845
Quæ hosti potissimum in militia opponenda 141
Qui homines immundi 52
Qui homines ad sacerdotium electi 854
Qui homines Cain necem iniquo animo tulerint 512
Quid potissimum ex huius historiæ lectione peti debeat 12
Quid Græcorū prudentissimi de Deo sapuerūt 852
Quidam rerum fastigium affectant 519
Quinq; Reges Sodomitarum 242
Quingenta Iudæorū millia Seleucia occisi 504
Quirinus Syriæ censor 477
Quirinus vt civium facultates percenseret, & Archelai pecunias in suam potestatem redigeret, in Iudæam venit ibi.
Quirinus in Syriam a Cæsare vt iura populi redderet, mittitur 478
L. Pompeius Consul cum alio quibusdam, ad Claudium pervenit 529
Quintilius Varus Syriæ Præfectus 459
Quintiliam Cæsar torqueri iubet qua nihil fatetur, sed a Vopisco muneribus affecto absolvitur 527
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migravit 50
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & urbem Hierosolymam ædificarint 640
Quando Hierosolyma expugnata 396
Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captivos quam reliquam prædam victor reduxit 25
Quomodo Moses populum ex Ægypto in Sina mōtem eduxit 64
Quomodo Esaus & Iacobus Isaac filii divisi habitationem, & quod Esau Idumæa, Iacobo Chanaan contigit 37
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiorum offensus 25
Quomodo Imperatores & Magistratus colendi 846
Quomodo e Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens provenit 30
Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ sue felicitatis præmunciata in patrem invidiam incurrit 39
Quomodo Mosi duce Ægyptum reliquerunt 60
Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus a fratribus illustrium factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit 41

R.

Rabbatha obsidione cingitur 181
Rachel ex partu moritur 37
Rachelis effigies forma prædita 33
Rachel parentis Deos aufert 35
Rachel Iacobo Balam adducit 34
Rachab explo atores contegit 103
Raguel Mosi uxorem ex filiabus nutrivit 56
Raguel ad Horeb, montem Dei cum Sinai pervenit 68
Raguel sive Iethro Mosis socer ex Israelitis iudices delegendos consulit 69
Rasines convocato Ecclesiæ colloquium, dedecorem fundet 260
Ratio a sectus domina 876
Ratio primipatum passionis obtinet 864
Ratio pestis cultoris effigie fingitur ibid.
Rezarus cum Adero hostis Salomonis 218
Rebellio Antiochensium & ultio subsecuta 341
Recitatio beneficiorum Herodis in filios collatorum 625
Reconciliatio inter Herodem & filios facta 611
Rex Arabum Antiochi milites ex improviso invadit 581
Rex Hierosolymitarum in Gabaonitas movet 117
Rex cognito fratrum Iosephi adventu lætatur 49
Rex & populus iramento ad Dei cultum astringitur 248
Regis Persarum mandatum, vt nemo e domestiis invocatus eum accederet 294
Regis erga Iudæos liberalitas 307
Regis ad septem fratres adhortatio 367
Reges pastores vocati 825
Regum Ægyptiorum cum pastoribus pacta 826
Regia Herodis 811
Regia Ieroboami 220
Regia ab Iudæis obsessa 471
Regia litera pro Iudæorum incolumitate 198
Regina domus, aliaq; aulæ 213

Regina domus, aliæq; aulæ 213
Regina callidum contra Antigonum consilium 74
Reformatio cultus Dei 257
Respublica sexta Hierosolymis instituta 288
Religio in Hebræo sepulcro renouata 226
Repertor præceptorum legis 856
Res immundæ 82
Responsum diuinum ad Iosuæ preces 115
Restituitur Syria regi datum 232
Responsio Eleazari ad Ptolemæi literas 308
Responsio ad obiectionem de Asini capite 846
Restauratio cultus diuini 245
Rixæ muliebres 438
Roboamus profectis & clypeis aureis paremareorum numerum fecit 223
Roboamus moritur, cui Abias in regno succedit ibid.
Roboamo apostatas vi retracturus à proposito abstinere iubetur 220
Roboami urbes munitæ 222
Roboami uxores & liberi ibid.
Romanus exercitus hybernatum dimissus 391
Roma timor Tiberium esse incolumem spargitur 49.
Romani ex magnis diuitiis non minimam partem curæ tenuerunt 602
Romani vbique victoriæ potiuntur 846
Romani consilii festinationem & obstinatum contemptum mortis admirantur 817
Romanis funditus eruunt ciuitatem ac templum 796
Romani ciuicos tumultus & sepulchra eruentes, mortis opes inuertunt 794
Romani signum expectant 813
Romani venerunt & Aristobulum cum filio Romam perducunt 587
Romanorum in Iudæos humanitas 574
Romanorum quantum missi quantum prò Hierosolymis deferuerunt aliquid derogatur 571
Romanorum de Iudæa triumphus 474
Romanorum notitia sero ad Sinacos pertinet 524
Romanorum erga Iudæos magnanimitas & modestia 795
Ruben ad Iosephum pro se & fratribus depulsio 45
Ruben ad puteum venit 40
Ruben fratrum necem reuocat ibid.
Ruben Iosephum in puteum proiiciendum ibiq; necandum suadet ibid.
Rubenitarum responsio 120
Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes se transferunt 471
Rumor vanus de Herode mortuo sparsus 402
Ruinæ rabiem magnitudinis 805
Rupes fera suasu ad pedes Boxi cubat 136

Ruth in Bethlehem profectus 335

S.

Sabaregia obsidione cinctus 56
Sabbathum 14
Sabbathum Iudæorum 832
Sabbaticus fluuius 802
Sabachis 229
Sabinus Herodis pecuniam & regiam occupaturus Hierosolyma peruenit 469 & 633
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum interitum quærit 518
Sabinus cum Germanis satellitibus Cæsaris interfectores quærit 512
Asprenas frustatim laceratus ib.
Sabinus se cæsum contrucidaturum, quam passurum vt imperium committatur Claudio ait 520
Sabini amantia Hierosolymis ingentem seditionem in festo Pentecostes concitat 471
Sabæus homo seditiosus auertit Israelitas à Dauide 193
Sacra scriptura liberis à teneris unguiculis proponenda 891
Sacerdotes in templo habitant, & vinum non bibũt 853
Sacerdotes arcam Dei, in qua decem præceptorum tabulæ lapideæ inscriptæ asseruabantur, in suum locum deponunt 211
Sacerdotum tribus quatuor, quarum singulæ plus quam 5000 hominum habent 848
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perseuerantia 900
Sacerdotum reditus 93
Sacra pecunia bona pars militum furto disperit 637
Sacrificium pro gratiarum actione 60
Sacrificium Cain & Abel 35
Sacrificium mensis Octobris 81
Sacrificium sponte sua accenditur 78
Sacrificium si quis scienter peccauit 80
Sacrificium & precatio Samuelis 241
Sacrificium Pentecostes 81
Sacrificia & festiuitas in regni Salomonis confirmatione instituta 199
Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commissis 80
Sacrificia 78
Sadocus & Abiatharus filios ad Danidem mittunt 188
Sadoci Pontificis genealogia 203
Sadducæorum opinio 479
Salitudinis ad Orientẽ Buboſtis frumentis posita 825
Salome filia ad effarienda & prodenda secreta coniugum colloquia pellicit 438
Salome 474
Salome & aliæ Herodis filiæ calumniis appetunt, eosq; parenti infensos reddunt 426

Salome mittit 481
Salem maledicit, & uxori regia male ei volunt 439
Salome hereditario edicto Mariamme filios prosequitur 430
Salome & Alexas in circo clausos Iudæos demum dimittunt 466
Salome Alexandra cognominata, Aristobuli uxor, Alexandrum Iannæum Regem constituit 316
Saltu Ægyptios in suam potestatem redegit 825
Samaam populum consolatur 140
Samaritæ ab ædificatione templi Iudeos prohibent 282
Samaritæ templi ædificationem promovere volentes reiciuntur 286
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant ibid.
Samaritæ Iudeis infensi 288
Samaritæ rebus secundis Iudæorum amici 303
Samaritæ templi & urbis restaurationem impedire conantes magis promovent 287
Samaritæ aliquot Galilæos Hierosolyma petentes interficiunt 53
Samaritani Tirathabæ Garizim ædificare conveniunt, quos Ptolæus vincit, fundat, ac in fugam compellit 484
Samaritarum & aliorum ad Cambysen scripta de templi ædificatione avertenda 252
Samaræ Iudæis vicina, Hyrcano reliquisq; Iudæis eadem ab Herode imminentem prædixit, cujus rei veritatem postea eventus comprobavit 378
Samaria Prophetæ Iudæorum impietatem arguit 222
Samphe & Emmaus crematæ 473
Samson Ascalonitas aliquot trucidat, ejus conjux alteri nubet 133
Samson Palæstinorum seges comburit ib.
Samson traditur Palæstinis 134
Samson asinæ maxilla mille suos interficit ibid.
Samson sontem impetrat precibus ibid.
Samson in Gaza portas revulsas aufert ibid.
Samson natus 133
Samson Palæstinam virginem ducit ibi.
Samson leonem nudis manibus discerpit ibid.
Samson Thamnitis ænigma proponit ibid.
Samson sponsæ causam Dalila aperit, Palæstinis oculis orbatum vinculisq; abducunt 135
Samson cum 3000. Palæstinorum mortuus ibid.
Samson virgini connubio jungitur ibid.
Samsonis nativitatem angelus nunciat 132
Samsonis uxor Thamnitis aperit ænigma 133
Samuel Saulem in universum, ut ipsius verbis fidem habeat, prædicit 144
Samuel Saulem ad conventum deducit 143
Samuel Saulem objurgat 151
Samuel Regem Saul accusat 147
Samuel Saulem ex Dei mandato cum Amalecitis bellum ut gerat commonefacit 149
Samuel Deum Saulo conciliare conatur 150
Samuel Israelitis incommoda sub regibus ferenda indicat 142
Samuel innocentiam suam populo testatam facit 146
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat ibid.
Samuel Saulo iram Dei & regni amissionem denunciat 153
Samuelis de hostibus victoria 148
Samuelis animæ Saulo visæ bella cum Palæstinorum ducibus prædicit 133
Samuelis mors & sepultura 162
Samuelis ad Israelitas oratio 140
Samuelis ad salutarem pœnitentiam adhortatio 141
Samuelis Prophetæ de Rege Saul ad populum oratio 144
Samuelis Deus Eli & filiorum pœnam effundit 137
Samuelem populi voluntas contristat 145
Samuelem consolatur Deus ibid.
Samuelem Deus regem creare jubet ibid.
Samuelem Anna Helcanæ conjux genuit 137
Samuelem Deus Bethlehem Davidem in regem ungat, mittit 150
Samuelis Deus quem creaturus esset regem certiorem reddit 143
Samuelem Saulus accedit ibid.
Sanctuarium 72
Sanctam Sanctorum 73
Salpada filia parentis loco hereditatem capiunt 100
Sapientia Abrahami 23
Sara Abrahamo in thalamo adduxit Agar 25
Sara obitus Abrahami conjugis 29
Saramalla Herodis legatus ad Tiridatem Parthorum regem 398
Sarepiana vidua, Eliam suscipienti, oleum & farina non defecit 218
Saturninus & Volumnius Syriæ præsides Herodi Arabes reconciliant 241
Saturninus cumq; filiis moderatam sententiam profert 442
Saul nomen suum apud omnes Hebræos inclytum reddit 146
Saul laudatur a populo ibid.
Saul Amalecitas & Nasen regem occidit ibid.
Saulus Davidem in satellitium asciscit 159
Saul recensit a milite in tribu Iuda 30000. virorum

Saul Amalecitarum vrbes expugnat ibi.
Saulis Dauidi filiam Melcham siue Michol collocat 155
Saul Dauidem tollere cogitat 155
Saul paternum in Dauidem animum predit 158
Saul patria tandem profugit desistit 165
Saul Dei mandatum & Samuelis voluntatem vltro mandatare offert 147
Saul per quos vaticinio vacuos actus fecit 165
Saulis Palestinos cum copijs aduentare audienti ad oraculum Dei confugit ibi.
Saulus Hydaspem Samuelis animam excitare iubet ibid.
Saulus Samuelis de necessitate sua conqueritur, eiq; consulit ib.
Saulus Dauidem in Cilla harentem obsidere conatur 161
Saulus cum filijs in Palæstinorum pugna reliquo exercitu fuso fugatoq; cadit 169
Saulus filij sui interficere molitur, eumq; iuuenis Amalecitarum natat ibid.
Saulis e Philistinorum conspectu fese subducit 144
Saul prouincia statuta ibid.
Saul rex a populo declaratur ibi.
Saulus ægram amissas quærit 143
Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat 163
Saulis Dauidem remittit patris 153
Saulis regni anni 38 169
Saul auxilium promittit 144
Saul electi regnum dignitatem ib.
Saul Dauidem timet 159
Saulus Samuelis dictum quod Dauidem amini aiq; cõmeatum instituere, exprobrat ibi.
Saulus in Dauidem ipsum eiaculatur 150
Saulus Dauidem Palæstinum interficiendum obtruncare elocutus 80
Saul Ismaelis filia coniugium promittit, si sexcenta Palæstinorum capita afferat ibi.
Saulis clam odia in Dauidem ibid.
Saulus Dauidem ex satellite tribunum facit, vt sæpe hostium obiectum aliquem casus e medio tolleret ibid.
Saul Michæ filij & Ionathæ filio satellitium conscribit 147
Saul Palæstinorum castrum expugnat ibid.
Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Dei mandatum seruat 150
Saul Iumaticum ejus castra Palæstinorum certior factus, eo adducitur 148
Saul se peccasse fatetur, ac veniam precatur 150
Saulis Samuelem retinere volens, vestimentum eius scindit 151
Saul Dauidis absentiam scisciatur, responso Ionathæ tibi regis animam cognoscere cupit 148
Saul per fraterculam mariti Dei perquirit 149
Saul proprij filij mariti ab interficere conatur ib.
Saulus ob subitaneam tristitiam, viribus deficientibus in humum collabitur 166
Saulus suam malitiam & Dauidis innocentiam agnouit, eumq; rogat, vt ad regium ejus familiam saluam esse patiatur 161
Saul semper victor 149
Saulus Dauidem collaudat, vtq; bono esset animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur 164
Saulis nuntios, qui Dauidem ad se perrahant, mittit qui propinquare nequeant, tandem ipse quoque eo proficiscitur, sagena iniecta incipit 156
Saulus Dauidem insequitur, eumq; circumuentum comprehendisset, nisi nuncio reuocatus fuisset 161
Saul Dauidem in Engadenorum agro quærit, speluncam in qua Dauid cum suis colloquebatur, ingreditur ibid.
Saulis ad amicos, Ducem & tribulis oratio, in qua Dauidem accusat 159
Saulis filia Dauidem amore capitur 154 (144
Saulis malitia & temperantia in regno suscipiendo
Saulis contra vicinas gentes 146
Saulis contra Ammonitas bellum ibid.
Saulis edictum, quod Ionatha in ipsum violat 147
Saulo Samuel regium dignitatem annunciat 143
Saulum Samuel in regem vngit ibid.
Saulis quidam contemnit, quidam vero contemnit 145
Saulum Samuel iterum vngit in Galgala ibid.
Scabiosi ac profligati Iudæi iuxta Lysimachi opinionem in pelagus deiectos, aut in loca deserta expellendos 840
Scala Iacobi 33
Scaurus trecentis talentis ab Aristobulo acceptis Hyrcanum ex Arabia regione excedere iubet 583
Scaurus Syriæ Præfectus 371
Scaurus Romanorum dux 583
Scytharum & Sarmatarum imperium in Romanos 799
Scythæ 819
Sebat 195
Sebaste expugnata, diruta, eiusq; habitatores abducti 578
Sebastenæ ciuitatem Aristobulus & Antigonus obsidione cingunt ibid.
Sebastum portum Herodes in honorem Cæsaris ædificat 119
Sedecias in Hieremiæ vetitum consilium, principum more negligit 269
Sedecias a Iudæprophetis seductus 267
Sedecias ad Ægyptios defecit ib.
Sedecias nocitura sibi consulens a Babylonijs capitur 268
Sedecias ex Iudæ ab aulicis & falsis Prophetis se ductus

ductum Hieremiam non audit 267
Seditio inter Iudæos & Samaritas de tẽplo 305. 339
Seditio Hierosolymis contra Herodem & Hyrcanum 592
Seditio contra Mosen propter egestatem & seditiosorum pœna 82
Seditio in Paschatis festo 456
Seditio alia contra Mosen 91
Seditio in urbe Tiberiade 546
Seditio aduersus Iosephum 551
Seditio aduersus Mosen 89
Seditio in paruulo montano Ioseplio 319
Seditio in urbe inter Aristoboli & Hyrcani socios 100
Seditio & defectio Tiberiensium 554
Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos 521
Seditionis Alexandrinæ causa 645
Seditionem Gamala Iosephus concitat 554
Sedecias mors 250
Sehon Amorræorum rex interfectus 96
Seleucus Cybi filius cum Antiocho Cyzicено bellum gerit 309
Seleucus & Ptolemæus 866
Semen veniam consequitur 191
Semen quomodo puniendum 199
Semen in Danidem iniuria 257
Semei pœna & mors 203
Semen mulieris (hoc est Christus) conteret caput serpentis 14
Sennacherib iuramentum & eius violatio 259
Senatusconsultum Romanum de societate & amicitia Iudæorum 332
Senatusconsulta & decreta Iulii Cæsaris de honoribus, priuilegiis, præeminentiis, libertatibus & immunitatibus Iudæorum 379
Senatus Claudio suadet, vt imperium delatum resignet 518
Senatus populusq; Cæsi trucidatores quærit 514
Senex quidam vxorem suam cum septem liberis iugulat, postremo scipsum quoq; præcipitat 392
Seniorum consilium salutare 210
Sententia in filios Herodis 618
Septem viri e Saulis progenie ad supplicium Gabaonitis traduntur 194
Septum circa templum 210
Septem fratrum ad Antiochum oratio 869
Septuaginta interpretes 21 & 544
Sepultura Dauidis splendida 199
Sepphoris & Tiberias maximæ Galilææ urbes 414
Sepphoritarum discrimen 514
Sepphoris capta eiusq; incolæ sub hasta venditi ibi.
Sepphoris Galilææ caput ibid.
Seron Cœlesyriæ præfectus in Iudæam mouens ab eo fugatur 313
Scenopegia festum 212
Spectacula Cæsarea celebrata 797
Seth Adami filius vir optimus 16
Sextilia Herodis 614
Sex. Cæsar Herodi pecuniam numerat, Cœlesyriæ Præfectus Hierosolyma ingreditur, sed Antigoni patrui & Phasaelis fratris hortatu obsidionem soluit 378
Sex. Cæsar ad Hyrcanum, vt Herodem absolueret, scribit ibid.
Sex. Cæsar administrator Syriæ 377
Sextus frater acriter increpat Antiochum 274
Sexti fratris magnanimitas ibi.
Sextum Cæsarem Bassus dolo necat 591
Siba heri falso accusatis opibus potitur 187
Sibylla de Babylonica turri vaticinium 29
Sicæ 77
Sicarii 539
Sicarii nouæ calamitatis autores 594
Sicima pastus peromnoda 34
Sicimitæ profugi in petra comburuntur 130
Siccitas diuturna & sterilitas in Iudæa 417
Sidetes 70
Signa legis 104
Significatio tabernaculi fabricæ & sacerdotiorum 76
Silas Agrippæ priori fortunæ aduersitates in memoriam reuocauit, eum offendit vt vinctum in vrbis patriam ad seruandum miserit 523
Silæ regis satellitum præfectus 567
Silam Agrippa ex carcere accersit, qui indignationem non dissimulans in custodia relinquitur 705
Silonis à Iudæo pecunia corrupti dolus 598
Syllæi capitis damnatio 448
Syllæus Arabs eum Salomen in vxorem petere repulsam patitur 442
Syllæus Herodem apud Cæsarem accusat 444. 456
Syllæum Antipater Romæ apud Cæsarem accusat
Simon in choream sese demittit, eam sustodit, ac rursus erigere possit simulat 797
Simon Gioræ filius 818
Simon Ionathæ frater Bethsuram occupat 344
Simon Ionathæ frater conuocato in templum populo, se patris ac fratrum vestigia sequuturum pollicetur 347
Simon Ionathan Absolomi filium Ioppen, vt habitatores inde eiceret, mittit ibi.
Simeon & Leui Sicimitæ contrucidant 37
Simon Ionathæ frater Ioppen occupat 346
Simon Hierosolymorum arcem expugnat 382
Simon a Romanis capitur 709
Simon proditor patriæ 466
Simon legis peritus regem eximiatur, quidam veniam precatur, eidem reconciliatur 524

Simon fratelles Iosephum excitat 552
Simon obtruncatur 472
Simonem Iosephus per insidias capit & abducit 563
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum surrogatur 522
Simon Herodis servus 472
Simo insidias Ptolemaei generi sui captus & interfectus 578
Simon Camithi filius Pontifex 451
Simonis adversus Iosephum consilium 554
Simonem & Ioannem & alios numero septingentos viros Titus ad Italiam portari praecipit 801
Syri cum Ammanitis in Davidem movent 181
Syros obvios cultros Elisaeus in Samariam ducit, eosque suadente Ioramus liberaliter ac splendide convivio remittit 241
Sisara cum suo exercitu trucidatur 127
Sisaras ejus signa praefectus exercitus 127
Sodales cum Antonio 859
Societas Davidis & Hiram 176
Solomoni a Deo datur 26
Solomonis cum Deo pactum 26
Solomonis contra Assyrios accepta 16
Solomonis impia flagitia 26
Solemnis ab Hierote venefici ornatus 411
Solemnis propter Mariammen Herodis suffectus interfectionis 412
Sobrius in mundana regia fuit 411
Solymorum origo 117
Solyma postea Hierosolyma vocata 25
Solomonis Corona aurum reliquum tributa pendere 215
Solomon virum puerum secari mandat 205
Solomonis de nunc & gestu mulierum matrem infantis cognoscit 204
Solomoni sibilum David Rex Israelis 203
Solomon Hiramo fabros & operarios petit 206
Solomon Tyrio Regi aenigmata quaedam explicat 214
Solomonis conjurationum modos, quibus Daemones fugantur, conscripsit 218
Solomonis sapientiam a Deo petens tantum, & diuturnam consequitur 264
Solomon populum ad laudes Dei, gratiarum actiones & preces hortatur 212
Solomon Hiramo gentem jumenti, alet & vinum mercium mittit 218
Solomon Regina aenigmata cum prudentia explicat 216
Solomon exteras matrimonio sibi jungens, seducitur 217
Solomon Aegyptiorum Regis filiam ducit uxorem, regnumque constabilit 203
Solomon Hierosolymae muros instaurat, & turres erigit 214
Solomon invenit aliquot condit 10.
Solomon Tyro artificem accersit 210
Solomon reginae liberalitatem remunerat 216
Solomon David ex Bersabe natus 165
Solomon in templi dedicationem sacrificia 222
Solomonis solium ex ebore factum 223
Solomonis regia tredecim annis absolvitur ibid.
Solomonis tempore pax viget 216
Solomonis sumptus quotidiani ibid
Solomonis currus & equites ibid
Solomonis sapientia & prudentia ibid.
Solomonis templum mense Octobri consecratum 210
Solomonis victima igne caelesti absumuntur 212
Solomonis classis 230
Solomoni Deus promittit bona 212
Solomonem plerique Reges exquisita munera mittunt. 217
Solomoni Deus in somnis oblatus, quod maxime cuperet, eum postulare jubet 200
Solomonis juramento regnum promittitur 198
Salomen Herodes ad Alexa conjugium compellit 455
Somnium Nabuchodonosori, de quatuor Monarchis mundi 274
Somnia Pharaonis enodatio 47
Sosius Antigonum capit 60
Sosius in templo coronam auream Deo consecrat, & ad Antonium proficiscitur 425
Stola pontificia in castello Antonia deposita 415
Strabo 43
Stratonis turris & maritima Caesarea nominata 35
Stola pontificia in arcem potestate fuerit 42
Stola Leviticarum 210
Stirps Achabi exscisa 24
Stupri poena 106
Syriacus magnis copiis Judaeam invadit 22.

T.

Tabernaculum in deserto dedicatum primo d. Aprilis anno secundo exitus ex Aegypto 7
Tabernaculi & sacerdotum dedicatio ibid
Tabernaculi dedicationis significatio 74
Tabernaculorum festum 81
Thedamora sive Palmyra 215
Talentum 600. coronatis 858
Tarsensium trucidatio 214
Tharbis Aethiopum regis filia Mosis conjugium petit 54
Tharsus Pauli patria 20
Thaumastus Caesarum pro libertate impetrat 491
Theatrum & amphitheatrum 419
Theatrum & Athletica certaminum aliaque spectacula ab Herode instituta 415
Theatrum 51

Terra aranda. 105
Terremotus in Iudea, qua circiter 10000. hominum opprimit. 405
Templum Hierosol. obsessum. 329
Templum integro triennio desertum. 325
Templum, regia, & urbs spoliata, incensa & diruta. 270
Templum dedicatum. 424
Templum adificare cœptum. 286
Templum in partes duas diuisum. 303
Templum in monte Garizin. 303
Templum quando dedicatum. 288
Templum concedente Ptolemæo in Ægypto adificatur. 839
Templi ac porticus descriptio. 848
Templi Hierosolymitani diuitiæ unde. 373
Templi vasa e Babylone Hierosolyma remissa. 281
Templi pars exterior & ima urbs capta. 395
Templi ministrum Agrippa hymnos sacros canere permittit. 540
Tempus exitus ex Ægypto. 61
Termini terræ non mouendi. 104
Termuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Mosen. 55
Theophrastus. 830
Thesaurus ad templi structuram congestus. 198
Thesauri diuini custode: Mosis posteri, 199
Tiberius Mathematicorum disciplinæ addictior Galba Romanorum principatum prædicit. 493
Tiberius Caio Romanum imperium ac Tiberium fratrem commendat. ibid.
Tiberius Alexandr Iudæa præfes. 532
Tiberius Isidu sacrificos & Idam in crucem agit. & Mundum in exilium ablegat. 484
Tyberis fluuius. 484
Tiberienses in Iosephum amarulenta dicteria iaciunt. 563
Tiberienses Iosephe bellum inferre cogitant. 562
Tigris. 14
Tigranes. 493
Timotheus iterum copias contrahit, & a Iudæ vincitur. 326
Timothei milites victi. ibid.
Tiro vetus Regis miles Herodis sæuitiam execratur. 619
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodeste instat, a ducibus & militibus in carcerem conicitur. 450
Tiro cum trecentis ducibus militum apud populum accusatus interficitur. ibid.
Tiro a Regis tonsore & proprio filio se Regi insidias struxisse accusatus, ibid.
Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. 619
Tyriorum annales & Menander de bello Salmanasaru contra Tyrios. 258
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 514
Titus militibus agit gratias. 797
Titus fortibus militibus præmia pollicetur.
Titus militibus prædã largiter distribuit. ibid.
Titus aduentus sui gratulatoria sacra celebrat. 802
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentissima spectacula celebrat. 804
Titus Hierosolyma excidium miseratur. ibid
Titus Vespasiani natalem celebrat. 801
Titi ad Antiochiam aduentus. 804
Titi erga populum misericordia. 871
Tormenta 871
Thucydides scrupulosissimam sui temporis historiam conscripsit. 321
Turris versus occidentem extructa. 810
Trabes & parietes auro incrustati. 208
Trachonitæ latrones. 448
Trachonitæ ab Herode deficientes Ducum opera imperata facere coguntur. 456
Trachonitis Herodi donatur a Cæsare. 448
Translatio Bibliorum in Græcam linguam. 311
Translatio Israelitarum. 254
Tres in urbe Tiberiade factiones. 546
Tres Iudæorum secta, Pharisæi, Esseni, Sadducæi. 345
Trecenta stadia, nouem miliaria Germanica. 488
Tribus Ruben, Gad, & dimidia Manasis Amoritidem terram expetunt. 100
Tribunal. 214
Tribus Iudæ, quod insciis Israelitis regem reduxerit accusatio & excusatio. 192
Triclinium, in quo Herodes cum conuiuis cantus fuerat, uacuum sine cuiusque noxa concidit 294
Tria millia Iudæorum cæsa. 468
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur. 346
Tryphon ad regnum euectus naturam suam ostendit. 349
Tryphon fraudulenter spem fratris redimendi, proposita conditionibus facit Simoni. 348
Tryphonis milites ei infesti, ad Cleopatram Demetrij uxorem deficiunt, quæ Antiocho Eotere coniugium & regnum offert. 349

Tryphonis cades. 549
Triumphi magnificentia. 804
Tropea armis contecta imagines Iudæi putant. 450

V.

VAlerius Asiaticus se Caij cadis autorem optat. 514
Valerius Gratus Iudæorum præses. 484
Valles ingentes, in quibus templum fuit extinctum, explentur. 210
Vardane cæso principatus Gotarzæ eius fratri committitur. 531
Vologesius Parthorum Rex. ibid.
Varia historiographorum differentia. 4
Varus literas ferentem iniuste supplicio tradit. 546
Varus Antipatro dicendi pro se potestatem facit. 461
Varus Hierosolyma pervenit, ac legionem obsessam liberat. 473
Varus seditiosos Hierosolymis compescit. 470
Varus seditiosorum duces ad Cæsarem mittit. 474
Vari tyrannis & regni cupido. 547
Vardanes post patris Artabani obitum Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates dissuadet. 531
Vas aheneum mare appellatum. 209
Vaticinium de exercitu Babylonico ducendo & reliquis Iudæorum in captivitatem abducendis. 272
Vaticinium de excidio Ninive. 254
Vaticinium de captivitate Babylonica & inde liberatione. 268
Vaticinium de Adadi morte & regno Azaelis tradendo. 241
Vaticinium de Iudæorum pœna. 264
Vaticinium Hyrcani de filiis. 354
Vaticinium contra altare in Bethel. 220
Vectigalia Cœlesyriæ Iosepho addicuntur. 515
Venenum capite damnato ad bibendum datum sine mora eum necat. 462
Venenum. 108
Ventidius Romani militis dux pecunias aufert Antigono. 597
Ventidius Silonem contra Parthos accersit. 392
Ventidius cæso in pugna Pacoro Parthos profligat. 393
Veranium & Broccum Senatus ad Claudium mittit, qui eum non per violentiam imperium esse affectandum doceant. 517
Verbum Dei nunquam sine omni fultu. 257
Verbum Dei ad Iacobum. 33
Verborum Manethonis repetitio. 837
Veritas oraculorum divinorum. 264
Veritas historiæ Iosephi. 207
Vertex fœcundus, omnique planitie melior. 811
Vespasianus Paci templum ædificat. 806
Vespasianus & Agrippa Tyrum perveniunt. 567
Vespasiano Romani obviam procedunt. 802
Vestes triumphales Vespasiani & Titi. 804
Vestes sacerdotales. 210
Viatores a pomo maturis non arcendi. 105
Via circa Hierosolyma silice strata. 217
Via per Iudeam exercitui Ægyptio clausa vi aperitur. 265
Victima cœlesti flamma absumpta, auxilij divini indicium. 141
Victoria Alexandri a Dario reportata. 324
Victoria rationis. 870
Victoria Deo tribuenda. 128
Victoria Achabi a Syris reportata. 231
Virgo constuprata. 106
Vires regni Israelitici fracta & a Deo restaurata. 183
Virtus animæ. 814
Virtus militum Davidis, Ioabi præsertim. 175
Violatio fidei & ultio eam subsecuta. 367
Vitellius in locum Iosephi Caiaphæ Pontificis Ionathan Ananifilium surrogat. 485
Vitellius Hierosolyma pervenit, & a Ionatha in fratrem eius Pontificatum transfert. 487
Vitellius Hierosolyma pervenit, Iudæis vectigal remittit, eisque stolam sacerdotalem reddit. 484
Vitellius cum Artabano fœdus facit. 485
Viteis plantandæ. 105
Vitula Ieroboami cur facta. 220
Vitæ pij principis imago. 264
Vologesum Parthorum regem proceres, ut Izatem interficiat, rogant. 532
Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos esse pronunciant. 449
Vonones Parthorum rex ab Artabano pulsus. 482
Vonones Sillano Syriæ præfecto sese tradit. ibid.
Vota & prandium ante triumphum. 804
Vltima verba Eleazarij in igne. 870
Vltio divina in Ethnicos sacra Biblia tractantes. 311
Vna nascendi & moriendi omnibus ratio. 876

Vaguentum sanctum. 73
Vrbe Roma summa cum alacritate & claritate Vespasianum suscepit. 302
Vrbes Iudæ adempta. 371
Vriæ cum quibusdam assultum ad mœnia facientes a suis, vt mandatum illi erat, cum Ammanitæ erumperent, deseritur. 183
Vriæ cum aliquot aliis occumbit, quod mox regi per nuncium significatur. ibid.
Vxores Easu. 33

X.

XAnticus Macedonibus est Aprilis. 60
Xerxes Rex Persia. 288
Xerxes Iudæ fauet. 289

Z.

ZAcharias lapidatur. 249
Zambrias. 99
Zambriæ aduersus Mosen oratio. ibid.
Zamares seipsum concremat. 227
Zeleta. 309
Zenodorus miserè perit. 421
Zenodorus ex raptu viuit. 420
Ziphæi rursus Dauidem in eorum esse regione Saulo renunciant. 164
Ziphæi Saulum Dauidem in agro suo morari certiorem faciunt. 161
Zoilus Stratonis turris & Dora Tyrannus. 357
Zoilus & Gazæi a Ptolemæo contra Iudæos auxilium petunt. ibid.
Zoilus captus. ibid.
Zorobabel ex oratione sua laudem & munera præclara consequitur. 284
Zorobabel tertius satelles mulierum vim prapollentem primum ostendens, mox veritatis, vt insuperabilem palmam attribuit. ibid.
Zorobabel. 283

FINIS INDICIS.

BIBLIOTHEK

IMPRESSVM FRANCOFVR-
TI AD MOENVM, PER WOLFFGAN-
GVM RICHTERVM, IMPENSIS
Ioannis Feyerabendij:

M. D. XCIX.